

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**MAHMÛD RİFKÎ DİVANÇESİ'NİN BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL
SÖZLÜĞÜ**

**CONCORDANCE AND FUNCTIONAL GLOSSARY OF MAHMÛD RİFKÎ'S
DİVANÇE**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Şeyma HİMMET

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi Hamza KOÇ

GİRESUN 2021

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 15.06.2021 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Şeyma HİMMET'in "Mahmûd Rıfkî Divançesi'nin Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü" başlıklı tezini incelemiş olup aday 28.06.2021 tarihinde, saat 10.00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Prof. Dr. Abdullah EREN	
Üye	Doç. Dr. Lokman TAŞKESENLIOĞLU	
Üye (Danışman)	Dr. Öğr. Üyesi Hamza KOÇ	

ONAY

...../...../201..

Prof. Dr. Güven ÖZDEM

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Mahmûd Rıfkî Divançesi’nin Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

28/06/2021

Şeyma HİMMET

ÖN SÖZ

19. yy klasik Türk edebiyatının önemli şahsiyetlerinden biri olan Mahmûd Rıfkî hakkında günümüze kadar yapılan iki çalışma mevcuttur. Bunlardan ilki Mevlût ALTINOLUK (2008)'un hazırladığı “Rıfkî Divanı” başlıklı yüksek lisans tezidir. Bir diğer çalışma ise “Mahmud Rıfkî Hayatı-Edebî Kişiliği ve Divançesi” adlı çalışması ile Beyhan KESİK (2009)'e aittir. Söz konusu çalışmada Rıfkî'nin hayatı ve edebî kişiliği hakkında bilgi verilmiş, divançe şekil ve muhteva açısından incelenmiş ve ardından transkripsiyonlu metin sunulmuştur.

Prof. Dr. Beyhan KESİK tarafından yayımlanan Mahmud Rıfkî Divançesi'nin transkripsiyonlu metninin esas alındığı bu çalışmada sözcükler tek tek metin içerisindeki konumlarına göre anlamlandırılmaya çalışılmış; tamlamalar, ayet ve hadisler, yardımcı fiille kurulan ifadeler bir bütün halinde ele alınıp kaynak belirtilerek açıklanmıştır. Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü (TEBDİZ) projesi kapsamında hazırlanan bu çalışma ile Rıfkî Divançesi'ni daha anlaşılır hâle getirmek ve böylece söz konusu Divançe üzerinden klasik edebiyat metinlerini anlamlandırma projesine katkıda bulunmak hedeflenmiştir.

Bu çalışmanın amaçlarından biri de Rıfkî'nin şiirlerindeki söz varlığını ortaya koyarak şairin dil ve üslup özelliklerini; kelimeleri, tamlamaları, atasözü ve deyimleri, ayet ve hadisleri bağlamsal açıdan kullanmadaki maharetini ortaya koymaktır.

Tezimin hazırlanma sürecinde yardımlarını eksik etmeyen birçok kişiye teşekkürü borç bilirim. Özellikle bu çalışmanın her aşamasında desteğini esirgemeyen ve tezimin kontrol aşamasında her türlü titizliği gösteren danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hamza KOÇ'a, çalışmamda kaynak olarak kullandığım Divançe'yi hazırlayan ve Divançe'nin Word hâline ulaşılmasında kolaylık sağlayan Prof. Dr. Beyhan KESİK'E, çalışmamın çeşitli aşamalarında yardımcı olan ve şahsi kütüphanesini benimle paylaşma nezaketinde bulunan Arş. Gör. Şermin BAKA TELLİ'ye, çalışmam boyunca her türlü maddi manevi desteği eksik etmeyen aileme şükranlarımı sunarım.

ÖZET

Altı yüzyıllık köklü bir geçmişe sahip olan klasik Türk edebiyatı pek çok kaynaktan beslenen, geniş kültürel mirasa sahip olan eserler bakımından zengin bir gelenektir. Bu edebî dönemde vücuda getirilmiş eserler hem pek çok kaynaktan faydalanması hem de uzun bir döneme sahip olmasından dolayı yoğun bir anlatıma sahiptir.

TEBDİZ projesi, bu yoğun ve geniş anlam dünyasındaki kelimelerin ardına gizlenen anlamları gün yüzüne çıkarmayı hedefleyen bilişsel platformun adıdır. Açılımı “Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü” olan bu proje ile diğer sözlüklerden farklı olarak söz konusu edebî dönemin şiir anlayışı göz önünde bulundurularak ve şairlerin kelimelere yüklemiş olduğu anlamlar bağlamdan yola çıkılarak anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Bu proje sayesinde klasik Türk edebiyatı geleneği içerisinde mevcut bulunan metinler, bu şiirlere ilgi duyanların kolaylıkla inceleyebileceği ve bilgi sahibi olabileceği birer kaynak hâline getirilmiştir. Ele alınan çalışmanın amacı Rıfkî’nin Divançe’sinde bulunan şiirleri anlam ve yapı bakımından incelemek ve söz konusu eserin söz varlığı hakkında bilgiler ortaya koymaktır.

Anahtar Sözcükler: Klasik Türk edebiyatı, 19.yy. Mahmûd Rıfkî, TEBDİZ, Şiir.

ABSTRACT

Classical Turkish Literature that has a deep-rooted history of six hundred years, is a rich literature in terms of works that are fed by many sources and have a wide cultural heritage. The works, emerged in this literary period, have an intense expression because of both their benefit from many sources and hosting them for a long time.

TEBDİZ project is the name of the cognitive platform that aims to reveal the meanings hidden behind the words in this dense and wide meaning world. With this project, which stands for "Historical and Literary Texts Contextual Index and Functional Dictionary", unlike other dictionaries, it has been tried to be interpreted by considering the poetic understanding of the literary period in question and the meanings that the poets ascribe to the words have been tried to be interpreted based on the context.

Thanks to this project, the poems existing in the Classical Turkish Literature tradition have become a source that those who are interested in these poems can easily examine and have information on. The aim of the study is to examine the poems in Rıfkî's divan(book of poems) in terms of meaning and structure and to reveal information about the vocabulary of the work in question.

Keywords: Classical Turkish Literature, 19th century, Mahmûd Rıfkî, TEBDİZ, Poetry.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
KISALTMALAR	VII
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: MAHMÛD RIFKÎ'NİN HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ	5
1.1. HAYATI	5
1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ	6
2. BÖLÜM: MAHMÛD RIFKÎ DİVANÇESİ'NDE SÖZ VARLIĞI	12
2.1. DEYİMLER	15
2.2 ATASÖZLERİ	22
2.3. AYETLER	23
2.4. İKİLEMELER	25
2.4.1. Aynı Kelimenin Tekrarından Oluşan İkilemeler.....	25
2.4.2. Araya Bir ya da Birden Fazla Sözcüğün Girmesi ile Oluşan İkilemeler..	26
2.4.3. Tamlamadan Oluşan İkilemeler.....	27
2.4.3. Anlamları Yakın Sözcüklerden Kurulan İkilemeler.....	27
2.4.4. Görev Bakımından İkilemeler.....	28
2.4.5. m-'li İkileme.....	28
2.4.6. Farsça Kurallara Göre Oluşturulan İkilemeler.....	29
2.5. TAMLAMALAR	30
2.5.1. Türkçe Tamlamalar.....	31
2.5.2 Farsça Tamlamalar.....	33
2.5.3. Arapça Tamlamalar.....	37
3. BÖLÜM: MAHMÛD RIFKÎ DİVANÇESİ'NDE ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	38
3.1. NAZİM ŞEKİLLERİ	38
3.1.1. Gazeller.....	38
3.1.2. Müstezatlar.....	39
3.2. KAFİYE VE REDİF	39
4.BÖLÜM: MAHMÛD RIFKÎ DİVANÇESİ'NİN BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ	41

A	42
B	83
C	148
Ç	164
D	175
E	203
F	223
G	229
H	266
I	303
İ	303
K	317
L	342
M	347
N	372
O	391
Ö	400
P	400
R	409
S	432
Ş	468
T	480
U	499
Ü	500
V	503
Y	510
Z	532
SONUÇ	540
KAYNAKÇA	542
ÖZ GEÇMİŞ	544

TABLOLARIN LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1: Divançe’de En Çok Tercih Edilen Kelimeler ve Kullanım Sıklıkları	13
Tablo 2. Divançe’de Tespit Edilen Deyimler ve Kullanım Yerleri	16
Tablo 3. Aynı Kelimenin Tekrarından Oluşan İkilemeler	26
Tablo 4. Farsça Kurallara Göre Oluşturulan İkilemeler.....	30
Tablo 5. Farsça Tamlamalar.....	34
Tablo 6. Arapça Tamlamalar.....	37

KISALTMALAR

a.g.e	:	Adı geçen eser
C.	:	Cilt
G.	:	Gazel
Haz.	:	Hazırlayan
M.	:	Müstezat
Mn.	:	Münacat
N.	:	Naat
s.	:	Sayfa
TEBDİZ:		Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü
yy.	:	Yüzyıl

GİRİŞ

Klasik Türk edebiyatı geniş ve köklü geleneğe sahip bir edebiyattır. Altı yüzyıllık bir geçmişe tanıklık eden bu edebiyat geleneğinde vücut bulmuş eserleri anlamak dönemin siyasi, sosyal oluşumu ve dil, üslup özellikleri hakkında bilgi sahibi olunması açısından önemlidir.

Bir edebî eseri anlamak için esere bütüncül bakış açısıyla bakmak dönemi, şairin biyografisini ve eseri kapsamlı bir şekilde anlamak için gereklidir. Şairler şiirlerini yavanlıktan kurtarmak; güzel, özgün ve etkileyici şiirler ortaya koymak için birtakım benzetmelere, mazmunlara, edebi sanatlara yönelmişler ve yoğun hayal dünyası içinde şiirlerini oluşturmayı tercih etmişlerdir. Böylece klasik şiirde anlamı ilk bakışta anlaşılamayan kelime veya kelime grupları ortaya çıkmıştır. Günümüzde bu edebiyat döneminde yazılmış eserleri anlamak ve eserlerin yoğun anlam dünyasını kavramak için birçok tahlil ve sözlük çalışması yapılmaktadır.

Çalışmamızın amacı Mahmûd Rıfkî Divançesi'nde yer alan kelimeleri, kelime gruplarını ve diğer kalıp ifadeleri metin bağlamında anlam derinliklerine göre birer birer anlamlandırarak herkes tarafından anlaşılması kolay metinler hâline getirmektir.

Divançe'nin söz varlığını anlamlandırmak için TEBDİZ adı verilen ve açılımı "Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü" olan bilişsel platform kullanılmıştır. Bu proje ile kelimelerin anlamları bağlamdan yola çıkılarak verilmiş, metin-kelime bütünlüğü içerisinde oluşturulmuştur. Böylece okuyucuya kolaylık sağlanması hedeflenmiştir.

TEBDİZ, binlerce araştırmacının kullanıcı adı ve şifreleriyle oluşturulan üyelikle genel ağ sistemine aktardığı metinler üzerinde bağlamsal olarak kelime anlamlandırması yaptığı bilişsel, teknolojik platformun adıdır. Sistem şu adımlarla ilerlemektedir: Üyelik, söz konusu metnin ilk olarak Gentium Plus fontu ile Word sayfasına aktarılması ve metnin ait olduğu nazım şekli, her bir nazım şeklinin numaralandırılması ve şiirlerin vezni esas alınarak ayrı ayrı sisteme yüklenmesi şeklindedir.

Çeşitli sanatsal metinlerin anlaşılma güçlüğü ortadan kaldırmayı hedefleyen TEBDİZ adı verilen bu proje ile yapılan sözlük çalışmaları, klasik Türk şiirine ilgi duyanların, bu şiir geleneğinde yazılmış eserleri okuyup anlamaları,

kelimelerin farklı anlamsal boyutlarına ve çağrışımlara kolayca erişerek tamamıyla metne hâkim olmaları açısından fayda sağlamaktadır. İlgili divan üzerinde farklı konularda yapılacak çalışmalar için de araştırmacılara rehber olması noktasında önemlidir.

“Mahmûd Rıfkî Divançesi’nin Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü” adlı bu çalışma yukarıdaki paragrafta sözü edilen hedefler ve ilkeler dairesinde hareket edilerek TEBDİZ projesi ile hazırlanmıştır. Çalışmamızın temelini teşkil eden eser Prof. Dr. Beyhan KESİK tarafından hazırlanan ve 2009 yılında 1.baskısı yapılan Mahmud Rıfkî Hayatı- Edebi Kişiliği ve Divançesi adlı eserdir. Mahmud Rıfkî’nin müstakil olarak bir divançesi yoktur. Elimizde bulunan Divançe’deki şiirler ve şairin hayatı hakkındaki bilgiler Prof. Dr. Beyhan KESİK tarafından Millet Kütüphanesi’ndeki “Kaymakam Celal Bey Mecmuası”nda bulunmuştur. KESİK, daha sonra Rıfkî’nin Divançe’sinde bulunmayıp “Mecmua-i Eş’ar ve Fevaid” adındaki şiir mecmuasında yer alan iki gazelini tespit edip hazırladığı Divançe’ye eklemiş ve ayrıca Divançe’deki gazelin bir beytinin mecmuadaki gazeldeki ile farklı istinsah edildiğini tespit ederek bu durumu dipnot yöntemiyle belirtmiştir.

Tezimizde Beyhan KESİK tarafından hazırlanan “Mahmûd Rıfkî Hayatı- Edebî Kişiliği ve Divançesi” adlı çalışma esas alınmıştır. TEBDİZ projesi ile Mahmud Rıfkî Divançesi’nin Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü oluşturulurken 19.yy klasik Türk edebiyatı dönemi sosyal, siyasal ve ekonomik yapısı, söz konusu dönemin şiir geleneği, Rıfkî’nin etkisinde kaldığı şairler ve şiirleri de çalışmamıza farklı bir boyut kazandırması adına göz önünde bulundurulmuştur.

TEBDİZ adlı proje oluşturulmadan önce doktora tezi olarak bu alanda iki çalışma tespit edilmiştir. Bunlardan ilki Furkan ÖZTÜRK¹’ün Bâkî Divanı Sözlüğü, ikincisi Özer ŞENÖDEYİCİ²’nin hazırlamış olduğu Nâilî Divanı Sözlüğü’dür. Bu iki çalışma ilgili projede Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük oluştururken teknik bakımından izlenecek yolu göstermesi açısından çalışmamıza rehber olmuştur.

Mahmud Rıfkî Divançesi’nin Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü adlı çalışmamızdaki yöntem ve teknik şu şekildedir:

¹ Furkan ÖZTÜRK, “Bâkî Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)” , Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007.

² Özer ŞENÖDEYİCİ, “Nâilî Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)” , Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011.

İlk olarak Beyhan KESİK tarafından hazırlanan Mahmud Rıfkî Divançesi Word sayfasına sistem tarafından kullanılan özel yazı stili olan Gentium Plus fontuyla aktarılmış daha sonra nazım şekli ve vezni ile Divançe'deki numaralandırmadan farklı olarak ayrı ayrı sisteme girişi sağlanmıştır. Divançe'deki tamlamalar, yardımcı fiille oluşturulan kelimeler, ayet ve hadisler, atasözü ve deyimler, seslenme ifadeleri anlamlandırılırken çoklu seçim yapılarak bir bütün olarak ele alınmıştır ve her kelimenin yanına ilgili söz varlığı (ayet, hadis, atasözü, deyim, kalıp ifade) belirtilmiştir. Sisteme Mahmud Rıfkî Divançesi'nde bulunan 3 münacat, 4 na't-ı şerif, 106 gazel, 1 müstezat girilmiştir. Divançe'deki metinler TEBDİZ sistemine Divançe'deki numaralandırmalardan farklı olarak aktarılmıştır. TEBDİZ'deki metin sıralaması 114 gazel, 1 müstezat şeklindedir. Sisteme girişi sağlanan her kelimeye tek tek anlam verilmeden önce şiirler şerh edilmiş, kelimelerin farklı anlamları ve çağrışımlarını ortaya çıkarmak için çeşitli sözlüklerden istifade edilmiştir. Daha sonra kelimeler cümlede geçen anlamına göre (bağlama göre) anlamlandırılmıştır. Anlamı verilen her kelime koyu renkle belirtilmiştir. Anlamlandırma yapılırken kelime iki ya da daha fazla bağlamda anlamlandırılabilirse her bir anlamın arasına “II” işareti koyulmuştur. Kelimerdeki çekim ekleri ayrılmıştır ve kelimelerin yanlarında bu ekler ayrı ayrı verilmiştir. Bütün kelimelerin anlamlandırılması bittikten sonra kişisel bilgisayara Word dosyası olarak indirilip tek tek kontrolü sağlanmıştır. Her kelime alfabetik sıraya uygun olarak dizilmiş ve kelimelerin geçtiği yerler mısra sayısı ve gazel numarası ile verilmiştir.

Mahmûd Rıfkî Divançesi Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü'nden örnek teşkil edecek kullanımlar:

kulların: -lar, -(ı)n

Gazel 2

Mısra: 9

Allah'ın kendisine ibadet ve itaat etmesi için yarattığı kimse.

Bahr-ı lütfun içre niçe kulların âzâdedür

Ümmîd-i lâ-taknatû da olmuşum yâ Rab meded

hâk-i pâyn hasretinden: -(n)den

Gazel 5

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hz. Muhammed'in ayak bastığı yerlere duyulan hasret/özlem.

Rûz u şeb ‘aşkın elinden bî-karârım yâ Resûl

Hâk-i pâyn hasretinden âh u zârım yâ Resûl

1. BÖLÜM: MAHMÛD RİFKÎ'NİN HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

1.1. HAYATI

19. yüzyılda klasik Türk edebiyatı geleneğine bağlı kalarak eser veren Mahmûd Rıfkî hakkında kaynaklarda yeterince bilgi yoktur. Şairin hayatı ve edebi kişiliği hakkında Prof. Dr. Beyhan Kesik'in Osmanlı Devlet Arşivlerinden edindiği bilgilerden, Mahmûd Rıfkî Divançesi'nin yer aldığı Kaymakam Celal Bey Mecmuası'ndan ve Mehmet Nail Tuman'ın Tuhfe-i Nâilî adlı tezkiresinden bilgi sahibi olunmaktadır.

Prof. Dr. Beyhan KESİK'in tespitine göre Kaymakam Celal Bey Mecmuası'nın ilk varlığında yer alan “Sahibü'l-kitab Es- Seyyid Mahmûd Rıfkî El-Karsî El-ma'ruf Vezir-i Mükerrrem ‘Abdullah Paşazâde ve Miralay-ı Süvari Alayı ol mensûb-ı Ordu-yı Hümayun-ı Anadolu” ifadesinden hareketle şairin hayatına dair bazı ipuçları elde edilebilmektedir. Bu kayıttan şairin babasının adının Abdullah Paşa olduğu, babasının bir dönem vezirlik yaptığı ve memleketinin de Kars olduğu anlaşılmaktadır. Mehmet Nail Tuman, Karşı Abdullah Paşa'nın oğlu olduğunu ve 1852 yıllarında hayatta olduğunu ifade etmektedir.³ Nerede doğduğu ve nerede vefat ettiği hakkında gerek Divançe'sinde gerekse diğer kaynaklarda herhangi bir bilgi mevcut değildir. Divançe'sinde iki yerde geçen İran, Bağdat yer adlarından bir dönem buralarda bulunduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca bir yerde geçen “Garp ili” ifadesinden Batı'da yer alan bir ilde bulunduğu da olası bir durum dâhilinde düşünülmektedir. Ayrıca bir beytinde yer alan “Düşmüşüm garb iline” ifadesi, Batı taraflarında bir şehirde bulunmuş olabileceğini akla getirmektedir:

Görmedim Bağdâd içinde sen gibi bir meh-liķā

Çāre yok mecbûruñ oldum düşmüşüm bir dāra ben (G. 81/7)

Muhabbet badesin bana şunupdur mäh-ı Ken‘ânım

Beni göndermek istermiş yine Īrāna mīrāna (G. 89/3)

³ Mehmet Nâil Tuman, **Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri**, (Haz. Cemâl Kumaz, Mustafa Tatçı), Bizim Büro Yayınları, C. I, Ankara, s. 266

Düşmüşüm ğarb iline ey cān cihandan çekdim el
Terk-i diyār eyleyüp hem cānāndan çekdim el (G. 65/1)

Prof. Dr. Beyhan Kesik'in Devlet Arşivlerinden edindiği bilgilere göre Rıfkî, beylerbeyliği makamında bulunmuş ve Sevakin'e miralay yani bugünkü adıyla albay olarak atanmıştır. Ölüm tarihi hakkında net bir bilgi yoktur fakat Sicill-i Osmani'ye göre 1864 yılında vefat ettiği düşünülmektedir.⁴

Şair hakkında bilgi edinebildiğimiz bir diğer çalışma daha önce zikrettiğimiz yüksek lisans tezidir. Divançe'nin 70b sayfasında yer alan "seyislerin geldiği teşrin-i sani 17 Muharrem Sene 1276"⁵ ifadesine göre şair eserini miladi 17 Temmuz 1859 tarihinde tamamlamıştır.

1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Mahmûd Rıfkî 19. yüzyılda klasik şiir geleneğinin yavaş yavaş terk edildiği, yeni şiir arayışlarının başladığı bir dönemde geleneğe bağlı kalarak şiirler kaleme alan bir devlet adamıdır. Divançesi, onun şiir anlayışı hakkında fikir sahibi olunması açısından önemli bir kaynaktır.

Rıfkî Divançesi'ndeki bazı beyitlerden hareketle hayatı hakkında bazı bilgilere ulaşılabilmektedir. Rıfkî âşıkane gazellerini aşağıda verilen beyitten hareketle bir Ermeni güzeline beslediği aşkın neticesinde yaşadığı azaplardan, sıkıntılardan bahsederek oluşturduğu söylenebilir. Aynı beyitte kullanılan "yine" ifadesi tekrarlanan bir durumu ifade ettiğinden Rıfkî'nin daha önceden de bir Ermeni güzeline gönlünü kaptırdığı olası bir durum dâhilinde düşünülmektedir.

Rıfkî yine bir Ermenî dil-berine vermiş
Gönlünü bütün âh ederek dîdesi nemler (G. 35/5)

⁴ Mehmed Süreyya, **Sicill-i Osmani**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, C.III, İstanbul, 1996, s.910

⁵ Mevlüt Altınoluk, "Rıfkî Divanı", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008.

Rıfkî Divançe'sinde redif oluşturan “ey ‘Ömer” (G. 36) ve “cânım Hafız” (G. 53) ifadelerinde geçen Ömer ve Hafız isimlerinin yanı sıra G. 57/ 5'te geçen Ahmed isimlerinin Rıfkî'nin hayatında ne derece öneme sahibi olduğu bilgisine ulaşamamıştır. Sözü edilen beyitlerde bu isimlere olan aşkı ifade edilmiştir. Ahmed ve Hafız Kur'an'ı hıfz etmeleri yönüyle ele alınmıştır. Bu iki kişinin tek bir kişi olma ihtimali de göz önünde bulundurulmaktadır.

Rıfkî, 19. yüzyılda her alanda etkisini göstermeye başlayan yenileşme hareketine rağmen klasik Türk edebiyatı geleneğine bağlı kalarak şiirler kaleme almış bir divan şairidir. Bu gelenek dâhilinde yazdığı şiirlerinde sade ve anlaşılır bir üslubu tercih etmiştir. Kaynaklarda Rıfkî'nin miralay rütbesine kadar yükseldiği ifade edilmektedir. Osmanlı'da devlet kadrosunda görev yapan bir miralay olmasının yanında Rıfkî'nin klasik şiir geleneğine bütünüyle hâkim olduğu şiirlerinde görülmektedir. Kendisi de bu hususu Divançe'sinde bir yerde ifade etmiştir. Aşağıdaki beyitte şairler indinde eşi benzerinin olmadığını ve şiirlerinin kusursuz olduğunu belirtmiştir:

Bî-kuşûrsun ‘ind-i şâ‘irde mişâliñ yok begim
Âhu gözlerin gören peymâne olmaz yâ n’eder (G. 40/2)

Rıfkî tür bakımından rindane, âşıkane ve hikemi sayılabilecek tarzda gazeller yazmasının yanı sıra münacat ve na’t-ı şerif de kaleme almıştır. Divançe'sinde sade dil kullanmış, zaman zaman halk arasında yaygın olarak kullanılan atasözü ve deyimlere yer vermiştir.

Sade dil kullanımına örnek:

Düşmüşüm gam bahırına yâ Rab meded senden meded
Çäre bulmam hâlîme yâ Rab meded senden meded (G. 20/1)

Atasözü kullanımına örnek:

Göz görüp sevdi gönül uydu hevâ-yı nefsine
Çün meseldir söylenür dilde **göze olmaz yasağ** (G.16/2)

Deyim kullanımına örnek:

Fürkât [ü] hicriñ dem-â-dem bağrımı hûn eylemiş
Nâr-ı sevdâdan **cihânı başa dar** etdi gönül (G. 63/2)

Rıfkî'nin bilinen tek eseri Divançesi'dir. Divançe; münacat, na't ve gazellerden oluşmaktadır. Divançe'de bulunan gazeller beyit sayısı açısından çok uzun değildir. Gazellerin en uzununu sekiz beyitten oluşmaktadır. Eser dinî açıdan değerlendirmeye alınırsa Divançe'de üç münacat ve dört na't-ı şerif yer almaktadır. Münacat ve na't-ı şerifler dışında gazellerde de yer yer tasavvufî hava hâkimdir. Metnin genelinde dua ifadeleri kullanılmıştır. Şair karşılaştığı zorluklar karşısında Allah'tan yardım dilemektedir. Münacatlarında şair Allah'ın varlık âleminin yaratıcısı olduğundan, her türlü güce sahip olduğundan ve büyüklüğünden bahsetmiş, günahlarının affı için bağışlanma dilemiştir.

Kabza-i kudretde oldı cümle bûd ger ne-bûd
Vâhid u Ferd u Ahadsın şübhemiz yokdur saña (Mn. 1/4)

İlk na't-ı şerif “‘Rahmetenli’l-âlemîn” ayetinden alıntı yapılarak başlamıştır. Ayette geçen bu ibare Hz. Muhammed'e atfedilmiştir. Şüphesiz âlemlere rahmet olarak gönderilen kişi Hz. Muhammed'dir. Şair alışılmış na't yazma geleneğinin dışına çıkmayarak geleneğe uygun hareket etmiştir. Şair, Hz. Muhammed'in iki cihanın padişahı oluşundan bahsetmiş, günahkâr olduğunu her fırsatta dile getirerek günahlarının bağışlanması noktasında kendisine şefaatçi olması için Hz. Muhammed'den yardım dilemiştir.

Kimseden imdâd olunmaz ‘âşi-i mücrimlere
Sendedir lutf-ı şefâ‘at cümleye yâ Muştafâ (N. 1/ 3)

Rıfkî, gazellerinde klasik Türk şiirinin alışılmış kalıplarının dışına çıkmamış ve bu geleneğin üç temel karakteri olan âşık, sevgili, rakip çerçevesinde kaleme almıştır. Şair; gazellerinde aşktan, ızdıraptan, ayrılıktan, vuslat arzusundan, âşığın içinde bulunduğu üzüntüden dolayı çektiği ahlardan, âşığın gönlünün aşk ateşiyle yanmasından, sevgilinin güzellik unsurlarından, feleğe siteminden, bahtsızlıktan

yoğun olarak bahsetmiştir. Bu yönüyle geleneğin içindeki diğer şairlere emsal teşkil etmektedir. Mahmûd Rıfkî'nin şiirlerinde genel olarak bir melankoli hâkimdir. Sevgiliye duyulan aşkın ve özlemin neticesinde sürekli bir acizlik, içten içe yanma ve acı çekme söz konusudur.

Hâsret-i çeşm-i siyâhıñ bî-karâr etdi beni
Ağlamakdan dil [ü] derûnum yanar etdi beni (G. 103/1)

Yanmışım pervâneveş hüsn-i çerâğ [u] şem'ine
Rûz [u] şeb 'arşa çıkan hep âh [u] zârımdır benim (G. 72/5)

Şair aşktan, sevgiliden, güzellikten bahsederken klasik şiirin alışılmış kalıplarından ve alışılmış hayalî unsurlardan faydalanır. Sevgili; âşığın aklını başından alan güzelliği, âşığın bağrını delik deşik eden bakışları, saçlarının âşığı kendinden geçiren kokusu, ceylan gibi güzel gözleri, salına salına yürüyüşü, dudağı, nazı ve işvesi gibi güzellik unsurlarıyla şiire konu edilir.

'Aklımı yağmaya verdi perçemiñ ol telleri
Boynuma tavk katlime fermân yazandır perçemiñ (G.62/5)

Şair, sevgilinin güzellik unsurlarından bahsettiği kadar âşığı içinden çıkması mümkün olmayan durumlara düşürmesi, vefasızlığı, merhametsizliği ve zalimliğine şiirlerinde yer vermiştir.

Ey gönül vaz gel cevândan bî-vefâdan sen de geç
Dost-ı şâdık sen ararsan cân u tenden sen de geç (G.13/1)

Kâmet-i mevzûnumu ham eyledin sen dil-rübâ
Derd ü hicrânımı efzûn eyledin sen dil-rübâ (G. 5/1)

Şair sevgiliden gelen her türlü eziyete, zalimliğe, vefasızlığa tahammül göstermesi yönüyle klasik şiir geleneğine uygun bir davranış gösterir fakat bazı beyitlerde şair çektiği sıkıntıyı abes gören, tahammülü kalmayan, eziyet çekmekten

usanan, rakibe meyleden sevgiliyi unutmak için kendine telkin veren bir kimliğe bürünerek geleneğin dışında bir anlatıma başvurur. Bu anlatım tarzı Fars edebiyatında ortaya çıkıp Türk edebiyatında ağırlıklı görüşe göre 18. yüzyıldan sonra etkisi görüldüğü söylenen “Vasuht” adı verilen şiir tarzıdır. Vasuht Farsça bir kelime olup “bir şeyden tiksine, yüz çevirme”⁶ anlamlarına gelmektedir. Bu şiir tarzı alışıldık âşık-mâşuk ilişkisinin dışına çıkarak “geleneğin kırılma noktası”⁷ olmuştur.

Ey gönül bir yâr için âh etdiğin demler ‘abeş
Ağlayup feryâd [u] zârî tökdüğün kanlar ‘abeş (G.11/1)

Bî-mürüvvet rahm u şefkat eylemez ol ‘âşık
Meylini âgyâra vermiş küfr-i tersânı unut (G. 9/2)

Rıfkî’nin şiirlerinde tasavvufa dair izler de vardır. İlahi aşka ulaşmada gerekli olan kesretten kurtulup vahdete ulaşmayı isteme arzusu, aşk için canını feda etme, dünyanın geçici heveslerinden uzaklaşma, maldan mülkten vazgeçme gibi unsurlar Rıfkî’nin şiirlerinde yer yer görülmektedir. Aşağıda verilen beyitlerde örnekleri görülmektedir:

Hakka niyâz eyle dâ’im isteme dünyâyı sen
Ser-fürü edüp kula hem açdığın femler ‘abeş (G.11/3)

Et kanâ’at künc-i miḥnet üzre eyle bir qarâr
Tâc u taḥt u şevket [ü] zîbâ cihândan sen de geç (G. 13/4)

Şair klasik Türk şiirinde adından çokça söz edilen rind tipine de şiirlerinde değinmiştir. Rind; samimi, gönülden seven, dış görünüşün aksine iç dünyanın zenginliğine, zevk ve sefaya önem veren, gerçek aşkı bilen, bilgisi, hoşgörüsü ve

⁶ Lâletik ÇENDBAHAR, *Bahâr-ı Acem*, C. III, İntişârât-ı Tîlâye, Tahran, 1380/2001, s.2104. (Aktaran: İsrâfil, BABACAN, *Şeyh Gâlib’in Gazellerinde Vâsûht Tarzı Aşkın İzleri*, *TÜBAR*, Sayı: Güz, 2010, s.59)

⁷ İsrâfil, BABACAN, *“Şeyh Gâlib’in Gazellerinde Vâsûht Tarzı Aşkın İzleri”*, *TÜBAR*, Sayı: Güz, 2010, s.66

merhametiyle ön planda tutulan tiptir. Şair hakiki âşık olması yönüyle kendini rind olarak nitelemiştir. Rindliğin önemli unsurlarından biri şaraptır. Mine Mengi'nin ifadesine göre “rindle harabat yani meyhane ve içki sanki bir bütünün bölünmez parçalarıdır çünkü rind olmanın yolu meyhaneden geçer, insan meyhanede olgunlaşır.”⁸ Şair meyhane kavramlarına da şiirlerinde yer vermiştir.

Tîğ-i müjgānı dizilmiş sıra sıra sīnede

‘Aşk yolunda ben mi kaldım şabr-ile rindānesi (G. 106/6)

Nūş edem ben zehr-ise de yār elinden bādeyi

Ko harāb olsun cihānda ‘ömr ile varım kadeh (G. 14/2)

Rıfkî, şiirlerinde klasik Türk şiiri geleneğinde eserler vücuda getiren diğer şairler gibi zaman zaman serzenişte bulunmuştur. Sevgiliye kavuşamamaktan kaynaklanan sıkıntılarının ve dünyada bir kez dahi olsa yüzünün gülmemesinin tek sorumlusu felektir ve bunun sonucunda felektten şikâyet kaçınılmaz olmuştur.

Fenā-yı dehr içinde kim işim āh [u] figān oldu

Şikeste tālî ‘imdendir degildir kimseler bā‘iş (G. 10/2)

Gerdūn-ı felek takdı yine bu boynumuza tuğ-ı sitemler

Birbir ardınca gelür derd-i cüvān hicr-ile gamlar (G. 35/1)

Mahmūd Rıfkî'nin Divançesi'nden hareketle Klasik Türk şiirinin geleneği çerçevesinde şiirler vücuda getirdiği görülmektedir. Rıfkî, yaşadığı yüzyıla rağmen klasik Türk şiiri geleneğine bağlı kalarak şiirler kaleme almıştır. Şiirlerinde genel olarak aşk, ayrılık acısı, vuslat arzusu, sevgiliye özlem ve şarap temasını işlemiş, sade ve anlaşılır bir üslubu tercih etmiştir. Anlatımda tekdüzelikten kurtulmak amacıyla zaman zaman edebî sanatlara, ikilemelere, mahallî unsurlara, deyim ve atasözlerine, ayet iktibaslarına başvurmuştur.

⁸ Mine Mengi, **Divan Şiiri Yazıları**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2010, s. 264.

2. BÖLÜM: MAHMÛD RİFKÎ DİVANÇESİ'NDE SÖZ VARLIĞI

Bu bölümde Divançe'de yer alan deyimler, atasözleri, ayet ve hadisler, ikilemeler ve tamlamalar ele alınmıştır.

- 1 Atasözü
- 56 Deyim
- 5 Ayet
- 23 İkileme
- Tamlamalar (Divançe'de hemen hemen her beyitte geçmektedir.)

Divançe'yi incelediğimizde Rıfkî'nin belirli kelimeler ve kalıplar dâhilinde şiirler yazdığını ve geleneğin sunduğu imkânların dışına çıkmadığını söylemek mümkündür. Şair atasözü kullanımını pek tercih etmemiştir. Şair, tek bir yerde atasözüne başvurmuş ve bunu “Çün meseldür söylenür dilde” ifadesiyle ima etmiştir. Deyim kullanımını sıklıkla tercih etmiştir. Günlük konuşma diline ait kelimeler de eserde görülmektedir. Üç dilde ikileme kullanmış ve bu da anlatımını zenginleştirmiştir. Rıfkî, düşüncelerini, şiirlerinde zaman zaman ayet iktibaslarına başvurarak desteklemiştir.

Rıfkî Divançesi sözlüğü oluşturulurken bazı kelimelerin kullanım sıklığı dikkati çekmektedir. Şair, anlaşılması zor ağır kelimelerden ziyade, sade bir üslubu tercih etmiştir. Divançe'de bazı kelimelerin daha sık kullanılması dikkat çekmektedir. Eserde geçen kelimelerin kullanım sıklığı tablosu aşağıda verilmiştir. Bu tablo şairin, eserini klasik Türk şiiri geleneği çerçevesinde kaleme aldığını ve bu gelenekte sıklıkla tercih edilen sözcüklere ağırlık verdiğini göstermektedir.

Tablo oluşturulurken bağlaç, edat, zamir, zaman bildiren zarflar, sayı sıfatları, belgisiz sıfatlar, ünlem, mahlas ve kullanım sayısı 10'un altında olan kelimeler tabloya eklenmemiştir.

Tablo 1: Divançe’de En Çok Tercih Edilen Kelimeler ve Kullanım Sıklıkları

Kelimeler	Kullanım Sıklığı
gör-: Tanıklık etmek, şahit olmak	56
göñül: Bütün hislerin gerçekleştiği yer, bütün duyguların merkezi.	55
cihān: Âlem, kâinat, dünya.	46
sīne: Gönül, göğüs, bağır, yürek.	32
yan-: Alevlenip tutuşmak; acı ve ızdırap çekmek.	31
meded: "Yardım et! yetiş!" anlamında kullanılan söz.	31
içre: "-da, -de" anlamında kullanılan kelime, içinde.	30
çün: Çünkü, gibi.	30
de-: Söylemek, izah etmek, ifade etmek.	29
cān: Beden, gönül; sevgili.	28
hāl: Durum, vaziyet.	26
dem: Zaman, an.	26
yine: Yeniden, tekrar.	25
yār: Kendisine muhabbet beslenen, güzelliğiyle herkesi hayran bırakan kişi; sevgili.	25
bil-: Bilgi sahibi olmak; anlamak, idrak etmek.	24
‘āşık: Bir nesneye ya da kişiye sevgi duyan, muhabbet besleyen kimse.	23
‘ālem: Kâinat, dünya.	23
el: "-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.	22
gel-: Bir yerden bir yere ulaşmak, varmak; doğmak.	21

ağla-: Üzüntüyle, acıyla, ızdırapla gözyaşı dökmek.	21
n‘eyle-: “Ne yapayım, ne edeyim?" anlamında kullanılan çaresizlik ifade eden kelime.	19
kul: Allah'ın kendisine ibadet ve itaat etmesi için yarattığı kimse; esir, köle.	18
üzre: Üzerinde.	17
‘aşk: Bir kimseye aşırı muhabbet duyma, aşırı sevgi.	16
āh: Acıyı, ümitsizliği, pişmanlığı, üzüntüyü, yalvarışı ifade eden kelime.	16
cümle: Bütün, herkes.	16
işte: Bir duruma, bir kişiye dikkat çekmek için kullanılan kelime.	15
ara-: Bulmaya, elde etmeye çalışmak.	14
gül: Gül ağacının güzel kokulu, çeşitli renkli çiçeği; sevgili.	14
iste-: Arzu etmek, dilemek, talep etmek	14
ağyār: Sürekli sevgilinin yanında bulunup âşığı sevgiliden uzaklaştıran ve arabozan kimse, rakip.	13
hasret: Bir kimseye kavuşamamaktan kaynaklanan üzüntü, özlem, kavuşma isteği.	13
hicrān: Ayrılık	13
ol-: Bulunmak, var olmak.	13
art-: Çoğalmak	13
dert: İnsana sıkıntı veren, ızdırap çektiren her türlü hâl; keder, gam.	13
bağ-: Şahit olmak, tanıklık etmek.	12

efendim: Sevgili için kullanılan bir tür hitap şekli.	12
lezîz: Lezzetli; kıymetli.	11
kal-: "...içinde olmak" anlamında kullanılan kelime; olduğu yerde durmak; mevcut bulunmak.	11
git-: Ayrılmak, uzaklaşmak; ulaşmak, varmak.	11
şakım-: Uzak durmak, kaçınmak.	10
var: Bulunma, mevcut olma hâli.	10
bāde: İçki, şarap.	10
yağ-: Ateşe vermek, ateş içinde bırakmak; acı çektirmek.	10
beg: “Efendi, hükümdar” anlamında sevgili için kullanılan bir hitap sözü.	10

Tablo 1’e bakıldığında 46 farklı kelimenin kullanım sıklığı görülmektedir. Şairin kelime hazinesi çok geniş değildir. Divançe’de belirli kelimelerin daha sık kullanıldığı göze çarpmaktadır. Tekrar eden kelimelerin 16 tanesi fiil kökenli, 30 tanesi ise isim kökenlidir.

2. 1. DEYİMLER

Anlatıma ve söyleyişe akıcılık katan, gerçek anlamı dışında farklı bir anlama ve yoğun bir anlatıma sahip kalıplaşmış kısa ve öz ifadeler “deyim” adı verilmektedir. Rıfkî Divançesi incelendiğinde deyim kullanımına yer yer ağırlık verildiği görülmektedir. Divançe’de toplam 56 deyim tespit edilmiştir. Deyimler kullanılırken kimi zaman vezne uyum sağlamak için kelimeler arasında yer değişikliğine gidilmiş kimi zaman ise Türkçe kullanımı dışında Arapça veya Farsça kelime ve tamlamalarla (gûş ver-, femler aç-, ser-fürû et-, sernigûn et-, cüdâ olmak, kat’-ı yed eyle-, zebânı dutul-) yeni bir söyleyiş ortaya koyulmuştur. Tespit edilen 56

deyim anlamı verilerek açıklanmış ve kullanıldıkları yerler örnek beyitlerle aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Divançe’de Tespit Edilen Deyimler ve Kullanım Yerleri

Deyim	Anlamı	Geçtiği Yer
1. aklını başından almak	Bir olayın etkisiyle hiçbir şey düşünemeyecek duruma gelmek; çok etkilenmek.	Ey peṛi ḥüsnüñ gibi ben görmedim bir ḥüb püser/ Aldı ‘aklımı başından koymadı hem tāb u fer (G. 32/1)
2. aklını ser üzre düşürmek (aklını başına almak/ devşirmek)	Mantıksız davranışlardan ve sonucunda fayda sağlamayan hareketlerden kaçınmak.	Peṣmān olmadan tizcek düşür ‘aklını ser üzre/ Gider devlet gelür fūrkat ki böyle bir zamandır bu (G.85/4)
3. aklını yağmaya vermek (aklını başından almak)	Bir durum karşısında çok etkilenmek, hiçbir şey düşünemeyecek duruma gelmek, etkisinde kalmak.	Bir tebessümle begim sen eyledin ser-mest kim/ ‘Aklımı yağmaya verdin Mecnun oldum ey ‘Ömer (G. 36/2)
4. ayağa atmak (ayaklar altına almak)	Kıymet verilmesi gereken bir şeyi değersizleştirmek, önemsiz görmek.	Derdime deva sende olur dil-ber-i ra’nā/ Gel yakma bu cānım/ Nık eyle namın böylece sen atma ayağa/ Sīnesi mermer (M. 1/3)
5. bağı hūn eylemek (bağrını delmek)	İçini acıtmak, çok dokunmak, gönlü derinden yaralamak.	Bahr-ı hicrāna düşürdün gönlümün zevrākını/ Girdāb-ı ğam içre cānā bağrımı hūn eyledi (G.101/2)
6. baş eğmek	Buyruk altına girmek.	Bir zamān ‘anḳalara baş egmez-idi bu göñül /Şimdi nā-merd-i cihāna kul u ḳurbān ol da gör (G.24/4)
7. canı çıkmak	Ölmek.	Ḳaldı hicrān teşinde bu dil-i nā-kāmımız/ Olmadı vaşla müyesser çıkmadan bu cānımız (G. 45/1)

8. cân fedâ etmek/kılmak	Bir kimsenin uğruna canını vermek, canından vazgeçmek.	Cân fedâ kılsam yolunda hayf gelmez cânıma ‘Âşık-ı dil-dādeyim bir dil-ber-i mümtāza ben (G.82/4)
9. can yakmak	Zulmetmek, eziyet etmek, sıkıntı vermek.	Derdime devā sende olur dil-ber-i ra’nā/ Gel yak ma bu cānım / Nîk eyle namın böylece sen atma ayağa/ Sînesi mermer (M. 1/3)
10. cüda olmak	Ayrılmak, ayrı düşmek.	Âh edüp giryân ile oldum cüdâ ol yârdan/ Rıfķı tek bir ‘âşık-ı şeydâdan el çekdim yeter (G.37/5)
11. dem sürmek (vakit geçirmek)	Keyifli vakit geçirmek, oyalanmak.	Rû-be-rû gördüm cevânı ol rakîble dem sürer / Rıfķı der âh eyledim çok zârı arttı bahtımın (G.60/5)
12. dil bağlamak	İçten sevmek, muhabbet beslemek. II Merhamet etmek.	Merhamet kıl ben gedāya hālîme eyle nazar/ Söyledikde rahm edüp ‘Âşıka dil bağladı (G. 104/4)
13. dutarı yok (tutunacak dalı olmamak)	Yardım edeceği, güveneceği kimsesi olmamak, bir başına olmak.	Ben garîk-i baħr-ı ‘isyânım meded kıl sen baňa/ Düşmüşüm elden ayakdan yok dutarım yâ Resûl (N. 2/3)
14. dünyayı başına dar etmek	Bir yerde yaşanılmaz duruma getirmek, dünyayı haram etmek.	Fürkat ü hicriñ dem-â-dem bağrımı hûn eylemiş/ Nâr-ı sevdâdan cihânı başa dar etdi gönül (G.63/2)
15. dünya / cihan durdukça durmak	“Çok yaşa, Allah sana uzun ömür versin.” anlamında kullanılan iyi dilek sözü.	Rûz u şeb çıkmaz hayâlin dilde nakş olmuş benim/ Bunca hûsn-ile efendim sen cihân turdukça tur (G. 38/3)

16. el çekmek	Bırakmak, vazgeçmek.	Ben de çek dim bu fenānıñ zevk u şādından elim / Künc-i 'uzlet eyledim ben sen de pinhān ol da gör (G.24/5)
17. elden ayaktan düşmek	Peygambere layık ümmet olmayı başaramamak, sünnetini ve fiillerini yerine getirememek.	Ben ğarīk-i baħr-ı 'isyānım meded kıl sen baña/ Düşmüşüm elden ayakdan yok dutarım yā Resūl (N. 2/3)
18. elden gitmek	Bir şeyden yoksun kalmak, kaybetmek, yitirmek.	Gitdi elden āh kim yandım çerāğ u şem'ine/ Tutuşup yandı bu sīnem çāreler olmaz mı hīç (G.12/3)
19. femler açmak	Ağız açmak, konuşmak. II Yalvarmak, minnet etmek.	Hakka niyāz eyle dā'im isteme dünyāyı sen/ Ser-fürū edüp kula hem açdığın femler 'abes (G. 11/3)
20. feda etmek/ kılmak	Değer verilen kişi uğruna herhangi bir şeyden vazgeçmek.	Yoluña etdim fedā bu cān u ten Rıfkī gibi/ Ben seni gördüm görelî ğayriden etdim ferāğ (G.56/5)
21. gönül almak	Birini kendisine hayran bırakmak, kendisine âşık etmek.	Ey kemān-ebrū perīveş gönlümü aldın benim/ Rūz u şeb hasretle yandı eksük olmaz lānesi (G.106/ 3)
22. gönlü düşmek	Âşık olmak, gönül vermek.	Saña kim meyl ider-idi söz geçürse gönlüne/ Çāresiz düşdü gönlül kıl mürüvvet cāna baħ (G. 15/3)
23. gönül harap etmek (gönül yıkmak)	Bir kişiyi üzecek hāl ve hareketlerde bulunmak.	Zār u giryān eyleyüp her demde yalvarmak gerek/ Lā-cerem eyler terahhūm gönlünü etmez harāb (G. 7/3)
24. gönül vermek	Bir kişiye sevgiyle bağlanmak, âşık olmak.	Rıfkī yine bir Ermeni dil-berine vermiş/ Gönlünü bütün āh ederek dīdesi

		nemler (G.35/5)
25. gözü kalmak	Elde edilemeyen bir şeyi içtenlikle arzulamak.	Şarāb-ı nūş-ı ezelden bütün mestim dilā her dem/ Kalup hayretde üftāde gözüm şahbāda kal mışdır (G. 26/2)
26. gûş vermek	Kulak vermek, bir şeyi önemseyip dinlemek.	Niçe bir teklîf kıldım gûş vermez sözüme/ Rıfķı der yandım bu nāra gönlüm ağlar hū çeker (G. 34/5)
27. hu çekmek	Zikir çekmek. II Allah'tan sabır ve yardım dilemek, Allah'ı tesbih etmek. II Birine seslenmek.	Kāş siyāh kibrik siyāh ol çeşm-i cellādın siyāh/ Âhuveş yakdı cihānı tağ u taşlar hū çeker (G. 33/4)
28. hırka pûş olmak	Kendisini Hak yoluna adanmak, dünyanın fani lezzetlerinden el çekmek, derviş olmak.	Hırka-pûş olsañ n'ola Rıfķı mişāli böylece/ Git tarīķ-i Hakk'a bir dem nīk ü bedden sen de geç (G.13/5)
29. imana gelmek	İman etmek, Müslümanlığı kabul etmek. II Merhamet etmek, doğru yolu bulmak.	Dersini vermiş mu'allim kâfir etmiş büsbütün/ Gelmez ol īmāna şimdi zālīm ağlar hū çeker (G.34/ 3)
30. kadem basmak (ayak basmak)	Bir yere ulaşmak.	Cihānda şāh-ı gönlümsün niçe vāz gele bu Rıfķı/ İşigin üzre ser koydu hele sen bir kademler bas (G.49/5)
31. kahpelik etmek (sözünden dönmek)	Verilen sözü yerine getirmemek.	Rıfķıyı devrān içinde şād edüp güldürmedin/ Durmadın bir söz üzere kahbelik etdiñ baña (G.1/5)
32. kan ağlamak	Çok üzölmek, büyük bir üzüntü içinde kalmak.	Tāze gonce bir gül için Âh-ile kan ağlarım / 'Aşkdan artar fiğānım dīde giryān ağlarım (G. 67/1)

33. kan dökmek	Büyük bir üzüntü ile kanlı gözyaşı dökmek.	Hasretinden gözlerim kan dökmeye şām u seher/ Kadd-i şimşād bir gül-i ruhsāriden ayrılmışım (G.69/3)
34. kara baht	Talihsizlik, şanssızlık.	Günāh-ālūde oldum çün ğarīk-i baħr-ı tuġyānım/ Hemān baht-ı siyāhı mdır degildir kimseler bā'is (G. 10/3)
35. kat'-ı yedeylemek	El çekmek, uzak durmak, vazgeçmek, bırakmak.	Diñle bu pend ü nüshum çek cefānı Rıfkıdan/ Kat'-ı yed eyle zulūmden var su'āl altında arz (G. 50/5)
36. kudreti kalmamak	Güçsüz düşmek, takati kesilmek.	Ol mehi āġūşa almak var merāmım ey gözüm/ Kalmadı kudret yedimde korkarım eyleye māt(G. 8/3)
37. kurban olmak	Aşırı sevgiyi ifade etmek için kullanılan söz.	Hayāt-ı cāvidānı n'eylerem dünyāda sensiz ben/ Saña kurbān olur Rıfkı ne minnetdir o agyāre (G. 96/6)
38. kul u kurban olmak	Gönülden bağlanmak, kul köle olmak, boyun eğmek.	Bir zamān 'anķālara baş egmez-idi bu gōñül/ Şimdi nā-merd-i cihāna kul u kurbān ol da gör (G. 24/4)
39. kulağa düşmek (kulaktan kulağa dolaşmak)	Kulaktan kulağa sözlü bir şekilde yayılmak, herkesçe duyulmak.	Luţfuñ tokunup dāmen-i pākiñ dutabilsem/ Sen şāh-ı cihānsın/ 'Adle baña rahm eyledigin düşdü kulağa / Ey şāhi-i kişver (M.1/4)
40. künc-i 'uzlet eylemek/ üzere kalmak (bir köşeye çekilmek)	Bir kenara çekilip herkesten habersiz yaşamak, dış dünya ile irtibatı kesmek, kendi başına kalmak.	Rıfkı der devrān içinde şād olup bir gülmedim/ Künc-i 'uzlet eyleyüp āh u fiġāndan çekdim el (G. 65/5)

41. mat etmek	Kötü bir duruma düşürmek, sıkıntı vermek. II Mağlup etmek.	Ol mehi āgūşa almak var merāmım ey gözüm/ Kalmadı kudret yedimde korkarım eyleye māt (G.8/3)
42. ocağa atmak	Ateşe vermek, ateşe düşürmek.	Ƙan tōkmededür Rıfķı Ƙuluñ gözleri her dem/ Ayrıldığı günden/ Pür-ħūn ciger ü cismini çün atdı ocağa / Ben Ƙuluñu ahƘar (M. 1/7)
43. pāk dāmen	Çamur atılmamış, temiz, pak etek. II Namuslu, iffetli kadın. II Sevgili.	Luţfuñ tokunup dāmen-i pākin dutabilsem/ Sen şāh-ı cihānsın (M.1/4)
44. rûyu ferş kılmak (yüz sürmek)	Aşırı sevgi göstermek amacıyla yere doğru eğilmek.	Ey perī gezdikçe her dem ditreşir altında arz/ Ferş kılmış rûyunu hem ol ayak altında arz (G.50/1)
45. serfürû etmek/olmak	Baş eğmek, itaat etmek, buyruk altına girmek.	Ser-fürû etdirme yā Rab Ƙula Rıfķī Ƙuluñu/ Yüzümü dergāha dutup gelmişim yā Rab meded (Mn. 2/6)
46. sernigûn etmek	Altüst etmek. II Yıkma, harap etmek, perişan etmek.	Nāzenīn nāzūk edāsın ey melek-simā perī/ Sernigûn etdin beni hem sen de bir mestāna baĖ (G. 59/4)
47. sırrı ifşâ eylemek	Sırrı açığa vurma, söylenilmesi istenmeyen, gizli tutulan bir sözü veya haberi söylemek.	Sırrı ifşâ eylemek olmaz demiş cānān baña/ Rıfķıyım Ƙan ağlarım ol yāriden ayrılmışım (G.69/5)
48. söz geçirmek	İstedğini yaptırmak.	Saña kim meyl eder-idi söz geçürse göñlüne/ Çāresiz düşdü göñül kıl mürüvvet cāna bağ (G. 15/3)

49. sözüne bakmak (sözünü dinlemek)	Söz dinlemek, söylenen sözü büyük bir dikkatle dinlemek ve benimsemek.	Neylesün bu bî-nevâlar sözüne bakmaz gönül/ Sen de inşâf eyle bârî anların hâline bah (G.16/4)
50. şöhreti tutmak (şöhret salmak)	Herkes tarafından tanınmak, ün sahibi olmak.	Şöhretiñ garb ilini dutdu efendim büsbütün/ Yanmasun mu âteşinde bu dil ü cânım hâfız (G.53/3)
51. tard-ı kapu eylemek (kapı dışarı etmek)	Huzurundan kovmak, kapısından uzaklaştırmak.	Koyduñ yine bu Rıfkıyı hicrânıñ içinde/ Tard-ı kapu eyleyerek sen beni nâ-dâna düşürdün (G.61/5)
52. yolunda serfürû olmak (yoluna baş koymak)	Bir kişi uğruna ölmeyi göze almak.	Nîm-nazarla rahm kılsan ben gedâ üftâdeye/ Serfürû oldum yolunda çün görürsün her seher (G.32/4)
53. yüzü kara koymak:	Yapılan bir işten dolayı utanmak, mahcup olmak.	Çulun Rıfkıyı mahşerde yüzü kara koma yâ Rab/ Cihânda var ‘ibâdetde ziyânım yâ Resûlallâh (N.4/5)
54. zebanı tutulmak	Dili tutulmak, konuşamaz duruma gelmek, tek bir kelam edememek.	İlâhî ol kabirde kim su’âlimi sen âsân kıl/ Dutulmaya bu hâk içre zebânım yâ Resûlallâh (N.4/4)

2.2 ATASÖZLERİ

Türk Dil Kurumu sözlüğünde atasözü, “uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, deme, mesel, sav, darbimesel” şeklinde tanımlanmaktadır. Milletlerin ortak düşüncesi, deneyimleri

ve tutumlarından meydana gelen, yol gösterici, ders ve öğüt verici bir mahiyete sahip olan atasözleri kalıplaşmış sözlerdir. Rıfkî Divançesi'nde sadece bir yerde atasözü kullanımına yer verilmiştir. Bu kullanım şu şekildedir:

Göz görüp sevdi gönül uydu hevâ-yı nefsine
Çün meseldir söylenür dilde göze olmaz yasah (G.16/2)

“Göze yasak olmaz” ortada herkes tarafından görülen bir şey için kimseye “buna bakma” denmez anlamında kullanılan bir atasözüdür.⁹ “Çün meseldir” ifadesi bu ifadenin atasözü olduğuna işaret etmektedir.

2.3. AYETLER

Rıfkî Divançesi'nde 5 yerde ayetlerden iktibas yapılmıştır.

Kün: Bir şeyi dilediği zaman, O'nun emri o şeye ancak “Ol!” demektir. O da hemen oluverir. (Yasin 36/82, Bakara 2/117, Ali İmran 3/47, Ali İmran 3/59, Enam 6/73, Nahl 16/40, Meryem 98/35, Mü'min 40/68)

Kün feyekûn ayeti Kur'an'da 8 yerde geçmektedir. Allah yeri, göğü ve kâinattaki tüm yaratıkları yoktan var edendir. Bu ayetle Allah'ın yaratma sıfatına işaret edilmiştir. Divan'da 3 yerde kullanılmıştır.

Kā'inâtı var edensin **kün** dediñ oldu tamām
İkrar-ı imānda şābit olmuşum yā Rab meded (Mn. 2/3)

Yog-iken dü 'ālemi bir **kün** ile var eyledin
Hāl-ı kevn ü mekānsın şübhemiz yokdur saña (Mn. 3/4)

Emr-i **künle** var edensin bu cihānı pādişāh
Hākim-i muṭlaḳ ki sensin şübhemiz yokdur saña (Mn. 1/3)

Ahad: Eşi, benzeri olmayan, bir ve tek.(İhlas 112/1)

9 Ömer Asım Aksoy, **Atasözleri Sözlüğü**, İnkılâp Yayınevi, İstanbul, 1993, s. 293

“İhlâs Suresi, İslâm’ın esası olan tevhid ilkesini özlü bir şekilde ifade ettiği ve Allah Teâlâ’yı tanıttığı için Hz.Peygamber (sav) tarafından Kur’ân-ı Kerim’in üçte birine denk bir sure olarak vasıflandırılmıştır.”¹⁰

Ḳabza-i kudretde oldu cümle bûd u ger nebûd
Vāhid ü Ferd ü **Ahads**ın şübhemiz yokdur saña (Mn. 1/4)

La- taknatü: Ümit kesmeyin. (Zümer 39/53)

Allah merhamet edicilerin en merhametlisidir, sonsuz rahmet sahibidir. Günahkâr kullarının tövbeleri karşılığında onları affedeceğinin teminatını vermiştir. Bu nedenle ayette Allah’ın merhametinden ümit kesilmeyeceği işaret edilmektedir.

Bahr-ı lütfuñ içre niçe kulların āzādedür
Ümmîd-i **lâ-taknatû**da olmuşum yâ Rab meded (Mn. 2/5)

Rahmetenli’l alemin: Alemlere rahmet olarak gönderilen, Hz. Muhammed. (Enbiya 21/107)

Hiz. Muhammed tüm insanlığa rahmet olarak gönderilmiştir. O gerek yaşayışı, gerek davranışları ile insanlara örnek teşkil etmektedir. O, insanlar arasında sevgiyi, kardeşliği ve diğer güzel hasletleri yaymaya özen göstermiş rahmet peygamberidir. O her hâliyle tüm insanlık için rahmettir. Aşağıdaki beyitte Hz. Peygamber’in âlemlere rahmet olduğuna ve ümmetine şefaati olacağına bir gönderme yapılmaktadır.

Rahmetenli’l-‘âlemînsin cümleye yâ Muştafâ
Hem şefâ’at ma’denisin cümleye yâ Muştafâ (N. 4/1)

Ma-teştehi: Nefsin arzuladığı her şey, canın çektiği her şey. (Fussilet 41/31)

“Biz dünya hayatında da ahirette de sizin dostlarıyız. Çok bağışlayan ve çok merhametli olan Allah'tan bir ağırlama olarak, orada canlarınızın çektiği her şey var,

¹⁰ Şerife UZUN, 16. Yüzyıl Klasik Türk Edebiyatında Tevhid, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2013, s. 340-341.

istediğiniz her şey orada sizin için var”¹¹ mealinden hareketle cennet hayatına işaret edilmiştir. Allah’ın azabından korkup, fenalıklardan uzak duranlar ve çokça bağışlanma dileyenler için cennet müjdelenmiştir. Orada herkes arzu ettiği her şeye sahip olacaktır.

Ser-nigün etdi beni Rıfkî gibi ol sūz-ı ‘aşk
Künc-i ‘uzlet üzre kaldım işte ben **ma**(G.105/6)

2.4. İKİLEMELER

Rıfkî Divanı’nda farklı şekillerde oluşturulmuş birçok ikileme mevcuttur. Bunlar şu şekilde kategorize edilmiştir:

2.4.1. Aynı Kelimenin Tekrarından Oluşan İkilemeler

Vecihe Hatiboğlu’na göre ikileme, anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır.¹² Şiirde kelimelerin tekrarı ile anlatımı güçlendirmek, pekiştirmek, abartmak, şiire ahenk ve güzellik katmak amaçlanmıştır. Divançe’de aynı kelimenin tekrarıyla oluşan ikilemeler şu şekilde sıralanmıştır:

¹¹ <https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/fussilet-suresi-41/ayet-31/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1>

¹² Vecihe Hatiboğlu, **İkileme**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1971, s.9

Tablo 3. Aynı Kelimenin Tekrarından Oluşan İkilemeler

Sıra	İkilemeler	Kullanım Sayısı	Yer Aldığı Beyit
Ç	Çāk çāk	3	Tîğ-ı müjgânın sînemi çāk çāk etmiş begim / Ben ölünce ğam degildir sen hemân тұrdуқça тұr (G.38/2)
G	Gāh gāh	4	Gāh gāh nīm-naẓar-ile raḥm ederdi ‘āşıka/ Âhu gözlü dilber-i ra’nādan el çekdim yeter (G.37/4)
P	Pāre pāre	2	Ḥasret-ile çün bağırim pāre pāre oldu hep/ Gönlüm içre hūb-ı dildār-ı ḥayāl oldum yine (G.93/2)
T	Sıra sıra	1	Tîğ-i müjgānı düzülmüş şıra şıra sīnede/ ‘Aşk yolunda ben mi kaldım şabr-ile rindānesi(G.106/6)
S	Tel tel	1	Tel tel olmuş perçemiñ Rıfķıyı etmiş kayd u bend/ Söylemem kimseye ḥālim şermsārım bu gece (G. 94/7)
Y	Yāre yāre	1	Ḥasretinde hūn bağırim yāre yāre oldu hep/ N’eyleyem mecbūrun oldum ey meh-i tābān saña (G.3/2)

2.4.2. Araya Bir ya da Birden Fazla Sözcüğün Girmesi ile Oluşan İkilemeler

“İkilemenin etkisi Türkçede o kadar yaygındır ki, araya başka sözcükler de girse ikileme sürdürülür ve anlamı kuvvetlendirmek, pekiştirmek için, aradaki sözcüklerden de yardım görerek ikilemeye devam edilir. Yalnız bu tür ikilemeler

kalıplaşmamış sayılır.”¹³ Vecihe Hatiboğlu’nun “Ayrı İkileme” başlığı altında alıntıda ifade edildiği üzere verdiği bilgilerden hareketle ele alınan Divançe’de üç yerde bu tür kullanıma rastlanılmıştır.

Gāh elde **gāh** bilde dem-be-dem ‘üryān eder

Vurulur Rıfķīye hañçer bī-amān egler beni (G.100/5)

Gāh dermān **gāh** zahmı urmaķ ister sīneme

Dīdelerden mişl-i Ceyhūn aķdı kanlar çağladı (G.104/3)

Gāh olur hışma gelür **gāh**ice luţf eyler baña

Ağyarı gördükçe şāhım Rıfķıya kıymetlenür (G.41/5)

2.4.3. Tamlamadan Oluşan İkilemeler

İki aynı sözcüğün arasına “üst” sözcüğü getirilerek belirtisiz tamlama şeklinde ikileme oluşturulabilir. Divançe’de bir yerde bu tür kullanıma rastlanmaktadır.

Dil harābım çeşm-i cellādıñ elinden el-amān

Çekdi sīnem üzre şimdi tāze bir **dāğ üzre dāğ** (G.56/2)

2.4.3. Anlamları Yakın Sözcüklerden Kurulan İkilemeler

“Bu tür ikilemelerde de, her iki sözcüğün kendi anlamında başlı başına kullanıldığı görülür. Fakat yakın anlamlı sözcüklerden kurulan ikilemelerdeki

¹³ Vecihe Hatiboğlu, **İkileme**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1971, s.23

sözcüklerin bazılarında anlamdan başka, ses ve biçim yakınlıkları da vardır.”¹⁴ Divan’da bir yerde bu tür kullanıma rastlanılmıştır.

Māl u mülk ü cān u cismim hep fedā kıldım aña

Rıfkıyım ben derd-i ‘aşkla olmuşum mestānesi (G.106/7)

2.4.4. Görev Bakımından İkilemeler

2.4.4.1. Dolaylı Tümleç Oluşturan İkilemeler

“Türlü ad durum eklerini almış bulunan ikilemeler, dolaylı tümleç olarak kullanılabilir.”¹⁵ Divanda bu tür kullanıma sadece bir yerde rastlanmıştır.

‘Âşıkıñ göñlünü al kim **hāliden hālī** değil

Luṭfunu etme dirīg sen eyle bir hürmet baña (G.4/4)

2.4.5. m-‘li İkileme

“ “m-” ile başlamayan her türlü Türkçe ya da yabancı sözcüğün bir ikilemesi “m-” sesiyle kurulabilir; bunun için ünlüyle başlayan sözcüğün başına ya da ünsüzle başlayan sözcüğün başındaki ünsüz kaldırılarak yerine “m-” sesi getirilir, geriye kalan kısım olduğu gibi tekrarlanır.”¹⁶ Divançe’deki bir gazel bu tür ikileme ile oluşturulmuştur.

Benim ol şāh-ı Ken‘ānım gezer **dīvāne mīvāne**

Cemāl-i ḥüsnü dünyāyı alur **ferdāne merdāne**

¹⁴ Hatiboğlu, Vecihe, a.g.e, s.58

¹⁵ Hatiboğlu, Vecihe, a.g.e, s.53

¹⁶ Hatiboğlu, Vecihe, a.g.e, s.21

Oturmuş bezm-i 'işretde verir 'âşıklara bāde

Elinde pür-kaḍeh şāfī şunar **yārāna mārāna**

Muḥabbet bādesin baña şunupdur māh-ı Ken'ānım

Beni göndermek istermiş yine **Īrāna Mīrāna**

Diyār-ı gurbet içre ben yine geşt-i güzār etsem

Giyüp hırka-ı abdāl gezerem **şeyḫāne mey-ḫāne**

Göñül mülküñ ḫarāb etdi bu Rıfkī yine ey şāhım

Bu nās içre hele şimdi olur **destāne mestāne** (G.89)

2.4.6. Farsça Kurallara Göre Oluşturulan İkilemeler

Mahmud Rıfkî Divançesi'nde Türkçe ikilemelerin yanı sıra Farsça ikileme örneklerine de rastlanmaktadır. Cem Dilçin'e göre "Divan şiirinde sıkça kullanılan ve yinelenen kelimeler arasında "â, e, be, tâ/te, der, ender" gibi edatların kullanıldığı tekrar eden terkipler de bir tür ikileme sayılmaktadır."¹⁷ Burada bahsi geçen ikilemeler aşağıda tablolar hâlinde sıralanmıştır:

¹⁷ Cem Dilçin, "Fuzulî'nin Şiirlerinde İkilemelerin Oluşturduğu Ses, Söz ve Anlam Düzeni", *Türkoloji Dergisi*, C. X, Ankara., 1992, s.162-177.

Tablo 4. Farsça Kurallara Göre Oluşturulan İkilemeler

“be” ile Yapılan İkilemeler	Yer Aldığı Beyit
Gün-be-gün	Gün-be-gün artar fūrūgu şem‘-i hüsnuñ ey perī/ Hātm kılmış bu güzellik sende olmuş bī-ḥesāb (G.7/5), (G.29/3), (G.93/1)
Dest-be-dest	Bugün ol āfeti gördüm raḳīble dest-be- dest olmuş/ Sūrūrundan ol aḡyārın ḡidāsı artar eksilmez (G.46/3)
Harf-be-harf	Oḡudum ḥaṭṭ-ı şerīfīñ añladım ben ḥarf- be-ḥārf/ Cānıma verdi ḥayÂtı añladım ben ḥarf-be-ḥarf (G.57/1)
Rū-be-rū	Rū-be-rū gördüm cevānı ol raḳīble dem sürer/ Rıfkı der āh eyledim çok zārı artdı baḥṭımıñ (G.60/5)

“te” ile Yapılan İkilemeler	Yer Aldığı Beyit
Ser-te-ser	Hüsni Ken‘ān tek cihānı ser-te-ser aldın begim/ Ārzu-keş olmuş cemālīñ görmeye ol āfītāb (G.7/2)

2.5. TAMLAMALAR

Şiirde ahengi sağlayan bir diğer unsur da tamlamalardır. Tamlamalar bir ismin başka bir isim, zamir ya da sıfat ile oluşturduğu sözcük gruplarıdır. Tamlamalar, klasik şiirde şairler tarafından sıkça kullanılan ve onların şiirlerini özgün kılan önemli unsurlardandır. Mahmūd Rıfkı Divançesi’ne bakıldığında sade ve

anlaşılır bir anlatım tercih edilmekle beraber zaman zaman ilk bakışta anlaşılmayan, üzerinde düşünülmesi gereken Arapça ve Farsça terkiplere de yer verildiği görülür. Mahmûd Rıfkî Divançesi'nde farklı türlerde Türkçe, Arapça ve Farsça tamlamalar yer almaktadır. Kullanım sıklığı açısından ilk sırayı Farsça tamlamalar alır. Kullanılan tamlamalar genelde ikili tamlamalardır fakat yer yer üçlü tamlamalara da rastlanmaktadır. Bu yapılar aşağıda şu şekilde verilmiştir:

2.5.1. Türkçe Tamlamalar

Türkçe tamlamalar iki unsurdan oluşmaktadır: Tamlayan ve tamlanan. Tamlamayı oluşturan ilk kelime yani tamlayan -ın, -in, -un, -ün ekleri aldığı tamlanan ise -ı, -i, -ı, -ü ekleri aldığı tamlama oluşturulur. Bazen tamlayanın ek almadan tamlama oluşturulduğu da görülür. Türkçe tamlamalar iki kısma ayrılmaktadır: İsim tamlaması, sıfat tamlaması. İsim tamlaması, iki veya daha fazla ismin ekler vasıtası ile birbirine bağlanmasıyla oluşmakta iken sıfat tamlaması, sıfatların kendilerinden sonra gelen ismi nitelemesi ile ortaya çıkmaktadır. Bu tür tamlamalar farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır.

1- Türkçe tamlamalarda tamlayan ve tamlananın bazen yer değiştirdiği görülür. Bu şekildeki kullanım kimi zaman söyleyiş güzelliği kimi zaman ise veznin uyması için şairlerin tercih ettiği bir yöntemdir. Divançe'de 67.gazeldeki tüm beyitlerde bu şekilde bir kullanıma rastlanmaktadır.

'Aksine reftâr ederdi **râh-ı murâdı bahtımın**

Olmadı makşûd hâlim zârı kaldı bahtımın (G.60/1)

2- Türkçe tamlamalarda tamlayan ile tamlanan arasına başka tür sözcük ya da sözcükler girebilir.

Benim tek '**âşıkın** her dem **ricâsı** artar eksilmez

Mey ü maḥbûb için '**âşkın** nemâsı artar eksilmez (G.46/1)

Meclis-i kübrāda evvel söz pesend olmuş iken

Devr kıldıkda bu ‘ālem **vāhı** kaldı **bahtımıñ** (G.60/3)

Hasret-i kāküle Rıfķı āh edüp giryān eder

Bu göñülde **derdi** çok gizlü nihāndur **perçemiñ** (G.62/6)

3- Arapça ya da Farsça bir tamlama Türkçe bir kelime ile desteklenebilir.

Divançe’de bu tür kullanım genelde “ol” işaret sıfatı ile sağlanmaktadır.

Ķāş siyāh kibrik siyāh **ol** çeşm-i cellādın siyāh

Āhuveş yakdı cihānı tağ u taşlar hū çeker (G.33/4)

Ağlatdı beni hasreti **ol** çeşm-i siyāhıñ

Vaşf edemem aslā

Āh edelim bizde hele düşdüñ uzağa

Ķam olur musahħar (Ms. 1/6)

4- Türkçe tamlamalarda tamlayan ve tamlanan Arapça ya da Farsça bir kelimeden oluşabilir.

Ķār-yār u Mustafānıñ ‘aşķına ‘afv et beni

Ber-ķuşūrum ‘afvımı senden niyāzım her demā (Mn.3/3)

Ben **taḥayyür** ‘**āleminde** kayd u bend oldum esīr

Dā’imā luṭfuña muḥtāc ḳalmışım yā Rab meded (Mn.2/2)

Bu ‘āṣī cümle ümmet kim **şefā’at ümmidi** sende

Ki nāra yanmadan cānım meded ḳıl yā Resūlallāh (N.3/4)

Divançe incelendiğinde tespit edilebildiği kadarıyla her beyitte Türkçe tamlamaların varlığı dikkat çekmektedir. Şair anlatımı tekdüzelikten kurtarmak, anlamı pekiştirmek, güçlendirmek için bu şekilde bir yol izlemiştir. Türkçe tamlamaların sayısı Farsça ve Arapça tamlamalardan azdır. Yukarıda verilen sınıflandırmaya ve akabinde verilen örneklere bakıldığında şairin Türkçe tamlama kurallarının her birisine şiirlerinde yer verdiği açıkça görülmektedir. Bu da şairin anlatıma hareket katmak, şiirde ahengi sağlamak için kullandığı bir yöntem olarak değerlendirilebilir.

2.5.2 Farsça Tamlamalar

Tamlamalar iki veya daha fazla isimden oluşmaktadır. Farsça tamlamaların Türkçe tamlamalardaki gibi iki unsuru vardır: Tamlanan ve tamlayan. Fakat Türkçe tamlamalardan farklı olarak önce tamlanan daha sonra ise tamlayan gelir. Farsça tamlama oluşturulurken ilk kelimenin sonuna izafet kesresi denilen –ı, –i eklenir. Farsça tamlama unsurlarından biri Arapça diğeri Farsça, iki unsur da Farsça yahut Arapça olabilir. Rıfkî Divançe’sinde oldukça fazla kullanıma sahiptir. Bunlar aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 5. Farsça Tamlamalar

Hâlık-ı kevn ü mekân	Fâ'il-i muhtâr	Zahmet-i derd ü meşakkat	Şems-i cihân
'Âsî-i mücrim	Felek-i gaddâr	Sevdâ-yı zülf	'Arş-ı a'lâ
Emr-i kün	Bâb-ı lutf	'âşık-ı Leylâ	Şems-i hûbân
Hâkim-i mutlak	Evc-i a'lâ	Hayâl-i hâm	Gayret-i 'aşk
Kabza-i kudret	Sırr-ı Hak	Âteş-i 'aşk	Fena-yı dehr
Sâhib-i lutf u 'atâ	Vasf-ı hâl	Va'd-i kerîm	Kat'-ı yed
Şifâ-yı sıhhat	Cemâl-i şem	Âteş-i hicr	Nokta-i cân
İkrar-ı îmân	Nâr-ı 'aşk	Şeh-i devrân	Nâr-ı fûrkat
Bahr-ı lûtf	Burc-ı hisâr	Hüsn-i zekât	Mihnet-i dünya
Ümmîd-i lâ taknatû	Garîk-i bahr-ı 'isyân	Garîk-i bahr-ı tugyân	Muhtâc-ı Lokmân
Su'âl-i hâl	Mihnet-i agyâr	Kâmet-i mevzun	Şöhret-i dünyâ
'Abd-i 'âciz	Gark-ı tufân	Zülf-i yâr	Şiddet-i nâr
Takdîr-i Celâl	Hâl-i 'âşıklar	Hüsn-i Ken'ân	Dost-ı sâdık
Lutf-ı şefâ'at	Zevk-i dünyâ	Şem'-i hüsn	Misl-i Ceyhûn
Rıfkı-i kemter	Zekât-ı hüsn	Rûy-ı pâk	Tarîk-i Hakk'
Mücrim-i 'âsî	Esîr-i 'aşk	Vuslat-ı cânân	Hayâl-i vuslat
Bahr-ı 'aşk	Mir'-at-ı hüsn	Nûr-ı vech	Sarf-ı meclis
Tevfîk-ı Bârî	Misl-i Yûsuf	Sûret-i hâl	Fikr-i hayâl-i vuslat
Bahr-ı hicrân	Şugl-ı dünyâ	Mihnet-i hicrân	Meclis-i pîr-i mugân
Devr-i zamân	Sadık-ı 'âşık	Rıfkı-i bî-çâre	Cür'a-i câm
Lutf-ı nazar	Minnet-i agyâr	Sihhat-i beden	Kevkeb-i baht
Hilkat-i zât	Âteş-i hicr	Âfet-i devrân	Zînet-i meşşâta
Ta'ne-i agyâr	Gark-ı tufân	Lutf-ı Bârî	Şöhret-i şân
Bâg-ı gam	Ta'n-ı âgyâr	Su'âl-i hâl	Zînet-i dünyâ
Nagme-i feryâd	Terk-i diyâr	Nûr-ı Hak	Mihnet-i ref'
âteş-i hicrân	Terk-i dünyâ	Cilâ-yı kalb	Firâk-ı hicr
Mevc-i deryâ	Firdevs-i a'lâ	Verd-i ahmer	Kâmet-i tûbâ
Ta'rîf-i hâl	Hazret-i Allâh	Bezl-i cân	'ind-i şâ'ir

Bâb-1 hasret	Nâr-1 hâsret	Girdâb-1 gam	Bezm-i 'işret
Bâb-1 'izzet	Bâb-1 hüsn	Girdab-1 hicrân	Gonce-i nev-reste
İrtifâ'-ı kadr	Emr-i Hakk	Hâk-i pâ	Şeh-i devrân
Tâli'-i seyyâre	Bâb-1 lutf	Cism-i nâ-tüvân	Şeh-i hûbân
Hüzn-i elem	Kadr-i irtifâ'	Cism-i bür-yân	Çarh-1 devrân-ı felek
Feth-i bâb	Misl-i semâ'	Hem-kâr-ı 'isyân	Çarh-1 devrân
Mir'at-ı hüsn	'âdet-i ezel	Kûh-ı Kâf	Çarh-1 kec-rev
Şehîd-i Kerbelâ	Hatt-ı şerîf	Şâyeste-i derman	Çarh-1 felek
Meclis-i kübrâ	Def'-i gam	Hâl-i giryân	Baht-1 kec-rev
Nâr-1 sevdâ	Def'-i meclis	Perde-i nâmûs	Dâm-ı 'aşk
terk-i 'âr	Tard-ı kapu	Sevdâ-yı zülf	Me'yûs-ı bâde
Hayâl-i hasret	Nâr-1 hicrân	Terk-i cân	Rakîb-i bed-nigâh
Hırka-i 'abdâl	Firâk-ı vuslat	Hayâl-i hâm	Zülf-i cânân
Diyâr-ı gurbet	Bahr-ı gam	Meh-i tâbân	Zülf-i siyâh
'Aşk-ı nazar	Tâk-ı serâ	Meh-i vâlâ	Gedâ-yı kemter
Gam-ı firâk	Nâr-1 hicr	Mushaf-ı rûy	Vuslat-ı cânân
Vâdi-i hayret	Cemâl-i şevk	Bezm-i 'aşk	Meclis-i pîr-i mugân
Kemend-i zülf	Tîg-i hicr	'âşık-ı şeydâ	Hûn-ı 'aşk
Kemend-i lutf	Tîg-i müjgân	'Âşık-ı üftâde	Sâhir-i hûn-hvâri
Geşt-i güzâr	Tîg-ı gamze	'Âşık-ı dil-dâde	Buy-ı gülzâr-ı cânân
Bezl-i cân	Sıhhat-i cân	'âşık-ı seydi	Küfr-i tersâ
Geşt-i devrân	Nâz-ı dil-ber	Cür'a-i câm	Baht-ı siyâh
Kevkeb-i baht	La'l-i leb	Şevk-ı dil	'âşık-ı hüşyâr
Nâ-merd-i cihân	Tîr-i gamze	Şîve-i reftâr	Cüdâ-yı yâr
Künc-i 'uzlet	Eşk-i çeşm	'âşık-ı bî-çâre	Bülbül-i şeydâ
Girdâb-ı gam	Çeşm-i câdû	Bûy-ı gül	Bülbül-i şûrîde
Şarâb-ı nûş-ı ezel	Bâde-i yâr	Hâne-i gönül	Devlet-i Dârâ
Sâgar-ı memlû	Râh-ı maksûd	Dîde-i giryân	Câm-ı firâk
Derûn-ı sîne	Râh-ı 'aşk	Bâg-ı hüsn	Câm-ı engûr
Hayâl-i mihribân	Râh-ı mahbûb	Bâg-ı gam	Câm-ı mey-i gül
Gül-i ruhsâr	Tîg-ı cevri	Hançer-i bürrân	Câm-ı gülgün

Pertev-i hüsn ü cemâl	Çerâg-ı hüsn-i dilber	Şu'le-i tâb-ı cemâl	Hasret-i çeşm-i siyâh
Şem'-i ruhsâr	Tâb-ı ruh	Âfitâb-ı tal'at	'âşık-ı dil-hâste
Hirmen-i vasl	Tâb-ı ruhsâr	Çeşm-i mest-i nâz	Kâmet-i servi
Künc-i bucak	Âfitâb-ı hüsn	Çeşm-i cellâd	Kâmet-i dildâr
Künc-i cihân	Şevk-ı hûrşîd	Fitne-i çeşm	Kâmet-i bâlâ
Künc-i kurb	Hasret-i kâkül	Çeşm-i mestân	Şems-i tâbân
Pertev-i nâr	Rıfkı-i kemter	Çeşm-i siyâh	Mâh-ı devrân
Pertev-i hüsn	Rıfkı-i bî-çâre	Çeşm-i hasret	Bâd-ı hazân
Pertev-i hûrşîd	Bâr-ı gam	Bûs-ı la'l	Serv-i sehi
Künc-i mihnet	Bâr-ı 'aşk	Serv-kadd	Çeşm-i mest
Dilber-i ra'nâ	Derd-i cevân	Tug-ı sitem	Zîr-i fes
Gerdûn-ı felek	Büt-i tersâ	Cemâl-i pür-ziya	Püser-i 'Îsevi
Pâsbân-ı sûk	ârzû-yı hasret	Derd-i hicr-i yâr	Şâne-i meşşâta
Rûy-ı dil	Misâl-i şeydâ	Takdir-i rûz-ı ezel	Teshîr-i cân
Sîne-i mecruh	Minnet-i agyâr	Tig-ı gam	Zahm-ı şemşîr-i 'aşk
Sîne-i sûzân	Hâl-i zâr	Fikr-i leb	Cemâl-i mâh-rû
Sîne-i pür-hûn	Hâl-i Hindu	Şeb-i fûrkat	Mezât-dâr-ı cünun
Sîne-i pür-yâre	Hâl-i perîşân	âteş-i hicrân	Âteş-i hicr ü firâk
Dergeh-i Hakk	Şâh-ı kişver	Âteş-i 'aşk	Fitne-i çeşm
Dil-i pür-hûn	Şâh-ı Ken'ân	âteş-i hicr	Sâhir-i hûn-hvâri
Hâl-i dil-i takrir	Şâh-ı gönül	âteş-i sûzân	Ta'n-ı âgyâr
Dil-i bî-çâre	Şâh-ı cihân	Tâb-ı kudret	Gülsitân-ı dehr
Dil-i nâ-kâm	Şâh-ı dil	Nagme-i feryâd	Çarh-ı mukârin
Dil-i dîvâne	Derd-i ser	Raks-i hünerveş	Baht-ı nâ-hemvâre
Safâ-yı dil	Sâbit-i va'dker	Kahr-ı cihân	Şûh-ı 'işve-bâz
Dil-i nâlân	Sûz-ı nâr	Dâmen-i tevîk	Gül-i nesrîn
Dil-i mestân	Rûy-ı hüsn	âlûde-i gam-bâr	Penâh-ı dest-gîr
Baht-ı kem tâli'	Müjde-i vuslat	Mest-i hicr	Şûrb-i rindân-sıfat
Şûh-ı 'işve-bâz	Levh-i dil	Rûz-ı ezel	Dâmen-i yâr
Hayâl-i dil-rübâ	Çarh-ı deverân	Gerden-i sîm	âb-ı hayât

Vuslat-ı dildâr-ı yâri	Giriftâr-ı gam-ı hicr	Kahr-ı gerdûn u felek	Bahş-ı hayât-ı câvidân
Çerâk-ı hüsn	Çerâg-ı hüsn	Hayât-ı câvidân	Gerdiş-i eyyâm
Câm-ı leb	Gayr-i zencîr	Gamze-i gammâz	Zencîr-i ‘aşk
Hayâl-i yâr	Rıfkı-i bî-çâre	Gonce-i handân	Mürgi-i şeydâ
Kasr-ı Îrân	Gülşen-i hüsn	Dûd-ı âh	Perçem-i siyâh
Şu‘le-i şems	âb-ı Kevser	Hazret-i ‘Îsâ	Cemâl-i hüsn
Şem‘-i hasret	Kurb-ı hüsn	Zevk-i cihân	‘Âşık-ı sâdık
Dilber-i mümtâz	Takdîr-i Hak	Sûz-ı ‘aşk	Nâr-ı hicr
Taht-ı zerrîn	Şâd-ı gönül	Esîr-i zülf	Âteş-i hicr ü firâk
Dâmen-i pâk	Hüsn-i rû	Mâh-ı Ken‘ân	Hûb-ı dildâr-ı hayâl
Şemm-i rû			

2.5.3. Arapça Tamlamalar

Arapça tamlamalarda Farsça tamlamalarda olduğu gibi tamlanan tamlayan önce gelmektedir. Tamlayan yani ikinci kelimenin başına lam-ı tarif denilen “el-” takısı getirilerek Arapça tamlama oluşturulur. Arapça tamlamalarda tamlamayı oluşturan unsurların Arapça kelimedenden oluşması gerekmektedir. Rıfkî Divançesi’nde dört tane Arapça tamlama tespit edilmiştir.

Tablo 6. Arapça Tamlamalar

Rahmetenli’l-‘âlemîn	Resûlallâh
Şefî‘ü’l-müznibîn	Bi-hamdi’llah

3. BÖLÜM: MAHMÛD RİFKÎ DİVANÇESİ'NDE ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

3.1. NAZİM ŞEKİLLERİ

Rıfkî Divançesi'nde 113 Gazel (3 münacat, 4 na't), 1 Müstezat bulunmaktadır.

3.1.1. Gazeller

Divançe'de 106 tane gazel bulunmaktadır. Bu gazellerin toplam beyit sayısı 550'dir. Şairin beş beyitli 91, altı beyitli 11, yedi beyitli 3, sekiz beyitli 1 gazeli bulunmaktadır. Şair çoğunlukla 5 ve 6 beyitli gazel yazmayı tercih etmiştir. Bu yönüyle Klasik Türk şiiri geleneğine bağlı kaldığı söylenebilir. Ayrıca Divançe'de olmayan fakat Divançe'ye dâhil edilen bir tane gazel bulunmaktadır. 90 gazel aruzun “fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün” , 15 gazel “mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün”, 2 gazel “mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün” , 1 gazel “fe'ilâtün (fâ'ilâtün) fe'ilâtün fe'ilün (fa'lün)” kalıbıyla yazılmıştır.

3.1.1.1. Münacatlar

Mahmûd Rıfkî Divançesi'nde 3 münacat mevcuttur. İki 6 beyitten, biri 5 beyitten oluşmaktadır. Münacatın üçü de aruzun “fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün” kalıbıyla yazılmıştır. Münacatta bulunan bazı beyitler ayetlerle desteklenerek oluşturulmuştur.

3.1.1.2. Na't-ı Şerifler

Divan'da 4 tane na't-ı şerif bulunmaktadır. Na'tların tümü 5 beyitten oluşmuştur. İlk ikisi aruzun “fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün” kalıbıyla, diğer ikisi de “mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün” kalıbıyla yazılmıştır.

3.1.2. Müstezatlar

Divançe’de 1 müstezad bulunmaktadır. 7 beyitten oluşmuştur. Uzun mısralar “mef’ûlü mefâ’ilü mefâ’ilü fe’ûlün” , kısa mısralar “mef’ûlü fe’ûlün” kalıbıyla yazılmıştır. Müstezatın kafiye şeması aşağıda verilmiştir:

```

----- a
----- b
-----a
----- b

----- x
----- x
----- a
----- b

```

Divançe’de 5 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Bunlardan 95 kullanımla ilk sırayı “fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün” kalıbı almaktadır. Bu bilgidен hareketle şairin klasik Türk şiiri geleneğini aynen devam ettirdiği söylenebilir.

3.2. KAFİYE VE REDİF

Divan şiirinin kafiye anlayışını şiirlerinde devam ettiren Rıfkî aynı dilden kelimelerle kafiye yapmasının yanında Türkçe-Farsça, Türkçe-Arapça, Arapça-Farsça kelimelerle de kafiye oluşturmuştur. Kafiye oluştururken Türkçe sözcüklere az yer verdiğini söylemek mümkündür.

Türkçe Kelimelerle Yapılan Kafiylere Örnek:

Bu benim dīvāne gönlüm şād olup gölmez mi hîç

Geşt edip gezse cihānı yārını bulmaz mı hîç (G.12/1)

Arapça Kelimelerle Yapılan Kafiylere Örnek:

Benim tek ‘āşıkıñ her dem ricāsı artar eksilmez

Mey ü maḥbūb içün ‘aşkıñ nemāsı artar eksilmez (G.46/1)

Farsça Kelimelerle Yapılan Kafiye Örneği:

Rūz u şeb ‘aşkıñ elinden bī-karārım yā Resūl

Hāk-i pāyın ḥasretinden āh u zārım yā Resūl (G.2/1)

Türkçe-Arapça Kelimelerle Yapılan Kafiye Örneği:

Ḥasret-i la’l-i lebiñle dīdelerden kan gider

Miṣl-i Ceyhūn gibi durmaz gūyiyā ‘ummān gider (G. 31/1)

Türkçe-Farsça Kelimelerle Yapılan Kafiye Örneği:

Tāze ḡonce bir gül içün āh ile kan ağlarım

‘Aşkdan artar fīḡanım dīde giryān ağlarım (G.67/1)

Arapça- Farsça Kelimelerle Yapılan Kafiye Örneği:

Bir büt-i tersā elinden olmuşum āvāre ben

‘Āşık-ı üftāde oldum gözleri sehhāre ben (G.81/1)

Şair kafiye kullanımında yer yer hatalar yapmıştır ve kafiye tekrarına düşmüştür. Kafiye çok redifi tercih eden şairin kafiye kullanmadan sadece redif kullanarak oluşturduğu gazelleri de mevcuttur. Bunların sayısı tespit edildiği kadarıyla 30’dur. Rıfkî’nin şiirleri redif açısından zengindir. Şair şiirlerinde ahengi sağlamak için kullandığı redifi ek (11), kelime (20), kelime grubu (24), ek+kelime (22), ek+kelime grubu (24) şeklinde oluşturmuştur. Şair rediflerin çoğunluğunu Türkçe kelimelerle oluşturmuştur.

**4.BÖLÜM: MAHMÛD RIFKÎ DİVANÇESİ'NİN BAĞLAMLI DİZİN VE
İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ**

A**a:****1. andan:-(n)dan****Gazel 14****Mısra: 8**

*Üçüncü tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

‘Âdet olmuş tâ ezelden
‘âşıkâ cevri ü cefâ
Kıl tahammül cevri sen de
andan itme icinâb

2. andan:-(n)dan**Gazel 15****Mısra: 2**

*Üçüncü tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Vuslat-ı cânân ararken
cânıma geldi hayât
Kessem andan iltifâtı
kaddüm olur iki kat

3. anı:- (n)ı**Gazel 16****Mısra: 6**

*Üçüncü tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Nush u pendim dinleyüp
gamdan âzâd ol gönül
Bu sana yâr olmaz aslâ sen
de hem anı unut

4. anı:-(n)ı**Gazel 16****Mısra: 7**

*Üçüncü tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Yûsuf-ı Ken’ân tek olsa
istemem ey dil anı
Şems-i hûbân derde dermân
mâh-ı devrânı unut

5. anın:-nın**Gazel 30****Mısra: 3**

*Üçüncü tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Tîg-ı cevriinden anın aslâ
hazer eylemez
Tîr-i bürrânına da sîne-
nişân olmalıdır

6. anı:-(n)ı**Gazel 53****Mısra: 8**

*Üçüncü tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Eger nice su’âl olsa
virürdüm katline fetvâ
Anı teshîr içün her gün
hevâsı artar eksilmez

7. anın:-(n)ın**Gazel 106****Mısra: 5**

*Üçüncü tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Anın medhinde şâ’irler
bütün hayretde kalmışdır
Şeb u rûz nâr-ı hicr-ile
derûnum pür-hayâl oldu

8. ana:-(n)a**Gazel 113****Mısra: 13**

*Üçüncü tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Mâl u mülk ü cân u cismim
hep fedâ kıldım ana
Rıfkıyım ben derd-i ‘aşkla
olmuşum mestânesi

9. andan:-(n)dan**Gazel 28****Mısra: 10**

*Üçüncü tekil şahıs
zamiri. II Allah.*

Rıfkıyâ evlâd u mâldan
olmadı bir fâ’ide
Ger irişse lutf-ı Bârî bana
yok andan lezîz

10. ana:-(n)a**Gazel 54****Mısra: 12**

*Üçüncü tekil şahıs
zamiri. II Şair.*

Düşürme minnet-i agyâra
bu Rıfkî sana kuldur
Ki senden özge mahbûblar
ana bî-gânedir sensiz

11. ana:- (n)a**Gazel 14****Mısra: 2**

*Üçüncü tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Zülf-i yâre bend olan dil
emrine eyler şitâb
Nâ’il olur lutfuna elbet ana
olmaz ‘ıkâb

12. ana:-(n)a**Gazel 57****Mısra: 3**

*Üçüncü tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Lutf ile kılsan nazarı sen
ana bir rıfk-ile
Hışm-ile etme cefâyı çün
hicâb altında arz

13. ana:-(n)a**Gazel 57****Mısra: 7**

*Üçüncü tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Hüsnüne magrûr oluben
nîm-nazar itme ana
Ol şehîd-i Kerbelâyı hıfz
ider altında arz

14. **andan:-**(n)dan

Gazel 77

Mısra: 6

*Üçüncü tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Koyma agyâr zâgını verdi
perîşân etmesün
Varakını sakla andan sen
gülümsün bülbülüm

15. **ana:-**(n)a

Gazel 92

Mısra: 3

*Üçüncü tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Çıkınca taht-ı zerrîne gurûr
etme ana kim sen
Ki bi'llâhi çıkan inmiş eyi
bil nerdübândır bu

16. **andan:-**(n)dan

Gazel 29

Mısra: 2

İşaret zamiri.

'Âşika yokdur cihânda nâz-
ı dil-berden lezîz
N'eylesün kand u nebâtı
la'l-i leb andan lezîz

âb:

1. **âb:-**t

Gazel 36

Mısra: 1

Su.

Pertev-i hüsn ü cemâlin
yirde âbı ditredir

Nîm-nazarla hem semâda
âfitâbı ditredir

2. **âb:-**t

Gazel 36

Mısra: 10

Su.

Ey perî-peyker cemâlin
Rıfkıyı teshîr ider
Şevk-ı hûrşîdin düşünce
yirde âbı ditredir

âb u dâne:

1. **âb u dâne:**

Gazel 99

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Su ve ekmek. II Rızık,
kısmet.*

Âb u dâne tâ ezelden bir
yere cem' olmamış
Cem'-i kısmet çün bugün
cevlân edersem kime ne

âbâd olsa:

1. **âbâd olsa:-**sa

Gazel 34

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İmar etmek, onarmak.

Ol hayâl-i vuslatın bu
gönlümü etdi harâb
'Adl ü insâfınla âbâd olsa
bu vîrâneler

'abes:

1. **'abes:**

Gazel 18

Mısra: 1

Bir anlam ifade

etmeyen, saçma, boş.

Ey gönül bir yâr için âh
etdiğin demler 'abes
Aglayup feryâd u zârî
töktüğün kanlar 'abes

2. **'abes:**

Gazel 18

Mısra: 2

*Bir anlam ifade
etmeyen, saçma, boş.*

Ey gönül bir yâr için âh
etdiğin demler 'abes
Aglayup feryâd u zârî
töktüğün kanlar 'abes

3. **'abes:**

Gazel 18

Mısra: 4

*Bir anlam ifade
etmeyen, saçma, boş.*

Bu fena-yı dehr içinde şâd u
hurrem olmadım
Mihnet-i dünya için ol
yedigin gamlar 'abes

4. **'abes:**

Gazel 18

Mısra: 6

*Bir anlam ifade
etmeyen, saçma, boş.*

Hakka niyâz eyle dâ'im
isteme dünyâyı sen
Ser-fürû edüp kula hem
açdığın femler 'abes

5. **'abes:**

Gazel 18

Mısra: 8

*Bir anlam ifade
etmeyen, saçma, boş.*

Yok vefâsı ger olursa hân u
sultân 'âleme
Görmemiş nef'ini kimse
dökdüğü demler 'abes

6. ‘abes:

Gazel 18

Mısra: 10

*Bir anlam ifade
etmeyen, saçma, boş.*

Rıfkının pendine gûşu
vermedin sen ey gönül
Şöhret-i dünyâ için hem
yedigin semler ‘abes

âb-ı havâtı:

1. âb-ı hayâtı:-ı

Gazel 107

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İçildiğinde
ölümsüzlüğe ulaştırdığına
inanılan efsanevi su.*

N’eylesün âb-ı hayâtı teşne-
dıl vuslatına
Hôş ider sînemde ‘aşkın
gümân egler beni

âb-ı hayvândan:

1. âb-ı hayvândan:-dan

Gazel 29

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İçildiğinde
ölümsüzlüğe ulaştırdığına
inanılan efsanevi su.*

Meclis-i pîr-i mugânda
cilve eyler herkese
Ger içersem bâdesin ben
âb-ı hayvândan lezîz

âb-ı kevserden:

1. âb-ı kevserden:-den

Gazel 29

Mısra: 10

**Kelime Tipi: Kalıp
İfade**

*Cennette bulunan ve
içenin bir daha
susamayacağına inanılan
su.*

Rıfkıyâ yâr olsa bir dem
‘âlem içre dil-rübâ
Cür’a-i câmını bildim Âb-ı
Kevserden lezîz

ac:

1. açma:-ma

Gazel 97

Mısra: 10

*Anlatmak, sırrını,
üzüntüsünü, sorunlarını
birine söylemek.*

Dutdu bir pend ü nasihat
didiler kim Rıfkıya
Açma hâlin gel sakın sen
bilmeyen câhillere

‘aceb:

1. ‘aceb:

Gazel 6

Mısra: 4

Acayip, tuhaf, garip.

Benim yok zerre mikdârı
günâhdan gayrı bir kârım
‘Aceb pür-hâl perişanım
meded kıl yâ Resûlallâh

açıl:

1. açılmış:-mış

Gazel 63

Mısra: 5

*Gül ve benzeri
çiçeklerin gonca (tomurcuk)
hâlinden çıkıp taç
yapraklarını açması,
büyümesi.*

Verd-i ahmer tek açılmış
nûr yanagın çevresi

Hıfz ide Mevlâ hatâdan
görmesün ol kara zâg

2. açılmış:-mış

Gazel 91

Mısra: 2

*Gül ve benzeri
çiçeklerin gonca (tomurcuk)
hâlinden çıkıp taç
yapraklarını açması,
büyümesi.*

Âteş almış çevre yanın çâr
kızarmış mâh-rû
Gonce-i handân misâli hem
açılmış mâh-rû

3. açılmış:-mış

Gazel 91

Mısra: 10

*Gül ve benzeri
çiçeklerin gonca (tomurcuk)
hâlinden çıkıp taç
yapraklarını açması,
büyümesi.*

Görmedi Rıfkî kulun sen
gibi ra’nâ dilberi
Gül-i nesrîn misâli hoş
açılmış mâh-rû

açılan güllere:

1. açılan güllere:-ler, -e

Gazel 97

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gonca hâlinden çıkmış
gül.*

Bâg-ı hüsnünde bugün
verdüm gönül sünbüllere
Eyledim ‘aşk-ı nazarı açılan
ol güllere

âdem:

1. âdem:

Gazel 112

Mısra: 2

Kişi, insan. II Âşık.

Gülşen-i hüsnün gibi yok
‘âşıkın seyrângehi
Şem’-i rûyun görse âdem
istememez mihr ü meli

âfet:

1. âfeti:-i

Gazel 53

Mısra: 5

*Güzelliğiyle insanın
aklını başından alan,
baştan çıkaran kişi. II
Sevgili.*

Bugün ol âfeti gördüm
rakîble dest-be-dest olmuş
Sürûrundan ol agyârın
gıdâsı artar eksilmez

âfet-i devrânı:

1. âfet-i devrânı:-i

Gazel 86

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İnsanın aklını
başından alan, baştan
çıkaran, güzelliği ile hayran
bırakan dünya güzeli. II
Sevgili.*

Rûz u şeb efgân idüp kanlar
tökersen gam değil
Misli yok bir âfet-i devrânı
n’etdin n’eyledin

âfitâb:

1. âfitâb:

Gazel 14

Mısra: 4

Güneş.

Hüsn-i Ken’ân tek cihâmı
ser-te-ser aldın begim
Ârzu-keş olmuş cemâlin
görmeye ol âfitâb

2. âfitâbı:-i

Gazel 36

Mısra: 2

Güneş.

Pertev-i hüsn ü cemâlin
yirde âbı ditredir
Nîm-nazarla hem semâda
âfitâbı ditredir

âfitâb-ı hüsnün:

1. âfitâb-ı hüsnün:-i(n)

Gazel 37

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Sevgilinin) güzellik
güneşi. II Sevgilinin parlak
yüzü.*

Remz-ile işrâb edince bâde-
i engûn sen
Âfitâb-ı hüsnün içre şerm
ider mey-hâneler

âfitâb-ı tal’atın:

1. âfitâb-ı tal’atın:-i(n)

Gazel 39

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güneş gibi parlak olan
yüz. II Sevgilinin parlak,
aydınlık yüzü.*

İlticâ etdirme şâhım Rıfkîyi
gayrîlere
Âfitâb-ı tal’atın kim dediler
şems ü kamer

‘afv:

1. ‘afvımı:-i(m), -i

Gazel 3

Mısra: 6

Bağışlama.

Çâr-yâr u Mustafânın
‘aşkına ‘afv et beni
Ber-kusûrum ‘afvımı
senden niyazım her demâ

‘afv et:

1. ‘afv et:

Gazel 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bağışlamak.*

Çâr-yâr u Mustafânın
‘aşkına ‘afv et beni
Ber-kusûrum ‘afvımı
senden niyazım her demâ

‘afv ola:

1. ‘afv ola:-a

Gazel 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bir günahı
bağışlamak, affetmek.*

Günâhım bî-hesâb olmuş
niyâzım ‘afv ola yâ Rab
Kerem kıl lutf babından
umanım yâ Resûlallâh

afzân:

1. afzânına:-i(n), -a

Gazel 28

Mısra: 7

Çokluk.

Gerçi afzânına gıpta
etmedesin dâ’imâ
Devlet-i Dârâ ne lâzım
sıhhat-i cândır lezîz

agla:**1. aglayıp:-(y)up****Gazel 10**

Mısra: 5

Üzüntüyle, acıyla,
ıdırapla gözyaşı dökmek.

Aglayıp feryâd kıldım
bülbul-i şeydâ gibi
Gonca-i nev-reste derdüm
ey şeh-i devrân sana

2. aglayup:-(y)up**Gazel 18**

Mısra: 2

Üzüntüyle, acıyla,
ıdırapla gözyaşı dökmek.

Ey gönül bir yâr için âh
etdiğin demler ‘abes
Aglayup feryâd u zârî
töktüğün kanlar ‘abes

3. aglayup:-(y)up**Gazel 24**

Mısra: 8

Üzüntüyle, acıyla,
ıdırapla gözyaşı dökmek.

Her scherle bâg-ı gamda
hicr ile bülbul gibi
Aglayup fûrkatle çaldım
nagme-i nâlân meded

4. aglarım:-r, -(i)m**Gazel 35**

Mısra: 3

Üzüntüyle, acıyla,
ıdırapla gözyaşı dökmek.

Ben ki üftâde oldum
aglarım her subh u şâm
Nîlveş didem yaşın
‘ummâna teşbîh etdiler

5. aglar:-r**Gazel 40**

Mısra: 2

Üzüntüyle, acıyla,
ıdırapla gözyaşı dökmek.

Bâg-ı hüsnün içre şâhum
‘andelibler hû çeker
Misl-i Mecnûn ‘âşık-ı
şeydâlar aglar hû çeker

6. aglar:-r**Gazel 41**

Mısra: 1

Üzüntüyle, acıyla,
ıdırapla gözyaşı dökmek. II
İnlemek.

Bir büt-i tersâ elinden
gönlüm aglar hû çeker
Bâg-ı hüsnün içre girdim
dilim aglar hû çeker

7. aglar:-r**Gazel 41**

Mısra: 4

Üzüntüyle, acıyla,
ıdırapla gözyaşı dökmek. II
İnlemek.

N’eyleyem insâf yokdur
hilkat-i zâtında kim
İtmedi bir kez mürüvvet
hâlim aglar hû çeker

8. aglar:-r**Gazel 41**

Mısra: 6

Üzüntüyle, acıyla,
ıdırapla gözyaşı dökmek.

Dersini virmiş mu’allim
kâfir etmiş büsbütün
Gelmez ol îmâna şimdi
zâlim aglar hû çeker

9. aglar:-r**Gazel 41****Mısra: 8**

Üzüntüyle, acıyla,
ıdırapla gözyaşı dökmek. II
İnlemek.

Nâz u istignâ ider çün ‘âşık-ı
bî-çâreye
Bâr-ı ‘aşka yok tahammül
cânum aglar hû çeker

10. aglar:-r**Gazel 41**

Mısra: 10

Üzüntüyle, acıyla,
ıdırapla gözyaşı dökmek. II
İnlemek.

Niçe bir teklîf kıldım gûş
virmez sözüme
Rıfkı der yandım bu nâra
gönlüm aglar hû çeker

11. aglamakdan:-mak, -dan**Gazel 43**

Mısra: 10

Üzüntüyle, acıyla,
ıdırapla gözyaşı dökmek.

Bu garîb bî-çâre Rıfkı yandı
hüsnün şem’ine
Subh u şâm aglamakdan
‘âciz oldum ey ‘Ömer

12. aglar:-r**Gazel 66**

Mısra: 3

Üzüntüyle, acıyla,
ıdırapla gözyaşı dökmek.

Niçeler üftâde olmuş âh
idüp aglar gezer
Sen hazer kıl inkisârdan
âteş-i sûzâna bak

13. aglamakdan:-mak, -dan**Gazel 70**

Mısra: 2

Üzüntüyle, acıyla,
ızdırapla gözyaşı dökmek.

Subh u şâm fikr-i lebinle âh
u zâr etdi gönül
Aglamakdan hâl perîşân dil
bizâr etdi gönül

14. **aglarım:-r, -(i)m**

Gazel 74

Mısra: 2

Üzüntüyle, acıyla,
ızdırapla gözyaşı dökmek.

Tâze gonce bir gül için âh-
ile kan aglarım
‘Aşkdan artar figânım dîde
giryân aglarım

15. **aglarım:-r, -(i)m**

Gazel 74

Mısra: 6

Üzüntüyle, acıyla,
ızdırapla gözyaşı dökmek.

Oldu gönül mübtelâ çün
serv-kaddın boyuna
An-içündür bunca müddet
sîne ‘üryân aglarım

16. **aglarım:-r, -(i)m**

Gazel 74

Mısra: 8

Üzüntüyle, acıyla,
ızdırapla gözyaşı dökmek.

Tarz-ile bir hoş edâsı serden
aldı ‘âklımı
Serserî Mecnûn misâli geşt
ü devrân aglarım

17. **aglarım:-r, -(i)m**

Gazel 74

Mısra: 10

Üzüntüyle, acıyla,
ızdırapla gözyaşı dökmek.

Çün ‘inâyet eyleyüp ihsân
kılmaz Rıfkıyâ
Bî-mürüvvet yâr elinden
cism-i bür-yân aglarım

18. **aglamakdan:-mak, -dan**

Gazel 109

Mısra: 2

Üzüntüyle, acıyla,
ızdırapla gözyaşı dökmek.

Ey efendim hasretinden bî-
karârım togrusu
Aglamakdan hâl perîşân âh
u zârım togrusu

19. **aglamakdan:-mak, -dan**

Gazel 110

Mısra: 2

Üzüntüyle, acıyla,
ızdırapla gözyaşı dökmek.

Hasret-i çeşm-i siyâhın bî-
karâr etdi beni
Aglamakdan dil ü derûnum
yanar etdi beni

20. **agladı:-dı**

Gazel 111

Mısra: 1

Üzüntüyle, acıyla,
ızdırapla gözyaşı dökmek. II
İnlemek.

Hasretinden dil-rübânın
gönlü ‘âşık agladı
Nâr-ı ‘âşk-ile sinenin sad-
hezârân tagladı

aglad:

1. **agladıp:-ıp**

Gazel 8

Mısra: 3

Birinin ağlamasına
neden olmak,
hüzünlendirmek.

Agladıp feryâd içinde zâra
koydun âh kim
Âh elinden hayli demdir
çok cefâ etdin bana

aglat:

1. **aglatdı:-dı**

Müstezad 1

Mısra: 21

Birinin ağlamasına
neden olmak,
hüzünlendirmek.

Aglatdı beni hasreti ol
çeşm-i siyâhın
Vasf edemem aslâ

âgûşa almak:

1. **âgûşa almak:-mak**

Gazel 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sarılmak, kucaklamak.

Ol mehi âgûşa almak var
merâmım ey gözüm
Kalmadı kudret yedimde
korkarım eyleye mât

agvâr:

1. **agyâra:-a**

Gazel 16

Mısra: 4

Sürekli sevgilinin
yanında bulunup âşığı
sevgiliden uzaklaştıran ve
arabozan kimse, rakip.

Bî-mürüvvet rahm u şefkat
eylemez ol ‘âşık
Meylini agyâra virmiş küfr-
i tersânı unut

2. **agyâr:**

Gazel 17

Mısra: 10

*Sürekli sevgilinin
yanında bulunup âşığı
sevgiliden uzaklaştıran ve
arabozan kimse, rakip.*

Cüdâ-yı yâr olaldan ben
dedim Rıfkî gibi her dem
Bu firâka sebeb agyâr
degildir kimseler bâ'is

3. agyâr-ile:-(i)le

Gazel 32

Mısra: 9

*Sürekli sevgilinin
yanında bulunup âşığı
sevgiliden uzaklaştıran ve
arabozan kimse, rakip.*

Yâri agyâr-ile gördüm 'ayş
u nûş etmektedir
Gayret-i 'aşkımla gönül
yâriden menfûr olur

4. agyârı:-ı

Gazel 48

Mısra: 10

*Sürekli sevgilinin
yanında bulunup âşığı
sevgiliden uzaklaştıran ve
arabozan kimse, rakip.*

Gâh olur hışma gelir gâhîce
lutf eyler bana
Agyârı gördükçe şâhım
Rıfkıya kıymetlenür

5. agyârın:-(i)n

Gazel 53

Mısra: 6

*Sürekli sevgilinin
yanında bulunup âşığı
sevgiliden uzaklaştıran ve
arabozan kimse, rakip.*

Bugün ol âfeti gördüm
rakîble dest-be-dest olmuş
Sürûrundan ol agyârın
gıdâsı artar eksilmez

6. agyâra:-a

Gazel 56

Mısra: 7

*Sürekli sevgilinin
yanında bulunup âşığı
sevgiliden uzaklaştıran ve
arabozan kimse, rakip.*

Nedendir günde agyâra
gidüp hürmet ider oldun
Bize de bir kere mihmân
ola sen bir kademler bas

7. âgyâra:-a

Gazel 75

Mısra: 9

*Sürekli sevgilinin
yanında bulunup âşığı
sevgiliden uzaklaştıran ve
arabozan kimse, rakip.*

Yâri âgyâra virüp Mecnûn
kıldın Rıfkıyı
İçürüp câm-ı firâk-ile niçe
zehr-ile sem

8. agyâra:-a

Gazel 82

Mısra: 5

*Sürekli sevgilinin
yanında bulunup âşığı
sevgiliden uzaklaştıran ve
arabozan kimse, rakip.*

Hüsn-ile agyâra kılma nîm-
nazar bir dem perî
Nîk nâmın medh edince
şi'rim kemlenmesin

9. agyâr:

Gazel 84

Mısra: 5

*Sürekli sevgilinin
yanında bulunup âşığı
sevgiliden uzaklaştıran ve
arabozan kimse, rakip.*

Olmaya agyâr ebed kim
gamdan âzâd olalım

Mihnet-i ref'ine lâzım bâde
bir gül bir de sen

10. agyâre:-e

Gazel 103

Mısra: 12

*Sürekli sevgilinin
yanında bulunup âşığı
sevgiliden uzaklaştıran ve
arabozan kimse, rakip.*

Hayât-ı câvidâmı n'eylerem
dünyâda sensiz ben
Sana kurbân olur Rıfkî ne
minnetdir o agyâre

11. agyârı:-ı

Gazel 103

Mısra: 6

*Sürekli sevgilinin
yanında bulunup âşığı
sevgiliden uzaklaştıran ve
arabozan kimse, rakip.*

Düşüp ol dâmen-i yâre
niyâz u ilticâ etdim
Sakın kurtarma agyârı
çekerse kendini dâre

12. agyâr:

Gazel 106

Mısra: 2

*Sürekli sevgilinin
yanında bulunup âşığı
sevgiliden uzaklaştıran ve
arabozan kimse, rakip.*

Düşelden gönlümüz 'aşka
ara yirde makâl oldu
Bana ta'n eyleyen agyâr
sorar sana ne hâl oldu

agyâr ile:

1. agyâr ile:-(i)le

Gazel 79

Mısra: 5

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Sürekli sevgilinin
yanında olup âşığı
sevgiliden uzaklaştıran ve
arabozan kimse, rakip.*

Mey içüp agyâr ile ülfet
bana mümkün midir
Olmadım havfından hâlî
fitnekârımdır benim

agyâr zâgını:

1. agyâr zâgını:-ı, -(n)ı

Gazel 77

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kargaya benzeyen
rakip. II Gül bahçesine
girdiğinde gülün
güzelliğinden anlamayıp
bahçeyi alt üst eden karga
gibi rakibin de sevgilinin
bütün ilgisine karşı kıymet
bilmemesi yönünden rakip
kargaya benzetilmiştir.*

Koyma agyâr zâgını verdi
perîşân etmesün
Varakını sakla andan sen
gülümsün bülbülüm

âh:

1. âh:

Gazel 8

Mısra: 3

*Acıyı, ümitsizliği,
pişmanlığı, üzüntüyü,
yalvarmayı ifade eden
kelime. II Âşığın çektiği
sıkıntılarının dışı
aksetmesiyle ağızdan çıkan
kelime.*

Agladıp feryâd içinde zâra
koydun âh kim
Âh elinden hayli demdir
çok cefâ etdin bana

2. âh:

Gazel 8

Mısra: 4

*Acıyı, ümitsizliği,
pişmanlığı, üzüntüyü,
yalvarmayı ifade eden
kelime. II Âşığın çektiği
sıkıntılarının dışı
aksetmesiyle ağızdan çıkan
kelime.*

Agladıp feryâd içinde zâra
koydun âh kim
Âh elinden hayli demdir
çok cefâ etdin bana

3. âh:

Gazel 19

Mısra: 5

*Acıyı, ümitsizliği,
pişmanlığı, üzüntüyü,
yalvarmayı ifade eden
kelime. II Âşığın çektiği
sıkıntılarının dışı
aksetmesiyle ağızdan çıkan
kelime.*

Gitdi elden âh kim yandım
çerâg u şem'ine
Tutuşup yandı bu sînem
çâreler olmaz mı hiç

4. âhdan:-dan

Gazel 20

Mısra: 4

*Acıyı, ümitsizliği,
pişmanlığı, üzüntüyü,
yalvarmayı ifade eden
kelime. II Âşığın çektiği
sıkıntılarının dışı
aksetmesiyle ağızdan çıkan
kelime.*

İsteme câh u menâsib zînet-
i dünyâyı ko
Devlet-i Dârâ için hem
bunca âhdan sen de geç

5. âh-ile:-ile

Gazel 38

Mısra: 4

*Acıyı, ümitsizliği,
pişmanlığı, üzüntüyü,
yalvarmayı ifade eden
kelime. II Âşığın çektiği
sıkıntılarının dışı
aksetmesiyle ağızdan çıkan
kelime.*

Şiddet-i nâra ne mümkün
sabr ede 'âşıkların
Derd ü 'aşkıdan semâyâ
âh-ile efgân gider

6. âh:

Gazel 42

Mısra: 5

*Acıyı, ümitsizliği,
pişmanlığı, üzüntüyü,
yalvarmayı ifade eden
kelime. II Âşığın çektiği
sıkıntılarının dışı
aksetmesiyle ağızdan çıkan
kelime.*

Âh ne edeyim sözüme gûş
vermedi gönlüm
'Ankâ-sıfat dilber-i ra'nâ
bizi kemler

7. âh:

Gazel 60

Mısra: 1

*Acıyı, ümitsizliği,
pişmanlığı, üzüntüyü,
yalvarmayı ifade eden
kelime. II Âşığın çektiği
sıkıntılarının dışı
aksetmesiyle ağızdan çıkan
kelime.*

Âh efendim nâr-ı 'aşkın
yandırır cânım hâfız
Derdine olmaz tahammül
n'eylesün cânım hâfız

8. âh:

Gazel 65

Mısra: 1

*Acıyı, ümitsizliği,
pişmanlığı, üzüntüyü,
yalvarmayı ifade eden
kelime. II Âşığın çektiği
sıkıntılarının dışı
aksetmesiyle ağızdan çıkan
kelime.*

Âh efendim 'âşık müşkil
belâdır ayrılık
Nâ-tüvân üftâdelere zehr ü
semdir ayrılık

9. âh:

Gazel 71

Mısra: 1

*Acıyı, ümitsizliği,
pişmanlığı, üzüntüyü,
yalvarmayı ifade eden
kelime. II Âşığın çektiği
sıkıntılarının dışı
aksetmesiyle ağızdan çıkan
kelime.*

Âh efendim hasretinle nâr-ı
hicrândır gönül
Hem firâk-ı vuslatınla dîde
giryândır gönül

10. âh-ile:-(i)le

Gazel 74

Mısra: 1

*Acıyı, ümitsizliği,
pişmanlığı, üzüntüyü,
yalvarmayı ifade eden
kelime. II Âşığın çektiği
sıkıntılarının dışı
aksetmesiyle ağızdan çıkan
kelime.*

Tâze gonce bir gül için âh-
ile kan aqlarım
'Âşkdan artar figânım dîde
giryân aqlarım

11. âh:

Gazel 85

Mısra: 1

*Acıyı, ümitsizliği,
pişmanlığı, üzüntüyü,
yalvarmayı ifade eden
kelime. II Âşığın çektiği
sıkıntılarının dışı
aksetmesiyle ağızdan çıkan
kelime.*

Âh kim dünyâda yandım
bulmadım sâdık cevân
Derd-ile âlûde oldum
görmedim ben de amân

12. âh:

Gazel 89

Mısra: 3

*Acıyı, ümitsizliği,
pişmanlığı, üzüntüyü,
yalvarmayı ifade eden
kelime. II Âşığın çektiği
sıkıntılarının dışı
aksetmesiyle ağızdan çıkan
kelime.*

Âh kim yandım yakıldım
şîve-i refâtına
Tâ ki mecbûr olmuşum ol
şûh-ı 'işve-bâza ben

13. âh:

Gazel 93

Mısra: 7

*Acıyı, ümitsizliği,
pişmanlığı, üzüntüyü,
yalvarmayı ifade eden
kelime. II Âşığın çektiği
sıkıntılarının dışı
aksetmesiyle ağızdan çıkan
kelime.*

Rûz u şeb feryâda düşdüm
âh kim ben n'eyleyim
Âteş-i 'aşk içre yandım
eyledim bu câna hû

14. âh:

Gazel 100

Mısra: 10

*Acıyı, ümitsizliği,
pişmanlığı, üzüntüyü,
yalvarmayı ifade eden
kelime. II Âşığın çektiği
sıkıntılarının dışı
aksetmesiyle ağızdan çıkan
kelime.*

Rıfkıyâ 'âlemde sensin
gâyri yârî n'eylesün
Âh kim yandım elinden bî-
mecâl oldum yine

15. âh:

Gazel 108

Mısra: 1

*Acıyı, ümitsizliği,
pişmanlığı, üzüntüyü,
yalvarmayı ifade eden
kelime. II Âşığın çektiği
sıkıntılarının dışı
aksetmesiyle ağızdan çıkan
kelime.*

Âh efendim nâr-ı 'aşkın
beni mecnûn eyledi
Dil-şikeste tâli' i kem kalbi
mahzûn eyledi

16. âh:

Gazel 109

Mısra: 7

*Acıyı, ümitsizliği,
pişmanlığı, üzüntüyü,
yalvarmayı ifade eden
kelime. II Âşığın çektiği
sıkıntılarının dışı
aksetmesiyle ağızdan çıkan
kelime.*

Âh efendim nâr-ı hâsret tâb-
âver koymadı
Gütdi elden ihtiyârım cümle
varım togrusu

âh edelim:

1. âh edelim:-elim

Müstezad 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feryat etmek, acıyla ve üzüntüyle inlemek.*

Âh edelim biz de hele
düşdük uzaga
Gam oldu musahhar

âh ederek:

1. âh ederek:-erek

Gazel 42

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Acı ve üzüntüyle
kendinden geçip inlemek,
feryat etmek.*

Rıfkî yine bir Ermeni dil-
berine vermiş
Gönlünü bütün âh ederek
didesi nemler

Âh edüp:

1. âh edüp:-(ü)p

Gazel 44

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Acı ve üzüntüyle
kendinden geçip inlemek,
feryat etmek.*

Âh edüp giryân ile oldum
cüdâ ol yârdan
Rıfkı tek bir 'âşık-ı
şeydâdan el çekdim yeter

âh etdigin:

1. âh etdigin:-dik, -(i)n

Gazel 18

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Acıyla inleme,
haykırma, feryat etme.*

Ey gönül bir yâr için âh
etdigin demler 'abes
Ağlayup feryâd u zârî
töktüğün kanlar 'abes

âh etdim:

1. âh etdim:-dim

Gazel 52

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feryat etmek, acıyla ve üzüntüyle inlemek.*

'Âleme bakdıkça hayret
geldi âh etdim yine
Sanki Ceyhûn gibi akar
dide-i giryânımız

âh etmeden:

1. âh etmeden:-meden

Gazel 84

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Acıyla inleme,
haykırma, feryat etme.*

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Derdimin def'ine lâzım
bâde bir gül bir de sen

2. âh etmeden:-me, -den

Gazel 89

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feryat etmek, acıyla ve üzüntüyle ağlayıp inlemek.*

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Çün nahîf meftûn olup bir
gamze-i gammâza ben

âh eyledi:

1. âh eyledi:-di

Gazel 104

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feryat etmek, acıyla ağlayıp inlemek.*

Senin hüsün belâsına
düşüp âh eyledi Rıfkî
Giriftâr-ı gam-ı hicr-ile
mahzûn oldu gitdikçe

âh eyledim:

1. âh eyledim:-dim

Gazel 46

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feryat etmek,
üzüntüyle veya özlemle
derinden ah çekmek.*

Sabrıma yokdur tahammül
Rıfkı tek âh eyledim
Ben gibi bir hicr-ile üftâde
görmüş var mıdır

2. âh eyledim:-dim

Gazel 67

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Acı ile inlemek, feryat etmek, sızlanmak.*

Rû-be-rû gördüm cüvânı ol
rakîble dem sürer
Rıfkı der âh eyledim çok
zârı arttı bahtımın

âh eyleyüp:

1. âh eyleyüp:-(y)üp

Gazel 108

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Acıyla inleme,
haykırmaya, feryat etme.*

Subh u şâm yandım çerâk-ı
hüsnüne pervâneveş
Rıfkı da âh eyleyüp hâli
diger-gûn eyledi

âh idersem:

1. **âh idersem:-(e)r, -se, -m**

Gazel 99

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acı ve kederle inlemek,
feryat etmek. II Âşığın
derinden acı çekerek aşk
derdiyle inlemesi.*

Rûz u şeb devrân içinde âh
idersem kime ne
Nâr-ı fûrkatle bu bagrım
hûn edersem kime ne

âh idersin:

1. **âh idersin:-(e)r, -sin**

Gazel 86

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Feryat etmek, inlemek.

Bir zamân Mecnûn-sıfat
hem 'âşık-ı Leylâ iken
Şimdi n'oldu âh idersin yâri
n'etdin n'eyledin

âh idüp:

1. **âh idüp:-(ü)p**

Gazel 22

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acı çekerek inlemek,
feryat etmek.*

'Âşık-ı bî-çârenin hâl-i
perîşânına bah
Âh idüp yanmış vücûdu
sîne-sûzânına bah

2. **âh idüp:-(ü)p**

Gazel 70

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acı ve üzüntüyle
kendinden geçip inlemek,
feryat etmek.*

Rıfkı der devrân içinde şâd
olup bir gülmedim
Âh idüp çarhın elinden terk-
i 'âr etdi gönül

3. **âh idüp:-(ü)p**

Gazel 75

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acı ve üzüntüyle
kendinden geçip inlemek,
feryat etmek.*

Âh idüp yandı gönül bir
kâmet-i bâlâ için
Görmedim bir şebde râhat
kapladı hicrân u gam

4. **âh idüp:-(ü)p**

Gazel 66

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acı ve kederle inlemek,
feryat etmek. II Âşığın
derinden acı çekerek aşk
derdiyle inlemesi.*

Niçeler üftâde olmuş âh
idüp aglar gezer
Sen hazer kıl inkisârdan
âteş-i sûzâna bak

âh idüp giryân ider:

1. **âh idüp giryân ider:-
(e)r**

Gazel 69

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlayıp inlemek, feryat
etmek. II Sevgilinin rengi,
kokusu ve şekliyle âşığın
etkileyen saçının hasretiyle
âşığın içten içe feryat
etmesi, ağlaması.*

Hasret-i kâküle Rıfkı âh
idüp giryân ider
Bu gönülde derdi çok gizli
nihândur perçemin

âh u efgan:

1. **âh u efgan:**

Gazel 109

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlama, inleme, feryat
edip sızlanma.*

Sormaz oldun Rıfkı-i bî-
çâreyi şâhum yine
Âh u efgan dide giryân oldu
kârım togrusu

âh u efgânına:

1. **âh u efgânına:-ı, -na**

Gazel 22

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İnleme ve feryat
ederek ağlama.*

Subh u şâm feryâd içinde
zârına gûş virmedin
N'ola bir lutf-ı nazarla âh u
efgânına bah

âh u feryâd etdigim:

1. âh u feryâd etdigim:-
dig, -(i)m

Gazel 98

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acı ve kederle ağlayıp
inlemek, feryat ve figan
etmek.*

Bunca demdir âh u feryâd
etdigim bir şûh için
Kaddi tûbâ âhu gözlüm
şimdi geldi hatıra

âh u feryâd eyledim:

1. âh u feryâd eyledim:-
dim

Gazel 78

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acı ve kederle ağlayıp
inlemek.*

Gerdiş-i eyyâm elinden âh u
feryâd eyledim
Tîg-i hicr-ile derûnum külli
berbâd eyledim

âh u figân oldu:

1. âh u figân oldu:-du

Gazel 17

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlayıp inlemek,
haykırmak, feryat etmek.*

Fenâ-yı dehr içinde kim
işim âh u figân oldu
Şikeste tâli'imdendir
degildir kimseler bâ'is

**âh u figân u zâr u
feryâdım:**

1. âh u figân u zâr u

feryâdım:-(i)m

Gazel 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Feryat ederek inlemek,
acıyla bağışlamak.*

Semâya erişir âh u figân u
zâr u feryâdım
Meded senden ki hâli pek
yamanım yâ Resûlallâh

âh u figândan:

1. âh u figândan:-dan

Gazel 72

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acı ve kederle ağlayıp
inlemek, feryat etmek.*

Rıfkı der devrân içinde şâd
olup bir gülmedim
Künc-i 'uzlet eyleyüp âh u
figândan çekdim el

âh u giryân etmeyince:

1. âh u giryân etmeyince:-
me, -(y)ince

Gazel 82

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İçten içe feryat edip
gözyaşı dökmek. II Sevgiliye
kavuşmanın özlemiyle
âşığın acı ve kederle feryat
edip gözyaşı dökmesi.*

Hasret-i la'l-i lebinle
dîdemiz nemlenmesin
Âh u giryân etmeyince
gönlümüz gamlanmasın

âh u zâr etdi:

1. âh u zâr etdi:-di

Gazel 70

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlayıp inlemek, feryat
etmek.*

Subh u şâm fikr-i lebinle âh
u zâr etdi gönül
Aglamakdan hâl perişân dil
bizâr etdi gönül

2. âh u zâr etdi:-di

Gazel 110

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Üzüntü ve kederle ah
edip inlemek.*

Subh u şâm fikr ü hayâlin
râhatı terk etdirir
Dîde giryân cism büryân âh
u zâr etdi beni

âh u zârım:

1. âh u zârım:-(i)m

Gazel 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İç çekerek ağlamak,
feryat etmek.*

Rûz u şeb 'aşkın elinden bî-
karârım yâ Resûl
Hâk-i pâyn hasretinden âh
u zârım yâ Resûl

2. âh u zârım:-(i)m

Gazel 109

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlayıp inleme, feryat
etme.*

Ey efendim hasretinden bî-
karârım togrusu
Aglamakdan hâl perişân âh
u zârım togrusu

âh u zârımdan:

1. âh u zârımdan:-(ı)m, -
dan

Gazel 83

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlama ve feryat etme.
II Sevgilinin ilgisinden uzak
kalan ve bu nedenle ızdırap
içinde olan âşığın
sabahlara kadar ah edip
inlemesi, feryat etmesi.*

Ben figân u mihneti çün
almışım satun begim
Lutf-ile ihsân edüben âh u
zârımdan sakın

âh u zârımdır:

1. âh u zârımdır:-(ı)m, -dır

Gazel 79

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlama ve feryat etme.
II Sevgiliden uzak kalan ve
ızdırap içinde olan âşığın
sabahlara kadar ah edip
inlemesi.*

Yanmışım pervâneveş
hüsn-i çerâğ u şem'ine
Rûz u şeb 'arşa çıkan hep
âh u zârımdır benim

âh u zârla:

1. âh u zârla:-la

Gazel 40

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlayıp inleme, feryat
etme.*

Lutf idüp âzâde kılsan
'âşık-ı dil-hasteyi
Âh u zârla dîdelerden yaş u
kanlar hû çeker

âh u zârla kalmışım:

1. âh u zârla kalmışım:-
mış, -(ı)m

Gazel 71

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Üzüntü ve kederle ah
edip inlemek.*

Âh u zârla kalmışım üftâde
bu dem ey püser
'Andelîb misli seherler
nagme-sâzândır gönül

âh vâh eylerim:

1. âh vâh eylerim:-r, -(ı)m

Gazel 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ahlanıp vahlanmak,
aşkın ateşiyle derinden
yanmak.*

Görmedim gülzâr içinde
sen gibi bir gül-şâh
Bûy-ı gülden olmuşum
mest eylerim çün âh vâh

âhım figânım:

1. âhım figânım:-(ı)m

Gazel 73

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acı ve kederle ağlayıp
inlemek, feryat etmek.*

Şeb-i fûrkatdeyim bende
açılmaz baht-ı siyâhım
Figânım 'âlemi dutdu
semâyâya çıkdı hem âhım

âhım alma:

1. âhım alma:-ma

Gazel 66

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Zulme, eziyete,
kötülüğe uğrayan birinin
canının yanmasıyla ağlayıp,
inleyip beddua etmesi.*

Şâh-ı kışversin efendim
dîde-i giryâna bak
Alma âhın 'âşkın sen
subha-dek efgâne bak

âhir olur:

1. âhir olur:-(u)r

Gazel 90

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Son bulmak, bitmek.

Şeb u rûz nâr-ı hicrinle
geçer 'ömrüm olur âhir
Niçe demler bu âteşde dil ü
câna 'azâb olsun

ahkar:

1. ahkar:

Müstezad 1

Mısra: 28

Çok aciz, çok çaresiz.

Pür-hûn eager ü cismini çün
atdı ocaga
Ben kulunu ahkar

ahmed:

1. ahmed:

Gazel 64

Mısra: 10

Ahmed.

Rıfkıyâ vuslat mukadder
ola mı hâfız değil
Eyledin Ahmed tebessüm
anladım ben harf-be-harf

âhû:

1. âhû:

Gazel 105

Mısra: 9

*İri ve güzel gözlü
hayvan, ceylan.*

Gözlerin âhû gibi yakdı
cihâmı ser-te-ser
Nâr-ı 'aşkından bu Rıfkî
çıkıdı kûh u şâhika

âhu gözleri:

1. Âhu gözleri:-ler, -i

Gazel 87

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ceylanın büyük ve
siyah gözlerine benzeyen
göz. II Sevgilinin ceylanın
gözüne benzeyen iri ve
siyah gözleri.*

Âhu gözleri yakup yandırdı
cism ü cânımı
Kılmadı hâlîme insâf ol
kemân-ebrû cevân

âhu gözlerin:

1. âhu gözlerin:-ler, -(i)n

Gazel 47

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ceylan göz. II
Sevgilinin ceylanın
gözlerine benzeyen güzel
gözü.*

Bî-kusûrsun 'ind-i şâ'irde
misâlin yok begim
Âhu gözlerin gören
peymâne olmaz yâ n'eder

âhu gözlü:

1. âhu gözlü:-lû

Gazel 44

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ceylan gözlü. II
Sevgilinin ceylanın
gözlerine benzeyen güzel
gözü.*

Gâh gâh nîm-nazar-ile rahm
ederdi 'âşika
Âhu gözlü dilber-i ra'nâdan
el çekdim yeter

2. âhu gözlü:-lû

Gazel 45

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) ceylanın
gözlerine benzeyen güzel
gözü.*

N'eylesün n'etsün bu Rıfkî
yandı 'aşkıdan bugün
Âhu gözlü ey perî devr-i
zamân turdukça tur

3. âhu gözlü:

Gazel 107

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ceylan gözlü. II
Sevgilinin ceylanın
gözlerine benzeyen güzel
gözü.*

Öyle bir cünûn-ı 'aşkım bir
cevân egler beni

Âhu gözlü bir melek kaşı
kemân egler beni

âhu gözlü bir perive:

1. âhu gözlü bir perive:- (y)e

Gazel 55

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ceylanın büyük ve
siyah gözlerine benzeyen
göze sahip olan güzel
sevgili.*

Âhu gözlü bir perive
gönlüm olmuşdur heves
Olmadı ben tek garibin nale
vü feryâd-res

âhu gözlüm:

1. âhu gözlüm:-m

Gazel 98

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ceylanın büyük ve
siyah gözlerine benzeyen
göz. II Ceylanın gözleri gibi
iri ve siyah gözlü sevgili.*

Bunca demdir âh u feryâd
etdiğim bir şûh için
Kaddi tûbâ âhu gözlüm
şimdi geldi hatıra

âhuves:

1. âhuves:

Gazel 40

Mısra: 8

*Ceylan gibi güzel
gözlü olan kimse. II Sevgili.*

Kâş siyâh kibrik siyâh ol
çeşm-i cellâdın siyâh
Âhuves yakdı cihâmı tag ı
taşlar hû çeker

ahvâl:1. **ahvâlini:-i, -(n)i****Gazel 97**

Mısra: 5

*Durumlar, vaziyetler.**II Bülbülün içinde bulunduğu vaziyeti.*

‘Aşk-ile nagme uran ol
mürkünün ahvâlini
Vasf ile etdim su’âl-i hâl
çok müşkillere

ak:1. **akdı:-dı****Gazel 111**

Mısra: 6

*Dökülmek, bir yerden
başka bir yere doğru
gitmek.*

Gâh dermân gâh zahmı
urmak ister sîneme
Dîdelerden misl-i Ceyhûn
akdı kanlar çağladı

akrân olurmuş:1. **akrân olurmuş:-(u)r, -muş****Gazel 112**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Denk olmak, eşit
olmak.*

Kim sana akrân olurmuş
dil-berim hûrî-sıfat
Görmedim mislin cihânda
sen gibi bir eşbehi

akrâna hû dedim:1. **akrâna hû dedim:-a-dim****Gazel 93**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dünyadan ve dünyaya
ait şeylerden bağını koparıp
Allah’a yönelmek.*

Rıfkıyım devrân içinde
olmadı maksûd hâl
Çekdim el ben cümlesinden
hem dedim akrâna hû

âl:1. **âl:****Gazel 12**

Mısra: 5

*Bir kimseyi aldatmak,
kandırmak için yapılan
oyun, hile.*

Yek nefesle ‘âşıkın gönlünü
aldın âl ile
Kim bilir ki niçe efsûn
eyledin sen dilrübâ

2. **aldın:-dın****Gazel 14**

Mısra: 3

Fethetmek, kuşatmak.

Hüsn-i Ken’ân tek cihâmı
ser-te-ser aldın begim
Ârzu-keş olmuş cemâlin
görmeye ol âfitâb

3. **alur:-(u)r****Gazel 96**

Mısra: 2

*Fethetmek, kuşatmak,
ele geçirmek.*

Benim ol şâh-ı Ken’ânım
gezer dîvâne mîvâne
Cemâl-i hüsnü dünyâyı alur
ferdâne merdâne

4. **alupdur:-(u)p, -dur****Gazel 26**

Mısra: 6

*Sarmak, kaplamak,
kuşatmak.*

Çâresiz kâldım meded bu
hicr ü fûrkat içre kim
Çâr etrâfım alupdur mihnet-
i hicrân meded

5. **aldın:-dın****Gazel 89**

Mısra: 5

Elde etmek.

Hüsnü Yûsufdan mı aldın
eyledin teshîr beni
‘Aşk-ile Ya’kûb gibi
düşdüm gam u âvâre ben

6. **aldı:-dı****Gazel 107**

Mısra: 7

Kaplamak, sarmak.

‘Âlemi aldı ziyâsı pertev-i
hûrşîd gibi
Hükm ider Kâfdan Kafa
hem böyle hân egler beni

aldan:1. **aldanma:-ma****Gazel 20**

Mısra: 6

Kanmak, inanmak.

Görmedim dehr içre ben de
bir karâr üzre olan
Kizbine aldanma ey dil ol
fenâdan sen de geç

2. **aldanma:-ma****Gazel 28**

Mısra: 4

Kanmak, inanmak.

Şugl-ı dünyâda telezzüz
olmamış olmaz yine
Bî-hûde aldanma ey dil
râhat üzre bul leziz

3. **aldandı:-dı****Gazel 52**

Mısra: 3

Kanmak, inanmak.

Bir perîveş dilber-i ra'nâyâ
aldandı gönül
Artmada günden güne
dâ'im dil-i nâlânımız

4. **aldanma:-ma****Gazel 90**

Mısra: 10

Kanmak, inanmak.

Mu'allim hocanın kasdı
seni aldatmak istermiş
Amân aldanma ey cânâ
sözü belki serâb olsun

5. **aldanma:-ma****Gazel 92**

Mısra: 5

Kanmak, inanmak.

Cihânın zer ü sîmine sen
aldanma sakın ey dil
Bilürsün kim bekâsı yok
meger cânın yakandır bu

aldat:1. **aldatmak:-mak****Gazel 90**

Mısra: 9

Kandırmak.

Mu'allim hocanın kasdı
seni aldatmak istermiş
Amân aldanma ey cânâ
sözü belki serâb olsun

'âleme:1. **'âleme:-e****Gazel 18**

Mısra: 7

Kâinat, dünya.

Yok vefâsı ger olursa hân u
sultân 'âleme
Görmemiş nef'ini kimse
dökdüğü demler 'abes

Allah:1. **Allah:****Gazel 14**

Mısra: 11

*Bütün mahlukatın
yaratıcısı, sonsuz güç
sahibi.*

Rıfkıyâ rıfk-ile taltif eylesin
Allah için
Ben gedâ-yı kemterim
'aşkınla oldum pür-'azâb

2. **Allâha:-a****Gazel 52**

Mısra: 9

*Bütün yaratılmışların
yaratıcısı, sonsuz güç
sahibi.*

Resen-i ümmîd Rıfkî
bağladı Allâha kim
Feth-i bâb itse gerekdir bir
gün ol Sübhânımız

Allah Allah:1. **allah allah:****Gazel 67**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kızgınlık, bıkkınlık
gibi duyguları ifade
ederken kullanılan bir söz.*

Yok bugün dehr içre bir
dem ehline ragbet ola
Allah Allah bir fenâ eyyamı
oldu bahtımın

alt:1. **altında:-(ı)n, -da****Gazel 57**

Mısra: 1

*Aşağı, alt. II Sevgilinin
ayağının altı.*

Ey perî gezdikçe her dem
ditreşir altında arz
Ferş kalmış rüyunu hem ol
ayak altında arz

2. **altında:-ı, -(n)da****Gazel 57**

Mısra: 4

Alt, alt taraf.

Lutf ile kılsan nazarı sen
ana bir rıfk-ile
Hışm-ile etme cefâyı çün
hicâb altında arz

âlûde oldum:1. **âlûde oldum:-dum****Gazel 85**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bulaşmak. II Sıkıntıya
düşmek, sıkıntı içinde
kalmak.*

Âh kim dünyâda yandım
bulmadım sâdık cevân
Derd-ile âlûde oldum
görmedim ben de amân

âlûde olmak:1. **âlûde olmak:-mak****Gazel 84**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bulaşmak. II Ayrılığa
düşmek.*

Hicr-ile âlûde olmak 'âşıka
hiç gam değil

Çün firâk-ı hicre lâzım bâde
bir gül bir de sen

âlûde-i gam-bâr:

1. âlûde-i gam-bâr:

Gazel 80

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sıkıntıya düşmüş,
sıkıntıya bulaşmış kişi.*

Baht-ı kec-rev 'âşık-ı
hüsyâr ararsan işte ben
Derd-ile âlûde-i gam-bâr
ararsan işte ben

amân:

1. amân:

Gazel 87

Mısra: 6

"Aman, medet"

*anlamlarında kullanılan
yardım isteme sözü.*

Nîm-nazarla rahm kılmaz
'âşık-ı dil-hasteye
Yok durur aslâ mürüvvet el-
amân yandım amân

2. amân:

Gazel 90

Mısra: 2

*Dikkat çekme, tembih
etme, uyarma amacıyla
kullanılan kelime.*

Bu gönül mülkü ey şâhâ
bütün sensiz harâb olsun
Yanup 'aşkınla bu cânım
amân degme kebâb olsun

3. amân:

Gazel 90

Mısra: 10

Dikkat çekme, tembih

*etme, uyarma amacıyla
kullanılan kelime.*

Mu'allim hocanın kasdı
seni aldatmak istemiş
Amân aldanma ey cânâ
sözü belki serâb olsun

amân görmedim:

**1. amân görmedim: -me, -
dim**

Gazel 85

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yardım görmek,
yardıma erişmek.*

Âh kim dünyâda yandım
bulmadım sâdık cevân
Derd-ile âlûde oldum
görmedim ben de amân

an:

1. andım: -dim

Gazel 94

Mısra: 1

*Zikretmek, dile
getirmek.*

Servi andım kâmet-i dildâr
geldi hâtıra
Rûyunu gördüm yine gülzâr
geldi hâtıra

an-içün:

1. an-içün:

Gazel 22

Mısra: 8

*"Onun için, bu
sebeple" anlamında
kullanılan kelime.*

Bilmedin kıymet ü kadrin
zâyî' etdin nâmımı
An-içün kan ağlarım ben
derd ile hicrâna bah

2. an-içündür: -dür

Gazel 74

Mısra: 6

*"Onun için, bu
sebeple" anlamında
kullanılan kelime.*

Oldu gönül mübtelâ çün
serv-kaddın boyuna
An-içündür bunca müddet
sine 'üryân ağlarım

3. an-içün:

Gazel 99

Mısra: 8

*"Onun için"
anlamında kullanılan
kelime. II Sevgili için.*

Takdir-i hak böyle yazmış
yazıyı rûz-ı ezel
Şark u garbı an-içün devrân
edersem kime ne

anın-çün:

1. anın-çün:

Gazel 103

Mısra: 10

*"Onun için, bu
sebeple" anlamında
kullanılan kelime.*

Habeşden rengi almışdır bu
hâl-i Hindular sende
Zenah-dân üzre yir dutmuş
anın-çün düşmüşüm târe

anın-içün:

1. anın-içün:

Gazel 49

Mısra: 8

*"Onun için, bu
sebeple" anlamında
kullanılan kelime.*

Hayli demdir dil şikeste
tâli'im yâver degil

Anın-içün şimdi biz de
künc-i 'uzlet bekleriz

anlar:

1. anların:-ın

Gazel 23

Mısra: 8

Üçüncü çoğul şahıs
zamiri. II Âşıklar.

Neylesün bu bî-nevâlar
sözüne bakmaz gönül
Sen de insâf eyle bârî
anların hâline bah

ara:

1. ararken:-r, -ken

Gazel 15

Mısra: 1

*Bulmaya, elde etmeye
çalışmak.*

Vuslat-ı cânân ararken
cânıma geldi hayât
Kessem andan iltifâtı
kaddüm olur iki kat

2. ararsan:-r, -sa, -n

Gazel 20

Mısra: 2

*Bulmaya, elde etmeye
çalışmak.*

Ey gönül vaz gel cüvândan
bî-vefâdan sen de geç
Dost-ı sâdık sen ararsan cân
u tenden sen de geç

3. ararsan:-r, -sa, -n

Gazel 80

Mısra: 1

*Bulmaya, elde etmeye
çalışmak.*

Baht-ı kec-rev 'âşık-ı
hüşyâr ararsan işte ben

Derd-ile âlûde-i gam-bâr
ararsan işte ben

4. ararsan:-r, -sa, -n

Gazel 80

Mısra: 2

*Bulmaya, elde etmeye
çalışmak.*

Baht-ı kec-rev 'âşık-ı
hüşyâr ararsan işte ben
Derd-ile âlûde-i gam-bâr
ararsan işte ben

5. ararsan:-r, -sa, -n

Gazel 80

Mısra: 4

*Bulmaya, elde etmeye
çalışmak.*

Duramayup nûş-ı bâde
eyler idim dâ'imâ
Kahr-ı gerdûn u felekden
zâr ararsan işte ben

6. ararsan:-r, -sa, -n

Gazel 80

Mısra: 6

*Bulmaya, elde etmeye
çalışmak.*

Gelmez oldu 'aynıma şimdi
cihân dil-berleri
Mest-i hicr-ile bugün humâr
ararsan işte ben

7. ararsan:-r, -sa, -n

Gazel 80

Mısra: 8

*Bulmaya, elde etmeye
çalışmak.*

N'eyledim bu dehre bilmem
şâd kılmaz gönlümü
Çarhiden şekvâ iden züvvâr
ararsan işte ben

8. ararsan:-r, -sa, -n

Gazel 80

Mısra: 10

*Bulmaya, elde etmeye
çalışmak.*

Rıfkıyâ takdîr-i Hak rûz-ı
ezelden böyledir
Şem'-i hasretle dili pür-nâr
ararsan işte ben

9. ararsan:-r, -sa, -n

Gazel 81

Mısra: 1

*Bulmaya, elde etmeye
çalışmak.*

Baht-ı kem tâli' zebûn pür-
nâr ararsan işte ben
Rûz u şeb cisminde 'aşkı
nâr ararsan işte ben

10. ararsan:-r, -sa, -n

Gazel 81

Mısra: 2

*Bulmaya, elde etmeye
çalışmak.*

Baht-ı kem tâli' zebûn pür-
nâr ararsan işte ben
Rûz u şeb cisminde 'aşkı
nâr ararsan işte ben

11. ararsan:-r, -sa, -n

Gazel 81

Mısra: 4

*Bulmaya, elde etmeye
çalışmak.*

Dil-harâbım âteş-i hicrinle
her-dem ey perî
Kârbân içre gelen gam-bâr
ararsan işte ben

12. ararsan:-r, -sa, -n

Gazel 81

Mısra: 6

*Bulmaya, elde etmeye
çalışmak.*

Âsitân-ı lutfun içre ben
bugün bir sâ'ilim
Kurb-ı hüsnün goncesinde
hâr ararsan işte ben

13. **ararsan:-r, -sa, -n**

Gazel 81

Mısra: 8

*Bulmaya, elde etmeye
çalışmak.*

Der-âgûş eyledin tîr ü
kemânın kasdı ne
Şân için sayd etmege şikâr
ararsan işte ben

14. **ararsan:-r, -sa, -n**

Gazel 81

Mısra: 10

*Bulmaya, elde etmeye
çalışmak.*

'Âşık-ı sâdik yolunda Rıfkı
tek giryân eder
Hasretinle subh u şâm efkâr
ararsan işte ben

ara virde:

1. **ara virde:-de**

Gazel 106

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ara yerde, arada.

Düşelden gönlümüz 'aşka
ara virde makâl oldu
Bana ta'n eyleyen agyâr
sorar sana ne hâl oldu

'arş:

1. **'arşa:-a**

Gazel 6

Mısra: 10

Gökyüzü, sema.

Dü cihân serveri sensin
'inâyet eyle Rıfkıye
Çıkarma 'arşa efgânım
meded kıl yâ Resûlallâh

art:

1. **artdı:-dı**

Gazel 5

Mısra: 4

Çoğalmak.

Mücrim-i 'âsî günahkâr ben
kulun üftâdeyim
Yandı cism-i nâ-tüvânım
artdı nârım yâ Resûl

2. **artar:-(a)r**

Gazel 14

Mısra: 9

Çoğalmak.

Gün-be-gün artar fûrûgu
şem'-i hüsnün ey perî
Hatm kılmuş bu güzellik
sende olmuş bi-hesâb

3. **artar:-(a)r**

Gazel 21

Mısra: 2

Çoğalmak.

Bezm-i 'aşka cilvegerdir
bâde-i yârim kadeh
Nûş edince her dem artar
'aşkla zârım kadeh

4. **artar:-(a)r**

Gazel 53

Mısra: 1

Çoğalmak.

Benim tek 'âşkın her dem
ricâsı artar eksilmez
Mey ü mahbûb için 'âşkın
nemâsı artar eksilmez

5. **artar:-(a)r**

Gazel 53

Mısra: 2

Çoğalmak.

Benim tek 'âşkın her dem
ricâsı artar eksilmez
Mey ü mahbûb için 'âşkın
nemâsı artar eksilmez

6. **artar:-(a)r**

Gazel 53

Mısra: 4

Çoğalmak.

Hayâl-i dil-rübâdan gayrî
yok zerre efkârım
Gönül ârzû ider dâ'im
sadâsı artar eksilmez

7. **artar:-(a)r**

Gazel 53

Mısra: 6

Çoğalmak.

Bugün ol âfeti gördüm
rakîble dest-be-dest olmuş
Sürûrundan ol agyârın
gıdâsı artar eksilmez

8. **artar:-(a)r**

Gazel 53

Mısra: 8

Çoğalmak.

Eger nice su'âl olsa
virürdüm katline fetvâ
Anı teshîr için her gün
hevâsı artar eksilmez

9. **artar:-(a)r**

Gazel 53

Mısra: 10

Çoğalmak.

Beni ta'kîb ider zâhid bilür
mü 'aşk u sevdâyı
Habersiz olmuş 'âlemde
riyâsı artar eksilmez

10. **artar:-(a)r**
Gazel 53
Mısra: 12
Çoğalmak.

Niçe ta'rîf idem ben kim
cemâl-i şevkına yandım
Bu Rıfkî tek düşen nâra
nidâsı artar eksilmez

11. **artdı:-dı**
Gazel 67
Mısra: 10
Çoğalmak.

Rû-be-rû gördüm cüvânı ol
rakîble dem sürer
Rıfkı der âh eyledim çok
zârı artdı bahtımın

12. **artar:-(a)r**
Gazel 74
Mısra: 2
Çoğalmak.

Tâze gonce bir gül için âh-
ile kan aglarım
'Aşkdan artar figânım dîde
giryân aglarım

13. **artar:-(a)r**
Gazel 86
Mısra: 7
Çoğalmak.

Hasretinden gün-be-gün
artar figânım dâ'imâ
Cân tahammül eylemez
cânânı n'etdin n'eyledin

artık:

1. **artık:**

Gazel 105
Mısra: 1
*"Bundan sonra,
bundan böyle"
anlamlarında kullanılan
zarf.*

Şemm-i rûyun gonceden
artık degil mi 'âşika
Tig-ı gamzenden tokundu
gönlüme bir sâ'ika

arz:

1. **arz:**
Gazel 57
Mısra: 1
*Toprak, yer. II
Sevgilinin bastığı yer.*

Ey perî gezdikçe her dem
ditreşir altında arz
Ferş kılmış rûyunu hem ol
ayak altında arz

2. **arz:**
Gazel 58
Mısra: 8
*Bildirmek, açıklamak,
sunmak.*

Sûret-i hâlîme yokdur bir
meserret zerreveş
Ben teşekkî etmeyem mi
sen şeh-i hûbâna arz

arz altında:

1. **arz altında:-(n)da**
Gazel 57
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Toprak altı.

Nice ra'nâ dil-beri evvel
der-âgûş eylemiş
Tâ kıyâmet haşre-degin setr
ider altında arz

2. **arz altında:-(n)da**

Gazel 57
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Toprak altı.

Hüsnüne magrûr oluben
nîm-nazar itme ana
Ol şehîd-i Kerbelâyı hıfz
ider altında arz

3. **arz altında:-(n)da**

Gazel 57
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Toprak altı. II Kabir.

Dinle bu pend ü nûsuhum
çek cefâmı Rıfkıdan
Kat'-ı yed eyle zulümden
var su'âl altında arz

arz etme:

1. **arz etme:-me**
Gazel 57
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Göstermek.

Lutf ile kılsan nazarı sen
ana bir rıfk-ile
Hışm-ile etme cefâyı çün
hicâb altında arz

arz u semâ:

1. **arz u semâ:**
Gazel 3
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kur'an'da altı günde
yaratıldığı ifade edilen yer
ve gök. (Araf 54).*

On sekiz bin ‘âlemin Hâlıkı
sensin bi’llâh
Cümlesi emrine münkâd
oldu hep arz u semâ

2. arz u semâ:

Gazel 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kur'an'da altı günde
yaratıldığı ifade edilen yer
ve gök. (Araf 54).*

On sekiz bin ‘âlemin Hâlıkı
sensin bi’llâh
Cümlesi emrine münkâd
oldu hep arz u semâ

ârzû eder:

1. ârzû eder:-(e)r

Gazel 88

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İstemek, dilemek.

Niçeler Rıfkı gibi yâr
olmamı ârzû eder
Bende oldum n’eyleyem
‘ankâ gönüllü yâre ben

ârzû ider:

1. ârzû ider:-(e)r

Gazel 53

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İstemek, arzulamak. II
Âşığın sevgiliye kavuşmak
istemesi.*

Hayâl-i dil-rübâdan gayrî
yok zerre efkârım
Gönül ârzû ider dâ’im
sadâsı artar eksilmez

ârzû itmede:

1. ârzû itmede:-mede

Gazel 72

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İstemek, talep etmek.

Sihhat ile yâri ârzû itmede
her dem gönül
Âşikâr kıldım bugün gizlü
nihândan çekdim el

ârzû itmiş:

1. ârzû itmiş:-miş

Gazel 62

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İstemek, talep etmek.

Tende cânım ârzû itmiş
hâk-i pâyin görmeye
Böyle hasretle dolanur
gönlümüz misl-i semâ’

ârzû-keş olmuş:

1. ârzû-keş olmuş:-muş

Gazel 14

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İstekli olmak,
arzulamak.*

Hüsn-i Ken’ân tek cihânı
ser-te-ser aldın begim
Ârzû-keş olmuş cemâlin
görmeye ol âfitâb

ârzû-vı hasretde:

1. ârzû-vı hasretde:-de

Gazel 56

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgiliye) kavuşmanın
özlemi, kavuşma isteği.*

Yakındır çıkmaya cânım
gönül ârzû-vı hasretde
Mürüvvet hâlime eyle hele
sen bir kademler bas

ârzû-vı hasretle:

1. ârzû-vı hasretle:-le

Gazel 54

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgiliye) kavuşma,
ulaşma isteği.*

Gönül ârzû-vı hasretle
bugün dîvânedir sensiz
Yanar âteşde bu cânım
‘aceb pervânedir sensiz

âsaf u cemşid:

1. âsaf u cemşid:

Gazel 35

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eşi benzeri olmayan
güce, adaletli
hükümdarlığa, hayvanlara,
cinlere hükmetme, rüzgara
emretme, hayvanların dilini
bilmesi gibi özellikleriyle
bilinen kişi. II Hz.
Süleyman.*

Salınup refât edersin Âsaf
u Cemşid gibi
Söylenür dillerde nâmın
hâna teşbîh etdiler

âsân kıl:

1. âsân kıl:

Gazel 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kolaylaştırmak.

İlâhî ol kabirde kim
su'âlîmi sen âsân kıl
Dutulmaya bu hâk içre
zebânım yâ Resûlallâh

‘âsî:

1. ‘âsî:

Gazel 6

Mısra: 7

*Günaha bulaşmış,
günahkâr, isyankâr.*

Bu ‘âsî cümle ümmet kim
şefâ‘at ümmidi sende
Ki nâra yanmadan cânım
meded kıl yâ Resûlallâh

âşikâr kıldım:

1. Âşikâr kıldım:-dım

Gazel 72

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gizli olanı açığa
çıkarmak, ortaya koymak. II
Âşığın gönlünde sır olarak
sakladığı aşkı açığa
vurması, belli etmesi.*

Sıhhat ile yâri ârzû itmede
her dem gönül
Âşikâr kıldım bugün gizli
nihândan çekdim el

âşık-ı sâdık olanlar:

1. Âşık-ı sâdık olanlar:-an, -lar

Gazel 48

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşkında samimi, vefalı,
sadakatli olmak.*

Âşık-ı sâdık olanlar ‘aşk-ile
şöhretlenür
Râh-ı mahbûb içre her dem
nâr-ile ülfetlenür

âsitân-ı lutfun:

1. âsitân-ı lutfun:-(u)n

Gazel 34

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İyilik, ihsan kapısı. II
Sevgilinin iyilik kapısı,
eşiği.*

Âsitân-ı lutfun içre ‘âşık-ı
şeydâların
İstemezler bir nazar kılsun
sana bî-gâneleler

2. âsitân-ı lutfun:-(u)n

Gazel 81

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İyilik, ihsan kapısı. II
Sevgilinin iyilik kapısı,
eşiği.*

Âsitân-ı lutfun içre ben
bugün bir sâ‘ilim
Kurb-ı hüsnün goncesinde
hâr ararsan işte ben

âsitânın hâkine:

1. âsitânın hâkine:-i, -(n)e

Gazel 36

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) kapısının
toprağı. II Sevgilinin
huzuru, makamı.*

Âsitânın hâkine düşdüm
esîr ü kayd olam
Lutf u ihsânın cihânda
hânümânı ditredir

‘aşkın elinden:

1. ‘aşkın elinden:-n, -den

Gazel 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hız.Muhammed'in
aşkıdan dolayı.*

Rûz u şeb ‘aşkın elinden bî-
karârım yâ Resûl
Hâk-i pâyn hasretinden âh
u zârım yâ Resûl

aslâ:

1. aslâ:

Gazel 8

Mısra: 2

*"Hiçbir şekilde, hiçbir
zaman" anlamında kesinlik
bildiren söz.*

Ey felek bilmem nedendir
bunca zulm etdin bana
Kılmanın aslâ mürüvvet
niçe kahr etdin bana

2. aslâ:

Gazel 16

Mısra: 6

*"Hiçbir şekilde, hiçbir
zaman" anlamında kesinlik
bildiren söz.*

Nush u pendim dinleyüp
gamdan âzâd ol gönül
Bu sana yâr olmaz aslâ sen
de hem ânı unut

3. aslâ:

Gazel 30

Mısra: 3

*"Hiçbir şekilde, hiçbir
zaman" anlamında kesinlik
bildiren söz.*

Tîg-ı cevrenden anın aslâ
hazer eylemezem

Tîr-i bürrânına da sîne-
nişân olmalıdır

4. aslâ:

Gazel 87

Mısra: 6

"Hiçbir şekilde, hiçbir
zaman" anlamında kesinlik
bildiren söz.

Nîm-nazarla rahm kılmaz
'âşık-ı dil-hasteye
Yok durur aslâ mürüvvet el-
amân yandım amân

5. aslâ:

Müstezad 1

Mısra: 22

"Hiçbir şekilde, hiçbir
zaman" anlamında kesinlik
bildiren söz.

Aglatdı beni hasreti ol
çeşm-i siyâhın
Vasf edemem aslâ

âsmân:

1. âsmân:

Gazel 45

Mısra: 2

Gökyüzü, gök.

Ey zamânın Âsafı şems-i
cihân turdukça tur
Görme sen bâd-ı hazânı
âsmân turdukça tur

âteş:

1. âteşde:-de

Gazel 23

Mısra: 10

Yanıcı maddelerin
tutuşarak etrafa yaydığı ısı
ve ışık. II Aşkın ve ayrılığın
azap verici, yakıcı etkisi.

Hey imânsız kâfiroğlu bana
yok mu bir rahim
Kim demiş pervâne eyle
Rıfkıyı âteşde yah

2. âteşde:-de

Gazel 54

Mısra: 2

Yanıcı maddelerin
tutuşarak etrafa yaydığı ısı
ve ışık. II Aşkın ve ayrılığın
azap verici, yakıcı etkisi.

Gönül ârzû-yı hasretle
bugün dîvânedir sensiz
Yanar âteşde bu cânım
'aceb pervânedir sensiz

3. âteşin:-(i)n

Gazel 66

Mısra: 5

Yanıcı maddelerin
tutuşarak etrafa yaydığı ısı
ve ışık. II Aşkın ve ayrılığın
azap verici, yakıcı etkisi.

Hayli demdir âteşin
bagrında cevân etmede
Kalmadı sabra tahammül
sînem üzre kana bak

4. âteş:

Gazel 83

Mısra: 3

Yanıcı maddelerin
tutuşarak etrafa yaydığı ısı
ve ışık. II Aşkın ve ayrılığın
azap verici, yakıcı etkisi.

Hasret-i la'l-i lebinle sînem
âteş içredir
Künc-i kurbumda tururken
sûz-ı nârımdan sakın

5. âteşde:-de

Gazel 90

Mısra: 4

Yanıcı maddelerin

tutuşarak etrafa yaydığı ısı
ve ışık. II Aşkın ve ayrılığın
azap verici, yakıcı etkisi.

Şeb u rûz nâr-ı hicrinle
geçer 'ömrüm olur âhîr
Niçe demler bu âteşde dil ü
câna 'azâb olsun

âteş almış:

1. âteş almış:-mış

Gazel 91

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Alevlenmek, tutuşmak.

Âteş almış çevre yanın çâr
kızarmış mâh-rû
Gonce-i handân misâli hem
açılmış mâh-rû

2. âteş almış:

Gazel 91

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Alevlenmek, tutuşmak.

Âteş almış çevre yanın çâr
kızarmış mâh-rû
Gonce-i handân misâli hem
açılmış mâh-rû

âteş içre yanarım:

1. âteş içre yanarım:-(a)r,
-(i)m

Gazel 86

Mısra: 9

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Ateşte yanmak. II
Sevgiliye kavuşamayan
âşığın gönlünün aşk ve
ayrılık ateşiyle yanması.

'Ömrüm oldukça yanarım
âteş içre ben Halil

Sen de bilmem bu garîb
Rıfkîyi n'etdin n'eyledin

âteşe saldı:

1. âteşe saldı:-dı
Gazel 34
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yakmak. II Acı ve ızdırıp çekmek.

Şem'-i ruhsârında şâhım
dolanur pervâneler
'Aşk elinden âteşe saldı
canın divâneler

âteş-i hicr ü firâkın:

1. âteş-i hicr ü firâkın:-
(i)n
Gazel 25
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayrılık ve hicran ateşi. II Sevgiliden ayrı kalan âşğın yüreğindeki acı.

Âteş-i hicr ü firâkın yakdı
benden Rıfkıyı
Cân fedâ kıldım efendim
n'eyleyeyim nîk ü bed

âteş-i hicrân:

1. âteş-i hicrân:
Gazel 24
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayrılık ateşi, ayrı kalmaktan kaynaklanan üzüntü ve ızdırıp.

Derd ü gam içre sinetin çâk
çâk Rıfkî kulun
Kül gibi yakmış vücûdum
âteş-i hicrân meded

âteş-i hicr-ile:

1. âteş-i hicr-ile:-(i)le
Gazel 58
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayrılık ateşi. II Sevgiliden ayrı kalan âşğın yüreğinde yanan ayrılık ateşi.

Bunca demdir âteş-i hicr-ile
yandı cân u ten
Vasf-ı hâl itmemi ister bu
dil-i mestâna 'arz

âteş-i hicrinde:

1. âteş-i hicrinde:-(i)n, -de
Gazel 10
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayrılık ateşi. II Sevgiliden ayrı kaldığında âşğın çektiği acı, ızdırıp.

Mübtelâ oldu gönül ey
gözleri mestân sana
Âteş-i hicrinde yandım
dimeyim cânân sana

âteş-i hicrinle:

1. âteş-i hicrinle:-(i)n, -le
Gazel 81
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Ayrılık ateşi. II Sevgiliden ayrı kalan âşğın yüreğinde yanan, ızdırıp verici ayrılık ateşi.

Dil-harâbım âteş-i hicrinle
her-dem ey perî
Kârbân içre gelen gam-bâr
ararsan işte ben

âteş-i sûzâna:

1. âteş-i sûzâna:-a
Gazel 66
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yakıcı ateş. II Cehennem ateşi.

Niçeler üftâde olmuş âh
idüp aglar gezer
Sen hazer kıl inkisârdan
âteş-i sûzâna bak

âteş-i 'aşk:

1. âteş-i 'aşk:
Gazel 9
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Gönülde aşkla yanan ateş.

Âteş-i 'aşk içre Rıfkî
yanmada müştâk mıdır
Kanı ol va'd-i kerîmin kanı
ihşânın bana

âteş-i 'aşk içre yandım:

1. âteş-i 'aşk içre yandım:-
dım
Gazel 93
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Aşkın ateşiyle yanmak. II Âşğın gönlünün sevgiliye duyduğu muhabbet ateşiyle yanması.

Rûz u şeb feryâda düşdüm
âh kim ben n'eyleyim
Âteş-i 'aşk içre yandım
eyledim bu cânâ hû

âteş-i 'aşka düşelden:

1. âteş-i 'aşka düşelden:-
elden

Gazel 75

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşkın yakıcı, yok edici
ve ızdırap verici ateşinde
yanmak. II Âşık olmak.*

Âteş-i 'aşka düşelden
etmedim ben def'-i gam
Bir devâsız derde düşdüm
bulmadım bir zerre em

âteş-i 'aşkın:

1. âteş-i 'aşkın:-(ı)n

Gazel 98

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk ateşi, sevgiliye
duyduğu aşktan dolayı
âşğın gönlünü yakan ateş.*

Yandı cânım âteş-i 'aşkın
elinden el-amân
Derdimin 'ilâcı yârim şimdi
geldi hatıra

âteş-i 'aşkıdan:

1. Âteş-i 'aşkıdan:-(ı)n, -
dan

Gazel 70

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönülde aşkla yanan
ateş. II Sevgiliye duyulan
muhabbetin ateşi.*

Çâk çâk etdi vücûdum hicr
ü gam derd-i firâk
Âteş-i 'aşkıdan 'aklı târ-
mâr etdi gönül

âteşinde yanmasun mu:

1. âteşinde yanmasun

mu:-ma, -sun, -mu

Gazel 60

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk ateşinde yanmak.
II Âşık olmak.*

Şöhretin garb ilini dutdu
efendim büsbütün
Yanmasun mu âteşinde bu
dil ü cânım hâfiz

âvâre olmuşum:

1. âvâre olmuşum:-muş, -
(u)m

Gazel 88

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Perişan, şaşkın ve
kararsız olmak. II Kendini
kaybetmek.*

Bir büt-i tersâ elinden
olmuşum âvâre ben
'Âşık-ı üftâde oldum
gözleri sehâre ben

avaga atma:

1. ayaga atma:-ma

Müstezad 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Değersizleştirmek,
ayaklar altına almak.*

Nîk eyle namın böylece sen
atma ayaga
Sînesi mermer

avak altında arz:

1. ayak altında arz:

Gazel 57

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) ayak
bastığı toprak.*

Ey perî gezdikçe her dem
ditreşir altında arz
Ferş kılmış rûyunu hem ol
ayak altında arz

avril:

1. ayrılmışım:-muş, -(ı)m

Gazel 76

Mısra: 1

*Ayrı düşmek,
uzaklaşmak.*

Sorma hâlim ey felek meh-
pâriden ayrılmışım
Fitne-i çeşm sâhir-i hûn-
hvâriden ayrılmışım

2. ayrılmışım:-muş, -(ı)m

Gazel 76

Mısra: 2

*Ayrı düşmek,
uzaklaşmak.*

Sorma hâlim ey felek meh-
pâriden ayrılmışım
Fitne-i çeşm sâhir-i hûn-
hvâriden ayrılmışım

3. ayrılmışım:-muş, -(ı)m

Gazel 76

Mısra: 4

*Ayrı düşmek,
uzaklaşmak.*

Vâh kim yakdı çerâg u
şem'ine bir mâh-rû
Bülbül-i şûrîde tek
gülzâriden ayrılmışım

4. ayrılmışım:-muş, -(ı)m

Gazel 76

Mısra: 6

*Ayrı düşmek,
uzaklaşmak.*

Hasretinden gözlerim kan
dökmede şâm u seher
Kadd-i şimşâd bir gül-i
ruhsâriden ayrılmışım

5. **ayrılmışım:-muş, -(i)m**

Gazel 76

Mısra: 8

*Ayrı düşmek,
uzaklaşmak.*

Ta'n-ı âgyâr eyledi
gördükde zârım böylece
Hâle vâkıf olmadı
dildâriden ayrılmışım

6. **ayrılmışım:-muş, -(i)m**

Gazel 76

Mısra: 10

*Ayrı düşmek,
uzaklaşmak.*

Sırrı ifşâ eylemek olmaz
demiş cânân bana
Rıfkıyım kan aqlarım ol
yâriden ayrılmışım

7. **ayrıldığı:-dığ, -ı**

Müstezad 1

Mısra: 26

*Ayrı düşmek,
uzaklaşmak.*

Kan tökmededür Rıfkı
kulun gözleri her-dem
Ayrıldığı günden

ayrılık:

1. **ayrılık:**

Gazel 61

Mısra: 5

*Ayrı kalma, uzak
düşme. II Âşığın sevgiliden
ayrı kalması, sevgiliden
uzak düşmesi.*

Takdir-i rûz-ı ezelde ayrılık
bugün imiş

Emr-i Hakka râzıyım gel
eyleyelim el-vedâ'

2. **ayrılık:**

Gazel 65

Mısra: 1

*Ayrı kalma, uzak
düşme. II Âşığın sevgiliden
ayrı kalması, sevgiliden
uzak düşmesi.*

Âh efendim 'âşık müşkil
belâdır ayrılık
Nâ-tüvân üftâdelere zehr ü
sendir ayrılık

3. **ayrılık:**

Gazel 65

Mısra: 2

*Ayrı kalma, uzak
düşme. II Âşığın sevgiliden
ayrı kalması, sevgiliden
uzak düşmesi.*

Âh efendim 'âşık müşkil
belâdır ayrılık
Nâ-tüvân üftâdelere zehr ü
sendir ayrılık

4. **ayrılık:**

Gazel 65

Mısra: 4

*Ayrı kalma, uzak
düşme. II Âşığın sevgiliden
ayrı kalması, sevgiliden
uzak düşmesi.*

Bunca demdir hicr-ile bî-
karâr olmuş gönül
Yanmasun dil n'eylesün
oldu bugün bu ayrılık

5. **ayrılık:**

Gazel 65

Mısra: 6

*Ayrı kalma, uzak
düşme. II Âşığın sevgiliden*

*ayrı kalması, sevgiliden
uzak düşmesi.*

Rûz u şeb feryâd u figân
içre kaldım meded
Enis ü mûnis iken oldu
bana bu ayrılık

6. **ayrılık:**

Gazel 65

Mısra: 8

*Ayrı kalma, uzak
düşme. II Âşığın sevgiliden
ayrı kalması, sevgiliden
uzak düşmesi.*

Hey meded бүkdü belim
çarh-ı deverân elemi
Çok mu gördü bu felek
verdi sitemle ayrılık

7. **ayrılık:**

Gazel 65

Mısra: 10

*Ayrı kalma, uzak
düşme. II Âşığın sevgiliden
ayrı kalması, sevgiliden
uzak düşmesi.*

Git efendim ikbal-i dîn-ile
sag ol sen hemân
Rıfkıyım bugünkü günde
meselvâr bu ayrılık

âzâd ol:

1. **âzâd ol:**

Gazel 16

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kurtulmak, serbest
kalmak.*

Nush u pendim dinleyüp
gamdan âzâd ol gönül
Bu sana yâr olmaz aslâ sen
de hem ânı unut

âzâd olalım:

1. âzâd olalım:-a, -(l)ım

Gazel 84

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kurtulmak, serbest kalmak. II Âşığın gönlündeki dertten, sıkıntıdan kurtulup huzura erişmesi.

Olmaya agyâr ebed kim
gamdan âzâd olalım
Mihnet-i ref'ine lâzım bâde
bir gül bir de sen

âzâd olmadım:

1. âzâd olmadım:-ma, -dım

Gazel 12

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kurtulmak, serbest kalmak.

Ben sana meylim vereli
gamdan âzâd olmadım
Bir bakışla bagrımı hûn
eyledin sen dilrübâ

âzâde:

1. âzâdedür:-dür

Gazel 2

Mısra: 9

Bağışlanmış, arınmış.

Bahr-ı lütfun içre niçe
kulların âzâdedür
Ümmîd-i lâ-taknatû da
olmuşum yâ Rab meded

âzâde kılsan:

1. âzâde kılsan:-sa, -n

Gazel 40

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Serbest bırakmak, salıvermek.

Lutf idüp âzâde kılsan
'âşık-ı dil-hasteyi
Âh u zârla dîdelerden yaş u
kanlar hû çeker

a'lâ:

1. a'lâ:

Gazel 28

Mısra: 2

En çok, en yüksek.

Sıhhat-i beden gibi yokdur
cihânda şey lezîz
Varlık ile sıhhat olsa
cümleden a'lâ lezîz

'acâyib:

1. 'acâyib:

Gazel 50

Mısra: 3

*Hayretler içinde
birakan, tuhaf.*

Bir 'acâyib derde düşdüm
kimseden yokdur meded
Dergeh-i Hakka sığındım
gayriden yok çâremiz

'aceb:

1. 'aceb:

Gazel 46

Mısra: 4

Acaba.

Sen beni Mecnûn-sıfat çün
eyledin bilmem niçün
Vech-i gülşenin 'aceb
Leylâda görmüş var mıdır

2. 'aceb:

Gazel 54

Mısra: 2

Acaba.

Gönül ârzû-yı hasretle
bugün dîvânedir sensiz
Yanar âteşde bu cânım
'aceb pervânedir sensiz

3. 'aceb:

Gazel 78

Mısra: 5

Acaba.

Bilmedim bu dehre ben de
n'eyledim n'etdim 'aceb
Olmadı çarh-ı mukârin dâd
u bî-dâd eyledim

4. 'aceb:

Gazel 103

Mısra: 1

Acaba.

Dil-i pür-hûnuma var mı
'aceb sen gibi meh-pâre
Hadengin zahından sîne
bütün olmuş durur yare

5. 'aceb:

Gazel 34

Mısra: 4

Garip, acayip, tuhaf.

Yek nazar kıldım temâşâ
'âşık-ı şeydâlara
Hâk-i pâyında 'aceb nâlân
ider hızlâneler

6. 'acebdır:-dir

Gazel 85

Mısra: 3

Garip, acayip, tuhaf.

Hâl-i Hindûlar 'acebdır
ceng ider nacâg-ile
Mislini ben görmedim hâşâ
ki nev-reste hubân

7. 'acebdır:-dir

Gazel 103

Mısra: 8

Garip, acayip, tuhaf.

Sim ü kâfûri gerdene
sarılmış o siyâh mûlar
‘Acebdır kim o ebrûlar
düşürdü çün beni zâre

8. ‘aceb:

Müstezad 1

Mısra: 1

Garip, acayip, tuhaf.

Perçem-i siyâh verdi ‘aceb
hüsn nacâga
Ey lebleri ahmer

‘âciz oldum:

1. ‘âciz oldum: -*dum*

Gazel 43

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güçsüz olmak, takati
kalmamak.*

Bu garîb bî-çâre Rıfkî yandı
hüsnün şem’ine
Subh u şâm aglamakdan
‘âciz oldum ey ‘Ömer

‘âdet olmuş:

1. ‘Âdet olmuş: -*muş*

Gazel 14

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gelenek haline
gelmek, eskiden beri
yapılıyor olmak.*

‘Âdet olmuş tâ ezelden
‘âşıka cevri ü cefâ
Kıl tahammül çevre sen de
andan itme icinâb

‘âdet-i ezelden:

1. ‘âdet-i ezelden: -*den*

Gazel 62

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eskiden beri, başından
beri.*

Gözle ‘âdet-i ezelden ‘âşıka
eyler cefâ
Rıfkıyâ cevri ü cefâdan
gayrı yokdur bir metâ’

‘adl:

1. ‘adlle: -*le*

Müstezad 1

Mısra: 15

Adalet.

‘Adlle bana rahm eyledigin
düşdü kulaga
Ey şâhi-i kişver

‘adl ü insâfınla:

1. ‘adl ü insâfınla: -*(i)n, -la*

Gazel 34

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Adalet ve adalete
uygun davranış.*

Ol hayâl-i vuslatın bu
gönlümü etdi harâb
‘Adl ü insâfınla âbâd olsa
bu virâneler

‘âkil:

1. ‘âkillere: -*ler, -e*

Gazel 97

Mısra: 8

Akıllı kimse.

Bir çerâg u şem’e yanmış ol
dili pervânesi
Eyledim izhâr hâli söyledim
‘âkillere

‘âkil ü vezâneler:

1. ‘âkil ü vezâneler: -*ler*

Gazel 37

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Akıllı ve düşünceli
kimse. II Âşık.*

Ey melek-sîmâ senin ol
şîve-i refâtına
Seyr için gelmiş bugün hep
‘âkil ü vezâneler

‘akl:

1. ‘aklım: -*(i)m*

Gazel 12

Mısra: 4

Akıl, zihin.

Dâm-ı ‘âşka sen giriftâr
etmedin mi ‘âlemi
Hem benim ‘aklım perîşân
eyledin sen dilrübâ

‘akl serümden:

1. ‘akl serümden: -*(ü)m, -
den*

Gazel 68

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akıl. II Âşığın aklı.

N’oldu sana dil yagmaya
virüp ‘akl serümden
Mecnûn idüben sen beni
çöllere düşürdün

‘aklı târ-mâr etdi:

1. ‘aklı târ-mâr etdi: -*di*

Gazel 70

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aklını yitirmek. II

*Sevgiliye duyulan
muhabbetin etkisiyle âşîğın
aklının başından gitmesi,
aklını yitirmesi.*

Çâk çâk etdi vücûdum hicr
ü gam derd-i firâk
Âteş-i 'aşkıdan 'aklı târ-
mâr etdi gönül

'aklım aldı:

1. 'aklım aldı:-dı

Gazel 93

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir durum karşısında
düşünemeyecek duruma
gelmek. II Sevgilinin
güzelliğinin etkisiyle âşîğın
aklını yitirmesi.*

Aldı 'aklım ol perî-peyker
beni mecnûn ider
Etmedi 'ilâc derde ben
derim dermâna hû

2. 'aklım aldı:-dı

Gazel 85

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir durum karşısında
düşünemeyecek duruma
gelmek, etki altında
bırakmak. II Sevgilinin
süzgün bakışının etkisiyle
âşîğın derinden etkilenmesi,
aklını başından alması.*

Nîm-nigâhın aldı 'aklım
mest kılmış şöyle ki
Serserî Mecnûn misâli
olmuşum ben de hemân

'aklım perîşân eyledin:

1. 'aklım perîşân eyledin:- din

Gazel 91

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kendinden geçmek,
aklını yitirmek. II Sevgilinin
güzelliği karşısında âşîğın
aklını başında gitmesi,
acınacak duruma düşmesi.*

Bir tebessüm eyleyüp
'aklım perîşân eyledin
Dili hicrân derd-ile dîvâne
etmiş mâh-rû

2. 'aklım perîşân eyledin:- din

Gazel 91

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kendinden geçmek,
aklını yitirmek. II Sevgilinin
güzelliği karşısında hayran
kalıp âşîğın aklını yitirmesi.*

Bir tebessüm eyleyüp
'aklım perîşân eyledin
Dili hicrân derd-ile dîvâne
etmiş mâh-rû

'aklımı başımdan aldı:

1. 'aklımı başımdan aldı:- dı

Gazel 39

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir an hiçbir şey
düşünememek. II Sevgilinin
güzelliğinden etkilenecek
hiçbir şey düşünemez
olmak.*

Ey perî hüsnün gibi ben
görmedim bir hûb püser
Aldı 'aklımı başımdan
koymadı hem tâb u fer

'aklımı gâret eden:

1. 'aklımı gâret eden:-en

Gazel 88

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aklını başından almak,
düşünemeyecek duruma
gelmek, aklını yitirmek. II
Sevgilinin güzelliğinin
etkisiyle âşîğın kendinden
geçmesi, sevgilinin âşîğın
gönlünü talan etmesi.*

Sen değil misin benim bu
'aklımı gâret eden
N'ola bir lutfun tokunsa
kalmuşum bî-çâre ben

'aklımı gâret edüben:

1. 'aklımı gâret edüben:- üben

Gazel 109

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aklını başından almak,
düşünemeyecek duruma
gelmek, aklını yitirmek. II
Sevgilinin güzelliğinin
etkisiyle âşîğın kendinden
geçmesi, sevgilinin âşîğın
gönlünü yağmaya vermesi.*

Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder misâl
'Aklımı gâret edüben târ-
mârım togrusu

'âklımı serden aldı:

1. 'âklımı serden aldı:-dı

Gazel 74

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Aklını başından almak,
bir durum karşısında
mantıklı düşünemeyecek*

hâle gelmek. II Sevgilinin güzelliği karşısında âşığın aklını yitirmesi.

Tarz-ile bir hōş edâsı serden aldı 'âklımı
Serserî Mecnûn misâli geşt ü devrân aglarım

'âklımı yagmaya verdin:

1. 'âklımı yagmaya verdin:-din

Gazel 43

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Aklını başından almak, bir durum karşısında çok etkilenmek, hiçbir şey düşünemeyecek duruma gelmek, aklını yitirmek.

Bir tebessümle begim sen eyledin ser-mest kim
'Aklımı yagmaya verdin Mecnun oldum ey 'Ömer

'âklımı yagmaya virdi:

1. 'âklımı yagmaya virdi:-di

Gazel 69

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aklını yitirmek, akıl sağlığını yitirmek. II Sevgilinin güzel saçlarının âşığın aklını başından alması.

'Aklımı yagmaya virdi perçemin ol telleri
Boynuma tavk katlime fermân yazandır perçemin

'âklımı ser üzre düşür:

1. 'âklımı ser üzre düşür:

Gazel 92

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Aklını başına almak, pişman olunacak bir işten kendini kurtarmak, akıllı olmak.

Peşimân olmadan tizcek düşür 'âklımı ser üzre
Gider devlet gelür fûrkat ki böyle bir zamândır bu

'aks:

1. 'aksine:-i, -(n)e

Gazel 67

Mısra: 1

Ters.

'Aksine reftâr iderdi râh murâdı bahtımın
Olmadı maksûd hâlim zârı kaldı bahtımın

'aksi:

1. 'aksine:-ne

Gazel 24

Mısra: 3

Ters.

N'eyleyem ki çarh-ı devrân 'aksine devr eyledi
Yandı cânım 'aşk elinden derdime dermân meded

'âlem:

1. 'âlemde:-de

Gazel 9

Mısra: 8

Kâinat, dünya.

Bir hayâl-i hâma düşdü bu gönül sevdâ ile
Çün müyesser ola mı 'âlemde ol vaslın bana

2. 'âlemde:-de

Gazel 12

Mısra: 9

Kâinat, dünya.

Senden özge yârı Rıfkî sevmesün 'âlemde hiç
Dertliyim muhtâc-ı Lokmân eyledin sen dilrübâ

3. 'âlemi:-i

Gazel 12

Mısra: 3

Kâinat, dünya.

Dâm-ı 'aşka sen giriftâr etmedin mi 'âlemi
Hem benim 'âklım perîşân eyledin sen dilrübâ

4. 'âlem:

Gazel 29

Mısra: 9

Kâinat, dünya.

Rıfkıyâ yâr olsa bir dem 'âlem içre dil-rübâ
Cür'a-i câmını bildim Âb-ı Kevserden leziz

5. 'âlemde:-de

Gazel 31

Mısra: 11

Kâinat, dünya.

Rıfkı tek baht-ı siyâh hiç görmedim 'âlemde
Kalmışım girdâb-ı gamda gark-ı tufân ol da gör

6. 'âlemde:-de

Gazel 33

Mısra: 10

Kâinat, dünya.

Geçirdin zevk-i dünyâdan bu Rıfkıyî bi-hamdi'llah
Tahayyür içre 'âlemde hemân üftâde kalmışdır

7. 'âlem:

Gazel 35

Mısra: 9

Kâinat, dünya.

Yandırır pertev-i hüsnün
 'âlem içre Rıfkıyı
 Serserî Mecnûn gibi dîvâne
 teşbih etdiler

8. 'âleme:-e

Gazel 36

Mısra: 3

Kâinat, dünya.

Mir'at-ı hüsnün ziyâsı berk
 urunca 'âleme
 Zühre vü Zuhal misâli mâh-
 tâbî ditredir

9. 'âlem:

Gazel 40

Mısra: 9

Kâinat, dünya.

Yandırır çerâg-ı hüsnün
 'âlem içre Rıfkıyı
 Cismini pür-nâr ider firâk u
 gamlar hû çeker

10. 'âlemi:-i

Gazel 47

Mısra: 5

Kâinat, dünya.

Şu'le-i tâb-ı cemâlin
 yandırır çün 'âlemi
 Pertev-i nârın gören
 pervâne olmaz yâ n'eder

11. 'âleme:-e

Gazel 52

Mısra: 7

Kâinat, dünya.

'Âleme bakdıkça hayret
 geldi âh etdim yine

Sanki Ceyhûn gibi akar
 dîde-i giryânımız

12. 'âleminden:-den

Gazel 53

Mısra: 10

Kâinat, dünya.

Beni ta'kîb ider zâhid bilür
 mü 'aşk u sevdâyı
 Habersiz olmuş 'âleminden
 riyâsı artar eksilmez

13. 'âlem:

Gazel 62

Mısra: 1

Kâinat, dünya.

Rûy-ı hüsnün 'âlem içre
 buldu kadr-i irtifâ'
 Zulmeti ref' etdi birden bize
 neşr oldu şu 'â'

14. 'âlem:

Gazel 67

Mısra: 6

Kâinat, dünya.

Meclis-i kübrâda evvel söz
 pesend olmuş iken
 Devr kıldıkda bu 'âlem vâhı
 kaldı bahtımın

15. 'âlemi:-i

Gazel 73

Mısra: 2

Kâinat, dünya.

Şeb-i fûrkatdeyim bende
 açılmaz baht-ı siyâhım
 Figânım 'âlemi dutdu
 semâyâ çıkdı hem âhım

16. 'âlemi:-i

Gazel 95

Mısra: 10

Kâinat, dünya.

Rûz u şeb çarhun elinden
 Rıfkı tek feryâdlarım
 'Âlemi ta'ciz kıldı yalvarım
 Sübhânıma

17. 'âlem:

Gazel 99

Mısra: 4

Kâinat, dünya.

Yanmışım pervâneveş ol
 şem'-i hüsnünde begim
 'Âlem içre cismimi büryân
 idersem kime ne

18. 'âlemde:-de

Gazel 100

Mısra: 9

Kâinat, dünya.

Rıfkıyâ 'âlemde sensin
 gâyri yâri n'eyesün
 Âh kim yandım elinden bî-
 mecâl oldum yine

19. 'âlemi:-i

Gazel 104

Mısra: 3

Kâinat, dünya.

Meger Leylî-sıfatsın sen
 idersin 'âlemi huşyâr
 Beni Mecnûna döndürdün
 ciger hûn oldu gitdikçe

20. 'âlemi:-i

Gazel 107

Mısra: 7

Kâinat, dünya.

'Âlemi aldı ziyâsı pertev-i
 hûrşîd gibi
 Hüküm ider Kâfdan Kafa
 hem böyle hân egler beni

21. 'âlemde:-de

Gazel 111

Mısra: 9
Kâinat, dünya.

Rıfkıya 'âlemde sensin
özge yâri istemem
Rûy-ı dille sîne-i
mecnûhumu yig bağladı

22. 'âlemi:-i

Gazel 113

Mısra: 9

Kâinat, dünya.

Nîm-nigâhla çeşm-i mesti
'âlemi etmiş harâb
Gamzesi deldi bu bagrım
sinemiz virânesi

'anber-efşân:

1. 'anber-efşânına:-i, -(n)a

Gazel 66

Mısra: 10

Amber gibi güzel koku
saçan. II Sevgilinin saçı.

Rıfkıya ta'n etme zâhid
zühd ile takvâyı ko
Zülfünü zencir etmiş
'anber-efşânına bak

'andelib:

1. 'andelibler:-ler

Gazel 40

Mısra: 1

Bûlbûl. II Âşık.

Bâg-ı hüsnün içre şâhum
'andelibler hû çeker
Misl-i Mecnûn 'âşık-ı
şeydâlar aglar hû çeker

2. 'andelibi:-i

Gazel 97

Mısra: 3

Bûlbûl. II Âşık.

Derd-ile üftâde kılmış
'andelibi büsbütün

Zâr gam-ı firâka düşmüş
bakdım ol bûlbüllere

3. 'andelib:

Gazel 71

Mısra: 4

Bûlbûl.

Âh u zârla kalmışım üftâde
bu dem ey püser
'Andelib misli seherler
nagme-sâzândır gönül

'ankâ:

1. 'ankâlara:-lar, -a

Gazel 31

Mısra: 7

Şöhretli, saygın kimse.

Bir zamân 'ankâlara baş
egmez-idi bu gönül
Şimdi nâ-merd-i cihâna kul
u kurbân ol da gör

'ankâ gönüllü vâre:

1. 'ankâ gönüllü yâre:

Gazel 88

Mısra: 16

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Nazlanan, âşığa
minnet etmeyen, yüz
vermeyen sevgili.

Niçeler Rıfkı gibi yâr
olmamı ârzü eder
Bende oldum n'eyleyem
'ankâ gönüllü yâre ben

'ankâ-sıfat:

1. 'ankâ-sıfat:

Gazel 42

Mısra: 6

Avlanması,

yakalanması mümkün
olmayan Anka gibi. II

Ulaşılmaması mümkün
olmayan sevgili.

Âh ne edeyim sözüme gûş
vermedi gönlüm
'Ankâ-sıfat dilber-i ra'nâ
bizi kemler

'ârim alması:

1. 'ârim alması:-(i)m-ma,
-sın

Gazel 21

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

(Bir kişinin) günahına
girmek, bir kişi hakkında
kötü düşünmek, haksız
muamelede bulunmak.

Tercemânsız feth ider
ebsem de olsa bir kişi
Ben gedâ bî-çâreninsin
almasın 'ârim kadeh

'arîz:

1. 'arîzim:-(i)m

Gazel 95

Mısra: 4

Yüksek makama

sunulan mektup, yazı. II
Sevgiliye sunulan, âşığın
içinde bulunduğu durumu
anlatan yazı, mektup.

Hâk-i pâyiyle müşerref
oldugum demde hemân
Destine sundum 'arîzim
bakdı bir dem hâlîme

'arşa çıkan:

1. 'arşa çıkan:-an

Gazel 79

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Gökyüzüne ulaşmak.

Yanmışım pervâneveş
hüsni-î çerâğ u şem'ine
Rûz u şeb 'arşa çıkan hep
âh u zârımdır benim

'arş-ı a'lâya:

1. 'arş-ı a'lâya:-(y)a

Gazel 101

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Göğün en yüksek
tabakası.*

'Arş-ı a'lâya çıkardı dūd-ı
âhım 'aşk-ile
Bunca efgan bunca nâlân
bunca nârım bu gece

'arz:

1. 'arz:

Gazel 58

Mısra: 1

Sunmak, takdim etmek.

Yazmışım hâl-i dil-i
takrîrimi ben yâre 'arz
Belki bir gün eyleyeler
derdimi cânâna 'arz

2. 'arz:

Gazel 58

Mısra: 4

Sunmak, takdim etmek.

Bunca demdir âteş-i hicr-ile
yandı cân u ten
Vasf-ı hâl itmemi ister bu
dil-i mestâna 'arz

3. 'arz-içün:-için

Gazel 94

Mısra: 6

Bildirmek, ifade etmek.

Sîne-i pür-hûnumu görsen
devâsız der idin

Vasf-ı hâlim 'arz-içün
hünkâr geldi hâtıra

4. 'arz-içün:-içün

Gazel 99

Mısra: 10

Bildirmek, ifade etmek.

Rıfkıya tâli' şikeste baht nâ-
hemvâredir

Vasf-ı hâlim 'arz-içün
efgân edersem kime ne

'arz eyledim:

1. 'arz eyledim:-dim

Gazel 58

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İfade etmek, söylemek.

Ben gibi bir 'âşık-ı şeydâya
rahm etmezdi hiç
Tıfıdır bilmez diyüben
eyledim ol cânâ 'arz

2. 'arz eyledim:-dim

Gazel 58

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Açıklamak, bildirmek.

Gönlümü elden alup divâne
etdin sen beni
Rıfkı tek derd-i serimi
eyledim sen hâna 'arz

'arz evleveled:

1. 'arz eyleyeler:-(y)e, -ler

Gazel 58

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sunmak, bildirmek.

Yazmışım hâl-i dil-i
takrîrimi ben yâre 'arz
Belki bir gün eyleyeler
derdimi cânâna 'arz

'arz-ı hâl etmek:

1. 'arz-ı hâl etmek:-mek

Gazel 95

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İçinde bulunulan
durumu anlatmak,
bildirmek. II Âşığın içinde
bulunduğu durumu
anlatması, ifade etmesi.*

Vasf-ı hâlim 'arz-ı hâl
etmek için ol şâhuma
Yalvarup kâtibe yazdırdım
münâsib hâlîme

'asel kaymak mıdır:

1. 'asel kaymak mıdır:-mı, -dır

Gazel 47

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bal kaymak. II
Sevgilinin tatlı dudağı.*

Leblerin sâfi 'asel kaymak
mıdır bilmem şeker
Bûs-ı la'lin bir gören
mestâne olmaz yâ n'eder

'âsî-i mücrim:

1. 'âsî-i mücrim:

Gazel 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Günahkâr.

Biz kuluz 'âsî-i mücrim
ittikâmız sendedir

Lutf edüp rahmet kılsarın
şühhemiz yokdur sana

‘âsi-i mücrimlere:

1. ‘âsi-i mücrimlere:-ler, -
e

Gazel 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Günahkâr.

Kimseden imdâd olunmaz
‘âsi-i mücrimlere
Sendedür lutf-ı şefâ‘at
cümleye yâ Mustafâ

‘âşık:

1. ‘âşıkın:-(i)n

Gazel 11

Mısra: 7

Bir nesneye ya da

*kişiye sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

‘Âşıkın gönlünü al kim
hâlden hâlî değil
Lutfunu itme dirîğ sen eyle
bir hürmet bana

2. ‘âşık:-a

Gazel 14

Mısra: 7

Bir nesneye ya da

*kişiye sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

‘Âdet olmuş tâ ezelden
‘âşıkı cevri cefâ
Kıl tahammül cevri sen de
andan itme icinâb

3. ‘âşık:-a

Gazel 16

Mısra: 3

Bir nesneye ya da

*kişiye sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Bî-mürüvvet rahm u şefkat
eylemez ol ‘âşıkı
Meylini agyâra virmiş küfr-
i tersânı unut

4. ‘âşık:-lar, -ı

Gazel 23

Mısra: 6

Bir nesneye ya da

*kişiye sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Mir‘atı eline al da bir
temâşâ it sana
Niçe ‘âşıkı etdin şimdice
haste naçah

5. ‘âşık:

Gazel 29

Mısra: 5

Bir nesneye ya da

*kişiye sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Ger kemend-i zülfüne bend
olsa ‘âşık dünyede
Kul olup gezmek onunla
cümle cânından lezîz

6. ‘âşık:-a

Gazel 29

Mısra: 1

Bir nesneye ya da

*kişiye sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

‘Âşıkı yokdur cihânda nâz-
ı dil-berden lezîz
N’eylesün kand u nebâtı
la‘l-i leb andan lezîz

7. ‘âşıkın:-(i)n

Gazel 30

Mısra: 1

Bir nesneye ya da

*kişiye sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

‘Âşıkın sinesi dâğ cigeri
kan olmalıdır
Sevdiği cilveli hem tâze
cevân olmalıdır

8. ‘âşık:-lar, -(i)n

Gazel 38

Mısra: 3

Bir nesneye ya da

*kişiye sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Şiddet-i nâra ne mümkün
sabr ede ‘âşıkın
Derd ü ‘âşıkından semâyâ
âh-ile efgân gider

9. ‘âşık:

Gazel 39

Mısra: 5

Bir nesneye ya da

*kişiye sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Hûri vü gılmân dediler her
gören ‘âşık seni
Başın için etme cevri
kalmasun senden eser

10. ‘âşık:-a

Gazel 44

Mısra: 7

Bir nesneye ya da

*kişiye sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Gâh gâh nîm-nazar-ile rahm
ederdi ‘âşıkı
Âhu gözlü dilber-i ra’nâdan
el çekdim yeter

11. ‘âşık:-a

Gazel 48

Mısra: 3

Bir nesneye ya da

*kişiyse sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Bir cemâl-i pür-ziyânın
rahmı yok sen 'âşık
Hasretinden hâl perîşân
cism ü cân mihnetlenür

12. 'âşıkın:-(ı)n

Gazel 53

Mısra: 1

*Bir nesneye ya da
kişiyse sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Benim tek 'âşıkın her dem
ricâsı artar eksilmez
Mey ü mahbûb için 'aşkın
nemâsı artar eksilmez

13. 'âşık:

Gazel 54

Mısra: 7

*Bir nesneye ya da
kişiyse sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Senin ol hüsn-i gülşeni
temâşâ eyleyen 'âşık
Misâl-i şeydâ bülbüdür
hemân bi-lânedir sensiz

14. 'âşık:-a

Gazel 62

Mısra: 9

*Bir nesneye ya da
kişiyse sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Gözle 'âdet-i ezelden 'âşık
eyler cefâ
Rıfkıyâ cevri ü cefâdan
gayrı yokdur bir metâ'

15. 'âşık:-a

Gazel 65

Mısra: 1

Bir nesneye ya da

*kişiyse sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Âh efendim 'âşık müşkil
belâdır ayrılık
Nâ-tüvân üftâdelere zehr ü
semdir ayrılık

16. 'âşıkın:-(ı)n

Gazel 66

Mısra: 2

*Bir nesneye ya da
kişiyse sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Şâh-ı kişversin efendim
dîde-i giryâna bak
Alma âhın 'âşıkın sen
subha-dek efgâne bak

17. 'âşıklara:-lar, -a

Gazel 69

Mısra: 8

*Bir nesneye ya da
kişiyse sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Şâne-i meşşâta ile zîneti
efzâ olup
Her gören 'âşıklara teshîr-i
cândır parçemin

18. 'âşık:-a

Gazel 84

Mısra: 7

*Bir nesneye ya da
kişiyse sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Hicr-ile âlûde olmak 'âşık
hiç gam değil
Çün firâk-ı hicre lâzım bâde
bir gül bir de sen

19. 'âşıklara:-lar, -a

Gazel 96

Mısra: 3

Bir nesneye ya da

*kişiyse sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Oturmuş bezm-i 'işretde
verür 'âşıklara bâde
Elinde pür-kadeh Sâfi sunar
yârâna mârâna

20. 'âşık:-a

Gazel 105

Mısra: 1

*Bir nesneye ya da
kişiyse sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Şemm-i rûyun gonceden
artık değil mi 'âşık
Tig-ı gamzenden tokundu
gönlüme bir sâ'ika

21. 'âşık:

Gazel 106

Mısra: 4

*Bir nesneye ya da
kişiyse sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Gören ol pertev-i hüsnü
benim tek oldu üftâde
Yolunda cân veren 'âşık o
dem ehl-i kemâl oldu

22. 'âşık:-a

Gazel 111

Mısra: 8

*Bir nesneye ya da
kişiyse sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Merhamet kıl ben gedâyâ
hâlîme eyle nazar
Söyledikde rahm edüp
'âşık dil bağladı

23. 'âşıkım:-(ı)m

Gazel 112

Mısra: 10

Bir nesneye ya da

*kişiyse sevgi duyan, aşırı
muhabbet besleyen kimse.*

Fitneler saldı cihâna çeşm-i
câdû sen misin
'Âşıkım derde düşürdün sen
beni serv-i seli

'âşık gönlü:

1. **'âşık gönlü:**
Gazel 111
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Âşığın gönlü.

Hasretinden dil-rübânın
gönlü 'âşık ağıladı
Nâr-ı 'aşk-ile sinenin sad-
hezârân tagladı

'âşık oldum:

1. **'âşık oldum:-dum**
Gazel 43
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*(Sevgiliye) aşk ile
bağlanmak, sevdalanmak.*

Ben senin hüsn cemâline
'âşık oldum ey 'Ömer
Kalmadı sabr u tahammül
bir hâl oldum ey 'Ömer

'âşık-ı bî-çârenin:

1. **'âşık-ı bî-çârenin:-nin**
Gazel 22
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Zavallı, çaresiz Âşık.

'Âşık-ı bî-çârenin hâl-i
perişânına bah
Âh idüp yanmış vücûdu
sine-sûzâmına bah

'âşık-ı bî-çâreye:

1. **'âşık-ı bî-çâreye:-(y)e**
Gazel 41
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Zavallı, çaresiz Âşık.

Nâz u istignâ ider çün 'âşık-
ı bî-çâreye
Bâr-ı 'aşka yok tahammül
cânım ağılar hû çeker

2. **'âşık-ı bî-çâreye:-ye**
Gazel 43
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Zavallı, aciz, düşkün
Âşık.*

Bâg-ı hüsnünden zekâtı
'âşık-ı bî-çâreye
Lutfla ol ihsâna muhtâc
bende oldum ey 'Ömer

'âşık-ı bî-çârevi:

1. **'âşık-ı bî-çârevi:-(y)i**
Gazel 100
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Zavallı, aciz, düşkün
Âşık.*

Yakdı 'aşkın âteşi bu 'âşık-ı
bî-çârevi
Kıl terahhum lutf-ile sen
gayr-hâl oldum yine

'âşık-ı dil-dâdevim:

1. **'âşık-ı dil-dâdevim:-**
(y)im
Gazel 89
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül veren, bir
kimseye aşkla bağlanan
kimse.*

Cân fedâ kılsam yolunda
hayf gelmez cânıma
'Âşık-ı dil-dâdevim bir dil-
ber-i mümtâza ben

'âşık-ı dil-hasteve:

1. **'âşık-ı dil-hasteve:-(y)e**
Gazel 111
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Gönlü hasta âşık. II
Sevgilinin hasretiyle acı
çeken, aşk derdine düşmüş,
gönlü perişan olan âşık.*

Leblerinden çâre yok mu
'âşık-ı dil-hasteve
Lutf u ihsânın benim tek
niçeleri sağladı

2. **'âşık-ı dil-hasteve:-(y)e**
Gazel 87
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gönlü aşk derdine
düşmüş âşık.*

Nîm-nazarla rahm kılmaz
'âşık-ı dil-hasteve
Yok durur aslâ mürtüvvet el-
amân yandım amân

'âşık-ı dil-hastevi:

1. **'âşık-ı dil-hastevi:-(y)i**
Gazel 40
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gönlü hasta âşık. II
Sevgilinin hasretiyle acı*

*çeken, dertli, gönlü yorgun
olan âşık.*

Lutf idüp âzâde kılsan
‘âşık-ı dil-hasteyi
Âh u zârîla dîdelerden yaş u
kanlar hû çeker

‘âşık-ı hüsyâr:

1. **‘âşık-ı hüsyâr:**

Gazel 80

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aklı başında olan âşık.

Baht-ı kec-rev ‘âşık-ı
hüsyâr ararsan işte ben
Derd-ile âlûde-i gam-bâr
ararsan işte ben

‘âşık-ı leylâ iken:

1. **‘âşık-ı leylâ iken:-(i)ken**

Gazel 86

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Leyla'ya tutkun,
meftun.*

Bir zamân Mecnûn-sıfat
hem ‘âşık-ı Leylâ iken
Şimdi n’oldu âh idersin yâri
n’etdin n’eyledin

‘âşık-ı sâdık:

1. **‘âşık-ı sâdık:**

Gazel 81

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgisinde samimi
olan, içtenlikle seven kişi. II
Âşık.*

‘Âşık-ı sâdık yolunda Rıfkı
tek giryân eder

Hasretinle subh u şâm efkâr
ararsan işte ben

‘âşık-ı şeydÂ:

1. **‘âşık-ı şeydÂ:**

Gazel 92

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliye duyulan
aşkın etkisiyle kendinden
geçmiş, aklını yitirmiş
çılgın âşık.*

Oturup kasr-ı Îrânda deme
sâbit mekândır bu
Niçe bin ‘âşık-ı şeydÂ
göçürmüş bir cihândır bu

‘âşık-ı şeydâdan:

1. **‘âşık-ı şeydâdan:-dan**

Gazel 44

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşkın etkisiyle
kendinden geçmiş âşık.*

Âh edüp giryân ile oldum
cüdâ ol yârdan
Rıfkı tek bir ‘âşık-ı
şeydâdan el çekdim yeter

‘âşık-ı şeydâlar:

1. **‘âşık-ı şeydâlar:-lar**

Gazel 40

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşkın etkisiyle
kendinden geçmiş âşık.*

Bâg-ı hüsnün içre şâhum
‘andelibler hû çeker
Misl-i Mecnûn ‘âşık-ı
şeydâlar aglar hû çeker

‘âşık-ı şeydâlara:

1. **‘âşık-ı şeydâlara:-lar, -a**

Gazel 34

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşkın etkisiyle
kendinden geçmiş âşık.*

Yek nazar kıldım temâşâ
‘âşık-ı şeydâlara
Hâk-i pâyında ‘aceb nâlân
ider hızlâneler

2. **‘âşık-ı şeydâlara:-lar, -a**

Gazel 60

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliye duyulan
aşkın etkisiyle kendinden
geçmiş, aklını yitirmiş
çılgın âşık.*

Nîm-nazarla rahm edersin
‘âşık-ı şeydâlara
Ben kuluna yok mu rahmın
el-amân cânım hâfız

‘âşık-ı şeydâları:

1. **‘âşık-ı şeydâları:-lar, -ı**

Gazel 35

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşkın etkisiyle
kendinden geçmiş âşık.*

Bahr-ı ‘aşkın gark ider çün
‘âşık-ı şeydâları
Mevc urunca her birin
tûfâna teşbîh etdiler

2. **‘âşık-ı şeydâları:-lar, -ı**

Gazel 88

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşkın etkisiyle
kendinden geçmiş âşık.*

Şem'-i hüsnün yandırır çün
'âşık-ı şeydâları
Ben dahı yanmak için
atdım vücûdum nâra ben

'âşık-ı şeydâların:

1. **'âşık-ı şeydâların:-lar, -
(i)n**

Gazel 34

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşkın etkisiyle
kendinden geçmiş âşık.*

Âsitân-ı lutfun içre 'âşık-ı
şeydâların
İstemezler bir nazar kılsun
sana bî-gâneler

'âşık-ı şeydâsına:

1. **'âşık-ı şeydâsına:-(s)i, -
(n)a**

Gazel 93

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşkın etkisiyle
kendinden geçmiş çılgın
âşık.*

Nâz u istignâ ider ol 'âşık-ı
şeydâsına
Eylediği dil-rübânın şîve ü
nâzına hû

'âşık-ı şeydâya:

1. **'âşık-ı şeydâya:-(y)a**

Gazel 58

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliye duyulan
aşkın etkisiyle kendinden*

*geçmiş, aklını yitirmiş
çılgın âşık.*

Ben gibi bir 'âşık-ı şeydâya
rahm etmezdi hiç
Tıfıdır bilmez diyüben
eyledim ol câna 'arz

'âşık-ı üftâde oldum:

1. **'âşık-ı üftâde oldum:-
dum**

Gazel 88

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Âşık olmak, tutulmak.

Bir büt-i tersâ elinden
olmuşum âvâre ben
'Âşık-ı üftâde oldum
gözleri sehâre ben

'âşıkın âhı alursun:

1. **'âşıkın âhı alursun:-
(u)r, -sun**

Gazel 90

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Âşığın ah çekmesine,
gam ve kederle inlemesine
neden olmak.*

Ne dürlü şîveler sen de
alursun 'âşıkın âhı
Ko 'aşkıdan bütün şâ'ir
üfürsün ney rebâb olsun

'âşıkın gönlünü aldım:

1. **'âşıkın gönlünü aldım:-
dım**

Gazel 12

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Âşığı kendine çekmek,
âşığı etki altında bırakmak.*

Yek nefesle 'âşıkın gönlünü
aldım âl ile
Kim bilür ki niçe efsûn
eyledin sen dilrübâ

'âşıkın sevrângehi:

1. **'âşıkın sevrângehi:**

Gazel 112

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Âşığın gezip dolaştığı
yer.*

Gülşen-i hüsnün gibi yok
'âşıkın sevrângehi
Şem'-i rûyun görse âdem
istemez mihr ü meli

'aşk:

1. **'aşkınla:-(i)n, -la**

Gazel 14

Mısra: 12

*Bir kimseye aşırı
muhabbet duyma, aşırı
sevgi. II Sevgilinin
güzelliğine hayran kalan
âşığın gönlünde oluşan
muhabbet.*

Rıfkıyâ rıfk-ile taltif eylesin
Allah için
Ben gedâ-yı kemterim
'aşkınla oldum pür-'azâb

2. **'aşkla:-la**

Gazel 21

Mısra: 2

*Bir kimseye aşırı
muhabbet duyma, aşırı
sevgi. II Sevgilinin
güzelliğine hayran kalan
âşığın gönlünde oluşan
muhabbet.*

Bezm-i 'aşka cilvegerdir
bâde-i yârim kadeh

Nûş edince her dem artar
‘aşkla zârım kadeh

3. ‘aşk:

Gazel 24

Mısra: 4

*Bir kimseye aşırı
muhabbet duyma, aşırı
sevgi. II Sevgilinin
güzelliğine hayran kalan
âşığın gönlünde oluşan
muhabbet.*

N’eyleyem ki çarh-ı devrân
‘aksine devr eyledi
Yandı cânım ‘aşk elinden
derdime dermân meded

4. ‘aşkın:-(i)n

Gazel 30

Mısra: 12

*Bir kimseye aşırı
muhabbet duyma, aşırı
sevgi. II Sevgilinin
güzelliğine hayran kalan
âşığın gönlünde oluşan
muhabbet.*

Hüs şem’inde terennüm
eylemiş pervâneveş
Rıfkıda ‘aşkın eseri gizlü
nihân olmalıdır

5. ‘aşk:

Gazel 34

Mısra: 2

*Bir kimseye aşırı
muhabbet duyma, aşırı
sevgi. II Sevgilinin
güzelliğine hayran kalan
âşığın gönlünde oluşan
muhabbet.*

Şem’-i ruhsârında şâhım
dolanur pervâneler
‘Aşk elinden âteşe saldı
canın dîvâneler

6. ‘aşkından:-(i)n, -dan

Gazel 45

Mısra: 9

*Bir kimseye aşırı
muhabbet duyma, aşırı
sevgi. II Sevgilinin
güzelliğine hayran kalan
âşığın gönlünde oluşan
muhabbet.*

N’eylesün n’etsün bu Rıfkî
yandı ‘aşkından bugün
Âhu gözlü ey perî devr-i
zamân turdukça tur

7. ‘aşk-ile:-(i)le

Gazel 48

Mısra: 1

*Bir kimseye aşırı
muhabbet duyma, aşırı
sevgi. II Sevgilinin
güzelliğine hayran kalan
âşığın gönlünde oluşan
muhabbet.*

Âşık-ı sâdık olanlar ‘aşk-ile
şöhretlenür
Râh-ı mahbûb içre her dem
nâr-ile ülfetlenür

8. ‘aşkıdan:-dan

Gazel 74

Mısra: 2

*Bir kimseye aşırı
muhabbet duyma, aşırı
sevgi. II Sevgilinin
güzelliğine hayran kalan
âşığın gönlünde oluşan
muhabbet.*

Tâze gonce bir gül için âh-
ile kan aqlarım
‘Aşkıdan artar figânım dîde
giryân aqlarım

9. ‘aşk-ile:-(i)le

Gazel 82

Mısra: 7

*Bir kimseye aşırı
muhabbet duyma, aşırı
sevgi. II Sevgilinin
güzelliğine hayran kalan
âşığın gönlünde oluşan
muhabbet.*

Niçe demdir ‘aşk-ile
zencîre kayd olmuş gönül
Hakk kılma defterinde
ismimiz mîmlemenmesin

10. ‘aşk-ile:-(i)le

Gazel 89

Mısra: 6

*Bir kimseye aşırı
muhabbet duyma, aşırı
sevgi. II Sevgilinin
güzelliğine hayran kalan
âşığın gönlünde oluşan
muhabbet.*

Hüsnü Yûsufdan mı aldın
eyledin teshîr beni
‘Aşk-ile Ya’kûb gibi
düşdüm gam u âvâre ben

11. ‘aşkından:-(i)n, -dan

Gazel 90

Mısra: 8

*Bir kimseye aşırı
muhabbet duyma, aşırı
sevgi. II Sevgilinin
güzelliğine hayran kalan
âşığın gönlünde oluşan
muhabbet.*

Ne dürlü şîveler sen de
alursun ‘aşkın âhı
Ko ‘aşkıdan bütün şâ’ir
üfürsün ney rebâb olsun

12. ‘aşkınlâ:-(i)n, -la

Gazel 90

Mısra: 2

*Bir kimseye aşırı
muhabbet duyma, aşırı
sevgi. II Sevgilinin*

*güzelliğine hayran kalan
âşığın gönlünde oluşan
muhabbet.*

Bu gönül mülkü ey şâhâ
bütün sensiz harâb olsun
Yanup 'aşkınla bu cânım
amân degme kebâb olsun

13. 'aşk-ile:-(i)le

Gazel 97

Mısra: 5

*Bir kimseye aşırı
muhabbet duyma, aşırı
sevgi. II Sevgilinin
güzelliğine hayran kalan
âşığın gönlünde oluşan
muhabbet.*

'Aşk-ile nagme uran ol
mürgünün ahvâlini
Vasf ile etdim su'âl-i hâl
çok müşkillere

14. 'aşk-ile:-(i)le

Gazel 101

Mısra: 5

*Bir kimseye aşırı
muhabbet duyma, aşırı
sevgi. II Sevgilinin
güzelliğine hayran kalan
âşığın gönlünde oluşan
muhabbet.*

'Arş-ı a'lâya çıkardı dūd-ı
âhım 'aşk-ile
Bunca efgan bunca nâlân
bunca nârım bu gece

15. 'aşkın:-(i)n

Gazel 107

Mısra: 6

*Bir kimseye aşırı
muhabbet duyma, aşırı
sevgi. II Sevgilinin
güzelliğine hayran kalan
âşığın gönlünde oluşan
muhabbet.*

N'eylesün âb-ı hayâtı teşne-
dil vuslatına
Höş ider sinemde 'aşkın
gümân egler beni

16. 'aşkın:-(i)n

Müstezad 1

Mısra: 5

*Bir kimseye aşırı
muhabbet duyma, aşırı
sevgi. II Sevgilinin
güzelliğine hayran kalan
âşığın gönlünde oluşan
muhabbet.*

'Aşkın ne idi бүkdü belim
haylice demdir
Soramadın hâli

'aşk u belâ:

1. 'aşk u belâ:

Gazel 38

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk ve dert.

Birbirin ardınca gelmek
üzredir 'aşk u belâ
Bâr-ı gamlar bağlanur gûyâ
ki bir kervân gider

'aşk u gamından:

1. 'aşk u gamından:-(i)n, -
dan

Gazel 49

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) aşkı ve
verdiği sıkıntılar.*

Görmez oldu dideler 'aşk u
gamından râhatı
Şimdi olduk pâsbân-ı sūk
mihnet bekleriz

'aşk u sevdâvı:

1. 'aşk u sevdâyı:-(y)ı

Gazel 53

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk ve aşırı sevgi.

Beni ta'kîb ider zâhid bilür
mü 'aşk u sevdâyı
Habersiz olmuş 'âlemde
riyâsı artar eksilmez

'aşk yolunda:

1. 'aşk yolunda:-(n)da

Gazel 113

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşka ulaşmak için
takip edilen sevir.*

Tîg-i müjgânı düzülmüş
sıra sıra sînede
'Aşk yolunda ben mi
kaldım sabr-ile rindânesi

'aşk zehrin:

1. 'aşk zehrin:-n

Gazel 46

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zehir gibi insanda
olumsuz etki uyandıran aşk.
II Âşığı kendinden geçiren,
perişan eden aşk.*

Ben garîb üftâdeye rahm
itmedin bir kez n'ola
'Aşk zehrin nûş iden bir
bâde görmüş var mıdır

'aşkı nâr:

1. 'aşkı nâr:

Gazel 81

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk ateşi. II Sevgiliye
duyulan muhabbetten
dolayı âşığın bedeninde
ortaya çıkan yakıcı, yok
edici, ızdırap verici ateş.*

Baht-ı kem tâli' zebûn pür-
nâr ararsan işte ben
Rûz u şeb cisminde 'aşkı
nâr ararsan işte ben

'aşk-ı nazarı eyledim:

1. 'aşk-ı nazarı eyledim:-
dim

Gazel 97

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Büyük bir sevgi ve
hayranlıkla bakmak.*

Bâg-ı hüsnünde bugün
verdüm gönül sümbüllere
Eyledim 'aşk-ı nazarı açılan
ol güllere

'aşkın âteşi:

1. 'aşkın âteşi:

Gazel 100

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşkın yakıcı, yok edici
ve ızdırap verici ateşi.*

Yakdı 'aşkın âteşi bu 'âşık-ı
bî-çâreyi
Kıl terahhum lutf-ile sen
gayr-hâl oldum yine

2. 'aşkın âteşi:

Gazel 108

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşkın yakıcı, yok edici
ve ızdırap verici ateşi. II
Âşığın gönlünün yakan ateş.*

Bagladı zencir-i 'aşkın
salıvermez el-amân
Yakdı 'aşkın ateşi hem dâg-
ı derûn eyledi

'aşkın nemâsı:

1. 'aşkın nemâsı:-(s)ı

Gazel 53

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşkın büyümesi,
artması.*

Benim tek 'âşkın her dem
ricâsı artar eksilmez
Mey ü mahbûb için 'aşkın
nemâsı artar eksilmez

'aşkın şarâbıyla:

1. 'aşkın şarâbıyla:-(v)la

Gazel 54

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşkın sarhoş edici
şarabı.*

Buy-ı gülzâr-ı cânândan
gönül ser-mest-i
medhûşmuş
Bütün 'aşkın şarâbıyla
bugün mestânedir sensiz

'aynıma gelmez oldu:

1. 'aynıma gelmez oldu:-
du

Gazel 80

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Göze görünmemek,
rastlamamak.*

Gelmez oldu 'aynıma şimdi
cihân dil-berleri
Mest-i hicr-ile bugün humâr
ararsan işte ben

'aynına gelmez:

1. 'aynına gelmez:-mez

Gazel 26

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Değer verecek
durumda olmamak,
önemsememek.*

Rıfkıyâ tevfik-ı Bârî yâver
olsa zerreveş
'Aynına gelmez cihânda
şuğl-ı dünyâ nûk ü bed

'ayş ü nûş etdiklerim:

1. 'ayş ü nûş etdiklerim:-
dik, -ler, -(i)m

Gazel 38

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yiyip içmek.

Leb-be-leb yâr-ile ol dem
'ayş ü nûş etdiklerim
Geldi bugün hâtırına bu
sinemden kan gider

'ayş u nûş etmekdedir:

1. 'ayş u nûş etmekdedir:-
mek, -te, -dir

Gazel 32

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yiyip içmek.

Yâri agyâr-ile gördüm 'ayş
u nûş etmekdedir
Gayret-i 'aşkımla gönül
yâriden menfûr olur

'azâb olsun:

1. 'azâb olsun:-sun

Gazel 90

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Acı çekmek, eziyet
çekmek. II Aşkın azap verici
ve yakıcı ateşiyle âşığın
gönlünün ve bedeninin
yanması, acı ve eziyet
çekmesi.*

Şeb u rûz nâr-ı hicrinle
geçer 'ömrüm olur âhir
Niçe demler bu âteşte dil ü
câna 'azâb olsun

B

bâb-ı hasret:

1. **bâb-ı hasret:**
Gazel 49
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Hasret kapısı. II
Sevgilinin kapısı.*

Bunca demdir dide giryân
bâb-ı hasret bekleriz
Vuslat-ı dildâra müştâk lutf
ü himmet bekleriz

bâb-ı hüsnünde:

1. **bâb-ı hüsnünde:-(ü)n, -
de**

Gazel 60
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Güzellik kapısı. II
Sevgilinin eşiği, kapısı.*

Bâb-ı hüsnünde bu Rıfkî
pâsbân olmuş yine
İltifâta mazhar olmak
istemiş cânım hâfız

bâb-ı lutfunda:

1. **bâb-ı lutfunda:-(u)n, -da**
Gazel 61

Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Yardım, iyilik, ihsan
kapısı. II Sevgilinin kapısı,
huzuru, eşiği.*

Ben gedâ üftâde oldum bâb-
ı lutfunda begim
Bûse ihsânından rahm et
eyleyelim el-vedâ'

2. **bâb-ı lutfunda:-(u)n, -da**
Gazel 102

Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Yardım, iyilik, ihsan
kapısı. II Sevgilinin kapısı,
huzuru, eşiği.*

Hakâretle gel ey cânâ bana
bakma kerem kıl sen
Kulum ben bâb-ı lutfunda
rakîb bî-gânedir bence

bâb-ı lütfundan:

1. **bâb-ı lütfundan:-u, -
(n)dan**

Gazel 5
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Yardım ve iyilik kapısı.

Bâb-ı lütfundan şefâ'at çün
olur mücrimlere
Redd kılma dergahinden
şermsârım yâ Resûl

2. **bâb-ı lütfundan:-(u)n, -
dan**

Gazel 83
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Yardım, iyilik, ihsan
kapısı. II Sevgilinin kapısı,
huzuru, eşiği.*

Rıfkıyâ medh eylemişler
şöhret-i şânın ezel
Bâb-ı lutfundan kerem kıl
şermsârımdan sakın

bâb-ı 'izzet:

1. **bâb-ı 'izzet:**
Gazel 49
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
Kıymet kapısı.

Sanmanız bî-hûdedir kim
ser-fürû etdiklerim
İrtifâ'-ı kadr içündür bâb-ı
'izzet bekleriz

bâd:

1. **bâda:-a**
Gazel 33
Mısra: 8
Rüzgar.

Boyumdan aşdı hûn-ı 'aşkı
şimdi ben bilemedim
Garîk-i bahr-ı tugyânda
cânım bir bâda kalmışdır

bâde:

1. **bâdeyi:-yi**
Gazel 21
Mısra: 3
İçki, şarap.

Nûş edem ben zehr-ise de
yâr elinden bâdeyi
Ko harâb olsun cihânda
'ömr ile varım kadeh

2. **bâdesin: (s)i, -n**
Gazel 29

Mısra: 8

İçki, şarap.

Meclis-i pîr-i mugânda
cilve eyler herkese
Ger içersem bâdesin ben
âb-ı hayvândan lezîz

3. **bâde:**

Gazel 46

Mısra: 8

İçki, şarap.

Ben garîb üftâdeye rahm
itmedin bir kez n'ola
'Aşk zehrin nûş iden bir
bâde görmüş var mıdır

4. **bâde:**

Gazel 84

Mısra: 1

İçki, şarap.

Meclis-i yârâna lâzım bâde
bir gül bir de sen
Pür-safâ olmaya lâzım bâde
bir gül bir de sen

5. **bâde:**

Gazel 84

Mısra: 2

İçki, şarap.

Meclis-i yârâna lâzım bâde
bir gül bir de sen
Pür-safâ olmaya lâzım bâde
bir gül bir de sen

6. **bâde:**

Gazel 84

Mısra: 4

İçki, şarap.

İstemem sensiz cihâmı câh u
mansıb n'eylerim
Zînet-i dünyâya lâzım bâde
bir gül bir de sen

7. **bâde:**

Gazel 84

Mısra: 6

İçki, şarap.

Olmaya agyâr ebed kim
gamdan âzâd olalım
Mihnet-i ref'ine lâzım bâde
bir gül bir de sen

8. **bâde:**

Gazel 84

Mısra: 8

İçki, şarap.

Hicr-ile âlûde olmak 'âşık
hiç gam değil
Çün firâk-ı hicre lâzım bâde
bir gül bir de sen

9. **bâde:**

Gazel 84

Mısra: 10

İçki, şarap.

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Derdimin def'ine lâzım
bâde bir gül bir de sen

10. **bâde:**

Gazel 96

Mısra: 3

İçki, şarap.

Oturmuş bezm-i 'işretde
verür 'âşıklara bâde
Elinde pür-kadeh Sâfî sunar
yârâna mârâna

bâde mi:

1. **bâde mi:-mi**

Gazel 42

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki, şarap.

Üftâde gönül bir püser-i
'İsevi yârdan
İçdiği hele bâde mi yok
zehr-ile semler

bâde-i engûrı:

1. **bâde-i engûrı:-ı**

Gazel 37

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Üzümlü şarap, üzüm
şarabı. II Sevgilinin aşkı,
muhabbeti.*

Remz-ile işrâb edince bâde-
i engûrı sen
Âfitâb-ı hüsnün içre şerm
ider mey-hâneler

bâde-i yârim:

1. **bâde-i yârim:-(i)m**

Gazel 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin şarabı.

Bezm-i 'aşka cilvegerdir
bâde-i yârim kadeh
Nûş edince her dem artar
'aşkla zârım kadeh

bâd-ı hazânı:

1. **bâd-ı hazânı:-ı**

Gazel 45

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sonbahar rüzgarı. II
Ölüm, hayatın sona ermesi.*

Ey zamânın Âsafî şems-i
cihân turdukça tur
Görme sen bâd-ı hazânı
âsmân turdukça tur

bâd-i mûv:

1. bâd-i mûy:

Gazel 39

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Saç rüzgarı. II**Sevgilinin saçının rüzgarı.*

Lutf idüp hüsün ü cemâle sen
gurûr olma begim
Kalmaz elbet bu güzellik
bâd-i mûy bir gün eser

bagdâd:

1. bagdâd:

Gazel 88

Mısra: 13

*Şehir. II Sevgilinin**bulunduğu yer.*

Görmedim Bagdâd içinde
sen gibi bir meh-likâ
Çâre yok mecbûrun oldum
düşmüşüm bir dâra ben

bâg-ı gamda:

1. bâg-ı gamda:-da

Gazel 24

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dert, sıkıntı bahçesi.*

Her seherle bâg-ı gamda
hicr ile bülbül gibi
Aglayup fûrkatle çaldım
nagme-i nâlân meded

bâg-ı hüsnün:

1. bâg-ı hüsnün:-(ü)n

Gazel 40

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

(Sevgilinin) güzellik bahçesi. II Sevgilinin yüzü.

Bâg-ı hüsnün içre şâhum
‘andelibler hû çeker
Misl-i Mecnûn ‘âşık-ı
şeydâlar aglar hû çeker

2. bâg-ı hüsnün:-(ü)n

Gazel 41

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güzellik bahçesi. II
Sevgilinin güzel yüzü.*

Bir büt-i tersâ elinden
gönlüm aglar hû çeker
Bâg-ı hüsnün içre girdim
dilim aglar hû çeker

bâg-ı hüsnünde:1. bâg-ı hüsnünde:-(ü)n, -
de

Gazel 97

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güzellik bahçesi. II
Sevgilinin yüzü.*

Bâg-ı hüsnünde bugün
verdüm gönül sünbüllere
Eyledim ‘aşk-ı nazarı açılan
ol güllere

bâg-ı hüsnünden:1. bâg-ı hüsnünden:-(ü)n, -
den

Gazel 43

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güzellik bağı, bahçesi.
II Sevgilinin güzel yüzü.*

Bâg-ı hüsnünden zekâtı
‘âşık-ı bî-çâreye
Lutfla ol ihsâna muhtâc
bende oldum ey ‘Ömer

bagır:

1. bagırım:-(i)m

Gazel 100

Mısra: 3

*Göğüs, sine. II Âşığın
gönlü.*

Hasret-ile çün bagırım pâre
pâre oldu hep
Gönlüm içre hûb-ı dildâr-ı
hayâl oldum yine

bagla:

1. bagladı:-dı

Gazel 108

Mısra: 5

*Manevi bağla
birleştirmek. II Âşık etmek.*

Bagladı zencîr-i ‘aşkın
salıvermez el-amân
Yakdı ‘aşkın ateşi hem dâg-
ı derûn eyledi

2. bagladı:-dı

Gazel 111

Mısra: 10

*Etkilemek, etki altında
bırakmak.*

Rıfkıya ‘âlemde sensin
özge yâri istemem
Rûy-ı dille sine-i
mecnûhumu yig bagladı

baglan:1. baglanmayan:-ma, -
(y)an

Gazel 102

Mısra: 1

*Gönül vermek,
tutulmak. II Âşık olmak.*

Kemend-i lutfuna
baglanmayan dîvânedir
bence

Esîr-i 'aşk olan mürğ-i
dilim bî-lânedir bence

bagr:

1. **bagrım:-(i)m**

Gazel 10

Mısra: 3

Gönül, sine, kalp.

Hasretinde hûn bagrım yâre
yâre oldu hep
N'eyleyem mecbûrun
oldum ey meh-i tâbân sana

2. **bagrımı:-(i)m, -ı**

Gazel 12

Mısra: 8

Gönül, sine, kalp.

Ben sana meylim vereli
gamdan âzâd olmadım
Bir bakışla bagrımı hûn
eyledin sen dîlrübâ

3. **bagrım da:-(i)m, -da**

Gazel 26

Mısra: 2

Gönül, sine, kalp.

Sînem üzre hançer-i bürrâmı
etdi çünkü zed
Sancılup bagrım da kaldı
tîg-ı müjgâmı meded

4. **bagrımı:-ı, -(n)ı**

Gazel 37

Mısra: 2

Gönül, sine, kalp.

Râh-ı 'aşkında bugün gavgâ
eder mestâneler
Hûn eder bagrını her-dem
hicr-ile dîvâneler

5. **bagrım da:-(i)m, -da**

Gazel 66

Mısra: 5

Gönül, sine, kalp.

Haylı demdir âteşin
bagrım da cevân etmede
Kalmadı sabra tahammül
sînem üzre kana bak

bagrım başını deler:

1. **bagrım başını deler:-**
(e)r

Gazel 55

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül yarasını
deşmek.*

Tîg-ı gamzeler deler bagrım
başını kevnde
Dâd elinden meskenim oldu
yine pür hâr u has

bagrım deldi:

1. **bagrım deldi: -di**

Gazel 113

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Etki altına bırakmak.

*II Kendine âşık etmek,
hayran bırakmak.*

Nîm-nigâhla çeşm-i mesti
'âlemi etmiş harâb
Gamzesi deldi bu bagrım
sînemiz virânesi

bagrım hûn edersem:

1. **bagrım hûn edersem:-**
(e)r, -se, -m

Gazel 99

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönlün yaralanıp
kanla revan olması, kana
bulanması. II Âşığın
gönlünün ayrılık acısıyla*

*paramparça olması, delik
deşik olması.*

Rûz u şeb devrân içinde âh
idersem kime ne
Nâr-ı fûrkatle bu bagrım
hûn edersem kime ne

bagrım hûn oldu:

1. **bagrım hûn oldu:-du**

Gazel 84

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüreği kan ile dolmak.
II Acı ve ıstırap çeken
âşığın gönlünün kanla
revan olması, kan içinde
kalması.*

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Derdimin def'ine lâzım
bâde bir gül bir de sen

2. **bagrım hûn oldu:-du**

Gazel 89

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönlün yaralanıp
kanla revan olması, kana
bulanması. II Âşığın
gönlünün ah ateşiyle
yanarak kan içinde kalması.*

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Çün nahîf meftûn olup bir
gamze-i gammâza ben

bagrımı hûn eyledi:

1. **bagrımı hûn eyledi:-di**

Gazel 108

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağrını delmek, içini
acıtmak, çok dokunmak.*

Bahr-ı hicrâna düşürdün
gönlümün zevrâkını
Girdâb-ı gam içre cânâ
bağrımı hûn eyledi

bağrımı hûn eylemiş:

1. **bağrımı hûn eylemiş:-**
miş

Gazel 70

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşığın) gönlünün
yaralanıp kanla revan
olması, kana bulanması. II
Âşığın gönlünün ayrılık
acıyla yanması.*

Fürkat ü hicrin dem-â-dem
bağrımı hûn eylemiş
Nâr-ı sevdâdan cihâmı başa
dar etdi gönül

bağrımı hûn eylemiştir:

1. **bağrımı hûn**
eylemiştir:-miş, -dir

Gazel 71

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönlün yaralanıp
kanla revan olması, kana
bulanması. II Âşığın
gönlünün kana bulanması.*

Tâ ezelden nâr-ı 'aşkın
bağrımı hûn eylemiştir
Rûz u şeb fikrinle bu dem
nâr-ı büryândır gönül

bah:

1. **bah:**

Gazel 22

Mısra: 1

*"Bak!" anlamına gelen
ünlem.*

'Âşık-ı bî-çârenin hâl-i
perîşânına bah
Âh idüp yanmış vücûdu
sîne-sûzânına bah

2. **bah:**

Gazel 22

Mısra: 2

*"Bak!" anlamına gelen
ünlem.*

'Âşık-ı bî-çârenin hâl-i
perîşânına bah
Âh idüp yanmış vücûdu
sîne-sûzânına bah

3. **bah:**

Gazel 22

Mısra: 4

*"Bak!" anlamına gelen
ünlem.*

Subh u şâm feryâd içinde
zârına gûş virmedin
N'ola bir lutf-ı nazarla âh u
efgânına bah

4. **bah:**

Gazel 22

Mısra: 6

*"Bak!" anlamına gelen
ünlem.*

Sana kim meyl ider-idi söz
geçürse gönlüne
Çâresiz düşdü gönül kıl
mürüvvet cânâ bah

5. **bah:**

Gazel 22

Mısra: 8

*"Bak!" anlamına gelen
ünlem.*

Bilmedin kıymet ü kadrin
zâyi' etdin nâmını
An-içün kan ağlarım ben
derd ile hicrâna bah

6. **bah:**

Gazel 22

Mısra: 10

*"Bak!" anlamına gelen
ünlem.*

Görmedi Rıfkî senin tek
terk-i nâmûs eyleyen
Nefsine rahm itmedin ki
ben diyem giryâna bah

7. **bah:**

Gazel 23

Mısra: 8

*"Bak!" anlamına gelen
ünlem.*

Neylesün bu bî-nevâlar
sözüne bakmaz gönül
Sen de insâf eyle bârî
anların hâline bah

bahr-ı gamda:

1. **bahr-ı gamda:-da**

Gazel 72

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Keder, sıkıntı denizi.

Çarh-ı devrânın elinden
terk-i dünyâ olmuşum
Bahr-ı gamda gark oluben
şimdi cândan çekdim el

bahr-ı hicrâna düşürdün:

1. **bahr-ı hicrâna**

düşürdün:-(ü)r, -dün

Gazel 38

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılık denizine
düşmek. II Sevgiliden ayrı
kalmak.*

Bahr-ı hicrâna düşürdün
Rıfkı-i bî-çâreyi
Şîr şemşîrin elinden dâd-ile
efgân gider

**2. bahr-ı hicrâna
düşürdün:-dün**

Gazel 108

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılık denizine
düşmek. II Sevgiliden ayrı
kalmak, uzak düşmek.*

Bahr-ı hicrâna düşürdün
gönlümün zevrâkını
Girdâb-ı gam içre cânâ
bagrını hûn eyledi

bahr-ı lütfun içre:

1. bahr-ı lütfun içre:

Gazel 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzellik, ihsan
denizinin içi.*

Bahr-ı lütfun içre niçe
kulların âzâdedür
Ümmîd-i lâ-taknatû da
olmuşum yâ Rab meded

bahr-ı 'aşka düşdüm:

**1. bahr-ı 'aşka düşdüm:-
düm**

Gazel 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk denizine düşmek,
âşık olmak.*

Şimdi düşdüm bahr-ı 'aşka
ey cevânım çâresi
Bunca derde bir devâyı ol
hakîm bilmez mi hiç

bahr-ı 'aşkın:

1. bahr-ı 'aşkın:-(i)n

Gazel 35

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk denizi.

Bahr-ı 'aşkın gark ider çün
'âşık-ı şeydâları
Mevc urunca her birin
tûfâna teşbîh etdiler

baht:

1. bahtımız:-i, -mız

Gazel 32

Mısra: 7

Talih, şans.

Tâli'im yâver degildir
bahtımız kec-rev gider
Rahm kılmaz ol felek-i
gaddâr bize magrûr olur

baht nâ-hemvâredir:

**1. baht nâ-hemvâredir:-
dir**

Gazel 99

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bahtsız, talihsiz,
ikbalsiz.*

Rıfkıya tâli' şikeste baht nâ-
hemvâredir
Vasf-ı hâlim 'arz-içün
efgân edersem kime ne

baht-ı kec-rev:

1. baht-ı kec-rev:

Gazel 80

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sürekli sıkıntı içinde
olan, bahtı kara, talihsiz.*

Baht-ı kec-rev 'âşık-ı
hüsyâr ararsan işte ben
Derd-ile âlûde-i gam-bâr
ararsan işte ben

baht-ı kec-revden:

1. baht-ı kec-revden:-den

Gazel 11

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Doğudan batıya doğru
dönen Atlas feleğinin diğer
yedi feleği kendi
yörüngesinde dönmeye
zorlamasıyla insanlar
üzerinde olumsuz etki
bırakan felek.*

Mihnet-i agyâriden hâlim
perîşân olmada
Baht-ı kec-revden değil mi
dâ'imâ fûrkat bana

baht-ı kem tâli':

1. baht-ı kem tâli':

Gazel 81

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Talihsiz, bahtsız. II
Âşık.*

Baht-ı kem tâli' zebûn pür-
nâr ararsan işte ben
Rûz u şeb cisminde 'âşkı
nâr ararsan işte ben

baht-ı nâ-hemvâreyim:

**1. baht-ı nâ-hemvâreyim:-
(y)im**

Gazel 78

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bahtsız, talihsiz.

Baht-ı nâ-hemvâreyim tâlî
şikeste çâre yok
Ol felek gaddâr elinden niçe
feryâd eyledim

baht-ı siyâh:

1. **baht-ı siyâh:**

Gazel 31

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kara bahtlı, kötü
talihli.*

Rıfkı tek baht-ı siyâh hîç
görmedim 'âlemde
Kalmışım girdâb-ı gamda
gark-ı tufân ol da gör

baht-ı siyâhım açılmaz:

1. **baht-ı siyâhım açılmaz:-
maz**

Gazel 73

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İşleri yolunda gitmek,
talihli olmak.*

Şeb-i fûrkatdeyim bende
açılmaz baht-ı siyâhım
Figânım 'âlemi dutdu
semâya çıkdı hem âhım

baht-ı siyâhımdır:

1. **baht-ı siyâhımdır:-(i)m,
-dır**

Gazel 17

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kara baht, talihsizlik.

Günâh-âlûde oldum çün
garîk-i bahr-ı tугyânım
Hemân baht-ı siyâhımdır
degildir kimseler bâ'is

bahtımın fenâ evvâmı

oldu:

1. **bahtımın fenâ evvâmı**

oldu:-du

Gazel 67

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kötü günler geçirmek.

Yok bugün dehr içre bir
dem ehline ragbet ola
Allah Allah bir fenâ evvâmı
oldu bahtımın

bahtımın murâdı:

1. **bahtımın murâdı:**

Gazel 67

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kaderin, talihin
arzusu. II Âşığın isteği.*

'Aksine refât iderdi râh
murâdı bahtımın
Olmadı maksûd hâlim zârı
kaldı bahtımın

bahtımın rengi siyâhla

reng oldu:

1. **bahtımın rengi siyâhla**

reng oldu:-du

Gazel 67

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bahtın siyah rengini
alması. II Âşığın bahtımın
kara, talihsiz, bahtsız
olması.*

Tâli'im şikestedir ey dil
hazer kıl cümleden
Büsbütün rengi siyâhla reng
oldu bahtımın

bahtımın vâhı:

1. **bahtımın vâhı:**

Gazel 67

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşığın) gönlünün ah
etmesi, inlemesi, feryat
etmesi.*

Meclis-i kübrâda evvel söz
pesend olmuş iken
Devr kıldıkda bu 'âlem vâhı
kaldı bahtımın

bahtımın zârı:

1. **bahtımın zârı:**

Gazel 67

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşığın) gönlünün
acıyla inlemesi, feryat
etmesi.*

Rû-be-rû gördüm cüvânı ol
rakîble dem sürer
Rıfkı der âh eyledim çok
zârı arttı bahtımın

2. **bahtımın zârı:**

Gazel 67

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşığın) gönlünün
acıyla inlemesi, feryat
etmesi. II Baht insan gibi
düşünülmüştür.*

'Aksine refât iderdi râh
murâdı bahtımın

Olmadı maksûd hâlim zârı
kaldı bahtımın

bak:

1. **bakdıkça:-dıkça**

Gazel 52

Mısra: 7

Şahit olmak, tanıklık etmek.

‘Âleme bakdıkça hayret
geldi âh etdim yine
Sanki Ceyhûn gibi akar
dîde-i giryânımız

2. **bakmış:-mış**

Gazel 55

Mısra: 3

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Mir‘at-ı hüsnüne bakmış
çok beğenmiş kendini
Görmedi mislini kimse
olmamışdır dest-res

3. **bak:**

Gazel 66

Mısra: 1

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Şâh-ı kişversin efendim
dîde-i giryâna bak
Alma âhın ‘âşkın sen
subha-dek efgâne bak

4. **bak:**

Gazel 66

Mısra: 2

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Şâh-ı kişversin efendim
dîde-i giryâna bak
Alma âhın ‘âşkın sen
subha-dek efgâne bak

5. **bak:**

Gazel 66

Mısra: 4

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Niçeler üftâde olmuş âh
idüp aglar gezer
Sen hazer kıl inkisârdan
âteş-i süzâna bak

6. **bak:**

Gazel 66

Mısra: 6

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Hayli demdir âteşin
bagrında cevân etmede
Kalmadı sabra tahammül
sînem üzre kana bak

7. **bak:**

Gazel 66

Mısra: 8

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Nâzenîn nâzûk edâsın ey
melek-simâ perî
Ser-nigûn etdin beni hem
sen de bir mestâna bak

8. **bak:**

Gazel 66

Mısra: 10

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Rıfkıya ta‘n etme zâhid
zühd ile takvâyı ko
Zülfünü zencîr etmiş
‘anber-efşânına bak

9. **bakdı:-dı**

Gazel 95

Mısra: 4

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Hâk-i pâyiyle müşerref
oldugum demde hemân
Destine sundum ‘arîzim
bakdı bir dem hâlîme

10. **bakdım:-dım**

Gazel 97

Mısra: 4

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Derd-ile üftâde kılmış
‘andelîbi büsbütün
Zâr gam-ı firâka düşmüş
bakdım ol bülbüllere

11. **bakma:-ma**

Gazel 102

Mısra: 7

Nazar etmek, seyretmek.

Hakâretle gel ey cânâ bana
bakma kerem kıl sen
Kulum ben bâb-ı lutfunda
rakîb bî-gânedir bence

bakış:

1. **bakışla:-la**

Gazel 12

Mısra: 8

Bakma eylemi.

Ben sana meylim vereli
gamdan âzâd olmadım
Bir bakışla bagrımı hûn
eyledin sen dilrübâ

bakmaz mısın:

1. **bakmaz mısın:-maz, -mı, -sın**

Gazel 105

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gözleri bir şeyin
üzerine çevirmek, nazar
etmek.*

Vâdi-i hayretde kaldım ey
cevân insâfa gel
Bir kere bakmaz mısın sen
geçmiş olan Vâmika

bana:**1. bana:****Gazel 3****Mısra: 2**

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Ben günahkâr bir kulum yâ
Rabbi muhtâcım sana
Kimseden imdâd yetişmez
sen yetür imdâd bana

2. bana:**Gazel 3****Mısra: 4**

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Ol Habîbin hürmetine
lutfunu etme dirig
Cürm ü 'isyânımla
mahşerde bana etme ceza

3. bana:**Gazel 5****Mısra: 5**

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Ben garîk-i bahr-ı 'isyânım
meded kıl sen bana
Düşmüşüm elden ayakdan
yok dutarım yâ Resûl

4. bana:**Gazel 8****Mısra: 1**

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Ey felek bilmem nedendir
bunca zulm etdin bana
Kılmadın aslâ mürüvvet
niçe kahr etdin bana

5. bana:**Gazel 8****Mısra: 2**

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Ey felek bilmem nedendir
bunca zulm etdin bana
Kılmadın aslâ mürüvvet
niçe kahr etdin bana

6. bana:**Gazel 8****Mısra: 4**

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Agladıp feryâd içinde zâra
koydun âh kim
Âh elinden hayli demdir
çok cefâ etdin bana

7. bana:**Gazel 8****Mısra: 6**

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Bir terahhum kılmadın bu
hâl-i giryânıma sen
Vasf-ı hâlim bilmeyüp redd
ü sitem etdin bana

8. bana:**Gazel 8****Mısra: 8**

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Çün cüdâ etdin beni sen
nâzlı yârimden benim
Rahm kılman diyü gitdin
hem cevâb etdin bana

9. bana:**Gazel 8****Mısra: 10**

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Rıfkıyı devrân içinde şâd
edüp güldürmedin
Durmadın bir söz üzere
kahbelik etdin bana

10. bana:**Gazel 9****Mısra: 1**

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Yakma cismim nev-
cûvânım yok mu insâfın
bana
Perde-i nâmûsumu ref" it
dedi hicrin bana

11. bana:**Gazel 9****Mısra: 2**

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Yakma cismim nev-
cûvânım yok mu insâfın
bana
Perde-i nâmûsumu ref" it
dedi hicrin bana

12. bana:

Gazel 9

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Nâr-ı 'aşkında begim burc-ı
hisârım pür-harâb
Kalmadı sabra karârım yok
mu bir rahmın bana

13. bana:

Gazel 9

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Bu gönül sevdâ-yı zülfün
getürünce hâtıra
Ol sebebden terk-i câmı
etdürür hâlin bana

14. bana:

Gazel 9

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Bir hayâl-i hâma düşdü bu
gönül sevdâ ile
Çün müyesser ola mı
'âlemde ol vaslın bana

15. bana:

Gazel 9

Mısra: 10

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Âteş-i 'aşk içre Rıfkî
yanmada müştâk mıdır
Kanı ol va'd-i kerîmin kanı
ihşânın bana

16. bana:

Gazel 11

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Çarh-ı devrân-ı felekden
olsa bir himmet bana
Şübhesiz ol demde olur yâr
ile vuslat bana

17. bana:

Gazel 11

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Çarh-ı devrân-ı felekden
olsa bir himmet bana
Şübhesiz ol demde olur yâr
ile vuslat bana

18. bana:

Gazel 11

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Mihnet-i agyâriden hâlim
perîşân olmada
Baht-ı kec-revden değil mi
dâ'imâ fûrkat bana

19. bana:

Gazel 11

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Sâkiyâ câm-ı mey-i
gülünden elden koma kim
Devr-ile neş'e virürdü pür
kadeh 'işret bana

20. bana:

Gazel 11

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

'Âşıkın gönlünü al kim
hâlden hâlî değil
Lutfunu itme dirîğ sen eyle
bir hürmet bana

21. bana:

Gazel 11

Mısra: 10

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Dâ'imâ fikr ü hayâlin mest
kılmış Rıfkıyı
Hâline eyle terahhüm sen
de kıl ragbet bana

22. bana:

Gazel 23

Mısra: 9

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Hey imânsız kâfiroglu bana
yok mu bir rahim
Kim demiş pervâne eyle
Rıfkıyı âteşte yah

23. bana:

Gazel 28

Mısra: 10

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Rıfkıyâ evlâd u mâldan
olmadı bir fâ'ide
Ger irişse lutf-ı Bârî bana
yok andan lezîz

24. bana:

Gazel 48

Mısra: 9

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Gâh olur hışma gelür gâhıce
lutf eyler bana
Agyarı gördükçe şâhım
Rıfkıya kıymetlenür

25. bana:

Gazel 54

Mısra: 5

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

İçürme câm-ı engûru bana
la'lin şarâbı ver
Ki sen sâkî-i devrânsın
cihân gam-hânedir sensiz

26. bana:

Gazel 65

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Âşık.*

Rûz u şeb feryâd u figân
içre kaldım meded
Enis ü mûnis iken oldu
bana bu ayrılık

27. bana:

Gazel 71

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Âşık.*

Ey cemâl-i mâh-rûyum
elverir bunca cefâ
Rahm kıl bir dem bana kim
zâr u efgândır gönül

28. bana:

Gazel 73

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Âşık.*

Cemâlin şem'ine yandım
gece pervâne gibi
Mürüvvet yok mudur sende
bir ihsân kıl bana şâhım

29. bana:

Gazel 73

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Âşık.*

Hayâlinle geçer günler ki
yokdur sabrına çâre
Lebinden bûseyi ihsân bana
kıl hey mededgâhım

30. bana:

Gazel 76

Mısra: 9

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Âşık.*

Sırrı ifşâ eylemek olmaz
demiş cânân bana
Rıfkıyım kan aglarım ol
yâriden ayrılmışım

31. bana:

Gazel 79

Mısra: 5

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Âşık.*

Mey içüp agyâr ile ülfet
bana mümkün midir
Olmadım havfından hâlî
fitnekârımdır benim

32. bana:

Gazel 88

Mısra: 7

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Âşık.*

Gönlümü aldın elimden yok
mu bir rahmın bana
N'eyledin mihr ü vefâyı işte
düşdüm zâra ben

33. bana:

Gazel 96

Mısra: 5

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Âşık.*

Muhabbet bâdesin bana
sunupdur mâh-ı Ken'ânım
Beni göndermek istemiş
yine Îrâna mîrâna

34. bana:

Gazel 101

Mısra: 9

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Âşık.*

Sen hakâretle bana etme
nazar ey dil-rübâ
Bi'llahi çeşm-i siyâhdan bî-
karârım bu gece

35. bana:

Gazel 102

Mısra: 7

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Âşık.*

Hakâretle gel ey cânâ bana
bakma kerem kıl sen
Kulum ben bâb-ı lutfunda
rakîb bî-gânedir bence

36. bana:

Gazel 104

Mısra: 5

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Âşık.*

Sana şems-i cihân dirsem
hatâ mıdır bana bilmem
Görenlerin dili birden ki
memnûn oldu gitdikçe

37. bana:

Gazel 105

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Âşık.*

Yakdı nüh tâk-ı serâyı dūd-ı
âhım şöyle kim
Bana rahm etmezse cânân
zulüm itmez sâbika

38. bana:

Gazel 106

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Âşık.*

Düşelden gönümüz 'aşka
ara yirde makâl oldu
Bana ta'n eyleyen agyâr
sorar sana ne hâl oldu

39. bana:

Gazel 106

Mısra: 7

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Âşık.*

Bana ol şîve vü nâzı be-her
dem hōş gelür lakin
Cemâl-i şem'ini görmek
bugünkü gün muhâl oldu

40. bana:

Müstezad 1

Mısra: 15

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Âşık.*

'Adlle bana rahm eyledigin
düşdü kulaga
Ey şâhi-i kişver

bârî:

1. bârî:

Gazel 23

Mısra: 8

*"En azından, hiç
olmazsa" anlamında
kullanılan edat.*

Neylesün bu bî-nevâlar
sözüne bakmaz gönül
Sen de insâf eyle bârî
anların hâline bah

2. bârî:

Gazel 82

Mısra: 10

*"En azından, hiç
olmazsa" anlamında
kullanılan edat.*

Rıfkıyı mecrûh edüp
koydun firâk u gamda sen
Hicr odına yakma bârî
sînemiz demlenmesin

bâr-ı gamlar bağlanur:1. bâr-ı gamlar bağlanur:-
(u)r**Gazel 38**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gam yükü yüklenmesi.

Birbirin ardınca gelmek
üzredir 'aşk u belâ
Bâr-ı gamlar bağlanur gûyâ
ki bir kervân gider

bâr-ı 'aşka:

1. bâr-ı 'aşka:-a

Gazel 41

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aşk yükü. II Sevgilinin
umursamaz davranışları ve
çektirdiği zulümler.*

Nâz u istignâ ider çün 'âşık-
ı bî-çâreye
Bâr-ı 'aşka yok tahammül
cânum aglar hû çeker

baş egmez-idi:1. baş egmez-idi:-mez, -
(i)di**Gazel 31**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Buyruk altına girmek,
boyun eğmek, kabullenmek.*

Bir zamân 'ankâlara baş
egmez-idi bu gönül
Şimdi nâ-merd-i cihâna kul
u kurbân ol da gör

başdan başa:

1. başdan başa:

Gazel 27

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bütün olarak,
tamamen, bir uçtan diğer
bir uca.*

Dâd u feryâdım cihâmı
kapladı başdan başa

Sen yetiş imdâdına yâ Rab
meded senden meded

başın için:

1. başın için:

Gazel 39

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Değerli bir kişi ortaya
koyularak kullanılan
yalvarma ifadesi.*

Hûri vü gılmân dediler her
gören 'âşık seni
Başın için etme cevri
kalmasun senden eser

başka:

1. başka:

Gazel 69

Mısra: 2

Diğer türlü.

Zîr-i fesden taşra çıkmış
ejdehâdır perçemin
Hüsüne vermiş cilâyı
başka hâldür perçemin

bâ'is degildir:

1. bâ'is degildir:-dir

Gazel 17

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir olaya neden
olmamak, sebep teşkil
etmemek.*

Çekdiğim derd ü belâyâ
degildir kimseler bâ'is
Bütün kendi kusûrumdur
degildir kimseler bâ'is

2. bâ'is degildir:-dir

Gazel 17

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir olaya neden
olmamak, sebep teşkil
etmemek.*

Çekdiğim derd ü belâyâ
degildir kimseler bâ'is
Bütün kendi kusûrumdur
degildir kimseler bâ'is

3. bâ'is degildir:-dir

Gazel 17

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir olaya neden
olmamak, sebep teşkil
etmemek.*

Fenâ-yı dehr içinde kim
işim âh u figân oldu
Şikeste tâlî'imdendir
degildir kimseler bâ'is

4. bâ'is degildir:-dir

Gazel 17

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir olaya neden
olmamak, sebep teşkil
etmemek.*

Günâh-âlûde oldum çün
garîk-i bahr-ı tugyânım
Hemân baht-ı siyâhımdır
degildir kimseler bâ'is

5. bâ'is degildir:-dir

Gazel 17

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir olaya neden
olmamak, sebep teşkil
etmemek.*

Yanar cism ü vücûdum hep
hakîm ü hâzıkım yokdur

Bu da çarh-ı felekdendir
degildir kimseler bâ'is

6. bâ'is degildir:-dir

Gazel 17

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir olaya neden
olmamak, sebep teşkil
etmemek.*

Cüdâ-yı yâr olaldan ben
dedim Rıfkî gibi her dem
Bu firâka sebep agyâr
degildir kimseler bâ'is

beg:

1. begim:-(i)m

Gazel 9

Mısra: 3

*Efendi, hükümdar, bey.
II Sevgili.*

Nâr-ı 'aşkında begim burc-ı
hisârım pür-harâb
Kalmadı sabra kararım yok
mu bir rahmın bana

2. begim:-(i)m

Gazel 14

Mısra: 3

*Efendi, hükümdar,
bey.II Sevgili.*

Hüsni Ken'ân tek cihâmı
ser-te-ser aldın begim
Ârzu-keş olmuş cemâlin
görmeye ol âfitâb

3. begim:-(i)m

Gazel 39

Mısra: 3

*Efendi, hükümdar, bey.
II Sevgili.*

Lutf idüp hüsni ü cemâle sen
gurûr olma begim

Kalmaz elbet bu güzellik
bâd-i mûy bir gün eser

4. **begim:-(i)m**

Gazel 43

Mısra: 3

Efendi, hükümdar, bey.

II Sevgili.

Bir tebessümle begim sen
eyledin ser-mest kim
‘Aklımı yagmaya verdin
Mecnun oldum ey ‘Ömer

5. **begim:-(i)m**

Gazel 45

Mısra: 3

Efendi, hükümdar, bey.

II Sevgili.

Tîg-ı müjgânın sînemi çâk
çâk etmiş begim
Ben ölünce gam degildir
sen hemân turdukça tur

6. **begim:-(i)m**

Gazel 46

Mısra: 5

Efendi, hükümdar, bey.

II Sevgili.

Kaşların mihrâb u minber
çeşm-i mestânsın begim
Tâb-ı ruhun ol meh-i vâlâda
görmüş var mıdır

7. **begim:-(i)m**

Gazel 47

Mısra: 3

Efendi, hükümdar, bey.

II Sevgili.

Bî-kusûrsun ‘ind-i şâ’irde
misâlin yok begim
Âhu gözlerin gören
peymâne olmaz yâ n’eder

8. **begim:-(i)m**

Gazel 61

Mısra: 3

Efendi, hükümdar, bey.

II Sevgili.

Ben gedâ üftâde oldum bâb-ı
lutfunda begim
Bûse ihsânından rahm et
eyleyelim el-vedâ’

9. **begim:-(i)m**

Gazel 83

Mısra: 5

Efendi, hükümdar, bey.

II Sevgili.

Ben figân u mihneti çün
almışım satun begim
Lutf-ile ihsân edüben âh u
zârından sakın

10. **begim:-(i)m**

Gazel 99

Mısra: 3

Efendi, hükümdar, bey.

II Sevgili.

Yanmışım pervâneveş ol
şem’-i hüsnünde begim
‘Âlem içre cismimi büryân
idersem kime ne

begen:

1. **begenmezsens:-mez, -sen**

Gazel 15

Mısra: 4

Hoşuna gitmek, iyi

veya güzel bulmak.

Nazre söylemek muhâldir
hem vazîfem yok benim
Ger begenmezsens bu şi’rim
n’eyleyem ey ‘âli-zât

2. **beğenmiş:-miş**

Gazel 55

Mısra: 3

*Hoşuna gitmek, iyi
veya güzel bulmak.*

Mir‘at-ı hüsnüne bakmış
çok beğenmiş kendini
Görmedi mislini kimse
olmamışdır dest-res

begim:

1. **begimsin:-sin**

Gazel 85

Mısra: 10

Efendi, hükümdar. II

Sevgili.

Yok mu sende bir mürüvvet
Rıfkıya ey ‘âli-şâh
Sen efendimsin begimsin
bendene kıl bir ihsân

be-her dem:

1. **be-her dem:**

Gazel 106

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her zaman, daima.

Bana ol şîve vü nâzı be-her
dem hōş gelir lakin
Cemâl-i şem’ini görmek
bugünkü gün muhâl oldu

bekâ:

1. **bekâsı:-(s)ı**

Gazel 92

Mısra: 6

Devamlılık, ebediyet,

sonsuzluk.

Cihânın zer ü sîmine sen
aldanma sakın ey dil
Bilürsün kim bekâsı yok
meger cânın yakandır bu

bekâ mülküne:

1. bekâ mülküne:-(n)e

Gazel 92

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sonsuzluk yurdu. II**Ahret.*

Safâ-yı dil-ile Rıfkı bütün
zevk-ı cihân olma
Gelen gitmiş bekâ mülküne
cevr-i kârbândır bu

bekle:

1. bekleriz:-r, -(i)z

Gazel 49

Mısra: 2

Ummak, ümit etmek.

Bunca demdir dide giryân
bâb-ı hasret bekleriz
Vuslat-ı dildâra müştâk lutf
ü himmet bekleriz

2. bekleriz:-r, -(i)z

Gazel 49

Mısra: 6

Ummak, ümit etmek.

Sanmanız bî-hüdedir kim
ser-fürû etdiklerim
İrtifâ'-ı kadr içündür bâb-ı
'izzet bekleriz

3. bekleriz:-r, -(i)z

Gazel 49

Mısra: 1

*Gözler vaziyette**olmak, durup kollamak.*

Bunca demdir dide giryân
bâb-ı hasret bekleriz
Vuslat-ı dildâra müştâk lutf
ü himmet bekleriz

belâ:

1. belâdır:-dır

Gazel 65

Mısra: 1

*İnsana sıkıntı veren,
içinden çıkılması zor
durum, felaket.*

Âh efendim 'âşık müşkil
belâdır ayrılık
Nâ-tüvân üftâdelere zehr ü
semdir ayrılık

belim бүkdü:

1. belim бүkdü:-dü

Gazel 65

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim***Çaresiz bırakmak.*

Hey meded бүkdü belim
çarh-ı deverân elemi
Çok mu gördü bu felek
verdi sitemle ayrılık

2. belim бүkdü:-dü

Müstezad 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Derde düşürmek,
çaresiz bırakmak. II Sıkıntı
çeken âşığın belinin dal
harfine benzer şekilde
eğilmesi.*

'Aşkın ne idi бүkdü belim
haylice demdir
Soramadın hâli

belki:

1. belki:

Gazel 15

Mısra: 10

"Bir ihtimal"

*anlamında olasılık bildiren
zarf.*

Rıfkı der ki gelse cânân
togru kabrim üstüne

Belki toprak içre yatan
cismime gelür hayât

2. belki:

Gazel 58

Mısra: 2

"Bir ihtimal"

*anlamında olasılık bildiren
zarf.*

Yazmışım hâl-i dil-i
takrîrimi ben yâre 'arz
Belki bir gün eyleyeler
derdimi cânâna 'arz

3. belki:

Gazel 90

Mısra: 10

"Bir ihtimal"

*anlamında olasılık bildiren
zarf.*

Mu'allim hocanın kasdı
seni aldatmak istermiş
Amân aldanma ey cânâ
sözü belki serâb olsun

ben:

1. beni:-i

Gazel 8

Mısra: 7

Birinci tekil şahıs

*zamirinin belirtme hâl eki
almış şekli. II Şair.*

Çün cüdâ etdin beni sen
nâzlı yârimden benim
Rahm kılmam diyü gitdin
hem cevâb etdin bana

2. ben:

Gazel 13

Mısra: 9

*Birinci tekil şahıs**zamiri. II Âşık.*

Ben garîb bî-çâreye rahm
itmedin Rıfkı gibi

Bu cesed içre yanan pür-
nârıma kimdir sebeb

3. ben:

Gazel 14

Mısra: 12

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Rıfkıyâ rıfk-ile taltif eylesin
Allah için
Ben gedâ-yı kemterim
‘aşkınlâ oldum pür-‘azâb

4. ben:

Gazel 17

Mısra: 9

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Cüdâ-yı yâr olaldan ben
dedim Rıfkî gibi her dem
Bu firâka sebeb agyâr
degildir kimseler bâ’is

5. ben:

Gazel 19

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Her seher hüsnün bağında
bülbul-i şeydâ gibi
Ben gibi kemter gedâlar
zâirler kılmaz mı hiç

6. benim:-(i)m

Gazel 19

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Bu benim dîvâne gönlüm
şâd olup gülmez mi hiç
Geşt idüp gezse cihâm
yârini bulmaz mı hiç

7. ben:

Gazel 21

Mısra: 3

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Nûş edem ben zehr-ise de
yâr elinden bâdeyi
Ko harâb olsun cihânda
‘ömr ile varım kadeh

8. ben:

Gazel 21

Mısra: 5

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Câm-ı engûrı şarâbı
içmişim ben yâr ile
Sarf-ı meclis eyledim ben
külli hem-vârım kadeh

9. ben:

Gazel 21

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Câm-ı engûrı şarâbı
içmişim ben yâr ile
Sarf-ı meclis eyledim ben
külli hem-vârım kadeh

10. ben:

Gazel 21

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Tercemânsız feth ider
ebsem de olsa bir kişi
Ben gedâ bi-çâreninsin
almasın ‘ârım kadeh

11. ben:

Gazel 22

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Bilmedin kıymet ü kadrin
zâyi’ etdin nâmını
An-içün kan aglarım ben
derd ile hicrâna bah

12. ben:

Gazel 22

Mısra: 10

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Görmedi Rıfkî senin tek
terk-i nâmûs eyleyen
Nefsine rahm itmedin ki
ben diyem giryâna bah

13. ben:

Gazel 24

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Subh u şâm fikrinle bi’llâh
bî-karâr oldu gönül
Hasretinle eyledim ben
sîneyi ‘üryân meded

14. ben:

Gazel 25

Mısra: 7

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Rahm edüp ben kulunu
nezâreye alsan n’ola
Bu kemend-i zülfüne oldum
bugün ben kayd ü bend

15. ben:

Gazel 25

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Rahm edüp ben kulunu
nezâreye alsan n'ola
Bu kemend-i zülfüne oldum
bugün ben kayd ü bend

16. **ben:**

Gazel 29

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Meclis-i pîr-i mugânda
cilve eyler herkese
Ger içersem bâdesin ben
âb-ı hayvândan lezîz

17. **benim:-(i)m**

Gazel 31

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ey felek sen de benim tek
hicr ü nâlân ol da gör
Cism büryân geşt-i devrân
dîde giryân ol da gör

18. **ben:**

Gazel 35

Mısra: 3

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ben ki üftâde oldum
aglarım her subh u şâm
Nılveş dîdem yaşın
'ummâna teşbîh etdiler

19. **ben:**

Gazel 37

Mısra: 4

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Tarz u etvârın görüncü bend
kıldım gönlümü
Ben cihânı terk ederdim
gülse de bî-gâneler

20. **ben:**

Gazel 39

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ey perî hüsnün gibi ben
görmedim bir hûb püser
Aldı 'aklını başımdan
koymadı hem tâb u fer

21. **ben:**

Gazel 39

Mısra: 7

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Nîm-nazarla rahm kılсан
ben gedâ üftâdeye
Ser-fürû oldum yolunda çün
görürsün her seher

22. **ben:**

Gazel 43

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ben senin hüsn cemâline
'âşık oldum ey 'Ömer
Kalmadı sabr u tahammül
bir hâl oldum ey 'Ömer

23. **benim:-(i)m**

Gazel 44

Mısra: 5

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Çok cefâ çekdim yolunda
bilmedi kadrım benim
Rahmı yokdur bî-mürüvvet
cândan el çekdim yeter

24. **ben:**

Gazel 45

Mısra: 4

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Tîg-ı müjgânın sînemi çâk
çâk etmiş begim
Ben ölünce gam degildir
sen hemân turdukça tur

25. **benim:-(i)m**

Gazel 45

Mısra: 5

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Rûz u şeb çıkmaz hayâlin
dilde nakş olmuş benim
Bunca hüsn-ile efendim sen
cihân turdukça tur

26. **ben:**

Gazel 46

Mısra: 7

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ben garîb üftâdeye rahm
itmedin bir kez n'ola
'Aşk zehrin nûş iden bir
bâde görmüş var mıdır

27. **ben:**

Gazel 46

Mısra: 10

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Sabrıma yokdur tahammül
Rıfkı tek âh eyledim
Ben gibi bir hicr-ile üftâde
görmüş var mıdır

28. **beni:-i**

Gazel 46

Mısra: 3

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Sen beni Mecnûn-sıfat çün
eyledin bilmem niçün
Vech-i gülşenin 'aceb
Leylâda görmüş var mıdır

29. **beni:-i**

Gazel 47

Mısra: 9

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Hâk-i pâ-yı 'izzetinden sen
beni redd eyleme
Rıfkının hüznü gören bî-
gâne olmaz yâ n'eder

30. **ben:**

Gazel 50

Mısra: 5

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ben tevekkül bâbına bend
eyledim sıdkım bütün
Bir gün elbetde açar bu
tâli'-i seyyâremiz

31. **ben:**

Gazel 53

Mısra: 11

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Niçe ta'rîf idem ben kim
cemâl-i şevkına yandım
Bu Rıfkî tek düşen nâra
nidâsı artar eksilmez

32. **beni:-i**

Gazel 53

Mısra: 9

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Beni ta'kîb ider zâhid bilür
mü 'aşk u sevdâyı
Habersiz olmuş 'âlemden
riyâsı artar eksilmez

33. **benim:-(i)m**

Gazel 53

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Benim tek 'âşkın her dem
ricâsı artar eksilmez
Mey ü mahbûb için 'aşkın
nemâsı artar eksilmez

34. **benim:-(i)m**

Gazel 54

Mısra: 9

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Benim bu hâne-i gönül eger
ta'mîrine ey şâh
Bu dem itmez isen lutfu
bütün vîrânedir sensiz

35. **ben:**

Gazel 55

Mısra: 2

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Âhu gözlü bir periye
gönlüm olmuşdur heves
Olmadı ben tek garibin nale
vü feryâd-res

36. **ben:**

Gazel 55

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Hâl-i zârımdan haberdâr
olmadın sen ey gönül
Sana yâr olmaz bilürsün
ben dedim peyvend kes

37. **ben:**

Gazel 58

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Yazmışım hâl-i dil-i
takrîrimi ben yâre 'arz
Belki bir gün eyleyeler
derdimi cânâna 'arz

38. **ben:**

Gazel 58

Mısra: 5

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ben gibi bir 'âşık-ı şeydâyâ
rahm etmezdi hiç
Tıfıldır bilmez diyüben
eyledim ol cânâ 'arz

39. **ben:**

Gazel 58

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Sûret-i hâlîme yokdur bir
meserret zerreveş
Ben teşekkî etmeyem mi
sen şeh-i hûbâna arz

40. **beni:-i**

Gazel 58

Mısra: 9

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Gönlümü elden alup divâne
etdin sen beni
Rıfkı tek derd-i serimi
eyledim sen hâna 'arz

41. **ben:**

Gazel 60

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Nîm-nazarla rahm edersin
 'âşık-ı şeydâlara
 Ben kuluna yok mu rahmın
 el-amân cânım hâfız

42. **ben:**

Gazel 61

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
 zamiri. II Âşık.*

İşte ben gitdim efendim
 sana olsun el-vedâ'
 Hâk-pâyın bûs ederek
 eyleyelim el-vedâ'

43. **ben:**

Gazel 61

Mısra: 3

*Birinci tekil şahıs
 zamiri. II Âşık.*

Ben gedâ üftâde oldum bâb-
 ı lutfunda begim
 Bûse ihsânından rahm et
 eyleyelim el-vedâ'

44. **ben:**

Gazel 62

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
 zamiri. II Âşık.*

Çekdiğim Mevlâ bilür kim
 yâr elinden mihneti
 Kalmadı tâb ü tüvânım
 kimle edem ben nizâ'

45. **ben:**

Gazel 63

Mısra: 10

*Birinci tekil şahıs
 zamiri. II Âşık.*

Yoluna etdim fedâ bu cân u
 ten Rıfkî gibi
 Ben seni gördüm görelî
 gayriden etdim ferâğ

46. **ben:**

Gazel 64

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
 zamiri. II Âşık.*

Okudum hatt-ı şerîfin
 anladım ben harf-be-hârf
 Cânıma verdi hayâtı
 anladım ben harf-be-harf

47. **ben:**

Gazel 64

Mısra: 2

*Birinci tekil şahıs
 zamiri. II Âşık.*

Okudum hatt-ı şerîfin
 anladım ben harf-be-hârf
 Cânıma verdi hayâtı
 anladım ben harf-be-harf

48. **ben:**

Gazel 64

Mısra: 4

*Birinci tekil şahıs
 zamiri. II Âşık.*

Müjde-i vuslat var-idi
 yazdığın eş'ârîde
 Okuyup şi'r tamam etdim
 anladım ben harf-be-harf

49. **ben:**

Gazel 64

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
 zamiri. II Âşık.*

N'aceb ol rakîbi def'-i
 meclis eylemişsin sen
 İma vü hem işaret var
 anladım ben harf-be-harf

50. **ben:**

Gazel 64

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
 zamiri. II Âşık.*

Pür-hünersin hıfz-ı Kur'ân
 eylemişsin kâdı-zâd
 Levh-i dilde nakş kılmuş
 anladım ben harf-be-harf

51. **ben:**

Gazel 64

Mısra: 10

*Birinci tekil şahıs
 zamiri. II Âşık.*

Rıfkıyâ vuslat mukadder
 ola mı hâfız degil
 Eyledin Ahmed tebessüm
 anladım ben harf-be-harf

52. **beni:-i**

Gazel 66

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
 zamiri. II Âşık.*

Nâzenîn nâzûk edâsın ey
 melek-simâ perî
 Ser-nigûn etdin beni hem
 sen de bir mestâna bak

53. **beni:-i**

Gazel 68

Mısra: 4

*Birinci tekil şahıs
 zamiri. II Âşık.*

N'oldu sana dil yagmaya
 virüp 'akl serümden
 Mecnûn idüben sen beni
 çöllere düşürdün

54. **beni:-i**

Gazel 68

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
 zamiri. II Âşık.*

Müstagrak olup bu derd-ile
hem sîne-i sûzân
Hicrim yok iken sen beni
efgâna düşürdün

55. **beni:-i**

Gazel 68

Mısra: 10

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Koydun yine bu Rıfkıyı
hicrânın içinde
Tard-ı kapu eyleyerek sen
beni nâ-dâna düşürdün

56. **ben:**

Gazel 69

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ditreşir gerdânda mûlar her
biri bir kan ider
Ben garîb dil-hasteye hem
bî-emândır perçemin

57. **bende:-de**

Gazel 73

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Şeb-i fûrkatdeyim bende
açılmaz baht-ı siyâhım
Figânım 'âlemi dutdu
semâya çıkdı hem âhım

58. **ben:**

Gazel 75

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Âteş-i 'aşka düşelden
etmedim ben def'-i gam
Bir devâsız derde düşdüm
bulmadım bir zerre em

59. **ben:**

Gazel 75

Mısra: 7

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ey felek çarhın elinde kime
ben şekvâ kılam
Bir murâdım üzre dönmez
dolanur her demde kem

60. **ben:**

Gazel 78

Mısra: 4

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Sad-hezârân dâg-ı mihnet
sînem üzre dutdı yer
Ol sebebdan cismimi ben
seng-i Ferhâd eyledim

61. **ben:**

Gazel 78

Mısra: 5

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Bilmedim bu dehre ben de
n'eyledim n'etdim 'aceb
Olmadı çarh-ı mukârin dâd
u bî-dâd eyledim

62. **benim:-(i)m**

Gazel 79

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Dil-berin 'aşkında ölmek
i'tibârımdır benim
Cân fedâ etmek yolunda
eski kârımdır benim

63. **benim:-(i)m**

Gazel 79

Mısra: 2

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Dil-berin 'aşkında ölmek
i'tibârımdır benim
Cân fedâ etmek yolunda
eski kârımdır benim

64. **benim:-(i)m**

Gazel 79

Mısra: 4

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ta'ne-i agyâriden havf
etmedim etmem yine
Sevdiğim ol nâzlı cânân
yâr-gârımdır benim

65. **benim:-(i)m**

Gazel 79

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Mey içüp agyâr ile ülfet
bana mümkün midir
Olmadım havfından hâlî
fitnekârımdır benim

66. **benim:-(i)m**

Gazel 79

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Sende ey zâhid nedür bunca
ta'annüd bilmedim
Görmedin mi hüsn-i yâri
şu'ledârımdır benim

67. **benim:-(i)m**

Gazel 79

Mısra: 10

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Yanmışım pervâneveş
hüsn-i çerâg u şem'ine
Rûz u şeb 'arşa çıkan hep
âh u zârımdır benim

68. **benim:-(i)m**

Gazel 79

Mısra: 12

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ber-murâd olmak dilersen
dâmen-i tevfik tut
Rıfkıyım çâkerliği hem
iftihârımdır benim

69. **ben:**

Gazel 80

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Baht-ı kec-rev 'âşık-ı
hüşyâr ararsan işte ben
Derd-ile âlûde-i gam-bâr
ararsan işte ben

70. **ben:**

Gazel 80

Mısra: 2

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Baht-ı kec-rev 'âşık-ı
hüşyâr ararsan işte ben
Derd-ile âlûde-i gam-bâr
ararsan işte ben

71. **ben:**

Gazel 80

Mısra: 4

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Duramayup nûş-ı bâde
eyler idim dâ'imâ
Kahr-ı gerdûn u felekden
zâr ararsan işte ben

72. **ben:**

Gazel 80

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Gelmez oldu 'aynıma şimdi
cihân dil-berleri
Mest-i hicr-ile bugün humâr
ararsan işte ben

73. **ben:**

Gazel 80

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

N'eyledim bu dehre bilmem
şâd kılmaz gönlümü
Çarhiden şekvâ iden züvvâr
ararsan işte ben

74. **ben:**

Gazel 80

Mısra: 10

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Rıfkıyâ takdîr-i Hak rûz-ı
ezelden böyledir
Şem'-i hasretle dili pür-nâr
ararsan işte ben

75. **ben:**

Gazel 81

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Baht-ı kem tâli' zebûn pür-
nâr ararsan işte ben
Rûz u şeb cisminde 'aşkı
nâr ararsan işte ben

76. **ben:**

Gazel 81

Mısra: 2

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Baht-ı kem tâli' zebûn pür-
nâr ararsan işte ben
Rûz u şeb cisminde 'aşkı
nâr ararsan işte ben

77. **ben:**

Gazel 81

Mısra: 4

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Dil-harâbım âteş-i hicrinle
her-dem ey perî
Kârbân içre gelen gam-bâr
ararsan işte ben

78. **ben:**

Gazel 81

Mısra: 5

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Âsitân-ı lutfun içre ben
bugün bir sâ'ilim
Kurb-ı hüsnün goncesinde
hâr ararsan işte ben

79. **ben:**

Gazel 81

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Âsitân-ı lutfun içre ben
bugün bir sâ'ilim
Kurb-ı hüsnün goncesinde
hâr ararsan işte ben

80. **ben:**

Gazel 81

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Der-âgûş eyledin tîr ü
kemânın kasdı ne
Şân için sayd etmege şikâr
ararsan işte ben

81. ben:

Gazel 81

Mısra: 10

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

‘Âşık-ı sâdık yolunda Rıfkı
tek giryân eder
Hasretinle subh u şâm efkâr
ararsan işte ben

82. ben:

Gazel 83

Mısra: 5

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ben figân u mihneti çün
almışım satun begim
Lutf-ile ihsân edüben âh u
zârımdan sakın

83. ben:

Gazel 85

Mısra: 2

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Âh kim dünyâda yandım
bulmadım sâdık cevân
Derd-ile âlûde oldum
görmedim ben de amân

84. ben:

Gazel 85

Mısra: 4

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Hâl-i Hindûlar ‘acebdir
ceng ider nacâg-ile
Mislini ben görmedim hâşâ
ki nev-reste hubân

85. ben:

Gazel 85

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Tarz u etvârına gönlüm
bend olalı her demâ
Olmuşum üftâde ben de
sana ey kaşı kemân

86. ben:

Gazel 85

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Nîm-nigâhın aldı ‘aklım
mest kılmış şöyle ki
Serserî Mecnûn misâli
olmuşum ben de hemân

87. ben:

Gazel 86

Mısra: 9

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

‘Ömrüm oldukça yanarım
âteş içre ben Halîl
Sen de bilmem bu garîb
Rıfkıyı n’etdin n’eyledin

88. ben:

Gazel 87

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ger seversen Hazret-i ‘Îsâyı
sen ey püser
Leblerinden ben fakîre bûse
ihsân et cevân

89. ben:

Gazel 88

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Bir büt-i tersâ elinden
olmuşum âvâre ben
‘Âşık-ı üftâde oldum
gözleri sehhâre ben

90. ben:

Gazel 88

Mısra: 2

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Bir büt-i tersâ elinden
olmuşum âvâre ben
‘Âşık-ı üftâde oldum
gözleri sehhâre ben

91. ben:

Gazel 88

Mısra: 4

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Gerden-i sîmîne dökmüş
siyeh-i gîsûları
Şevk-ı dille mübtelâ oldum
gül-i ruhsâre ben

92. ben:

Gazel 88

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Gelmemiş mislin cihâna bî-
nazîrsin sevdiğim
Gonce-i nev-reste için
gelmişim gülzâre ben

93. ben:

Gazel 88

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Gönlümü aldın elimden yok
mu bir rahmün bana
N'eyledin mihr ü vefâyı işte
düşdüm zâra ben

94. **ben:**

Gazel 88

Mısra: 10

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Sen değil misin benim bu
'aklımı gâret eden
N'ola bir lutfun tokunsa
kalmışım bî-çâre ben

95. **ben:**

Gazel 88

Mısra: 12

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Şem'-i hüsnün yandırır çün
'âşık-ı şeydâları
Ben dahı yanmak için
atdım vücûdum nâra ben

96. **ben:**

Gazel 88

Mısra: 12

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Şem'-i hüsnün yandırır çün
'âşık-ı şeydâları
Ben dahı yanmak için
atdım vücûdum nâra ben

97. **ben:**

Gazel 88

Mısra: 14

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Görmedim Bagdâd içinde
sen gibi bir meh-likâ
Çâre yok mecbûrun oldum
düşmüşüm bir dâra ben

98. **ben:**

Gazel 88

Mısra: 16

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Niçeler Rıfkî gibi yâr
olmamı ârzû eder
Bende oldum n'eyleyem
'ankâ gönüllü yâre ben

99. **benim:-(i)m**

Gazel 88

Mısra: 9

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Sen değil misin benim bu
'aklımı gâret eden
N'ola bir lutfun tokunsa
kalmışım bî-çâre ben

100. **ben:**

Gazel 89

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ey gönül bir 'Îsevî mahbûb
sevdim yaza ben
Nîm-nigâh-ile dutuldum
çeşm-i mest-i nâza ben

101. **ben:**

Gazel 89

Mısra: 2

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ey gönül bir 'Îsevî mahbûb
sevdim yaza ben
Nîm-nigâh-ile dutuldum
çeşm-i mest-i nâza ben

102. **ben:**

Gazel 89

Mısra: 4

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Âh kim yandım yakıldım
şive-i refâtına
Tâ ki mecbûr olmuşum ol
şûh-ı 'işve-bâza ben

103. **ben:**

Gazel 89

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Hüsnü Yûsufdan mı aldın
eyledin teshîr beni
'Âşk-ile Ya'kûb gibi
düşdüm gam u âvâre ben

104. **ben:**

Gazel 89

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Cân fedâ kılsam yolunda
hayf gelmez cânıma
'Âşık-ı dil-dâdeyim bir dil-
ber-i mümtâza ben

105. **ben:**

Gazel 89

Mısra: 10

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Çün nahîf meftûn olup bir
gamze-i gammâza ben

106. **beni:-i**

Gazel 89

Mısra: 5

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Hüsni Yûsufdan mı aldın
eyledin teshîr beni
‘Aşk-ile Ya’kûb gibi
düşdüm gam u âvâre ben

107. **ben:**

Gazel 90

Mısra: 5

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ben kimim ki sana mecbûr
olmaya verdüm gönül
Karışsun Nîl ü Ceyhûna
nem ü didem habâb olsun

108. **ben:**

Gazel 93

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Aldı ‘aklım ol perî-peyker
beni mecnûn ider
Etmeydi ‘ilâc derde ben
derim dermâna hû

109. **ben:**

Gazel 93

Mısra: 7

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Rûz u şeb feryâda düşdüm
âh kim ben n’eyleyim
Âteş-i ‘aşk içre yandım
eyledim bu cânâ hû

110. **ben:**

Gazel 93

Mısra: 10

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Rıfkıyım devrân içinde
olmadı maksûd hâl
Çekdim el ben cümlesinden
hem dedim akrâna hû

111. **beni:-i**

Gazel 93

Mısra: 5

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Aldı ‘aklım ol perî-peyker
beni mecnûn ider
Etmeydi ‘ilâc derde ben
derim dermâna hû

112. **ben:**

Gazel 96

Mısra: 7

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Diyâr-ı gurbet içre ben yine
geşt-i güzâr itsem
Giyüp hırka-i ‘abdâl
gezerem şeyhâne mey-hâne

113. **beni:-i**

Gazel 96

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Muhabbet bâdesin bana
sunupdur mâh-ı Ken’ânım
Beni göndermek istemiş
yine İrâna mîrâna

114. **benim:-(i)m**

Gazel 96

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Benim ol şâh-ı Ken’ânım
gezer dîvâne mîvâne
Cemâl-i hüsnü dünyâyı alur
ferdâne merdâne

115. **ben:**

Gazel 100

Mısra: 5

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Şûrb-i rindân-sıfat bir dil-
ber-i ra’nâya ben
İtmeye pend ü nasîhat per ü
bâl oldum yine

116. **ben:**

Gazel 101

Mısra: 11

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ben sana kul olmak
isterdim velâkin o rakîb
Ber-murâd olmaya koymaz
ben yanarım bu gece

117. **ben:**

Gazel 101

Mısra: 12

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ben sana kul olmak
isterdim velâkin o rakîb
Ber-murâd olmaya koymaz
ben yanarım bu gece

118. **ben:**

Gazel 102

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Hakâretle gel ey cânâ bana
bakma kerem kıl sen
Kulum ben bâb-ı lutfunda
rakîb bî-gânedir bence

119. **ben:**

Gazel 103

Mısra: 11

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Hayât-ı câvidânı n'eylerem
dünyâda sensiz ben
Sana kurbân olur Rıfkî ne
minnetdir o agyâre

120. **beni:-i**

Gazel 103

Mısra: 3

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Esîr ü kayd iden beni yine
zülf-i siyâhındır
Nedir kayd u giriftâre
bulamam ey gönül çâre

121. **beni:-i**

Gazel 103

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Sim ü kâfûri gerdene
sarılmış o siyâh mûlar
'Acebdır kim o ebrûlar
düşürdü çün beni zâre

122. **ben:**

Gazel 104

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Niçün sen nîm-nigâhınla
nazar kılmazsın ey dil-ber
Hal-i 'âşıkların ben tek
diger-gün oldu gitdikçe

123. **beni:-i**

Gazel 104

Mısra: 4

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Meger Leyli-sıfatsın sen
idersin 'âlemi huşyâr
Beni Mecnûna döndürdün
ciger hûn oldu gitdikçe

124. **benim:-(i)m**

Gazel 106

Mısra: 3

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Gören ol pertev-i hüsnü
benim tek oldu üftâde
Yolunda cân veren 'âşık o
dem ehl-i kemâl oldu

125. **beni:-i**

Gazel 107

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Öyle bir cünûn-ı 'âşkım bir
cevân egler beni
Âhu gözlü bir melek kaşı
kemân egler beni

126. **beni:-i**

Gazel 107

Mısra: 2

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Öyle bir cünûn-ı 'âşkım bir
cevân egler beni
Âhu gözlü bir melek kaşı
kemân egler beni

127. **beni:-i**

Gazel 107

Mısra: 4

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Egmez zülf-i canândan
gayr-i zencîr şimdilik
Egledürse perişân kâkül
cevân egler beni

128. **beni:-i**

Gazel 107

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

N'eylesün âb-ı hayâtı teşne-
dil vuslatına
Hôş ider sînemde 'âşkın
gümân egler beni

129. **beni:-i**

Gazel 107

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

'Âlemi aldı ziyâsı pertev-i
hûrşîd gibi
Hükm ider Kâfdan Kafa
hem böyle hân egler beni

130. **beni:-i**

Gazel 107

Mısra: 10

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Gâh elde gâh bilde dem-be-
dem 'üryân eder
Vurulur Rıfkîye hançer bî-
amân egler beni

131. **ben:**

Gazel 108

Mısra: 7

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ben esîr-i zülfün oldum sen
de bir insâfa gel
Sırr-ı Hakdır ey efendim
sana meftûn eyledi

132. **beni:-i**

Gazel 108

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Âh efendim nâr-ı 'aşkın
beni mecnûn eyledi
Dil-şikeste tâlî' i kem kalbi
mahzûn eyledi

133. **benim:-(i)m**

Gazel 109

Mısra: 3

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Fürkat ü hicrin eritdi sînede
yagım benim
Teşrifinle kıl müşerref bî-
karârım togrusu

134. **beni:-i**

Gazel 110

Mısra: 1

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Hasret-i çeşm-i siyâhın bî-
karâr etdi beni
Aglamakdan dil ü derûnum
yanar etdi beni

135. **beni:-i**

Gazel 110

Mısra: 2

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Hasret-i çeşm-i siyâhın bî-
karâr etdi beni
Aglamakdan dil ü derûnum
yanar etdi beni

136. **beni:-i**

Gazel 110

Mısra: 4

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Subh u şâm fikr ü hayâlin
râhatı terk etdirir
Dîde giryân cism büryân âh
u zâr etdi beni

137. **beni:-i**

Gazel 110

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Senden özge yâri n'eyler bu
dil-i dîvâne kim
Gece gündüz pür-hayâlin
terk-i 'âr etdi beni

138. **beni:-i**

Gazel 110

Mısra: 8

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Şîve-i refâtî her-dem gönül
içre gizlidir
Kalmadı sabra mecâlim pek
na-çâr etdi beni

139. **beni:-i**

Gazel 110

Mısra: 10

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Halk olunmuş nûr-ı Hakdan
cism-i pâkûn ey perî
Rıfkı der ki nâr-ı 'aşkın
nâmdâr etdi beni

140. **ben:**

Gazel 111

Mısra: 7

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Merhamet kıl ben gedâya
hâlîme eyle nazar
Söyledikde rahm edüp
'âşıkâ dil bağladı

141. **benim:-(i)m**

Gazel 111

Mısra: 4

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Leblerinden çâre yok mu
'âşık-ı dil-hâsteye
Lutf u ihsânın benim tek
niçeleri sağladı

142. **ben:**

Gazel 112

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Nagmeler urdum bugün
feryâd-ile tâ geceler
Mürgi-i şeydâ gibi ben
eyledim çok cehcehî

143. **ben:**

Gazel 112

Mısra: 12

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ser-nigûn etdi beni Rıfkî
gibi ol sûz-ı 'aşk
Künc-i 'uzlet üzre kaldım
işte ben mâ-teştehî

144. **beni:-i**

Gazel 112

Mısra: 10

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Fitneler saldın cihâna çeşm-
i câdû sen misin
'Âşıkım derde düşürdün sen
beni serv-i sehi

145. **beni:-i**

Gazel 112

Mısra: 11

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Ser-nigûn etdi beni Rıfkî
gibi ol sûz-ı 'aşk
Künc-i 'uzlet üzre kaldım
işte ben mâ-teştehî

146. **ben:**

Gazel 113

Mısra: 2

Birinci tekil şahıs

zamiri. II Âşık.

Şem'-i hüsne mübtelâyım
olmuşum dîvânesi
Sevdiğimin var mı ey dil
ben gibi pervânesi

147. **ben:**

Gazel 113

Mısra: 14

Birinci tekil şahıs

zamiri. II Âşık.

Mâl u mülk ü cân u cismim
hep fedâ kıldım ana
Rıfkıyım ben derd-i 'aşkla
olmuşum mestânesi

148. **benim:-(i)m**

Gazel 113

Mısra: 5

Birinci tekil şahıs

zamiri. II Âşık.

Ey kemân-ebrû perîveş
gönlümü aldın benim
Rûz u şeb hasretle yandı
eksük olmaz lânesi

149. **ben:**

Müstezad 1

Mısra: 28

Birinci tekil şahıs

zamiri. II Âşık.

Pür-hûn ciger ü cismini çün
atdı ocaga
Ben kulunu ahkar

150. **beni:-i**

Müstezad 1

Mısra: 3

Birinci tekil şahıs

zamiri. II Âşık.

Mecnûn-sıfat saldı beni taş-
ile taga

Ol serv ü sanevber

151. **beni:-i**

Müstezad 1

Mısra: 19

Birinci tekil şahıs

zamiri. II Âşık.

Hışm-ile beni atma sakın
yanmış ocaga
Şây etme ser-â-ser

152. **beni:-i**

Müstezad 1

Mısra: 21

Birinci tekil şahıs

zamiri. II Âşık.

Aglatdı beni hasreti ol
çeşm-i siyâhın
Vasf edemem aslâ

153. **ben:**

Gazel 2

Mısra: 3

Birinci tekil şahıs

zamiri. II Şair.

Ben tahayyür 'âleminde
kayd u bend oldum esîr
Dâ'imâ lutfuna muhtâc
kalmışım yâ Rab meded

154. **ben:**

Gazel 2

Mısra: 7

Birinci tekil şahıs

zamiri. II Şair.

İstemem câh u menâsıb
zînet ü dünyayı ben
Zikr ü fikrin ile meşgûl
olmuşum yâ Rab meded

155. **ben:**

Gazel 3

Mısra: 1

Birinci tekil şahıs

zamiri. II Şair.

Ben günâhkâr bir kulum yâ
Rabbi muhtâcım sana
Kimseden imdâd yetişmez
sen yetür imdâd bana

156. **ben:**

Gazel 4

Mısra: 3

Birinci tekil şahıs

zamiri. II Şair.

Ben günâhkâr 'abd-i 'âciz
lutfunu itme dirîğ
Çün şeff'ü'l-müznibinsin
cümleye yâ Mustafâ

157. **ben:**

Gazel 5

Mısra: 3

Birinci tekil şahıs

zamiri. II Şair.

Mücrim-i 'âsî günâhkâr ben
kulun üftâdeyim
Yandı cism-i nâ-tüvânım
artdı nârım yâ Resûl

158. **ben:**

Gazel 5

Mısra: 5

Birinci tekil şahıs

zamiri. II Şair.

Ben garîk-i bahr-ı 'isyânım
meded kıl sen bana
Düşmüşüm elden ayakdan
yok dutarım yâ Resûl

159. **benim:-(i)m**

Gazel 6

Mısra: 3

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Şair.*

Benim yok zerre mikdârı
günâhdan gayrı bir kârım
‘Aceb pür-hâl perişanım
meded kıl yâ Resûlallâh

160. **benim:-(i)m**

Gazel 8

Mısra: 7

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Şair.*

Çün cüdâ etdin beni sen
nâzlı yârimden benim
Rahm kılman diyü gitdin
hem cevâb etdin bana

161. **bende:-de**

Gazel 10

Mısra: 9

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Şair.*

Bende yok sabra tahammül
sende rahmın Rıfkıya
Rûm musun yâ Ermenî Hak
virmemiş imân sana

162. **ben:**

Gazel 12

Mısra: 7

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Şair.*

Ben sana meylim vereli
gamdan âzâd olmadım
Bir bakışla bagrımı hûn
eyledin sen dilrübâ

163. **benim:-(i)m**

Gazel 12

Mısra: 4

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Şair.*

Dâm-ı ‘aşka sen giriftâr
etmedin mi ‘âlemi
Hem benim ‘aklım perîşân
eyledin sen dilrübâ

164. **ben:**

Gazel 13

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Şair.*

Mest eder ‘uşşâkı her dem
ol senin pergâleler
Ben kulun me’yûs-ı bâde
olmama kimdir sebeb

165. **benim:-(i)m**

Gazel 15

Mısra: 3

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Şair.*

Nazre söylemek muhâldir
hem vazîfem yok benim
Ger begenmezsen bu şi’rim
n’eyleyem ey ‘âli-zât

166. **ben:**

Gazel 20

Mısra: 5

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Şair.*

Görmedim dehr içre ben de
bir karâr üzre olan
Kizbine aldanma ey dil ol
fenâdan sen de geç

167. **ben:**

Gazel 28

Mısra: 6

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Şair.*

Zahmet-i derd ü meşakkat
çekmeye degmez gönül
Devran içre görmedim ben
gayr-ı râhatdan lezîz

168. **ben:**

Gazel 31

Mısra: 9

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Şair.*

Ben de çekdim bu fenânın
zevk u şâdından elim
Künc-i ‘uzlet eyledim ben
sen de pinhân ol da gör

169. **ben:**

Gazel 31

Mısra: 10

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Şair.*

Ben de çekdim bu fenânın
zevk u şâdından elim
Künc-i ‘uzlet eyledim ben
sen de pinhân ol da gör

170. **ben:**

Gazel 33

Mısra: 7

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Şair.*

Boyumdan aşdı hûn-ı ‘aşkı
şimdi ben bilemedim
Garîk-i bahr-ı tugyânda
cânım bir bâda kalmışdır

ben mi:

1. **ben mi:-mi**

Gazel 113

Mısra: 12

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Birinci tekil şahıs
zamiri. II Âşık.*

Tîg-i müjgânı düzülmüş
sıra sıra sînede
‘Aşk yolunda ben mi
kaldım sabr-ile rindânesi

bence:

1. bence:

Gazel 102

Mısra: 1

"Bana göre, kendi
fikrimce." anlamlarında
kullanılan kelime.

Kemend-i lutfuna
bağlanmayan dîvânedir
bence
Esîr-i ‘aşk olan mürğ-i
dilim bî-lânedir bence

2. bence:

Gazel 102

Mısra: 2

"Bana göre, kendi
fikrimce." anlamlarında
kullanılan kelime.

Kemend-i lutfuna
bağlanmayan dîvânedir
bence
Esîr-i ‘aşk olan mürğ-i
dilim bî-lânedir bence

3. bence:

Gazel 102

Mısra: 4

"Bana göre, kendi
fikrimce." anlamlarında
kullanılan kelime.

Gören ol gonce ruhsârı olur
mu gamdan âzâd
Halâs olmak ne mümkündür
gönül mestânedir bence

4. bence:

Gazel 102

Mısra: 6

"Bana göre, kendi

fikrimce." anlamlarında
kullanılan kelime.

O mihrin hüsn-i rûyundan
cüdâ olmak muhâldir kim
Dolansın başına şem'in
yanan pervânedir bence

5. bence:

Gazel 102

Mısra: 8

"Bana göre, kendi
fikrimce." anlamlarında
kullanılan kelime.

Hakâretle gel ey cânâ bana
bakma kerem kıl sen
Kulum ben bâb-ı lutfunda
rakîb bî-gânedir bence

6. bence:

Gazel 102

Mısra: 10

"Bana göre, kendi
fikrimce." anlamlarında
kullanılan kelime.

Hırâmân gezdigin yerde
harâb etdin cihâmı hep
Gel âbâd eyle gönlümü
bütün vîrânedir bence

7. bence:

Gazel 102

Mısra: 12

"Bana göre, kendi
fikrimce." anlamlarında
kullanılan kelime.

Yeter sâkî dolandırma
elinde câm-ı gülğûnu
Ki câmu tâ ezelden içen
peymânedir bence

8. bence:-dir

Gazel 102

Mısra: 14

"Bana göre, kendi

fikrimce." anlamlarında
kullanılan kelime.

Senin hüsn-i zekât-içün bu
Rıfkî emmek ister leb
Hayâlinle giçer günler bu
söz nâ-dânedir bence

bend eyledim:

1. bend eyledim:-dim

Gazel 50

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bağlamak.

Ben tevekkül bâbına bend
eyledim sıdkım bütün
Bir gün elbetde açar bu
tâli'-i seyyâremiz

bend kıldım:

1. bend kıldım:-dım

Gazel 37

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağlamak. II Âşık
etmek, vurulmak.*

Tarz u etvârın görünce bend
kıldım gönlümü
Ben cihâm terk ederdim
gülse de bî-gâneler

bend olalı:

1. bend olalı:-alı

Gazel 85

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağlanmak. II Âşık
olmak.*

Tarz u etvârına gönlüm
bend olalı her demâ
Olmuşum üftâde ben de
sana ey kaşı kemân

bend olan:1. **bend olan:-an****Gazel 14**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bağlanmak. II Müptela olmak, tutulmak.*

Zülf-i yâre bend olan dil
emrine eyler şitâb
Nâ'il olur lutfuna elbet ana
olmaz 'ikâb

bend olmuşum:1. **bend olmuşum:-muş, -
(u)m****Gazel 27**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Teslim olmak.*

Evvel âhir ittikâmız sana
olmuş şühbesiz
Lutfuna bend olmuşum yâ
Râb meded senden meded

bend olsa:1. **bend olsa:-sa****Gazel 29**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bağlanmak.*

Ger kemend-i zülfüne bend
olsa 'âşık dünyede
Kul olup gezmek onunla
cümle cânından lezîz

bende:1. **benden:-n****Gazel 25**

Mısra: 9

Kul, köle. II Âşık.

Âteş-i hicr ü firâkın yakdı
benden Rıfkıyı
Cân fedâ kıldım efendim
n'eyleyeyim nîk ü bed

2. **bendene:-(n)e****Gazel 85**

Mısra: 10

Kul, köle. II Âşık.

Yok mu sende bir mürüvvet
Rıfkıya ey 'âli-şâh
Sen efendimsin begimsin
bendene kıl bir ihsân

3. **bendene:-n, -e****Gazel 90**

Mısra: 11

Kul, köle. II Âşık.

N'ola bir nîm-nazar kılsan
bu Rıfkî bendene şâhım
Terahhum kıl gedâlara eger
dersen sevâb olsun

bende oldum:1. **bende oldum:-dum****Gazel 43**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kul, köle olmak.*

Bâg-ı hüsnünden zekâtı
'âşık-ı bî-çâreye
Lutfla ol ihsâna muhtâc
bende oldum ey 'Ömer

2. **bende oldum:-dum****Gazel 88**

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kul, köle olmak.*

Niçeler Rıfkî gibi yâr
olmamı ârzû eder

Bende oldum n'eyleyem
'ankâ gönüllü yâre ben

benefşe:1. **benefşe:****Gazel 29**

Mısra: 4

Mor renkli hoş kokulu çiçek.

Hem cilâ-yı kalb olur haste
dile hem de şifâ
Hōş-nefes 'ıtrı benefşe
verd-i ahmerden lezîz

beni:1. **beni:****Gazel 3**

Mısra: 5

*Birinci teklik şahıs
zamirinin belirtme hâl eki
almış şekli.*

Çâr-yâr u Mustafânın
'aşkına 'afv et beni
Ber-kusûrum 'afvımı
senden niyazım her demâ

berbâd eyledim:1. **berbâd eyledim:-dim****Gazel 78**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Mahvetmek, perişan etmek. II Yaralamak.*

Gerdiş-i eyyâm elinden âh u
feryâd eyledim
Tîg-i hicr-ile derûnum külli
berbâd eyledim

berk urunca:1. **berk urunca:-unca****Gazel 36**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şimşek çakar gibi
aydınlatmak, yansımak.*

Mir'at-ı hüsnün ziyâsı berk
urunca 'âleme
Zühre vü Zuhâl misâli mâh-
tâbı ditredir

ber-kusûr:

1. **ber-kusûrum:-**(u)m

Gazel 3

Mısra: 6

Günahkâr.

Çâr-yâr u Mustafânın
'aşkına 'afv et beni
Ber-kusûrum 'afvımı
senden niyazım her demâ

ber-murâd olmak:

1. **ber-murâd olmak:-**mak

Gazel 79

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Murada ermek,
isteğine kavuşmak.*

Ber-murâd olmak dilersen
dâmen-i tevfik tut
Rıfkıyım çâkerliği hem
iftihârımdır benim

ber-murâd olmaya:

1. **ber-murâd olmaya:-**ma,
-(y)a

Gazel 101

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Muradına ermek,
amacına ulaşmak.*

Ben sana kul olmak
isterdim velâkin o rakîb
Ber-murâd olmaya koymaz
ben yanarım bu gece

besle:

1. **beslemiş:-**miş

Gazel 113

Mısra: 4

Büyütmek, yetiştirmek.

Zînet-i meşşâtaya hâcet mi
vardır yâr-içün
Kudret-ile Hak yaratmış
beslemiş hös ânesi

beste-miyân olmalıdır:

1. **beste-miyân olmalıdır:-**
malı, -dır

Gazel 30

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir iş için hazır
bulunmak.*

Der ü hâkine yüzüm
sürmededir hep garazım
Hâslı matlab için beste-
miyân olmalıdır

bezl-i cân etmelidir:

1. **bezl-i cân etmelidir:-**
meli, -dır

Gazel 30

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Canını esirgemedi
vermek, kendini feda etmek.*

Bezl-i cân etmelidir râh-ı
'aşkında olan
N'eylesün mâl ü menâl
terk-i cihân olmalıdır

bezm-i 'aşka:

1. **bezm-i 'aşka:-**a

Gazel 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk meclisi.

Bezm-i 'aşka cilvegerdir
bâde-i yârim kadeh
Nûş edince her dem artar
'aşkla zârım kadeh

bezm-i 'işretde:

1. **bezm-i 'işretde:-**de

Gazel 96

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçki, eğlence meclisi.

Oturmuş bezm-i 'işretde
verür 'âşıklara bâde
Elinde pür-kadeh Sâfi sunar
yârâna mârâna

bî-amân egler:

1. **bî-amân egler:-**r

Gazel 107

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Amansız etmek,
acımasız etmek.*

Gâh elde gâh bilde dem-be-
dem 'üryan eder
Vurulur Rıfkıye hançer bî-
amân egler beni

bî-bedel:

1. **bî-bedelsin:-**sin

Gazel 10

Mısra: 7

*Benzersiz, eşi benzeri
olmayan.*

Gelmemiş mislin cihâna bî-
bedelsin sevdiğim
N'eylesem bilmem ne itsem
hûri vü gılmân sana

bî-câre:

1. **bî-çâreninsin:-nin, -sin****Gazel 21**

Mısra: 8

Çaresiz, zavallı.

Tercemânsız feth ider
ebsem de olsa bir kişi
Ben gedâ bî-çâreninsin
almasın 'ârım kadeh

2. **bî-çâre:****Gazel 43**

Mısra: 9

Çaresiz, zavallı.

Bu garîb bî-çâre Rıfkı yandı
hüsnün şem'ine
Subh u şâm aglamakdan
'âciz oldum ey 'Ömer

bî-çâre kalmışım:1. **bî-çâre kalmışım:-muş, -
(i)m****Gazel 88**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çaresiz, aciz olmak.*

Sen değil misin benim bu
'aklımı gâret eden
N'ola bir lutfun tokunsa
kalmışım bî-çâre ben

bî-emân:1. **bî-emândır:-dır****Gazel 69**

Mısra: 6

*Merhametsiz,
hoşgörüsüz, zalim.*

Ditreşir gerdânda mûlar her
biri bir kan ider
Ben garîb dil-hasteye hem
bî-emândır perçemin

bî-gâne:1. **bî-gâneler:-ler****Gazel 34**

Mısra: 6

*Yabancı, el. II Rakip,
ağyar.*

Âsitan-ı lutfun içre 'âşık-ı
şeydâların
İstemezler bir nazar kılsun
sana bî-gâneler

2. **bî-gâneler:-ler****Gazel 37**

Mısra: 4

*Yabancı, el. II Rakip,
ağyar.*

Tarz u etvârın görünce bend
kıldım gönüm
Ben cihâmı terk ederdim
gülse de bî-gâneler

3. **bî-gânedir:-dir****Gazel 54**

Mısra: 12

*Yabancı, tanınmayan,
aşına olmayan.*

Düşürme minnet-i agyâra
bu Rıfkı sana kuldur
Ki senden özge mahbûblar
ana bî-gânedir sensiz

4. **bî-gânedir:-dir****Gazel 102**

Mısra: 8

Yabancı.

Hakâretle gel ey cânâ bana
bakma kerem kıl sen
Kulum ben bâb-ı lutfunda
rakîb bî-gânedir bence

bî-gâne olmaz:1. **bî-gâne olmaz:****Gazel 47**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kayıtsız kalmak.*

Hâk-i pâ-yı 'izzetinden sen
beni redd eyleme
Rıfkının hüznü gören bî-
gâne olmaz yâ n'eder

bi-hamdi'llah:1. **bi-hamdi'llah:****Gazel 33**

Mısra: 9

*"Allah'a şükürler
olsun." anlamında
kullanılan dua sözü.*

Geçirdin zevk-i dünyâdan
bu Rıfkıyî bi-hamdi'llah
Tahayyür içre 'âlemde
hemân üftâde kalmışdır

bî-hesâb olmuş:1. **bî-hesâb olmuş:-muş****Gazel 7**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sayılamayacak kadar
çok olmak.*

Günâhım bî-hesâb olmuş
niyâzım 'afv ola yâ Rab
Kerem kıl lutf babından
umanım yâ Resûlallâh

2. **bî-hesâb olmuş:-muş****Gazel 14**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hesaplanamayacak
kadar çok olmak, çok fazla
olmak.*

Gün-be-gün artar fûrûgu
şem'-i hüsnün ey perî
Hatm kılmış bu güzellik
sende olmuş bî-hesâb

bî-hûde:**1. bî-hûde:****Gazel 28****Mısra: 4***Boşuna, gereksiz,
beyhude.*

Şuğl-ı dünyâda telezzüz
olmamış olmaz yine
Bî-hûde aldanma ey dil
râhat üzre bul lezîz

2. bî-hûdedir:-dir**Gazel 49****Mısra: 5***Boşuna, gereksiz.*

Sanmanız bî-hûdedir kim
ser-fürû etdiklerim
İrtifâ'-ı kadr içündür bâb-ı
‘izzet bekleriz

bî-karâr:**1. bî-karârım:-(ı)m****Gazel 5****Mısra: 1***Belli bir yerde sabit
olmayan, sürekli hareket
halinde olan.*

Rûz u şeb ‘aşkın elinden bî-
karârım yâ Resûl
Hâk-i pâyn hasretinden âh
u zârım yâ Resûl

2. bî-karârım:-(ı)m**Gazel 101****Mısra: 10***Belli bir yerde sabit
olmayan, sürekli hareket
halinde olan.*

Sen hakâretle bana etme
nazar ey dil-rübâ
Bî‘llahi çeşm-i siyâhdan bî-
karârım bu gece

3. bî-karârım:-(ı)m**Gazel 109****Mısra: 1***Rahatsız, huzursuz.*

Ey efendim hasretinden bî-
karârım togrusu
Aglamakdan hâl perişân âh
u zârım togrusu

4. bî-karârım:-(ı)m**Gazel 109****Mısra: 4***Yerinde duramamak. II**Âşığın sevgiliye kavuşma
heyecanıyla yerinde
duramaması.*

Fürkat ü hicrin eritdi sînede
yagım benim
Teşrifinle kıl müşerref bî-
karârım togrusu

bî-karâr etdi:**1. bî-karâr etdi:-di****Gazel 70****Mısra: 6****Kelime Tipi: Kalıp****İfade***Rahatsız etmek,
ızdırıp içinde bırakmak.*

Tîg-i hicrin sînem üzre sad-
hezârân yer dutar
Zahm-ı şemşîr-i ‘aşkından
bî-karâr etdi gönül

2. bî-karâr etdi:-di**Gazel 110****Mısra: 1****Kelime Tipi: Kalıp****İfade***Yerinde duramaz
duruma getirmek, kararsız
bırakmak. II Sevgilinin
gözlerini tekrar görme**arzusuyla âşığın yerinde
duramaması.*

Hasret-i çeşm-i siyâhın bî-
karâr etdi beni
Aglamakdan dil ü derûnum
yanar etdi beni

bî-karâr oldu:**1. bî-karâr oldu:-du****Gazel 24****Mısra: 5****Kelime Tipi: Kalıp****İfade***Yerinde duramamak.*

Subh u şâm fikrinle bi’llâh
bî-karâr oldu gönül
Hasretinle eyledim ben
sîneyi ‘üryân meded

bî-karâr olmuş:**1. bî-karâr olmuş:-muş****Gazel 65****Mısra: 3****Kelime Tipi: Kalıp****İfade***Yerinde duramamak. II
Kararsız, huzursuz olmak.*

Bunca demdir hicr-ile bî-
karâr olmuş gönül
Yanmasun dil n’eylesün
oldu bugün bu ayrılık

bî-kusûr:**1. bî-kusûrsun:-sun****Gazel 47****Mısra: 3***Kusursuz, mükemmel.**II Sevgili.*

Bî-kusûrsun ‘ind-i şâ’irde
misâlin yok begim
Âhu gözlerin gören
peymâne olmaz yâ n’eder

bil:

1. **bilmem:-me, -m****Gazel 8**

Mısra: 1

Bilgi sahibi olmak, bir konu hakkında bilgisi olmak.

Ey felek bilmem nedendir
bunca zulm etdin bana
Kılmadın aslâ mürüvvet
niçe kahr etdin bana

2. **bilmeyüp:-me, -(y)üp****Gazel 8**

Mısra: 6

Bilgi sahibi olmak, bir konu hakkında bilgisi olmak.

Bir terahhum kılmadın bu
hâl-i giryânıma sen
Vasf-ı hâlim bilmeyüp redd
ü sitem etdin bana

3. **bilmem:-me, -m****Gazel 10**

Mısra: 8

Bilgi sahibi olmak, bir konu hakkında bilgisi olmak.

Gelmemiş mislin cihâna bî-
bedelsin sevdiğim
N'eylesem bilmem ne itsem
hûri vü gilmân sana

4. **bilmez:-mez****Gazel 19**

Mısra: 4

Bilgi sahibi olmak, bir konu hakkında bilgisi olmak.

Şimdi düşdüm bahr-ı 'aşka
ey cevânım çâresi
Bunca derde bir devâyı ol
hakim bilmez mi hiç

5. **bilmezem:-mez, -(e)m****Gazel 32**

Mısra: 5

Bilgi sahibi olmak, bir konu hakkında bilgisi olmak.

Dehr içinde bilmezem yâ
Rab bu hicrân nedür
Zerrece lutfun görenler
Hüsrev ü Temûr olur

6. **bilür:-(ü)r****Gazel 50**

Mısra: 7

Bilgi sahibi olmak, bir konu hakkında bilgisi olmak.

Bunca demdir çekdiğim
sitemleri Mevlâ bilür
Sîne mecrûh dil şikeste hiç
sagalmaz yâremiz

7. **bilür:-(ü)r****Gazel 62**

Mısra: 5

Bilgi sahibi olmak, bir konu hakkında bilgisi olmak.

Çekdiğim Mevlâ bilür kim
yâr elinden mihneti
Kalmadı tâb ü tûvânım
kimle edem ben nizâ'

8. **bilmem:-me, -m****Gazel 80**

Mısra: 7

Bilgi sahibi olmak, bir konu hakkında bilgisi olmak.

N'eyledim bu dehre bilmem
şâd kılmaz gönlümü
Çarhiden şekvâ iden züvvâr
ararsan işte ben

9. **bilürsün:-(ü)r, -sün****Gazel 92**

Mısra: 6

Bilgi sahibi olmak, bir konu hakkında bilgisi olmak.

Cihânın zer ü sîmine sen
aldanma sakın ey dil
Bilürsün kim bekâsı yok
meger cânın yakandır bu

10. **bildim:-dim****Gazel 29**

Mısra: 10

Kabul etmek, saymak.

Rıfkıyâ yâr olsa bir dem
'âlem içre dil-rübâ
Cür'a-i câmını bildim Âb-ı
Kevserden lezîz

11. **bilemedim:-e, -me, -dim****Gazel 33**

Mısra: 7

İdrak etmek, anlamak, kavramak.

Boyumdan aşdı hûn-ı 'aşkı
şimdi ben bilemedim
Garik-i bahr-ı tугyânda
cânım bir bâda kalmışdır

12. **bilürsün:-(ü)r, -sün****Gazel 55**

Mısra: 6

İdrak etmek, anlamak, kavramak.

Hâl-i zârımdan haberdâr
olmadın sen ey gönül
Sana yâr olmaz bilürsün
ben dedim peyvend kes

13. **bilmez:-mez****Gazel 58**

Mısra: 6

İdrak etmek, anlamak, kavramak.

Ben gibi bir 'âşık-ı şeydâya
rahm etmezdi hiç
Tıfıldır bilmez diyüben
eyledim ol câna 'arz

14. bildi:-di

Gazel 59

Mısra: 4

İdrak etmek, anlamak, kavramak.

Tıfl bilmezdi sadık-ı
'âşıkının kadrini
Şimdi bildi hamdi'llâh
yüzüne geldikde hat

15. bilmedim:-me, -dim

Gazel 78

Mısra: 5

İdrak etmek, anlamak, kavramak.

Bilmedim bu dehre ben de
n'eyledim n'etdim 'aceb
Olmadı çarh-ı mukârin dâd
u bî-dâd eyledim

16. bilmedim:-me, -dim

Gazel 79

Mısra: 7

İdrak etmek, anlamak, kavramak.

Sende ey zâhid nedür bunca
ta'annüd bilmedim
Görmedin mi hüsn-i yâri
şu'ledârımdır benim

17. bilmem:-me, -m

Gazel 86

Mısra: 10

İdrak etmek, anlamak, kavramak.

'Ömrüm oldukça yanarım
âteş içre ben Halîl
Sen de bilmem bu garîb
Rıfkîyi n'etdin n'eyledin

18. bil:

Gazel 92

Mısra: 4

İdrak etmek, anlamak, kavramak.

Çıkınca taht-ı zerrîne gurûr
etme ana kim sen
Ki bi'llâhi çıkan inmiş eyi
bil nerdübândır bu

19. bilmeyen:-me, -(y)en

Gazel 97

Mısra: 10

İdrak etmek, anlamak, kavramak.

Dutdu bir pend ü nasîhat
didiler kim Rıfkıya
Açma hâlin gel sakın sen
bilmeyen câhillere

20. bilde:-de

Gazel 107

Mısra: 9

*Vücudun orta yeri, bel.
II Sevgilini beli.*

Gâh elde gâh bilde dem-be-
dem 'üryân eder
Vurulur Rıfkîye hançer bî-
amân egler beni

bî-lâne:

1. bî-lânedir:-dir

Gazel 54

Mısra: 8

Yuvasız, evsiz.

Senin ol hüsn-i gülşeni
temâşâ eyleyen 'âşık
Misâl-i şeydâ bülbüldür
hemân bî-lânedir sensiz

2. bî-lânedir:-dir

Gazel 102

Mısra: 2

Yuvasız, evsiz.

Kemend-i lutfuna
baglanmayan dîvânedir
bence
Esîr-i 'âşk olan mürğ-i
dilim bî-lânedir bence

bilin:

1. bilinmez:-mez

Gazel 51

Mısra: 8

Öğrenilmek, tanınmak.

Olmuşum bir derd esîri
kimse bilmez hâl nedir
Fehm olunmaz hem
bilinmez böyle bir
dîvâneyiz

bi'llâh:

1. bi'llâh:

Gazel 21

Mısra: 10

*"Allah'a yemin olsun."
anlamında kullanılan yemin
ifadesi.*

Bülbül-i şeydâ misâli
nagmesâz oldum yine
Rıfkıyım bi'llâh efzûn
eyledin zârım kadeh

2. bi'llâh:

Gazel 24

Mısra: 5

*"Allah'a yemin olsun."
anlamında kullanılan yemin
ifadesi.*

Subh u şâm fikrinle bi'llâh
bî-karâr oldu gönül

Hasretinle eyledim ben
sîneyi 'üryân meded

3. bi'llâh:

Gazel 3

Mısra: 9

"Allah'a yemin olsun."

anlamında anlamı

kuvvetlendirmek için

kullanılan yemin ifadesi.

On sekiz bin 'âlemin Hâlıkı
sensin bi'llâh
Cümlesi emrine münkâd
oldu hep arz u semâ

bi'llâhi:

1. bi'llâhi:

Gazel 92

Mısra: 4

"Allah için, Allah

hakki için, Allah'a yemin

olsun" anlamlarında

kullanılan yemin ifadesi.

Çıkınca taht-ı zerrîne gurûr
etme ana kim sen
Ki bi'llâhi çıkan inmiş eyi
bil nerdübândır bu

2. bi'llahi:

Gazel 101

Mısra: 10

"Allah için, Allah

hakki için, Allah'a yemin

olsun" anlamlarında

kullanılan yemin ifadesi.

Sen hakâretle bana etme
nazar ey dil-rübâ
Bi'llahi çeşm-i siyâhdan bi-
karârım bu gece

bilme:

1. bilmem:-m

Gazel 47

Mısra: 7

Bilgisi olmamak,
haberdar olmamak.

Leblerin sâfi 'asel kaymak
mıdır bilmem şeker
Bûs-ı la'lin bir gören
mestâne olmaz yâ n'eder

2. bilmez:-z

Gazel 51

Mısra: 7

Bilgisi olmamak,
haberdar olmamak.

Olmuşum bir derd esîri
kimse bilmez hâl nedir
Fehm olunmaz hem
bilinmez böyle bir
dîvâneyiz

3. bilmem:-m

Gazel 46

Mısra: 3

Anlayamamak,
kavrayamamak.

Sen beni Mecnûn-sıfat çün
eyledin bilmem niçün
Vech-i gülşenin 'aceb
Leylâda görmüş var mıdır

4. bilmem:-m, -

Gazel 104

Mısra: 5

Anlayamamak,
kavrayamamak.

Sana şems-i cihân dirsem
hatâ mıdır bana bilmem
Görenlerin dili birden ki
memnûn oldu gitdikçe

bilür mü:

1. bilür mü:-(ü)r, -mü

Gazel 53

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Anlamak, idrak etmek.

Beni ta'kib ider zâhid bilür
mü 'aşk u sevdâyı
Habersiz olmuş 'âlemde
riyâsı artar eksilmez

bî-mecâl oldum:

1. bî-mecâl oldum:-dum

Gazel 100

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güçsüz kalmak, halsiz
düşmek, takati kalmamak.

Rıfkıyâ 'âlemde sensin
gâyri yâri n'eylesün
Âh kim yandım elinden bî-
mecâl oldum yine

bî-mürüvvet:

1. bî-mürüvvet:

Gazel 16

Mısra: 3

İnsafsız, acımasız,
hayırsız. II Sevgili.

Bî-mürüvvet rahm u şefkat
eylemez ol 'âşık
Meylini agyâra virmiş küfr-
i tersânı unut

2. bî-mürüvvet:

Gazel 44

Mısra: 6

İnsafsız, acımasız,
hayırsız. II Sevgili.

Çok cefâ çekdim yolunda
bilmedi kadirim benim
Rahmı yokdur bî-mürüvvet
cândan el çekdim yeter

3. bî-mürüvvetdir:-dir

Gazel 62

Mısra: 7
İnsafsız, acımasız,
hayırsız. II Sevgili.

Bî-mürüvvetdir rakîbden
gayrıya itmez nazar
Ey gönül ol dilber-i ra'nâyâ
sen et elvedâ'

4. bî-mürüvvet:

Gazel 74

Mısra: 10
İnsafsız, acımasız,
hayırsız. II Sevgili.

Çün 'inâyet eyleyüp ihsân
kılmaz Rıfkıyâ
Bî-mürüvvet yâr elinden
cism-i bür-yân aglarım

bin:

1. bin:

Gazel 92

Mısra: 2
Binlerce, pek çok.

Oturup kasr-ı Îrânda deme
sâbit mekândır bu
Niçe bin 'âşık-ı şeydâ
göçürmüş bir cihândır bu

bî-nazîr:

1. bî-nazîrsin:-sin

Gazel 88

Mısra: 5
Eşsiz, benzersiz.

Gelmemiş mislin cihâna bî-
nazîrsin sevdiğim
Gonce-i nev-reste için
gelmişim gülzâre ben

bî-nevâ:

1. bî-nevâlar:-lar

Gazel 23

Mısra: 7

Muhtaç, çaresiz,
nasipsiz. II Âşık.

Neylesün bu bî-nevâlar
sözüne bakmaz gönül
Sen de insâf eyle bârî
anların hâline bah

bî-nihâyet:

1. bî-nihâyet:

Gazel 3

Mısra: 11
Sonu olmayan, sonsuz.

Cürm ü 'isyân bî-nihâyet
lutfuna nisbet degil
Ümmidim var dergahinden
Rıfkıyâ kılma i'mâ

bir:

1. bir:

Gazel 8

Mısra: 5
"Bir kez" anlamında
kullanılan sayı sıfatı.

Bir terahhum kılma dîn bu
hâl-i giryânıma sen
Vasf-ı hâlim bilmeyüp redd
ü sitem etdin bana

2. bir:

Gazel 22

Mısra: 4
"Bir kez" anlamında
kullanılan sayı sıfatı.

Subh u şâm feryâd içinde
zârına gûş virmedin
N'ola bir lutf-ı nazarla âh u
efgânına bah

3. bir:

Gazel 56

Mısra: 1
"Bir kez" anlamında
kullanılan sayı sıfatı.

Kerem kıl ey efendim
buraya sen bir kademler bas
Yüzümü hâke ferş etdim
n'ola sen bir kademler bas

4. bir:

Gazel 56

Mısra: 2
"Bir kez" anlamında
kullanılan sayı sıfatı.

Kerem kıl ey efendim
buraya sen bir kademler bas
Yüzümü hâke ferş etdim
n'ola sen bir kademler bas

5. bir:

Gazel 56

Mısra: 4
"Bir kez" anlamında
kullanılan sayı sıfatı.

Nazargâh eyledim râhın çi
çokdan ey perî peyker
Kerem lutf u 'inâyetle gelüp
sen bir kademler bas

6. bir:

Gazel 56

Mısra: 6
"Bir kez" anlamında
kullanılan sayı sıfatı.

Yakındır çıkmaya cânım
gönül ârzû-yı hasretde
Mürüvvet hâlime eyle hele
sen bir kademler bas

7. bir:

Gazel 56

Mısra: 8
"Bir kez" anlamında
kullanılan sayı sıfatı.

Nedendir günde agyâra
gidüp hürmet ider oldun
Bize de bir kere mihmân
ola sen bir kademler bas

8. bir:

Gazel 56

Mısra: 10

"Bir kez" anlamında
kullanılan sayı sıfatı.

Cihânda şâh-ı gönlümsün
niçe vâz gele bu Rıfkî
İşigin üzre ser koydu hele
sen bir kademler bas

9. bir:

Gazel 3

Mısra: 1

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Ben günahkâr bir kulum yâ
Rabbi muhtâcım sana
Kimseden imdâd yetişmez
sen yetür imdâd bana

10. bir:

Gazel 9

Mısra: 4

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Nâr-ı 'aşkında begim burc-ı
hisârım pür-harâb
Kalmadı sabra karârım yok
mu bir rahmın bana

11. bir:

Gazel 9

Mısra: 7

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Bir hayâl-i hâma düşdü bu
gönül sevdâ ile
Çün müyesser ola mı
'âlemde ol vaslın bana

12. bir:

Gazel 11

Mısra: 1

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Çarh-ı devrân-ı felekden
olsa bir himmet bana
Şübhesiz ol demde olur yâr
ile vuslat bana

13. bir:

Gazel 11

Mısra: 8

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

'Âşıkın gönlünü al kim
hâliden hâlî değil
Lutfunu itme dirîğ sen eyle
bir hürmet bana

14. bir:

Gazel 12

Mısra: 8

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Ben sana meylim vereli
gamdan âzâd olmadım
Bir bakışla bagrımı hûn
eyledin sen dilrübâ

15. bir:

Gazel 13

Mısra: 3

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Sâ`ilim kapuna geldim bir
zekât-ı hüsn için
Redd edüp mahzûnluguma
söyle ki kimdir sebep

16. bir:

Gazel 16

Mısra: 2

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Ey gönül yâr olmayan ol
nâzlı cânânı unut
Hüsnüne magrûr olan bir
dâne hûbâmı unut

17. bir:

Gazel 19

Mısra: 4

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Şimdi düşdüm bahr-ı 'aşka
ey cevânım çâresi
Bunca derde bir devâyı ol
hakîm bilmez mi hiç

18. bir:

Gazel 19

Mısra: 10

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Rıfkıyâ çünkü ezelden yazdı
levhe ol Ganî
Eylesem çokça du'âyı bir
kabûl olmaz mı hiç

19. bir:

Gazel 20

Mısra: 5

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Görmedim dehr içre ben de
bir karâr üzre olan
Kizbine aldanma ey dil ol
fenâdan sen de geç

20. bir:

Gazel 20

Mısra: 7

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Et kanâ'at künc-i mihnet
üzre eyle bir karâr
Tâc u taht u şevket ü zîbâ
cihândan sen de geç

21. **bir:****Gazel 20**

Mısra: 10

*Belirsizlik bildiren**sıfat.*

Hırka-pûş olsan n'ola Rıfkî
misâli böylece
Git tarîk-i Hakk'a bir dem
nik ü bedden sen de geç

22. **bir:****Gazel 21**

Mısra: 7

*Belirsizlik bildiren**sıfat.*

Tercemânsız feth ider
ebsem de olsa bir kişi
Ben gedâ bî-çâreninsin
almasın 'ârım kadeh

23. **bir:****Gazel 23**

Mısra: 1

*Belirsizlik bildiren**sıfat.*

Görmedim gülzâr içinde
sen gibi bir gül-şâh
Büy-ı gülden olmuşum
mest eylerim çün âh vâh

24. **bir:****Gazel 23**

Mısra: 9

*Belirsizlik bildiren**sıfat.*

Hey imânsız kâfiroglu bana
yok mu bir rahim
Kim demiş pervâne eyle
Rıfkıyî âteşde yah

25. **bir:****Gazel 25**

Mısra: 6

*Belirsizlik bildiren**sıfat.*

Ol siyâh ebrûların almış
yanagın çevresi
Bûsegâh-ı 'âşıkâne oldu bir
gizlüce sed

26. **bir:****Gazel 28**

Mısra: 9

*Belirsizlik bildiren**sıfat.*

Rıfkıyâ evlâd u mâldan
olmadı bir fâ`ide
Ger irişse lutf-ı Bârî bana
yok andan lezîz

27. **bir:****Gazel 31**

Mısra: 7

*Belirsizlik bildiren**sıfat.*

Bir zamân 'ankâlara baş
egmez-idi bu gönül
Şimdi nâ-merd-i cihâna kul
u kurbân ol da gör

28. **bir:****Gazel 33**

Mısra: 8

*Belirsizlik bildiren**sıfat.*

Boyumdan aşdı hûn-ı 'aşkı
şimdi ben bilemedim
Garîk-i bahr-ı tугyânda
cânım bir bâda kalmuşdır

29. **bir:****Gazel 34**

Mısra: 6

*Belirsizlik bildiren**sıfat.*

Âsitan-ı lutfun içre 'âşık-ı
şeydâların
İstemezler bir nazar kılsun
sana bî-gâneler

30. **bir:****Gazel 34**

Mısra: 9

*Belirsizlik bildiren**sıfat.*

Hirmen-i vaslına bir dem
râh-ı maksûd ugrasa
Rıfkı tek künc-i cihânı terk
eder mestâneler

31. **bir:****Gazel 38**

Mısra: 8

*Belirsizlik bildiren**sıfat.*

Birbirin ardınca gelmek
üzredir 'aşk u belâ
Bâr-ı gamlar bağlanur gûyâ
ki bir kervân gider

32. **bir:****Gazel 39**

Mısra: 4

*Belirsizlik bildiren**sıfat.*

Lutf idüp hüsn ü cemâle sen
gurûr olma begim
Kalmaz elbet bu güzellik
bâd-i müy bir gün eser

33. **bir:****Gazel 41**

Mısra: 9

*Belirsizlik bildiren**sıfat.*

Niçe bir teklîf kıldım gûş
virmez sözüme
Rıfkı der yandım bu nâra
gönlüm aklar hû çeker

34. **bir:****Gazel 50**

Mısra: 3

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Bir 'acâyib derde düşdüm
kimseden yokdur meded
Dergeh-i Hakka sığındım
gayriden yok çâremiz

35. **bir:****Gazel 50**

Mısra: 6

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Ben tevekkül bâbına bend
eyledim sıdkım bütün
Bir gün elbetde açar bu
tâli'-i seyyâremiz

36. **bir:****Gazel 51**

Mısra: 8

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Olmuşum bir derd esîri
kimse bilmez hâl nedir
Fehm olunmaz hem
bilinmez böyle bir
dîvâneviz

37. **bir:****Gazel 52**

Mısra: 6

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Gam gam üste gelmededir
birbirin ta'kible
N'ola yâ Rab bir perişân
olsa bu gam-hânemiz

38. **bir:****Gazel 52**

Mısra: 10

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Resen-i ümmîd Rıfkî
bağladı Allâha kim
Feth-i bâb itse gerekdir bir
gün ol Sübhânımız

39. **bir:****Gazel 57**

Mısra: 3

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Lutf ile kılsan nazarı sen
ana bir rıfk-ile
Hışm-ile etme cefâyı çün
hicâb altında arz

40. **bir:****Gazel 58**

Mısra: 2

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Yazmışım hâl-i dil-i
takrîrimi ben yâre 'arz
Belki bir gün eyleyeler
derdimi cânâna 'arz

41. **bir:****Gazel 58**

Mısra: 5

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Ben gibi bir 'âşık-ı şeydâya
rahm etmezdi hiç
Tıfıdır bilmez diyüben
eyledim ol cânâ 'arz

42. **bir:****Gazel 58**

Mısra: 7

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Sûret-i hâlîme yokdur bir
meserret zerreveş
Ben teşekkî etmeyem mi
sen şeh-i hûbâna arz

43. **bir:****Gazel 59**

Mısra: 8

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Birbirin ardınca gelmek
üzere ol mûları
Çevre yanın kapladı
ruhsârını bir tâze hat

44. **bir:****Gazel 62**

Mısra: 10

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Gözle 'âdet-i ezelden 'âşık
eyler cefâ
Rıfkıyâ cevri ü cefâdan
gayrı yokdur bir metâ'

45. **bir:****Gazel 63**

Mısra: 4

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Dil harâbım çeşm-i cellâdın
elinden el-amân
Çekdi sînem üzre şimdi tâze
bir dâg üzre dâg

46. **bir:****Gazel 67**

Mısra: 8

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Yok bugün dehr içre bir
dem ehline ragbet ola
Allah Allah bir fenâ eyyamı
oldu bahtımın

47. **bir:**

Gazel 71

Mısra: 10

Belirsizlik bildiren

sıfat.

Lebleri hüsnün zekâtı
Rıfkıya versen n'ola
Bir hayâl-i hasretinden
büsbütün kandır gönül

48. **bir:**

Gazel 72

Mısra: 5

Belirsizlik bildiren

sıfat.

Bir dükenmez derde
düşdüm çâreler olmaz
meded
Çünkü 'ilâc olmadıkça ol
hakîmden çekdim el

49. **bir:**

Gazel 72

Mısra: 9

Belirsizlik bildiren

sıfat.

Rıfkı der devrân içinde şâd
olup bir gülmedim
Künc-i 'uzlet eyleyüp âh u
figândan çekdim el

50. **bir:**

Gazel 73

Mısra: 4

Belirsizlik bildiren

sıfat.

Cemâlin şem'ine yandım
gece pervâne gibi

Mürüvvet yok mudur sende
bir ihsân kıl bana şâhum

51. **bir:**

Gazel 74

Mısra: 7

Belirsizlik bildiren

sıfat.

Tarz-ile bir hōş edâsı serden
aldı 'âklımı
Serserî Mecnûn misâli geşt
ü devrân aqlarım

52. **bir:**

Gazel 75

Mısra: 2

Belirsizlik bildiren

sıfat.

Âteş-i 'aşka düşelden
etmedim ben def' -i gam
Bir devâsız derde düşdüm
bulmadım bir zerre em

53. **bir:**

Gazel 75

Mısra: 5

Belirsizlik bildiren

sıfat.

Hûn bagrım pâre pâre olsa
yokdur bir meded
Eyledim nâsdan tehâşî
etmedim zârî bu dem

54. **bir:**

Gazel 85

Mısra: 9

Belirsizlik bildiren

sıfat.

Yok mu sende bir mürüvvet
Rıfkıya ey 'âli-şâh
Sen efendimsin begimsin
bendene kıl bir ihsân

55. **bir:**

Gazel 85

Mısra: 10

Belirsizlik bildiren

sıfat.

Yok mu sende bir mürüvvet
Rıfkıya ey 'âli-şâh
Sen efendimsin begimsin
bendene kıl bir ihsân

56. **bir:**

Gazel 88

Mısra: 7

Belirsizlik bildiren

sıfat.

Gönlümü aldın elimden yok
mu bir rahmın bana
N'eyledin mihr ü vefâyı işte
düşdüm zâra ben

57. **bir:**

Gazel 88

Mısra: 10

Belirsizlik bildiren

sıfat.

Sen degil misin benim bu
'aklımı gâret eden
N'ola bir lutfun tokunsa
kalmışım bî-çâre ben

58. **bir:**

Gazel 88

Mısra: 14

Belirsizlik bildiren

sıfat.

Görmedim Bagdâd içinde
sen gibi bir meh-likâ
Çâre yok mecbûrun oldum
düşmüşüm bir dâra ben

59. **bir:**

Gazel 92

Mısra: 2

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Oturup kasr-ı Îrânda deme
sâbit mekândır bu
Niçe bin 'âşık-ı şeydâ
göçürmüş bir cihândır bu

60. **bir:**

Gazel 92

Mısra: 8

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Peşimân olmadan tizcek
düşür 'aklımı ser üzre
Gider devlet gelür fûrkat ki
böyle bir zamândır bu

61. **bir:**

Gazel 95

Mısra: 4

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Hâk-i pâyiyle müşerref
oldugum demde hemân
Destine sundum 'arîzim
bakdı bir dem hâlîme

62. **bir:**

Gazel 97

Mısra: 9

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Dutdu bir pend ü nasîhat
didiler kim Rıfkıya
Açma hâlin gel sakın sen
bilmeyen câhillere

63. **bir:**

Gazel 99

Mısra: 5

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Âb u dâne tâ ezelden bir
yere cem' olmamış
Cem'-i kısmet çün bugün
cevlân edersem kime ne

64. **bir:**

Gazel 105

Mısra: 2

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Şemm-i rûyun gonceden
artık degil mi 'âşık
Tig-ı gamzenden tokundu
gönlüme bir sâ'ika

65. **bir:**

Gazel 106

Mısra: 9

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Derûn-ı dilde Rıfkînın bir
âteş var muhabbetden
Ki sönmez haşre dek dâ'im
o takdîr-i Celâl oldu

66. **bir:**

Gazel 107

Mısra: 1

*Belirsizlik bildiren
sıfat.*

Öyle bir cünûn-ı 'aşkım bir
cevân egler beni
Âhu gözlü bir melek kaşı
kemân egler beni

67. **bir:**

Gazel 18

Mısra: 1

Sayı sıfatı.

Ey gönül bir yâr için âh
etdigin demler 'abes
Aglayup feryâd u zârî
töktüğün kanlar 'abes

68. **bir:**

Gazel 23

Mısra: 5

Sayı sıfatı.

Mir'atı eline al da bir
temâşâ it sana
Niçe 'âşıkları etdin şimdice
haste naçah

69. **bir:**

Gazel 25

Mısra: 4

Sayı sıfatı.

Pertev-i hüsn ü cemâlin
şu'ledâr olmuş yine
Görmemiş kimse cihânda
sen gibi bir serv-kad

70. **bir:**

Gazel 26

Mısra: 8

Sayı sıfatı.

Gam giribânım dutuban çâk
çâk etse eger
Görmezim hakkımda yazık
diyecek bir hûb merd

71. **bir:**

Gazel 29

Mısra: 9

Sayı sıfatı.

Rıfkıyâ yâr olsa bir dem
'âlem içre dil-rübâ
Cür'a-i câmını bildim Âb-ı
Kevserden lezîz

72. **bir:**

Gazel 31

Mısra: 3

Sayı sıfatı.

Bir vefâsız dil-rübâdan
şeblerim tâ ki seher

İnleyüp feryâd içinde zâr u
efgân ol da gör

73. **bir:**

Gazel 33

Mısra: 2

Sayı sıfatı.

Hayât u nokta-i cân bir
salınmış mûda kalmışdır
Şifâ-yı sıhhatim bir sâgar-ı
memlûda kalmışdır

74. **bir:**

Gazel 39

Mısra: 1

Sayı sıfatı.

Ey perî hüsnün gibi ben
görmedim bir hûb püser
Aldı 'aklımı başımdan
koymadı hem tâb u fer

75. **bir:**

Gazel 41

Mısra: 1

Sayı sıfatı.

Bir büt-i tersâ elinden
gönlüm aglar hû çeker
Bâg-ı hüsnün içre girdim
dilim aglar hû çeker

76. **bir:**

Gazel 42

Mısra: 3

Sayı sıfatı.

Üftâde gönül bir püser-i
'İsevi yârdan
İçdiği hele bâde mi yok
zehr-ile semler

77. **bir:**

Gazel 42

Mısra: 9

Sayı sıfatı.

Rıfkî yine bir Ermeni dil-
berine vermiş
Gönlünü bütün âh ederek
didesi nemler

78. **bir:**

Gazel 43

Mısra: 3

Sayı sıfatı.

Bir tebessümle begim sen
eyledin ser-mest kim
'Aklımı yagmaya verdin
Mecnun oldum ey 'Ömer

79. **bir:**

Gazel 44

Mısra: 1

Sayı sıfatı.

Ey gönül bir kâmet-i
bâlâdan el çekdim yeter
Hüsnüne magrûr olan
gaddârdan el çekdim yeter

80. **bir:**

Gazel 44

Mısra: 10

Sayı sıfatı.

Âh edüp giryân ile oldum
cüdâ ol yârdan
Rıfkı tek bir 'âşık-ı
şeydâdan el çekdim yeter

81. **bir:**

Gazel 46

Mısra: 8

Sayı sıfatı.

Ben garîb üftâdeye rahm
itmedin bir kez n'ola
'Aşk zehrin nûş iden bir
bâde görmüş var mıdır

82. **bir:**

Gazel 46

Mısra: 10

Sayı sıfatı.

Sabrıma yokdur tahammül
Rıfkı tek âh eyledim
Ben gibi bir hicr-ile üftâde
görmüş var mıdır

83. **bir:**

Gazel 47

Mısra: 8

Sayı sıfatı.

Leblerin sâfî 'asel kaymak
mıdır bilmem şeker
Bûs-ı la'lin bir gören
mestâne olmaz yâ n'eder

84. **bir:**

Gazel 48

Mısra: 3

Sayı sıfatı.

Bir cemâl-i pür-ziyânın
rahmı yok sen 'âşık
Hasretinden hâl perîşân
cism ü cân mihnetlenür

85. **bir:**

Gazel 48

Mısra: 7

Sayı sıfatı.

Çâr ebrû bir cevândır
pâdişâhım gönlümüz
Emrine tâ'ât kılup koşarak
sür'atlenür

86. **bir:**

Gazel 51

Mısra: 7

Sayı sıfatı.

Olmuşum bir derd esîri
kimse bilmez hâl nedir
Fehm olunmaz hem
bilinmez böyle bir
dîvâneyiz

87. **bir:**

Gazel 52

Mısra: 3

Sayı sıfatı.

Bir perîveş dilber-i ra'nâyâ
aldandı gönül
Artmada günden güne
dâ'im dil-i nâlânımız

88. **bir:**

Gazel 61

Mısra: 9

Sayı sıfatı.

Rıfkı-i kemter kulun tek
olmadı bir sâdıkın
Hâk-payına şimdi düşdüm
eyleyelim el-vedâ'

89. **bir:**

Gazel 66

Mısra: 8

Sayı sıfatı.

Nâzenîn nâzûk edâsın ey
melek-simâ perî
Ser-nigûn etdin beni hem
sen de bir mestâna bak

90. **bir:**

Gazel 67

Mısra: 7

Sayı sıfatı.

Yok bugün dehr içre bir
dem ehline ragbet ola
Allah Allah bir fenâ eyyamı
oldu bahtımın

91. **bir:**

Gazel 69

Mısra: 5

Sayı sıfatı.

Ditreşir gerdânda mûlar her
biri bir kan ider
Ben garîb dil-hasteye hem
bî-emândır perçemin

92. **bir:**

Gazel 70

Mısra: 9

Sayı sıfatı.

Rıfkı der devrân içinde şâd
olup bir gülmedim
Âh idüp çarhın elinden terk-
i 'âr etdi gönül

93. **bir:**

Gazel 71

Mısra: 8

Sayı sıfatı.

Ey cemâl-i mâh-rûyum
elverir bunca cefâ
Rahm kıl bir dem bana kim
zâr u efgândır gönül

94. **bir:**

Gazel 74

Mısra: 3

Sayı sıfatı.

Bir cüvânın âteşiyle
yanmada her şeb gönül
Vâh kim sevdâ elinden dâd
u efgân ağlarım

95. **bir:**

Gazel 75

Mısra: 3

Sayı sıfatı.

Âh idüp yandı gönül bir
kâmet-i bâlâ için
Görmedim bir şebde râhat
kapladı hicrân u gam

96. **bir:**

Gazel 75

Mısra: 4

Sayı sıfatı.

Âh idüp yandı gönül bir
kâmet-i bâlâ için
Görmedim bir şebde râhat
kapladı hicrân u gam

97. **bir:**

Gazel 75

Mısra: 8

Sayı sıfatı.

Ey felek çarhın elinde kime
ben şekvâ kılam
Bir murâdım üzre dönmez
dolanur her demde kem

98. **bir:**

Gazel 76

Mısra: 3

Sayı sıfatı.

Vâh kim yakdı çerâg u
şem'ine bir mâh-rû
Bülbül-i şûrîde tek
gülzâriden ayrılmışım

99. **bir:**

Gazel 76

Mısra: 6

Sayı sıfatı.

Hasretinden gözlerim kan
dökmede şâm u seher
Kadd-i şimşâd bir gül-i
ruhsâriden ayrılmışım

100. **bir:**

Gazel 81

Mısra: 5

Sayı sıfatı.

Âsitân-ı lutfun içre ben
bugün bir sâ'ilim
Kurb-ı hüsnün goncesinde
hâr ararsan işte ben

101. **bir:****Gazel 84**

Mısra: 1

Sayı sıfatı.

Meclis-i yârâna lâzım bâde
bir gül bir de sen
Pür-safâ olmaya lâzım bâde
bir gül bir de sen

102. **bir:****Gazel 84**

Mısra: 1

Sayı sıfatı.

Meclis-i yârâna lâzım bâde
bir gül bir de sen
Pür-safâ olmaya lâzım bâde
bir gül bir de sen

103. **bir:****Gazel 84**

Mısra: 2

Sayı sıfatı.

Meclis-i yârâna lâzım bâde
bir gül bir de sen
Pür-safâ olmaya lâzım bâde
bir gül bir de sen

104. **bir:****Gazel 84**

Mısra: 2

Sayı sıfatı.

Meclis-i yârâna lâzım bâde
bir gül bir de sen
Pür-safâ olmaya lâzım bâde
bir gül bir de sen

105. **bir:****Gazel 84**

Mısra: 4

Sayı sıfatı.

İstemem sensiz cihâm câh u
mansıb n'eylerim

Zînet-i dünyâyâ lâzım bâde
bir gül bir de sen

106. **bir:****Gazel 84**

Mısra: 4

Sayı sıfatı.

İstemem sensiz cihâm câh u
mansıb n'eylerim
Zînet-i dünyâyâ lâzım bâde
bir gül bir de sen

107. **bir:****Gazel 84**

Mısra: 6

Sayı sıfatı.

Olmaya agyâr ebed kim
gamdan âzâd olalım
Mihnet-i ref'ine lâzım bâde
bir gül bir de sen

108. **bir:****Gazel 84**

Mısra: 6

Sayı sıfatı.

Olmaya agyâr ebed kim
gamdan âzâd olalım
Mihnet-i ref'ine lâzım bâde
bir gül bir de sen

109. **bir:****Gazel 84**

Mısra: 8

Sayı sıfatı.

Hicr-ile âlûde olmak 'âşıkâ
hiç gam degil
Çün firâk-ı hicre lâzım bâde
bir gül bir de sen

110. **bir:****Gazel 84**

Mısra: 8

Sayı sıfatı.

Hicr-ile âlûde olmak 'âşıkâ
hiç gam degil
Çün firâk-ı hicre lâzım bâde
bir gül bir de sen

111. **bir:****Gazel 84**

Mısra: 10

Sayı sıfatı.

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Derdimin def'ine lâzım
bâde bir gül bir de sen

112. **bir:****Gazel 84**

Mısra: 10

Sayı sıfatı.

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Derdimin def'ine lâzım
bâde bir gül bir de sen

113. **bir:****Gazel 86**

Mısra: 6

Sayı sıfatı.

Rûz u şeb efgân idüp kanlar
tökersen gam degil
Misli yok bir âfet-i devrânı
n'etdin n'eyledin

114. **bir:****Gazel 88**

Mısra: 1

Sayı sıfatı.

Bir büt-i tersâ elinden
olmuşum âvâre ben
'Âşık-ı üftâde oldum
gözleri sehâre ben

115. **bir:****Gazel 88**

Mısra: 13

Sayı sıfatı.

Görmedim Bagdâd içinde
sen gibi bir meh-likâ
Çâre yok mecbûrun oldum
düşmüşüm bir dâra ben

116. **bir:****Gazel 89**

Mısra: 1

Sayı sıfatı.

Ey gönül bir 'İsevî mahbûb
sevdim yaza ben
Nîm-nigâh-ile dutuldum
çeşm-i mest-i nâza ben

117. **bir:****Gazel 89**

Mısra: 8

Sayı sıfatı.

Cân fedâ kılsam yolunda
hayf gelmez cânıma
'Âşık-ı dil-dâdeyim bir dil-
ber-i mümtâza ben

118. **bir:****Gazel 89**

Mısra: 10

Sayı sıfatı.

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Çün nahîf meftûn olup bir
gamze-i gammâza ben

119. **bir:****Gazel 90**

Mısra: 11

Sayı sıfatı.

N'ola bir nîm-nazar kılsan
bu Rıfkî bendene şâhım
Terahhum kıl gedâlara eger
dersen sevâb olsun

120. **bir:****Gazel 91**

Mısra: 5

Sayı sıfatı.

Bir tebessüm eyleyüp
'aklım perîşân eyledin
Dili hicrân derd-ile dîvâne
etmiş mâh-rû

121. **bir:****Gazel 91**

Mısra: 5

Sayı sıfatı.

Bir tebessüm eyleyüp
'aklım perîşân eyledin
Dili hicrân derd-ile dîvâne
etmiş mâh-rû

122. **bir:****Gazel 95**

Mısra: 8

Sayı sıfatı.

Çün perîşân oldu hâlim
kimseler vâkıf değil
Ey felek bir rahm kılsan
dîde-i giryânıma

123. **bir:****Gazel 97**

Mısra: 7

Sayı sıfatı.

Bir çerâg u şem'e yanmış ol
dili pervânesi
Eyledim izhâr hâli söyledim
'âkillere

124. **bir:****Gazel 98**

Mısra: 5

Sayı sıfatı.

Bunca demdir âh u feryâd
etdığım bir şüh için

Kaddi tûbâ âhu gözlüm
şimdi geldi hatıra

125. **bir:****Gazel 100**

Mısra: 5

Sayı sıfatı.

Şûrb-i rindân-sıfat bir dil-
ber-i ra'nâya ben
İtmeye pend ü nasihat per ü
bâl oldum yine

126. **bir:****Gazel 107**

Mısra: 1

Sayı sıfatı.

Öyle bir cünûn-ı 'aşkım bir
cevân egler beni
Âhu gözlü bir melek kaşı
kemân egler beni

127. **bir:****Gazel 107**

Mısra: 2

Sayı sıfatı.

Öyle bir cünûn-ı 'aşkım bir
cevân egler beni
Âhu gözlü bir melek kaşı
kemân egler beni

128. **bir:****Gazel 108**

Mısra: 7

Sayı sıfatı.

Ben esîr-i zülfün oldum sen
de bir insâfa gel
Sırr-ı Hakdır ey efendim
sana meftûn eyledi

129. **bir:****Gazel 112**

Mısra: 8

Sayı sıfatı.

Kim sana akrân olurmuş
dil-berim hûrî-sıfat
Görmedim mislin cihânda
sen gibi bir eşbehi

130. **bir:**

Gazel 113

Mısra: 8

Sayı sıfatı.

O rübâ perçem çıkarmış zîr-
i fesden nâ-gehân
Korkarım bir tel kırar
meşşâtanın ol şânesi

131. **bir:**

Gazel 33

Mısra: 1

Aynı, eşit.

Hayât u nokta-i cân bir
salınmış mûda kalmışdır
Şifâ-yı sıhhatim bir sâgar-ı
memlûda kalmışdır

bir dahı:

1. **bir dahı:**

Gazel 44

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir daha, artık,
bundan sonra.*

Misl-i Yûsuf da olursa bir
dahı meyl etmeyem
Şems-i tâbân mâh-ı devrân
yârdan el çekdim yeter

bir dem:

1. **bir dem:**

Gazel 15

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir an önce, hemen.

Nîm-nigâhla kasd idince
câna bir kez hışm-ile
Turmayup çıkmayı ister
n'eylesün bir dem necât

2. **bir dem:**

Gazel 82

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir zaman, bir an.

Hüsn-ile agyâra kılma nîm-
nazar bir dem perî
Nîk nâmın medh edince
şî'rim kemlenmesin

bir hâl oldum:

1. **bir hâl oldum:-dum**

Gazel 43

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Usanmak, yorulmak.

Ben senin hüsn cemâline
'âşık oldum ey 'Ömer
Kalmadı sabr u tahammül
bir hâl oldum ey 'Ömer

bir kârım:

1. **bir kârım:-(i)m**

Gazel 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir iş, elde edilen bir
kazanç.*

Benim yok zerre mikdârı
günâhdan gayrı bir kârım
'Acab pür-hâl perişanım
meded kıl yâ Resûlallâh

bir kere:

1. **bir kere:**

Gazel 56

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Bir kez, bir defa.

Nedendir günde agyâra
gidüp hürmet ider oldun
Bize de bir kere mihmân
ola sen bir kademler bas

2. **bir kere:**

Gazel 105

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir kez, bir defa.

Vâdi-i hayretde kaldım ey
cevân insâfa gel
Bir kere bakmaz mısın sen
geçmiş olan Vâmıka

bir kez:

1. **bir kez:**

Gazel 15

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir defa, bir kere.

Nîm-nigâhla kasd idince
câna bir kez hışm-ile
Turmayup çıkmayı ister
n'eylesün bir dem necât

2. **bir kez:**

Gazel 41

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir defa, bir kere.

N'eyleyem insâf yokdur
hilkat-i zâtında kim
İtmedi bir kez mürüvvet
hâlim aglar hû çeker

3. **bir kez:**

Gazel 46

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir defa, bir kere.

Ben garîb üftâdeye rahm
itmedin bir kez n'ola
'Aşk zehrin nûş iden bir
bâde görmüş var mıdır

bir kün ile var eyledin:

1. **bir kün ile var eyledin:-**
din

Gazel 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Allah'ın bir şeyi
dilediği zaman "Ol" demesi
ve meydana gelmesi.*

Yog-iken dü 'âlemi bir kün
ile var eyledin
Hâlık-ı kevn ü mekânın
şübhemiz yokdur sana

bir söz üzere durmadın:

1. **bir söz üzere**
durmadın:-ma, -dın

Gazel 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir konuda verilen
sözün yerine getirilmesi.*

Rıfkıyı devrân içinde şâd
edüp güldürmedin
Durmadın bir söz üzere
kahbelik etdin bana

bir zamân:

1. **bir zamân:**

Gazel 86

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eskiden, önceden.

Bir zamân Mecnûn-sıfat
hem 'âşık-ı Leylâ iken
Şimdi n'oldu âh idersin yâri
n'etdin n'eyledin

bir zerre:

1. **bir zerre:**

Gazel 75

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*"Az miktarda, azıcık"
anlamlarında kullanılan
kelime.*

Âteş-i 'aşka düşelden
etmedim ben def'-i gam
Bir devâsız derde düşdüm
bulmadım bir zerre em

birbir ardınca gelir:

1. **birbir ardınca gelir:-**
(ü)r

Gazel 42

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Birbirini takip etmek,
art arda gelmek.*

Gerdûn-ı felek takdı yine bu
boynumuza tug-ı sitemler
Birbir ardınca gelir derd-i
cevân hicr-ile gamlar

birbir sıra ile dizilmişler:

1. **birbir sıra ile**
dizilmişler:-miş, -ler

Gazel 73

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Düzgün bir şekilde
sıralanmak.*

Sinemde gam oku birbir
dizilmişler sıra ile

Mezât-dâr-ı cünûn oldum
metâ'im gamdır ey mâhım

birbirin ardınca gelmek:

1. **birbirin ardınca**
gelmek:-ınca-mek

Gazel 38

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Peş peşe, arka arkaya
gelmek, birbirini takip
ederek gelmek.*

Birbirin ardınca gelmek
üzredir 'aşk u belâ
Bâr-ı gamlar bağlanur gûyâ
ki bir kervân gider

birbirin ardınca gelmek
üzere:

1. **birbirin ardınca gelmek**
üzere:

Gazel 59

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Peş peşe, arka arkaya
gelmek, birbirini takip
ederek gelmek.*

Birbirin ardınca gelmek
üzere ol mûları
Çevre yanın kapladı
ruhsârını bir tâze hat

birbirin ta'kîble:

1. **birbirin ta'kîble:-le**

Gazel 52

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Birbirini takip ederek,
art arda.*

Gam gam üste gelmededir
birbirin ta'kîble

N'ola yâ Rab bir perişân
olsa bu gam-hânemiz

birden:

1. birden:

Gazel 62

Mısra: 2

Aniden, birdenbire.

Rûy-ı hüsnün 'âlem içre
buldu kadr-i irtifâ'
Zulmeti ref' etdi birden bize
neşr oldu şu'â'

2. birden:

Gazel 104

Mısra: 6

Aniden, birdenbire.

Sana şems-i cihân dirsem
hatâ mıdır bana bilmem
Görenlerin dili birden ki
memnûn oldu gitdikçe

birle:

1. birleyüp:-(y)üp

Gazel 78

Mısra: 10

Birleştirmek.

Rıfkıyâ kahr-ı cihânı
çekmege minnet mi var
Nîk ü bedi birleyüp
gönlümü âbâd eyledim

bî-vefâ:

1. bî-vefâdan:-dan

Gazel 20

Mısra: 1

Sevgiye bağlı

*kalmamak, verilen sözde
durmamak, vefasızlık.*

Ey gönül vaz gel cüvândan
bî-vefâdan sen de geç
Dost-ı sâdık sen ararsan cân
u tenden sen de geç

biz:

1. biz:

Gazel 1

Mısra: 3

*Birinci çoğluk şahıs
zamiri.*

Biz kuluz 'âsî-i mücrim
ittikâmız sendedür
Lutf edüp rahmet kıarsın
şübhemiz yokdur sana

2. bize:-e

Gazel 31

Mısra: 6

*Birinci çoğul şahıs
zamiri. II İnsanlar.*

Tâli'im idbâra düşmüş çâre
yokdur çekmeli
Kevkeb-i bahtım togunca
bize mihmân ol da gör

3. bize:-e

Gazel 32

Mısra: 8

*Birinci çoğul şahıs
zamiri. II Âşıklar.*

Tâli'im yâver degildir
bahtımız kec-rev gider
Rahm kılmaz ol felek-i
gaddâr bize magrûr olur

4. bizi:-i

Gazel 42

Mısra: 6

*Birinci çoğul şahıs
zamiri. II Âşıklar.*

Âh ne edeyim sözüme gûş
vermedi gönlüm
'Ankâ-sıfat dilber-i ra'nâ
bizi kemler

5. biz:

Gazel 49

Mısra: 8

*Birinci çoğul şahıs
zamiri. II Âşıklar.*

Hayli demdir dil şikeste
tâli'im yâver degil
Ann-ıçün şimdi biz de
künc-i 'uzlet bekleriz

6. biz:

Gazel 49

Mısra: 10

*Birinci çoğul şahıs
zamiri. II Âşıklar.*

Rıfkıyâ gûşe-nişîn olmak
gerekdir cümleden
Çarh-ı devrân döndüğünde
biz de nevbet bekleriz

7. biz:

Gazel 51

Mısra: 4

*Birinci çoğul şahıs
zamiri. II Âşıklar.*

Her demâ cevân ider
sînemde nârı dilberin
Yanmadan kılmam hazer
kim misl biz pervâneyiz

8. biz:

Gazel 51

Mısra: 10

*Birinci çoğul şahıs
zamiri. II Âşıklar.*

Rıfkıyâ tâli' şikeste oldu
yokdur çâresi
Büsbütün hüzn-i elemle
sanki biz gam-hâneyiz

9. bize:-e

Gazel 56

Mısra: 8

*Birinci çoğul şahıs
zamiri. II Âşıklar.*

Nedendir günde agyâra
gidüp hürmet ider oldun
Bize de bir kere mihmân
ola sen bir kademler bas

10. **bize:-e**

Gazel 62

Mısra: 2

*Birinci çoğul şahıs
zamiri. II Âşıklar.*

Rûy-ı hüsnün 'âlem içre
buldu kadr-i irtifâ'
Zulmeti ref' etdi birden bize
neşr oldu şu 'â'

11. **bizde:-de**

Gazel 105

Mısra: 7

*Birinci çoğul şahıs
zamiri. II Âşıklar.*

Bu senin hüsn ü firâkın
bizde tâkat koymadı
İşidüp efganımı yazık
demezsın lâhika

12. **biz:**

Mütezad 1

Mısra: 23

*Birinci çoğul şahıs
zamiri. II Âşıklar.*

Âh edelim biz de hele
düşdük uzaga
Gam oldu musahhar

bizâr etdi:

1. **bizâr etdi:-di**

Gazel 70

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Biktırmak,
usandırmak.*

Subh u şâm fikr-i lebinle âh
u zâr etdi gönül
Aglamakdan hâl perişân dil
bizâr etdi gönül

boyn:

1. **boynumuza:-(u)muz, -a**

Gazel 42

Mısra: 1

*Başı vücuda bağlayan
yer.*

Gerdûn-ı felek takdı yine bu
boynumuza tug-ı sitemler
Birbir ardınca gelür derd-i
cevân hicr-ile gamlar

2. **boynuma:-(u)m, -a**

Gazel 69

Mısra: 10

*Omuz ile başı
bağlayan yer, gerdan. II
Âşığın boynu, gerdanı.*

'Aklımı yagmaya virdi
perçemin ol telleri
Boynuma tavk katlime
fermân yazandır perçemin

boyumdan aşdı:

1. **boyumdan aşdı:-dı**

Gazel 33

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Fazlaca olmak.

Boyumdan aşdı hûn-ı 'aşkı
şimdi ben bilemedim
Garîk-i bahr-ı tugyânda
cânım bir bâda kalmışdır

boz:

1. **bozma:-ma**

Gazel 77

Mısra: 10

*Zarar vermek, talan
etmek.*

Durmayup raks-i hünerveş
sarf edüben Rıfkıya
Bozma gülşenüm emândır
sen gülümsün bülbülüm

böyle:

1. **böyle:**

Gazel 1

Mısra: 9

*"Bu şekilde" anlamına
gelen kelime.*

Böyle ikrâr üzre yâ Rab
sâbit eyle Rıfkıyı
Sâhib-i lutf u 'atâsın
şübhemiz yokdur sana

2. **böyle:**

Gazel 51

Mısra: 8

*"Bu şekilde" anlamına
gelen kelime.*

Olmuşum bir derd esîri
kimse bilmez hâl nedir
Fehm olunmaz hem
bilinmez böyle bir
divâneyiz

3. **böyle:**

Gazel 62

Mısra: 4

*"Bu şekilde" anlamına
gelen kelime.*

Tende cânım ârzu itmiş
hâk-i pâym görmeye
Böyle hasretle dolanur
gönlümüz misl-i semâ'

4. **böyledir:-dir**

Gazel 80

Mısra: 9

*"Bu şekilde" anlamına
gelen kelime.*

Rıfkıyâ takdîr-i Hak rûz-ı
ezelden böyledir

Şem'-i hasretle dili pür-nâr
ararsan işte ben

5. böyle:

Gazel 92

Mısra: 8

"Bu şekilde" anlamına
gelen kelime.

Peşimân olmadan tizcek
düşür 'aklını ser üzre
Gider devlet gelür fûrkat ki
böyle bir zamândır bu

6. böyle:

Gazel 99

Mısra: 7

"Bu şekilde" anlamına
gelen kelime.

Takdir-i hak böyle yazmış
yazıyı rûz-ı ezel
Şark u garbı an-içün devrân
edersem kime ne

7. böyle:

Gazel 107

Mısra: 8

"Bu şekilde" anlamına
gelen kelime.

'Âlemi aldı ziyâsı pertev-i
hûşîd gibi
Hükm ider Kâfdan Kafa
hem böyle hân egler beni

böylece:

1. böylece:

Gazel 20

Mısra: 9

"Bu şekilde"
anlamında kullanılan
kelime.

Hırka-pûş olsan n'ola Rıfkî
misâli böylece
Git tarîk-i Hakk'a bir dem
nik ü bedden sen de geç

2. böylece:

Gazel 76

Mısra: 7

"Bu şekilde"
anlamında kullanılan
kelime.

Ta'n-ı âgyâr eyledi
gördükde zârım böylece
Hâle vâkıf olmadı
dildâriden ayrılmışım

3. böylece:

Gazel 84

Mısra: 9

"Bu şekilde"
anlamında kullanılan
kelime.

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Derdimin def'ine lâzım
bâde bir gül bir de sen

4. böylece:

Gazel 89

Mısra: 9

"Bu şekilde"
anlamında kullanılan
kelime.

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Çün nahîf meftûn olup bir
gamze-i gammâza ben

5. böylece:

Müstezad 1

Mısra: 11

"Bu şekilde"
anlamında kullanılan
kelime.

Nik eyle namın böylece sen
atma ayaga
Sînesi mermer

bu:

1. bu:

Gazel 16

Mısra: 6

İşaret sıfatı. II Sevgili.

Nush u pendim dinleyüp
gamdan âzâd ol gönül
Bu sana yâr olmaz aslâ sen
de hem ânı unut

2. bu:

Gazel 17

Mısra: 8

İşaret sıfatı. II Âşığın
yanan bedenine çare
bulacak kimsenin olmayışı.

Yanar cism ü vücûdum hep
hakîm ü hâzıkım yokdur
Bu da çarh-ı felekdendir
degildir kimseler bâ'is

3. bu:

Gazel 13

Mısra: 8

"Bu şekilde, böyle"
anlamına gelen kelime.

Ol rakîb-i bed-nigâhın derdi
olsun bî-devâ
Yâr-ile hem-derd olup bu
gezmeme kimdir sebab

4. bu:

Gazel 1

Mısra: 5

İşaret sıfatı.

Emr-i kütle var edensin bu
cihânı pâdişâh
Hâkim-i mutlak ki sensin
şübhemiz yokdur sana

5. bu:

Gazel 6

Mısra: 7
İşaret sıfatı.

Bu ‘âsî cümle ümmet kim
şefâ’at ümmidi sende
Ki nâra yanmadan cânım
meded kıl yâ Resûlallâh

6. bu:
Gazel 7
Mısra: 8
İşaret sıfatı.

Îlâhî ol kabirde kim
su’âlimi sen âsân kıl
Dutulmaya bu hâk içre
zebânım yâ Resûlallâh

7. bu:
Gazel 8
Mısra: 5
İşaret sıfatı.

Bir terahhum kılmadın bu
hâl-i giryânıma sen
Vasf-ı hâlim bilmeyüp redd
ü sitem etdin bana

8. bu:
Gazel 9
Mısra: 5
İşaret sıfatı.

Bu gönül sevdâ-yı zülfün
getürünce hâtıra
Ol sebebdan terk-i câmi
etdürür hâlin bana

9. bu:
Gazel 9
Mısra: 7
İşaret sıfatı.

Bir hayâl-i hâma düşdü bu
gönül sevdâ ile
Çün müyesser ola mı
‘âlemde ol vaslın bana

10. bu:
Gazel 13
Mısra: 2
İşaret sıfatı.

Ey perî bunca cefâyâ
söylesen kimdir sebep
Bu firâk u hasretinle
kalmama kimdir sebep

11. bu:
Gazel 13
Mısra: 10
İşaret sıfatı.

Ben garîb bî-çâreye rahm
itmedin Rıfkî gibi
Bu cesed içre yanan pür-
nârıma kimdir sebep

12. bu:
Gazel 14
Mısra: 10
İşaret sıfatı.

Gün-be-gün artar fûrûgu
şem’-i hüsnün ey perî
Hatm kılmuş bu güzellik
sende olmuş bî-hesâb

13. bu:
Gazel 15
Mısra: 4
İşaret sıfatı.

Nazre söylemek muhâldir
hem vazîfem yok benim
Ger beğenmezsen bu şi’rim
n’eyleyem ey ‘âli-zât

14. bu:
Gazel 17
Mısra: 10
İşaret sıfatı.

Cüdâ-yı yâr olaldan ben
dedim Rıfkî gibi her dem

Bu firâka sebep agyâr
degildir kimseler bâ’is

15. bu:
Gazel 18
Mısra: 3
İşaret sıfatı.

Bu fena-yı dehr içinde şâd u
hurrem olmadım
Mihnet-i dünya için ol
yedigin gamlar ‘abes

16. bu:
Gazel 19
Mısra: 1
İşaret sıfatı.

Bu benim dîvâne gönlüm
şâd olup gülmez mi hiç
Geşt idüp gezse cihânı
yârini bulmaz mı hiç

17. bu:
Gazel 19
Mısra: 6
İşaret sıfatı.

Gitdi elden âh kim yandım
çerâğ u şem’ine
Tutuşup yandı bu sînem
çâreler olmaz mı hiç

18. bu:
Gazel 23
Mısra: 7
İşaret sıfatı.

Neylesün bu bî-nevâlar
sözüne bakmaz gönül
Sen de insâf eyle bârî
anların hâline bah

19. bu:
Gazel 25
Mısra: 8
İşaret sıfatı.

Rahm edüp ben kulunu
nezâreye alsan n'ola
Bu kemend-i zülfüne oldum
bugün ben kayd ü bend

20. bu:

Gazel 26

Mısra: 5

İşaret sıfatı.

Çâresiz kâldım meded bu
hicr ü fûrkat içre kim
Çâr etrâfım alupdur mihnet-
i hicrân meded

21. bu:

Gazel 31

Mısra: 7

İşaret sıfatı.

Bir zamân 'ankâlara baş
egmez-idi bu gönül
Şimdi nâ-merd-i cihâna kul
u kurbân ol da gör

22. bu:

Gazel 31

Mısra: 9

İşaret sıfatı.

Ben de çekdim bu fenânın
zevk u şâdından elim
Künc-i 'uzlet eyledim ben
sen de pinhân ol da gör

23. bu:

Gazel 32

Mısra: 2

İşaret sıfatı.

Dil-harâbım sanmasın kim
lutf-ile ma'mûr olur
Çarh-ı kec-rev gerdişinden
bu gönül meksûr olur

24. bu:

Gazel 32

Mısra: 5

İşaret sıfatı.

Dehr içinde bilmezem yâ
Rab bu hicrân nedür
Zerrece lutfun görenler
Hüsrev ü Temûr olur

25. bu:

Gazel 33

Mısra: 9

İşaret sıfatı.

Geçirdin zevk-i dünyâdan
bu Rıfkîyi bi-hamdi'llah
Tahayyür içre 'âlemde
hemân üftâde kalmışdır

26. bu:

Gazel 34

Mısra: 7

İşaret sıfatı.

Ol hayâl-i vuslatın bu
gönlümü etdi harâb
'Adl ü insâfınla âbâd olsa
bu vîrâneler

27. bu:

Gazel 34

Mısra: 8

İşaret sıfatı.

Ol hayâl-i vuslatın bu
gönlümü etdi harâb
'Adl ü insâfınla âbâd olsa
bu vîrâneler

28. bu:

Gazel 37

Mısra: 10

İşaret sıfatı.

Lutfunu medh eyleyenler
Rıfkıyâ çün söylemiş
Sadıkız diyü bu sözde fahr
eder merdâneler

29. bu:

Gazel 38

Mısra: 6

İşaret sıfatı.

Leb-be-leb yâr-ile ol dem
'ayş ü nûş etdiklerim
Geldi bugün hâtırına bu
sinemden kan gider

30. bu:

Gazel 39

Mısra: 4

İşaret sıfatı.

Lutf idüp hüsn ü cemâle sen
gurûr olma begim
Kalmaz elbet bu güzellik
bâd-i mûy bir gün eser

31. bu:

Gazel 41

Mısra: 10

İşaret sıfatı.

Niçe bir teklîf kıldım gûş
virmez sözüme
Rıfkı der yandım bu nâra
gönlüm aglar hû çeker

32. bu:

Gazel 42

Mısra: 1

İşaret sıfatı.

Gerdûn-ı felek takdı yine bu
boynumuza tug-ı sitemler
Birbir ardınca gelür derd-i
cevân hicr-ile gamlar

33. bu:

Gazel 43

Mısra: 9

İşaret sıfatı.

Bu garîb bî-çâre Rıfkı yandı
hüsnün şem'ine

Subh u şâm aglamakdan
‘âciz oldum ey ‘Ömer

34. bu:

Gazel 45

Mısra: 8

İşaret sıfatı.

Hasretin-ile niçe sabr
ideyim Yûsuf-cemâl
Gel göreyim mâh cemâlin
bu zamân turdukça tur

35. bu:

Gazel 45

Mısra: 9

İşaret sıfatı.

N’eylesün n’etsün bu Rıfkî
yandı ‘aşkıdan bugün
Âhu gözlü ey perî devr-i
zamân turdukça tur

36. bu:

Gazel 50

Mısra: 2

İşaret sıfatı.

Kaldı feryâd u figânda sîne-
i pür-yâremiz
Çeşm-i hasret içre kalmış
bu dil-i bî-çâremiz

37. bu:

Gazel 50

Mısra: 6

İşaret sıfatı.

Ben tevekkül bâbına bend
eyledim sıdkım bütün
Bir gün elbetde açar bu
tâli’-i seyyâremiz

38. bu:

Gazel 52

Mısra: 1

İşaret sıfatı.

Kaldı hicrân âteşinde bu
dil-i nâ-kâmımız
Olmadı vasla müyesser
çıkmadan bu cânımız

39. bu:

Gazel 52

Mısra: 2

İşaret sıfatı.

Kaldı hicrân âteşinde bu
dil-i nâ-kâmımız
Olmadı vasla müyesser
çıkmadan bu cânımız

40. bu:

Gazel 52

Mısra: 6

İşaret sıfatı.

Gam gam üste gelmededir
birbirin ta’kible
N’ola yâ Rab bir perîşân
olsa bu gam-hânemiz

41. bu:

Gazel 53

Mısra: 12

İşaret sıfatı.

Niçe ta’rîf idem ben kim
cemâl-i şevkına yandım
Bu Rıfkî tek düşen nâra
nidâsı artar eksilmez

42. bu:

Gazel 54

Mısra: 2

İşaret sıfatı.

Gönül ârzû-yı hasretle
bugün divânedir sensiz
Yanar âteşte bu cânım
‘aceb pervânedir sensiz

43. bu:

Gazel 54

Mısra: 9

İşaret sıfatı.

Benim bu hâne-i gönül eger
ta’mîrine ey şâh
Bu dem itmez isen lutfu
bütün vîrânedir sensiz

44. bu:

Gazel 54

Mısra: 10

İşaret sıfatı.

Benim bu hâne-i gönül eger
ta’mîrine ey şâh
Bu dem itmez isen lutfu
bütün vîrânedir sensiz

45. bu:

Gazel 54

Mısra: 11

İşaret sıfatı.

Düşürme minnet-i agyâra
bu Rıfkî sana kuldur
Ki senden özge mahbûblar
ana bî-gânedir sensiz

46. bu:

Gazel 56

Mısra: 9

İşaret sıfatı.

Cihânda şâh-ı gönlümsün
niçe vâz gele bu Rıfkî
İşigin üzre ser koydu hele
sen bir kademler bas

47. bu:

Gazel 57

Mısra: 9

İşaret sıfatı.

Dinle bu pend ü nûsuhum
çek cefâm Rıfkıdan
Kat’-ı yed eyle zulümden
var su’âl altında arz

48. bu:

Gazel 58

Mısra: 4

İşaret sıfatı.

Bunca demdir âteş-i hicr-ile
yandı cân u ten
Vasf-ı hâl itmemi ister bu
dil-i mestâna 'arz

49. bu:

Gazel 60

Mısra: 6

İşaret sıfatı.

Şöhretin garb ilini dutdu
efendim büsbütün
Yanmasun mu âteşinde bu
dil ü cânım hâfız

50. bu:

Gazel 60

Mısra: 9

İşaret sıfatı.

Bâb-ı hüsnünde bu Rıfkî
pâsbân olmuş yine
İltifâta mazhar olmak
istemiş cânım hâfız

51. bu:

Gazel 63

Mısra: 2

İşaret sıfatı.

Nâr-ı 'aşkından sinemde
eriyüp kalmadı yag
Subha-dek yanar bu cânım
sanki mânend-i çerâğ

52. bu:

Gazel 63

Mısra: 9

İşaret sıfatı.

Yoluna etdim fedâ bu cân u
ten Rıfkî gibi

Ben seni gördüm görelî
gayriden etdim ferâğ

53. bu:

Gazel 65

Mısra: 4

İşaret sıfatı.

Bunca demdir hicr-ile bî-
karâr olmuş gönül
Yanmasun dil n'eyesün
oldu bugün bu ayrılık

54. bu:

Gazel 65

Mısra: 6

İşaret sıfatı.

Rûz u şeb feryâd u figân
içre kaldım meded
Enis ü mûnis iken oldu
bana bu ayrılık

55. bu:

Gazel 65

Mısra: 8

İşaret sıfatı.

Hey meded bükdü belim
çarh-ı deverân elemi
Çok mu gördü bu felek
verdi sitemle ayrılık

56. bu:

Gazel 65

Mısra: 10

İşaret sıfatı.

Gît efendim ikbal-i dün-ile
sag ol sen hemân
Rıfkıyım bugünkü günde
meselvâr bu ayrılık

57. bu:

Gazel 67

Mısra: 6

İşaret sıfatı.

Meclis-i kübrâda evvel söz
pesend olmuş iken
Devr kıldıkda bu 'âlem vâhı
kaldı bahtımın

58. bu:

Gazel 68

Mısra: 7

İşaret sıfatı.

Müstagrak olup bu derd-ile
hem sîne-i sûzân
Hicrim yok iken sen beni
efgâna düşürdün

59. bu:

Gazel 68

Mısra: 9

İşaret sıfatı.

Koydun yine bu Rıfkıyı
hicrânın içinde
Tard-ı kapu eyleyerek sen
beni nâ-dâna düşürdün

60. bu:

Gazel 69

Mısra: 12

İşaret sıfatı.

Hasret-i kâkûle Rıfkî âh
idüp giryân ider
Bu gönülde derdi çok gizli
nihândur perçemin

61. bu:

Gazel 71

Mısra: 3

İşaret sıfatı.

Âh u zârla kalmışım üftâde
bu dem ey püser
'Andelib misli seherler
nagme-sâzândır gönül

62. bu:

Gazel 71

Mısra: 6

İşaret sıfatı.

Tâ ezelden nâr-ı 'aşkın
bagrımı hûn eylemiştir
Rûz u şeb fikrinle bu dem
nâr-ı büryândır gönül

63. bu:

Gazel 73

Mısra: 9

İşaret sıfatı.

Bu Rıfkînin hÂline sen
edersen merhamet ey şâh
Sana Firdevs-i a'lâyı vere
Hazret-i Allâhım

64. bu:

Gazel 75

Mısra: 6

İşaret sıfatı.

Hûn bagrım pâre pâre olsa
yokdur bir meded
Eyledim nâsdan tehâşi
etmedim zârî bu dem

65. bu:

Gazel 78

Mısra: 5

İşaret sıfatı.

Bilmedim bu dehre ben de
n'eyledim n'etdim 'aceb
Olmadı çarh-ı mukârin dâd
u bî-dâd eyledim

66. bu:

Gazel 80

Mısra: 7

İşaret sıfatı.

N'eyledim bu dehre bilmem
şâd kılmaz gönlümü
Çarhiden şekvâ iden züvvâr
ararsan işte ben

67. bu:

Gazel 86

Mısra: 10

İşaret sıfatı.

'Ömrüm oldukça yanarım
âteş içre ben Halîl
Sen de bilmem bu garîb
Rıfkîyi n'etdin n'eyledin

68. bu:

Gazel 88

Mısra: 9

İşaret sıfatı.

Sen değil misin benim bu
'aklımı gâret eden
N'ola bir lutfun tokunsa
kalmışım bî-çâre ben

69. bu:

Gazel 90

Mısra: 1

İşaret sıfatı.

Bu gönül mülkü ey şâhâ
bütün sensiz harâb olsun
Yanup 'aşkınla bu cânım
amân degme kebâb olsun

70. bu:

Gazel 90

Mısra: 2

İşaret sıfatı.

Bu gönül mülkü ey şâhâ
bütün sensiz harâb olsun
Yanup 'aşkınla bu cânım
amân degme kebâb olsun

71. bu:

Gazel 90

Mısra: 4

İşaret sıfatı.

Şeb u rûz nâr-ı hicrinle
geçer 'ömrüm olur âhir

Niçe demler bu âteşde dil ü
câna 'azâb olsun

72. bu:

Gazel 90

Mısra: 11

İşaret sıfatı.

N'ola bir nîm-nazar kılsan
bu Rıfkî bendene şâhım
Terahhum kıl gedâlara eger
dersen sevâb olsun

73. bu:

Gazel 91

Mısra: 8

İşaret sıfatı.

Rûy-ı pâkin şu'le-i şemsi
yine hakk eyledi
Tal'atıyla bu cihânı hōş
kuşatmış mâh-rû

74. bu:

Gazel 92

Mısra: 1

İşaret sıfatı.

Oturup kasr-ı Îrânda deme
sâbit mekândır bu
Niçe bin 'âşık-ı şeydÂ
göçürmüş bir cihândır bu

75. bu:

Gazel 92

Mısra: 2

İşaret sıfatı.

Oturup kasr-ı Îrânda deme
sâbit mekândır bu
Niçe bin 'âşık-ı şeydÂ
göçürmüş bir cihândır bu

76. bu:

Gazel 92

Mısra: 4

İşaret sıfatı.

Çıkınca taht-ı zerrîne gurûr
etme ana kim sen
Ki bi'llâhi çıkan inmiş eyi
bil nerdübândır bu

77. bu:

Gazel 92

Mısra: 6

İşaret sıfatı.

Cihânın zer ü simine sen
aldanma sakın ey dil
Bilürsün kim bekâsı yok
meger cânın yakandır bu

78. bu:

Gazel 92

Mısra: 8

İşaret sıfatı.

Peşimân olmadan tizcek
düşür 'aklım ser üzre
Gider devlet gelür fûrkat ki
böyle bir zamândır bu

79. bu:

Gazel 92

Mısra: 10

İşaret sıfatı.

Safâ-yı dil-ile Rıfkî bütün
zevk-ı cihân olma
Gelen gitmiş bekâ mülküne
cevr-i kârbândır bu

80. bu:

Gazel 93

Mısra: 8

İşaret sıfatı.

Rûz u şeb feryâda düşdüm
âh kim ben n'eyleyim
Âteş-i 'aşk içre yandım
eyledim bu cânâ hû

81. bu:

Gazel 96

Mısra: 9

İşaret sıfatı.

Gönül mülkün harâb etdi bu
Rıfkî yine ey şâhım
Bu nâs içre hele şimdi olur
destâne mestane

82. bu:

Gazel 96

Mısra: 10

İşaret sıfatı.

Gönül mülkün harâb etdi bu
Rıfkî yine ey şâhım
Bu nâs içre hele şimdi olur
destâne mestane

83. bu:

Gazel 99

Mısra: 2

İşaret sıfatı.

Rûz u şeb devrân içinde âh
idersem kime ne
Nâr-ı fûrkatle bu bagrım
hûn edersem kime ne

84. bu:

Gazel 100

Mısra: 7

İşaret sıfatı.

Yakdı 'aşkın âteşi bu 'âşık-ı
bî-çâreyi
Kıl terahhum lutf-ile sen
gayr-hâl oldum yine

85. bu:

Gazel 101

Mısra: 1

İşaret sıfatı.

Dil-figârım gam-güsârım
gelse yârim bu gece
Dide giryan cism büryan
oldu zârım bu gece

86. bu:

Gazel 101

Mısra: 2

İşaret sıfatı.

Dil-figârım gam-güsârım
gelse yârim bu gece
Dide giryan cism büryan
oldu zârım bu gece

87. bu:

Gazel 101

Mısra: 4

İşaret sıfatı.

Çeşm-i âhû şöyle yakdı kim
çerâg-ı hüsnüde
Vasf olunmaz subha-dek bu
nâle zârım bu gece

88. bu:

Gazel 101

Mısra: 4

İşaret sıfatı.

Çeşm-i âhû şöyle yakdı kim
çerâg-ı hüsnüde
Vasf olunmaz subha-dek bu
nâle zârım bu gece

89. bu:

Gazel 101

Mısra: 6

İşaret sıfatı.

'Arş-ı a'lâya çıkardı dûd-ı
âhım 'aşk-ile
Bunca efgan bunca nâlân
bunca nârım bu gece

90. bu:

Gazel 101

Mısra: 8

İşaret sıfatı.

Hüsn-i rûyun aldı gönlüm
eyledi esîr-i 'aşk

Zerreleş etmem şikâyet
hâksârım bu gece

91. bu:

Gazel 101

Mısra: 10

İşaret sıfatı.

Sen hakâretle bana etme
nazar ey dil-rübâ
Bi'llahî çeşm-i siyâhdan bi-
karârım bu gece

92. bu:

Gazel 101

Mısra: 12

İşaret sıfatı.

Ben sana kul olmak
isterdim velâkin o rakîb
Ber-murâd olmaya koymaz
ben yanarım bu gece

93. bu:

Gazel 101

Mısra: 14

İşaret sıfatı.

Tel tel olmuş perçemin
Rıfkîyi etmiş kayd u bend
Söylemem kimseye hâlim
şermsârım bu gece

94. bu:

Gazel 102

Mısra: 13

İşaret sıfatı.

Senin hüsn-i zekât-içün bu
Rıfkî emmek ister leb
Hayâlinle giçer günler bu
söz nâ-dânedir bence

95. bu:

Gazel 102

Mısra: 14

İşaret sıfatı.

Senin hüsn-i zekât-içün bu
Rıfkî emmek ister leb
Hayâlinle giçer günler bu
söz nâ-dânedir bence

96. bu:

Gazel 103

Mısra: 9

İşaret sıfatı.

Habeşden rengi almışdır bu
hâl-i Hindular sende
Zenah-dân üzre yir dutmuş
anın-çün düşmüşüm târe

97. bu:

Gazel 105

Mısra: 7

İşaret sıfatı.

Bu senin hüsn ü firâkın
bizde tâkat koymadı
İşidüp efganımı yazık
demezsin lâhika

98. bu:

Gazel 105

Mısra: 10

İşaret sıfatı.

Gözlerin âhû gibi yakdı
cihâmı ser-te-ser
Nâr-ı 'aşkından bu Rıfkî
çıkıdı kûh u şâhika

99. bu:

Gazel 110

Mısra: 5

İşaret sıfatı.

Senden özge yârî n'eyler bu
dil-i dîvâne kim
Gece gündüz pür-hayâlin
terk-i 'âr etdi beni

100. bu:

Gazel 113

Mısra: 10

İşaret sıfatı.

Nîm-nigâhla çeşm-i mesti
'âlemi etmiş harâb
Gamzesi deldi bu bagrım
sînemiz virânesi

101. bu:

Müstezad 1

Mısra: 10

İşaret sıfatı.

Derdime devâ sende olur
dil-ber-i ra'nâ
Gel yakma bu câmım

bûd u ger nebûd:

1. bûd u ger nebûd:

Gazel 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Varlık, yokluk.

Kabza-i kudretde oldu
cümle bûd u ger nebûd
Vâhid ü Ferd ü Ahadsın
şübhemiz yokdur sana

bugün:

1. bugün:

Gazel 25

Mısra: 8

Bugün, içinde

bulunulan gün.

Rahm edüp ben kulunu

nezâreye alsan n'ola

Bu kemend-i zülfüne oldum

bugün ben kayd ü bend

2. bugün:

Gazel 26

Mısra: 3

Bugün, içinde

bulunulan gün.

Şem'-i hüsnünde bugün
pervâne tek yandım yine
Didiler eyle tahammül in
nize be-güzered

3. **bugün:**

Gazel 37

Mısra: 1

*Bugün, içinde
bulunulan gün.*

Râh-ı 'aşkında bugün gavgâ
eder mestâneler
Hûn eder bagrını her-dem
hicr-ile dîvâneler

4. **bugün:**

Gazel 37

Mısra: 8

*Bugün, içinde
bulunulan gün.*

Ey melek-sîmâ senin ol
şîve-i refâtına
Seyr için gelmiş bugün hep
'âkil ü vezâneler

5. **bugün:**

Gazel 38

Mısra: 6

*Bugün, içinde
bulunulan gün.*

Leb-be-leb yâr-ile ol dem
'ayş ü nûş etdiklerim
Geldi bugün hâtırına bu
sinemden kan gider

6. **bugün:**

Gazel 45

Mısra: 9

*Bugün, içinde
bulunulan gün.*

N'eylesün n'etsün bu Rıfkî
yandı 'aşkından bugün
Âhu gözlü ey perî devr-i
zamân turdukça tur

7. **bugün:**

Gazel 51

Mısra: 1

*Bugün, içinde
bulunulan gün.*

Râh-ı 'aşk içre bugün pür-
câm-ile mestâneyiz
Devr ider sâkî elinde gûya
kim mey-hâneyiz

8. **bugün:**

Gazel 53

Mısra: 5

*Bugün, içinde
bulunulan gün.*

Bugün ol âfeti gördüm
rakîble dest-be-dest olmuş
Sürûrundan ol agyârın
gıdâsı artar eksilmez

9. **bugün:**

Gazel 54

Mısra: 1

*Bugün, içinde
bulunulan gün.*

Gönül ârzû-yı hasretle
bugün dîvânedir sensiz
Yanar âteşde bu cânım
'aceb pervânedir sensiz

10. **bugün:**

Gazel 54

Mısra: 4

*Bugün, içinde
bulunulan gün.*

Buy-ı gülzâr-ı cânândan
gönül ser-mest-i
medhûşmuş
Bütün 'aşkın şarâbıyla
bugün mestânedir sensiz

11. **bugün:**

Gazel 65

Mısra: 4

*Bugün, içinde
bulunulan gün.*

Bunca demdir hicr-ile bî-
karâr olmuş gönül
Yanmasun dil n'eylesün
oldu bugün bu ayrılık

12. **bugün:**

Gazel 67

Mısra: 7

*Bugün, içinde
bulunulan gün.*

Yok bugün dehr içre bir
dem ehline ragbet ola
Allah Allah bir fenâ eyyamı
oldu bahtımın

13. **bugün:**

Gazel 72

Mısra: 8

*Bugün, içinde
bulunulan gün.*

Sihhat ile yârî ârzû itmede
her dem gönül
Âşikâr kıldım bugün gizli
nihândan çekdim el

14. **bugün:**

Gazel 80

Mısra: 6

*Bugün, içinde
bulunulan gün.*

Gelmez oldu 'aynıma şimdi
cihân dil-berleri
Mest-i hicr-ile bugün humâr
ararsan işte ben

15. **bugün:**

Gazel 81

Mısra: 5

*Bugün, içinde
bulunulan gün.*

Âsitân-ı lutfun içre ben
bugün bir sâ`ilim
Kurb-ı hüsnün goncesinde
hâr ararsan işte ben

16. bugün:

Gazel 97

Mısra: 1

*Bugün, içinde
bulunulan gün.*

Bâg-ı hüsnünde bugün
verdüm gönül sümbüllere
Eyledim 'aşk-ı nazarı açılan
ol güllere

17. bugün:

Gazel 99

Mısra: 6

*Bugün, içinde
bulunulan gün.*

Âb u dâne tâ ezelden bir
yere cem' olmamış
Cem'-i kısmet çün bugün
cevlân edersem kime ne

18. bugün:

Gazel 112

Mısra: 5

*Bugün, içinde
bulunulan gün.*

Nagmeler urdum bugün
feryâd-ile tâ geceler
Mürgi-i şeydâ gibi ben
eyledim çok cehcehî

bugün imiş:

1. bugün imiş:-(i)miş

Gazel 61

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İçinde bulunulan gün,
bu zaman.*

Takdir-i rûz-ı ezelde ayrılık
bugün imiş
Emr-i Hakka râzıyım gel
eyleyelim el-vedâ'

bugünkü gün:

1. bugünkü gün:

Gazel 106

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bugün.

Bana ol şive vü nâzı be-her
dem hōş gelür lakin
Cemâl-i şem'ini görmek
bugünkü gün muhâl oldu

bugünkü günde:

1. bugünkü günde:

Gazel 65

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bugün.

Git efendim ikbal-i dîn-ile
sag ol sen hemân
Rıfkıyım bugünkü günde
meselvâr bu ayrılık

bul:

1. bulmaz:-maz

Gazel 19

Mısra: 2

*Arayarak ortaya
çıkarmak, elde etmek.*

Bu benim dîvâne gönlüm
şâd olup gülmez mi hiç
Geşt idüp gezse cihâm
yârini bulmaz mı hiç

2. bul:

Gazel 28

Mısra: 4

*Arayarak ortaya
çıkarmak, elde etmek.*

Şugl-ı dünyâda telezzüz
olmamış olmaz yine
Bî-hûde aldanma ey dil
râhat üzre bul lezîz

3. bulmadım:-ma, -dım

Gazel 75

Mısra: 2

*Arayarak ortaya
çıkarmak, elde etmek.*

Âteş-i 'aşka düşelden
etmedim ben def'-i gam
Bir devâsız derde düşdüm
bulmadım bir zerre em

4. bulmadım:-ma, -dım

Gazel 85

Mısra: 1

*Arayarak ortaya
çıkarmak, elde etmek.*

Âh kim dünyâda yandım
bulmadım sâdık cevân
Derd-ile âlûde oldum
görmedim ben de amân

bunca:

1. bunca:

Gazel 8

Mısra: 1

*Bu denli, bu kadar çok,
pek çok.*

Ey felek bilmem nedendir
bunca zulm etdin bana
Kılmanın aslâ mürüvvet
niçe kahr etdin bana

2. bunca:

Gazel 13

Mısra: 1

*Bu denli, bu kadar çok,
pek çok.*

Ey perî bunca cefâyâ
söylesen kimdir sebab
Bu firâk u hasretinle
kalmama kimdir sebab

3. bunca:

Gazel 19

Mısra: 4

*Bu denli, bu kadar çok,
pek çok.*

Şimdi düşdüm bahr-ı 'aşka
ey cevânım çâresi
Bunca derde bir devâyı ol
hakîm bilmez mi hiç

4. bunca:

Gazel 20

Mısra: 4

*Bu denli, bu kadar çok,
pek çok.*

İsteme câh u menâsib zînet-
i dünyâyı ko
Devlet-i Dârâ için hem
bunca âhdan sen de geç

5. bunca:

Gazel 24

Mısra: 2

*Bu denli, bu kadar çok,
pek çok.*

Oldu şâhım fûrkatınle dîde-
i giryân meded
Bunca demdir eyledim çün
nâle vü efgân meded

6. bunca:

Gazel 45

Mısra: 6

*Bu denli, bu kadar çok,
pek çok.*

Rûz u şeb çıkmaz hayâlin
dilde nakş olmuş benim
Bunca hüsn-ile efendim sen
cihân turdukça tur

7. bunca:

Gazel 49

Mısra: 1

*Bu denli, bu kadar çok,
pek çok.*

Bunca demdir dîde giryân
bâb-ı hasret bekleriz
Vuslat-ı dildâra müştâk lutf
ü himmet bekleriz

8. bunca:

Gazel 50

Mısra: 7

*Bu denli, bu kadar çok,
pek çok.*

Bunca demdir çekdiğim
sitemleri Mevlâ bilür
Sîne mecrûh dil şikeste hiç
sagalmaz yâremiz

9. bunca:

Gazel 58

Mısra: 3

*Bu denli, bu kadar çok,
pek çok.*

Bunca demdir âteş-i hicr-ile
yandı cân u ten
Vasf-ı hâl itmemi ister bu
dil-i mestâna 'arz

10. bunca:

Gazel 65

Mısra: 3

*Bu denli, bu kadar çok,
pek çok.*

Bunca demdir hicr-ile bî-
karâr olmuş gönül
Yanmasun dil n'eylesün
oldu bugün bu ayrılık

11. bunca:

Gazel 71

Mısra: 7

*Bu denli, bu kadar çok,
pek çok.*

Ey cemâl-i mâh-rûyum
elverir bunca cefâ
Rahm kıl bir dem bana kim
zâr u efgândır gönül

12. bunca:

Gazel 74

Mısra: 6

*Bu denli, bu kadar çok,
pek çok.*

Oldu gönül mübtelâ çün
serv-kaddın boyuna
An-içündür bunca müddet
sîne 'üryân aglarım

13. bunca:

Gazel 79

Mısra: 7

*Bu denli, bu kadar çok,
pek çok.*

Sende ey zâhid nedür bunca
ta'annüd bilmedim
Görmedin mi hüsn-i yârî
şu'ledârımdır benim

14. bunca:

Gazel 98

Mısra: 5

*Bu denli, bu kadar çok,
pek çok.*

Bunca demdir âh u feryâd
etdiğim bir şüh için
Kaddi tûbâ âhu gözlüm
şimdi geldi hatıra

15. bunca:

Gazel 101

Mısra: 6

*Bu denli, bu kadar çok,
pek çok.*

‘Arş-ı a’lâya çıkardı dūd-ı
âhım ‘aşk-ile
Bunca efgan bunca nâlân
bunca nârım bu gece

16. **bunca:**

Gazel 101

Mısra: 6

*Bu denli, bu kadar çok,
pek çok.*

‘Arş-ı a’lâya çıkardı dūd-ı
âhım ‘aşk-ile
Bunca efgan bunca nâlân
bunca nârım bu gece

17. **bunca:**

Gazel 101

Mısra: 6

*Bu denli, bu kadar çok,
pek çok.*

‘Arş-ı a’lâya çıkardı dūd-ı
âhım ‘aşk-ile
Bunca efgan bunca nâlân
bunca nârım bu gece

bura:

1. **buraya:-(y)a**

Gazel 56

Mısra: 1

*Bu yer. II Âşığın
bulunduğu yer.*

Kerem kıl ey efendim
buraya sen bir kademler bas
Yüzümü hâke ferş etdim
n’ola sen bir kademler bas

2. **buradan:-dan**

Gazel 68

Mısra: 5

Bu yer, burası.

Kaçma buradan gel yanıma
şâh-ı cihânım
Derdime devâ etmez iken
sen talana düşürdün

burc-ı hisârım:

1. **burc-ı hisârım:-(ı)m**

Gazel 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül kalesi.

Nâr-ı ‘aşkında begim burc-ı
hisârım pür-harâb
Kalmadı sabra karârım yok
mu bir rahmın bana

bülbül:

1. **bülbül:**

Gazel 24

Mısra: 7

*Seher vakti öten güzel
sesli kuş.*

Her seherle bâğ-ı gamda
hicr ile bülbül gibi
Aglayup fûrkatle çaldım
nagme-i nâlân meded

2. **bülbülüm:-(ü)m**

Gazel 77

Mısra: 1

*Seher vakti güle olan
hasretiyle öten, feryat eden,
güle kavuşmak için kendini
feda eden güzel sesli kuş. II
Âşık.*

Gülsitân-ı dehr içinde sen
gülümsün bülbülüm
Gonce-i gülzâr içinde sen
gülümsün bülbülüm

3. **bülbülüm:-(ü)m**

Gazel 77

Mısra: 2

Seher vakti güle olan

*hasretiyle öten, feryat eden,
güle kavuşmak için kendini
feda eden güzel sesli kuş. II
Âşık.*

Gülsitân-ı dehr içinde sen
gülümsün bülbülüm
Gonce-i gülzâr içinde sen
gülümsün bülbülüm

4. **bülbülüm:-(ü)m**

Gazel 77

Mısra: 4

*Seher vakti güle olan
hasretiyle öten, feryat eden,
güle kavuşmak için kendini
feda eden güzel sesli kuş. II
Âşık.*

Nagme-i feryâdına cânlar
tahammül edemez
Hâlimi etdin perişân sen
gülümsün bülbülüm

5. **bülbülüm:-(ü)m**

Gazel 77

Mısra: 6

*Seher vakti güle olan
hasretiyle öten, feryat eden,
güle kavuşmak için kendini
feda eden güzel sesli kuş. II
Âşık.*

Koyma agyâr zâgını verdi
perişân etmesün
Varakını sakla andan sen
gülümsün bülbülüm

6. **bülbülüm:-(ü)m**

Gazel 77

Mısra: 8

*Seher vakti güle olan
hasretiyle öten, feryat eden,
güle kavuşmak için kendini
feda eden güzel sesli kuş. II
Âşık.*

Cânıma bahş-ı hayât-ı
câvidân olmuş sözün

'Ömrümün nahlin suvar
kim sen gülümsün
bülbulüm

7. bülbulüm:-(ü)m

Gazel 77

Mısra: 10

*Seher vakti güle olan
hasretiyle öten, feryat eden,
güle kavuşmak için kendini
feda eden güzel sesli kuş. II
Âşık.*

Durmayup raks-i hünerveş
sarf edüben Rıfkıya
Bozma gülşenüm emândır
sen gülümsün bülbulüm

8. bülbüllere:-ler, -e

Gazel 97

Mısra: 4

*Seher vakti güle olan
hasretiyle öten, feryat eden,
güle kavuşmak için kendini
feda eden güzel sesli kuş. II
Âşık.*

Derd-ile üftâde kılmış
'andelîbi büsbütün
Zâr gam-ı firâka düşmüş
bakdım ol bülbüllere

bülbul-i şeydâ:

1. bülbul-i şeydâ:

Gazel 10

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliye kavuşmak
için ağlayıp feryat eden
bülbul.*

Ağlayıp feryâd kıldım
bülbul-i şeydâ gibi
Gonca-i nev-reste derdüm
ey şeh-i devrân sana

2. bülbul-i şeydâ:

Gazel 19

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliye kavuşmak
için ağlayıp feryat eden
bülbul.*

Her seher hüsnün bağında
bülbul-i şeydâ gibi
Ben gibi kemter gedâlar
zâtiler kılmaz mı hîc

3. bülbul-i şeydâ:

Gazel 21

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliye kavuşmak
için ağlayıp feryat eden
bülbul.*

Bülbul-i şeydâ misâli
nagmesâz oldum yine
Rıfkıyım bi'llâh efzûn
eyledin zârım kadeh

bülbul-i şûrîde:

1. bülbul-i şûrîde:

Gazel 76

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Âşık, çalgın, perişan,
zavalh bülbul.*

Vâh kim yakdı çerâg u
şem'ine bir mâh-rû
Bülbul-i şûrîde tek
gülzâriden ayrılmışım

bürvân:

1. bürvân:

Gazel 31

Mısra: 2

Yanmış, kavrulmuş.

Ey felek sen de benim tek
hicr ü nâlân ol da gör
Cism bürvân geşt-i devrân
dide giryân ol da gör

bürvân idersem:

**1. bürvân idersem:-(-e)r, -
se, -m**

Gazel 99

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yakmak, kavurmak. II
Âşığın gönlünün aşk
ateşiyle yanması.*

Yanmışım pervâneveş ol
şem'-i hüsnünde begim
'Âlem içre cismimi bürvân
idersem kime ne

bürvân oldu:

1. bürvân oldu:-du

Gazel 101

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yanmak, kavrulmak. II
Sevgiliye beslenen aşkın
yakıcı ateşiyle acı ve
ızdırıp çekmek.*

Dil-figârım gam-güsârım
gelse yârım bu gece
Dide giryân cism bürvân
oldu zârım bu gece

bûs ederek:

1. bûs ederek:-erek

Gazel 61

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Öpmek.

İşte ben gitdim efendim
sana olsun el-vedâ'

Hâk-pâyım bûs ederek
eyleyelim el-vedâ'

büsbütün:

1. **büsbütün:**

Gazel 41

Mısra: 5

Bütünüyle, tamamen.

Dersini virmiş mu'allim
kâfir etmiş büsbütün
Gelmez ol î mânâ şimdi
zâlim aglar hû çeker

2. **büsbütün:**

Gazel 51

Mısra: 10

Bütünüyle, tamamen.

Rıfkıyâ tâli' şikeste oldu
yokdur çâresi
Büsbütün hüzn-i elemle
sanki biz gam-hâneyiz

3. **büsbütün:**

Gazel 60

Mısra: 5

Bütünüyle, tamamen.

Şöhretin garb ilini dutdu
efendim büsbütün
Yanmasun mu âteşinde bu
dil ü câmım hâfız

4. **büsbütün:**

Gazel 67

Mısra: 4

Bütünüyle, tamamen.

Tâli'im şikestedir ey dil
hazer kıl cümleden
Büsbütün rengi siyâhla reng
oldu bahtımın

5. **büsbütün:**

Gazel 71

Mısra: 10

Bütünüyle, tamamen.

Lebleri hüsnün zekâtı
Rıfkıya versen n'ola
Bir hayâl-i hasretinden
büsbütün kandır gönül

6. **büsbütün:**

Gazel 97

Mısra: 3

Bütünüyle, tamamen.

Derd-ile üftâde kılmış
'andelîbi büsbütün
Zâr gam-ı firâka düşmüş
bakdım ol bülbüllere

bûse:

1. **bûseyi:-(y)i**

Gazel 73

Mısra: 8

Öpücük.

Hayâlinle geçer günler ki
yokdur sabrına çâre
Lebinden bûseyi ihsân bana
kıl hey mededgâhım

2. **bûse:**

Gazel 87

Mısra: 8

Öpücük.

Ger seversen Hazret-i 'Îsâyı
sen ey püser
Leblerinden ben fakîre bûse
ihsân et cevân

bûse ihsânından rahm et:

1. **bûse ihsânından rahm et:**

Gazel 61

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

(Sevgilinin) bir kere

*dahi olsa âşığı öpmesi,
öpücüğünü bağışlaması.*

Ben gedâ üftâde oldum bâb-
ı lutfunda begim
Bûse ihsânından rahm et
eyleyelim el-vedâ'

büt-i tersâ:

1. **büt-i tersâ:**

Gazel 41

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

*Hristiyan güzeli. II Put
gibi güzel olan, tapınılacak
kadar güzel olan sevgili.*

Bir büt-i tersâ elinden
gönlüm aglar hû çeker
Bâg-ı hüsnün içre girdim
dilim aglar hû çeker

2. **büt-i tersâ:**

Gazel 88

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp**

İfade

*Hristiyan güzeli. II
İmansız, merhametsiz, zalim
sevgili.*

Bir büt-i tersâ elinden
olmuşum âvâre ben
'Âşık-ı üftâde oldum
gözleri sehâre ben

bütün:

1. **bütün:**

Gazel 17

Mısra: 2

*Hep, hepsi. II Âşığın
çektığı dert ve sıkıntılar.*

Çekdiğim derd ü belâyâ
degildir kimseler bâ'is
Bütün kendi kusûrumdur
degildir kimseler bâ'is

2. bütün:

Gazel 33

Mısra: 3

Hep, tamamen.

Şarâb-ı nûş-ı ezelden bütün
mestim dilâ her dem
Kalup hayretde üftâde
gözüm sahbâda kalmıştır

3. bütün:

Gazel 42

Mısra: 10

Hep, tamamen.

Rıfkî yine bir Ermeni dil-
berine vermiş
Gönlünü bütün âh ederek
didesi nemler

4. bütün:

Gazel 50

Mısra: 5

Hep, tamamen.

Ben tevekkül bâbına bend
eyledim sıdkım bütün
Bir gün elbetde açar bu
tâli'-i seyyâremiz

5. bütün:

Gazel 54

Mısra: 4

Hep, tamamen.

Buy-ı gülzâr-ı cânândan
gönül ser-mest-i
medhûşmuş
Bütün 'aşkın şarâbıyla
bugün mestânedir sensiz

6. bütün:

Gazel 54

Mısra: 10

Hep, tamamen.

Benim bu hâne-i gönül eger
ta'mîrine ey şâh
Bu dem itmez isen lutfu
bütün vîrânedir sensiz

7. bütün:

Gazel 90

Mısra: 1

Hep, tamamen.

Bu gönül mülkü ey şâhâ
bütün sensiz harâb olsun
Yanup 'aşkınla bu cânım
amân degme kebâb olsun

8. bütün:

Gazel 90

Mısra: 8

Hep, tamamen.

Ne dürlü şîveler sen de
alursun 'aşkın âhı
Ko 'aşkıdan bütün şâ'ir
üfürsün ney rebâb olsun

9. bütün:

Gazel 92

Mısra: 9

Hep, tamamen.

Safâ-yı dil-ile Rıfkî bütün
zevk-ı cihân olma
Gelen gitmiş bekâ mülküne
cevr-i kârbândır bu

10. bütün:

Gazel 102

Mısra: 10

Hep, tamamen.

Hırâmân gezdigin yerde
harâb etdin cihânı hep
Gel âbâd eyle gönlümü
bütün vîrânedir bence

11. bütün:

Gazel 103

Mısra: 2

Hep, tamamen.

Dil-i pür-hûnuma var mı
'aceb sen gibi meh-pâre
Hadengin zahmdan sîne
bütün olmuş durur yare

12. bütün:

Gazel 106

Mısra: 5

Hep, tamamen.

Anın medhinde şâ'irler
bütün hayretde kalmıştır
Şeb u rûz nâr-ı hicr-ile
derûnum pür-hayâl oldu

bûdî-kâr:

1. bûdî-kârım:-(i)m

Gazel 5

Mısra: 10

Varlığa ait olan tek iş.

Subh u şâm fikr ü hayâlin
mest kılmış Rıfkıyı
Gayrı yokdur dilde sensin
bûdî-kârım yâ Resûl

bûv-ı gülden:

1. bûv-ı gülden:-den

Gazel 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gül kokusu. II*

*Sevgilinin gül gibi kokan
teninin kokusu.*

Görmedim gülzâr içinde
sen gibi bir gül-şâh
Bûv-ı gülden olmuşum
mest eylerim çün âh vâh

buy-ı gülzâr-ı cânândan:

1. **buy-ı gülzâr-ı cânândan:-dan**

Gazel 54

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin gül bahçesini andıran kokusu. II Sevgilinin âşığı'n aklının başından alan, âşığı mecnun eden güzel kokusu.

Buy-ı gülzâr-ı cânândan
gönül ser-mest-i
medhûşmuş
Bütün 'aşkın şarâbıyla
bugün mestânedir sensiz

C

câh u mansıb:

1. **câh u mansıb:**

Gazel 84

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüksek mevki ve makamlar.

İstemem sensiz cihâm câh u
mansıb n'eylerim
Zînet-i dünyâya lâzım bâde
bir gül bir de sen

câh u menâsıb:

1. **câh u menâsıb:**

Gazel 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüksek mevki ve makamlar.

İstemem câh u menâsıb
zînet ü dünyâyı ben
Zikr ü fikrin ile meşgûl
olmuşum yâ Rab meded

2. **câh u menâsıb:**

Gazel 20

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüksek mevki ve makamlar.

İsteme câh u menâsıb zînet-
i dünyâyı ko
Devlet-i Dârâ için hem
bunca âhdan sen de geç

câhil:

1. **câhillere:-ler, -e**

Gazel 97

Mısra: 10

Bilgisiz, hâlden anlamayan anlayışsız kimse.

Dutdu bir pend ü nasîhat
didiler kim Rıfkıya
Açma hâlin gel sakın sen
bilmeyen câhillere

câm:

1. **câm:-ı**

Gazel 102

Mısra: 12

Kadeh. II Şarap.

Yeter sâkî dolandırma
elinde câm-ı gülgûnu
Ki câmu tâ ezelîden içen
peymânedir bence

camdan kafes:

1. **camdan kafes:**

Gazel 55

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Camdan yapılmış kafes. II Âşığı'n gönlü kırılan ve hassas olması yönüyle camdan kafese benzetilmiştir.

Dâ'imâ eyler nişângâh tûr-i
gamzen cânımı
Rıfkının sinesi olmuş
gûyiyâ camdan kafes

câm-ı engûrı şarâbı:

1. **câm-ı engûrı şarâbı:-ı**

Gazel 21

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Üzümlü şarap kadehi.

Câm-ı engûrı şarâbı
içmişim ben yâr ile
Sarf-ı meclis eyledim ben
külli hem-vârım kadeh

câm-ı engûru:

1. **câm-ı engûru:-u**

Gazel 54

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Üzümlü şarap.

İçürme câm-ı engûru bana
la'lin şarâbı ver
Ki sen sâkî-i devrânsın
cihân gam-hânedir sensiz

câm-ı firâk-ile:

1. **câm-ı firâk-ile:-(i)le**

Gazel 75

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık kadehi.

Yârî âgyâra virüp Mecnûn
kıldın Rıfkıyı
İçürüp câm-ı firâk-ile niçe
zehr-ile sem

câm-ı gülgûnu:

1. **câm-ı gülgûnu:-u**

Gazel 102

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gül renkli şarap kadehi.

Yeter sâkî dolandırma
elinde câm-ı gülûnu
Ki câmu tâ ezelden içen
peymânedir bence

câm-ı leb:

1. **câm-ı leb:**

Gazel 112

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dudağın kadehi. II
Sevgilinin şarap gibi
kırmızı dudağı.*

Haste vü bî-mâra derler çün
devâdır câm-ı leb
Gel zekât-ı hüsnünü ihsân
kıl ey şehenşehi

câm-ı mey-i gülünden:

1. **câm-ı mey-i gülünden:-**
(ü)n, -den

Gazel 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gül renginde olan içki
kadehi.*

Sâkiyâ câm-ı mey-i
gülünden elden koma kim
Devr-ile neş'e virürdü pür
kadeh 'işret bana

cân:

1. **cânım:-(i)m**

Gazel 6

Mısra: 8

Beden.

Bu 'âsî cümle ümmet kim
şefâ'at ümmidi sende
Ki nâra yanmadan cânım
meded kıl yâ Resûlallâh

2. **câna:-a**

Gazel 22

Mısra: 6

Âşık.

Sana kim meyl ider-idi söz
geçürse gönlüne
Çâresiz düşdü gönül kıl
mürüvvet câna bah

3. **cânından:-(i)n, -dan**

Gazel 29

Mısra: 6

*İnsanın maddi, manevi
varlığı.*

Ger kemend-i zülfüne bend
olsa 'âşık dünyede
Kul olup gezmek onunla
cümle cânından lezîz

4. **cânım:-(i)m**

Gazel 33

Mısra: 8

Gönül.

Boyumdan aşdı hûn-ı 'aşkı
şimdi ben bilemedim
Garîk-i bahr-ı tugyânda
cânım bir bâda kalmışdır

5. **cân:**

Gazel 32

Mısra: 4

Sevgili.

Tâ geceler subha-dek fikrim
hayâl-i yâr-ile
Dil perişân olmuş-iken cân
niçe mesrûr olur

6. **cândan:-dan**

Gazel 44

Mısra: 6

Sevgili.

Çok cefâ çekdim yolunda
bilmedi kadrim benim
Rahmı yokdur bî-mürüvvet
cândan el çekdim yeter

7. **câna:-a**

Gazel 58

Mısra: 6

Sevgili.

Ben gibi bir 'âşık-ı şeydâya
rahm etmezdi hiç
Tıfıdır bilmez diyüben
eyledim ol câna 'arz

8. **cândan:-dan**

Gazel 72

Mısra: 4

Sevgili.

Çarh-ı devrânın elinden
terk-i dünyâ olmuşum
Bahr-ı gamda gark oluben
şimdi cândan çekdim el

9. **cânlar:-lar**

Gazel 40

Mısra: 6

*Güzelliğiyle
etrafındakileri mest eden,
büyüleyen kişi. II Sevgili.*

Ol mukavves kaşların
kurmuş kemânı ey püser
Tîg-ı müjgânun elinden
niçe cânlar hû çeker

10. **cânlar:-lar**

Gazel 77

Mısra: 3

Âşık.

Nagme-i feryâdına cânlar
tahammül edemez
Hâlimi etdin perîşân sen
gülümsün bülbülüm

11. **cânım:-(i)n**

Gazel 34

Mısra: 2

*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Şem'-i ruhsârında şâhım
dolanur pervâneler
'Aşk elinden âteşe saldı
canın dîvâneler

12. **cânım:-(i)m**

Gazel 41

Mısra: 8

*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Nâz u istignâ ider çün 'âşık-
ı bî-çâreye
Bâr-ı 'aşka yok tahammül
cânım aglar hû çeker

13. **cânım:-(i)m, -**

Gazel 42

Mısra: 7

*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Hicrân odına yandı canım
çâresi yokdur
Gelse tabibim görse sinem
yaralar emler

14. **cânım:-(i)m**

Gazel 54

Mısra: 2

*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Gönül ârzû-yı hasretle
bugün dîvânedir sensiz
Yanar âteşde bu cânım
'aceb pervânedir sensiz

15. **cânım:-(i)m, -i**

Gazel 55

Mısra: 9

*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Dâ'imâ eyler nişângâh tîr-i
gamzen cânımı
Rıfkının sinesi olmuş
güyyîâ camdan kafes

16. **cânım:-(i)m**

Gazel 60

Mısra: 1

*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Âh efendim nâr-ı 'aşkın
yandırır cânım hâfız
Derdine olmaz tahammül
n'eylesün cânım hâfız

17. **cânım:-(i)m**

Gazel 60

Mısra: 10

*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Bâb-ı hüsnünde bu Rıfkî
pâsbân olmuş yine
İltifâta mazhar olmak
istemiş cânım hâfız

18. **cânım:-(i)m**

Gazel 62

Mısra: 3

*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Tende cânım ârzu itmiş
hâk-i pâyı görmeye
Böyle hasretle dolanur
gönlümüz misl-i semâ'

19. **cânım:-(i)m**

Gazel 63

Mısra: 2

*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Nâr-ı 'aşkından sinemde
eriyüp kalmadı yag
Subha-dek yanar bu cânım
sanki mânend-i çerâğ

20. **cân:**

Gazel 86

Mısra: 8

*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Hasretinden gün-be-gün
artar figânım dâ'imâ
Cân tahammül eylemez
cânâm n'etdin n'eyledin

21. **cânım:-(i)m**

Gazel 90

Mısra: 2

*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Bu gönül mülkü ey şâhâ
bütün sensiz harâb olsun
Yanup 'aşkınla bu cânım
amân degme kebâb olsun

22. **cânım:-(i)n**

Gazel 92

Mısra: 6

*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Cihânın zer ü sîmine sen
aldanma sakın ey dil
Bilürsün kim bekâsı yok
meger cânın yakandır bu

23. **câna:-a**

Gazel 93

Mısra: 8

*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Rûz u şeb feryâda düşdüm
âh kim ben n'eyleyim
Âteş-i 'aşk içre yandım
eyledim bu cânâ hû

24. **cânım:-(i)m**
Gazel 98
Mısra: 7
*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Yandı cânım âteş-i 'aşkın
elinden el-amân
Derdimin 'ilâcı yârim şimdi
geldi hatıra

25. **cânım:-(i)m**
Gazel 104
Mısra: 2
*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Gönülde derd-i hicr-i yârim
efzûn oldu gitdikçe
Rakîbin sihr-ile cânım pür-
efsûn oldu gitdikçe

26. **cânım:**
Gazel 7
Mısra: 2
*"Candan öte sevdiğim"
anlamına gelen sevgi sözü.*

Çıkardım evc-i a'lâyâ
figânım yâ Resûlallâh
Tutuşmuşdur sinem nâra ki
cânım yâ Resûlallâh

27. **cânım:-(i)m**
Gazel 60
Mısra: 2
*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Âh efendim nâr-ı 'aşkın
yandırır cânım hâfız
Derdine olmaz tahammül
n'eylesün cânım hâfız

cân fedâ kıldım:

1. **cân fedâ kıldım:-dım**
Gazel 25
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Uğruna canını vermek,
canından vazgeçmek.*

Âteş-i hicr ü firâkın yakdı
benden Rıfkıyı
Cân fedâ kıldım efendim
n'eyleyeyim nîk ü bed

cân fedâ kılsam:

1. **cân fedâ kılsam:-sa, -m**
Gazel 89
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Uğruna canını vermek,
canından vazgeçmek.*

Cân fedâ kılsam yolunda
hayf gelmez cânıma
'Âşık-ı dil-dâdeyim bir dil-
ber-i mümtâza ben

cân u dilden 'âşık oldum:

1. **cân u dilden 'âşık
oldum:-dum**
Gazel 43
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gönülden sevmek, aşkı
derinden hissetmek.*

Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder gibi
Gördüğümde cân u dilden
'âşık oldum ey 'Ömer

cân u ten:

1. **cân u ten:**
Gazel 58

Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*(Âşığın) canı ve
bedeni.*

Bunca demdir âteş-i hicr-ile
yandı cân u ten
Vasf-ı hâl itmemi ister bu
dil-i mestâna 'arz

cân u tenden geç:

1. **cân u tenden geç:**
Gazel 20
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Canını ve bedenini (bir kimse) uğruna feda etmek.

Ey gönül vaz gel cüvândan
bî-vefâdan sen de geç
Dost-ı sâdık sen ararsan cân
u tenden sen de geç

cânâ:

1. **cânâ:**
Gazel 108
Mısra: 4
Ey sevgili!

Bahr-ı hicrâna düşürdün
gönlümün zevrâkını
Girdâb-ı gam içre cânâ
bagrımı hûn eyledi

câna kasd idince:

1. **câna kasd idince:-a-ince**
Gazel 15
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
*Öldürmeye
niyetlenmek.*

Nîm-nigâhla kasd idince
câna bir kez hışm-ile
Turmayup çıkmayı ister
n'eylesün bir dem necât

câna kıyar:**1. câna kıyar:-(a)r****Gazel 94**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Öldürmek, can almak.*

Ol kemân-ebîrûların kasıd
idüp câna kıyar
Hicr-ile tahmîl olan gam-
bâr geldi hâtıra

cânân:**1. cânân:****Gazel 10**

Mısra: 2

Güzelliğiyle

*etrafındakileri mest eden,
büyüleyen kişi. II Sevgili.*

Mübtelâ oldu gönül ey
gözleri mestân sana
Âteş-i hicrinde yandım
dimedim cânân sana

2. cânân:**Gazel 15**

Mısra: 9

Güzelliğiyle

*etrafındakileri mest eden,
büyüleyen kişi. II Sevgili.*

Rıfkı der ki gelse cânân
togru kabrim üstüne
Belki toprak içre yatan
cismime gelür hayât

3. cânâna:-a**Gazel 58**

Mısra: 2

Güzelliğiyle

*etrafındakileri mest eden,
büyüleyen kişi. II Sevgili.*

Yazmışım hâl-i dil-i
takrîrimi ben yâre 'arz
Belki bir gün eyleyeler
derdimi cânâna 'arz

4. cânân:**Gazel 59**

Mısra: 1

Güzelliğiyle

*etrafındakileri mest eden,
büyüleyen kişi. II Sevgili.*

Çâr ebrû oldu cânân şimdi
geldi veche hat
Mushaf-ı rûyunda gördüm
tâze nev-res tâze hat

5. cânândan:-dan**Gazel 72**

Mısra: 2

Güzelliğiyle

*etrafındakileri mest eden,
büyüleyen kişi. II Sevgili.*

Düşmüşüm garb iline ey
cân cihândan çekdim el
Terk-i diyâr eyleyüp hem
cânândan çekdim el

6. cânân:**Gazel 76**

Mısra: 9

Güzelliğiyle

*etrafındakileri mest eden,
büyüleyen kişi. II Sevgili.*

Sırrı ifşâ eylemek olmaz
demiş cânân bana
Rıfkıyım kan aglarım ol
yâriden ayrılmışım

7. cânânı:-ı**Gazel 86**

Mısra: 8

Güzelliğiyle

*etrafındakileri mest eden,
büyüleyen kişi. II Sevgili.*

Hasretinden gün-be-gün
artar figânım dâ'imâ
Cân tahammül eylemez
cânânı n'etdin n'eyledin

8. cânân:**Gazel 105**

Mısra: 4

Güzelliğiyle

*etrafındakileri mest eden,
büyüleyen kişi. II Sevgili.*

Yakdı nüh tâk-ı serâyı dūd-ı
âhım şöyle kim
Bana rahm etmezse cânân
zulüm itmez sâbıka

cânım:**1. cânım:****Gazel 60**

Mısra: 8

*Sevgili için kullanılan
bir tür hitap şekli.*

Nîm-nazarla rahm edersin
'âşık-ı şeydâlara
Ben kuluna yok mu rahmın
el-amân cânım hâfız

cânım çıkmaya:**1. cânım çıkmaya:-ma, -(y)a****Gazel 56**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ölmek. II Âşığın acı
çekmesi.*

Yakındır çıkmaya cânım
gönül ârzû-yı hasretde
Mürüvvet hâlime eyle hele
sen bir kademler bas

cânım ditredir:**1. cânım ditredir:-dir****Gazel 60**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Heyecanlanmak,
duygusal coşkunluğa
erişmek.*

Hıfz edüp Kur'ân okursun
Dâvud âvâzı-ile
Güşuma geldikde her dem
ditredir cânım hâfız

cânım yakma:

1. **cânım yakma:**-(i)m-ma

Müstezad 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Eziyet etmek, sıkıntı
vermek, bir kişinin
üzülmesine sebep olmak.*

Derdime devâ sende olur
dil-ber-i ra'nâ
Gel yakma bu cânım

cânım yandı:

1. **cânım yandı:**-dı

Gazel 24

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Büyük üzüntü duymak,
acı çekmek.*

N'eyleyem ki çarh-ı devrân
'aksine devr eyledi
Yandı cânım 'aşk elinden
derdime dermân meded

**cânıma bahş-ı havât-ı
câvidân olmuş:**

1. **cânıma bahş-ı hayât-ı
câvidân olmuş:**-muş

Gazel 77

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cana can katmak,
canlılık sağlamak. II*

*Yaşama hevesini, sevincini
arttırmak.*

Cânıma bahş-ı hayât-ı
câvidân olmuş sözün
'Ömrümün nahlin suvar
kim sen gülümsün
bülbulüm

cânıma havât geldi:

1. **cânıma havât geldi:**-di

Gazel 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir yaşantıyı
canlandırmak, canlılık
katmak.*

Vuslat-ı cânân ararken
cânıma geldi hayât
Kessem andan iltifâtı
kaddüm olur iki kat

cânıma havâtı verdi:

1. **cânıma havâtı verdi:**-di

Gazel 64

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Canlandırmak, canlılık
vermek.*

Okudum hatt-ı şerîfin
anladım ben harf-be-hârf
Cânıma verdi hayâtı
anladım ben harf-be-harf

cânıma hayf gelmez:

1. **cânıma hayf gelmez:**-
(i)m, -a-mez

Gazel 89

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şikayetçi olmak,
yakınmak. II Pişman olmak.*

Cân fedâ kılsam yolunda
hayf gelmez cânıma
'Âşık-ı dil-dâdeyim bir dil-
ber-i mümtâza ben

cânımız çıkmadan:

1. **cânımız çıkmadan:**-
madan

Gazel 52

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek.

Kaldı hicrân âteşinde bu
dil-i nâ-kâmımız
Olmadı vasla müyesser
çıkmadan bu cânımız

cefâ:

1. **cefâya:**-ya

Gazel 13

Mısra: 1

Eziyet, sıkıntı, dert.

Ey perî bunca cefâya
söylesen kimdir sebep
Bu firâk u hasretinle
kalmama kimdir sebep

2. **cefâyı:**-(y)ı

Gazel 57

Mısra: 4

Eziyet, sıkıntı, dert.

Lutf ile kılsan nazarı sen
ana bir rıfk-ile
Hışm-ile etme cefâyı çün
hicâb altında arz

3. **cefâ:**

Gazel 71

Mısra: 7

Eziyet, sıkıntı, dert.

Ey cemâl-i mâh-rûyum
elverir bunca cefâ

Rahm kıl bir dem bana kim
zâr u efgândır gönül

cefâ çekdim:

1. **cefâ çekdim:-dim**
Gazel 44
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Eziyet ve sıkıntı
çekmek, zulme uğramak.*

Çok cefâ çekdim yolunda
bilmedi kadirim benim
Rahmı yokdur bî-mürüvvet
cândan el çekdim yeter

cefâ etdin:

1. **cefâ etdin:-din**
Gazel 8
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*İşkence etmek, eziyet
çektirmek, perişan etmek.*

Agladıp feryâd içinde zâra
koydun âh kim
Âh elinden hayli demdir
çok cefâ etdin bana

cefânı çek:

1. **cefânı çek:**
Gazel 57
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sıkıntı ve eziyet verici
durumlardan uzak durmak.
II Sevgilinin yaptığı
zulümlerden vazgeçmesi,
sıkıntı ve eziyet verici
durumlardan uzak durması.*

Dinle bu pend ü nûsuhum
çek cefâmı Rıfkıdan
Kat'-ı yed eyle zulümden
var su'âl altında arz

cehcehî eyledim:

1. **cehcehî eyledim:-dim**
Gazel 112
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Şakımak, ötmek.

Nagmeler urdum bugün
feryâd-ile tâ geceler
Mürgi-i şeydâ gibi ben
eyledim çok cehcehî

cemâl:

1. **cemâlin:-(i)n**
Gazel 14
Mısra: 4
Güzellik.

Hüsn-i Ken'ân tek cihâmı
ser-te-ser aldın begim
Ârzu-keş olmuş cemâlin
görmeye ol âfâtâb

2. **cemâlin:-(i)n**
Gazel 36
Mısra: 9
Güzellik.

Ey perî-peyker cemâlin
Rıfkıyı teshîr ider
Şevk-ı hûrşidin düşünce
yirde âbı ditredir

3. **cemâl:**
Gazel 59
Mısra: 9
Güzellik.

Gitti elden hüsn varın
kalmadı sende cemâl
Rıfkı der peşimân olur
heleçi geldikte hat

cemâl-i hüsnü:

1. **cemâl-i hüsnü:-ü**

Gazel 96
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yüz güzelliği. II
Sevgilinin güzelliği.*

Benim ol şâh-ı Ken'ânım
gezer divâne mîvâne
Cemâl-i hüsnü dünyâyı alur
ferdâne merdâne

cemâl-i pür-zivânın:

1. **cemâl-i pür-zivânın:-
(n)ın**
Gazel 48
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*(Sevgilinin) çok
parlak, ışıklarla dolu olan
güzel yüzü.*

Bir cemâl-i pür-zivânın
rahmı yok sen 'âşika
Hasretinden hâl perîşân
cism ü cân mihnetlenür

cemâl-i şem'ini:

1. **cemâl-i şem'ini:-(i)n, -i**
Gazel 106
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yüz güzelliğinin
mumu. II Sevgilinin parlak
ve güzel yüzü.*

Bana ol şîve vü nâzı be-her
dem hōş gelür lakin
Cemâl-i şem'ini görmek
bugünkü gün muhâl oldu

cemâl-i şevkına:

1. **cemâl-i şevkına:-ı, -(n)a**
Gazel 53
Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

(Sevgilinin) güzel
yüzünün isteği, arzusu.

Niçe ta'rif idem ben kim
cemâl-i şevkına yandım
Bu Rıfkî tek düşen nâra
nidâsı artar eksilmez

cemâlin şem'ine yandım:

1. **cemâlin şem'ine**
yandım:-dım

Gazel 73

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) güzellik
ateşiyle âşuğın gönlünün
yanması, aşk ateşiyle acı
çekmesi.

Cemâlin şem'ine yandım
gece pervâne gibi
Mürüvvet yok mudur sende
bir ihsân kıl bana şâhım

cem' olmamış:

1. **cem' olmamış:-ma, -mış**

Gazel 99

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Toplanmak, birikmek.

Âb u dâne tâ ezelden bir
yere cem' olmamış
Cem'-i kısmet çün bugün
cevlân edersem kime ne

cem'-i kısmet:

1. **cem'-i kısmet:**

Gazel 99

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kişinin payına düşen
her şey, rızık.

Âb u dâne tâ ezelden bir
yere cem' olmamış
Cem'-i kısmet çün bugün
cevlân edersem kime ne

ceng ider:

1. **ceng ider:-(e)r**

Gazel 69

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Savaşmak, mücadele
etmek.

Gerden üzre ceng ider ol
hâl-i Hindûlar ile
Gûyiyâ Keyhüsrev-i sâhib-
kırândır perçemin

2. **ceng ider:-(e)r**

Gazel 85

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Savaşmak.

Hâl-i Hindûlar 'acebdir
ceng ider nacâg-ile
Mislini ben görmedim hâşâ
ki nev-reste hubân

cesed:

1. **cesed:**

Gazel 13

Mısra: 10

Beden, vücut.

Ben garîb bi-çâreye rahm
itmedin Rıfkî gibi
Bu cesed içre yanan pür-
nârıma kimdir sebeb

cevâb etdin:

1. **cevâb etdin:-din**

Gazel 8

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cevaplandırmak,
karşılık vermek.

Çün cüdâ etdin beni sen
nâzlı yârimden benim
Rahm kılmam diyü gitdin
hem cevâb etdin bana

cevân:

1. **cevândır:-dır**

Gazel 48

Mısra: 7

Genç, delikanlı. II
Sevgili.

Çâr ebrû bir cevândır
pâdişâhım gönlümüz
Emrine tâ'ât kılup koşarak
sür'atlenür

2. **cevân:**

Gazel 85

Mısra: 1

Genç, delikanlı. II
Sevgili.

Âh kim dünyâda yandım
bulmadım sâdik cevân
Derd-ile âlûde oldum
görmedim ben de amân

3. **cevân:**

Gazel 87

Mısra: 4

Genç, delikanlı. II
Sevgili.

Âhu gözleri yakup yandırdı
cism ü cânımı
Kılmadı hâlîme insâf ol
kemân-eburû cevân

4. **cevân:**

Gazel 87

Mısra: 8

Genç, delikanlı. II
Sevgili.

Ger seversen Hazret-i 'Îsâyı
sen ey püser
Leblerinden ben fakîre bûse
ihân et cevân

5. cevân:

Gazel 107

Mısra: 1

Genç, delikanlı. II

Sevgili.

Öyle bir cünûn-ı 'aşkım bir
cevân egler beni
Âhu gözlü bir melek kaşı
kemân egler beni

6. cevân:

Gazel 107

Mısra: 4

Genç, delikanlı. II

Sevgili.

Egilemez zülf-i canândan
gayr-i zencîr şimdilik
Egledürse perişân kâkül
cevân egler beni

cevân olmalıdır:

1. **cevân olmalıdır:-malı, -dır**

Gazel 30

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Genç, boyu bosu yerli
yerinde olmak.*

'Âşıkın sînesi dâğ cigeri
kan olmalıdır
Sevdiği cilveli hem tâze
cevân olmalıdır

cevânın kaşları vâvına:

1. **cevânın kaşları yâvına:-
(n)a**

Gazel 93

Mısra: 1

**Kelime Tipi: Kalıp
İfade**

*Sevgilinin bakış okunu
atan yaya benzer kaşları.*

Eyledim perî cevânın
kaşları yâvına hû
Gönlümü bend eyledim ol
tarz u etvârına hû

cevlân edersem:

1. **cevlân edersem:-(e)r, -
se, -m**

Gazel 99

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dolaşmak, gezinmek.
II Rızık için çalışıp gayret
göstermek, rızıkını aramak.*

Âb u dâne tâ ezelden bir
yere cem' olmamış
Cem'-i kısmet çün bugün
cevlân edersem kime ne

cevlân etmede:

1. **cevlân etmede:-mede**

Gazel 66

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dolaşmak, gezinmek.

Hayli demdir âteşin
bagrında cevlân etmede
Kalmadı sabra tahammül
sînem üzre kana bak

cevlân ider:

1. **cevlân ider:-(e)r**

Gazel 51

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gezmek, dolaşmak.

Her demâ cevlân ider
sînemde nârî dilberin
Yanmadan kılmam hazer
kim misl biz pervâneyiz

cevr:

1. **cevr:-e**

Gazel 14

Mısra: 8

Sıkıntı, eziyet, zulüm.

'Âdet olmuş tâ ezelden
'âşıkı cevr ü cefâ
Kıl tahammül cevre sen de
andan itme ictinâb

cevr ü cefâ:

1. **cevr ü cefâ:**

Gazel 14

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgiliden gelen) her
türü eziyet, sıkıntı.*

'Âdet olmuş tâ ezelden
'âşıkı cevr ü cefâ
Kıl tahammül cevre sen de
andan itme ictinâb

cevr ü cefâdan:

1. **cevr ü cefâdan:-dan**

Gazel 62

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgiliden gelen)
eziyet ve sıkıntı.*

Gözle 'âdet-i ezelden 'âşıkı
eyler cefâ
Rıfkıyâ cevr ü cefâdan
gayrı yokdur bir metâ'

cevr ü cefâyı çekdiğim:

1. **cevr ü cefâyı çekdiğim:**

Gazel 94

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sıkıntı ve eziyet
çekmek.*

Çekdiğim cevri ü cefâyı
söylemek mümkün değil
Hicrimi efzûn eden dildâr
geldi hâtıra

cevri ü cefâyı evleme:

1. **cevri ü cefâyı evleme:-**
me

Gazel 83

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eziyet etmek, sıkıntı
vermek.*

Kıl kerem ey şâh-bâzım
eşk-bârımdan sakın
Eyleme cevri ü cefâyı
inkisârımdan sakın

cevri etme:

1. **cevri etme:-me**

Gazel 39

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eziyet etmek,
zulmetmek.*

Hûri vü gılmân dediler her
gören ‘âşık seni
Başın için etme cevri
kalmasun senden eser

cevri-i kârbândır:

1. **cevri-i kârbândır:-dır**

Gazel 92

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eziyet kervanı. II
Dünya.*

Safâ-yı dil-ile Rıfkı bütün
zevk-ı cihân olma
Gelen gitmiş bekâ mülküne
cevri-i kârbândır bu

ceyhûn:

1. **ceyhûndur:-dur**

Gazel 83

Mısra: 7

*Coşkun bir şekilde
akan Ceyhun nehri. II
Âşığın bolca gözyaşı
dökmesi, yönüyle coşkun
akan Ceyhun nehrine
benzetilmiştir.*

Eşk-i çeşmim katre katre
sanki Ceyhûndur giden
Cûş edüp mevci kılınca sen
humârımdan sakın

ceyhûn gibi akar:

1. **ceyhûn gibi akar:-(a)r**

Gazel 52

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Suyunun coşkun ve
bolca aktığı bilinen nehir
gibi akmak. II Âşığın
gözyaşlarının Ceyhun nehri
gibi coşkun ve bolca
akması.*

‘Âleme bakdıkça hayret
geldi âh etdim yine
Sanki Ceyhûn gibi akar
dîde-i giryânımız

ceza etme:

1. **ceza etme:-me**

Gazel 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cezalandırma, kişiye
yaptığı kötülüklerden dolayı*

*istemediği şekilde
yaptırımında bulunma.*

Ol Habîbin hürmetine
lutfunu etme dirig
Cürm ü ‘isyânımla
mahşerde bana etme ceza

ciger:

1. **cigeri:-i**

Gazel 30

Mısra: 1

Yürek, bağır.

‘Âşkın sinesi dâg cigeri
kan olmalıdır
Sevdiği cilveli hem tâze
cevân olmalıdır

ciger hûn oldu:

1. **ciger hûn oldu:-du**

Gazel 104

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüreği kan ile dolmak.
II Acı ve ıstırap çeken
âşığın gönlünün kanla
revan olması, kan içinde
kalması.*

Meger Leyli-sıfatsın sen
idersin ‘âlemi huşyâr
Beni Mecnûna döndürdün
ciger hûn oldu gitdikçe

ciger ü cismini:

1. **ciger ü cismini:-i, -(n)i**

Müstezad 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönlü ve beden. II
Âşığın gönlü ve bedeni.*

Pür-hûn ciger ü cismini çün
atdı ocaga
Ben kulunu ahkar

cihân:**1. cihân:-ı****Gazel 1**

Mısra: 5

Âlem, kâinat.

Emr-i künle var edensin bu
cihâm pâdişâh
Hâkim-i mutlak ki sensin
şühemiz yokdur sana

2. cihânda:-da**Gazel 7**

Mısra: 10

Âlem, kâinat.

Kulun Rıfkıyı mahşerde
yüzü kara koma yâ Rab
Cihânda var 'ibâdetde
ziyanım yâ Resûlallâh

3. cihâna:**Gazel 10**

Mısra: 7

Âlem, kâinat.

Gelmemiş mislin cihâna bî-
bedelsin sevdiğim
N'eyleşem bilmem ne itsem
hûri vü gılmân sana

4. cihân:-ı**Gazel 14**

Mısra: 3

Âlem, kâinat.

Hüsn-i Ken'ân tek cihâm
ser-te-ser aldın begim
Ârzu-keş olmuş cemâlin
görmeye ol âfitâb

5. cihân:-ı**Gazel 19**

Mısra: 2

Âlem, kâinat.

Bu benim divâne gönlüm
şâd olup gülmez mi hiç
Geşt idüp gezse cihâm
yârini bulmaz mı hiç

6. cihândan:-dan**Gazel 20**

Mısra: 8

Âlem, kâinat.

Et kanâ'at künc-i mihnet
üzre eyle bir karâr
Tâc u taht u şevket ü zîbâ
cihândan sen de geç

7. cihânda:-da**Gazel 21**

Mısra: 4

Âlem, kâinat.

Nûş edem ben zehr-ise de
yâr elinden bâdeyi
Ko harâb olsun cihânda
'ömr ile varım kadeh

8. cihânda:-da**Gazel 25**

Mısra: 4

Âlem, kâinat.

Pertev-i hüsn ü cemâlin
şu'ledâr olmuş yine
Görmemiş kimse cihânda
sen gibi bir serv-kad

9. cihânda:-da**Gazel 26**

Mısra: 10

Âlem, kâinat.

Rıfkıyâ tevfik-ı Bârî yâver
olsa zerreveş
'Aynına gelmez cihânda
şuğl-ı dünyâ nîk ü bed

10. cihân:-ı**Gazel 27**

Mısra: 7

Âlem, kâinat.

Dâd u feryâdım cihâmı
kapladı başdan başa
Sen yetiş imdâdına yâ Rab
meded senden meded

11. cihânda:-da**Gazel 28**

Mısra: 1

Âlem, kâinat.

Sihhat-i beden gibi yokdur
cihânda şey lezîz
Varlık ile sihhât olsa
cümleden a'lâ lezîz

12. cihânda:-da**Gazel 29**

Mısra: 1

Âlem, kâinat.

'Âşıka yokdur cihânda nâz-
ı dil-berden lezîz
N'eyleşün kand u nebâtı
la'l-i leb andan lezîz

13. cihândan:-dan**Gazel 32**

Mısra: 12

Âlem, kâinat.

Rıfkı tek yansun çerâğ-ı
hüsn-i dilbere felek
Kat'-ı yed eyler cihândan
cümleden mehcûr olur

14. cihânda:-da**Gazel 36**

Mısra: 8

Âlem, kâinat.

Âsitânın hâkine düşdüm
esîr ü kayd olam
Lutf u ihsânın cihânda
hânümânı ditredir

15. **cihânı:-ı****Gazel 37**

Mısra: 4

Âlem, kâinat.

Tarz u etvârın görünce bend
kıldım gönlümü
Ben cihâmı terk ederdim
gülse de bî-gâneler

16. **cihânı:-ı****Gazel 40**

Mısra: 8

Âlem, kâinat.

Kâş siyâh kibrik siyâh ol
çeşm-i cellâdın siyâh
Âhuveş yakdı cihâmı tag u
taşlar hû çeker

17. **cihân:****Gazel 54**

Mısra: 6

Âlem, kâinat.

İçürme câm-ı engûru bana
la'lin şarâbı ver
Ki sen sâkî-i devrânsın
cihân gam-hânedir sensiz

18. **cihânda:-da****Gazel 56**

Mısra: 9

Âlem, kâinat.

Cihânda şâh-ı gönlümsün
niçe vâz gele bu Rıfkî
İşigin üzre ser koydu hele
sen bir kademler bas

19. **cihânı:-ı****Gazel 84**

Mısra: 3

Âlem, kâinat.

İstemem sensiz cihâm câh u
mansıb n'eylerim

Zînet-i dünyâya lâzım bâde
bir gül bir de sen

20. **cihâna:-a****Gazel 88**

Mısra: 5

Âlem, kâinat.

Gelmemiş mislin cihâna bî-
nazîrsin sevdigim
Gonce-i nev-reste için
gelmişim gülzâre ben

21. **cihânı:-ı****Gazel 91**

Mısra: 8

Âlem, kâinat.

Rûy-ı pâkin şu'le-i şemsi
yine hakk eyledi
Tal'atıyla bu cihâmı hōş
kuşatmış mâh-rû

22. **cihândır:-dır****Gazel 92**

Mısra: 2

Âlem, kâinat.

Oturup kasr-ı Îrânda deme
sâbit mekândır bu
Niçe bin 'âşık-ı şeydâ
göçürmüş bir cihândır bu

23. **cihânın:-(i)n****Gazel 92**

Mısra: 5

Âlem, kâinat.

Cihânın zer ü simine sen
aldanma sakın ey dil
Bilürsün kim bekâsı yok
meger cânın yakandır bu

24. **cihânı:-ı****Gazel 102**

Mısra: 9

Âlem, kâinat.

Hırâmân gezdigin yerde
harâb etdin cihâmı hep
Gel âbâd eyle gönlümü
bütün vîrânedir bence

25. **cihânı:-ı****Gazel 105**

Mısra: 9

Âlem, kâinat.

Gözlerin âhû gibi yakdı
cihâmı ser-te-ser
Nâr-ı 'aşkıdan bu Rıfkî
çıkıdı kûh u şâhika

26. **cihâna:-a****Gazel 112**

Mısra: 9

Âlem, kâinat.

Fitneler saldın cihâna çeşm-
i câdû sen misin
'Âşıkım derde düşürdün sen
beni serv-i sehi

27. **cihânda:-da****Gazel 112**

Mısra: 8

Âlem, kâinat.

Kim sana akrân olurmuş
dil-berim hûrî-sıfat
Görmedim mislin cihânda
sen gibi bir eşbehi

cihân dil-berleri:1. **cihân dil-berleri:-ler, -i****Gazel 80**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya güzeli.*

Gelmez oldu 'aynıma şimdi
cihân dil-berleri
Mest-i hicr-ile bugün humâr
ararsan işte ben

cihân turdukça tur:**1. cihân turdukça tur:****Gazel 45**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

"Çok yaşa, Allah sana uzun ömür versin."
anlamında kullanılan iyi dilek ifadesi.

Rûz u şeb çıkmaz hayâlin
dilde nakş olmuş benim
Bunca hüsn-ile efendim sen
cihân turdukça tur

cihândan el çekdim:**1. cihândan el çekdim:-**
*dim***Gazel 72**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Dünya ile ilgiyi
kesmek, dünya işlerinden
vazgeçmek, ilgilenmemek.*

Düşmüşüm garb iline ey
cân cihândan çekdim el
Terk-i diyâr eyleyüp hem
cânândan çekdim el

cihânı başa dar etdi:**1. cihânı başa dar etdi:-di****Gazel 70**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bir yeri yaşanılmaz
duruma getirmek.*

Fürkat ü hicrin dem-â-dem
bagınmı hûn eylemiş
Nâr-ı sevdâdan cihânı başa
dar etdi gönül

cilâ-yı kalb:**1. cilâ-yı kalb:****Gazel 29**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Kalp parlaklığı.

Hem cilâ-yı kalb olur haste
dile hem de şifâ
Höş-nefes 'ıtrı benefşe
verd-i ahmerden lezîz

cilâyı vermiş:**1. cilâyı vermiş:-miş****Gazel 69**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Parlaklık vermek.

Zîr-i fesden taşra çıkmış
ejdehâdır perçemin
Hüsnüne vermiş cilâyı
başka hâldür perçemin

cilve eyler:**1. cilve eyler:-r****Gazel 29**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Tatlı, hoş görünmek ve
ilgi çekmek için yapılan
davranış.*

Meclis-i pîr-i mugânda
cilve eyler herkese
Ger içersem bâdesin ben
âb-ı hayvândan lezîz

cilveger:**1. cilvegerdir:-dir****Gazel 21**

Mısra: 1

Nazlı, cilveli, işveli.

Bezm-i 'aşka cilvegerdir
bâde-i yârim kadeh

Nûş edince her dem artar
'aşkla zârım kadeh

cilveli:**1. cilveli:****Gazel 30**

Mısra: 2

Nazlı, edalı, işveli.

'Âşkın sînesi dâğ cigeri
kan olmalıdır
Sevdigi cilveli hem tâze
cevân olmalıdır

cism:**1. cismim:-(i)m****Gazel 9**

Mısra: 1

Beden, vücut.

Yakma cismim nev-
cûvânım yok mu insâfın
bana
Perde-i nâmûsumu ref' it
dedi hicrin bana

2. cismime:-(i)m, -e**Gazel 15**

Mısra: 10

Beden, vücut.

Rıfkı der ki gelse cânân
togru kabrim üstüne
Belki toprak içre yatan
cismime gelür hayât

3. cism:**Gazel 31**

Mısra: 2

Beden, vücut.

Ey felek sen de benim tek
hicr ü nâlân ol da gör
Cism büryân geşt-i devrân
dîde giryân ol da gör

4. **cismini:-(i)n, -i****Gazel 40**

Mısra: 10

Beden, vücut.

Yandırır çerâg-ı hüsnün
 'âlem içre Rıfkıy
 Cismini pür-nâr ider firâk u
 gamlar hû çeker

5. **cismimi:-(i)m, -i****Gazel 78**

Mısra: 4

Beden, vücut.

Sad-hezârân dâg-ı mihnet
 sînem üzre dutdı yer
 Ol sebebden cismimi ben
 seng-i Ferhâd eyledim

6. **cisminde:-i, -(n)de****Gazel 81**

Mısra: 2

Beden, vücut.

Baht-ı kem tâli' zebûn pür-
 nâr ararsan işte ben
 Rûz u şeb cisminde 'aşkı
 nâr ararsan işte ben

7. **cismimi:-(i)m, -i****Gazel 99**

Mısra: 4

Beden, vücut.

Yanmışım pervâneveş ol
 şem'-i hüsnünde begim
 'Âlem içre cismimi bür-yân
 idersem kime ne

8. **cism:****Gazel 101**

Mısra: 2

Beden, vücut.

Dil-figârım gam-güsârım
 gelse yârim bu gece

Dide giryân cism bür-yân
 oldu zârım bu gece

cism bür-yân:1. **cism bür-yân:****Gazel 110**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kavrulmuş, yanmış
 beden. II Âşığın bedeninin
 aşk ateşiyle yanarak acı,
 eziyet ve sıkıntı çekmesi.*

Subh u şâm fikr ü hayâlin
 râhatı terk etdirir
 Dide giryân cism bür-yân âh
 u zâr etdi beni

cism ü cân:1. **cism ü cân:****Gazel 48**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Beden ve gönül. II
 Âşığın bedeni ve gönlü.*

Bir cemâl-i pür-ziyânın
 rahmı yok sen 'âşıka
 Hasretinden hâl perîşân
 cism ü cân mihnetlenür

cism ü cânımı:1. **cism ü cânımı:-(i)m, -ı****Gazel 87**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Beden ve gönül. II
 Âşığın bedeni ve gönlü.*

Âhu gözleri yakup yandırdı
 cism ü cânımı
 Kılmadı hâlîme insâf ol
 kemân-ebrû cevân

cism ü vücûdum:1. **cism ü vücûdum:-(u)m****Gazel 17**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Beden ve vücut.*

Yanar cism ü vücûdum hep
 hakîm ü hâzıkım yokdur
 Bu da çarh-ı felekdendir
 degildir kimseler bâ'is

cism-i bür-vân:1. **cism-i bür-yân:****Gazel 74**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yanmış, kavrulmuş
 beden. II Sevgilinin aşk
 ateşinin etkisiyle âşığın
 yanmış bedeni.*

Çün 'inâyet eyleyüp ihsân
 kılmaz Rıfkıyâ
 Bî-mürüvvet yâr elinden
 cism-i bür-yân ağlarım

cism-i nâ-tüvânım:1. **cism-i nâ-tüvânım:-(i)m****Gazel 5**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gücü ve kuvveti
 kalmamış beden.*

Mücrim-i 'âsî günahkâr ben
 kulun üftâdeyim
 Yandı cism-i nâ-tüvânım
 arttı nârım yâ Resûl

cism-i pâkûn:1. **cism-i pâkûn:-(ü)n****Gazel 110**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Temiz beden. II
Sevgilinin bedeni.

Halk olunmuş nûr-ı Hakdan
cism-i pâkûn ey perî
Rıfkı der ki nâr-ı ‘aşkın
nâmdâr etdi beni

cüdâ etdin:

1. cüdâ etdin:-din

Gazel 8

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayırmak,
uzaklaştırmak.*

Çün cüdâ etdin beni sen
nâzlı yârimden benim
Rahm kılmam diyü gitdin
hem cevâb etdin bana

cüdâ oldum:

1. cüdâ oldum:-dum

Gazel 44

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılmak, ayrı düşmek.

Âh edüp giryân ile oldum
cüdâ ol yârdan
Rıfkı tek bir ‘âşık-ı
şeydâdan el çekdim yeter

cüdâ olmak:

1. cüdâ olmak:-mak

Gazel 102

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılmak, ayrı kalmak.

O mihrin hüsn-i rûyundan
cüdâ olmak muhâldir kim
Dolansın başına şem’in
yanan pervânedir bence

cüdâ-yı yâr olaldan:

1. cüdâ-yı yâr olaldan:-aldan

Gazel 17

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliden ayrı
kalmak, ayrılmak.*

Cüdâ-yı yâr olaldan ben
dedim Rıfkı gibi her dem
Bu firâka sebep agyâr
degildir kimseler bâ’is

cümle:

1. cümle:

Gazel 1

Mısra: 7

Bütün, tüm.

Kabza-i kudretde oldu
cümle bûd u ger nebûd
Vâhid ü Ferd ü Ahadsın
şübhemiz yokdur sana

2. cümle:

Gazel 6

Mısra: 7

Bütün, tüm.

Bu ‘âsî cümle ümmet kim
şefâ’at ümmidi sende
Ki nâra yanmadan cânım
meded kıl yâ Resûlallâh

3. cümle:

Gazel 29

Mısra: 6

Bütün, tüm.

Ger kemend-i zülfüne bend
olsa ‘âşık dünyede
Kul olup gezmek onunla
cümle cânından lezîz

4. cümle:

Gazel 109

Mısra: 8

Bütün, tüm.

Âh efendim nâr-ı hâsret tâb-
âver koymadı
Gitdi elden ihtiyârım cümle
varım togrusu

5. cümleden:-den

Gazel 28

Mısra: 2

Her şey, bütün.

Sıhhat-i beden gibi yokdur
cihânda şey lezîz
Varlık ile sıhhat olsa
cümleden a’lâ lezîz

6. cümleden:-den

Gazel 32

Mısra: 12

Her şey, bütün.

Rıfkı tek yansun çerâg-ı
hüsn-i dilbere felek
Kat’-ı yed eyler cihândan
cümleden mehcûr olur

7. cümleden:-den

Gazel 67

Mısra: 3

Her şey, bütün.

Tâli’im şikestedir ey dil
hazer kıl cümleden
Büsbütün rengi siyâhla reng
oldu bahtımın

8. cümlesi:-(s)i

Gazel 3

Mısra: 10

Herkes, her şey.

On sekiz bin ‘âlemin Hâlîkı
sensin bi’llâh

Cümlesi emrine münkâd
oldu hep arz u semâ

9. **cümleye:-ye**

Gazel 4

Mısra: 1

Herkes, her şey.

Rahmetenli'l-âlemînsin
cümleye yâ Mustafâ
Hem şefâ'at ma'denisin
cümleye yâ Mustafâ

10. **cümleye:-ye**

Gazel 4

Mısra: 2

Herkes, her şey.

Rahmetenli'l-âlemînsin
cümleye yâ Mustafâ
Hem şefâ'at ma'denisin
cümleye yâ Mustafâ

11. **cümleye:-ye**

Gazel 4

Mısra: 4

Herkes, her şey.

Ben günâhkâr 'abd-i 'âciz
lutfunu itme dirîg
Çün şefî'ü'l-müznibînsin
cümleye yâ Mustafâ

12. **cümleye:-ye**

Gazel 4

Mısra: 6

Herkes, her şey.

Kimseden imdâd olunmaz
'âsi-i mücrimlere
Sendedür lutf-ı şefâ'at
cümleye yâ Mustafâ

13. **cümleye:-ye**

Gazel 4

Mısra: 8

Herkes, her şey.

Şânına lâıyk ne haddüm
zerreveş vasfın edem
Dû cihânda pâdişâhsın
cümleye yâ Mustafâ

14. **cümleye:-ye**

Gazel 4

Mısra: 10

Herkes, her şey.

Rıfkı-i kemter günahkârın
ümîdi sendedür
Hâk-i pâyn çün devâdır
cümleye yâ Mustafâ

15. **cümleden:-den**

Gazel 49

Mısra: 9

Herkes, her şey.

Rıfkıyâ gûşe-nişîn olmak
gerekdir cümleden
Çarh-ı devrân döndüğünde
biz de nevbet bekleriz

16. **cümlesinden:-(s)i, -(n)den**

Gazel 93

Mısra: 10

Herkes, her şey.

Rıfkıyım devrân içinde
olmadı maksûd hâl
Çekdim el ben cümlesinden
hem dedim akrâna hû

cünûn-ı 'aşkı:

1. **cünûn-ı 'aşkı:-(ı)m**

Gazel 107

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Delilik derecesinde

aşka kapılmak.

Öyle bir cünûn-ı 'aşkı bir
cevân egler beni

Âhu gözlü bir melek kaşı
kemân egler beni

cürm ü 'isyân:

1. **cürm ü 'isyân:**

Gazel 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Allah'ın emir ve

yasaklarına uymama ve

Allah'a karşı gelme.

Cürm ü 'isyân bî-nihâyet
lutfuna nisbet değil
Ümmîdim var dergahinden
Rıfkıyı kılma i'mâ

cürm ü 'isyânımla:

1. **cürm ü 'isyânımla:-**

(ı)m, -la

Gazel 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Allah'ın emir ve

yasaklarına uymamaktan

kaynaklanan suç.

Ol Habîbin hürmetine
lutfunu etme dirîg
Cürm ü 'isyânımla
mahşerde bana etme ceza

cür'a-i câmını:

1. **cür'a-i câmını:-ı, -(n)ı**

Gazel 29

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir yudum şarap. II

Sevgilinin sunduğu bir

yudum şarap.

Rıfkıyâ yâr olsa bir dem
'âlem içre dil-rübâ
Cür'a-i câmını bildim Âb-ı
Kevserden lezîz

cüvân:**1. cüvândan:-dan****Gazel 20**

Mısra: 1

Genç, taze. II Sevgili.

Ey gönül vaz gel cüvândan
bî-vefâdan sen de geç
Dost-ı sâdık sen ararsan cân
u tenden sen de geç

2. cüvânı:-ı**Gazel 67**

Mısra: 9

*Genç, güzel, taze. II
Sevgili.*

Rû-be-rû gördüm cüvânı ol
rakîble dem sürer
Rıfkı der âh eyledim çok
zârı arttı bahtımın

cüvânın âteşiyle yanmada:**1. cüvânın âteşiyle****yanmada:-mada****Gazel 74**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Taze, gencecik
sevgilinin aşkının ateşiyle
yanmak. II Aşğın sevgiliye
duyduğu muhabbetin
ateşiyle gönlünün yanması,
acı çekmesi.*

Bir cüvânın âteşiyle
yanmada her şeb gönül
Vâh kim sevdâ elinden dâd
u efgân aqlarım

cûş edüp:**1. cûş edüp:-(ü)p****Gazel 83**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Coşmak, akıntı ve
dalgalının birden bire
çoğalıp hızlanması.*

Eşk-i çeşmim katre katre
sanki Ceyhündür giden
Cûş edüp mevci kılınca sen
humârımdan sakın

Ç**çagla:****1. çagladı:-dı****Gazel 111**

Mısra: 6

*Coşkulu bir şekilde
akmak.*

Gâh dermân gâh zahmı
urmak ister sîneme
Dîdelerden misl-i Ceyhûn
akdı kanlar çağladı

çâk çâk:**1. çâk çâk:****Gazel 24**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Parça parça.

Derd ü gam içre sinesin çâk
çâk Rıfkı kulun
Kül gibi yakmış vücûdum
âteş-i hicrân meded

çâk çâk etdi:**1. çâk çâk etdi:-di****Gazel 70**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Parça parça etmek.

Çâk çâk etdi vücûdum hicr
ü gam derd-i firâk

Âteş-i 'aşkından 'aklı târ-
mâr etdi gönül

çâk çâk etmiş:**1. çâk çâk etmiş:-miş****Gazel 45**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Parça parça etmek.

Tîg-ı müjgânın sînemi çâk
çâk etmiş begim
Ben ölünce gam degildir
sen hemân turdukça tur

çâk çâk etse:**1. çâk çâk etse:-se****Gazel 26**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Parça parça etmek.

Gam giribânım dutuban çâk
çâk etse eger
Görmezim hakkımda yazık
diyecek bir hûb merd

çâk eyledim:**1. çâk eyledim:-dim****Gazel 98**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Paramparça etmek.

Gerdiş-i eyyâm elinden
sînemi çâk eyledim
Kevkeb ü baht-ı siyâhım
şimdi geldi hatıra

çâk u mecrûh evlemiş:**1. çâk u mecrûh evlemiş:-
miş****Gazel 82**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Parçalamak ve yaralamak. II Sevgilinin yaralayıcı, kesici, delici mahiyette olan bakışının âşığın gönlünü yaralaması, parça parça etmesi.

Tig-ı müjgânın sinemi çâk u mecrûh eylemiş
Kıl devâyı lutf-ile sen yaramız emlenmesin

çâkerlig:

1. **çâkerligi:-i**

Gazel 79

Mısra: 12

Kölelik, kulluk.

Ber-murâd olmak dilersen dâmen-i tevfik tut
Rıfkıyım çâkerligi hem iftiharımıdır benim

çâr:

1. **çâr:**

Gazel 26

Mısra: 6

Dört.

Çâresiz kâldım meded bu hier ü fûrkat içre kim
Çâr etrâfım alupdur mihnet-i hicrân meded

çâr çevre yanın:

1. **çâr çevre yanın:-(i)n**

Gazel 91

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bütün çevre. II Sevgilinin bulunduğu çevre.

Âteş almış çevre yanın çâr kızarmış mâh-rû

Gonce-i handân misâli hem açılmış mâh-rû

2. **çâr çevre yanın:-(i)n**

Gazel 91

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bütün çevre. II Sevgilinin yüzünün her tarafı.

Âteş almış çevre yanın çâr kızarmış mâh-rû
Gonce-i handân misâli hem açılmış mâh-rû

çâr ebrû:

1. **çâr ebrû:**

Gazel 48

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dört kaşlı.

Çâr ebrû bir cevândır pâdişâhım gönlümüz
Emrine tâ'ât kılup koşarak sür'atlenür

çâr ebrû oldu:

1. **çâr ebrû oldu:-du**

Gazel 59

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin yüzünün üst tarafında iki kaşının bulunması ve alt taraftan da ayva tüylerinin de eklenmesiyle dörde tamamlanması.

Çâr ebrû oldu cânân şimdi geldi veche hat
Mushaf-ı rûyunda gördüm tâze nev-res tâze hat

çâre:

1. **çâre:**

Gazel 111

Mısra: 3

Derman, şifa, ilaç.

Leblerinden çâre yok mu 'âşık-ı dil-hâsteğe
Lutf u ihsânın benim tek niçeleri sağladı

çâre bulamam:

1. **çâre bulamam:-a, -ma, -m**

Gazel 103

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çözüm yolu bulmak, bir meseleyi çözüme kavuşturmak.

Esîr ü kayd iden beni yine zülf-i siyâhındır
Nedir kayd u giriftâre bulamam ey gönül çâre

çâre bulmam:

1. **çâre bulmam:-ma, -m**

Gazel 27

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çözüm sağlamak, sorunu çözmek.

Düşmüşüm gam bahrına yâ Rab meded senden meded
Çâre bulmam hâlime yâ Rab meded senden meded

çâre yok:

1. **çâre yok:**

Gazel 78

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çözümün, çıkar yolunun bulunmaması.

Baht-ı nâ-hemvâreyim tâli'
şikeste çâre yok
Ol felek gaddâr elinden niçe
feryâd eyledim

2. çâre yok:**Gazel 88**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çözüm yolunun, çıkar yolunun bulunmaması.

Görmedim Bagdâd içinde
sen gibi bir meh-likâ
Çâre yok mecbûrun oldum
düşmüşüm bir dâra ben

çâre yokdur:**1. çâre yokdur:-dur****Gazel 61**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çözüm yolunun, çıkar yolunun bulunmaması.

Yazılan yazı bozulmaz çâre
yokdur zerreveş
Sâbit-i va'dkerdim ol çün
eyleyelim el-vedâ'

2. çâre yokdur:-dur**Gazel 31**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çözüm yolunun, çıkar yolunun bulunmaması.

Tâli'im idbâra düşmüş çâre
yokdur çekmeli
Kevkeb-i bahtım togunca
bize mihmân ol da gör

3. çâre yokdur:-dur**Gazel 73**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çözüm yolunun, çıkar yolunun bulunmaması.

Hayâlinle geçer günler ki
yokdur sabrına çâre
Lebinden büseyi ihsân bana
kıl hey mededgâhım

çâreler olmaz:**1. çâreler olmaz:-maz****Gazel 19**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Sıkıntıyı çözüme kavuşturmak, sorunu gidermek.

Gitdi elden âh kim yandım
çerâğ u şem'ine
Tutuşup yandı bu sînem
çâreler olmaz mı hiç

2. çâreler olmaz:-maz**Gazel 72**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Sıkıntıyı çözüme kavuşturmak, sorunu gidermek.

Bir dükenmez derde
düşdüm çâreler olmaz
meded
Çünkü 'ilâc olmadıkça ol
hakîmden çekdim el

çâresi yokdur:**1. çâresi yokdur:-dur****Gazel 42**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çaresi bulunmayan, çözümü olmayan.

Hicrân odına yandı canım
çâresi yokdur
Gelse tabibim görse sinem
yaralar emler

2. çâresi yokdur:-dur**Gazel 51**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çözümü olmamak, çıkar yolu olmamak.

Rıfkıyâ tâli' şikeste oldu
yokdur çâresi
Büsbütün hüzn-i elemle
sanki biz gam-hâneyiz

çâresiz:**1. çâresiz:****Gazel 22**

Mısra: 6

Çaresi olmayan, devasız.

Sana kim meyl ider-idi söz
geçürse gönlüne
Çâresiz düşdü gönül kıl
mürüvvet câna bah

çâresiz kâldım:**1. çâresiz kâldım:-dım****Gazel 26**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Hiçbir çözüm bulamamak, çıkar yol bulamamak.

Çâresiz kâldım meded bu
hicr ü fûrkat içre kim

Çâr etrâfım alupdur mihnet-
i hicrân meded

çarh:

1. **çarhiden:-(i)den**

Gazel 80

Mısra: 8

Felek. II Dokuzuncu felek olan Atlas feleğinin diğer feleklerden farklı olarak doğudan batıya dönmesi, diğer felekleri de kendi yörüngesinde dönmeye zorlaması ve insanlar üzerinde olumsuz etki bırakmasından dolayı şikayet edilen felek.

N'eyledim bu dehre bilmem
şâd kılmaz gönlümü
Çarhiden şekvâ iden züvvâr
ararsan işte ben

2. **çarhun:-(u)n**

Gazel 95

Mısra: 9

Felek. II Dokuzuncu felek olan Atlas feleğinin diğer feleklerden farklı olarak doğudan batıya dönmesi, diğer felekleri de kendi yörüngesinde dönmeye zorlaması ve insanlar üzerinde olumsuz etki bırakmasından dolayı şikayet edilen felek.

Rûz u şeb çarhun elinden
Rıfkı tek feryâdlarım
'Âlemi ta'ciz kıldı yalvarım
Sübhânıma

çarh-ı deverân elemi:

1. **çarh-ı deverân elemi:**

Gazel 65

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ters dönen feleğin insanlara verdiği sıkıntı.

Hey meded бүkdü belim
çarh-ı deverân elemi
Çok mu gördü bu felek
verdi sitemle ayrılık

çarh-ı devrân:

1. **çarh-ı devrân:**

Gazel 24

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Döner felek.

N'eyleyem ki çarh-ı devrân
'aksine devr eyledi
Yandı cânım 'aşk elinden
derdime dermân meded

2. **çarh-ı devrân:**

Gazel 49

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Batlamyus'a göre merkezde hareketsiz duran dünyanın etrafını çevreleyen ve kendi içinde döner felek.

Rıfkıyâ gûşe-nişin olmak
gerekdir cümleden
Çarh-ı devrân döndüğünde
biz de nevbet bekleriz

çarh-ı devrân-ı felekden:

1. **çarh-ı devrân-ı felekden:-den**

Gazel 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Batlamyus'a göre merkezde hareketsiz duran dünyanın etrafını

çevreleyen ve kendi içinde döner felek, gökkubbe.

Çarh-ı devrân-ı felekden
olsa bir himmet bana
Şübhesiz ol demde olur yâr
ile vuslat bana

çarh-ı devrânın elinden:

1. **çarh-ı devrânın elinden:-(n)den**

Gazel 72

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Döner feleğin yüzünden, döner felekten dolayı. II Atlas feleğinin dönerken diğer felekleri de kendi doğrultusunda dönmeye zorlamasıyla insanın talihini olumsuz etkilemesi. II Âşığın çektiği tüm sıkıntıları ters döner feleğe bağlaması ve felekten şikayet etmesi.

Çarh-ı devrânın elinden
terk-i dünyâ olmuşum
Bahr-ı gamda gark oluben
şimdi cânıdan çekdim el

çarh-ı felekdendir:

1. **çarh-ı felekdendir:-den, -dir**

Gazel 17

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Baht, kader.

Yanar cism ü vücûdum hep
hakîm ü hâzıkım yokdur
Bu da çarh-ı felekdendir
degildir kimseler bâ'is

çarh-ı kec-rev:

1. çarh-ı kec-rev:

Gazel 32

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ters yönde dönen
felek. II Dokuzuncu felek
olan Atlas feleği.*

Dil-harâbım sanmasın kim
lutf-ile ma'mûr olur
Çarh-ı kec-rev gerdişinden
bu gönül meksûr olur

çarh-ı mukârin olmadı:

1. çarh-ı mukârin

olmadı:-dı

Gazel 78

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Feleğin âşığının isteği
doğrultusunda hareket
etmemesi aksine sürekli
elem, sıkıntı ve cefa
vermesi.*

Bilmedim bu dehre ben de
n'eyledim n'etdim 'aceb
Olmadı çarh-ı mukârin dâd
u bî-dâd eyledim

çarhın elinde:

1. çarhın elinde:-(n)de

Gazel 75

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Feleğin gücü, kudreti.

Ey felek çarhın elinde kime
ben şekvâ kılam
Bir murâdım üzre dönmez
dolanur her demde kem

çarhın elinden:

1. çarhın elinden:-(n)den

Gazel 70

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Feleğin yüzünden.

Rıfkı der devrân içinde şâd
olup bir gülmedim
Âh idüp çarhın elinden terk-
i 'âr etti gönül

çarhun elinden:

1. çarhun elinden:

Gazel 95

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dokuzuncu felek olan
Atlas feleğinin diğer
feleklerden farklı olarak
doğudan batıya dönmesi,
diğer felekleri de kendi
yörüngesinde zorlaması ve
bu dönüşün insanlar
üzerinde olumsuz etki
bırakması.*

Rûz u şeb çarhun elinden
Rıfkı tek feryâdlarım
'Âlemi ta'ciz kıldı yalvarım
Sübhânıma

**çar-yâr u mustafânın
'aşkına:**

1. çâr-yâr u mustafânın

'aşkına:-na

Gazel 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dört halifenin
hürmetine.*

Çâr-yâr u Mustafânın
'aşkına 'afv et beni
Ber-kusûrum 'afvımı
senden niyazım her demâ

çek:

1. çekdigim:-dik, -(i)m

Gazel 17

Mısra: 1

*Sıkıntı içinde olmak,
ızdırıp içinde yaşamak.*

Çekdigim derd ü belâyâ
degildir kimseler bâ'is
Bütün kendi kusûrumdur
degildir kimseler bâ'is

2. çekmeli:-meli

Gazel 31

Mısra: 5

*Katlanmak, tahammül
etmek.*

Tâli'im idbâra düşmüş çâre
yokdur çekmeli
Kevkeb-i bahtım togunca
bize mihmân ol da gör

3. çekdigim:-dig, -(i)m

Gazel 50

Mısra: 7

*Katlanmak, tahammül
etmek.*

Bunca demdir çekdigim
sitemleri Mevlâ bilür
Sîne mecrûh dil şikeste hiç
sagalmaz yâremiz

4. çekdigim:-dig, -(i)m

Gazel 62

Mısra: 5

*Katlanmak, tahammül
etmek.*

Çekdigim Mevlâ bilür kim
yâr elinden mihneti
Kalmadı tâb ü tüvânım
kimle edem ben nizâ'

çekdigim cevır ü cefâyı:1. çekdigim cevır ü cefâyı:-
(y)ı

Gazel 94

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

(Âşığın) çekmiş olduğu sıkıntı ve eziyet.

Çekdiğim cevri ü cefâyı
söylemek mümkün değil
Hicrimi efzûn eden dildâr
geldi hâtıra

çerâğ u şem'e yanmış:

1. **çerâğ u şem'e yanmış:** -
muş

Gazel 97

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Mumunun ateşiyle
yanmak. II Sevgiliye olan
aşkın etikisiyle âşığın
gönlünün aşk ateşiyle
yanması.

Bir çerâğ u şem'e yanmış ol
dili pervânesi
Eyledim izhâr hâli söyledim
'âkillere

çerâğ u şem'ine yakdı:

1. **çerâğ u şem'ine yakdı:** -
dı

Gazel 76

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Mumun verdiği ısı ile
yanmak, küle dönmek. II
Âşığın sevgiliden ayrı
kalmasıyla aşk ayrılık
ateşinde yanması, gönlünün
acı çekmesi.

Vâh kim yakdı çerâğ u
şem'ine bir mâh-rû
Bülbül-i şûrîde tek
gülzâriden ayrılmışım

çerâğ u şem'ine yandım:1. **çerâğ u şem'ine****yandım:** -dım

Gazel 19

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Mumun verdiği ısı ile
yanmak, küle dönmek.

Gitti elden âh kim yandım
çerâğ u şem'ine
Tutuşup yandı bu sînem
çâreler olmaz mı hîç

çerâğ-ı hüsn-i dilbere:1. **çerâğ-ı hüsn-i dilbere:** -e

Gazel 32

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Sevgilinin güzelliğinin
mumu. II Sevgilinin güzellik
ateşi.

Rıfkı tek yansun çerâğ-ı
hüsn-i dilbere felek
Kat'-ı yed eyler cihândan
cümleden mehcûr olur

çerâğ-ı hüsnüde:1. **çerâğ-ı hüsnüde:** -ü, -de

Gazel 101

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Sevgilinin güzelliğinin
mumu. II Sevgilinin güzellik
ateşi.

Çeşm-i âhû şöyle yakdı kim
çerâğ-ı hüsnüde
Vasf olunmaz subha-dek bu
nâle zârım bu gece

çerâğ-ı hüsnün:1. **çerâğ-ı hüsnün:** -(ü)n

Gazel 40

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

(Sevgilinin) güzellik
ateşi, güzellik mumu. II
Sevgilinin güzel yüzü.

Yandırır çerâğ-ı hüsnün
'âlem içre Rıfkıyı
Cismini pür-nâr ider firâk u
gamlar hû çeker

çerâk-ı hüsnüne:

1. **çerâk-ı hüsnüne:** -(ü)n, -
e

Gazel 108

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Sevgilinin güzelliğinin
mumu. II Sevgilinin güzellik
ateşi.

Subh u şâm yandım çerâk-ı
hüsnüne pervâneveş
Rıfkı da âh eyleyüp hâli
diger-gün eyledi

çeşm-i âhû:1. **çeşm-i âhû:**

Gazel 101

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ahu gözlü. II Ceylan
gibi güzel gözlü olan
sevgili.

Çeşm-i âhû şöyle yakdı kim
çerâğ-ı hüsnüde
Vasf olunmaz subha-dek bu
nâle zârım bu gece

çeşm-i câdû:1. **çeşm-i câdû:**

Gazel 112

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Büyüleyici gözlere
sahip olan. II Karışıklık
çıkarıcı, fitneler çıkarıcı,
kan döken gözlere sahip
olan sevgili.*

Fitneler saldın cihâna çeşm-i
câdû sen misin
‘Âşıkım derde düşürdün sen
beni serv-i sehi

çeşm-i cellâdın:

1. çeşm-i cellâdın:-(i)n

Gazel 40

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) etkileyici,
zulmedici, merhametsiz,
cellat gibi can alıcı gözü.*

Kâş siyâh kibrik siyâh ol
çeşm-i cellâdın siyâh
Âhuveş yakdı cihâmı tag u
taşlar hû çeker

2. çeşm-i cellâdın:-(i)n

Gazel 63

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) kan
dökücü, yaralayıcı, can
alıcı, cana kıyıcı gözü.*

Dil harâbım çeşm-i cellâdın
elinden el-amân
Çekdi sînem üzre şimdi tâze
bir dâg üzre dâg

çeşm-i hasret içre kalmış:

1. çeşm-i hasret içre kalmış:-mış

Gazel 50

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) gözlerinin

*özlemi içinde olmak, özlem
duymak.*

Kaldı feryâd u figânda sîne-
i pür-yâremiz
Çeşm-i hasret içre kalmış
bu dil-i bî-çâremiz

çeşm-i mestânsın:

1. çeşm-i mestânsın:-sın

Gazel 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mahmur, baygın,
süzgün bakışlı.*

Kaşların mihrâb u minber
çeşm-i mestânsın begim
Tâb-ı ruhun ol meh-i vâlâda
görmüş var mıdır

çeşm-i mesti:

1. çeşm-i mesti:-i

Gazel 113

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Baygın bakan göz. II
Sevgilinin süzgün, gönül
alıcı, etkileyici gözü.*

Nîm-nigâhla çeşm-i mesti
‘âlemi etmiş harâb
Gamzesi deldi bu bagrım
sînemiz virânesi

çeşm-i mest-i nâza:

1. çeşm-i mest-i nâza:-a

Gazel 89

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nazlı sevgilinin
baygın, süzgün bakışı.*

Ey gönül bir ‘İsevî mahbûb
sevdim yaza ben

Nîm-nigâh-ile dutuldum
çeşm-i mest-i nâza ben

2. çeşm-i mest-i nâza:-a

Gazel 89

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nazlı sevgilinin
baygın, süzgün bakışı.*

Ey gönül bir ‘İsevî mahbûb
sevdim yaza ben
Nîm-nigâh-ile dutuldum
çeşm-i mest-i nâza ben

çeşm-i siyâhdan:

1. çeşm-i siyâhdan:-dan

Gazel 101

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Siyah göz. II Sevgilinin
siyah gözleri.*

Sen hakâretle bana etme
nazar ey dil-rübâ
Bi’llahi çeşm-i siyâhdan bi-
karârım bu gece

çeşm-i siyâhın hasreti:

1. çeşm-i siyâhın hasreti:- (i)n

Müstezad 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin siyah
gözlerine kavuşma isteği.*

Aglatdı beni hasreti ol
çeşm-i siyâhın
Vasf edemem aslâ

çevre vanın kapladı:

1. çevre vanın kapladı:-dı

Gazel 59

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Çevresini kuşatmak,
bulunduğu yeri kapatmak.*

Birbirin ardınca gelmek
üzere ol mûları
Çevre yanın kapladı
ruhsârını bir tâze hat

çi:1. **çi:****Gazel 56**

Mısra: 3

Çünkü.

Nazargâh eyledim râhın çi
çokdan ey perî peyker
Kerem lutf u 'inâyetle gelüp
sen bir kademler bas

çık:1. **çıkınca:-ınca****Gazel 43**

Mısra: 7

*Ortaya çıkmak,
görünür hâle gelmek.*

Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder gibi
Gördüğümde cân u dilden
'âşık oldum ey 'Ömer

2. **çıkış:-mış****Gazel 69**

Mısra: 1

*Ortaya çıkmak,
görünür hâle gelmek.*

Zîr-i fesden taşra çıkmış
ejdehâdır perçemin
Hüsnüne vermiş cilâyı
başka hâldür perçemin

3. **çıkınca:-ınca****Gazel 109**

Mısra: 5

*Ortaya çıkmak,
görünür hâle gelmek.*

Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder misâl
'Aklımı gâret edüben târ-
mârım togrusu

4. **çikan:-an****Gazel 92**

Mısra: 4

*Yukarıya doğru
gitmek.*

Çıkınca taht-ı zerrîne gurûr
etme ana kim sen
Ki bi'llâhi çıkan inmiş eyi
bil nerdübândır bu

5. **çıkı:-dı****Gazel 73**

Mısra: 2

*Yüksekteki bir yere
ulaşmak.*

Şeb-i fûrkatdeyim bende
açılmaz baht-ı siyâhım
Figânım 'âlemi dutdu
semâyâ çıkıdı hem âhım

6. **çıkı:-dı****Gazel 105**

Mısra: 10

*Yüksekteki bir yere
ulaşmak.*

Gözlerin âhû gibi yakdı
cihânı ser-te-ser
Nâr-ı 'aşkından bu Rıfkî
çıkıdı kûh u şâhika

çıkır:1. **çıkardım:-dı, -m****Gazel 7**

Mısra: 1

Ulaştırmak, iletmek.

Çıkardım evc-i a'lâyâ
figânım yâ Resûlallâh
Tutuşmuşdur sinem nâra ki
cânım yâ Resûlallâh

2. **çıkarma:-ma****Gazel 6**

Mısra: 10

*Yükseltmek,
ulaştırmak.*

Dü cihân serveri sensin
'inâyet eyle Rıfkîye
Çıkarma 'arşa efgânım
meded kıl yâ Resûlallâh

3. **çıkarmış:-muş****Gazel 113**

Mısra: 7

*Ortaya çıkmak,
görünür hâle gelmek.*

O rübâ perçem çıkarmış zîr-
i fesden nâ-gehân
Korkarım bir tel kırar
meşşâtanın ol şânesi

4. **çıkardı:-dı****Gazel 101**

Mısra: 5

Ulaştırmak, erişirmek.

'Arş-ı a'lâyâ çıkardı dûd-ı
âhım 'aşk-ile
Bunca efgan bunca nâlân
bunca nârım bu gece

çıkma:1. **çıkmasun:-sun****Gazel 87**

Mısra: 2

*Ayrılmamak. II
Sevgilinin keskin kılıca
benzeyen tesirli bakışlarının
âşığın gönlüne saplanması
ve buradan ayrılmaması.*

Tîg-ı müjgânına yârin
sînemi tutdum nişân
Degekalsun sînem üzre
çıkmasun tîr ü kemân

çok:

1. çokça:-ça

Gazel 19

Mısra: 10

Miktârı fazla olan.

Rıfkıyâ çünkü ezelden yazdı
levhe ol Ganî
Eylesem çokça du'âyı bir
kabûl olmaz mı hiç

2. çok:

Gazel 8

Mısra: 4

Az olmayan, sayıca fazla.

Agladıp feryâd içinde zâra
koydun âh kim
Âh elinden hayli demdir
çok cefâ etdin bana

3. çok:

Gazel 44

Mısra: 5

Az olmayan, sayıca fazla.

Çok cefâ çekdim yolunda
bilmedi kadrîm benim
Rahmı yokdur bî-mürüvvet
cândan el çekdim yeter

4. çok:

Gazel 55

Mısra: 3

Az olmayan, sayıca fazla.

Mir'at-ı hüsnüne bakmış
çok beğenmiş kendini
Görmedi mislini kimse
olmamıştır dest-res

5. çok:

Gazel 67

Mısra: 10

Az olmayan, sayıca fazla.

Rû-be-rû gördüm cüvânı ol
rakîble dem sürer
Rıfkı der âh eyledim çok
zârı arttı bahtımın

6. çok:

Gazel 69

Mısra: 12

Az olmayan, sayıca fazla.

Hasret-i kâküle Rıfkı âh
idüp giryân ider
Bu gönülde derdi çok gizli
nihândur perçemin

7. çok:

Gazel 97

Mısra: 6

Az olmayan, sayıca fazla.

'Aşk-ile nagme uran ol
mürgünün ahvâlini
Vasf ile etdim su'âl-i hâl
çok müşkillere

8. çok:

Gazel 112

Mısra: 6

Az olmayan, sayıca fazla.

Nagmeler urdum bugün
feryâd-ile tâ geceler
Mürgi-i şeydâ gibi ben
eyledim çok cehcelî

çok mu gördü:

1. çok mu gördü:-dü

Gazel 65

Mısra: 8

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Esirgemek. II Âşığı
kavuşmaya değer
bulmamak.*

Hey meded bükdü belim
çarh-ı deverân elemi
Çok mu gördü bu felek
verdi sitemle ayrılık

çokdan:

1. çokdan:

Gazel 56

Mısra: 3

Uzun zamandır.

Nazargâh eyledim râhın çi
çokdan ey perî peyker
Kerem lutf u 'inâyette gelüp
sen bir kademler bas

çöllere düşürdün:

1. çöllere düşürdün:-dün

Gazel 68

Mısra: 4

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Çöllere düşürmek. II
Leyla ile Mecnun
hikayesindeki Mecnun gibi
ayrılığın, kavuşamamanın
verdiği acıyla âşığın çöllere
düşmesi.*

N'oldu sana dil yagmaya
virüp 'akl serümden
Mecnûn idüben sen beni
çöllere düşürdün

çün:

1. çün:

Gazel 4

Mısra: 4

"Çünkü, bu sebepten"

*anlamında kullanılan
kelime.*

Ben günâhkâr 'abd-i 'âciz
lutfunu itme dirîg
Çün şefî'ü'l-müznibinsin
cümleye yâ Mustafâ

2. çün:

Gazel 4

Mısra: 10

"Çünkü, bu sebepten"

*anlamında kullanılan
kelime.*

Rıfkı-i kemter günahkârın
ümidî sendedür
Hâk-i pâyin çün devâdır
cümleye yâ Mustafâ

3. çün:

Gazel 5

Mısra: 7

"Çünkü, bu sebepten"

*anlamında kullanılan
kelime.*

Bâb-ı lütfundan şefâ'at çün
olur mücrimlere
Redd kılma dergehinden
şermsârım yâ Resûl

4. çün:

Gazel 8

Mısra: 7

Nasıl.

Çün cüdâ etdin beni sen
nâzlı yârimden benim
Rahm kılmam diyü gitdin
hem cevâb etdin bana

5. çün:

Gazel 9

Mısra: 8

Acaba.

Bir hayâl-i hâma düşdü bu
gönül sevdâ ile
Çün müyesser ola mı
'âlemde ol vaslın bana

6. çün:

Gazel 37

Mısra: 9

*"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
kullanılan bağlaç.*

Lutfunu medh eyleyenler
Rıfkıyâ çün söylemiş
Sadıkız diyü bu sözde fahr
eder merdâneler

7. çün:

Gazel 41

Mısra: 7

*"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
kullanılan bağlaç.*

Nâz u istignâ ider çün 'âşık-
ı bî-çâreye
Bâr-ı 'aşka yok tahammül
cânım aglar hû çeker

8. çün:

Gazel 35

Mısra: 7

*"-diğt zaman, -
diğında" anlamı katan
bağlaç.*

Bahr-ı 'aşkın gark ider çün
'âşık-ı şeydâları
Mevc urunca her birin
tûfâna teşbîh etdiler

9. çün:

Gazel 46

Mısra: 3

Gibi.

Sen beni Mecnûn-sıfat çün
eyledin bilmem niçün

Vech-i gülşenin 'aceb
Leylâda görmüş var mıdır

10. çün:

Gazel 47

Mısra: 5

Nasıl ki.

Şu'le-i tâb-ı cemâlin
yandırır çün 'âlemi
Pertev-i nârin gören
pervâne olmaz yâ n'eder

11. çün:

Gazel 17

Mısra: 5

*"Bundan dolayı, bu
sebepten" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Günâh-âlûde oldum çün
garîk-i bahr-ı tugyânım
Hemân baht-ı siyâhımdır
degildir kimseler bâ'is

12. çün:

Gazel 23

Mısra: 2

*"Bundan dolayı, bu
sebepten" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Görmedim gülzâr içinde
sen gibi bir gül-şâh
Bûy-ı gülden olmuşum
mest eylerim çün âh vâh

13. çün:

Gazel 23

Mısra: 4

*"Bundan dolayı, bu
sebepten" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Göz görüp sevdi gönül
uydu hevâ-yı nefsine
Çün meseldir söylenür dilde
göze olmaz yasah

14. çün:

Gazel 24

Mısra: 2

"Bundan dolayı, bu
sebepten" anlamlarında
kullanılan bağlaç.

Oldu şâhım fûrkatınle dîde-
i giryân meded
Bunca demdir eyledim çün
nâle vü efgân meded

15. çün:

Gazel 39

Mısra: 8

"Bundan dolayı, bu
sebepten" anlamlarında
kullanılan bağlaç.

Nîm-nazarla rahm kılsan
ben gedâ üftâdeye
Ser-fürû oldum yolunda çün
görürsün her seher

16. çün:

Gazel 57

Mısra: 4

"Bundan dolayı, bu
sebepten" anlamlarında
kullanılan bağlaç.

Lutf ile kılsan nazarı sen
ana bir rıfk-ile
Hışm-ile etme cefâyı çün
hicâb altında arz

17. çün:

Gazel 61

Mısra: 8

"Bundan dolayı, bu
sebepten" anlamlarında
kullanılan bağlaç.

Yazılan yazı bozulmaz çâre
yokdur zerreveş
Sâbit-i va'dkerdim ol çün
eyleyelim el-vedâ'

18. çün:

Gazel 74

Mısra: 9

"Bundan dolayı, bu
sebepten" anlamlarında
kullanılan bağlaç.

Çün 'inâyet eyleyüp ihsân
kılmaz Rıfkıyâ
Bî-mürüvvet yâr elinden
cism-i bür-yân aqlarım

19. çün:

Gazel 83

Mısra: 5

"Bundan dolayı, bu
sebepten" anlamlarında
kullanılan bağlaç.

Ben figân u mihneti çün
almışım satun begim
Lutf-ile ihsân edüben âh u
zârımdan sakın

20. çün:

Gazel 84

Mısra: 8

"Bundan dolayı, bu
sebepten" anlamlarında
kullanılan bağlaç.

Hicr-ile âlûde olmak 'âşıkâ
hiç gam değil
Çün firâk-ı hicre lâzım bâde
bir gül bir de sen

21. çün:

Gazel 88

Mısra: 11

"Bundan dolayı, bu
sebepten" anlamlarında
kullanılan bağlaç.

Şem'-i hüsnün yandırır çün
'âşık-ı şeydâları
Ben dahı yanmak içün
atdım vücûdum nâra ben

22. çün:

Gazel 89

Mısra: 10

"Bundan dolayı, bu
sebepten" anlamlarında
kullanılan bağlaç.

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Çün nahîf meftûn olup bir
gamze-i gammâza ben

23. çün:

Gazel 95

Mısra: 7

"Bundan dolayı, bu
sebepten" anlamlarında
kullanılan bağlaç.

Çün perîşân oldu hâlim
kimseler vâkıf değil
Ey felek bir rahm kılsan
dîde-i giryânıma

24. çün:

Gazel 99

Mısra: 6

"Bundan dolayı, bu
sebepten" anlamlarında
kullanılan bağlaç.

Âb u dâne tâ ezelden bir
yere cem' olmamış
Cem'-i kısmet çün bugün
cevlân edersem kime ne

25. çün:

Gazel 100

Mısra: 3

"Bundan dolayı, bu
sebepten" anlamlarında
kullanılan bağlaç.

Hasret-ile çün bagrım pâre
pâre oldu hep
Gönlüm içre hûb-ı dildâr-ı
hayâl oldum yine

26. çün:

Gazel 103

Mısra: 8

"Bundan dolayı, bu sebepten" anlamlarında kullanılan bağlaç.

Sim ü kâfûri gerdene
sarılmış o siyâh mûlar
'Acebdır kim o ebrûlar
düşürdü çün beni zâre

27. çün:

Gazel 112

Mısra: 3

"Bundan dolayı, bu sebepten" anlamlarında kullanılan bağlaç.

Haste vü bî-mâra derler çün
devâdır câm-ı leb
Gel zekât-ı hüsnünü ihsân
kıl ey şehenşehi

28. çün:

Müstezad 1

Mısra: 27

"Bundan dolayı, bu sebepten" anlamlarında kullanılan bağlaç.

Pür-hûn ciger ü cismini çün
atdı ocaga
Ben kulunu ahkar

29. çün:

Gazel 74

Mısra: 5

"-diği için" anlamında kullanılan bağlaç.

Oldu gönül mübtelâ çün
serv-kaddın boyuna
An-içündür bunca müddet
sine 'üryân aglarım

çünkü:

1. çünkü:

Gazel 19

Mısra: 9

"Bundan dolayı, bu yüzden" anlamında kullanılan bağlaç.

Rıfkıyâ çünkü ezelden yazdı
levhe ol Ganî
Eylesem çokça du'âyı bir
kabûl olmaz mı hiç

2. çünkü:

Gazel 26

Mısra: 1

"Bundan dolayı, bu yüzden" anlamında kullanılan bağlaç.

Sînem üzre hançer-i bürrânı
etdi çünkü zed
Sancılup bagrımnda kaldı
tûg-ı müjgâmı meded

çünkü:

1. çünkü:

Gazel 72

Mısra: 6

"Bundan dolayı, bu sebepten" anlamlarında kullanılan bağlaç.

Bir dükenmez derde
düşdüm çâreler olmaz
meded
Çünkü 'ilâc olmadıkça ol
hakîmden çekdim el

D**da:**

1. da:

Gazel 17

Mısra: 8

Bağlaç.

Yanar cism ü vücûdum hep
hakîm ü hâzıkım yokdur
Bu da çarh-ı felekdendir
degildir kimseler bâ'is

2. da:

Gazel 23

Mısra: 5

Bağlaç.

Mir'atı eline al da bir
temâşâ it sana
Niçe 'âşıkları etdin şimdice
haste naçah

3. da:

Gazel 30

Mısra: 4

Bağlaç.

Tîg-ı cevrenden anın aslâ
hazer eylemezem
Tîr-i bürrânına da sine-
nişân olmalıdır

4. da:

Gazel 31

Mısra: 1

Bağlaç.

Ey felek sen de benim tek
hicr ü nâlân ol da gör
Cism büryân geşt-i devrân
dîde giryân ol da gör

5. da:

Gazel 31

Mısra: 2

Bağlaç.

Ey felek sen de benim tek
hicr ü nâlân ol da gör
Cism büryân geşt-i devrân
dîde giryân ol da gör

6. da:

Gazel 31

Mısra: 4

Bağlaç.

Bir vefâsız dil-rübâdan
şeblerim tâ ki seher
İnleyüp feryâd içinde zâr u
efgân ol da gör

7. da:

Gazel 31

Mısra: 6

Bağlaç.

Tâli'im idbâra düşmüş çâre
yokdur çekmeli
Kevkeb-i bahtım togunca
bize mihmân ol da gör

8. da:

Gazel 31

Mısra: 8

Bağlaç.

Bir zamân 'ankâlara baş
egmez-idi bu gönül
Şimdi nâ-merd-i cihâna kul
u kurbân ol da gör

9. da:

Gazel 31

Mısra: 10

Bağlaç.

Ben de çekdim bu fenânın
zevk u şâdından elim
Künc-i 'uzlet eyledim ben
sen de pinhân ol da gör

10. da:

Gazel 31

Mısra: 12

Bağlaç.

Rıfkı tek baht-ı siyâh hiç
görmedim 'âlemde
Kalmışım girdâb-ı gamda
gark-ı tufân ol da gör

11. da:

Gazel 44

Mısra: 3

Bağlaç.

Misl-i Yûsuf da olursa bir
dahı meyl etmeyem
Şems-i tâbân mâh-ı devrân
yârdan el çekdim yeter

12. da:

Gazel 108

Mısra: 10

Bağlaç.

Subh u şâm yandım çerâk-ı
hüsnüne pervâneveş
Rıfkı da âh eyleyüp hâli
diger-gün eyledi

dâd:

1. dâd-ile:-ile

Gazel 38

Mısra: 10

Sızlanma, yakınma.

Bahr-ı hicrâna düşürdün

Rıfkı-i bî-çâreyi

Şîr şemşîrin elinden dâd-ile
efgân gider

2. dâd:

Gazel 55

Mısra: 8

*Sızlanma, feryat,
şikayet. II Sevgilinin âşığa
çektirdiği eziyet, sıkıntı.*

Tîg-ı gamzeler deler bağrım
başını kevnde
Dâd elinden meskenim oldu
yine pür hâr u has

dâd u bî-dâd eyledim:

1. dâd u bî-dâd eyledim:-
dim

Gazel 78

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Şikayet etmek,
yakınmak. II Âşığın felekten
şikayet etmesi.*

Bilmedim bu dehre ben de
n'eyledim n'etdim 'aceb
Olmadı çarh-ı mukârin dâd
u bî-dâd eyledim

dâd u efgân aqlarım:

1. dâd u efgân aqlarım:-r,
-(i)m

Gazel 74

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Acı ve kederle ağlayıp
inlemek, feryat etmek.*

Bir cüvânın âteşiyle
yanmada her şeb gönül
Vâh kim sevdâ elinden dâd
u efgân aqlarım

dâd u feryâdım:

1. dâd u feryâdım:- (i)m

Gazel 27

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Çekilen dertlerden
dolayı Allah'tan yardım
dileme, feryat ederek
yardım isteme.*

Dâd u feryâdım cihânı
kapladı başdan başa
Sen yetiş imdâdıma yâ Rab
meded senden meded

dâg:

1. dâg:

Gazel 30

Mısra: 1

Yara. II Aşk yarası.

‘Âşkın sînesi dâg cigeri
kan olmalıdır
Sevdigi cilveli hem tâze
cevân olmalıdır

dâg üzre dâg çekdi:

1. **dâg üzre dâg çekdi:-di**

Gazel 63

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yara üstüne yara
açmak. II Sevgilinin âşığa
büyük dert ve acı vermesi,
ızdırıp çektiirmesi.*

Dil harâbım çeşm-i cellâdın
elinden el-amân
Çekdi sînem üzre şimdi tâze
bir dâg üzre dâg

dâg-ı derûn eyledi:

1. **dâg-ı derûn eyledi:-di**

Gazel 108

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül yaralamak. II
Gönüle acı vermek.*

Bagladı zencîr-i ‘aşkın
salıvermez el-amân
Yakdı ‘aşkın ateşi hem dâg-
ı derûn eyledi

dâg-ı mihnet:

1. **dâg-ı mihnet:**

Gazel 78

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dert, sıkıntı, eziyet
yarası. II Sevgilinin neden
olduğu tüm sıkıntıların
âşğın gönlünde
oluşturduğu yara.*

Sad-hezârân dâg-ı mihnet
sînem üzre dutdı yer
Ol sebebdan cismimi ben
seng-i Ferhâd eyledim

dahı:

1. **dahı:**

Gazel 88

Mısra: 12

" -de, -da "

*anlamlarında kullanılan
kelime.*

Şem’ -i hüsnün yandırır çün

‘âşık-ı şeydâları

Ben dahı yanmak için

atdım vücûdum nâra ben

dâ'im:

1. **dâ'im:**

Gazel 18

Mısra: 5

Sürekli, devamlı.

Hakka niyâz eyle dâ'im
isteme dünyâyı sen
Ser-fürû edüp kula hem
açdığın femler ‘abes

2. **dâ'im:**

Gazel 52

Mısra: 4

Sürekli, devamlı.

Bir perîves dilber-i ra'nâyâ
aldandı gönül
Artmada günden güne
dâ'im dil-i nâlânımız

3. **dâ'im:**

Gazel 53

Mısra: 4

Sürekli, devamlı.

Hayâl-i dil-rübâdan gayrî
yok zerre efkârım

Gönül ârzû ider dâ'im
sadâsı artar eksilmez

4. **dâ'im:**

Gazel 106

Mısra: 10

Sürekli, devamlı.

Derûn-ı dilde Rıfkînin bir
âteş var muhabbetden
Ki sönmez haşre dek dâ'im
o takdîr-i Celâl oldu

dâ'imâ:

1. **dâ'imâ:**

Gazel 2

Mısra: 4

Her zaman, devamlı.

Ben tahayyür ‘âleminde
kayd u bend oldum esîr
Dâ'imâ lutfuna muhtâc
kalmışım yâ Rab meded

2. **dâ'imâ:**

Gazel 11

Mısra: 4

Her zaman, devamlı.

Mihnet-i agyâriden hâlim
perîşân olmada
Baht-ı kec-revden değil mi
dâ'imâ fûrkat bana

3. **dâ'imâ:**

Gazel 11

Mısra: 9

Her zaman, devamlı.

Dâ'imâ fikr ü hayâlin mest
kılmış Rıfkıyı
Hâline eyle terahhüm sen
de kıl ragbet bana

4. **dâ'imâ:**

Gazel 28

Mısra: 7

Her zaman, devamlı.

Gerçi afzânına gıpta
etmedesin dâ'imâ
Devlet-i Dârâ ne lâzım
sıhhat-i cândır lezîz

5. dâ'imâ:

Gazel 55

Mısra: 9

Her zaman, devamlı.

Dâ'imâ eyler nişângâh tîr-i
gamzen cânımı
Rıfkının sinesi olmuş
güiyâ camdan kafes

6. dâ'imâ:

Gazel 80

Mısra: 3

Her zaman, devamlı.

Duramayup nûş-ı bâde
eyler idim dâ'imâ
Kahr-ı gerdûn u felekden
zâr ararsan işte ben

7. dâ'imâ:

Gazel 86

Mısra: 7

Her zaman, devamlı.

Hasretinden gün-be-gün
artar figânım dâ'imâ
Cân tahammül eylemez
cânânı n'etdin n'eyledin

dâmen-i pâkin:

1. dâmen-i pâkin:-(i)n

Müstezad 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Çamur atılmamış,

temiz, pak etek. II Namuslu,
ıffetli kadın. II Sevgili.

Lutfun tokunup dâmen-i
pâkin dutabilsem
Sen şâh-ı cihânsın

dâmen-i tevfik tut:

1. dâmen-i tevfik tut:

Gazel 79

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Allah'a kulluk etmek,
Allah'ın emir ve
yasaklarına uygun
yaşamak.

Ber-murâd olmak dilersen
dâmen-i tevfik tut
Rıfkıyım çâkerliği hem
iftihârımdır benim

dâmen-i yâre düşüp:

1. dâmen-i yâre düşüp:-

(ü)p-e

Gazel 103

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevgilinin eteğine
düşmek. II Sevgiliye
yalvarıp yakarmak, yardım
dilemek.

Düşüp ol dâmen-i yâre
niyâz u ilticâ etdim
Sakın kurtarma agyârı
çekerse kendini dâre

dâm-ı 'aşka:

1. dâm-ı 'aşka:

Gazel 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk tuzağı.

Dâm-ı 'aşka sen giriftâr
etmedin mi 'âlemi
Hem benim 'aklım perîşân
eyledin sen dilrübâ

dâne:

1. dâne:

Gazel 16

Mısra: 2

Tane, miktar.

Ey gönül yâr olmayan ol
nâzlı cânânı unut
Hüsüne magrûr olan bir
dâne hûbânı unut

dâra düşmüşüm:

1. dâra düşmüşüm:-müş, -
(ü)m

Gazel 88

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dermansız derde
düşmek.

Görmedim Bağdâd içinde
sen gibi bir meh-likâ
Çâre yok mecbûrun oldum
düşmüşüm bir dâra ben

dâvud âvâzı-ile okursun:

1. dâvud âvâzı-ile

okursun:-r, -sun

Gazel 60

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hz. Davud'un sesi gibi
gür ve güzel bir sesle
okumak, seslendirmek.

Hıfz edüp Kur'ân okursun
Dâvud âvâzı-ile
Gûşuma geldikde her dem
ditredir cânım hâfız

de:

1. dedi:-di

Gazel 9

Mısra: 2
Söylemek, ifade etmek.

Yakma cismim nev-
civânım yok mu insâfın
bana
Perde-i nâmûsumu ref' it
dedi hicrin bana

2. **dediler:-di, -ler**

Gazel 39

Mısra: 5

Adlandırmak,
vasıflandırmak.

Hûri vü gılmân dediler her
gören 'âşık seni
Başın için etme cevri
kalmasun senden eser

3. **dediler:-di, -ler**

Gazel 39

Mısra: 10

Adlandırmak,
vasıflandırmak.

İlticâ etdirme şâhım Rıfkîyi
gayrîlere
Âfitâb-ı tal'atın kim dediler
şems ü kamer

4. **de:**

Gazel 11

Mısra: 10

Bağlaç.

Dâ'imâ fikr ü hayâlin mest
kılmış Rıfkıyı
Hâline eyle terahhüm sen
de kıl ragbet bana

5. **de:**

Gazel 14

Mısra: 8

Bağlaç.

'Âdet olmuş tâ ezelden
'âşıkı cevri ü cefâ

Kıl tahammül cevri sen de
andan itme icinâb

6. **de:**

Gazel 16

Mısra: 6

Bağlaç.

Nush u pendim dinleyüp
gamdan âzâd ol gönül
Bu sana yâr olmaz aslâ sen
de hem âni unut

7. **de:**

Gazel 20

Mısra: 1

Bağlaç.

Ey gönül vaz gel cüvândan
bî-vefâdan sen de geç
Dost-ı sâdık sen ararsan cân
u tenden sen de geç

8. **de:**

Gazel 20

Mısra: 2

Bağlaç.

Ey gönül vaz gel cüvândan
bî-vefâdan sen de geç
Dost-ı sâdık sen ararsan cân
u tenden sen de geç

9. **de:**

Gazel 20

Mısra: 4

Bağlaç.

İsteme câh u menâsib zînet-
i dünyâyı ko
Devlet-i Dârâ için hem
bunca âhdan sen de geç

10. **de:**

Gazel 20

Mısra: 5

Bağlaç.

Görmedim dehr içre ben de
bir karâr üzre olan
Kizbine aldanma ey dil ol
fenâdan sen de geç

11. **de:**

Gazel 20

Mısra: 6

Bağlaç.

Görmedim dehr içre ben de
bir karâr üzre olan
Kizbine aldanma ey dil ol
fenâdan sen de geç

12. **de:**

Gazel 20

Mısra: 8

Bağlaç.

Et kanâ'at künc-i mihnet
üzre eyle bir karâr
Tâc u taht u şevket ü zîbâ
cihândan sen de geç

13. **de:**

Gazel 20

Mısra: 10

Bağlaç.

Hırka-pûş olsan n'ola Rıfkî
misâli böylece
Git tarîk-i Hakk'a bir dem
nîk ü bedden sen de geç

14. **de:**

Gazel 21

Mısra: 3

Bağlaç.

Nûş edem ben zehr-ise de
yâr elinden bâdeyi
Ko harâb olsun cihânda
'ömr ile varım kadêh

15. **de:**

Gazel 21

Mısra: 7

Bağlaç.

Tercemânsız feth ider
ebsem de olsa bir kişi
Ben gedâ bî-çâreninsin
almasın 'ârım kadeh

16. **de:**

Gazel 23

Mısra: 8

Bağlaç.

Neylesün bu bî-nevâlar
sözüne bakmaz gönül
Sen de insâf eyle bârî
anların hâline bah

17. **de:**

Gazel 29

Mısra: 3

Bağlaç.

Hem cilâ-yı kalb olur haste
dile hem de şifâ
Höş-nefes 'ıtrı benefşe
verd-i ahmerden leziz

18. **de:**

Gazel 31

Mısra: 1

Bağlaç.

Ey felek sen de benim tek
hicr ü nâlân ol da gör
Cism büryân geşt-i devrân
dîde giryân ol da gör

19. **de:**

Gazel 31

Mısra: 9

Bağlaç.

Ben de çekdim bu fenânın
zevk u şâdından elim
Künc-i 'uzlet eyledim ben
sen de pinhân ol da gör

20. **de:**

Gazel 31

Mısra: 10

Bağlaç.

Ben de çekdim bu fenânın
zevk u şâdından elim
Künc-i 'uzlet eyledim ben
sen de pinhân ol da gör

21. **de:**

Gazel 37

Mısra: 4

Bağlaç.

Tarz u etvârın görünce bend
kıldım gönlümü
Ben cihâm terk ederdim
gülse de bî-gâneler

22. **de:**

Gazel 49

Mısra: 8

Bağlaç.

Hayli demdir dil şikeste
tâli'im yâver değil
Amn-i-çün şimdi biz de
künc-i 'uzlet bekleriz

23. **de:**

Gazel 49

Mısra: 10

Bağlaç.

Rıfkıyâ gûşe-nişîn olmak
gerekdir cümleden
Çarh-ı devrân döndüğünde
biz de nevbet bekleriz

24. **de:**

Gazel 56

Mısra: 8

Bağlaç.

Nedendir günde agyâra
gidüp hürmet ider oldun

Bize de bir kere mihmân
ola sen bir kademler bas

25. **de:**

Gazel 66

Mısra: 8

Bağlaç.

Nâzenîn nâzüik edâsın ey
melek-simâ perî
Ser-nigûn etdin beni hem
sen de bir mestâna bak

26. **de:**

Gazel 78

Mısra: 5

Bağlaç.

Bilmedim bu dehre ben de
n'eyledim n'etdim 'aceb
Olmadı çarh-ı mukârin dâd
u bî-dâd eyledim

27. **de:**

Gazel 84

Mısra: 1

Bağlaç.

Meclis-i yârâna lâzım bâde
bir gül bir de sen
Pür-safâ olmaya lâzım bâde
bir gül bir de sen

28. **de:**

Gazel 84

Mısra: 2

Bağlaç.

Meclis-i yârâna lâzım bâde
bir gül bir de sen
Pür-safâ olmaya lâzım bâde
bir gül bir de sen

29. **de:**

Gazel 84

Mısra: 4

Bağlaç.

İstemem sensiz cihâmı câh u
mansıb n'eylerim
Zînet-i dünyâya lâzım bâde
bir gül bir de sen

30. **de:**

Gazel 84

Mısra: 6

Bağlaç.

Olmaya agyâr ebed kim
gamdan âzâd olalım
Mihnet-i ref'ine lâzım bâde
bir gül bir de sen

31. **de:**

Gazel 84

Mısra: 8

Bağlaç.

Hicr-ile âlûde olmak 'âşıkâ
hîç gam degil
Çün firâk-ı hicre lâzım bâde
bir gül bir de sen

32. **de:**

Gazel 84

Mısra: 10

Bağlaç.

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Derdimin def'ine lâzım
bâde bir gül bir de sen

33. **de:**

Gazel 85

Mısra: 2

Bağlaç.

Âh kim dünyâda yandım
bulmadım sâdık cevân
Derd-ile âlûde oldum
görmedim ben de amân

34. **de:**

Gazel 85

Mısra: 6

Bağlaç.

Tarz u etvârına gönlüm
bend olalı her demâ
Olmuşum üftâde ben de
sana ey kaşı kemân

35. **de:**

Gazel 85

Mısra: 8

Bağlaç.

Nîm-nigâhın aldı 'aklım
mest kılmış şöyle ki
Serserî Mecnûn misâli
olmuşum ben de hemân

36. **de:**

Gazel 86

Mısra: 10

Bağlaç.

'Ömrüm oldukça yanarım
âteş içre ben Halîl
Sen de bilmem bu garîb
Rıfkîyi n'etdin n'eyledin

37. **de:**

Gazel 90

Mısra: 7

Bağlaç.

Ne dürlü şîveler sen de
alursun 'âşıkın âhı
Ko 'aşkından bütün şâ'ir
üfürsün ney rebâb olsun

38. **de:**

Gazel 108

Mısra: 7

Bağlaç.

Ben esîr-i zülfün oldum sen
de bir insâfa gel
Sırr-ı Hakdır ey efendim
sana meftûn eyledi

39. **de:**

Müstezad 1

Mısra: 23

Bağlaç.

Âh edelim biz de hele
düşdük uzaga
Gam oldu musahhar

40. **derdüm:-r, -düm**

Gazel 10

Mısra: 6

Söylemek, ifade etmek.

Aglayıp feryâd kıldım
bûlbûl-i şeydâ gibi
Gonca-i nev-reste derdüm
ey şeh-i devrân sana

41. **der:-r**

Gazel 15

Mısra: 9

Söylemek, ifade etmek.

Rıfkı der ki gelse cânân
togru kabrim üstüne
Belki toprak içre yatan
cismime gelür hayât

42. **dedim:-dim**

Gazel 17

Mısra: 9

Söylemek, ifade etmek.

Cüdâ-yı yâr olaldan ben
dedim Rıfkı gibi her dem
Bu firâka sebep agyâr
degildir kimseler bâ'is

43. **demış:-miş**

Gazel 23

Mısra: 10

Söylemek, ifade etmek.

Hey imânsız kâfiroglu bana
yok mu bir rahim

Kim demiş pervâne eyle
Rıfkıyı âteşte yah

44. **der:-r**

Gazel 41

Mısra: 10

Söylemek, ifade etmek.

Niçe bir teklif kıldım gûş
virmez sözüme
Rıfkı der yandım bu nâra
gönlüm aglar hû çeker

45. **dedim:-dim**

Gazel 55

Mısra: 6

Söylemek, ifade etmek.

Hâl-i zârımdan haberdâr
olmadın sen ey gönül
Sana yâr olmaz bilürsün
ben dedim peyvend kes

46. **der:-r**

Gazel 59

Mısra: 10

Söylemek, ifade etmek.

Gitdi elden hüsn varın
kalmadı sende cemâl
Rıfkı der peşimân olur
heleçi geldikde hat

47. **der:-r**

Gazel 67

Mısra: 10

Söylemek, ifade etmek.

Rû-be-rû gördüm cüvânı ol
rakîble dem sürer
Rıfkı der âh eyledim çok
zârı arttı bahtımın

48. **der:-r**

Gazel 70

Mısra: 9

Söylemek, ifade etmek.

Rıfkı der devrân içinde şâd
olup bir gülmedim
Âh idüp çarhın elinden terk-
i 'âr etdi gönül

49. **der:-r**

Gazel 72

Mısra: 9

Söylemek, ifade etmek.

Rıfkı der devrân içinde şâd
olup bir gülmedim
Künc-i 'uzlet eyleyüp âh u
figândan çekdim el

50. **demiş:-miş**

Gazel 76

Mısra: 9

Söylemek, ifade etmek.

Sırrı ifşâ eylemek olmaz
demiş cânân bana
Rıfkıyı kan aqlarım ol
yâriden ayrılmışım

51. **dersen:-r, -se, -n**

Gazel 90

Mısra: 12

Söylemek, ifade etmek.

N'ola bir nîm-nazar kılsan
bu Rıfkî bendene şâhım
Terahhum kıl gedâlara eger
dersen sevâb olsun

52. **deme:-me**

Gazel 92

Mısra: 1

Söylemek, ifade etmek.

Oturup kasr-ı Îrânda deme
sâbit mekândır bu
Niçe bin 'âşık-ı şeydâ
göçürmüş bir cihândır bu

53. **derim:-r, -(i)m**

Gazel 93

Mısra: 6

Söylemek, ifade etmek.

Aldı 'aklım ol perî-peyker
beni mecnûn ider
Etmedi 'ilâc derde ben
derim dermâna hû

54. **demezsin:-mez, -sin**

Gazel 105

Mısra: 8

Söylemek, ifade etmek.

Bu senin hüsn ü firâkın
bizde tâkat koymadı
İşidüp efganımı yazık
demezsin lâhika

55. **derler:-r, -ler**

Gazel 112

Mısra: 3

Söylemek, ifade etmek.

Haste vü bî-mâra derler çün
devâdır câm-ı leb
Gel zekât-ı hüsnünü ihsân
kıl ey şehenşchi

56. **der:-r**

Gazel 110

Mısra: 10

Söylemek.

Halk olunmuş nûr-ı Hakdan
cism-i pâkûn ey perî
Rıfkı der ki nâr-ı 'aşkın
nâmdâr etdi beni

der idin:

1. **der idin:-r, -(i)din**

Gazel 94

Mısra: 5

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Söylemek, ifade etmek.

Sîne-i pür-hûnumu görsen
devâsız der idin
Vasf-ı hâlim 'arz-içün
hünkâr geldi hâtıra

der ü hâkine:

1. **der ü hâkine:** -i, -(n)e

Gazel 30

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kapı ve toprak. II
Sevgilinin bulunduğu yer ve
sevgilinin ayak bastığı
toprak.*

Der ü hâkine yüzüm
sürmedir hep garazım
Hâslı matlab için beste-
miyân olmalıdır

der-âgûş eyledin:

1. **der-âgûş eyledin:** -din

Gazel 81

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kucaklamak.

Der-âgûş eyledin tîr ü
kemânın kasdı ne
Şân için sayd etmege şikâr
ararsan işte ben

der-âgûş eylemiştir:

1. **der-âgûş eylemiştir:** -miş

Gazel 57

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kucaklamak, sarmak.
II Ölen sevgililerin toprağa
gömülmesi, toprağın ölüleri
kucaklaması.*

Nice ra' nâ dil-beri evvel
der-âgûş eylemiştir

Tâ kıyâmet haşre-degin setr
ider altında arz

derd:

1. **derd:**

Gazel 22

Mısra: 8

*Yürekteki iç sızısı,
yürekteki sıkıntı.*

Bilmedin kıymet ü kadrin
zâyi' etdin nâmımı
An-içün kan ağlarım ben
derd ile hicrâna bah

2. **derd:**

Gazel 25

Mısra: 1

*Yürekteki iç sızısı,
yürekteki sıkıntı.*

Rûz u şeb fikr-i hayâl-i
vuslatın gönlümde derd
Mevc-i deryâ gibi sînem
üzre eyler cezr ü med

3. **derdimiz:** -(i)miz

Gazel 48

Mısra: 6

*Yürekteki iç sızısı,
yürekteki sıkıntı.*

Eyledüm ta'rif-i hâlim
kimseden yokdur meded
Rahm-ı dil-ber ger tokunsa
derdimiz sıhhatlenür

4. **derdimi:** -(i)m, -i

Gazel 58

Mısra: 2

*Yürekteki iç sızısı,
yürekteki sıkıntı.*

Yazmışım hâl-i dil-i
takrîrimi ben yâre 'arz
Belki bir gün eyleyeler
derdimi cânâna 'arz

5. **derdine:** -(i)n, -e

Gazel 60

Mısra: 2

*Yürekteki iç sızısı,
yürekteki sıkıntı.*

Âh efendim nâr-ı 'aşkın
yandırır cânım hâfız
Derdine olmaz tahammül
n'eylesün cânım hâfız

6. **derd-ile:** -(i)le

Gazel 68

Mısra: 7

*Yürekteki iç sızısı,
yürekteki sıkıntı.*

Müstagrak olup bu derd-ile
hem sîne-i sûzân
Hicrim yok iken sen beni
efgâna düşürdün

7. **derd-ile:** -(i)le

Gazel 80

Mısra: 2

*Yürekteki iç sızısı,
yürekteki sıkıntı.*

Baht-ı kec-rev 'âşık-ı
hüşyâr ararsan işte ben
Derd-ile âlûde-i gam-bâr
ararsan işte ben

8. **derd-ile:** -(i)le

Gazel 85

Mısra: 2

*Yürekteki iç sızısı,
yürekteki sıkıntı.*

Âh kim dünyâda yandım
bulmadım sâdik cevân
Derd-ile âlûde oldum
görmedim ben de amân

9. **derd-ile:** -(i)le

Gazel 91

Mısra: 6

*Yürekteki iç sızısı,
yürekteki sıkıntı.*

Bir tebessüm eyleyüp
'aklım perîşân eyledin
Dili hicrân derd-ile dîvâne
etmiş mâh-rû

10. derd-ile:-(i)le

Gazel 91

Mısra: 6

*Yürekteki iç sızısı,
yürekteki sıkıntı.*

Bir tebessüm eyleyüp
'aklım perîşân eyledin
Dili hicrân derd-ile dîvâne
etmiş mâh-rû

11. derd-ile:-(i)le

Gazel 97

Mısra: 3

*Yürekteki iç sızısı,
yürekteki sıkıntı.*

Derd-ile üftâde kılmış
'andelîbi büsbütün
Zâr gam-ı firâka düşmüş
bakdım ol bülbüllere

12. derdinle:-(i)n, -le

Müstezad 1

Mısra: 8

*Yürekteki iç sızısı,
yürekteki sıkıntı.*

Dîvâne olup düşdi hele
künc-i bucaga
Derdinle mükedder

derd esîri olmuşum:

1. derd esîri olmuşum:-
muş, -(u)m

Gazel 51

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Âşığın) aşk derdinin

*esiri olması. II Sevgiliye bir
türülü ulaşamayan âşğın
bunu kendine dert etmesi,
aşk derdine yakalanması.*

Olmuşum bir derd esîri
kimse bilmez hâl nedir
Fehm olunmaz hem
bilinmez böyle bir
dîvâneviz

**derd için dermâna
muhtâc olmuşum:**

**1. derd için dermâna
muhtâc olmuşum:-muş, -**
(u)m

Gazel 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İnsanın kendisine
sıkıntı veren halden
kurtulması için çareye
ihtiyaç duyması.*

Girdab-ı hicrân içinde
kalmışım yâ Rab meded
Derd için dermâna muhtâc
olmuşum yâ Rab meded

derd ü belâya:

1. derd ü belâya:-ya

Gazel 17

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İnsana acı çektiren her
türülü sıkıntı, keder, ızdırıp.*

Çekdiğim derd ü belâya
degildir kimseler bâ'is
Bütün kendi kusûrumdur
degildir kimseler bâ'is

derd ü gam:

1. derd ü gam:

Gazel 24

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sıkıntı ve üzüntü.

Derd ü gam içre sinesin çâk
çâk Rıfkı kulun
Kül gibi yakmış vücûdum
âteş-i hicrân meded

derd ü hicrânımı:

1. derd ü hicrânımı:-(i)m,
-i

Gazel 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Keder, tasa, gam ve
bunlardan kaynaklanan acı.*

Kâmet-i mevzûnumu ham
eyledin sen dilrübâ
Derd ü hicrânımı efvân
eyledin sen dilrübâ

derd ü 'aşkından:

1. derd ü 'aşkından:-(i)n, -
dan

Gazel 38

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgiliden) uzak
kalmanın vermiş olduğu
sıkıntı ve (sevgiliye)
duyulan aşırı sevgi.*

Şiddet-i nâra ne mümkün
sabr ede 'âşıkların
Derd ü 'aşkından semâya
âh-ile efgân gider

derde dermân:

1. derde dermân:

Gazel 16

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sıkıntıya çare olan. II Sevgili.

Yûsuf-ı Ken'ân tek olsa
istemem ey dil anı
Şems-i hûbân derde dermân
mâh-ı devrânı unut

derde devâvı:

1. derde devâvı:-yı

Gazel 19

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sıkıntıyı ortadan
kaldıracak çare, çözüm.*

Şimdi düşdüm bahr-ı 'aşka
ey cevânım çâresi
Bunca derde bir devâyı ol
hakim bilmez mi hüç

derde düşdüm:

1. derde düşdüm:-düm

Gazel 50

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir sorunla
karşılaşmak, hasta olmak.
II Âşık olmak, aşk
hastalığına yakalanmak.*

Bir 'acâyib derde düşdüm
kimseden yokdur meded
Dergeh-i Hakka sığındım
gayriden yok çâremiz

derde düşürdün:

1. derde düşürdün:-dün

Gazel 112

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir sorunla
karşılaşmak, bir sıkıntıya
maruz kalmak, hasta olmak.*

*II Âşık olmak, aşk
hastalığına yakalanmak.*

Fitneler saldın cihâna çeşm-
i câdû sen misin
'Âşıkım derde düşürdün sen
beni serv-i selhi

derde 'ilâc etmedi:

1. derde 'ilâc etmedi:-me, - di

Gazel 93

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Derde derman olmak,
sıkıntıya çare olmak.*

Aldı 'aklım ol perî-peyker
beni mecnûn ider
Etmedi 'ilâc derde ben
derim dermâna hû

2. derde 'ilâc etmedi:-me, - di

Gazel 93

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Derde derman olmak,
her türlü sıkıntıya çare
bulmak. II Âşığın aşk
derdine sevgilinin çare
olması.*

Aldı 'aklım ol perî-peyker
beni mecnûn ider
Etmedi 'ilâc derde ben
derim dermâna hû

derdi bî-devâ olsun:

1. derdi bî-devâ olsun:-sun

Gazel 13

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sıkıntıya çare
bulamamak, devasız derde
düşmek.*

Ol rakîb-i bed-nigâhın derdi
olsun bî-devâ
Yâr-ile hem-derd olup bu
gezmeme kimdir sebeb

derd-i cevân:

1. derd-i cevân:

Gazel 42

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Genç ve taze olanını
derdi, sıkıntısı. II Sevgilinin
derdi.*

Gerdün-ı felek takdı yine bu
boynumuza tug-ı sitemler
Birbir ardınca gelir derd-i
cevân hicr-ile gamlar

derd-i firâk:

1. derd-i firâk:

Gazel 70

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılık derdi. II
Sevgiliden uzak
düşmesinden, ayrı
kalmasından dolayı âşığın
sıkıntı çekmesi, üzüntü
duyması.*

Çâk çâk etdi vücûdum hicr
ü gam derd-i firâk
Âteş-i 'aşkından 'aklı târ-
mâr etdi gönül

derd-i hicr-i yârim:

1. derd-i hicr-i yârim:-(i)m

Gazel 104

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliden ayrı
kalmanın sıkıntısı.*

Gönülde derd-i hicr-i yârim
efzûn oldu gittikçe
Rakîbin sihr-ile cânım pür-
efsûn oldu gittikçe

derd-i serimi:

1. derd-i serimi:-(i)m, -i

Gazel 58

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Baş ağrısı. II Âşığın
derdi, sıkıntısı.*

Gönlümü elden alup divâne
etdin sen beni
Rıfkı tek derd-i serimi
eyledim sen hâna 'arz

derd-i 'aşkla:

1. derd-i 'aşkla:-la

Gazel 113

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk derdi. II Sevgiliye
duyulan aşktan dolayı
çekilen her türlü sıkıntı.*

Mâl u mülk ü cân u cismim
hep fedâ kıldım ana
Rıfkıyım ben derd-i 'aşkla
olmuşum mestânesi

derdime dermân:

1. derdime dermân:

Gazel 24

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Sıkıntıya çözüm
bulmak.*

N'eyleyem ki çarh-ı devrân
'aksine devr eyledi
Yandı cânım 'aşk elinden
derdime dermân meded

derdime devâ etmez iken:

1. derdime devâ etmez

iken:-mez, -(i)ken

Gazel 68

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sıkıntıya çare bulmak,
sıkıntıyı gidermek.*

Kaçma buradan gel yanıma
şâh-ı cihânım
Derdime devâ etmez iken
sen talana düşürdün

derdime devâ olur:

1. derdime devâ olur:-(u)r

Müstezad 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir probleme çözüm
bulmak, sıkıntının
giderilmesinde çare olmak.*

Derdime devâ sende olur
dil-ber-i ra'nâ
Gel yakma bu cânım

derdimin def'ine:

1. derdimin def'ine:-(n)e

Gazel 84

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk derdinin dermanı.

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Derdimin def'ine lâzım
bâde bir gül bir de sen

derdimin 'ilâcı:

1. derdimin 'ilâcı:

Gazel 98

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sıkıntılara çare olan,

*sorunlara çözüm olan. II
Aşk derdine derman olan.*

Yandı cânım âteş-i 'aşkın
elinden el-amân
Derdimin 'ilâcı yârim şimdi
geldi hatıra

dergeh:

1. dergehinden:-(i)n, -den

Gazel 3

Mısra: 12

*Allah'ın makamı,
Allah'ın huzuru.*

Cürm ü 'isyân bî-nihâyet
lutfuna nisbet değil
Ümmîdim var dergehinden
Rıfkıyı kılma i'mâ

dergeh-i hakka:

1. dergeh-i hakka:-a

Gazel 50

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Allah'ın huzuru, eşiği.

Bir 'acâyib derde düşdüm
kimseden yokdur meded
Dergeh-i Hakka sığındım
gayriden yok çâremiz

dergehinden redd kılma:

1. dergehinden redd

kılma:-ma

Gazel 5

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Huzurundan geri
çevirmek.*

Bâb-ı lütfundan şefâ'at çün
olur mücrimlere
Redd kılma dergehinden
şermsârım yâ Resûl

dermân:**1. dermâna:-a****Gazel 93**

Mısra: 6

*İlaç, çare. II Aşk
derdinin tek ilacı olan
sevgili.*

Aldı 'aklım ol perî-peyker
beni mecnûn ider
Etmedi 'ilâc derde ben
derim dermâna hû

2. dermân:**Gazel 111**

Mısra: 5

İlaç, çare.

Gâh dermân gâh zahmı
urmak ister sîneme
Dîdelerden misl-i Ceyhûn
akdı kanlar çağladı

dersini virmiş:**1. dersini virmiş:-miş****Gazel 41**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Öğretmek, yetiştirmek,
bilgilendirmek. II İlim
öğreten kimsenin sevgiliye
merhametsizliği, zalimliği
öğretmesi.*

Dersini virmiş mu'allim
kâfir etmiş büsbütün
Gelmez ol îmâna şimdi
zâlim aklar hû çeker

dert:**1. dertliyim:-li, -(y)im****Gazel 12**

Mısra: 10

*İnsana sıkıntı veren
durum, keder, üzüntü.*

Senden özge yâri Rıfkî
sevmesün 'âlemde hiç
Dertliyim muhtâc-ı Lokmân
eyledin sen dilrübâ

derûn:**1. derûnum:-(u)m****Gazel 78**

Mısra: 2

*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Gerdiş-i eyyâm elinden âh u
feryâd eyledim
Tig-i hicr-ile derûnum külli
berbâd eyledim

2. derûnum:-(u)m**Gazel 106**

Mısra: 6

*Gönül, yürek. II Âşığın
gönlü.*

Anın medhinde şâ'irler
bütün hayrette kalmışdır
Şeb u rûz nâr-ı hicr-ile
derûnum pür-hayâl oldu

derûn-ı dilde:**1. derûn-ı dilde:-de****Gazel 106**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönlün derinliği.*

Derûn-ı dilde Rıfkînin bir
âteş var muhabbetden
Ki sönmez haşre dek dâ'im
o takdîr-i Celâl oldu

derûn-ı sînemiz:**1. derûn-ı sînemiz:-miz****Gazel 33**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönlün içi.*

Derûn-ı sînemiz yanmış
hayâl-i mihribân ile
Tesellî bulmadı gönlüm
işim feryâda kalmışdır

dest:**1. destine:-(i)n, -e****Gazel 95**

Mısra: 4

El. II Sevgilinin eli.

Hâk-i pâyiyle müşerref
oldugum demde hemân
Destine sundum 'arızim
bakdı bir dem hâlîme

destâne mestane olur:**1. destâne mestane olur:-
(u)r****Gazel 96**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dilden dile dolaşmak,
herkesçe konuşulmak.*

Gönül mülkün harâb etdi bu
Rıfkî yine ey şâhım
Bu nâs içre hele şimdi olur
destâne mestane

dest-be-dest olmuş:**1. dest-be-dest olmuş:-muş****Gazel 53**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*El ele olmak, el ele
tutulmak.*

Bugün ol âfeti gördüm
rakîble dest-be-dest olmuş
Sürûrundan ol agyârın
gıdâsı artar eksilmez

dest-res olmamıştır:

1. **dest-res olmamıştır:-**
ma, -miş, -dır

Gazel 55

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İstedigini elde etmek,
 erişmek, ulaşmak. II
 Sevgiliye kavuşmak.*

Mir'at-ı hüsnüne bakmış
 çok beğenmiş kendini
 Görmedi mislini kimse
 olmamıştır dest-res

devâ:

1. **devâdır:-dır**

Gazel 4

Mısra: 10

Çare.

Rıfkı-i kemter günahkârın
 ümidi sendedir
 Hâk-i pâyn çün devâdır
 cümleye yâ Mustafâ

2. **devâdır:-dır**

Gazel 112

Mısra: 3

Çare.

Haste vü bî-mâra derler çün
 devâdır câm-ı leb
 Gel zekât-ı hüsnünü ihsân
 kıl ey şehenşehi

devâsız:

1. **devâsız:**

Gazel 94

Mısra: 5

Çaresiz, dermansız.

Sîne-i pür-hûnumu görsen
 devâsız der idin

Vasf-ı hâlim 'arz-içün
 hünkâr geldi hâtıra

devâsız derde düşdüm:

1. **devâsız derde düşdüm:-**
düm

Gazel 75

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çaresi olmayan bir
 derde ya da hastalığa
 yakalanmak. II Âşığın aşk
 hastalığına yakalanması.*

Âteş-i 'aşka düşelden
 etmedim ben def'-i gam
 Bir devâsız derde düşdüm
 bulmadım bir zerre em

devâyı lutf-ile kıl:

1. **devâyı lutf-ile kıl:**

Gazel 82

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir hastalığa şifa
 olarak iyi muamelenin ve
 merhametin görülmesi. II
 Âşığın parça parça olmuş
 gönlüne sevgiliden gelen
 merhametin, iyi
 muamelenin çare olması.*

Tig-ı müjgânın sinemi çâk u
 mecrûh eylemiş
 Kıl devâyı lutf-ile sen
 yaramız emlenmesin

devlet:

1. **devlet:**

Gazel 92

Mısra: 8

*Mutluluk. II Mevki,
 makam.*

Peşimân olmadan tizcek
 düşür 'aklını ser üzre

Gider devlet gelür fûrkat ki
 böyle bir zamândır bu

devlet-i dârâ:

1. **devlet-i dârâ:**

Gazel 28

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tacı, tahtı ve
 büyüklüğü ile bilinen İran
 şahı Dârâ'nın devleti. II
 Dünyanın şöhreti, mal ve
 mülkü.*

Gerçi afzâmna gıpta
 etmedesin dâ'imâ
 Devlet-i Dârâ ne lâzım
 sıhhat-i cândır lezîz

2. **devlet-i dârâ:**

Gazel 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tacı, tahtı ve saltanatı
 ile zikredilen meşhur İran
 şahı Dârâ'nın devleti. II
 Gelip geçici dünya
 nimetleri.*

İsteme câh u menâsib zînet-
 i dünyâyı ko
 Devlet-i Dârâ için hem
 bunca âhdan sen de geç

devr:

1. **devr-ile:-ile**

Gazel 11

Mısra: 6

*(İçki kadehinin) elden
 ele dönmesi, dolaştırılması.*

Sâkiyâ câm-ı mey-i
 gülünden elden koma kim
 Devr-ile neş'e virürdü pür
 kadeh 'işret bana

devr eyledi:**1. devr eyledi:-di****Gazel 24**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dönmek, dolaşmak.*

N'eyleyem ki çarh-ı devrân
 'aksine devr eyledi
 Yandı cânım 'aşk elinden
 derdime dermân meded

devr ider:**1. devr ider:-(e)r****Gazel 51**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Elden ele dolaştırmak,
 dönmek. II Kadehin içki
 meclisinde elden ele
 dolaştırılması.*

Râh-ı 'aşk içre bugün pür-
 câm-ile mestâneyiz
 Devr ider sâkî elinde gûya
 kim mey-hâneyiz

devr kıldıkda:**1. devr kıldıkda:-dıkda****Gazel 67**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dönmek.*

Meclis-i kübrâda evvel söz
 pesend olmuş iken
 Devr kıldıkda bu 'âlem vâhı
 kaldı bahtımın

devran:**1. devran:****Gazel 28**

Mısra: 6

Dünya.

Zahmet-i derd ü meşakkat
 çekmeye degmez gönül
 Devran içre görmedim ben
 gayr-ı râhatdan leziz

2. devrân:**Gazel 93**

Mısra: 9

Dünya.

Rıfkıyım devrân içinde
 olmadı maksûd hâl
 Çekdim el ben cümlesinden
 hem dedim akrâna hû

3. devrân:**Gazel 99**

Mısra: 1

Dünya.

Rûz u şeb devrân içinde âh
 idersem kime ne
 Nâr-ı fûrkatle bu bagrım
 hûn edersem kime ne

devrân edersem:**1. devrân edersem:-(e)r, -se, -m****Gazel 99**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dönmek, dolaşmak.*

Takdir-i hak böyle yazmış
 yazıyı rûz-ı ezel
 Şark u garbı an-içün devrân
 edersem kime ne

devrân içinde:**1. devrân içinde:-(n)de****Gazel 8**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya üzerinde,
 dünyada.*

Rıfkıyı devrân içinde şâd
 edüp güldürmedin
 Durmadın bir söz üzere
 kahbelik etdin bana

2. devrân içinde:-(n)de**Gazel 70**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya üzerinde,
 dünyada.*

Rıfkı der devrân içinde şâd
 olup bir gülmedim
 Âh idüp çarhın elinden terk-
 i 'âr etdi gönül

3. devrân içinde:-(n)de**Gazel 72**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünya üzerinde,
 dünyada.*

Rıfkı der devrân içinde şâd
 olup bir gülmedim
 Künc-i 'uzlet eyleyüp âh u
 figândan çekdim el

devr-i zamân:**1. devr-i zamân:****Gazel 45**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İçinde bulunulan
 zaman.*

N'eylesün n'etsün bu Rıfkî
 yandı 'aşkıdan bugün
 Âhu gözlü ey perî devr-i
 zamân turdukça tur

di:**1. diyü:-yü****Gazel 8**

Mısra: 8

Söylemek, izah etmek.

Çün cüdâ etdin beni sen
nâzlı yârimden benim
Rahm kılmam diyü gitdin
hem cevâb etdin bana

2. dimedim:-me, -dim**Gazel 10**

Mısra: 2

Söylemek, izah etmek.

Mübtelâ oldu gönül ey
gözleri mestân sana
Âteş-i hicrinde yandım
dimedim cânân sana

3. diyem:-(y)em**Gazel 22**

Mısra: 10

Söylemek, izah etmek.

Görmedi Rıfkî senin tek
terk-i nâmûs eyleyen
Nefsine rahm itmedin ki
ben diyem giryâna bah

4. didiler:-di, -ler**Gazel 26**

Mısra: 4

Söylemek, izah etmek.

Şem'-i hüsnünde bugün
pervâne tek yandım yine
Didiler eyle tahammül in
nize be-güzered

5. diyecek:-(y)ecek**Gazel 26**

Mısra: 8

Söylemek, izah etmek.

Gam giribânım dutuban çâk
çâk etse eger
Görmezim hakkımda yazık
diyecek bir hûb merd

6. diyü:-(y)ü**Gazel 37**

Mısra: 10

Söylemek, izah etmek.

Lutfunu medh eyleyenler
Rıfkıyâ çün söylemiş
Sadıkız diyü bu sözde fahr
eder merdâneler

7. diyüben:-(y)üben**Gazel 58**

Mısra: 6

Söylemek, izah etmek.

Ben gibi bir 'âşık-ı şeydâya
rahm etmezdi hiç
Tıfıdır bilmez diyüben
eyledim ol câna 'arz

8. didiler:-di, -ler**Gazel 97**

Mısra: 9

Söylemek, izah etmek.

Dutdu bir pend ü nasîhat
didiler kim Rıfkıya
Açma hâlin gel sakın sen
bilmeyen câhillere

9. dirsem:-r, -se, -m**Gazel 104**

Mısra: 5

"...diye adlandırmak"
anlamında kullanılan
kelime.

Sana şems-i cihân dirsem
hatâ mıdır bana bilmem
Görenlerin dili birden ki
memnûn oldu gitdikçe

dîde:**1. dîde:****Gazel 31**

Mısra: 2

Göz.

Ey felek sen de benim tek
hicr ü nâlân ol da gör
Cism büryân geşt-i devrân
dîde giryân ol da gör

2. dîdelerden:-ler, -den**Gazel 38**

Mısra: 1

Göz.

Hasret-i la'l-i lebinle
dîdelerden kan gider
Misl-i Ceyhûn gibi durmaz
gûyiyâ 'ummân gider

3. dîdelerden:-ler, -den**Gazel 40**

Mısra: 4

Göz.

Lutf idüp âzâde kılsan
'âşık-ı dil-hasteyi
Âh u zârla dîdelerden yaş u
kanlar hû çeker

4. dîdesi:-(s)i**Gazel 42**

Mısra: 10

Göz.

Rıfkî yine bir Ermeni dil-
berine vermiş
Gönlünü bütün âh ederek
dîdesi nemler

5. dîdeler:-ler**Gazel 49**

Mısra: 3

Göz.

Görmez oldu dîdeler 'aşk u
gamından râhatı

Şimdi olduk pâsbân-ı sük
mihnet bekleriz

6. **dîdemiz:-miz**

Gazel 82

Mısra: 1

Göz.

Hasret-i la'î-i lebinle
dîdemiz nemlenmesin
Âh u giryân etmeyince
gönlümüz gamlanmasın

7. **dîde:**

Gazel 109

Mısra: 10

Göz.

Sormaz oldun Rıfki-i bî-
çâreyi şâhım yine
Âh u efgan dîde giryân oldu
kârım togrusu

8. **dîdelerden:-ler, -den**

Gazel 111

Mısra: 6

Göz.

Gâh dermân gâh zahmı
urmak ister sîneme
Dîdelerden misl-i Ceyhûn
akdı kanlar çağladı

dîde giryân:

1. **dîde giryân:**

Gazel 49

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözü yaşlı.

Bunca demdir dîde giryân
bâb-ı hasret bekleriz
Vuslat-ı dildâra müştâk lutf
ü himmet bekleriz

2. **dîde giryân:**

Gazel 74

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözü yaşlı.

Tâze gonce bir gül için âh-
ile kan aqlarım
'Aşkdan artar figânım dîde
giryân aqlarım

3. **dîde giryân:**

Gazel 101

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözü yaşlı.

Dil-figârım gam-güsârım
gelse yârim bu gece
Dide giryân cism büryân
oldu zârım bu gece

4. **dîde giryân:**

Gazel 110

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözü yaşlı. II Âşık.

Subh u şâm fikr ü hayâlin
râhatı terk etdirir
Dide giryân cism büryân âh
u zâr etdi beni

dîde giryândır:

1. **dîde giryândır:-dır**

Gazel 71

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözü yaşlı.

Âh efendim hasretinle nâr-ı
hicrândır gönül
Hem firâk-ı vuslatınla dîde
giryândır gönül

dîde-i giryân oldu:

1. **dîde-i giryân oldu:-du**

Gazel 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gözlerin yaş ile
dolması, ağlamak.*

Oldu şâhım fûrkatınle dîde-
i giryân meded
Bunca demdir eyledim çün
nâle vü efgân meded

dîde-i giryâna:

1. **dîde-i giryâna:-a**

Gazel 66

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlayan, gözyaşı
döken göz. II Âşığın
gözyaşıyla dolu gözleri.*

Şâh-ı kişversin efendim
dîde-i giryâna bak
Alma âhın 'âşıkın sen
subha-dek efgâne bak

dîde-i giryânıma:

1. **dîde-i giryânıma:-(î)m, -a**

Gazel 95

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlayan, gözyaşı
döken göz. II Âşığın
gözyaşıyla dolu gözleri.*

Çün perişân oldu hâlim
kimseler vâkıf degil
Ey felek bir rahm kılsan
dîde-i giryânıma

dîde-i giryânımız:

1. **dîde-i giryânımız:-(-i)mız****Gazel 52**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ağlayan, yaşlı göz. II
Âşığın akıttığı gözyaşı.*

‘Âleme bakdıkça hayret
geldi âh etdim yine
Sanki Ceyhûn gibi akar
dîde-i giryânımız

dîdem yaşın:1. **dîdem yaşın:-ı, -n****Gazel 35**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gözyaşı. II Âşığın
döktüğü gözyaşı.*

Ben ki üftâde oldum
aglarım her subh u şâm
Nılveş dîdem yaşın
‘ummâna teşbîh etdiler

diger-gûn oldu:1. **diger-gûn oldu:-du****Gazel 104**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Değişmek, başka bir
hâl almak. II Perişan
olmak.*

Niçün sen nûm-nigâhınla
nazar kılmazsın ey dil-ber
Hal-i ‘âşıkların ben tek
diger-gûn oldu gitdikçe

dil:1. **dil:****Gazel 14**

Mısra: 1

Gönül. II Âşığın gönül.

Zülf-i yâre bend olan dil
emrine eyler şitâb
Nâ’îl olur lutfuna elbet ana
olmaz ‘ıkâb

2. **dile:-e****Gazel 29**

Mısra: 3

Gönül. II Âşığın gönül.

Hem cilâ-yı kalb olur haste
dile hem de şifâ
Hôş-nefes ‘itrî benefşe
verd-i ahmerden lezîz

3. **dil:****Gazel 32**

Mısra: 4

Gönül. II Âşığın gönül.

Tâ geceler subha-dek fikrim
hayâl-i yâr-ile
Dil perişân olmuş-iken cân
niçe mesrûr olur

4. **dilim:-(i)m****Gazel 41**

Mısra: 2

Gönül. II Âşığın gönül.

Bir büt-i tersâ elinden
gönlüm aglar hû çeker
Bâg-ı hüsnün içre girdim
dilim aglar hû çeker

5. **dil:****Gazel 68**

Mısra: 3

Gönül. II Âşığın gönül.

N’oldu sana dil yagmaya
virüp ‘akl serümden
Mecnûn idüben sen beni
çöllere düşürdün

6. **dil:****Gazel 70**

Mısra: 2

Gönül. II Âşığın gönül.

Subh u şâm fikr-i lebinle âh
u zâr etdi gönül
Aglamakdan hâl perişân dil
bizâr etdi gönül

7. **dili:-i****Gazel 91**

Mısra: 6

Gönül. II Âşığın gönül.

Bir tebessüm eyleyüp
‘aklım perişân eyledin
Dili hicrân derd-ile dîvâne
etmiş mâh-rû

8. **dili:-i****Gazel 91**

Mısra: 6

Gönül. II Âşığın gönül.

Bir tebessüm eyleyüp
‘aklım perişân eyledin
Dili hicrân derd-ile dîvâne
etmiş mâh-rû

9. **dili:-i****Gazel 97**

Mısra: 7

Gönül. II Âşığın gönül.

Bir çerâg u şem’e yanmış ol
dili pervânesi
Eyledim izhâr hâli söyledim
‘âkillere

dil bağladı:1. **dil bağladı:-dı****Gazel 111**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İçten sevmek,
muhabbet beslemek. II
Merhamet etmek.*

Merhamet kıl ben gedâya
hâlîme eyle nazar
Söyledikde rahm edüp
'âşîka dil bağladı

dil harâbım:

1. **dil harâbım:- (i)m**

Gazel 63

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönlü kırılmış,
incinmiş, perişan. II Âşığın
çaresiz, perişan, harap
olmuş gönlü.*

Dil harâbım çeşm-i cellâdın
elinden el-amân
Çekdi sinem üzere şimdi tâze
bir dâğ üzere dâğ

dil şikeste:

1. **dil şikeste:**

Gazel 49

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kırılmış, incinmiş,
kederli gönlü.*

Hayli demdir dil şikeste
tâli'im yâver degil
Anın-içün şimdi biz de
künc-i 'uzlet bekleriz

2. **dil şikeste:**

Gazel 50

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kırılmış, incinmiş
gönlü. II Âşığın gönlü.*

Bunca demdir çekdiğim
sitemleri Mevlâ bilür
Sîne mecrûh dil şikeste hiç
sagalmaz yâremiz

dil ü cânâ:

1. **dil ü cânâ:-a**

Gazel 90

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşığın) gönlü ve
bedeni.*

Şeb u rûz nâr-ı hicrinle
geçer 'ömrüm olur âhir
Niçe demler bu âteşte dil ü
cânâ 'azâb olsun

dil ü cânım:

1. **dil ü cânım:- (i)m**

Gazel 60

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşığın) gönlü ve
bedeni.*

Şöhretin garb ilini dutdu
efendim büsbütün
Yanmasun mu âteşinde bu
dil ü cânım hâfiz

dil ü derûnum:

1. **dil ü derûnum:- (u)m**

Gazel 110

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kalp, gönlü. II Âşığın
gönlü.*

Hasret-i çeşm-i siyâhın bî-
karâr etdi beni
Aglamakdan dil ü derûnum
yanar etdi beni

dil vanmasun n'evlesün:

1. **dil yanmasun**

n'evlesün:-sün

Gazel 65

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*"Gönlü, ayrılık
ateşiyle yanmasın da ne
yapsın?" anlamında
kullanılmıştır.*

Bunca demdir hicr-ile bî-
karâr olmuş gönlü
Yanmasun dil n'evlesün
oldu bugün bu ayrılık

dilâ:

1. **dilâ:**

Gazel 33

Mısra: 3

Ey sevgili!

Şarâb-ı nûş-ı ezelden bütün
mestim dilâ her dem
Kalup hayretde üftâde
gözüm sahbâda kalmışdır

dilber:

1. **dilberin:- (i)n**

Gazel 30

Mısra: 10

*Güzelliği ile kendini
hayran bırakan sevgili.*

Eder elbette o şûh sâdıkına
mîhr ü vefâ
Dilberin medhi hemân vird-
i zebân olmalıdır

dil-ber:

1. **dil-berine:-i, -(n)e**

Gazel 42

Mısra: 9

*Gönlü alan, gönülleri
kendine hayran bırakan
güzel. II Sevgili.*

Rıfkî yine bir Ermeni dil-
berine vermiş
Gönlünü bütün âh ederek
didesi nemler

2. **dil-berim:-(i)m****Gazel 112**

Mısra: 7

*Gönül alan, gönülleri
kendine hayran bırakan
güzel. II Sevgili.*

Kim sana akrân olurmuş
dil-berim hûrî-sıfat
Görmedim mislin cihânda
sen gibi bir eşbehi

dil-ber-i mümtâza:1. **dil-ber-i mümtâza:-a****Gazel 89**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Seçilmiş, üstün
güzelliğe sahip olan sevgili.*

Cân fedâ kılsam yolunda
hayf gelmez cânıma
‘Âşık-ı dil-dâdeyim bir dil-
ber-i mümtâza ben

dil-ber-i ra’nâ:1. **dil-ber-i ra’nâ:****Müstezad 1**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Güzel sevgili.

Derdime devâ sende olur
dil-ber-i ra’nâ
Gel yakma bu cânım

dilber-i ra’nâ:1. **dilber-i ra’nâ:****Gazel 42**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Güzel sevgili.

Âh ne edeyim sözüme gûş
vermedi gönüm
‘Ankâ-sıfat dilber-i ra’nâ
bizi kemler

dilber-i ra’nâdan:1. **dilber-i ra’nâdan:-dan****Gazel 44**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Güzel sevgili.

Gâh gâh nîm-nazar-ile rahm
ederdi ‘âşık
Âhu gözlü dilber-i ra’nâdan
el çekdim yeter

dilber-i ra’nâya:1. **dilber-i ra’nâya:-(y)a****Gazel 62**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Güzel sevgili.

Bî-mürüvvettir rakîbden
gayrıya itmez nazar
Ey gönül ol dilber-i ra’nâya
sen et elvedâ’

dil-ber-i ra’nâya:1. **dil-ber-i ra’nâya:-(y)a****Gazel 100**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güzelliğiyle herkesi
kendine hayran bırakan
sevgili.*

Şûrb-i rindân-sıfat bir dil-
ber-i ra’nâya ben
İtmeye pend ü nasîhat per ü
bâl oldum yine

dilber-i ra’nâyı:1. **dilber-i ra’nâyı:-(y)ı****Gazel 86**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güzelliğiyle herkesi
kendine hayran bırakan
sevgili.*

Ey gönül ol dilber-i ra’nâyı
n’etdin n’eyledin
Serv ü ‘ar’ar kâmet-i bâlâyı
n’etdin n’eyledin

dilberin nârı:1. **dilberin nârı:****Gazel 51**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sevgilinin aşkının
ateşi.*

Her demâ cevân ider
sînemde nârı dilberin
Yanmadan kılmam hazer
kim misl biz pervâneyiz

dil-berin ‘aşkında:1. **dil-berin ‘aşkında:-**

(n)da

Gazel 79

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güzelliği ile herkesi
kendine hayran bırakan,
gönül alan sevgiliye
duyulan muhabbet.*

Dil-berin ‘aşkında ölmek
i’tibârımdır benim
Cân fedâ etmek yolunda
eski kârımdır benim

dildâr:1. **dildâriden:-(i)den****Gazel 76**

Mısra: 8
Gönülleri fetheden
sevgili.

Ta'n-ı âgyâr eyledi
gördükde zârım böylece
Hâle vâkıf olmadı
dildâriden ayrılmışım

2. dildâr:

Gazel 94

Mısra: 4

Gönülleri fetheden
sevgili.

Çekdiğim cevri ü cefâyı
söylemek mümkün değil
Hicrimi efzûn eden dildâr
geldi hâtıra

dilde gayrı yokdur:

1. dilde gayrı yokdur:-dur

Gazel 5

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönülde sadece Hz.
Muhammed'in sevgisinin
bulunması.

Subh u şâm fikr ü hayâlin
mest kılmış Rıfkıyı
Gayrı yokdur dilde sensin
bûdî-kârım yâ Resûl

dilde nakş olmuş:

1. dilde nakş olmuş:-miş

Gazel 45

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin hayalinin)
gönülde iz bırakması,
gönülde yer etmesi.

Rûz u şeb çıkmaz hayâlin
dilde nakş olmuş benim

Bunca hüsn-ile efendim sen
cihân turdukça tur

dilde söylenür:

1. dilde söylenür:-(ü)r

Gazel 23

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir ifadenin herkesçe
kullanılması.

Göz görüp sevdi gönül
uydu hevâ-yı nefsine
Çün meseldir söylenür dilde
göze olmaz yasa

dile:

1. dilersen:-r, -se, -n

Gazel 79

Mısra: 11

İstemek.

Ber-murâd olmak dilersen
dâmen-i tevfik tut
Rıfkıyım çâkerliği hem
iftihârımdır benim

dil-figâr:

1. dil-figârım:-(i)m

Gazel 101

Mısra: 1

Gönlü yaralı.

Dil-figârım gam-güsârım
gelse yârım bu gece
Dide giryân cism büryân
oldu zârım bu gece

dil-harâb:

1. dil-harâbım:-(i)m

Gazel 32

Mısra: 1

Harap olmuş, kırılmış
gönül.

Dil-harâbım sanmasın kim
lutf-ile ma'mûr olur
Çarh-ı kec-rev gerdişinden
bu gönül meksûr olur

2. dil-harâbım:-(i)m

Gazel 81

Mısra: 3

Harap olmuş, kırılmış
gönül.

Dil-harâbım âteş-i hicrinle
her-dem ey perî
Kârbân içre gelen gam-bâr
ararsan işte ben

dil-haste:

1. dil-haste:-(y)e

Gazel 69

Mısra: 6

Hasta gönüllü. II Aşk
derdine düşmüş âşık.

Ditreşir gerdânda mûlar her
biri bir kan ider
Ben garîb dil-haste hem
bî-emândır perçemin

dil-i bî-çâremiz:

1. dil-i bî-çâremiz:-miz

Gazel 50

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çaresiz, zavallı, aciz
gönül. II Âşığın gönlü.

Kaldı feryâd u figânda sine-
i pür-yâremiz
Çeşm-i hasret içre kalmış
bu dil-i bî-çâremiz

dil-i divâne:

1. dil-i divâne:

Gazel 110

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Deli gönül. II
Duygusal coşkunluğa
kapılmış gönül. II Aşığın
gönlü.*

Senden özge yâri n'eyler bu
dil-i dîvâne kim
Gece gündüz pür-hayâlin
terk-i 'âr etdi beni

dil-i mestâna:**1. dil-i mestâna:-a****Gazel 58**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kendinden geçmiş,
sarhoş olmuş gönül. II
Aşığın gönlü.*

Bunca demdir âteş-i hicr-ile
yandı cân u ten
Vasf-ı hâl itmemi ister bu
dil-i mestâna 'arz

dil-i nâ-kâmımız:**1. dil-i nâ-kâmımız:-ı, -mız****Gazel 52**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Muradına erememiş,
talihsiz gönül. II Aşığın
bahtsız gönlü.*

Kaldı hicrân âteşinde bu
dil-i nâ-kâmımız
Olmadı vasla müyesser
çıkmadan bu cânımız

dil-i nâlânımız:**1. dil-i nâlânımız:-(ı)mız, -****Gazel 52**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ağlayan, inleyen,
feryat eden gönül.*

Bir perîves dilber-i ra'nâya
aldandı gönül
Artmada günden güne
dâ'im dil-i nâlânımız

dil-i pür-hûnuma:**1. dil-i pür-hûnuma:-(u)m, -a****Gazel 103**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kanla dolu olan gönül.
II Çok ceefa, eziyet çeken
aşığın gönlü.*

Dil-i pür-hûnuma var mı
'aceb sen gibi meh-pâre
Hadengin zahmdan sîne
bütün olmuş durur yare

dili pür-nâr:**1. dili pür-nâr:****Gazel 80**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gönlü ateşle dolu
olan.*

Rıfkıyâ takdîr-i Hak rûz-ı
ezelden böyledir
Şem'-i hasretle dili pür-nâr
ararsan işte ben

dillerde söylenür:**1. dillerde söylenür:-(ü)r****Gazel 35**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Herkes tarafından
bilinmek, konuşulmak.*

Salınup refât edersin Âsaf
u Cemşîd gibi
Söylenür dillerde nâmın
hâna teşbîh etdiler

dil-rübâ:**1. dil-rübâ:****Gazel 29**

Mısra: 9

*Gönül alan,
güzelliğiyle herkesi kendine
hayran bırakan, herkesi
kendine bağlayan. II
Sevgili.*

Rıfkıyâ yâr olsa bir dem
'âlem içre dil-rübâ
Cür'a-i câmunı bildim Âb-ı
Kevserden leziz

2. dil-rübâdan:-dan**Gazel 31**

Mısra: 3

*Gönül alan,
güzelliğiyle herkesi kendine
hayran bırakan, herkesi
kendine bağlayan. II
Sevgili.*

Bir vefâsız dil-rübâdan
şeblerim tâ ki seher
İnleyüp feryâd içinde zâr u
efgân ol da gör

dilrübâ:**1. dilrübâ:****Gazel 12**

Mısra: 1

*Gönül alan,
güzelliğiyle herkesi kendine
hayran bırakan, herkesi
kendine bağlayan. II
Sevgili.*

Kâmet-i mevzûnumu ham
eyledin sen dilrübâ
Derd ü hicrânımı efvân
eyledin sen dilrübâ

2. dîlrübâ:

Gazel 12

Mısra: 2

*Gönül alan,
güzelliğiyle herkesi kendine
hayran bırakan, herkesi
kendine bağlayan. II
Sevgili.*

Kâmet-i mevzûnumu ham
eyledin sen dîlrübâ
Derd ü hicrânımı efvân
eyledin sen dîlrübâ

3. dîlrübâ:

Gazel 12

Mısra: 4

*Gönül alan,
güzelliğiyle herkesi kendine
hayran bırakan, herkesi
kendine bağlayan. II
Sevgili.*

Dâm-ı 'aşka sen giriftâr
etmedin mi 'âlemi
Hem benim 'aklım perîşân
eyledin sen dîlrübâ

4. dîlrübâ:

Gazel 12

Mısra: 6

*Gönül alan,
güzelliğiyle herkesi kendine
hayran bırakan, herkesi
kendine bağlayan. II
Sevgili.*

Yek nefesle 'âşkın gönlünü
aldın âl ile
Kim bilür ki niçe efsûn
eyledin sen dîlrübâ

5. dîlrübâ:

Gazel 12

Mısra: 8

*Gönül alan,
güzelliğiyle herkesi kendine*

*hayran bırakan, herkesi
kendine bağlayan. II
Sevgili.*

Ben sana meylim vereli
gamdan âzâd olmadım
Bir bakışla bağrımı hûn
eyledin sen dîlrübâ

6. dîlrübâ:

Gazel 12

Mısra: 10

*Gönül alan,
güzelliğiyle herkesi kendine
hayran bırakan, herkesi
kendine bağlayan. II
Sevgili.*

Senden özge yâri Rıfkî
sevmesün 'âlemde hiç
Dertliyim muhtâc-ı Lokmân
eyledin sen dîlrübâ

dîl-rübânın hasretinden:

1. dîl-rübânın

hasretinden:-(n)den

Gazel 111

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sevgiliye duyulan
özlem, sevgiliye kavuşma
isteği.*

Hasretinden dîl-rübânın
gönlü 'âşık ağladı
Nâr-ı 'âşk-ile sinenin sad-
hezârân tagladı

dîl-rübânın şive ü nâzına:

1. dîl-rübânın şive ü

nâzına:-(n)a

Gazel 93

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Güzelliğiyle herkesi

*hayran bırakan sevgilinin
nazlı ve cilveli hareketleri.*

Nâz u istignâ ider ol 'âşık-ı
şeydâsına
Eylediği dîl-rübânın şive ü
nâzına hû

dil-şikeste:

1. dil-şikeste:

Gazel 108

Mısra: 2

*Kırılmış, incinmiş,
kederli gönül.*

Âh efendim nâr-ı 'aşkın
beni mecnûn eyledi
Dil-şikeste tâli' i kem kalbi
mahzûn eyledi

dinle:

1. dinleyüp:-(y)üp

Gazel 16

Mısra: 5

Kulak vermek, işitmek.

Nush u pendim dinleyüp
gamdan âzâd ol gönül
Bu sana yâr olmaz aslâ sen
de hem ânı unut

2. dinleyüp:-(y)üp

Gazel 16

Mısra: 10

Kulak vermek, işitmek.

Gece gündüz terk-i râhat
eyledin Rıfkî gibi
Nush u pendim dinleyüp
sen zâr u giryâmı unut

3. dinle:

Gazel 57

Mısra: 9

Kulak vermek, işitmek.

Dinle bu pend ü nûsuhum
çek cefâmı Rıfkıdan

Kat'-ı yed eyle zulümden
var su'âl altında arz

ditred:

1. **ditredir:-(i)r**

Gazel 36

Mısra: 1

*Titremesine neden
olmak, hafif sallandırmak.*

Pertev-i hüsn ü cemâlin
yirde âbı ditredir
Nîm-nazarla hem semâda
âfitâbı ditredir

2. **ditredir:-(i)r**

Gazel 36

Mısra: 2

*Titremesine neden
olmak, hafif sallandırmak.*

Pertev-i hüsn ü cemâlin
yirde âbı ditredir
Nîm-nazarla hem semâda
âfitâbı ditredir

3. **ditredir:-(i)r**

Gazel 36

Mısra: 4

*Titremesine neden
olmak, hafif sallandırmak.*

Mir'-at-ı hüsnün ziyâsı berk
urunca 'âleme
Zühre vü Zuhâl misâli mâh-
tâbı ditredir

4. **ditredir:-(i)r**

Gazel 36

Mısra: 6

*Titremesine neden
olmak, hafif sallandırmak.*

Nûr-ı vechin pür-ziyâsı
gün-be-gün işrâk eder
Tâb-ı ruhsârın semâda her
sehâbı ditredir

5. **ditredir:-(i)r**

Gazel 36

Mısra: 8

*Titremesine neden
olmak, hafif sallandırmak.*

Âsitânın hâkine düşdüm
esîr ü kayd olam
Lutf u ihsânın cihânda
hânümânı ditredir

6. **ditredir:-(i)r**

Gazel 36

Mısra: 10

*Titremesine neden
olmak, hafif sallandırmak.*

Ey perî-peyker cemâlin
Rıfkıyı teshîr ider
Şevk-ı hûrşidin düşünce
yirde âbı ditredir

ditreş:

1. **ditreşir:-(i)r**

Gazel 57

Mısra: 1

*Titreşim durumunda
olmak, kımıldamak,
sallanmak.*

Ey perî gezdikçe her dem
ditreşir altında arz
Ferş kılmış rûyunu hem ol
ayak altında arz

2. **ditreşir:-(i)r**

Gazel 69

Mısra: 5

*Titreşim durumunda
olmak, kımıldamak,
sallanmak.*

Ditreşir gerdânda mûlar her
biri bir kan ider
Ben garîb dil-hasteye hem
bî-emândır perçemin

dîvâne:

1. **dîvâne:**

Gazel 19

Mısra: 1

*Duygusal coşkunuğa
ulaşmış, kendinden geçmiş
kişi. II Âşık.*

Bu benim dîvâne gönlüm
şâd olup gülmez mi hiç
Geşt idüp gezse cihânı
yârini bulmaz mı hiç

2. **dîvâneler:-ler**

Gazel 34

Mısra: 2

*Duygusal coşkunuğa
ulaşmış, kendinden geçmiş
kişi. II Âşık.*

Şem'-i ruhsârında şâhım
dolanur pervâneler
'Âşk elinden âteşe saldı
canın dîvâneler

3. **dîvâne:**

Gazel 35

Mısra: 10

*Duygusal coşkunuğa
ulaşmış, kendinden geçmiş
kişi. II Âşık.*

Yandırır pertev-i hüsnün
'âlem içre Rıfkıyı
Serserî Mecnûn gibi dîvâne
teşbih etdiler

4. **dîvâneler:-ler**

Gazel 37

Mısra: 2

*Duygusal coşkunuğa
ulaşmış, kendinden geçmiş
kişi. II Âşık.*

Râh-ı 'aşkında bugün gavgâ
eder mestâneler
Hûn eder bagrını her-dem
hicr-ile dîvâneler

5. **dîvâneyiz:-(y)iz****Gazel 51**

Mısra: 8

*Duygusal coşkunluğa
ulaşmış, kendinden geçmiş
kişi. II Âşık.*

Olmuşum bir derd esîri
kimse bilmez hâl nedir
Fehm olunmaz hem
bilinmez böyle bir
dîvâneyiz

6. **dîvânedir:-dir****Gazel 54**

Mısra: 1

*Duygusal coşkunluğa
ulaşmış, kendinden geçmiş
kişi. II Âşık.*

Gönül ârzû-yı hasretle
bugün dîvânedir sensiz
Yanar âteşde bu cânım
‘aceb pervânedir sensiz

7. **dîvânedir:-dir****Gazel 102**

Mısra: 1

*Duygusal coşkunluğa
ulaşmış, kendinden geçmiş
kişi. II Âşık.*

Kemend-i lutfuna
bağlanmayan dîvânedir
bence
Esîr-i ‘aşk olan mürğ-i
dilim bî-lânedir bence

dîvâne etdin:1. **dîvâne etdin:-din****Gazel 58**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aklını yitirmesine
neden olmak, aklı başından
gitmek. II Sevgiliye
beslenen muhabbet*

*neticesinde âşığın
kendinden geçmesi, aklını
yitirmesi.*

Gönlümü elden alup dîvâne
etdin sen beni
Rıfkı tek derd-i serimi
eyledim sen hâna ‘arz

dîvâne etmiş:1. **dîvâne etmiş:-miş****Gazel 91**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aklını yitirmesine
neden olmak, aklı başından
gitmek. II Sevgiliye
beslenen muhabbet
neticesinde âşığın
kendinden geçmesi, aklını
yitirmesi.*

Bir tebessüm eyleyüp
‘aklını perîşân eyledin
Dili hicrân derd-ile dîvâne
etmiş mâh-rû

2. **dîvâne etmiş:-miş****Gazel 91**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aklını yitirmesine
neden olmak, aklı başından
gitmek. II Sevgiliye
beslenen muhabbet
neticesinde âşığın
kendinden geçmesi, aklını
yitirmesi.*

Bir tebessüm eyleyüp
‘aklını perîşân eyledin
Dili hicrân derd-ile dîvâne
etmiş mâh-rû

dîvâne mîvâne:1. **dîvâne mîvâne:****Gazel 96**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Perîşan, kendinden
geçmiş, aklını yitirmiş.*

Benim ol şâh-ı Ken’ânım
gezer dîvâne mîvâne
Cemâl-i hüsnü dünyâyı alur
ferdâne merdâne

dîvâne olmaz:1. **dîvâne olmaz:-maz****Gazel 47**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Delirmek, kendinden
geçmek, aklı başından
gitmek.*

Vech-i gülşenin gören
dîvâne olmaz yâ n’eder
Kâmet-i servin gören
rindâne olmaz yâ n’eder

dîvâne olup:1. **dîvâne olup:-(u)p****Müstezad 1**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Delirmek, aklını
yitirmek. II Sevgiliye
duyduğu aşkın neticesinde
âşığın kendinden geçmesi,
aklının başından gitmesi.*

Dîvâne olup düşdi hele
künc-i bucaga
Derdinle mükedder

dîvânesi olmuşum:1. **dîvânesi olmuşum:-muş,
-(u)m****Gazel 113**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir şeyi aşırı derecede sevmek, çok düşkün olmak.

Şem'-i hüsn mübtelâyım
olmuşum dîvânesi
Sevdiğimin var mı ey dil
ben gibi pervânesi

divâr-ı gurbet:

1. **diyâr-ı gurbet:**

Gazel 96

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yabancı memleket.

Diyâr-ı gurbet içre ben yine
geşt-i güzâr itsem
Giyüp hırka-i 'abdâl
gezerem şeyhâne mey-hâne

dök:

1. **dökmüş:-müş**

Gazel 88

Mısra: 3

Dağıtmak, serbest bırakmak. II Sevgilinin siyah saçlarını gümüş gibi beyaz boynuna dağıtması, salması.

Gerden-i sîmîne dökmüş
siyeh-i gîsûları
Şevk-ı dille mübtelâ oldum
gül-i ruhsâre ben

dolan:

1. **dolanur:-(u)r**

Gazel 34

Mısra: 1

Bir nesnenin ya da kişinin çevresinde dönmek, dolanmak.

Şem'-i ruhsârında şâhım
dolanur pervâneler
'Aşk elinden âteşe saldı
canın dîvâneler

2. **dolanmış:-miş**

Gazel 91

Mısra: 3

Yayılmak, kaplamak.

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne
Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

3. **dolanmış:-miş**

Gazel 91

Mısra: 3

Yayılmak, kaplamak.

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne
Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

4. **dolansın:-sın**

Gazel 102

Mısra: 6

Bir nesnenin ya da kişinin çevresinde dönmek.

O mihrin hüsn-i rûyundan
cüdâ olmak muhâldir kim
Dolansın başına şem'in
yanan pervânedir bence

dolandır:

1. **dolandırma:-ma**

Gazel 102

Mısra: 11

Gezdirmek.

Yeter sâkî dolandırma
elinde câm-ı gülğünü
Ki câmı tâ ezeliden içen
peymânedir bence

dön:

1. **döndüğünde:-düg, -(ü)n, -de**

Gazel 49

Mısra: 10

Kendi ekseni etrafında hareket etmek.

Rıfkıyâ gûşe-nişîn olmak
gerekdir cümleden
Çarh-ı devrân döndüğünde
biz de nevbet bekleriz

2. **dönmez:-mez**

Gazel 75

Mısra: 8

Kendi ekseni etrafında hareket etmek. II Feleğin âşığın isteği doğrultusunda dönmesi.

Ey felek çarhın elinde kime
ben şekvâ kılam
Bir murâdım üzre dönmez
dolanur her demde kem

dost-ı sâdık:

1. **dost-ı sâdık:**

Gazel 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dostlukta samimi kimse, sadakatli kimse.

Ey gönül vaz gel cüvândan
bî-vefâdan sen de geç
Dost-ı sâdık sen ararsan cân
u tenden sen de geç

dü 'âlemi:

1. **dü 'âlemi:-i**

Gazel 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya ve ahiret.

Yog-iken dü 'âlemi bir kün
ile var eyledin
Hâlık-ı kevn ü mekânsın
şübhemiz yokdur sana

dü çeşmim:

1. **dü çeşmim:- (i)m**

Gazel 51

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İki göz. II Âşığın gözü.

Hasretinden her dü çeşmim
Nılveş kanlar döker
Sorma zâhid haznemi sen
hâtır vîrâne yiz

dü cihân serveri:

1. **dü cihân serveri:**

Gazel 6

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünya ve ahiretin
efendisi, önderi.*

Dü cihân serveri sensin
'inâyet eyle Rıfkîye
Çıkarma 'arşa efgânım
meded kıl yâ Resûlallâh

dü cihânda:

1. **dü cihânda:-da**

Gazel 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünya ve ahiret.

Şânına lâyık ne haddüm
zerre veş vasfın edem
Dü cihânda pâdişâhsın
cümleye yâ Mustafâ

dûd-ı âhım:

1. **dûd-ı âhım:- (i)m**

Gazel 101

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ahın dumanı. II
Sevgilinin güzelliğinin
etkisiyle âşığın derinden
çektığı ah ateşinin dumanı.*

'Arş-ı a'lâya çıkardı dûd-ı
âhım 'aşk-ile
Bunca efgan bunca nâlân
bunca nârım bu gece

2. **dûd-ı âhım:- (i)m**

Gazel 105

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ahın dumanı. II Âşığın
aşk acısıyla çektiğı ateşli
ahların dumanı.*

Yakdı nüh tâk-ı serâyı dûd-ı
âhım şöyle kim
Bana rahm etmezse cânân
zulüm itmez sâbıkâ

duhter:

1. **duhterî:-î**

Gazel 98

Mısra: 2

Kız. II Sevgili.

Vuslat-ı dildâr-ı yârim
şimdi geldi hatıra
Duhterî ol mâh-tâbım şimdi
geldi hatıra

dükenmez derde düşdüm:

1. **dükenmez derde**

düşdüm:-düm

Gazel 72

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bitmeyen, tükenmeyen
sıkıntı içinde olmak.*

Bir dükenmez derde
düşdüm çâreler olmaz
meded
Çünkü 'ilâc olmadıkça ol
hakîmden çekdim el

dünyâ:

1. **dünyâyı:-yı**

Gazel 18

Mısra: 5

Cihan, âlem.

Hakka niyâz eyle dâ'im
isteme dünyâyı sen
Ser-fürû edüp kula hem
açdığın femler 'abes

2. **dünyâda:-da**

Gazel 46

Mısra: 2

Cihan, âlem.

Serv -kaddin kâmet-i
tübâda görmüş var mıdır
Gözleri âhûsunu dünyâda
görmüş var mıdır

3. **dünyâda:-da**

Gazel 85

Mısra: 1

Cihan, âlem.

Âh kim dünyâda yandım
bulmadım sâdık cevân
Derd-ile âlûde oldum
görmedim ben de amân

4. **dünyâyı:- (y)ı**

Gazel 96

Mısra: 2

Cihan, âlem.

Benim ol şâh-ı Ken'ânım
gezer dîvâne mîvâne

Cemâl-i hüsnü dünyâyı alur
ferdâne merdâne

5. **dünyâda:-da**

Gazel 103

Mısra: 11

Cihan, âlem.

Hayât-ı câvidânı n'eylerem
dünyâda sensiz ben
Sana kurbân olur Rıfkî ne
minnetdir o agyâre

dünve:

1. **dünyede:-de**

Gazel 29

Mısra: 5

Yeryüzü, kâinat.

Ger kemend-i zülfüne bend
olsa 'âşık dünyede
Kul olup gezmek onunla
cümle cânından lezîz

dur:

1. **duramayup:-a, -ma, -
(y)up**

Gazel 80

Mısra: 3

*Aralıksız, ara
vermeden, sürekli.*

Duramayup nûş-ı bâde
eyler idim dâ'imâ
Kahr-ı gerdûn u felekden
zâr ararsan işte ben

durmayup:

1. **durmayup:**

Gazel 77

Mısra: 9

Durmadan, sürekli.

Durmayup raks-i hünerveş
sarf edüben Rıfkıya
Bozma gülşenüm emândır
sen gülümsün bülbulüm

durmaz:

1. **durmaz:**

Gazel 38

Mısra: 2

Aralıksız, sürekli.

Hasret-i la'l-i lebinle
dîdelerden kan gider
Misl-i Ceyhûn gibi durmaz
gûyiyâ 'ummân gider

düs:

1. **düşdüm:-düm**

Gazel 36

Mısra: 7

Gelmek, ulaşmak.

Âsitânın hâkine düşdüm
esîr ü kayd olam
Lutf u ihsânın cihânda
hânümânı ditredir

2. **düşünce:-ünce**

Gazel 36

Mısra: 10

Yansımak, aksetmek.

Ey perî-peyker cemâlin
Rıfkıyı teshîr ider
Şevk-ı hûrşîdin düşünce
yirde âbı ditredir

dut:

1. **dutuban:-uban**

Gazel 26

Mısra: 7

Ele almak.

Gam giribânım dutuban çâk
çâk etse eger
Görmezim hakkımda yazık
diyecek bir hûb merd

2. **dutdu:-du**

Gazel 73

Mısra: 2

*Kaplamak, doldurmak,
sarmak, yayılmak.*

Şeb-i fûrkatdeyim bende
açılmaz baht-ı siyâhım
Figânım 'âlemi dutdu
semâyâ çıkdı hem âhım

3. **dutabilsem:-(a)bil, -se, -
m**

Müstezad 1

Mısra: 13

*El ile kavramak, elde
bulundurmak.*

Lutfun tokunup dâmen-i
pâkin dutabilsem
Sen şâh-ı cihânsın

dutarım yok:

1. **dutarım yok:**

Gazel 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yardım edeceği,
güveneceği kimsesi
olmamak, bir başına olmak.*

Ben garîk-i bahr-ı 'isyânım
meded kıl sen bana
Düşmüşüm elden ayakdan
yok dutarım yâ Resûl

dutul:

1. **dutuldum:-dum**

Gazel 89

Mısra: 2

*Bağlanmak, tutsak
olmak, âşık olmak.*

Ey gönül bir 'İsevî mahbûb
sevdim yaza ben
Nîm-nigâh-ile dutuldum
çerşm-i mest-i nâza ben

düzül:

1. **düzülmüş:-müş****Gazel 113**

Mısra: 11

Dizilmek, sıralanmak.

Tîg-i müjgânı düzülmüş

sıra sıra sînede

'Aşk yolunda ben mi

kaldım sabr-ile rindânesi

du'âyı evlesem:1. **du'âyı evlesem:-se, -m****Gazel 19**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Allah'a yalvarıp istekte bulunma.*

Rıfkıyâ çünkü ezelden yazdı

levhe ol Ganî

Eylesem çokça du'âyı bir

kabûl olmaz mı hiç

E**ebed olmaya:**1. **ebed olmaya:-(y)a****Gazel 84**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ölmek.*

Olmaya agyâr ebed kim

gamdan âzâd olalım

Mihnet-i ref'ine lâzım bâde

bir gül bir de sen

ebrû:1. **ebrûların:-lar, -(i)n****Gazel 25**

Mısra: 5

*Kaş. II Sevgilinin**kaşları.*

Ol siyâh ebrûların almuş

yanagın çevresi

Büseghâh-ı 'âşıkâne oldu bir
gizlûce sed2. **ebrûlar:-lar****Gazel 103**

Mısra: 8

*Kaş. II Sevgilinin**kaşları.*

Sim ü kâfûri gerdene

sarılmış o siyâh mûlar

'Acebdır kim o ebrûlar

düşürdü çün beni zâre

ebsem olsa:1. **ebsem olsa:-sa****Gazel 21**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Susmak, konuşmamak.*

Tercemânsız feth ider

ebsem de olsa bir kişi

Ben gedâ bî-çâreninsin

almasın 'ârım kadeh

edâ:1. **edâsın:-sın****Gazel 66**

Mısra: 7

*Nazlı, cilveli, işveli. II**Sevgili.*

Nâzenîn nâzûk edâsın ey

melek-simâ perî

Ser-nigûn etdin beni hem

sen de bir mestâna bak

efendim:1. **efendim:****Gazel 25**

Mısra: 10

*Sevgili için kullanılan**bir tür hitap şekli.*

Âteş-i hicr ü firâkın yakdı

benden Rıfkıyî

Cân fedâ kıldım efendim

n'eyleyeyim nîk ü bed

2. **efendim:****Gazel 45**

Mısra: 6

*Sevgili için kullanılan**bir tür hitap şekli.*

Rûz u şeb çıkmaz hayâlin

dilde nakş olmuş benim

Bunca hüsn-ile efendim sen

cihân turdukça tur

3. **efendim:****Gazel 60**

Mısra: 1

*Sevgili için kullanılan**bir tür hitap şekli.*

Âh efendim nâr-ı 'aşkın

yandırır cânım hâfız

Derdine olmaz tahammül

n'eylesün cânım hâfız

4. **efendim:****Gazel 60**

Mısra: 5

*Sevgili için kullanılan**bir tür hitap şekli.*

Şöhretin garb ilini dutdu

efendim büsbütün

Yanmasun mu âteşinde bu

dil ü cânım hâfız

5. **efendim:****Gazel 61**

Mısra: 1

*Sevgili için kullanılan**bir tür hitap şekli.*

İşte ben gitdim efendim

sana olsun el-vedâ'

Hâk-pâyın bûs ederek

eyleyelim el-vedâ'

6. efendim:

Gazel 65

Mısra: 1

*Sevgili için kullanılan
bir tür hitap şekli.*

Âh efendim 'âşık müşkil
belâdır ayrılık
Nâ-tüvân üftâdelere zehr ü
semdir ayrılık

7. efendim:

Gazel 65

Mısra: 9

*Sevgili için kullanılan
bir tür hitap şekli.*

Git efendim ikbal-i dün-ile
sag ol sen hemân
Rıfkıyım bugünkü günde
meselvâr bu ayrılık

8. efendim:

Gazel 66

Mısra: 1

*Sevgili için kullanılan
bir tür hitap şekli.*

Şâh-ı kişversin efendim
dîde-i giryâna bak
Alma âhın 'âşkın sen
subha-dek efgâne bak

9. efendim:

Gazel 71

Mısra: 1

*Sevgili için kullanılan
bir tür hitap şekli.*

Âh efendim hasretinle nâr-ı
hicrândır gönül
Hem firâk-ı vuslatınla dîde
giryândır gönül

10. efendimsin:-sin

Gazel 85

Mısra: 10

*Sevgili için kullanılan
bir tür hitap şekli.*

Yok mu sende bir mürüvvet
Rıfkıya ey 'âli-şâh
Sen efendimsin begimsin
bendene kıl bir ihsân

11. efendim:

Gazel 108

Mısra: 1

*Sevgili için kullanılan
bir tür hitap şekli.*

Âh efendim nâr-ı 'âşkın
beni mecnûn eyledi
Dil-şikeste tâli' i kem kalbi
mahzûn eyledi

12. efendim:

Gazel 109

Mısra: 7

*Sevgili için kullanılan
bir tür hitap şekli.*

Âh efendim nâr-ı hâsret tâb-
âver koymadı
Gitdi elden ihtiyârım cümle
varım togrusu

efgân:

1. efgânım:-(i)m

Gazel 6

Mısra: 10

Ağlama, inleme.

Dü cihân serveri sensin
'inâyet eyle Rıfkıye
Çıkarma 'arşa efgânım
meded kıl yâ Resûlallâh

2. efgân:

Gazel 38

Mısra: 4

Ağlama, inleme.

Şiddet-i nâra ne mümkün
sabr ede 'âşıkların
Derd ü 'aşkıdan semâyâ
âh-ile efgân gider

3. efgâne:-a

Gazel 66

Mısra: 2

Ağlama, inleme.

Şâh-ı kişversin efendim
dîde-i giryâna bak
Alma âhın 'âşkın sen
subha-dek efgâne bak

4. efgan:

Gazel 101

Mısra: 6

Ağlama, inleme.

'Arş-ı a'lâyâ çıkardı dîd-ı
âhım 'aşk-ile
Bunca efgan bunca nâlân
bunca nârım bu gece

5. efganımı:-(i)m, -ı

Gazel 105

Mısra: 8

Ağlama, inleme.

Bu senin hüsn ü firâkın
bizde tâkat koymadı
İşidüp efganımı yazık
demezsin lâhika

efgân edersem:

1. efgân edersem:-(e)r, -se, -m

Gazel 99

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

*Feryat etmek, ağlayıp
inlemek.*

Rıfkıya tâli' şikeste baht nâ-
hemvâredir

Vasf-ı hâlim 'arz-içün
efgân edersem kime ne

efgân gider:

1. **efgân gider:-(*e*)r**

Gazel 38

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Feryat etmek, acıyla
bağırarak.*

Bahr-ı hicrâna düşürdün
Rıfkı-i bî-çâreyi
Şîr şemşîrin elinden dâd-ile
efgân gider

efgân idüp:

1. **efgân idüp:-(*ü*)p**

Gazel 86

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlayıp inlemek, feryat
etmek. II Âşığın derinden
ah çekip inlemesi.*

Rûz u şeb efgân idüp kanlar
tökersen gam degil
Misli yok bir âfet-i devrânı
n'etdin n'eyledin

efgâna düşürdün:

1. **efgâna düşürdün:-*dün***

Gazel 68

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acıyla ağlatıp
inletmek, acı çektirmek.*

Tig-ı gam-ile sînemi
hicrâna düşürdün
Gadr eyleyerek gönlümü
efgâna düşürdün

2. **efgâna düşürdün:-*dün***

Gazel 68

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acıyla ağlatıp
inletmek, acı çektirmek. II
Âşığın sevgiliden ayrı
kalmasıyla ağlayıp
inlemesi.*

Müstagra olup bu derd-ile
hem sîne-i sûzân
Hicrim yok iken sen beni
efgâna düşürdün

efkâr:

1. **efkârım:-(*ı*)m**

Gazel 53

Mısra: 3

*Sıkıntı, keder, gam. II
Âşığın çektiği derd, sıkıntı.*

Hayâl-i dil-rübâdan gayrî
yok zerre efkârım
Gönül ârzû ider dâ'im
sadâsı artar eksilmez

2. **efkâr:**

Gazel 81

Mısra: 10

*Sıkıntı, keder, gam. II
Âşığın çektiği derd, sıkıntı.*

Âşık-ı sâdık yolunda Rıfkı
tek giryân eder
Hasretinle subh u şâm efkâr
ararsan işte ben

efsûn eyledin:

1. **efsûn eyledin:-*din***

Gazel 12

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Büyülemek, tesir
altında bırakmak.*

Yek nefesle 'âşıkın gönlünü
aldın âl ile
Kim bilür ki niçe efsûn
eyledin sen dilrübâ

efzûn eyledin:

1. **efzûn eyledin:-*din***

Gazel 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çoğaltmak, arttırmak.

Kâmet-i mevzûnumu ham
eyledin sen dilrübâ
Derd ü hicrânımı efsûn
eyledin sen dilrübâ

2. **efzûn eyledin:-*din***

Gazel 21

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çoğaltmak, arttırmak.

Bülbül-i şeydâ misâli
nagmesâz oldum yine
Rıfkıyım bi'llâh efsûn
eyledin zârım kadeh

efzûn oldu:

1. **efzûn oldu:-*du***

Gazel 104

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Artmak, çoğalmak.

Gönülde derd-i hicr-i yârim
efzûn oldu gitdikçe
Rakîbin sihr-ile cânım pür-
efsûn oldu gitdikçe

eger:

1. **eger:**

Gazel 26

Mısra: 7

*Şart anlamını
güçlendirmek için şartlı
cümlelerin başına getirilen
kelime, şayet.*

Gam giribânım dutuban çâk
çâk etse eger
Görmezim hakkında yazık
diyecek bir hûb merd

2. eger:

Gazel 53

Mısra: 7

*Şart anlamını
güçlendirmek için şartlı
cümlelerin başına getirilen
kelime, şayet.*

Eger nice su'âl olsa
virürdüm katline fetvâ
Anı teshîr için her gün
hevâsı artar eksilmez

3. eger:

Gazel 54

Mısra: 9

*Şart anlamını
güçlendirmek için şartlı
cümlelerin başına getirilen
kelime, şayet.*

Benim bu hâne-i gönül eger
ta'mîrine ey şâh
Bu dem itmez isen lutfu
bütün vîrânedir sensiz

4. eger:

Gazel 90

Mısra: 12

*Şart anlamını
güçlendirmek için şartlı
cümlelerin başına getirilen
kelime, şayet.*

N'ola bir nîm-nazar kılsan
bu Rıfkî bendene şâhım
Terahhum kıl gedâlara eger
dersen sevâb olsun

egle:

1. eglemes:-mez

Gazel 107

Mısra: 3

*Oyalamak, vaktini
almak.*

Eglemes zülf-i canândan
gayr-i zencîr şimdilik
Egledürse perişân kâkül
cevân egler beni

2. egler:-r

Gazel 107

Mısra: 1

*Oyalamak, vaktini
almak.*

Öyle bir cünûn-ı 'aşkım bir
cevân egler beni
Âhu gözlü bir melek kaşı
kemân egler beni

3. egler:-r

Gazel 107

Mısra: 2

*Oyalamak, vaktini
almak.*

Öyle bir cünûn-ı 'aşkım bir
cevân egler beni
Âhu gözlü bir melek kaşı
kemân egler beni

4. egler:-r

Gazel 107

Mısra: 4

*Oyalamak, vaktini
almak.*

Eglemes zülf-i canândan
gayr-i zencîr şimdilik
Egledürse perişân kâkül
cevân egler beni

5. egler:-r

Gazel 107

Mısra: 6

*Oyalamak, vaktini
almak.*

N'eylesün âb-ı hayâtı teşne-
dil vuslatına
Höş ider sinemde 'aşkın
gümân egler beni

egled:

1. egledürse:-(ü)r, -se

Gazel 107

Mısra: 4

*Oyalamak, vaktini
almak.*

Eglemes zülf-i canândan
gayr-i zencîr şimdilik
Egledürse perişân kâkül
cevân egler beni

ehl-i kemâl oldu:

1. ehl-i kemâl oldu:-du

Gazel 106

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bilgi, görgü ve
davranış yönünden
olgunluğa erişmek,
olgunlaşmak.*

Gören ol pertev-i hüsnü
benim tek oldu üftâde
Yolunda cân veren 'âşık o
dem ehl-i kemâl oldu

eidehâ:

1. ejdehâdır:-dır

Gazel 69

Mısra: 1

*Gövdesi aslana,
kuyruğu yılanı benzeyen
efsanevi hayvan. II
Sevgilinin güzelliği
hazinesini (güzel yüzünü)*

*koruyan saçının şekil
olarak benzetildiği hayvan,
ejderha.*

Zîr-i fesden taşra çıkmış
ejdehâdır perçemin
Hüsnüne vermiş cilâyı
başka hâldür perçemin

ejder:

1. ejder:

Gazel 43

Mısra: 7

*Gövdesi aslana,
kuyruğu yılan benzeyen
efsanevi hayvan. II
Sevgilinin güzellik
hazinesini (güzel yüzünü)
koruyan saçının şekil
olarak benzetildiği hayvan,
ejderha.*

Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder gibi
Gördüğümde cân u dilden
‘âşık oldum ey ‘Ömer

2. ejder:

Gazel 109

Mısra: 5

*Gövdesi aslana,
kuyruğu yılan benzeyen
efsanevi hayvan. II
Sevgilinin güzellik
hazinesini (güzel yüzünü)
koruyan saçının şekil
olarak benzetildiği hayvan,
ejderha.*

Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder misâl
‘Aklımı gâret edüben târ-
mârim togrusu

eksil:

1. eksilmez:-mez

Gazel 53

Mısra: 1

Azalmak.

Benim tek ‘âşkın her dem
ricâsı artar eksilmez
Mey ü mahbûb için ‘âşkın
nemâsı artar eksilmez

2. eksilmez:-mez

Gazel 53

Mısra: 2

Azalmak.

Benim tek ‘âşkın her dem
ricâsı artar eksilmez
Mey ü mahbûb için ‘âşkın
nemâsı artar eksilmez

3. eksilmez:-mez

Gazel 53

Mısra: 4

Azalmak.

Hayâl-i dil-rübâdan gayrî
yok zerre efkârım
Gönül ârzû ider dâ‘im
sadâsı artar eksilmez

4. eksilmez:-mez

Gazel 53

Mısra: 6

Azalmak.

Bugün ol âfeti gördüm
rakîble dest-be-dest olmuş
Sürûrundan ol agyârın
gidâsı artar eksilmez

5. eksilmez:-mez

Gazel 53

Mısra: 8

Azalmak.

Eger nice su‘âl olsa
virürdüm katline fetvâ
Anı teshîr için her gün
hevâsı artar eksilmez

6. eksilmez:-mez

Gazel 53

Mısra: 10

Azalmak.

Beni ta‘kîb ider zâhid bilür
mü ‘âşk u sevdâyı
Habersiz olmuş ‘âlemde
riyâsı artar eksilmez

7. eksilmez:-mez

Gazel 53

Mısra: 12

Azalmak.

Niçe ta‘rîf idem ben kim
cemâl-i şevkına yandım
Bu Rıfkî tek düşen nâra
nidâsı artar eksilmez

eksük olmaz:

1. eksük olmaz:

Gazel 113

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Her fırsatta bulunmak,
her zaman bulunur olmak.*

Ey kemân-ebîrû perîves
gönlümü aldın benim
Rûz u şeb hasretle yandı
eksük olmaz lânesi

el:

1. elinden:-(i)n, -den

Gazel 8

Mısra: 4

*Bir duruma sebebiyet
veren güç, kuvvet, iktidar.*

Agladıp feryâd içinde zâra
koydun âh kim
Âh elinden hayli demdir
çok cefâ etdin bana

2. elinden:-i, -(n)den

Gazel 24

Mısra: 4

"-den dolayı,

sebebiyle" anlamlarında
kullanılan kelime.

N'eyleyem ki çarh-ı devrân
'aksine devr eyledi
Yandı cânım 'aşk elinden
derdime dermân meded

3. elinden:-i, -(n)den

Gazel 34

Mısra: 2

"-den dolayı,

sebebiyle" anlamlarında
kullanılan kelime.

Şem'-i ruhsârında şâhım
dolanur pervâneler
'Aşk elinden âteşe saldı
canın dîvâneler

4. elinden:-(i)n, -den

Gazel 38

Mısra: 10

"-den dolayı,

sebebiyle" anlamlarında
kullanılan kelime.

Bahr-ı hicrâna düşürdün
Rıfkı-i bî-çâreyi
Şîr şemşîrin elinden dâd-ile
efgân gider

5. elinden:-(i)n, -den

Gazel 40

Mısra: 6

"-den dolayı,

sebebiyle" anlamlarında
kullanılan kelime.

Ol mukavves kaşların
kurmuş kemânı ey püser
Tîg-ı müjgânun elinden
niçe cânlar hû çeker

6. elinden:-(i)n, -den

Gazel 41

Mısra: 1

"-den dolayı,

sebebiyle" anlamlarında
kullanılan kelime.

Bir büt-i tersâ elinden
gönlüm aglar hû çeker
Bâg-ı hüsnün içre girdim
dilim aglar hû çeker

7. elinden:-(i)n, -den

Gazel 55

Mısra: 8

"-den dolayı,

sebebiyle" anlamlarında
kullanılan kelime.

Tîg-ı gamzeler deler bağrım
başını kevnde
Dâd elinden meskenim oldu
yine pür hâr u has

8. elinden:-i, -(n)den

Gazel 63

Mısra: 3

"-den dolayı,

sebebiyle" anlamlarında
kullanılan kelime.

Dil harâbım çeşm-i cellâdın
elinden el-amân
Çekdi sinem üzre şimdi tâze
bir dâg üzre dâg

9. elinden:-(i)n, -den

Gazel 74

Mısra: 4

"-den dolayı,

sebebiyle" anlamlarında
kullanılan kelime.

Bir cüvânın âteşiyle
yanmada her şeb gönül
Vâh kim sevdâ elinden dâd
u efgân aglarım

10. elinden:-(i)n, -den

Gazel 74

Mısra: 10

"-den dolayı,

sebebiyle" anlamlarında
kullanılan kelime.

Çün 'inâyet eyleyüp ihsân
kılmaz Rıfkıyâ
Bî-mürüvvet yâr elinden
cism-i bür-yân aglarım

11. elinden:-i, -(n)den

Gazel 78

Mısra: 1

"-den dolayı,

sebebiyle" anlamlarında
kullanılan kelime.

Gerdiş-i eyyâm elinden âh u
feryâd eyledim
Tîg-i hicr-ile derûnum külli
berbâd eyledim

12. elinden:-i, -(n)den

Gazel 78

Mısra: 8

"-den dolayı,

sebebiyle" anlamlarında
kullanılan kelime.

Baht-ı nâ-hemvâreyim tâli'
şikeste çâre yok
Ol felek gaddâr elinden niçe
feryâd eyledim

13. elinden:-(i)n, -den

Gazel 88

Mısra: 1

"-den dolayı,

sebebiyle" anlamlarında
kullanılan kelime.

Bir büt-i tersâ elinden
olmuşum âvâre ben
'Âşık-ı üftâde oldum
gözleri sehâre ben

14. **elinden:- (i)n, -den****Gazel 95**

Mısra: 9

"-den dolayı,
sebebiyle" anlamlarında
kullanılan kelime.

Rûz u şeb çarhun elinden
Rıfkı tek feryâdlarım
‘Âlemi ta‘ciz kıldı yalvarım
Sübhanıma

15. **elinden:-i, -(n)den****Gazel 98**

Mısra: 3

"-den dolayı,
sebebiyle" anlamlarında
kullanılan kelime.

Gerdiş-i eyyâm elinden
sînemi çâk eyledim
Kevkeb ü baht-ı siyâhım
şimdi geldi hatıra

16. **elinden:-i, -(n)den****Gazel 98**

Mısra: 7

"-den dolayı,
sebebiyle" anlamlarında
kullanılan kelime.

Yandı cânım âteş-i ‘aşkın
elinden el-amân
Derdimin ‘ilâcı yârim şimdi
geldi hatıra

17. **elinde:-i, -(n)de****Gazel 51**

Mısra: 2

Bedenin bir uzvu, el.

Râh-ı ‘aşk içre bugün pür-
câm-ile mestâneyiz
Devr ider sâkî elinde gûya
kim mey-hâneyiz

18. **elinde:-i, -(n)de****Gazel 96**

Mısra: 4

Bedenin bir uzvu, el.

Oturmuş bezm-i ‘işretde
verür ‘aşıklara bâde
Elinde pür-kadeh Sâfî sunar
yârâna mârâna

19. **elinde:- (i)n, -de****Gazel 102**

Mısra: 11

Bedenin bir uzvu, el.

Yeter sâkî dolandırma
elinde câm-ı gülğünü
Ki câmı tâ ezelfiden içen
peymânedir bence

20. **elde:-de****Gazel 107**

Mısra: 9

Bedenin bir uzvu, el.

Gâh elde gâh bilde dem-be-
dem ‘üryân eder
Vurulur Rıfkıye hançer bî-
amân egler beni

21. **elinden:- (i)n, -den****Gazel 100**

Mısra: 10

Bir işin

*gerçekleşmesinde etkide
bulunan kişi yerine
kullanılan kelime. II Sevgili
kastedilmiştir.*

Rıfkıyâ ‘âlemde sensin
gâyri yâri n’eylesün
Âh kim yandım elinden bî-
mecâl oldum yine

22. **elinden:- (i)n, -den****Gazel 62**

Mısra: 5

"-den dolayı,
yüzünden" anlamında
kullanılan kelime.

Çekdiğim Mevlâ bilür kim
yâr elinden mihneti
Kalmadı tâb ü tüvânım
kimle edem ben nizâ’

el çekdim:1. **el çekdim:-dim****Gazel 44**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Vazgeçmek, ilgiyi
kesmek.*

Ey gönül bir kâmet-i
bâlâdan el çekdim yeter
Hüsnüne magrûr olan
gaddârdan el çekdim yeter

2. **el çekdim:-dim****Gazel 44**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Vazgeçmek, ilgiyi
kesmek.*

Ey gönül bir kâmet-i
bâlâdan el çekdim yeter
Hüsnüne magrûr olan
gaddârdan el çekdim yeter

3. **el çekdim:-dim****Gazel 44**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Vazgeçmek, ilgiyi
kesmek.*

Misl-i Yûsuf da olursa bir
dahı meyl etmeyem
Şems-i tâbân mâh-ı devrân
yârdan el çekdim yeter

4. **el çekdim:-dim****Gazel 44**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Vazgeçmek, ilgiyi kesmek.

Çok cefâ çekdim yolunda
bilmedi kadrim benim
Rahmı yokdur bî-mürüvvet
cândan el çekdim yeter

5. **el çekdim:-dim**

Gazel 44

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Vazgeçmek, ilgiyi kesmek.

Âh edüp giryân ile oldum
cüdâ ol yârdan
Rıfkı tek bir 'âşık-ı
şeydâdan el çekdim yeter

6. **el çekdim:-dim**

Gazel 44

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Vazgeçmek, ilgiyi kesmek.

Gâh gâh nîm-nazar-ile rahm
ederdi 'âşık
Âhu gözlü dilber-i ra'nâdan
el çekdim yeter

7. **el çekdim:-dim**

Gazel 72

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Vazgeçmek, ilgiyi kesmek, ilgilenmemek.

Düşmüşüm garb iline ey
cân cihândan çekdim el
Terk-i diyâr eyleyüp hem
cânândan çekdim el

8. **el çekdim:-dim**

Gazel 72

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Vazgeçmek.

Çarh-ı devrânın elinden
terk-i dünyâ olmuşum
Bahr-ı gamda gark oluben
şimdi cândan çekdim el

9. **el çekdim:-dim**

Gazel 72

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Vazgeçmek, ilgiyi kesmek, ilgilenmemek.

Bir dükenmez derde
düşdüm çâreler olmaz
meded
Çünkü 'ilâc olmadıkça ol
hakîmden çekdim el

10. **el çekdim:-dim**

Gazel 72

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Vazgeçmek, ilgiyi kesmek, ilgilenmemek.

Sihhat ile yâri ârzû itmede
her dem gönül
Âşikâr kıldım bugün gizlü
nihândan çekdim el

11. **el çekdim:-dim**

Gazel 72

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Vazgeçmek, bırakmak.

Rıfkı der devrân içinde şâd
olup bir gülmedim

Künc-i 'uzlet eyleyüp âh u
figândan çekdim el

12. **el çekdim:-dim**

Gazel 93

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Vazgeçmek, ilgiyi kesmek.

Rıfkıyım devrân içinde
olmadı maksûd hâl
Çekdim el ben cümlesinden
hem dedim akrâna hû

el-amân:

1. **el-amân:**

Gazel 60

Mısra: 8

"Aman, medet"

*anlamlarında kullanılan
yardım isteme sözü.*

Nîm-nazarla rahm edersin
'âşık-ı şeydâlara
Ben kuluna yok mu rahmın
el-amân cânım hâfiz

2. **el-amân:**

Gazel 63

Mısra: 3

"Aman, medet"

*anlamlarında kullanılan
yardım isteme sözü.*

Dil harâbım çeşm-i cellâdın
elinden el-amân
Çekdi sînem üzre şimdi tâze
bir dâg üzre dâg

3. **el-amân:**

Gazel 87

Mısra: 6

"Aman, medet"

*anlamlarında kullanılan
yardım isteme sözü.*

Nîm-nazarla rahm kılmaz
‘âşık-ı dil-hasteye
Yok durur aslâ mürivvet el-
amân yandım amân

4. el-amân:

Gazel 98

Mısra: 7

"Aman, medet"

*anlamalarında kullanılan
yardım isteme sözü.*

Yandı cânım âteş-i ‘aşkın
elinden el-amân
Derdimin ‘ilâcı yârim şimdi
geldi hatıra

5. el-amân:

Gazel 108

Mısra: 5

"Aman, medet"

*anlamalarında kullanılan
yardım isteme sözü.*

Bagladı zencir-i ‘aşkın
salıvermez el-amân
Yakdı ‘aşkın ateşi hem dâğ-
ı derûn eyledi

elbet:

1. elbet:

Gazel 14

Mısra: 2

Mutlaka, hiç şüphesiz.

Zülf-i yâre bend olan dil
emrine eyler şitâb
Nâ’il olur lutfuna elbet ana
olmaz ‘ikâb

2. elbet:

Gazel 39

Mısra: 4

Mutlaka, hiç şüphesiz.

Lutf idüp hüsn ü cemâle sen
gurûr olma begim

Kalmaz elbet bu güzellik
bâd-i mûy bir gün eser

elbetde:

1. elbetde:

Gazel 50

Mısra: 6

Mutlaka.

Ben tevekkül bâbına bend
eyledim sıdkım bütün
Bir gün elbetde açar bu
tâli ‘i seyyâremiz

elbette:

1. elbette:

Gazel 30

Mısra: 9

*"Mutlaka, hiç
şüphesiz" anlamalarında
kullanılan kelime.*

Eder elbette o şûh sâdıkına
mühr ü vefâ
Dilberin medhi hemân vird-
i zebân olmalıdır

elden ayakdan

düşmüşüm:

1. elden ayakdan

düşmüşüm:-müş, -(ü)m

Gazel 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Peygambere layık

*ümme olmayı
başaramamak, sünnetini ve
fiillerini yerine
getirememek.*

Ben garîk-i bahr-ı ‘isyânım
meded kıl sen bana
Düşmüşüm elden ayakdan
yok dutarım yâ Resûl

elden gitdi:

1. elden gitdi:-di

Gazel 109

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeyden yoksun

olmak, mahrum kalmak.

Âh efendim nâr-ı hâsret tâb-
âver koymadı
Gitdi elden ihtiyârım cümle
varım togrusu

2. elden gitdi:-di

Gazel 59

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeyi yitirmek,

yoksun olmak.

Gitdi elden hüsn varın
kalmadı sende cemâl
Rıfkı der peşimân olur
heleçi geldikde hat

3. elden gitdi:-di

Gazel 19

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeyden yoksun

*kalmak, kaybetmek,
yitirmek.*

Gitdi elden âh kim yandım
çerâğ u şem’ine
Tutuşup yandı bu sînem
çâreler olmaz mı hiç

elden koma:

1. elden koma:-ma

Gazel 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Elinden bırakmak.

Sâkiyâ câm-ı mey-i
gülünden elden koma kim

Devr-ile neş'e virürdü pür
kadeh 'işret bana

elim çekdim:

1. **elim çekdim:-dim**

Gazel 31

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bırakmak, vazgeçmek.

Ben de çekdim bu fenânın
zevk u şâdından elim
Künc-i 'uzlet eyledim ben
sen de pinhân ol da gör

eline al:

1. **eline al:**

Gazel 23

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tutar vaziyette olmak.

Mir'atı eline al da bir
temâşâ it sana
Niçe 'aşıkları etdin şimdice
haste naçah

elvedâ' et:

1. **elvedâ' et:**

Gazel 62

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Vedalaşmak, esenlik
dileyerek ayrılmak.*

Bî-mürüvvetdir rakîbden
gayrıya itmez nazar
Ey gönül ol dilber-i ra'nâyâ
sen et elvedâ'

el-vedâ' eyleyelim:

1. **el-vedâ' eyleyelim:-**(y)e,
-(l)im

Gazel 61

Mısra: 2

Kelime Tipi: Kalıp
İfade

*Bir daha
kavuşulamayacağı
düşünülen bir kimseden
ayrılırken veda etmek,
vedalaşmak.*

İşte ben gitdim efendim
sana olsun el-vedâ'
Hâk-pâyın bûs ederek
eyleyelim el-vedâ'

2. **el-vedâ' eyleyelim:-**
(y)elim

Gazel 61

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir daha
kavuşulamayacağı
düşünülen bir kimseden
ayrılırken veda etmek,
vedalaşmak.*

Ben gedâ üftâde oldum bâb-
ı lutfunda begim
Bûse ihsânından rahm et
eyleyelim el-vedâ'

3. **el-vedâ' eyleyelim:-**
(y)elim

Gazel 61

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir daha
kavuşulamayacağı
düşünülen bir kimseden
ayrılırken veda etmek,
vedalaşmak.*

Takdir-i rûz-ı ezelde ayrılık
bugün imiş
Emr-i Hakka râzıyım gel
eyleyelim el-vedâ'

4. **el-vedâ' eyleyelim:-**
(y)elim

Gazel 61

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir daha
kavuşulamayacağı
düşünülen bir kimseden
ayrılırken veda etmek,
vedalaşmak.*

Yazılan yazı bozulmaz çâre
yokdur zerreş
Sâbit-i va'dkerdim ol çün
eyleyelim el-vedâ'

5. **el-vedâ' eyleyelim:-**
(y)elim

Gazel 61

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir daha
kavuşulamayacağı
düşünülen bir kimseden
ayrılırken veda etmek,
vedalaşmak.*

Rıfkı-i kemter kulun tek
olmadı bir sâdıkın
Hâk-payına şimdi düşdüm
eyleyelim el-vedâ'

el-vedâ' olsun:

1. **el-vedâ' olsun:-sun**

Gazel 61

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir yerden, bir kişiden
ayrılmadan önce söylenen
vedalaşma sözü.*

İşte ben gitdim efendim
sana olsun el-vedâ'
Hâk-pâyın bûs ederek
eyleyelim el-vedâ'

elver:**1. elverir:-(i)r****Gazel 71**

Mısra: 7

Yetmek, yeterli olmak.

Ey cemâl-i mâh-rûyum
elverir bunca cefâ
Rahm kıl bir dem bana kim
zâr u efgândır gönül

em:**1. em:****Gazel 75**

Mısra: 2

İlaç, deva.

Âteş-i 'aşka düşelden
etmedim ben def'-i gam
Bir devâsız derde düşdüm
bulmadım bir zerre em

emân:**1. emândır:-dır****Gazel 77**

Mısra: 10

*Uyarı anlamında
kullanılan kelime.*

Durmayup raks-i hünerveş
sarf edüben Rıfkıya
Bozma gülşenüm emândır
sen gülümsün bülbulüm

emle:**1. emler:-r****Gazel 42**

Mısra: 8

*Tedavi etmek,
iyileştirmek.*

Hicrân odına yandı canım
çâresi yokdur
Gelse tabibim görse sinem
yaralar emler

emlen:**1. emlenmesin:-me, -sin****Gazel 82**

Mısra: 4

İyileşmek.

Tîg-ı müjgânın sinemi çâk u
mecrûh eylemiş
Kıl devâyı lutf-ile sen
yaramız emlenmesin

emr:**1. emrine:-(i)n, -e****Gazel 14**

Mısra: 1

*(Sevgiliden gelen)
istek, talimat, buyruk.*

Zülf-i yâre bend olan dil
emrine eyler şitâb
Nâ'il olur lutfuna elbet ana
olmaz 'ıkâb

emr-i hakka:**1. emr-i hakka:-a****Gazel 61**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Allah'ın emri. II
Kader.*

Takdir-i rûz-ı ezelde ayrılık
bugün imiş
Emr-i Hakka râzıyım gel
eyleyelim el-vedâ'

emr-i künle:**1. emr-i künle:-le****Gazel 1**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bir şeyi dilediği zaman
onun emri o şeye ancak
"Ol!" demektir. O da hemen*

*oluverir. (Yasin suresi,
82.ayet).*

Emr-i künle var edensin bu
cihâm pâdişâh
Hâkim-i mutlak ki sensin
şühemiz yokdur sana

emrine münkâd oldu:**1. emrine münkâd oldu:-
du****Gazel 3**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Allah'tan gelen her
şeye boyun eğmek, Allah'a
itaat etmek.*

On sekiz bin 'âlemin Hâlıkı
sensin bi'llâh
Cümlesi emrine münkâd
oldu hep arz u semâ

emrine tâ'ât kılup:**1. emrine tâ'ât kılup:-(u)p****Gazel 48**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Sevgilinin) isteklerini
gerçekleştirme, emredileni
yapma.*

Çâr ebrû bir cevândır
pâdişâhım gönlümüz
Emrine tâ'ât kılup koşarak
sür'atlenür

enis ü mûnis iken:**1. enis ü mûnis iken:-
(i)ken****Gazel 65**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Arkadaş ve dost.

Rûz u şeb feryâd u figân
içre kaldım meded
Enis ü mûnis iken oldu
bana bu ayrılık

eris:

1. **erişir:-ir**

Gazel 7

Mısra: 5

Yetişmek, ulaşmak.

Semâya erişir âh u figân u
zâr u feryâdım
Meded senden ki hâli pek
yamanım yâ Resûlallâh

ermenî:

1. **ermenî:**

Gazel 10

Mısra: 10

Ermeni halkına

*mensup Hristiyan halk. II
Sevgilinin acımasızlığı ve
merhametsizliğinden dolayı
söylenmiş bir hitap sözü.*

Bende yok sabra tahammül
sende rahmın Rıfkıya
Rûm musun yâ Ermenî Hak
virmemiş îmân sana

2. **ermenî:**

Gazel 42

Mısra: 9

Ermeni halkına

*mensup Hristiyan halk. II
Sevgilinin acımasızlığı ve
merhametsizliğinden dolayı
söylenmiş bir hitap sözü.*

Rıfkî yine bir Ermeni dil-
berine vermiş
Gönlünü bütün âh ederek
didesi nemler

es:

1. **eser:-(e)r**

Gazel 39

Mısra: 4

*(Rüzgarın) bir yerden
bir yere hareket etmesi.*

Lutf idüp hüsn ü cemâle sen
gurûr olma begim
Kalmaz elbet bu güzellik
bâd-i mûy bir gün eser

eşbeh:

1. **eşbehi:-i**

Gazel 112

Mısra: 8

Benzer, eş.

Kim sana akrân olurmuş
dil-berim hûrî-sıfat
Görmedim mislin cihânda
sen gibi bir eşbehi

eser:

1. **eseri:-i**

Gazel 30

Mısra: 12

İz, belirti.

Hüsn şem'inde terennüm
eylemiş pervâneveş
Rıfkıda 'aşkın eseri gizli
nihân olmalıdır

eser kalmasun:

1. **eser kalmasun:-sun**

Gazel 39

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hiçbir ize, belirtiyeye
rastlamamak.*

Hûri vü gılmân dediler her
gören 'âşık seni
Başın için etme cevri
kalmasun senden eser

esîr:

1. **esîr:**

Gazel 2

Mısra: 3

Hapsedilmiş, tutsak.

Ben tahayyür 'âleminde
kayd u bend oldum esîr
Dâ'imâ lutfuna muhtâc
kalmışım yâ Rab meded

esîr ü kayd iden:

1. **esîr ü kayd iden:-en**

Gazel 103

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağlamak, tutsak
etmek.*

Esîr ü kayd iden beni yine
zülf-i siyâhındır
Nedir kayd u giriftâre
bulamam ey gönül çâre

esîr ü kayd olam:

1. **esîr ü kayd olam:-a, -m**

Gazel 36

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Esir düşüp bağlanmak.
II Sevgilinin kapısının
eşiğinden bir an olsun
ayrılmak istememek.*

Âsitânın hâkine düşdüm
esîr ü kayd olam
Lutf u ihsânın cihânda
hânümânı ditredir

esîr-i zülfün oldum:

1. **esîr-i zülfün oldum:-
dum**

Gazel 108

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin saçlarının

tutsağı olmak, sevgilinin saçına esir düşmek. II Sevgilinin saçına gönül vermek, bağlanmak.

Ben esîr-i zülfün oldum sen de bir insâfa gel
Sırr-ı Hakdır ey efendim sana meftûn eyledi

esîr-i 'aşk eyledi:

1. esîr-i 'aşk eyledi:-di

Gazel 101

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşka tutsak düşmek, aşkın kölesi olmak.

Hüsni-rûyun aldı gönlüm eyledi esîr-i 'aşk
Zerreves etmem şikâyet hâksârım bu gece

esîr-i 'aşk olan:

1. esîr-i 'aşk olan:-an

Gazel 102

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşkın kölesi olmak, aşka tutsak düşmek.

Kemend-i lutfuna bağlanmayan dîvânedir bence
Esîr-i 'aşk olan mürîg-i dilim bî-lânedir bence

esk-bâr:

1. esk-bârımdan:-(i)m, -dan

Gazel 83

Mısra: 1

(Âşığın) gözünden dökülen gözyaşı.

Kıl kerem ey şâh-bâzım esk-bârımdan sakın
Eyleme cevri ü cefâyı inkisârımdan sakın

eski:

1. eski:

Gazel 79

Mısra: 2

Çok zamandan beri var olan.

Dil-berin 'aşkında ölmek i'tibârımdır benim
Cân fedâ etmek yolunda eski kârımdır benim

esk-i çeşmim:

1. esk-i çeşmim:-(i)m

Gazel 83

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözyaşı. II Âşığın gözlerinden süzülen gözyaşı.

Eşk-i çeşmim katre katre sanki Ceyhûndur giden
Cûş edüp mevci kılınca sen humârımdan sakın

et:

1. etmem:-me, -m

Gazel 79

Mısra: 3

Etmek, eylemek. II Korkmak.

Ta'ne-i agyâriden havf etmedim etmem yine
Sevdiğim ol nâzlı cânân yâr-gârımdır benim

etrâf:

1. etrâfım:-(i)m

Gazel 26

Mısra: 6

Yan, çevre.

Çâresiz kâldım meded bu hicr ü fûrkat içre kim
Çâr etrâfım alupdur mihnet-i hicrân meded

evc-i a'lâya:

1. evc-i a'lâya:-ya

Gazel 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Göğün en üst makamı.

Çıkardım evc-i a'lâya figânım yâ Resûlallâh
Tutuşmuşdur sinem nâra ki cânım yâ Resûlallâh

evlâd u mâldan:

1. evlâd u mâldan:-dan

Gazel 28

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Evlâd ve mal, mülk.

Rıfkıyâ evlâd u mâldan olmadı bir fâ'ide
Ger irişse lutf-ı Bârî bana yok andan lezîz

evvel:

1. evvel:

Gazel 57

Mısra: 5

Başlangıçtan beri, önceden.

Nice ra'nâ dil-beri evvel der-âgûş eylemiş
Tâ kıyâmet haşre-degin setr ider altında arz

2. evvel:

Gazel 67

Mısra: 5

*Başlangıçtan beri,
önceden.*

Meclis-i kübrâda evvel söz
pesend olmuş iken
Devr kıldıkda bu 'âlem vâhı
kaldı bahtımın

3. evvel:

Müstezad 1

Mısra: 17

*Başlangıçtan beri,
önceden.*

Gizlüce sana bend eylemiş
gönlümü evvel
Ey gözleri âhû

evvel âhir:

1. evvel âhir:

Gazel 27

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Başlangıçtan sonuna
kadar, her zaman.*

Evvel âhir ittikâmuz sana
olmuş şübhesiz
Lutfuna bend olmuşum yâ
Râb meded senden meded

ey:

1. ey:

Gazel 8

Mısra: 1

Seslenme ünlemi.

Ey felek bilmem nedendir
bunca zulm etdin bana
Kılmadın aslâ mürüvvet
niçe kahr etdin bana

2. ey:

Gazel 31

Mısra: 1

Seslenme ünlemi.

Ey felek sen de benim tek
hicr ü nâlân ol da gör
Cism büryân geşt-i devrân
dîde giryân ol da gör

ev cân:

1. ey cân:

Gazel 72

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ey sevgili!

Düşmüşüm garb iline ey
cân cihândan çekdim el
Terk-i diyâr eyleyüp hem
cânândan çekdim el

ev cânâ:

1. ey cânâ:

Gazel 90

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ey sevgili!

Mu'allim hocanın kasdı
seni aldatmak istermiş
Amân aldanma ey cânâ
sözü belki serâb olsun

2. ey cânâ:

Gazel 102

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ey sevgili!

Hakâretle gel ey cânâ bana
bakma kerem kıl sen
Kulum ben bâb-ı lutfunda
rakîb bî-gânedir bence

ev cemâl-i mâh-rûyum:1. ey cemâl-i mâh-rûyum:-
(y)um**Gazel 71**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ey ay gibi parlak
yüzlü! II Ey sevgili!*

Ey cemâl-i mâh-rûyum
elverir bunca cefâ
Rahm kıl bir dem bana kim
zâr u efgândır gönül

ev cevân:

1. ey cevân:

Gazel 105

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ey sevgili!

Vâdi-i hayretde kaldım ey
cevân insâfa gel
Bir kere bakmaz mısın sen
geçmiş olan Vâmika

ev cevânım çâresi:

1. ey cevânım çâresi:-si

Gazel 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ey derdimin ilacı! II
Sevgili.*

Şimdi düşdüm bahr-ı 'aşka
ey cevânım çâresi
Bunca derde bir devâyı ol
hakîm bilmez mi hiç

ev dil:

1. ey dil:

Gazel 16

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey gönül! II (Âşığın)
gönlü.*

Yûsuf-ı Ken'ân tek olsa
istemem ey dil anı
Şems-i hûbân derde dermân
mâh-ı devrânı unut

2. **ey dil:**

Gazel 20

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey gönül! II Sevgili.

Görmedim dehr içre ben de
bir karâr üzre olan
Kızbine aldanma ey dil ol
fenâdan sen de geç

3. **ey dil:**

Gazel 28

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey gönül! II Şair.

Şugl-ı dünyâda telezzüz
olmamış olmaz yine
Bî-hûde aldanma ey dil
râhat üzre bul leziz

4. **ey dil:**

Gazel 92

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey gönül! II Ey
sevgili!.*

Cihânın zer ü sîmine sen
aldanma sakın ey dil
Bilürsün kim bekâsı yok
meger cânın yakandır bu

5. **ey dil:**

Gazel 113

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey gönül! II Ey
sevgili!.*

Şem'-i hüsne mübtelâyım
olmuşum divânesi
Sevdigimin var mı ey dil
ben gibi pervânesi

6. **ey dil:**

Gazel 67

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey gönül! II Ey
sevgili!.*

Tâli'im şikestedir ey dil
hazer kıl cümleden
Büsbütün rengi siyâhla reng
oldu bahtımın

ev dil-ber:

1. **ey dil-ber:**

Gazel 104

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey güzelliği ile kendini
hayran bırakan sevgili!.*

Niçün sen nîm-nigâhınla
nazar kılmazsın ey dil-ber
Hal-i 'âşıkların ben tek
diger-gün oldu gitdikçe

ev dil-rübâ:

1. **ey dil-rübâ:**

Gazel 101

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey güzelliğiyle herkesi
kendine hayran bırakan,*

*herkesi kendine bağlayan
kişi! II Ey sevgili!.*

Sen hakâretle bana etme
nazar ey dil-rübâ
Bi'llahi çeşm-i siyâhdan bi-
karârım bu gece

ev efendim:

1. **ey efendim:-m**

Gazel 56

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey efendi! II Ey
sevgili!.*

Kerem kıl ey efendim
buraya sen bir kademler bas
Yüzümü hâke ferş etdim
n'ola sen bir kademler bas

2. **ey efendim:-m**

Gazel 100

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey efendim! II Ey
sevgili!.*

Sorma hâlim ey efendim
haste-hâl oldum yine
Gün-be-gün hicrân içinde
pür-melâl oldum yine

3. **ey efendim:**

Gazel 108

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey sevgili!.

Ben esîr-i zülfün oldum sen
de bir insâfa gel
Sırr-ı Hakdır ey efendim
sana meftûn eyledi

4. ey efendim:

Gazel 109

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey sevgili!*

Ey efendim hasretinden bî-
karârım togrusu
Aglamakdan hâl perişân âh
u zârım togrusu

ey felek:

1. ey felek:

Gazel 75

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey felek!*

Ey felek çarhın elinde kime
ben şekvâ kılam
Bir murâdım üzre dönmez
dolanur her demde kem

2. ey felek:

Gazel 76

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey felek! Sürekli**şikayet edilen kader, baht.*

Sorma hâlim ey felek meh-
pâriden ayrılmışım
Fitne-i çeşm sâhir-i hûn-
hvâriden ayrılmışım

3. ey felek:

Gazel 95

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey felek! Sürekli**şikayet edilen kader, baht.*

Çün perişân oldu hâlim
kimseler vâkıf değil

Ey felek bir rahm kılсан
dîde-i giryânıma

ey gönül:

1. ey gönül:

Gazel 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey gönül! II Şair.*

Ey gönül yâr olmayan ol
nâzlı cânânı unut
Hüsnüne magrûr olan bir
dâne hûbâm unut

2. ey gönül:

Gazel 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey Sevgili!*

Ey gönül vaz gel cüvândan
bî-vefâdan sen de geç
Dost-ı sâdik sen ararsan cân
u tenden sen de geç

3. ey gönül:

Gazel 18

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey gönül! II Şair.*

Ey gönül bir yâr için âh
etdigin demler ‘abes
Aglayup feryâd u zârî
töktüğün kanlar ‘abes

4. ey gönül:

Gazel 18

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey gönül! II Âşık.*

Rıfkının pendine gûşu
vermedin sen ey gönül
Şöhret-i dünyâ için hem
yedigin semler ‘abes

5. ey gönül:

Gazel 44

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey gönül! II Âşık.*

Ey gönül bir kâmet-i
bâlâdan el çekdim yeter
Hüsnüne magrûr olan
gaddârdan el çekdim yeter

6. ey gönül:

Gazel 55

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey gönül! II Ey**sevgili!*

Hâl-i zârımdan haberdâr
olmadın sen ey gönül
Sana yâr olmaz bilürsün
ben dedim peyvend kes

7. ey gönül:

Gazel 62

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey gönül! II Âşık.*

Bî-mürüvvetdir rakîbden
gayrıya itmez nazar
Ey gönül ol dilber-i ra’nâyâ
sen et elvedâ’

8. ey gönül:

Gazel 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey gönül! II Âşık.*

Ey gönül ol dilber-i ra'nâyı
n'etdin n'eyledin
Serv ü 'ar'ar kâmet-i bâlâyı
n'etdin n'eyledin

9. **ey gönül:**

Gazel 103

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey sevgili!

Esir ü kayd iden beni yine
zülf-i siyâhındır
Nedir kayd u giriftâre
bulamam ey gönül çâre

10. **ey gönül:**

Gazel 89

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey sevgili!

Ey gönül bir 'İsevî mahbûb
sevdim yaza ben
Nîm-nigâh-ile dutuldum
çeşm-i mest-i nâza ben

ev gözleri âhû:

1. **ey gözleri âhû:**

Müstezad 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey gözleri ceylanın
gözlerinin güzelliğine sahip
olan kişi! II Ey sevgili!*

Gizlüce sana bend eylemiş
gönlümü evvel
Ey gözleri âhû

ev gözleri mestân:

1. **ey gözleri mestân:**

Gazel 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp
İfade

*Ey mest edici gözlere
sahip olan! II Sevgili.*

Mübtelâ oldu gönül ey
gözleri mestân sana
Âteş-i hicrinde yandım
dimedim cânân sana

ev gözüm:

1. **ey gözüm:-(ü)m**

Gazel 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ey sevgili!

Ol mehi âgûşa almak var
merâmım ey gözüm
Kalmadı kudret yedimde
korkarım eyleye mât

ev kaşı kemân:

1. **ey kaşı kemân:**

Gazel 85

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey keman kaşlı! II Ey
sevgili!*

Tarz u etvârına gönlüm
bend olalı her demâ
Olmuşum üftâde ben de
sana ey kaşı kemân

ev kemân-ebîrû perîves:

1. **ey kemân-ebîrû perîves:**

Gazel 113

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey kaşları yay gibi
düzgün, biçimli olan peri
gibi güzel kişi! II Ey
sevgili!*

Ey kemân-ebîrû perîves
gönlümü aldın benim
Rûz u şeb hasretle yandı
eksük olmaz lânesi

ev kerem-i kirdigâr:

1. **ey kerem-i kirdigâr:**

Gazel 27

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey lütuf sahibi olan
Allah!*

Ol habîbin hürmet-iyçün ey
kerem-i Kirdigâr
Gönlümü mesrûr kıl yâ Rab
meded senden meded

ev lebleri ahmer:

1. **ey lebleri ahmer:**

Müstezad 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey kırmızı dudaklara
sahip olan kişi! II Ey
sevgili!*

Perçem-i siyâh verdi 'aceb
hüsn nacâga
Ey lebleri ahmer

ev mâhım:

1. **ey mâhım:-(i)m**

Gazel 73

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey ay gibi parlak yüzlü
olan sevgili!*

Sinemde gam oku birbir
dizilmişler sıra ile
Mezât-dâr-ı cünûn oldum
metâ'im gamdır ey mâhım

ev meh-i tâbân:

1. ey meh-i tâbân:

Gazel 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey ay gibi parlak yüzü olan sevgili!*

Hasretinde hûn bagrım yâre
yâre oldu hep
N'eyleyem mecbûrun
oldum ey meh-i tâbân sana

ev melek-sîmâ:

1. ey melek-sîmâ:

Gazel 37

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey melek gibi nurlu ve güzel yüzlü olan kişi. II Sevgili.*

Ey melek-sîmâ senin ol
şîve-i refîârına
Seyr için gelmiş bugün hep
'âkil ü vezâneler

ev melek-sîmâ perî:

1. ey melek-sîmâ perî:

Gazel 66

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey melek yüzlü peri gibi güzel olan! II Ey sevgili!*

Nâzenîn nâzûk edâsın ey
melek-sîmâ perî
Ser-nigûn etdin beni hem
sen de bir mestâna bak

ev perî:

1. ey perî:

Gazel 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey peri gibi çok güzel olan kişi. II Sevgili.*

Ey perî bunca cefâyâ
söylesen kimdir sebep
Bu firâk u hasretinle
kalmama kimdir sebep

2. ey perî:

Gazel 14

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey peri kadar güzel olan kişi. II Sevgili.*

Gün-be-gün artar fûrûgu
şem'-i hüsnün ey perî
Hatm kılmış bu güzellik
sende olmuş bî-hesâb

3. ey perî:

Gazel 39

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey peri kadar güzel olan sevgili!*

Ey perî hüsnün gibi ben
görmedim bir hûb püser
Aldı 'aklımı başımdan
koymadı hem tâb u fer

4. ey perî:

Gazel 45

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey peri gibi güzel olan. II Sevgili.*

N'eylesün n'etsün bu Rıfkî
yandı 'aşkıdan bugün
Âhu gözlü ey perî devr-i
zamân turdukça tur

5. ey perî:

Gazel 81

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey peri gibi güzel olan kişi! II Sevgili.*

Dil-harâbım âteş-i hicrinle
her-dem ey perî
Kârbân içre gelen gam-bâr
ararsan işte ben

6. ey perî:

Gazel 110

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey peri gibi güzel olan kişi! II Ey sevgili!*

Halk olunmuş nûr-ı Hakdan
cism-i pâkûn ey perî
Rıfkı der ki nâr-ı 'aşkın
nâmdâr etdi beni

7. ey perî:

Gazel 57

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey peri gibi güzel olan kişi! II Ey sevgili!*

Ey perî gezdikçe her dem
ditreşir altında arz
Ferş kılmış rûyunu hem ol
ayak altında arz

ev perî peyker:

1. ey perî peyker:

Gazel 56

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey peri gibi güzel yüzlü olan kişi! II Ey sevgili!*

Nazargâh eyledim râhın çi
çokdan ey perî peyker
Kerem lutf u 'inâyette gelüp
sen bir kademler bas

ev perî-peyker:

1. ey perî-peyker:

Gazel 36

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey peri gibi güzel
yüzlü sevgili!.*

Ey perî-peyker cemâlin
Rıfkıyı teshîr ider
Şevk-ı hûrşîdin düşünce
yirde âbı ditredir

ev püser:

1. ey püser:

Gazel 40

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey oğul! II Ey sevgili!.

Ol mukavves kaşların
kurmuş kemânı ey püser
Tig-ı müjgânun elinden
niçe cânlar hû çeker

2. ey püser:

Gazel 71

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey oğul! II Ey sevgili!.

Âh u zârla kalmışım üftâde
bu dem ey püser
'Andelîb misli seherler
nagme-sâzândır gönül

3. ey püser:

Gazel 87

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey oğul! II Ey sevgili!.

Ger seversen Hazret-i 'Îsâyı
sen ey püser
Leblerinden ben fakîre bûse
ihsân et cevân

ev şâh:

1. ey şâh:

Gazel 54

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey hükümdar! II
Sevgili.*

Benim bu hâne-i gönül eger
ta'mîrine ey şâh
Bu dem itmez isen lutfu
bütün vîrânedir sensiz

2. ey şâh:

Gazel 73

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey sultan! II Sevgili.

Bu Rıfkînin hÂline sen
edersen merhamet ey şâh
Sana Firdevs-i a'lâyı vere
Hazret-i Allâhım

ev şâhâ:

1. ey şâhâ:

Gazel 90

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey padişahım! II Ey
sevgili!.*

Bu gönül mülkü ey şâhâ
bütün sensiz harâb olsun
Yanup 'aşkınla bu cânım
amân degme kebâb olsun

ev şâh-bâzım:

1. ey şâh-bâzım:-(i)m

Gazel 83

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey özel niteliklere
sahip olan, avını avlamakta
üstün maharetli olan doğan
kuşu. II Ey sevgili!*

Kıl kerem ey şâh-bâzım
eşk-bârımdan sakın
Eyleme cevır ü cefâyı
inkisârımdan sakın

ev şâhi-i kişver:

1. ey şâhi-i kişver:

Müstezad 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey ülkenin sultanı! II
Ey sevgili!.*

'Adlle bana rahm eyledigin
düşdü kulaga
Ey şâhi-i kişver

ev şâhım:

1. ey şâhım:-(i)m

Gazel 96

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey sultanım! II Ey
sevgili!.*

Gönül mülkün harâb etdi bu
Rıfkı yine ey şâhım
Bu nâs içre hele şimdi olur
destâne mestane

ev şehensehi:

1. ey şehenşehi:

Gazel 112

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ey padişahlar
padişahi! II Ey sevgili!.*

Haste vü bî-mâra derler çün
devâdır câm-ı leb
Gel zekât-ı hüsnünü ihsân
kıl ey şehenşehi

ev şeh-i devrân:

1. ey şeh-i devrân:

Gazel 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ey kâinatın sultanı! II
Sevgili.*

Aglayıp feryâd kıldım
bülbül-i şeydâ gibi
Gonca-i nev-reste derdüm
ey şeh-i devrân sana

ev şehim:

1. ey şehim:-(i)m

Gazel 35

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ey gönlümün efendisi,
sultanım! II Sevgili.*

Mâh cemâlin ey şehim
gılmâna teşbih etdiler
Lutf u ihsânın gören sultâna
teşbih etdiler

ev zâhid:

1. ey zâhid:

Gazel 79

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ey dünya işleriyle

*meşgul olmayan, dünya
hazlarına karşı kayıtsız
kalan, akli ön planda tutup
aşka inanmayan, aşkı inkar
eden, âşığı eleştiren, imanı
dış görünüşle açıklamaya
çalışan şekilci, riyakar
kimse!.*

Sende ey zâhid nedür bunca
ta'annüd bilmedim
Görmedin mi hüsn-i yâri
şu'ledârımdır benim

ev zamânın Âsafı:

1. ey zamânın Âsafı:-ı

Gazel 45

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Adalet ve keramet
sahibi olduğu bilinen, Hz.
Süleyman'ın veziri. II Ey
sevgili!.*

Ey zamânın Âsafı şems-i
cihân turdukça tur
Görme sen bâd-ı hazânı
âsmân turdukça tur

ev 'âli-şâh:

1. ey 'âli-şâh:

Gazel 85

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ey yüce padişah! II Ey
sevgili!.*

Yok mu sende bir mürüvvet
Rıfkıya ey 'âli-şâh
Sen efendimsin begimsin
bendene kıl bir ihsân

ev 'âli-zât:

1. ey 'âli-zât:

Gazel 15

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ey kıymetli, üstün
şahsiyetli kişi. II Sevgili.*

Nazre söylemek muhâldir
hem vazîfem yok benim
Ger begenmezsen bu şi'rim
n'eyleyem ey 'âli-zât

ev 'ömer:

1. ey 'ömer:

Gazel 43

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ey Ömer! II Sevgili.

Ben senin hüsn cemâline
'âşık oldum ey 'Ömer
Kalmadı sabr u tahammül
bir hâl oldum ey 'Ömer

2. ey 'ömer:

Gazel 43

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ey Ömer! II Sevgili.

Bir tebessümle begim sen
eyledin ser-mest kim
'Aklımı yagmaya verdin
Mecnun oldum ey 'Ömer

3. ey 'ömer:

Gazel 43

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ey Ömer! II Sevgili.

Bâg-ı hüsnünden zekâtı
'âşık-ı bî-çâreye
Lutfla ol ihsâna muhtâc
bende oldum ey 'Ömer

4. ey 'ömer:

Gazel 43

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey Ömer! II Sevgili.*

Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder gibi
Gördüğümde cân u dilden
'âşık oldum ey 'Ömer

5. ey 'ömer:

Gazel 43

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey Ömer! II Sevgili.*

Bu garîb bî-çâre Rıfkî yandı
hüsün şem'ine
Subh u şâm aglamakdan
'âciz oldum ey 'Ömer

6. ey 'ömer:

Gazel 43

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ey Ömer! II Ey sevgili!.*

Ben senin hüsn cemâline
'âşık oldum ey 'Ömer
Kalmadı sabr u tahammül
bir hâl oldum ey 'Ömer

evi:

1. eyi:

Gazel 92

Mısra: 4

Oldukça iyi, iyi bir şekilde.

Çıkınca taht-ı zerrîne gurûr
etme ana kim sen
Ki bi'llâhi çıkan inmiş eyi
bil nerdübândır bu

evle:

1. eyledin:-din

Gazel 46

Mısra: 3

Etmek, yapmak.

Sen beni Mecnûn-sıfat çün
eyledin bilmem niçün
Vech-i gülşenin 'aceb
Leylâda görmüş var mıdır

ezel:

1. ezelden:-den

Gazel 14

Mısra: 7

Çok eskilere dayanan zaman.

'Âdet olmuş tâ ezelden
'âşıkı cevri ü cefâ
Kıl tahammül çevre sen de
andan itme ictinâb

2. ezelden:-den

Gazel 19

Mısra: 9

Çok eskilere dayanan zaman.

Rıfkıyâ çünki ezelden yazdı
levhe ol Ganî
Eylesem çokça du'âyı bir
kabûl olmaz mı hiç

3. ezeli:

Gazel 83

Mısra: 9

Çok eskilere dayanan zaman.

Rıfkıyâ medh eylemişler
şöhret-i şânın ezel
Bâb-ı lutfundan kerem kıl
şermsârımdan sakın

4. ezelden:-den

Gazel 99

Mısra: 5

Çok eskilere dayanan zaman.

Âb u dâne tâ ezelden bir
yere cem' olmamış
Cem'-i kısmet çün bugün
cevlân edersem kime ne

ezelî:

1. ezelden:-den

Gazel 102

Mısra: 12

Çok eskilere dayanan zaman.

Yeter sâkî dolandırma
elinde câm-ı gülğünü
Ki câmı tâ ezelden içen
peymânedir bence

F**fahr eder:**

1. fahr eder:-(e)r

Gazel 37

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Övünmek.*

Lutfunu medh eyleyenler
Rıfkıyâ çün söylemiş
Sadıkız diyü bu sözde fahr
eder merdâneler

fâ'ide olmadı:

1. fâ'ide olmadı:-ma, -dı

Gazel 28

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Fayda vermek, yarar sağlamak.*

Rıfkıyâ evlâd u mâldan
olmadı bir fâ'ide
Ger irişse lutf-ı Bârî bana
yok andan lezîz

fakîr:

1. fakîr:-e

Gazel 87

Mısra: 8

*Zavallı, çaresiz,
perişan kimse. II Âşık.*

Ger seversen Hazret-i 'Îsâyı
sen ey püser
Leblerinden ben fakîre bûse
ihşân et cevân

fâ'il-i muhtâr:

1. fâ'il-i muhtâr:

Gazel 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İstediği her şeyi
yapmakta serbest olan. II
Allah.*

Hâlık-ı kevn ü mekânsın
şühemiz yokdur sana
Fâ'il-i muhtâr ki sensin
şühemiz yokdur sana

fedâ kıldım:

1. fedâ kıldım:-dım

Gazel 113

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir amaç uğruna
değer verilen şeylerden
vazgeçmek. II Âşık'ın sevgili
uğruna bütün varlığından
vazgeçmesi.*

Mâl u mülk ü cân u cismim
hep fedâ kıldım ana
Rıfkıyım ben derd-i 'aşkla
olmuşum mestânesi

fehm olunmaz:

1. fehm olunmaz:-maz

Gazel 51

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Anlaşılmak, idrak
edilmek.*

Olmuşum bir derd esîri
kimse bilmez hâl nedir
Fehm olunmaz hem
bilinmez böyle bir
dîvâneyiz

felek:

1. felek:

Gazel 8

Mısra: 1

Kadere hâkim

*olduğuna inanılan güç,
talih, baht. II Kadere isyan
etmenin İslama aykırı
olmasından ötürü âşıklar
feleğe sitem ederler ve kara
bahtlarından ötürü onu
suçlardı.*

Ey felek bilmem nedendir
bunca zulm etdin bana
Kılmanın aslâ mürüvvet
niçe kahr etdin bana

2. felek:

Gazel 31

Mısra: 1

Kadere hâkim

*olduğuna inanılan güç,
talih, baht. II Kadere isyan
etmenin İslama aykırı
olmasından ötürü âşıklar
feleğe sitem ederler ve kara
bahtlarından ötürü onu
suçlardı.*

Ey felek sen de benim tek
hicr ü nâlân ol da gör

Cism büryân geşt-i devrân
dîde giryân ol da gör

3. felek:

Gazel 32

Mısra: 11

Kadere hâkim

*olduğuna inanılan güç,
talih, baht. II Kadere isyan
etmenin İslama aykırı
olmasından ötürü âşıklar
feleğe sitem ederler ve kara
bahtlarından ötürü onu
suçlardı..*

Rıfkı tek yansun çerâg-ı
hüsn-i dilbere felek
Kat'-ı yed eyler cihândan
cümleden mehcûr olur

4. felek:

Gazel 65

Mısra: 8

Kadere hâkim

*olduğuna inanılan güç,
talih, baht. II Kadere isyan
etmenin İslama aykırı
olmasından ötürü âşıklar
feleğe sitem ederler ve kara
bahtlarından ötürü onu
suçlardı..*

Hey meded бүkdü belim
çarh-ı deverân elemi
Çok mu gördü bu felek
verdi sitemle ayrılık

5. felek:

Gazel 78

Mısra: 8

Kadere hâkim

*olduğuna inanılan güç,
talih, baht. II Kadere isyan
etmenin İslama aykırı
olmasından ötürü âşıklar
feleğe sitem ederler ve kara
bahtlarından ötürü onu
suçlardı.*

Baht-ı nâ-hemvâreyim tâlî
şikeste çâre yok
Ol felek gaddâr elinden niçe
feryâd eyledim

felek-i gaddâr:

1. felek-i gaddâr:

Gazel 32

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zalim, acımasız,
insafsız felek.*

Tâli'im yâver degildir
bahtımız kec-rev gider
Rahm kılmaz ol felek-i
gaddâr bize magrûr olur

femler açdığın:

1. femler açdığın:-dığ, - (i)n

Gazel 18

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ağız açmak,
konuşmak. II Yalvarmak,
minnet etmek.*

Hakka niyâz eyle dâ'im
isteme dünyâyı sen
Ser-fürû edüp kula hem
açdığın femler 'abes

fenâ:

1. fenâdan:-dan

Gazel 20

Mısra: 6

Gelip geçici dünya.

Görmedim dehr içre ben de
bir karâr üzre olan
Kizbine aldanma ey dil ol
fenâdan sen de geç

2. fenânın:-nın

Gazel 31

Mısra: 9

Gelip geçici dünya.

Ben de çekdim bu fenânın
zevk u şâdından elim
Künc-i 'uzlet eyledim ben
sen de pinhân ol da gör

fenâ-yı dehr:

1. fenâ-yı dehr:

Gazel 17

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Fani dünya, gelip
geçici dünya.*

Fenâ-yı dehr içinde kim
işim âh u figân oldu
Şikeste tâli'imdendir
degildir kimseler bâ'is

2. fena-yı dehr:

Gazel 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Fani dünya, gelip
geçici dünya.*

Bu fena-yı dehr içinde şâd u
hurrem olmadım
Mihnet-i dünya için ol
yedigin gamlar 'abes

ferâg etdim:

1. ferâg etdim:-dim

Gazel 63

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Vazgeçmek.

Yoluna etdim fedâ bu cân u
ten Rıfkı gibi
Ben seni gördüm görelî
gayriden etdim ferâg

ferdâne merdâne:

1. ferdâne merdâne:

Gazel 96

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Eşsiz, benzersiz.

Benim ol şâh-ı Ken'anım
gezer dîvâne mîvâne
Cemâl-i hüsnü dünyâyı alur
ferdâne merdâne

fervâd:

1. feryâd:

Gazel 22

Mısra: 3

*Acının etkisiyle
bağırma, haykırma, inleme.
II Sevgiliye duyulan aşkın
azap verici etkisiyle âşğın
ağlayıp inlemesi.*

Subh u şâm feryâd içinde
zârına gûş virmedin
N'ola bir lutf-ı nazarla âh u
efgânına bah

2. feryâd:

Gazel 31

Mısra: 4

*Acının etkisiyle
bağırma, haykırma, inleme.
II Sevgiliye duyulan aşkın
azap verici etkisiyle âşğın
ağlayıp inlemesi.*

Bir vefâsız dil-rübâdan
şeblerim tâ ki seher
İnleyüp feryâd içinde zâr u
efgân ol da gör

3. feryâdlarım:-lar, -(i)m

Gazel 95

Mısra: 9

Acının etkisiyle

*bağırma, haykırma, inleme.
II Sevgiliye duyulan aşkın
azap verici etkisiyle âşığın
ağlayıp inlemesi.*

Rûz u şeb çarhun elinden
Rıfkı tek feryâdlarım
‘Âlemi ta’cîz kıldı yalvarım
Sübhânıma

4. feryâd-ile:-(i)le

Gazel 112

Mısra: 5

Acının etkisiyle

*bağırma, haykırma, inleme.
II Sevgiliye duyulan aşkın
azap verici etkisiyle âşığın
ağlayıp inlemesi.*

Nagmeler urdum bugün
feryâd-ile tâ geceler
Mürgi-i şeydâ gibi ben
eyledim çok cehcehî

feryâd eyledim:

1. feryâd eyledim:-dim

Gazel 78

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acı ve kederle ağlayıp
inleme, sızlanma.*

Baht-ı nâ-hemvâreyim tâli’
şikeste çâre yok
Ol felek gaddâr elinden niçe
feryâd eyledim

feryâd içinde zâra

koydun:

1. feryâd içinde zâra

koydun:-dun

Gazel 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İnleyerek ağlatmak,
acı çekerek inletmek.*

Agladıp feryâd içinde zâra
koydun âh kim
Âh elinden hayli demdir
çok cefâ etdin bana

feryâd kıldım:

1. feryâd kıldım:-dım

Gazel 10

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acı çekerek inlemek,
acıyla bağırma.*

Ağlayıp feryâd kıldım
bülbul-i şeydâ gibi
Gonca-i nev-reste derdüm
ey şeh-i devrân sana

feryâd u figân içre

kaldım:

1. feryâd u figân içre

kaldım:-dım

Gazel 65

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlayıp inleme,
ahlanıp vahlanma. II Âşığın
sevgilinin hasretiyle ağlayıp
inlemesi, ah çekmesi.*

Rûz u şeb feryâd u figân
içre kaldım meded
Enis ü mûnis iken oldu
bana bu ayrılık

feryâd u figânda:

1. feryâd u figânda:-da

Gazel 50

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlayıp inleme, ah
çekme.*

Kaldı feryâd u figânda sîne-
i pür-yâremiz

Çeşm-i hasret içre kalmış
bu dil-i bî-çâremiz

feryâd u zârî:

1. feryâd u zârî:

Gazel 18

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnleme ve bağırma.

Ey gönül bir yâr için âh
etdigin demler ‘abes
Ağlayup feryâd u zârî
töktüğün kanlar ‘abes

feryâda düşdüm:

1. feryâda düşdüm:-düm

Gazel 93

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Feryat etmek, acı ve
kederle inlemek, haykırmak.*

Rûz u şeb feryâda düşdüm
âh kim ben n’eyleyim
Âteş-i ‘aşk içre yandım
eyledim bu câna hû

feth ider:

1. feth ider:-(e)r

Gazel 21

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Açıklamak, ifade
etmek.*

Tercemânsız feth ider

ebsem de olsa bir kişi

Ben gedâ bî-çâreninsin

almasın ‘ârım kadeh

feth-i bâb itse:

1. feth-i bâb itse:-se

Gazel 52

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kapı açmak. II
Ulaşılmaması imkansız
görülen istek ve arzuların
yerine gelmesi.

Resen-i ümmîd Rıfkî
bağladı Allâha kim
Feth-i bâb itse gerekdir bir
gün ol Sübhânımız

fetvâ virürdüm:

1. **fetvâ virürdüm:**-(i)r, -
düm

Gazel 53

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sorulan bir soruya
dini hükümlere uygun cevap
vermek. II Yapılacak bir işe
onay vermek, izin vermek.

Eger nice su'âl olsa
virürdüm katline fetvâ
Amı teshîr için her gün
hevâsı artar eksilmez

figân:

1. **figânım:**-(i)m

Gazel 7

Mısra: 1

Acının etkisiyle
bağırma, haykırma, inleme.

Çıkardım evc-i a'lâya
figânım yâ Resûlallâh
Tutuşmuşdur sinem nâra ki
cânım yâ Resûlallâh

2. **figânım:**-(i)m

Gazel 74

Mısra: 2

Acının etkisiyle
bağırma, haykırma, inleme.

Tâze gonce bir gül için âh-
ile kan ağlarım
'Aşkdan artar figânım dide
giryân ağlarım

3. **figânım:**-(i)m

Gazel 86

Mısra: 7

Acının etkisiyle
bağırma, haykırma, inleme.

Hasretinden gün-be-gün
artar figânım dâ'imâ
Cân tahammül eylemez
cânâmı n'etdin n'eyledin

figân u mihneti:

1. **figân u mihneti:**-i

Gazel 83

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Feryat ve gam, sıkıntı.

Ben figân u mihneti çün
almışım satun begim
Lutf-ile ihsân edüben âh u
zârımdan sakın

fikr:

1. **fikrinle:**-(i)n, -le

Gazel 24

Mısra: 5

Hayal, düşünce.

Subh u şâm fikrinle bi'llâh
bî-karâr oldu gönül
Hasretinle eyledim ben
sineyi 'üryân meded

2. **fikrim:**-(i)m

Gazel 32

Mısra: 3

Hayal, düşünce.

Tâ geceler subha-dek fikrim
hayâl-i yâr-ile

Dil perîşân olmuş-iken cân
niçe mesrûr olur

3. **fikrinle:**-(i)n, -le

Gazel 71

Mısra: 6

Hayal, düşünce.

Tâ ezelden nâr-ı 'aşkın
bagrımı hûn eylemiştir
Rûz u şeb fikrinle bu dem
nâr-ı büryândır gönül

fikr ü havâlin:

1. **fikr ü hayâlin:**-(i)n

Gazel 5

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Düşünmek ve akılda
canlandırmak.

Subh u şâm fikr ü hayâlin
mest kılmış Rıfkıyı
Gayrı yokdur dilde sensin
bûdî-kârım yâ Resûl

2. **fikr ü hayâlin:**-(i)n

Gazel 11

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Düşünmek ve akılda
canlandırmak.

Dâ'imâ fikr ü hayâlin mest
kılmış Rıfkıyı
Hâline eyle terahhüm sen
de kıl ragbet bana

3. **fikr ü hayâlin:**-(i)n

Gazel 110

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Düşünce ve hayal. II
Sevgiliye kavuşma

*arzusuyla âşîğın kurduğu
hayal.*

Subh u şâm fikr ü hayâlin
râhatı terk etdirir
Dîde giryân cism büryân âh
u zâr etdi beni

fikr-i hayâl-i vuslatın:

1. **fikr-i hayâl-i vuslatın:-**
(i)n

Gazel 25

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgiliye) kavuşma
hayalinin düşüncesi.*

Rûz u şeb fikr-i hayâl-i
vuslatın gönlümde derd
Mevc-i deryâ gibi sînem
üzre eyler cezr ü med

fikr-i lebinle:

1. **fikr-i lebinle:-**(i)n, -le

Gazel 70

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) dudağının
düşüncesi, hayali.*

Subh u şâm fikr-i lebinle âh
u zâr etdi gönül
Aglamakdan hâl perîşân dil
bizâr etdi gönül

firâk:

1. **firâka:-a**

Gazel 17

Mısra: 10

Ayrılık.

Cüdâ-yı yâr olaldan ben
dedim Rıfkı gibi her dem
Bu firâka sebep agyâr
degildir kimseler bâ'is

firâk u gamda koydun:

1. **firâk u gamda koydun:-**
dun

Gazel 82

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Derde sokmak ve
ayrılık acısı içinde
bırakmak. II Sevgiliye
kavuşamayan âşîğın
gönlünün ayrılık acısıyla
yanması, sıkıntı çekmesi.*

Rıfkıyı mecrûh edüp
koydun firâk u gamda sen
Hicr odına yakma bârî
sînemiz demlenmesin

firâk u gamlar:

1. **firâk u gamlar:-lar**

Gazel 40

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dert ve ayrılık acısı. II
Sevgiliye kavuşamamakla
âşîğın gönlünde ortaya
çıkan acı, sıkıntı.*

Yandırır çerâğ-ı hüsnün
'âlem içre Rıfkıyı
Cismini pür-nâr ider firâk u
gamlar hû çeker

firâk u hasretinle

kalmama:

1. **firâk u hasretinle**

kalmama:-ma, -ma

Gazel 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Özlem duyulan kişiye
ulaşamamak,
kavuşamamak, ayrı düşmek.*

Ey perî bunca cefâyâ
söylesen kimdir sebep
Bu firâk u hasretinle
kalmama kimdir sebep

firâk-ı hicre:

1. **firâk-ı hicre:-e**

Gazel 84

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık.

Hicr-ile âlûde olmak 'âşîka
hiç gam değil
Çün firâk-ı hicre lâzım bâde
bir gül bir de sen

firâk-ı vuslatınla:

1. **firâk-ı vuslatınla:-**(i)n, -
la

Gazel 71

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kavuştuktan sonra
tekrardan ayrı düşmek.*

Âh efendim hasretinle nâr-ı
hicrândır gönül
Hem firâk-ı vuslatınla dîde
giryândır gönül

firdevs-i a'lâyı vere:

1. **firdevs-i a'lâyı vere:-e**

Gazel 73

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cennetin en yüksek
makamına erişmek.*

Bu Rıfkının hÂline sen
edersen merhamet ey şâh
Sana Firdevs-i a'lâyı vere
Hazret-i Allâhum

**fitne-i çeşm sâhir-i hûn-
hvâriden:**

1. **fitne-i çeşm sâhir-i hûn-
hvâriden:**-(i)den

Gazel 76

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) kan
dökücü, büyüleyici,
karışıklık çıkaran gözleri.

Sorma hâlim ey felek meh-
pâriden ayrılmışım
Fitne-i çeşm sâhir-i hûn-
hvâriden ayrılmışım

fitnekâr:

1. **fitnekârımdır:**-(i)m, -dır

Gazel 79

Mısra: 6

Fitne çıkaran, fitneci.

II Rakip.

Mey içüp agyâr ile ülfet
bana mümkün midir
Olmadım havfından hâlî
fitnekârımdır benim

fitneler saldın:

1. **fitneler saldın:**-dın

Gazel 112

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Karışıklık çıkarmak.

Fitneler saldın cihâna çeşm-
i câdû sen misin
'Âşıkım derde düşürdün sen
beni serv-i sehi

fürkat:

1. **fürkat:**

Gazel 11

Mısra: 4

Ayrılık.

Mihnet-i agyâriden hâlim
perîşân olmada
Baht-ı kec-revden değil mi
dâ'imâ fürkat bana

2. **fürkatınle:**-(i)n, -le

Gazel 24

Mısra: 1

Ayrılık.

Oldu şâhım fürkatınle dîde-
i giryân meded
Bunca demdir eyledim çün
nâle vü efgân meded

3. **fürkatle:**-le

Gazel 24

Mısra: 8

Ayrılık.

Her seherle bâg-ı gamda
hicr ile bülbül gibi
Aglayup fürkatle çaldım
nagme-i nâlân meded

4. **fürkat:**

Gazel 92

Mısra: 8

Ayrılık.

Peşimân olmadan tizcek
düşür 'aklını ser üzre
Gider devlet gelir fürkat ki
böyle bir zamândır bu

fürkat ü hicrin:

1. **fürkat ü hicrin:**-(i)n

Gazel 109

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık acısı. II

*Sevgiliden ayrı kalan âşığın
gönlünde oluşan ayrılık
acısı.*

Fürkat ü hicrin eritdi sînede
yagım benim
Teşrifinle kıl müşerref bî-
karârım togrusu

2. **fürkat ü hicrin:**-(i)n

Gazel 70

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılık. II Âşığın
sevgiliden ayrı kalması,
uzak düşmesi.*

Fürkat ü hicrin dem-â-dem
bagrımı hûn eylemiş
Nâr-ı sevdâdan cihâm başa
dar etdi gönül

fürûg:

1. **fürûgu:**-u

Gazel 14

Mısra: 9

Aydınlık, parlaklık.

Gün-be-gün artar fürûgu
şem'-i hüsnün ey perî
Hatm kılmış bu güzellik
sende olmuş bî-hesâb

G

gaddâr:

1. **gaddârdan:**-dan

Gazel 44

Mısra: 2

Zalim, cefakar,

*merhametsiz, hain kimse. II
Sevgili.*

Ey gönül bir kâmet-i
bâlâdan el çekdim yeter
Hüsnüne magrûr olan
gaddârdan el çekdim yeter

2. **gaddâr:****Gazel 78**

Mısra: 8

*Zalim, merhametsiz,
acımasız.*

Baht-ı nâ-hemvâreyim tâlî'
şikeste çâre yok
Ol felek gaddâr elinden niçe
feryâd eyledim

gadr eyleyerek:1. **gadr eyleyerek:-(y)erek****Gazel 68**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Zulmetmek, kötü
muamelede bulunmak.*

Tig-ı gam-ile sînemi
hicrâna düşürdün
Gadr eyleyerek gönlümü
efgâna düşürdün

gâh gâh:1. **gâh gâh:****Gazel 44**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ara sıra, bazen.

Gâh gâh nîm-nazar-ile rahm
ederdi 'âşıkâ
Âhu gözlü dilber-i ra'nâdan
el çekdim yeter

2. **gâh gâh:****Gazel 107**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*"Gâh ... gâh ..."
bağlacı. II Bazen, ara sıra.*

Gâh elde gâh bilde dem-be-
dem 'üryân eder

Vurulur Rıfkîye hançer bî-
amân egler beni

3. **gâh gâh:****Gazel 111**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*"Gâh ... gâh ..."
bağlacı. II Bazen, ara sıra.*

Gâh dermân gâh zahmı
urmak ister sîneme
Dîdelerden misl-i Ceyhûn
akdı kanlar çağladı

gâh olur:1. **gâh olur:-(u)r****Gazel 48**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bazen, zamanı
geldiğinde, zaman zaman.*

Gâh olur hışma gelür gâhîce
lutf eyler bana
Agyarı gördükçe şâhım
Rıfkıya kıymetlenür

gâhî:1. **gâhîce:-ce****Gazel 48**

Mısra: 9

Bazen, zaman zaman.

Gâh olur hışma gelür gâhîce
lutf eyler bana
Agyarı gördükçe şâhım
Rıfkıya kıymetlenür

gam:1. **gamdan:-dan****Gazel 12**

Mısra: 7

*Hüzün, keder, sıkıntı,
elem.*

Ben sana meylim vereli
gamdan âzâd olmadım
Bir bakışla bagrımı hûn
eyledin sen dilrübâ

2. **gamdan:-dan****Gazel 16**

Mısra: 5

*Hüzün, keder, sıkıntı,
elem.*

Nush u pendim dinleyüp
gamdan âzâd ol gönül
Bu sana yâr olmaz aslâ sen
de hem ânı unut

3. **gam:****Gazel 26**

Mısra: 7

*Hüzün, keder, sıkıntı,
elem.*

Gam giribânım dutuban çâk
çâk etse eger
Görmezim hakkımda yazık
diyecek bir hûb merd

4. **gamlar:-lar****Gazel 42**

Mısra: 2

*Hüzün, keder, sıkıntı,
elem.*

Gerdün-ı felek takdı yine bu
boynumuza tug-ı sitemler
Birbir ardınca gelür derd-i
cevân hicr-ile gamlar

5. **gam:****Gazel 45**

Mısra: 4

*Hüzün, keder, sıkıntı,
elem.*

Tig-ı müjgânın sînemi çâk
çâk etmiş begim
Ben ölünce gam degildir
sen hemân turdukça tur

6. **gamdır:-dır****Gazel 73**

Mısra: 6

*Hüzün, keder, sıkıntı,
elem.*

Sinemde gam oku birbir
dizilmişler sıra ile
Mezât-dâr-ı cünûn oldum
metâ'im gamdır ey mâhım

7. **gamdán:-dan****Gazel 84**

Mısra: 5

*Hüzün, keder, sıkıntı,
elem.*

Olmaya agyâr ebed kim
gamdan âzâd olalım
Mihnet-i ref'ine lâzım bâde
bir gül bir de sen

8. **gam:****Müstezad 1**

Mısra: 24

*Hüzün, keder, sıkıntı,
elem.*

Âh edelim biz de hele
düşük uzaga
Gam oldu musahhar

gam bahrına düşmüşüm:1. **gam bahrına****düşmüşüm:-müş, -(ü)m****Gazel 27**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dert denizine düşmek.*

Düşmüşüm gam bahrına yâ
Rab meded senden meded
Çâre bulmam hâlîme yâ
Rab meded senden meded

gam degil:1. **gam degil:****Gazel 84**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***"Dert değil."
anlamında kullanılan
kelime.*

Hicr-ile âlûde olmak 'âşık
hiç gam degil
Çün firâk-ı hicre lâzım bâde
bir gül bir de sen

2. **gam degil:****Gazel 86**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***" Önemi yok, dert
değil. " anlamlarında
kullanılan kelime.*

Rûz u şeb efgân idüp kanlar
tökersen gam degil
Misli yok bir âfet-i devrânı
n'etdin n'eyledin

gam gam üste**gelmededür:**1. **gam gam üste****gelmededür:-mede, -dür****Gazel 52**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Üzüntü üzerine üzüntü
gelmesi, tüm
olumsuzlukların art arda
yaşanması. II Âşığın sürekli
sıkıntı içinde yaşaması.*

Gam gam üste gelmededür
birbirin ta'kible
N'ola yâ Rab bir perîşân
olsa bu gam-hânemiz

gam oku:1. **gam oku:****Gazel 73**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dert, bela oku. II
Âşığın gönlünü paramparça
eden ok.*

Sinemde gam oku birbir
dizilmişler sıra ile
Mezât-dâr-ı cünûn oldum
metâ'im gamdır ey mâhım

gam u âvâre düşdüm:1. **gam u âvâre düşdüm:-
düm****Gazel 89**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hüzne ve çaresizliğe
düşmek.*

Hüsni Yûsufdan mı aldın
eyledin teshîr beni
'Âşk-ile Ya'kûb gibi
düşdüm gam u âvâre ben

gam-bâr:1. **gam-bâr:****Gazel 81**

Mısra: 4

*Gam saçan, gam
döken. II Sıkıntıyla dolu
olan âşık.*

Dil-harâbım âteş-i hicrinle
her-dem ey perî
Kârbân içre gelen gam-bâr
ararsan işte ben

2. **gam-bâr:****Gazel 94**

Mısra: 8

*Gam saçan, gam
döken. II Sıkıntıyla dolu
olan âşık.*

Ol kemân-ebûlârın kasıd
idüp cânâ kıyar
Hicr-ile tahmîl olan gam-
bâr geldi hâtıra

gamdan âzâd olur mu:

1. **gamdan âzâd olur mu:-**
(u)r, -mu

Gazel 102

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sıkıntıdan, kederden
kurtulmak.*

Gören ol gonce ruhsârı olur
mu gamdan âzâd
Halâs olmak ne mümkündür
gönül mestânedir bence

gam-güsâr:

1. **gam-güsârım:-(i)m**

Gazel 101

Mısra: 1

*Hüznü gideren,
sıkıntıyı ortadan kaldıran
kişi. II Sevgili.*

Dil-figârım gam-güsârım
gelse yârım bu gece
Dide giryân cism büryân
oldu zârım bu gece

gam-hâne:

1. **gam-hâneyiz:-(y)iz**

Gazel 51

Mısra: 10

*Hüzün evi. II Âşıkların
gönlünün sürekli hüznün
barındırması yönüyle hüznün
evine benzetilmesi.*

Rıfkıyâ tâlî' şikeste oldu
yokdur çâresi
Büsbütün hüzn-i elemle
sanki biz gam-hâneyiz

2. **gam-hânemiz:-miz**

Gazel 52

Mısra: 6

*Hüzün evi. II Âşığın
gönlünü kaplayan hüznün.*

Gam gam üste gelmededir
birbirin ta'kible
N'ola yâ Rab bir perîşân
olsa bu gam-hânemiz

3. **gam-hânedir:-dir**

Gazel 54

Mısra: 6

Keder, sıkıntı evi.

İçürme câm-ı engûru bana
la'lin şarâbı ver
Ki sen sâkî-i devrânın
cihân gam-hânedir sensiz

gam-ı firâka düşmüş:

1. **gam-ı firâka düşmüş:-**
müş

Gazel 97

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık acısı çekmek.

Derd-ile üftâde kılmış
'andelîbi büsbütün
Zâr gam-ı firâka düşmüş
bakdım ol bülbüllere

gamlan:

1. **gamlanmasın:-ma, -sın**

Gazel 82

Mısra: 2

*Kederlenmek,
hüzünlenmek.*

Hasret-i la'l-i lebinle
dîdemiz nemlenmesin
Âh u giryân etmeyince
gönlümüz gamlanmasın

gamlar yedigin:

1. **gamlar yedigin:-dik, -**
(i)n

Gazel 18

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Üzülmek, sıkıntıya
girmek.*

Bu fena-yı dehr içinde şâd u
hurrem olmadım
Mihnet-i dünya için ol
yedigin gamlar 'abes

gamze:

1. **gamzesi:-(s)i**

Gazel 113

Mısra: 10

*Yan bakış. II Sevgilinin
süzgün, gönül alıcı,
etkileyici, yaralayıcı bakışı.*

Nîm-nigâhla çeşm-i mesti
'âlemi etmiş harâb
Gamzesi deldi bu bagrım
sinemiz virânesi

gamze-i gammâza:

1. **gamze-i gammâza:-a**

Gazel 89

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) fitne
çıkarıcı bakışı.*

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Çün nahîf meftûn olup bir
gamze-i gammâza ben

ganî:

1. **ganî:**

Gazel 19

Mısra: 9

*Çok zengin, hiçbir şeye
muhtaç olmayan, muhtaç
olunan. II Allah.*

Rıfkıyâ çünkü ezelden yazdı
levhe ol Ganî
Eylesem çokça du'âyı bir
kabûl olmaz mı hiç

garaz:

1. **garazım:-(i)m**

Gazel 30

Mısra: 7

İstek, arzu.

Der ü hâkine yüzüm
sürmededir hep garazım
Hâslı matlab için beste-
miyân olmalıdır

garb iline düşmüşüm:

1. **garb iline düşmüşüm:**

Gazel 72

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

?

Düşmüşüm garb iline ey
cân cihândan çekdim el
Terk-i diyâr eyleyüp hem
cânândan çekdim el

garîb:

1. **garîb:**

Gazel 43

Mısra: 9

Kimsesiz, zavallı, aciz.

II Âşık.

Bu garîb bî-çâre Rıfkî yandı
hüsnün şem'ine
Subh u şâm aglamakdan
'âciz oldum ey 'Ömer

2. **garibin:-(i)n**

Gazel 55

Mısra: 2

Kimsesiz, zavallı, aciz.

II Âşık.

Âhu gözlü bir periye
gönüm olmuşdur heves
Olmadı ben tek garibin nale
vü feryâd-res

3. **garîb:**

Gazel 69

Mısra: 6

Kimsesiz, zavallı, aciz.

II Âşık.

Ditreşir gerdânda mûlar her
biri bir kan ider
Ben garîb dil-hasteye hem
bî-emândır perçemin

4. **garîb:**

Gazel 86

Mısra: 10

Kimsesiz, zavallı, aciz.

II Âşık.

'Ömrüm oldukça yanarım
âteş içre ben Halîl
Sen de bilmem bu garîb
Rıfkîyî n'etdin n'eyledin

garîb bî-çâreve:

1. **garîb bî-çâreve:-ye**

Gazel 13

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kimsesi olmayan,
zavallı, çaresiz.*

Ben garîb bî-çâreye rahm
itmedin Rıfkî gibi
Bu cesed içre yanan pür-
nârıma kimdir sebeb

garîb üftâdeve:

1. **garîb üftâdeye:-(y)e**

Gazel 46

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zavallı, aciz, çaresiz,
düşkün. II Âşık.*

Ben garîb üftâdeye rahm
itmedin bir kez n'ola
'Aşk zehrin nûş iden bir
bâde görmüş var mıdır

garîk-i bahr-ı 'isyânım:

1. **garîk-i bahr-ı**

'isyânım:-(i)m

Gazel 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İsyân denizinde
boğulmak, günaha
bulaşmak, günahkâr olmak.*

Ben garîk-i bahr-ı 'isyânım
meded kıl sen bana
Düşmüşüm elden ayakdan
yok dutarım yâ Resûl

garîk-i bahr-ı tugyânda:

1. **garîk-i bahr-ı**

tugyânda:-da, -

Gazel 33

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Taşmış denizde
boğulmak.*

Boyumdan aşdı hûn-ı 'aşkı
şimdi ben bilemedim
Garîk-i bahr-ı tugyânda
cânım bir bâda kalmışdır

garîk-i bahr-ı tugyanım:

1. **garîk-i bahr-ı**

tugyanım:-(i)m

Gazel 17

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Günah denizinde
boğulmak.*

Günâh-âlûde oldum çün
garîk-i bahr-ı tugyânım
Hemân baht-ı siyâhımdır
degildir kimseler bâ'is

2. **garîk-i bahr-ı**
tugyanım:-(ı)m

Gazel 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Taşmış denizde
boğulmak. II Günah
denizinde boğulmak.*

Günâh hem-kâr-ı 'ısyânım
meded kıl yâ Resûlallâh
Garîk-i bahr-ı tugyanım
meded kıl yâ Resûlallâh

gark ider:

1. **gark ider:- (e)r**

Gazel 35

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Boğmak, batırmak.

Bahr-ı 'aşkın gark ider çün
'âşık-ı şeydâları
Mevc urunca her birin
tûfâna teşbîh etdiler

gark oluben:

1. **gark oluben:-uben**

Gazel 72

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Boğulmak.

Çarh-ı devrânın elinden
terk-i dünyâ olmuşum
Bahr-ı gamda gark oluben
şimdi cândan çekdim el

gark-ı tufân ol:

1. **gark-ı tufân ol:**

Gazel 31

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şiddetli yağmur içinde
boğulmak. II Gam ve
kederle dolmak.*

Rıfkı tek baht-ı siyâh hiç
görmedim 'âlemde
Kalmışım girdâb-ı gamda
gark-ı tufân ol da gör

gavgâ eder:

1. **gavgâ eder:- (e)r**

Gazel 37

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Birbiriyle dövüşmek,
tartışmak.*

Râh-ı 'aşkında bugün gavgâ
eder mestâneler
Hûn eder bagrını her-dem
hicr-ile dîvâneler

gavgâya düşmüş:

1. **gavgâya düşmüş:-müş**

Gazel 91

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kavgaya tutuşmak. II
Âşıkların sevgilinin siyah
uzun saçlarından dolayı
birbirine düşmesi.*

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne
Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

2. **gavgâya düşmüş:-müş**

Gazel 91

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kavgaya tutuşmak. II
Âşıkların sevgilinin siyah
uzun saçlarının etkisiyle
birbirlerine düşmesi,
karışıklık çıkması.*

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne
Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

gâvr:

1. **gâyri:-i**

Gazel 100

Mısra: 9

Başkası, başka kimse.

Rıfkıyâ 'âlemde sensin
gâyri yâri n'eylestün
Âh kim yandım elinden bî-
mecâl oldum yine

gayret-i 'aşkımla:

1. **gayret-i 'aşkımla:- (ı)m,**
-la

Gazel 32

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliye ulaşmak için
çabalama.*

Yâri agyâr-ile gördüm 'ayş
u nûş etmektedir
Gayret-i 'aşkımla gönül
yâriden menfûr olur

gavr-hâl oldum:

1. **gayr-hâl oldum:-dum**

Gazel 100

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Perişan olmak,
acınacak durumda olmak,
mahvolmak.*

Yakdı 'aşkın âteşi bu 'âşık-ı
bî-çâreyi
Kıl terahhum lutf-ile sen
gayr-hâl oldum yine

gavrî:

1. **gayrîlere:** -ler, -e

Gazel 39

Mısra: 9

*Başkası, yabancı. II
Sevgiliden başka herkes.*

İlticâ etdirme şâhım Rıfkîyi
gayrîlere
Âfitâb-ı tal'atın kim dediler
şems ü kamer

2. **gayrî:**

Gazel 53

Mısra: 3

Başka.

Hayâl-i dil-rübâdan gayrî
yok zerre efkârım
Gönül ârzû ider dâ'im
sadâsı artar eksilmez

3. **gayrîya:-(y)a**

Gazel 62

Mısra: 7

*Başka bir kimse,
başkası. II Âşık.*

Bî-mürüvvetdir rakîbden
gayrîya itmez nazar
Ey gönül ol dilber-i ra'nâyâ
sen et elvedâ'

4. **gayrî:**

Gazel 62

Mısra: 10

Başka.

Gözle 'âdet-i ezelden 'âşıkâ
eyler cefâ
Rıfkıyâ cevri ü cefâdan
gayrî yokdur bir metâ'

5. **gayriden:-den**

Gazel 63

Mısra: 10

*Başkası, başka bir
kimse. II Sevgiliden başka
herkes.*

Yoluna etdim fedâ bu cân u
ten Rıfkî gibi
Ben seni gördüm görelî
gayriden etdim ferâğ

gavr-ı râhatdan lezîz:

1. **gayr-ı râhatdan lezîz:**

Gazel 28

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Huzurdan başka
kıymetli, güzel olan bir şey.*

Zahmet-i derd ü meşakkat
çekmeye degmez gönül
Devran içre görmedim ben
gayr-ı râhatdan lezîz

gavr-i zencîr:

1. **gayr-i zencîr:**

Gazel 107

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin zincir gibi
uzun saçından başka bir
saç.*

Egilemez zülf-i canândan
gayr-i zencîr şimdilik
Egledürse perişân kâkül
cevân egler beni

gavriden çâremiz yok:

1. **gayriden çâremiz yok:-
miz**

Gazel 50

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başka bir kimseden
kurtuluş yolu aramamak. II
Âşığın Allah'tan
başkasından kurtuluş yolu
aramaması, tek çarenin
Allah olması.*

Bir 'acâyib derde düşdüm
kimseden yokdur meded
Dergeh-i Hakka sığındım
gayriden yok çâremiz

2. **gâyriden çâremiz yok:**

Gazel 50

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Başka bir kimseden
kurtuluş yolu aramamak. II
Âşığın aşk hastalığına olan
tek çarenin sevgiliye
ulaşmakla mümkün olması.*

Hicrini efzûn edüp hasretle
koyma Rıfkıyı
Sâhib-i lutf u'atâsın
gâyriden yok çâremiz

geç:

1. **geç:**

Gazel 20

Mısra: 6

Ayrılıp gitmek.

Görmedim dehr içre ben de
bir karâr üzre olan
Kizbine aldanma ey dil ol
fenâdan sen de geç

2. **geç:**

Gazel 20

Mısra: 1

*Vazgeçmek, bırakmak,
terk etmek.*

Ey gönül vaz gel cüvândan
bî-vefâdan sen de geç

Dost-ı sâdık sen ararsan cân
u tenden sen de geç

3. geç:

Gazel 20

Mısra: 4

*Vazgeçmek, bırakmak,
terk etmek.*

İsteme câh u menâsib zînet-
i dünyâyı ko
Devlet-i Dârâ için hem
bunca âhdan sen de geç

4. geç:

Gazel 20

Mısra: 8

*Vazgeçmek, bırakmak,
terk etmek.*

Et kanâ'at künc-i mihnet
üzre eyle bir karâr
Tâc u taht u şevket ü zîbâ
cihândan sen de geç

5. geç:

Gazel 20

Mısra: 10

*Vazgeçmek, bırakmak,
terk etmek.*

Hırka-pûş olsan n'ola Rıfkî
misâli böylece
Git tarîk-i Hakk'a bir dem
nîk ü bedden sen de geç

6. geçirdin:-(i)r, -din

Gazel 33

Mısra: 9

Yaşamak.

Geçirdin zevk-i dünyâdan
bu Rıfkîyi bi-hamdi'llah
Tahayyür içre 'âlemde
hemân üftâde kalmışdır

7. geçer:-(e)r

Gazel 90

Mısra: 3

*Zamanın ilerlemesi,
geçip gitmesi.*

Şeb u rûz nâr-ı hicrinle
geçer 'ömrüm olur âhir
Niçe demler bu âteşde dil ü
câna 'azâb olsun

8. geçer:-(e)r

Gazel 73

Mısra: 7

Yaşanıp tükenmek.

Hayâlinle geçer günler ki
yokdur sabrına çâre
Lebinden bûseyi ihsân bana
kıl hey mededgâhım

gece:

1. geceler:-ler

Gazel 32

Mısra: 3

*Güneş battıktan sonra
başlayıp gün ağarincaya
kadar geçen zaman.*

Tâ geceler subha-dek fikrim
hayâl-i yâr-ile
Dil perîşân olmuş-iken cân
niçe mesrûr olur

2. gece:

Gazel 73

Mısra: 3

*Güneş battıktan sonra
başlayıp gün ağarincaya
kadar geçen zaman.*

Cemâlin şem'ine yandım
gece pervâne gibi
Mürüvvet yok mudur sende
bir ihsân kıl bana şâhım

3. gece:

Gazel 101

Mısra: 1

*Güneş battıktan sonra
başlayıp gün ağarincaya
kadar geçen zaman.*

Dil-figârım gam-güsârım
gelse yârim bu gece
Dide giryân cism büryân
oldu zârım bu gece

4. gece:

Gazel 101

Mısra: 2

*Güneş battıktan sonra
başlayıp gün ağarincaya
kadar geçen zaman.*

Dil-figârım gam-güsârım
gelse yârim bu gece
Dide giryân cism büryân
oldu zârım bu gece

5. gece:

Gazel 101

Mısra: 4

*Güneş battıktan sonra
başlayıp gün ağarincaya
kadar geçen zaman.*

Çeşm-i âhû şöyle yakdı kim
çerâg-ı hüsnüde
Vasf olunmaz subha-dek bu
nâle zârım bu gece

6. gece:

Gazel 101

Mısra: 6

*Güneş battıktan sonra
başlayıp gün ağarincaya
kadar geçen zaman.*

'Arş-ı a'lâya çıkardı dūd-ı
âhım 'aşk-ile
Bunca efgan bunca nâlân
bunca nârım bu gece

7. gece:

Gazel 101

Mısra: 8

*Güneş battıktan sonra
başlayıp gün ağarincaya
kadar geçen zaman.*

Hüsn-i rûyun aldı gönlüm
eyledi esîr-i 'aşk
Zerreves etmem şikâyet
hâksârım bu gece

8. gece:

Gazel 101

Mısra: 10

*Güneş battıktan sonra
başlayıp gün ağarincaya
kadar geçen zaman.*

Sen hakâretle bana etme
nazar ey dil-rübâ
Bî'llahi çeşm-i siyâhdan bî-
karârım bu gece

9. gece:

Gazel 101

Mısra: 12

*Güneş battıktan sonra
başlayıp gün ağarincaya
kadar geçen zaman.*

Ben sana kul olmak
isterdim velâkin o rakîb
Ber-murâd olmaya koymaz
ben yanarım bu gece

10. gece:

Gazel 101

Mısra: 14

*Güneş battıktan sonra
başlayıp gün ağarincaya
kadar geçen zaman.*

Tel tel olmuş perçemin
Rıfkîyi etmiş kayd u bend
Söylemem kimseye hâlim
şermsârım bu gece

11. geceler:-ler

Gazel 112

Mısra: 5

*Güneş battıktan sonra
başlayıp gün ağarincaya
kadar geçen zaman.*

Nagmeler urdum bugün
feryâd-ile tâ geceler
Mürgi-i şeydâ gibi ben
eyledim çok cehcelî

gece gündüz:

1. gece gündüz:

Gazel 16

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

"Sürekli, ara
vermeden" anlamında
kullanılan ikileme.

Gece gündüz terk-i râhat
eyledin Rıfkî gibi
Nush u pendim dinleyüp
sen zâr u giryânı unut

2. gece gündüz:

Gazel 110

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sürekli, devamlı.

Senden özge yâri n'eyler bu
dil-i dîvâne kim
Gece gündüz pür-hayâlin
terk-i 'âr etdi beni

geçmiş olan:

1. geçmiş olan:-an

Gazel 105

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Geçip gitmek, geçmişte
kalmak.*

Vâdi-i hayretde kaldım ey
cevân insâfa gel

Bir kere bakmaz mısın sen
geçmiş olan Vâmuka

gedâ:

1. **gedâlar:-lar**

Gazel 19

Mısra: 8

Aciz, çaresiz, düşkün.

II Âşık.

Her seher hüsnün bağında
bülbül-i şeydâ gibi
Ben gibi kemter gedâlar
zârilere kılmaz mı hiç

2. **gedâ:**

Gazel 21

Mısra: 8

Aciz, çaresiz, düşkün.

II Âşık.

Tercemânsız feth ider
ebsem de olsa bir kişi
Ben gedâ bî-çâreninsin
almasın 'ârım kadeh

3. **gedâ:**

Gazel 61

Mısra: 3

Aciz, çaresiz, düşkün.

II Âşık.

Ben gedâ üftâde oldum bâb-
ı lutfunda begim
Bûse ihsânından rahm et
eyleyelim el-vedâ'

4. **gedâlara:-lar, -a**

Gazel 90

Mısra: 12

Aciz, çaresiz, düşkün.

II Âşık.

N'ola bir nîm-nazar kılsan
bu Rıfkî bendene şâhım
Terahhum kıl gedâlara eger
dersen sevâb olsun

5. **gedâya:-(y)a****Gazel 111**

Mısra: 7

*Aciz, çaresiz, düşkün.**II Âşık.*

Merhamet kıl ben gedâya
hâlîme eyile nazar
Söyledikde rahm edüp
‘âşıkla dil bağladı

gedâ üftâdeve:1. **gedâ üftâdeye:-(y)e****Gazel 39**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yoksul, düşkün, zavallı
kimse. II Âşık.*

Nîm-nazarla rahm kılsan
ben gedâ üftâdeye
Ser-fürû oldum yolunda çün
görürsün her seher

gedâ-yı kemterim:1. **gedâ-yı kemterim:-(i)m****Gazel 14**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aciz, zavallı bir kul.*

Rıfkıyâ rıfk-ile taltîf eylesin
Allah için
Ben gedâ-yı kemterim
‘âşıkla oldum pür-‘azâb

gel:1. **gelmemiş:-me, -miş****Gazel 10**

Mısra: 7

*Dünyaya gelmek,
doğmak.*

Gelmemiş mislin cihâna bî-
bedelsin sevdigim

N’eyleşem bilmem ne itsem
hûri vü gılmân sana

2. **gelmemiş:-me, -miş****Gazel 88**

Mısra: 5

*Dünyaya gelmek,
doğmak.*

Gelmemiş mislin cihâna bî-
nazîrsin sevdigim
Gonce-i nev-reste için
gelmişim gülzâre ben

3. **gelmişim:-miş, -(i)m****Gazel 2**

Mısra: 12

*Mesafe kat etmek, bir
yerden bir yere ulaşmak.*

Ser-fürû etdirme yâ Rab
kula Rıfkî kulumu
Yüzümü dergâha dutup
gelmişim yâ Rab meded

4. **geldim:-di, -m****Gazel 13**

Mısra: 3

*Mesafe kat etmek, bir
yerden bir yere ulaşmak.*

Sâ’ilim kapuna geldim bir
zekât-ı hüsn için
Redd edüp mahzûnluğuma
söyle ki kimdir sebep

5. **gelse:-se****Gazel 15**

Mısra: 9

*Mesafe kat etmek, bir
yerden bir yere ulaşmak.*

Rıfkı der ki gelse cânân
togru kabrim üstüne
Belki toprak içre yatan
cismime gelür hayât

6. **gelmiş:-miş****Gazel 37**

Mısra: 8

*Mesafe kat etmek, bir
yerden bir yere ulaşmak.*

Ey melek-sîmâ senin ol
şîve-i refâtına
Seyr için gelmiş bugün hep
‘âkil ü vezâneler

7. **gelse:-se****Gazel 42**

Mısra: 8

*Mesafe kat etmek, bir
yerden bir yere ulaşmak.*

Hicrân odına yandı canım
çâresi yokdur
Gelse tabibim görse sinem
yaralar emler

8. **gel:****Gazel 45**

Mısra: 8

*Mesafe kat etmek, bir
yerden bir yere ulaşmak.*

Hasretin-ile niçe sabr
ideyim Yûsuf-cemâl
Gel göreyim mâh cemâlin
bu zamân turdukça tur

9. **gelen:-en****Gazel 81**

Mısra: 4

*Mesafe kat etmek, bir
yerden bir yere ulaşmak.*

Dil-harâbım âteş-i hicrinle
her-dem ey perî
Kârbân içre gelen gam-bâr
ararsan işte ben

10. **gelmişim:-miş, -(i)m****Gazel 88**

Mısra: 6

Mesafe kat etmek, bir yerden bir yere ulaşmak.

Gelmemiş mislin cihâna bî-nazîrsin sevdiğim
Gonce-i nev-reste için
gelmişim gülzâre ben

11. **gelen:-en**

Gazel 92

Mısra: 10

Mesafe kat etmek, bir yerden bir yere ulaşmak.

Safâ-yı dil-ile Rıfkî bütün
zevk-ı cihân olma
Gelen gitmiş bekâ mülküne
cevr-i kârbândır bu

12. **gelür:-(ü)r**

Gazel 92

Mısra: 8

Mesafe kat etmek, bir yerden bir yere ulaşmak.

Peşimân olmadan tizcek
düşür 'aklını ser üzre
Gider devlet gelür fûrkat ki
böyle bir zamândır bu

13. **gel:**

Gazel 97

Mısra: 10

İstek bildiren cümlelerin başında kullanılan kelime.

Dutdu bir pend ü nasihat
didiler kim Rıfkıya
Açma hâlin gel sakın sen
bilmeyen câhillere

14. **gel:**

Gazel 102

Mısra: 7

İstek bildiren cümlelerin başında kullanılan kelime.

Hakâretle gel ey cânâ bana
bakma kerem kıl sen
Kulum ben bâb-ı lutfunda
rakîb bî-gânedir bence

15. **gel:**

Gazel 68

Mısra: 5

Uğramak, buyurmak.

Kaçma buradan gel yanıma
şâh-ı cihânım
Derdime devâ etmez iken
sen talana düşürdün

16. **gelse:-se**

Gazel 101

Mısra: 1

Uğramak, buyurmak.

Dil-fiğârım gam-güsârım
gelse yârim bu gece
Dide giryân cism büryân
oldu zârım bu gece

17. **gel:**

Gazel 61

Mısra: 6

*"Buyur, haydi gel!"
anlamlarında kullanılan bir davet, çağırma sözü.*

Takdir-i rûz-ı ezelde ayrılık
bugün imiş
Emr-i Hakka râzıyım gel
eyleyelim el-vedâ'

18. **gel:**

Gazel 102

Mısra: 10

*"Buyur, haydi gel!"
anlamlarında kullanılan bir davet, çağırma sözü.*

Hırâmân gezdigin yerde
harâb etdin cihânı hep
Gel âbâd eyle gönlümü
bütün vîrânedir bence

19. **gel:**

Gazel 112

Mısra: 4

*"Buyur, haydi gel!"
anlamlarında kullanılan bir davet, çağırma sözü.*

Haste vü bî-mâra derler çün
devâdır câm-ı leb
Gel zekât-ı hüsnünü ihsân
kıl ey şehenşchi

20. **gel:**

Müstezad 1

Mısra: 10

*"Buyur, haydi gel!"
anlamlarında kullanılan bir davet, çağırma sözü.*

Derdime devâ sende olur
dil-ber-i ra'nâ
Gel yakma bu cânım

21. **geldi:-di**

Gazel 59

Mısra: 1

*Belirmek, ortaya
çıkma. II Büyümeye
başlamak.*

Çâr ebrû oldu cânân şimdi
geldi veche hat
Mushaf-ı rûyunda gördüm
tâze nev-res tâze hat

ger:

1. **ger:**

Gazel 15

Mısra: 4

Eğer.

Nazre söylemek muhâldir
hem vazîfem yok benim
Ger beğenmezsen bu şi'rim
n'eyleyem ey 'âli-zât

2. ger:

Gazel 18

Mısra: 7

Eğer.

Yok vefâsı ger olursa hân u
sultân 'âleme
Görmemiş nef'ini kimse
dökdüğü demler 'abes

3. ger:

Gazel 28

Mısra: 10

Eğer.

Rıfkıyâ evlâd u mâldan
olmadı bir fâ'ide
Ger irişse lutf-ı Bârî bana
yok andan lezîz

4. ger:

Gazel 29

Mısra: 5

Eğer.

Ger kemend-i zülfüne bend
olsa 'âşık dünyede
Kul olup gezmek onunla
cümle cânından lezîz

5. ger:

Gazel 29

Mısra: 8

Eğer.

Meclis-i pîr-i mugânda
cilve eyler herkese
Ger içerssem bâdesin ben
âb-ı hayvândan lezîz

6. ger:

Gazel 43

Mısra: 7

Eğer.

Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder gibi

Gördüğümde cân u dilden
'âşık oldum ey 'Ömer

7. ger:

Gazel 48

Mısra: 6

Eğer.

Eyledüm ta'rif-i hâlim
kimseden yokdur meded
Rahm-ı dil-ber ger tokunsa
derdimiz sıhhatlenür

8. ger:

Gazel 87

Mısra: 7

Eğer.

Ger seversen Hazret-i 'Îsâyı
sen ey püser
Leblerinden ben fakîre bûse
ihsân et cevân

9. ger:

Gazel 109

Mısra: 5

Eğer.

Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder misâl
'Aklımı gâret edüben târ-
mârım togrusu

gerçi:

1. gerçi:

Gazel 28

Mısra: 7

Aslında.

Gerçi afzânına gıpta
etmedesin dâ'imâ
Devlet-i Dârâ ne lâzım
sıhhat-i cândır lezîz

gerdân:

1. gerdânda:-da

Gazel 69

Mısra: 5

*Boyun. II Sevgilinin
boynu.*

Ditreşir gerdânda mûlar her
biri bir kan ider
Ben garîb dil-hasteye hem
bî-emândır perçemin

gerden:

1. gerden:

Gazel 69

Mısra: 3

*Boyun. II Sevgilinin
boynu.*

Gerden üzre ceng ider ol
hâl-i Hindûlar ile
Gûyiyâ Keyhüsrev-i sâhib-
kırândır perçemin

2. gerdene:-e

Gazel 103

Mısra: 7

*Boyun, gerdan. II
Sevgilinin boynu.*

Sim ü kâfûri gerdene
sarılmış o siyâh mûlar
'Acebdır kim o ebrûlar
düşürdü çün beni zâre

gerden-i sîmîne:

1. gerden-i sîmîne:-e

Gazel 88

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp
İfade**

*(Sevgilinin) gümüşü
andıran beyaz boynu.*

Gerden-i sîmîne dökmüş
siyeh-i gîsûları
Şevk-ı dille mübtelâ oldum
gül-i ruhsâre ben

gerdis:

1. **gerdişinden:-i, -(n)den****Gazel 32**

Mısra: 2

Dönme, dönüş. II

*Dokuzuncu felek olan Atlas
feleğinin diğer feleklerden
farklı olarak doğudan
batıya dönmesi ve diğer
felekleri de kendi
yörüngesinde zorlaması.*

Dil-harâbım sanmasın kim
lutf-ile ma'mûr olur
Çarh-ı kec-rev gerdişinden
bu gönül meksûr olur

gerdiş-i evvâm:1. **gerdiş-i evvâm:****Gazel 98**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Zamanın akıp gitmesi,
boşa geçen vakit. II
Sevgiliden ayrı geçirilen
her vakit.*

Gerdiş-i evvâm elinden
sînemi çâk eyledim
Kevkeb ü baht-ı siyâhım
şimdi geldi hatıra

2. **gerdiş-i evvâm:****Gazel 78**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Zamanın akıp gitmesi,
boşa geçen vakit. II
Sevgiliden ayrı geçirilen
her vakit.*

Gerdiş-i evvâm elinden âh u
feryâd eyledim
Tîg-i hicr-ile derûnum külli
berbâd eyledim

gerdûn-ı felek:1. **gerdûn-ı felek:****Gazel 42**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dönen, devreden felek.*

Gerdûn-ı felek takdı yine bu
boynumuza tug-ı sitemler
Birbir ardınca gelür derd-i
cevân hicr-ile gamlar

gerek:1. **gerek:****Gazel 14**

Mısra: 5

Lazım.

Zâr u giryân eyleyüp her
demde yalvarmak gerek
Lâ-cerem eyler terahhum
gönlünü etmez harâb

2. **gerekdir:-dir****Gazel 49**

Mısra: 9

Lazım.

Rıfkıyâ gûşe-nişin olmak
gerekdir cümleden
Çarh-ı devrân döndüğünde
biz de nevbet bekleriz

3. **gerekdir:-dir****Gazel 52**

Mısra: 10

Lazım.

Resen-i ümmîd Rıfkî
bagladı Allâha kim
Feth-i bâb itse gerekdir bir
gün ol Sübhânımız

gest idüp gezse:1. **gest idüp gezse:-se****Gazel 19**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gezip dolaşmak.*

Bu benim dîvâne gönlüm
şâd olup gülmez mi hiç
Geşt idüp gezse cihâmı
yârini bulmaz mı hiç

gest ü devrân:1. **gest ü devrân:****Gazel 74**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gezip dolaşmak.*

Tarz-ile bir hōş edâsı serden
aldı 'âklımı
Serserî Mecnûn misâli geşt
ü devrân aqlarım

gest-i devrân:1. **gest-i devrân:****Gazel 31**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünyayı dolaşmak.*

Ey felek sen de benim tek
hicr ü nâlân ol da gör
Cism büryân geşt-i devrân
dîde giryân ol da gör

gest-i güzâr itsem:1. **gest-i güzâr itsem:-se, -m****Gazel 96**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gezip dolaşmak, bol
bol gezmek.*

Diyâr-ı gurbet içre ben yine
geşt-i güzâr itsem

Giyüp hırka-i 'abdâl
gezerem şeyhâne mey-hâne

gez:

1. **gezmeme:-me, -me**

Gazel 13

Mısra: 8

Dolaşmak, hareket etmek.

Ol rakîb-i bed-nigâhın derdi
olsun bî-devâ
Yâr-ile hem-derd olup bu
gezmeme kimdir sebab

2. **gezmek:-mek**

Gazel 29

Mısra: 6

Dolaşmak, hareket etmek.

Ger kemend-i zülfüne bend
olsa 'âşık dünyede
Kul olup gezmek onunla
cümle cânından lezîz

3. **gezdikçe:-dikçe**

Gazel 57

Mısra: 1

Dolaşmak, hareket etmek.

Ey perî gezdikçe her dem
ditreşir altında arz
Ferş kılmış rûyunu hem ol
ayak altında arz

4. **gezer:-(e)r**

Gazel 66

Mısra: 3

Dolaşmak, hareket etmek.

Niçeler üftâde olmuş âh
idüp aglar gezer
Sen hazer kıl inkisârdan
âteş-i sûzâna bak

5. **gezer:-(e)r**

Gazel 96

Mısra: 1

Dolaşmak, hareket etmek.

Benim ol şâh-ı Ken'ânım
gezer dîvâne mîvâne
Cemâl-i hüsnü dünyâyı alır
ferdâne merdâne

6. **gezerem:-(e)r, -(e)m**

Gazel 96

Mısra: 8

Dolaşmak, hareket etmek.

Diyâr-ı gurbet içre ben yine
geşt-i güzâr itsem
Giyüp hırka-i 'abdâl
gezerem şeyhâne mey-hâne

7. **gezdigin:-dig, -(i)n**

Gazel 102

Mısra: 9

Dolaşmak, hareket etmek.

Hîrâmân gezdigin yerde
harâb etdin cihânı hep
Gel âbâd eyle gönlümü
bütün vîrânedir bence

gibi:

1. **gibi:**

Gazel 10

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Aglayıp feryâd kıldım
bûlbûl-i şeydâ gibi
Gonca-i nev-reste derdüm
ey şeh-i devrân sana

2. **gibi:**

Gazel 13

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Ben garîb bî-çâreye rahm
itmedin Rıfkî gibi
Bu cesed içre yanan pür-
nârıma kimdir sebab

3. **gibi:**

Gazel 16

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Gece gündüz terk-i râhat
eyledin Rıfkî gibi
Nush u pendim dinleyüp
sen zâr u giryânı unut

4. **gibi:**

Gazel 17

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Cüdâ-yı yâr olaldan ben
dedim Rıfkî gibi her dem
Bu firâka sebab agyâr
degildir kimseler bâ'is

5. **gibi:**

Gazel 19

Mısra: 7

Benzetme edatı.

Her seher hüsnün bağında
bûlbûl-i şeydâ gibi
Ben gibi kemter gedâlar
zârilere kılmaz mı hiç

6. **gibi:**

Gazel 19

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Her seher hüsnün bağında
bûlbûl-i şeydâ gibi
Ben gibi kemter gedâlar
zârilere kılmaz mı hiç

7. **gibi:**

Gazel 23

Mısra: 1

Benzetme edatı.

Görmedim gülzâr içinde
sen gibi bir gül-şâh
Bûy-ı gülden olmuşum
mest eylerim çün âh vâh

8. gibi:

Gazel 24

Mısra: 7

Benzetme edatı.

Her seherle bâg-ı gamda
hicr ile bülbül gibi
Aglayup fûrkatle çaldım
nagme-i nâlân meded

9. gibi:

Gazel 24

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Derd ü gam içre sinenin çâk
çâk Rıfkî kulun
Kül gibi yakmış vücûdum
âteş-i hicrân meded

10. gibi:

Gazel 25

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Rûz u şeb fikr-i hayâl-i
vuslatın gönlümde derd
Mevc-i deryâ gibi sînem
üzre eyler cezr ü med

11. gibi:

Gazel 25

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Pertev-i hüsn ü cemâlin
şu'ledâr olmuş yine
Görmemiş kimse cihânda
sen gibi bir serv-kad

12. gibi:

Gazel 28

Mısra: 1

Benzetme edatı.

Sihhat-i beden gibi yokdur
cihânda şey lezîz
Varlık ile sihhât olsa
cümleden a'lâ lezîz

13. gibi:

Gazel 35

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Salınup reftâr edersin Âsaf
u Cemşîd gibi
Söylenür dillerde nâmın
hâna teşbîh etdiler

14. gibi:

Gazel 35

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Yandırır pertev-i hüsnün
'âlem içre Rıfkıyı
Serserî Mecnûn gibi dîvâne
teşbîh etdiler

15. gibi:

Gazel 38

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Hasret-i la'l-i lebinle
dîdelerden kan gider
Misl-i Ceyhûn gibi durmaz
gûyiyâ 'ummân gider

16. gibi:

Gazel 39

Mısra: 1

Benzetme edatı.

Ey perî hüsnün gibi ben
görmedim bir hûb püser

Aldı 'aklını başımdan
koymadı hem tâb u fer

17. gibi:

Gazel 43

Mısra: 7

Benzetme edatı.

Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder gibi
Gördüğümde cân u dilden
'âşık oldum ey 'Ömer

18. gibi:

Gazel 46

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Sabrıma yokdur tahammül
Rıfkı tek âh eyledim
Ben gibi bir hicr-ile üftâde
görmüş var mıdır

19. gibi:

Gazel 58

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Ben gibi bir 'âşık-ı şeydâyâ
rahm etmezdi hiç
Tıfıdır bilmez diyüben
eyledim ol câna 'arz

20. gibi:

Gazel 63

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Yoluna etdim fedâ bu cân u
ten Rıfkı gibi
Ben seni gördüm görelî
gayriden etdim ferâğ

21. gibi:

Gazel 73

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Cemâlin şem'ine yandım
gece pervâne gibi
Mürüvvet yok mudur sende
bir ihsân kıl bana şâhım

22. **gibi:**

Gazel 88

Mısra: 13

Benzetme edatı.

Görmedim Bagdâd içinde
sen gibi bir meh-likâ
Çâre yok mecbûrun oldum
düşmüşüm bir dâra ben

23. **gibi:**

Gazel 88

Mısra: 15

Benzetme edatı.

Niçeler Rıfkî gibi yâr
olmamı ârzû eder
Bende oldum n'eyleyem
'ankâ gönüllü yâre ben

24. **gibi:**

Gazel 89

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Hüsnü Yûsufdan mı aldın
eyledin teshîr beni
'Âşk-ile Ya'kûb gibi
düşdüm gam u âvâre ben

25. **gibi:**

Gazel 91

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Görmedi Rıfkî kulun sen
gibi ra'nâ dilberi
Gül-i nesrîn misâli hoş
açılmış mâh-rû

26. **gibi:**

Gazel 103

Mısra: 1

Benzetme edatı.

Dil-i pür-hûnuma var mı
'aceb sen gibi meh-pâre
Hadengin zahmdan sîne
bütün olmuş durur yare

27. **gibi:**

Gazel 105

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Gözlerin âhû gibi yakdı
cihânı ser-te-ser
Nâr-ı 'aşkıdan bu Rıfkî
çıkıdı kûh u şâhika

28. **gibi:**

Gazel 107

Mısra: 7

Benzetme edatı.

'Âlemi aldı ziyâsı pertev-i
hûrşîd gibi
Hükm ider Kâfdan Kafa
hem böyle hân egler beni

29. **gibi:**

Gazel 112

Mısra: 1

Benzetme edatı.

Gülşen-i hüsnün gibi yok
'âşıkın seyrângehi
Şem'-i rûyun görse âdem
istemez mihr ü mehi

30. **gibi:**

Gazel 112

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Nagmeler urdum bugün
feryâd-ile tâ geceler
Mürgi-i şeydâ gibi ben
eyledim çok cehcehî

31. **gibi:**

Gazel 112

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Kim sana akrân olurmuş
dil-berim hûrî-sıfat
Görmedim mislin cihânda
sen gibi bir eşbehi

32. **gibi:**

Gazel 112

Mısra: 11

Benzetme edatı.

Ser-nigûn etdi beni Rıfkî
gibi ol sûz-ı 'aşk
Künc-i 'uzlet üzre kaldım
işte ben mâ-teştehî

33. **gibi:**

Gazel 113

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Şem'-i hüsn mübtelâyım
olmuşum dîvânesi
Sevdiğimin var mı ey dil
ben gibi pervânesi

gıpta etmedesin:

1. **gıpta etmedesin:-me, -de, -sin**

Gazel 28

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Özenme, imrenme.

Gerçi afzânına gıpta
etmedesin dâ'imâ
Devlet-i Dârâ ne lâzım
sıhhat-i cândır lezîz

giç:

1. **giçer:-(e)r**

Gazel 102

Mısra: 14

*Zamanın ilerlemesi,
geçip gitmesi.*

Senin hüsn-i zekât-içün bu
Rıfkı emmek ister leb
Hayâlinle giçer günler bu
söz nâ-dânedir bence

gid:**1. gider:-(e)r****Gazel 38****Mısra: 8**

*Uzaklaşmak, bir
yerden bir yere hareket
etmek.*

Birbirin ardınca gelmek
üzredir 'aşk u belâ
Bâr-ı gamlar bağlanur gûyâ
ki bir kervân gider

2. gider:-(e)r**Gazel 38****Mısra: 2**

*Bir yere ulaşmak,
uğramak.*

Hasret-i la'î-i lebinle
dîdelerden kan gider
Misl-i Ceyhûn gibi durmaz
gûyiyâ 'ummân gider

3. gider:-(e)r**Gazel 38****Mısra: 4**

*Bir yere ulaşmak,
uğramak.*

Şiddet-i nâra ne mümkün
sabr ede 'âşıkların
Derd ü 'aşkından semâyâ
âh-ile efgân gider

4. gidüp:-(ü)p**Gazel 56****Mısra: 7**

*Bir yere ulaşmak,
uğramak.*

Nedendir günde agyâra
gidüp hürmet ider oldun
Bize de bir kere mihmân
ola sen bir kademler bas

5. giden:-en**Gazel 83****Mısra: 7***Akmak.*

Eşk-i çeşmim katre katre
sanki Ceyhûndur giden
Cûş edüp mevci kılınca sen
humârımdan sakın

6. gider:-(e)r**Gazel 92****Mısra: 8**

*Yok olmak, eser
kalmamak.*

Peşimân olmadan tizcek
düşür 'aklını ser üzre
Gider devlet gelür fûrkat ki
böyle bir zamândır bu

gıdâ:**1. gıdâsı:-(s)ı****Gazel 53****Mısra: 6***Kuvvet, güç, cesaret.*

Bugün ol âfeti gördüm
rakîble dest-be-dest olmuş
Sürûrundan ol agyârın
gıdâsı artar eksilmez

gılmân:**1. gılmâna:-a****Gazel 35****Mısra: 1**

*Yüzünde tüyü, bıyığı
çıkmamış genç, delikanlı.*

Mâh cemâlin ey şehim
gılmâna teşbîh etdiler
Lutf u ihsânın gören sultâna
teşbîh etdiler

gir:**1. girdim:-dim****Gazel 41****Mısra: 2**

*Bir yere ayak basmak,
dahil olmak.*

Bir büt-i tersâ elinden
gönlüm aglar hû çeker
Bâg-ı hüsnün içre girdim
dilim aglar hû çeker

girdâb-ı gam:**1. girdâb-ı gam:****Gazel 108****Mısra: 4****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

*Gam girdabı. II Keder
çıkmazı.*

Bahr-ı hicrâna düşürdün
gönlümün zevrâkını
Girdâb-ı gam içre cânâ
bagrımı hûn eyledi

girdâb-ı gamda kalmışım:**1. girdâb-ı gamda****kalmışım:-muş, -(ı)m****Gazel 31****Mısra: 12****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

*Sıkıntı ve keder gibi
zor bir durum içinde
kalmak.*

Rıfkı tek baht-ı siyâh hiç
görmedim 'âlemde
Kalmışım girdâb-ı gamda
gark-ı tufân ol da gör

girdab-ı hicrân içinde kalmışım:

1. **girdab-ı hicrân içinde kalmışım:** -mış, -(i)m

Gazel 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Baş edilmesi,
kurtulması zor bir acı
içerisinde kalmak.*

Girdab-ı hicrân içinde
kalmışım yâ Rab meded
Derd için dermâna muhtâc
olmuşum yâ Rab meded

girîbân:

1. **girîbânım:** -(i)m

Gazel 26

Mısra: 7

Elbise yakası.

Gam girîbânım dutuban çâk
çâk etse eger
Görmezim hakkımda yazık
diyecek bir hûb merd

giriftâr etmedin mi:

1. **giriftâr etmedin mi:** -me,
-dîn, -mî

Gazel 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yakalamak, esir
almak.*

Dâm-ı 'aşka sen giriftâr
etmedin mi 'âlemi
Hem benim 'aklım perîşân
eyledin sen dilrübâ

giriftâr-ı gam-ı hicr-ile:

1. **giriftâr-ı gam-ı hicr-ile:** -(i)le

Gazel 104

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılık derdine
yakalanmak.*

Senin hüsnün belâsına
düşüp âh eyledi Rıfkî
Giriftâr-ı gam-ı hicr-ile
mahzûn oldu gitdikçe

giryân:

1. **giryâna:** -a

Gazel 22

Mısra: 10

*Ağlayan, gözyaşı
döken (kişi). II Sevgili.*

Görmedi Rıfkî senin tek
terk-i nâmûs eyleyen
Nefsine rahm itmedin ki
ben diyem giryâna bah

2. **giryân:**

Gazel 44

Mısra: 9

*Gözyaşı dökmek,
ağlamak.*

Âh edüp giryân ile oldum
cüdâ ol yârdan
Rıfkı tek bir 'âşık-ı
şeydâdan el çekdim yeter

giryân eder:

1. **giryân eder:** -(e)r

Gazel 81

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlamak, gözyaşı
dökmek.*

'Âşık-ı sâdık yolunda Rıfkı
tek giryân eder
Hasretinle subh u şâm efkâr
ararsan işte ben

giryân ol:

1. **giryân ol:**

Gazel 31

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gözyaşı dökmek,
ağlamak.*

Ey felek sen de benim tek
hicr ü nâlân ol da gör
Cism büryân gest-i devrân
dîde giryân ol da gör

giryân oldu:

1. **giryân oldu:** -du

Gazel 109

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gözyaşı dökmek,
ağlamak.*

Sormaz oldun Rıfkı-i bî-
çâreyi şâhum yine
Âh u efgan dîde giryân oldu
kârım togrusu

git:

1. **git:**

Gazel 20

Mısra: 10

Varmak, ulaşmak.

Hırka-pûş olsan n'ola Rıfkî
misâli böylece
Git tarîk-i Hakk'a bir dem
nîk ü bedden sen de geç

2. **gitdim:** -dim

Gazel 61

Mısra: 1

Ayrılmak, uzaklaşmak.

İşte ben gitdim efendim
sana olsun el-vedâ'

Hâk-pâyım bûs ederek
eyleyelim el-vedâ'

3. **git:**

Gazel 65

Mısra: 9

Ayrılmak, uzaklaşmak.

Git efendim ikbal-i dîn-ile
sag ol sen hemân
Rıfkıyım bugünkü günde
meselvâr bu ayrılık

4. **gitmiş:-miş**

Gazel 92

Mısra: 10

Ayrılmak, uzaklaşmak.

Safâ-yı dil-ile Rıfkı bütün
zevk-ı cihân olma
Gelen gitmiş bekâ mülküne
cevr-i kârbândır bu

5. **gitdin:-din**

Gazel 8

Mısra: 8

Uzaklaşmak.

Çün cüdâ etdin beni sen
nâzlı yârimden benim
Rahm kılmam diyü gitdin
hem cevâb etdin bana

gitdikçe:

1. **gitdikçe:**

Gazel 104

Mısra: 1

Zaman geçtikçe,

gitgide.

Gönülde derd-i hicr-i yârim
efzûn oldu gitdikçe
Rakîbin sihr-ile cânım pür-
efsûn oldu gitdikçe

2. **gitdikçe:**

Gazel 104

Mısra: 2

*Zaman geçtikçe,
gitgide.*

Gönülde derd-i hicr-i yârim
efzûn oldu gitdikçe
Rakîbin sihr-ile cânım pür-
efsûn oldu gitdikçe

3. **gitdikçe:**

Gazel 104

Mısra: 4

*Zaman geçtikçe,
gitgide.*

Meger Leylî-sıfatsın sen
idersin 'âlemi huşyâr
Beni Mecnûna döndürdün
ciger hûn oldu gitdikçe

4. **gitdikçe:**

Gazel 104

Mısra: 6

*Zaman geçtikçe,
gitgide.*

Sana şems-i cihân dirsem
hatâ mıdır bana bilmem
Görenlerin dili birden ki
memnûn oldu gitdikçe

5. **gitdikçe:**

Gazel 104

Mısra: 8

*Zaman geçtikçe,
gitgide.*

Niçün sen nîm-nigâhınla
nazar kılmazsın ey dil-ber
Hal-i 'âşıkların ben tek
diger-gûn oldu gitdikçe

6. **gitdikçe:**

Gazel 104

Mısra: 10

*Zaman geçtikçe,
gitgide.*

Senin hüsnün belâsına
düşüp âh eyledi Rıfkı
Giriftâr-ı gam-ı hicr-ile
mahzûn oldu gitdikçe

giv:

1. **giyüp:-(ü)p**

Gazel 96

Mısra: 8

*Bir giyeceği bedenine
veya herhangi bir organına
geçirmek.*

Diyâr-ı gurbet içre ben yine
geşt-i güzâr itsem
Giyüp hırka-i 'abdâl
gezerem şeyhâne mey-hâne

gizli:

1. **gizlidir:-dir**

Gazel 110

Mısra: 7

*Herkes tarafından
bilinmeyen, açıklanmayan,
mahrem.*

Şîve-i refâtârı her-dem gönül
içre gizlidir
Kalmadı sabra mecâlîm pek
na-çâr etdi beni

gizlü nihân olmalıdır:

1. **gizlü nihân olmalıdır:-
malı, -dır**

Gazel 30

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gizli, saklı olmak.

Hüsn şem'inde terennüm
eylemiş pervâneves
Rıfkıda 'aşkın eseri gizlü
nihân olmalıdır

gizlü nihândan:

1. **gizlü nih ndan:-dan****Gazel 72**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Açıkça bilinmeyen,
ortada olmayan gizli.*

Sihhat ile y ri  r z  itmede
her dem gönül
  ik r kıldım bugün gizlü
nih ndan çekdim el

gizlü nih ndur:1. **gizlü nih ndur:-dur****Gazel 69**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Açıkça bilinip
görülmeyen, gizli.*

Hasret-i k k le Rıf   
idüp giry n ider
Bu gönülde derdi çok gizlü
nih ndur perçemin

gizl ce:1. **gizl ce:****Gazel 25**

Mısra: 6

*Kimseye belli etmeden,
fark ettirmeden.*

Ol siy   ebr ların almu 
yanagın  evresi
B seg  -ı    k ne oldu bir
gizl ce sed

2. **gizl ce:****Müstezad 1**

Mısra: 17

*Kimseye belli etmeden,
fark ettirmeden.*

Gizl ce sana bend eylemi 
gönlümü evvel
Ey gözleri    

g   r:1. **g   rm  :-m  ****Gazel 92**

Mısra: 2

*F ni  lemden ebedi
 leme g   ettirmek.*

Oturup kasr-ı  r nda deme
s bit mek ndır bu
Niçe bin    k-ı  eyd 
g   rm   bir cih ndır bu

gonca-i nev-reste:1. **gonca-i nev-reste:****Gazel 10**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yeni bitmiş, henüz
açılmamış g l.*

Aglayıp fery d kıldım
b lb l-i  eyd  gibi
Gonca-i nev-reste derdüm
ey   h-i devr n sana

gonce:1. **gonceden:-den****Gazel 105**

Mısra: 1

*Yaprakları henüz
açılmamış, tomurcuk
  linde bulunan g l.*

 emmi-r yun gonceden
artık degil mi    ka
Tig-ı gamzenden tokundu
gönlüme bir s  ika

gonce ru   r:1. **gonce ru   r:-ı****Gazel 102**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Henüz el de memi ,

*koklanmamı , açılmamış
güle benzeyen yanak. II
Sevgilinin g l gibi krmızı
yana ı.*

Gören ol gonce ru   r olur
mu gamdan  z d
Hal s olmak ne mümkindir
gönül mest nedir bence

gonce-i g l  r:1. **gonce-i g l  r:****Gazel 77**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*G l bahçesinin
goncası.*

G lsit n-ı dehr içinde sen
gülümsün bülbülüm
Gonca-i g l  r içinde sen
gülümsün bülbülüm

gonce-i hand n:1. **gonce-i hand n:****Gazel 91**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

G len gonca.

 te  almu   evre yanın   r
kızarmış m  h-r 
Gonca-i hand n mis li hem
açılmış m  h-r 

2. **gonce-i hand n:****Gazel 91**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

G len gonca.

 te  almu   evre yanın   r
kızarmış m  h-r 
Gonca-i hand n mis li hem
açılmış m  h-r 

gonce-i nev-reste:**1. gonce-i nev-reste:****Gazel 88**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yeni bitmiş, taze
gonca. II Sevgili.*

Gelmemiş mislin cihâna bî-
nazîrsin sevdigim
Gonce-i nev-reste için
gelmişim gülzâre ben

gönder:**1. göndermek:-mek****Gazel 96**

Mısra: 6

*Gitmesini sağlamak,
yollamak.*

Muhabbet bâdesin bana
sunupdur mâh-ı Ken'ânım
Beni göndermek istermiş
yine İrâna mîrâna

gönl:**1. gönlüm:-(ü)m****Gazel 19**

Mısra: 1

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Bu benim dîvâne gönlüm
şâd olup gülmez mi hiç
Geşt idüp gezse cihâmı
yârini bulmaz mı hiç

2. gönlümde:-(ü)m, -de**Gazel 25**

Mısra: 1

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Rûz u şeb fikr-i hayâl-i
vuslatın gönlümde derd
Mevc-i deryâ gibi sinem
üzre eyler cezr ü med

3. gönlümü:-(ü)m, -ü**Gazel 27**

Mısra: 6

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Ol habîbin hürmet-iyçün ey
kerem-i Kirdigâr
Gönlümü mesrûr kıl yâ Rab
meded senden meded

4. gönlümü:-(ü)m, -ü**Gazel 34**

Mısra: 7

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Ol hayâl-i vuslatın bu
gönlümü etdi harâb
'Adl ü insâfınla âbâd olsa
bu vîrâneler

5. gönlümü:-(ü)m, -ü**Gazel 37**

Mısra: 3

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Tarz u etvârın görünce bend
kıldım gönlümü
Ben cihâmı terk ederdim
gülse de bî-gâneler

6. gönlüm:-(ü)m**Gazel 41**

Mısra: 1

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Bir büt-i tersâ elinden
gönlüm aglar hû çeker
Bâg-ı hüsnün içre girdim
dilim aglar hû çeker

7. gönlüm:-(ü)m**Gazel 41**

Mısra: 10

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Niçe bir teklîf kıldım gûş
virmez sözüme
Rıfkı der yandım bu nâra
gönlüm aglar hû çeker

8. gönlümüz:-(ü)müz**Gazel 48**

Mısra: 7

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Çâr ebrû bir cevândır
pâdişâhım gönlümüz
Emrine tâ'ât kılup koşarak
sür'atlenür

9. gönlüm:-(ü)m**Gazel 55**

Mısra: 1

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Âhu gözlü bir periye
gönlüm olmuşdur heves
Olmadı ben tek garibin nale
vü feryâd-res

10. gönlümüz:-(ü)müz**Gazel 62**

Mısra: 4

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Tende cânım ârzu itmiş
hâk-i pâyin görmeye
Böyle hasretle dolanur
gönlümüz misl-i semâ'

11. **gönlümü:-(ü)m, -ü**

Gazel 68

Mısra: 2

Bütün hislerin

*gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Tig-ı gam-ile sînemi
hicrâna düşürdün
Gadr eyleyerek gönlümü
efgâna düşürdün

12. **gönlümü:-(ü)m, -ü**

Gazel 80

Mısra: 7

Bütün hislerin

*gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

N'eyledim bu dehre bilmem
şâd kılmaz gönlümü
Çarhiden şekvâ iden züvvâr
ararsan işte ben

13. **gönlümüz:-(ü)müz**

Gazel 82

Mısra: 2

Bütün hislerin

*gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Hasret-i la'î-i lebinle
dîdemiz nemlenmesin
Âh u giryân etmeyince
gönlümüz gamlanmasın

14. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 85

Mısra: 5

Bütün hislerin

*gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Tarz u etvârına gönlüm
bend olalı her demâ
Olmuşum üftâde ben de
sana ey kaşı kemân

15. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 100

Mısra: 4

Bütün hislerin

*gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Hasret-ile çün bagırım pâre
pâre oldu hep
Gönlüm içre hûb-ı dildâr-ı
hayâl oldum yine

16. **gönlüme:-(ü)m, -e**

Gazel 105

Mısra: 2

Bütün hislerin

*gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Şemm-i rûyun gonceden
artık degil mi 'âşıka
Tig-ı gamzenden tokundu
gönlüme bir sâ'ika

gönlüm aldı:

1. **gönlüm aldı:-dı**

Gazel 101

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kendisine âşık etmek,
kendisine bağlamak.*

Hüsn-i rûyun aldı gönlüm
eyledi esîr-i 'aşk
Zerreves etmem şikâyet
hâksârım bu gece

gönlüm sözümeye gûş

vermedi:

1. **gönlüm sözümeye gûş**

vermedi:-di

Gazel 42

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşığın) kalbine söz
geçirememesi, aklı ile
düşündüğünü kalbine kabul
ettirememesi.*

Âh ne edeyim sözümeye gûş
vermedi gönlüm
'Ankâ-sıfat dilber-i ra'nâ
bizi kemler

gönlümü âbâd eyle:

1. **gönlümü âbâd eyle:**

Gazel 102

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönlü şenlendirmek,
mutlu etmek.*

Hırâmân gezdigin yerde
harâb etdin cihâmı hep
Gel âbâd eyle gönlümü
bütün vîrânedir bence

gönlümü âbâd eyledim:

1. **gönlümü âbâd**

eyledim:-dim

Gazel 78

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönlü şenlendirmek,
mutlu olmak.*

Rıfkıyâ kahr-ı cihâmı
çekmege minnet mi var
Nîk ü bedi birleyüp
gönlümü âbâd eyledim

gönlümü aldın:

1. **gönlümü aldın:-dın**

Gazel 113

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Birini kendisine
hayran bırakmak, kendisine
âşık etmek.*

Ey kemân-ebîrî perîveş
gönlümü aldın benim
Rûz u şeb hasretle yandı
eksük olmaz lânesi

gönlümü bend eyledim:

1. gönlümü bend

eyledim:-dim

Gazel 93

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül bağıyla
bağlanmak, âşık olmak.*

Eyledim perî cevânın
kaşları yayına hû
Gönlümü bend eyledim ol
tarz u etvârına hû

gönlümü bend eylemiş:

1. gönlümü bend eylemiş:- miş

Müstezad 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İçtenlikle sevmek,
sevgi beslemek, gönül
bağlamak, sevdalanmak.*

Gizlüce sana bend eylemiş
gönlümü evvel
Ey gözleri âhû

gönlümü elden alup:

1. gönlümü elden alup:- (u)p

Gazel 58

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bir kimseyi kendine

*âşık etmek, hayran
bırakmak.*

Gönlümü elden alup divâne
etdin sen beni
Rıfkı tek derd-i serimi
eyledim sen hâna 'arz

gönlümü elimden aldın:

1. gönlümü elimden

aldın:-dın

Gazel 88

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönlünü kaptırmak,
sevdalanmak.*

Gönlümü aldın elimden yok
mu bir rahmün bana
N'eyledin mihr ü vefâyı işte
düşdüm zâra ben

gönlümün zevrâkını:

1. gönlümün zevrâkını:- (n)ı

Gazel 108

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül kayığı. II Âşığın
gönlü.*

Bahr-ı hicrâna düşürdün
gönlümün zevrâkını
Girdâb-ı gam içre cânâ
bagrımı hûn eyledi

gönlümüz 'aşka düşelden:

1. gönlümüz 'aşka

düşelden:-a-elden

Gazel 106

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönlün bir kişiye
meyletmesi, âşık olmak.*

Düşelden gönlümüz 'aşka
ara yirde makâl oldu
Bana ta'n eyleyen agyâr
sorar sana ne hâl oldu

gönlüne söz geçürse:

1. gönlüne söz geçürse:-se

Gazel 22

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kalbe hükmetmek,
gönlü istenilen şekilde
yönetmek.*

Sana kim meyl ider-idi söz
geçürse gönlüne
Çâresiz düşdü gönül kıl
mürüvvet cânâ bah

gönlünü al:

1. gönlünü al:

Gazel 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönlü incinen, kırılan,
güçenen bir kimseyi mutlu
olacağı söz ve
davranışlarla sevindirmek,
razı etmek.*

'Âşıkın gönlünü al kim
hâleden hâlî değil
Lutfunu itme dirîğ sen eyle
bir hürmet bana

gönlünü harâb etmez:

1. gönlünü harâb etmez:- mez

Gazel 14

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Üzücü, kırıcı söz ve
davranışlarla birisini
üzmek, gönül kırıcı olmak.*

Zâr u giryân eyleyüp her
demde yalvarmak gerek
Lâ-cerem eyler terahhum
gönlünü etmez harâb

gönlünü vermiş:

1. gönlünü vermiş:-miş

Gazel 42

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir kişiye sevgiyle
bağlanmak, âşık olmak.*

Rıfkî yine bir Ermeni dil-
berine vermiş
Gönlünü bütün âh ederek
dîdesi nemler

gönül:

1. gönül:

Gazel 9

Mısra: 5

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Bu gönül sevdâ-yı zülfün
getürünce hâtıra
Ol sebebden terk-i cârı
etdürür hâlin bana

2. gönül:

Gazel 9

Mısra: 7

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Bir hayâl-i hâma düşdü bu
gönül sevdâ ile
Çün müyesser ola mı
‘âlemde ol vaslın bana

3. gönül:

Gazel 10

Mısra: 1

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Mübtelâ oldu gönül ey
gözleri mestân sana
Âteş-i hicrinde yandım
dimedim cânân sana

4. gönül:

Gazel 16

Mısra: 5

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Nush u pendim dinleyüp
gamdan âzâd ol gönül
Bu sana yâr olmaz aslâ sen
de hem ânı unut

5. gönül:

Gazel 23

Mısra: 7

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Neylesün bu bî-nevâlar
sözüne bakmaz gönül
Sen de insâf eyle bârî
anların hâline bah

6. gönül:

Gazel 24

Mısra: 5

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Subh u şâm fikrinle bi'llâh
bî-karâr oldu gönül
Hasretinle eyledim ben
sineyi ‘üryân meded

7. gönül:

Gazel 28

Mısra: 5

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Zahmet-i derd ü meşakkat
çekmeye degmez gönül
Devran içre görmedim ben
gayr-ı râhatdan lezîz

8. gönül:

Gazel 31

Mısra: 7

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Bir zamân ‘ankâlara baş
egmez-idi bu gönül
Şimdi nâ-merd-i cihâna kul
u kurbân ol da gör

9. gönül:

Gazel 32

Mısra: 2

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Dil-harâbım sanmasın kim
lutf-ile ma’mûr olur
Çarh-ı kecc-rev gerdişinden
bu gönül meksûr olur

10. gönül:

Gazel 32

Mısra: 10

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Yâri agyâr-ile gördüm ‘ayş
u nûş etmektedir
Gayret-i ‘aşkımla gönül
yâriden menfûr olur

11. gönlüm:-(ü)m

Gazel 33

Mısra: 6

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Derûn-ı sînemiz yanmış
hayâl-i mihribân ile
Tesellî bulmadı gönlüm
işim feryâda kalmıştır

12. gönül:

Gazel 42

Mısra: 3

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Üftâde gönül bir püser-i
'İsevi yârdan
İçdigi hele bâde mi yok
zehr-ile semler

13. gönül:

Gazel 52

Mısra: 3

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Bir perîveş dilber-i ra'nâya
aldandı gönül
Artmada günden güne
dâ'im dil-i nâlânımız

14. gönül:

Gazel 53

Mısra: 4

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Hayâl-i dil-rübâdan gayrî
yok zerre efkârım
Gönül ârzû ider dâ'im
sadâsı artar eksilmez

15. gönül:

Gazel 54

Mısra: 1

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Gönül ârzû-yı hasretle
bugün dîvânedir sensiz
Yanar âteşde bu cânım
'aceb pervânedir sensiz

16. gönül:

Gazel 54

Mısra: 3

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Buy-ı gülzâr-ı cânândan
gönül ser-mest-i
medhûşmuş
Bütün 'aşkın şarâbıyla
bugün mestânedir sensiz

17. gönül:

Gazel 56

Mısra: 5

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Yakındır çıkmaya cânım
gönül ârzû-yı hasretde
Mürüvvet hâlîme eyle hele
sen bir kademler bas

18. gönül:

Gazel 65

Mısra: 3

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Bunca demdir hicr-ile bî-
karâr olmuş gönül
Yanmasun dil n'eylesün
oldu bugün bu ayrılık

19. gönülde:-de

Gazel 69

Mısra: 12

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Hasret-i kâküle Rıfkî âh
idüp giryân ider
Bu gönülde derdi çok gizli
nihândur perçemin

20. gönül:

Gazel 70

Mısra: 1

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Subh u şâm fikr-i lebinle âh
u zâr etdi gönül
Aglamakdan hâl perîşân dil
bizâr etdi gönül

21. gönül:

Gazel 70

Mısra: 2

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Subh u şâm fikr-i lebinle âh
u zâr etdi gönül
Aglamakdan hâl perîşân dil
bizâr etdi gönül

22. gönül:

Gazel 70

Mısra: 4

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Fürkat ü hicrin dem-â-dem
bagrımı hûn eylemiş
Nâr-ı sevdâdan cihâm başa
dar etdi gönül

23. gönül:

Gazel 70

Mısra: 6

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Tîg-i hicrin sinem üzre sad-
hezârân yer dutar
Zahm-ı şemşîr-i 'aşkından
bî-karâr etdi gönül

24. gönül:

Gazel 70

Mısra: 8

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Çâk çâk etdi vücûdum hicr
ü gam derd-i firâk
Âteş-i 'aşkından 'aklı târ-
mâr etdi gönül

25. gönül:

Gazel 70

Mısra: 10

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Rıfkı der devrân içinde şâd
olup bir gülmedim
Âh idüp çarhın elinden terk-
i 'âr etdi gönül

26. gönül:

Gazel 71

Mısra: 1

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Âh efendim hasretinle nâr-ı
hicrândır gönül
Hem firâk-ı vuslatınla dîde
giryândır gönül

27. gönül:

Gazel 71

Mısra: 2

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Âh efendim hasretinle nâr-ı
hicrândır gönül
Hem firâk-ı vuslatınla dîde
giryândır gönül

28. gönül:

Gazel 71

Mısra: 4

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Âh u zârla kalmışım üftâde
bu dem ey püser
'Andelîb misli seherler
nagme-sâzândır gönül

29. gönül:

Gazel 71

Mısra: 6

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Tâ ezelden nâr-ı 'aşkın
bagrımı hûn eylemiştir
Rûz u şeb fikrinle bu dem
nâr-ı büryândır gönül

30. gönül:

Gazel 71

Mısra: 8

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Ey cemâl-i mâh-rûyum
elverir bunca cefâ
Rahm kıl bir dem bana kim
zâr u efgândır gönül

31. gönül:

Gazel 71

Mısra: 10

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Lebleri hüsnün zekâtı
Rıfkıya versen n'ola
Bir hayâl-i hasretinden
büsbütün kandır gönül

32. gönül:

Gazel 72

Mısra: 7

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Sıhhat ile yâri ârzû itmede
her dem gönül
Âşikâr kıldım bugün gizlü
nihândan çekdim el

33. gönül:

Gazel 74

Mısra: 3

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Bir cüvânın âteşiyle
yanmada her şeb gönül
Vâh kim sevdâ elinden dâd
u efgân aglarım

34. gönül:

Gazel 74

Mısra: 5

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Oldu gönül mübtelâ çün
serv-kaddın boyuna
An-içündür bunca müddet
sîne 'üryân aglarım

35. gönül:

Gazel 75

Mısra: 3

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Âh idüp yandı gönül bir
kâmet-i bâlâ için
Görmedim bir şebde râhat
kapladı hicrân u gam

36. **gönül:****Gazel 82**

Mısra: 7

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Niçe demdir 'aşk-ile
zencîre kayd olmuş gönül
Hakk kılma defterinde
ismimiz mîmlemenmesin

37. **gönül:****Gazel 102**

Mısra: 4

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Gören ol gonce ruhsârı olur
mu gamdan âzâd
Halâs olmak ne mümkündür
gönül mestânedir bence

38. **gönülde:-de****Gazel 104**

Mısra: 1

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Gönülde derd-i hicr-i yârim
efzûn oldu gitdikçe
Rakîbin sihr-ile cânım pür-
efsûn oldu gitdikçe

39. **gönül:****Gazel 110**

Mısra: 7

*Bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Şive-i refâtârı her-dem gönül
içre gizlidir
Kalmadı sabra mecâlim pek
na-çâr etdi beni

gönül düşdü:1. **gönül düşdü:-düş****Gazel 22**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Âşık olmak, gönül
vermek.*

Sana kim meyl ider-idi söz
geçtirse gönlüne
Çâresiz düşdü gönül kıl
mürüvvet câna bah

gönül mülkü:1. **gönül mülkü:****Gazel 90**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gönül ülkesi. II Âşığın
gönlü.*

Bu gönül mülkü ey şâhâ
bütün sensiz harâb olsun
Yanup 'aşkınla bu cânım
amân degme kebâb olsun

gönül mülkün:1. **gönül mülkün:-ü, -n****Gazel 96**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönül ülkesi. II Âşığın
gönlü.*

Gönül mülkün harâb etdi bu
Rıfkı yine ey şâhım

Bu nâs içre hele şimdi olur
destâne mestane

gönül verdüm:1. **gönül verdüm:-düm****Gazel 90**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Âşık olmak, gönül bağı
ile bağlanmak.*

Ben kimim ki sana mecbûr
olmaya verdüm gönül
Karışsun Nîl ü Ceyhûna
nem ü dîdem habâb olsun

2. **gönül verdüm:-düm****Gazel 97**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Âşık olmak, gönül bağı
ile bağlanmak, müptela
olmak.*

Bâg-ı hüsnünde bugün
verdüm gönül sünbüllere
Eyledim 'aşk-ı nazarı açılan
ol güllere

gör:1. **görmeye:-me, -(y)e****Gazel 14**

Mısra: 4

*Tanıklık etmek, göz
yardımıyla bir şeyin
varlığını tespit etmek.*

Hüsn-i Ken'ân tek cihâmı
ser-te-ser aldın begim
Ârzu-keş olmuş cemâlin
görmeye ol âfitâb

2. **görmezim:-mez, -(i)m****Gazel 26**

Mısra: 8

*Göz yardımıyla varlığı
algılamak.*

Gam giribânım dutuban çâk
çâk etse eger
Görmezim hakkımda yazık
diyecek bir hûb merd

3. **gör:**

Gazel 31

Mısra: 1

Anlama, anlayış.

Ey felek sen de benim tek
hicr ü nâlân ol da gör
Cism büryân geşt-i devrân
dide giryân ol da gör

4. **gör:**

Gazel 31

Mısra: 2

Anlama, anlayış.

Ey felek sen de benim tek
hicr ü nâlân ol da gör
Cism büryân geşt-i devrân
dide giryân ol da gör

5. **gör:**

Gazel 31

Mısra: 4

*Anlama, anlayış,
farkına varma.*

Bir vefâsız dil-rübâdan
şeblerim tâ ki seher
İnleyüp feryâd içinde zâr u
efgân ol da gör

6. **gör:**

Gazel 31

Mısra: 8

*Anlama, anlayış,
farkına varma.*

Bir zamân 'ankâlara baş
egmez-idi bu gönül

Şimdi nâ-merd-i cihâna kul
u kurbân ol da gör

7. **gör:**

Gazel 31

Mısra: 10

*Anlama, anlayış,
farkına varma*

Ben de çekdim bu fenânın
zevk u şâdından elim
Künc-i 'uzlet eyledim ben
sen de pinhân ol da gör

8. **gör:**

Gazel 31

Mısra: 12

*Anlama, anlayış,
farkına varma.*

Rıfkı tek baht-ı siyâh hîç
görmedim 'âlemde
Kalmışım girdâb-ı gamda
gark-ı tufân ol da gör

9. **görenler:-en, -ler**

Gazel 32

Mısra: 6

*İstenilene erişmek, nail
olmak.*

Dehr içinde bilmezem yâ
Rab bu hicrân nedür
Zerrece lutfun görenler
Hüsrev ü Temûr olur

10. **görmedim:-me, -dim**

Gazel 20

Mısra: 5

*Şahit olmak, tanıklık
etmek.*

Görmedim dehr içre ben de
bir karâr üzre olan
Kizbine aldanma ey dil ol
fenâdan sen de geç

11. **görmedi:-me, -di**

Gazel 22

Mısra: 9

*Şahit olmak, tanıklık
etmek.*

Görmedi Rıfkî senin tek
terk-i nâmûs eyleyen
Nefsine rahm itmedin ki
ben diyem giryâna bah

12. **görmedim:-me, -dim**

Gazel 23

Mısra: 1

*Şahit olmak, tanıklık
etmek.*

Görmedim gülzâr içinde
sen gibi bir gül-şâh
Bûy-ı gülden olmuşum
mest eylerim çün âh vâh

13. **görmemiş:-me, -miş**

Gazel 25

Mısra: 4

*Şahit olmak, tanıklık
etmek.*

Pertev-i hüsn ü cemâlin
şu'ledâr olmuş yine
Görmemiş kimse cihânda
sen gibi bir serv-kad

14. **görmedim:-me, -dim**

Gazel 28

Mısra: 6

*Şahit olmak, tanıklık
etmek.*

Zahmet-i derd ü meşakkat
çekmeye degmez gönül
Devran içre görmedim ben
gayr-ı râhatdan leziz

15. **gör:**

Gazel 31

Mısra: 6

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Tâli'im idbâra düşmüş çâre
yokdur çekmeli
Kevkeb-i bahtım togunca
bize mihmân ol da gör

16. **görmedim:-me, -dim**

Gazel 31

Mısra: 11

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Rıfkı tek baht-ı siyâh hiç
görmedim 'âlemde
Kalmışım girdâb-ı gamda
gark-ı tufân ol da gör

17. **gördüm:-düm**

Gazel 32

Mısra: 9

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Yâri agyâr-ile gördüm 'ayş
u nûş etmektedir
Gayret-i 'aşkımla gönül
yâriden menfûr olur

18. **gören:-(e)n**

Gazel 35

Mısra: 2

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Mâh cemâlin ey şehim
gilmâna teşbih etdiler
Lutf u ihsânın gören sultâna
teşbih etdiler

19. **görünce:-ünce**

Gazel 37

Mısra: 3

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Tarz u etvârın görünce bend
kıldım gönlümü
Ben cihâmı terk ederdim
gülse de bî-gâneler

20. **gören:-(e)n**

Gazel 39

Mısra: 5

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Hûri vü gilmân dediler her
gören 'âşık seni
Başın için etme cevri
kalmasun senden eser

21. **görmedim:-me, -dim**

Gazel 39

Mısra: 1

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Ey perî hüsnün gibi ben
görmedim bir hûb püser
Aldı 'aklını başımdan
koymadı hem tâb u fer

22. **görürsün:-(ü)r, -sün**

Gazel 39

Mısra: 8

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Nîm-nazarla rahm kılсан
ben gedâ üftâdeye
Ser-fürû oldum yolunda çün
görürsün her seher

23. **görse:-se**

Gazel 42

Mısra: 8

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Hicrân odına yandı canım
çâresi yokdur
Gelse tabibim görse sinem
yaralar emler

24. **gördüğümde:-düg, -**
(ü)m, -de

Gazel 43

Mısra: 8

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder gibi
Gördüğümde cân u dilden
'âşık oldum ey 'Ömer

25. **göreylim:-e, -(y)im**

Gazel 45

Mısra: 8

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Hasretin-ile niçe sabr
ideyim Yûsuf-cemâl
Gel göreylim mâh cemâlin
bu zamân turdukça tur

26. **görme:-me**

Gazel 45

Mısra: 2

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Ey zamânın Âsafı şems-i
cihân turdukça tur
Görme sen bâd-ı hazânı
âsmân turdukça tur

27. **görmüş:-müş**

Gazel 46

Mısra: 1

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Serv -kaddın kâmet-i
tûbâda görmüş var mıdır
Gözleri âhûsunu dünyâda
görmüş var mıdır

28. **görmüş:-müş**

Gazel 46

Mısra: 2

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Serv -kaddın kâmet-i
tûbâda görmüş var mıdır
Gözleri âhûsunu dünyâda
görmüş var mıdır

29. **görmüş:-müş**

Gazel 46

Mısra: 4

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Sen beni Mecnûn-sıfat çün
eyledin bilmem niçün
Vech-i gülşenin 'aceb
Leylâda görmüş var mıdır

30. **görmüş:-müş**

Gazel 46

Mısra: 6

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Kaşların mihrâb u minber
çeşm-i mestânsın begim
Tâb-ı ruhun ol meh-i vâlâda
görmüş var mıdır

31. **görmüş:-müş**

Gazel 46

Mısra: 8

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Ben garîb üftâdeye rahm
itmedin bir kez n'ola
'Aşk zehrî nûş iden bir
bâde görmüş var mıdır

32. **görmüş:-müş**

Gazel 46

Mısra: 10

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Sabrıma yokdur tahammül
Rıfkı tek âh eyledim
Ben gibi bir hicr-ile üftâde
görmüş var mıdır

33. **gören:-en**

Gazel 47

Mısra: 1

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Vech-i gülşenin gören
dîvâne olmaz yâ n'eder
Kâmet-i servin gören
rindâne olmaz yâ n'eder

34. **gören:-(e)n**

Gazel 47

Mısra: 2

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Vech-i gülşenin gören
dîvâne olmaz yâ n'eder
Kâmet-i servin gören
rindâne olmaz yâ n'eder

35. **gören:-en**

Gazel 47

Mısra: 4

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Bî-kusûrsun 'ind-i şâ'irde
misâlin yok begim
Âhu gözlerin gören
peymâne olmaz yâ n'eder

36. **gören:-en**

Gazel 47

Mısra: 6

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Şu'le-i tâb-ı cemâlin
yandırır çün 'âlemi
Pertev-i nârın gören
pervâne olmaz yâ n'eder

37. **gören:-en**

Gazel 47

Mısra: 8

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Leblerin sâfi 'asel kaymak
mıdır bilmem şeker
Bûs-ı la'lin bir gören
mestâne olmaz yâ n'eder

38. **gören:-en**

Gazel 47

Mısra: 10

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Hâk-i pâ-yı 'izzetinden sen
beni redd eyleme
Rıfkının hüznü gören bî-
gâne olmaz yâ n'eder

39. **gördükçe:-dükçe**

Gazel 48

Mısra: 10

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Gâh olur hışma gelür gâhice
lutf eyler bana
Agyarı gördükçe şâhım
Rıfkıya kıymetlenür

40. **gördüm:-düm**

Gazel 53

Mısra: 5

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Bugün ol âfeti gördüm
rakîble dest-be-dest olmuş
Sürûrundan ol agyârın
gıdâsı artar eksilmez

41. **görmedi:-me, -di**

Gazel 55

Mısra: 4

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Mir'at-ı hüsnüne bakmış
çok beğenmiş kendini
Görmedi mislini kimse
olmamıştır dest-res

42. **gördüm:-düm**

Gazel 59

Mısra: 2

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Çâr ebrû oldu cânân şimdi
geldi veche hat
Mushaf-ı rûyunda gördüm
tâze nev-res tâze hat

43. **görmesün:-me, -sün**

Gazel 63

Mısra: 6

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Verd-i ahmer tek açılmış
nûr yanagın çevresi
Hıfz ide Mevlâ hatâdan
görmesün ol kara zâg

44. **gördüm:-düm**

Gazel 67

Mısra: 9

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Rû-be-rû gördüm cüvânı ol
rakîble dem sürer
Rıfkı der âh eyledim çok
zârı arttı bahtımın

45. **gören:-en**

Gazel 69

Mısra: 8

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Şâne-i meşşâta ile zîneti
efzâ olup
Her gören 'âşıklara teshîr-i
cândır perçemin

46. **gördükde:-dükde**

Gazel 76

Mısra: 7

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Ta'n-ı âgyâr eyledi
gördükde zârım böylece
Hâle vâkıf olmadı
dildâriden ayrılmışım

47. **görmedim:-me, -dim**

Gazel 85

Mısra: 4

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Hâl-i Hindûlar 'acebdir
ceng ider nacâg-ile
Mislini ben görmedim hâşâ
ki nev-reste hubân

48. **görmedim:-me, -dim**

Gazel 88

Mısra: 13

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Görmedim Bagdâd içinde
sen gibi bir meh-likâ
Çâre yok mecbûrun oldum
düşmüşüm bir dâra ben

49. **görmedi:-me, -di**

Gazel 91

Mısra: 9

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Görmedi Rıfkî kulun sen
gibi ra'nâ dilberi
Gül-i nesrîn misâli hoş
açılmış mâh-rû

50. **gördüm:-düm**

Gazel 94

Mısra: 2

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Servi andım kâmet-i dildâr
geldi hâtıra
Rûyunu gördüm yine gülzâr
geldi hâtıra

51. **görsen:-se, -n**

Gazel 94

Mısra: 5

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Sîne-i pür-hûnumu görsen
devâsız der idin
Vasf-ı hâlim 'arz-içün
hünkâr geldi hâtıra

52. **gören:-en**

Gazel 102

Mısra: 3

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Gören ol gonçe ruhsârı olur
mu gamdan âzâd
Halâs olmak ne mümkündür
gönül mestânedir bence

53. **gören:-en**

Gazel 106

Mısra: 3

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Gören ol pertev-i hüsnü
benim tek oldu üftâde
Yolunda cân veren 'âşık o
dem ehl-i kemâl oldu

54. **görmek:-mek****Gazel 106**

Mısra: 8

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Bana ol şîve vü nâzı be-her
dem hōş gelir lakin
Cemâl-i şem'ini görmek
bugünkü gün muhâl oldu

55. **görmedim:-me, -dim****Gazel 112**

Mısra: 8

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Kim sana akrân olurmuş
dil-berim hûrî-sıfat
Görmedim mislin cihânda
sen gibi bir eşbehi

56. **görse:-se****Gazel 112**

Mısra: 2

Şahit olmak, tanıklık etmek.

Gülşen-i hüsnün gibi yok
'âşkın seyrângehi
Şem'-i rüyün görse âdem
istemez mihr ü mehi

gördüm görelî:1. **gördüm görelî:****Gazel 63**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gördüğüm andan beri.*

Yoluna etdim fedâ bu cân u
ten Rıfkî gibi
Ben seni gördüm görelî
gayriden etdim ferâğ

görenlerin dili:1. **görenlerin dili:****Gazel 104**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tanıklık edenlerin gönlü. II Sevgilinin güzelliğini görenlerin gönlü.*

Sana şems-i cihân dirsem
hatâ mıdır bana bilmem
Görenlerin dili birden ki
memnûn oldu gitdikçe

görmedin mi:1. **görmedin mi:-me, -din, -mi****Gazel 79**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tanıklık etmek, şahit olmak.*

Sende ey zâhid nedür bunca
ta'annüd bilmedim
Görmedin mi hüsn-i yâri
şu'ledârımdır benim

göz:1. **gözlerim:-ler, -(i)m****Gazel 76**

Mısra: 5

Görme organı. II Âşığın gözü.

Hasretinden gözlerim kan
dökmede şâm u seher
Kadd-i şimşâd bir gül-i
ruhsâriden ayrılmışım

2. **gözlerin:-ler, -(i)n****Gazel 105**

Mısra: 9

Görme organı. II Sevgilinin gözü.

Gözlerin âhû gibi yakdı
cihânı ser-te-ser
Nâr-ı 'aşkıdan bu Rıfkî
çıkıdı kûh u şâhika

göz görüp gönül sevdi:1. **göz görüp gönül sevdi:-di****Gazel 23**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***(Sevgiliyi) gözle görüp gönülle sevgisini tasdiklemek, âşık olmak.*

Göz görüp sevdi gönül
uydu hevâ-yı nefesine
Çün meseldir söylenür dilde
göze olmaz yasah

göze yasah olmaz:1. **göze yasah olmaz:-maz****Gazel 23**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Atasözü***"Meydanda, ortalıkta olan bir şeye 'bakma' denilmez. Meydandadır, herkes bakar." anlamına gelen atasözü.*

Göz görüp sevdi gönül
uydu hevâ-yı nefesine
Çün meseldir söylenür dilde
göze olmaz yasah

gözle cefâ eyler:1. **gözle cefâ eyler:-r****Gazel 62**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bir bakışla gönlü sıkıntıya sokmak, eziyet çektirmek. II Sevgilinin kan dökücü bakışının âşığın gönlünde yaralar açması,*

*âşığın gönlünü derde
sokması, eziyet çektirmesi.*

Gözle 'âdet-i ezelden 'âşıka
eyler cefâ
Rıfkıyâ cevri ü cefâdan
gayrı yokdur bir metâ'

gözleri âhûsunu:

1. **gözleri âhûsunu:-(n)u**

Gazel 46

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ceylan gibi iri ve siyah
gözleri.*

Serv -kaddın kâmet-i
tûbâda görmüş var mıdır
Gözleri âhûsunu dünyâda
görmüş var mıdır

gözleri kan tökmededir:

1. **gözleri kan**

tökmededir:-mede, -dür

Mütezad 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kan ağlamak, kanlı
yaşlar dökmek.*

Kan tökmededir Rıfkı
kulun gözleri her-dem
Ayrıldığı günden

gözleri sehâre:

1. **gözleri sehâre:**

Gazel 88

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Büyüleyici, etkileyici,
güzel gözlere sahip olan
kadın. II Sevgili.*

Bir büt-i tersâ elinden
olmuşum âvâre ben

'Âşık-ı üftâde oldum
gözleri sehâre ben

gözüm kalmışdır:

1. **gözüm kalmışdır:-mı, -
dır**

Gazel 33

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Elde edilemeyen bir
şeyi arzulamak.*

Şarâb-ı nûş-ı ezelden bütün
mestim dilâ her dem
Kalup hayretde üftâde
gözüm sahbâda kalmışdır

gül:

1. **gülmez:-mez**

Gazel 19

Mısra: 1

*Sevinç ve mutluluğu
tebessüm ederek açığa
çıkarmak.*

Bu benim dîvâne gönlüm
şâd olup gülmez mi hîç
Geşt idüp gezse cihâmı
yârini bulmaz mı hîç

2. **gülse:-se**

Gazel 37

Mısra: 4

*Alay etmek, alaya
almak.*

Tarz u etvârın görünce bend
kıldım gönlümü
Ben cihâmı terk ederdim
gülse de bî-gâneler

3. **gülümsün:-(ü)m, -sün**

Gazel 77

Mısra: 1

*Gül ağacının güzel
kokulu, çeşitli renkli çiçeği.
II Sevgili.*

Gülsitân-ı dehr içinde sen
gülümsün bülbülüm
Gonce-i gülzâr içinde sen
gülümsün bülbülüm

4. **gülümsün:-(ü)m, -sün**

Gazel 77

Mısra: 2

*Gül ağacının güzel
kokulu, çeşitli renkli çiçeği.
II Sevgili.*

Gülsitân-ı dehr içinde sen
gülümsün bülbülüm
Gonce-i gülzâr içinde sen
gülümsün bülbülüm

5. **gülümsün:-(ü)m, -sün**

Gazel 77

Mısra: 4

*Gül ağacının güzel
kokulu, çeşitli renkli çiçeği.
II Sevgili.*

Nagme-i feryâdına cânlar
tahammül edemez
Hâlimi etdin perîşân sen
gülümsün bülbülüm

6. **gülümsün:-(ü)m, -sün**

Gazel 77

Mısra: 6

*Gül ağacının güzel
kokulu, çeşitli renkli çiçeği.
II Sevgili.*

Koyma agyâr zâgını verdi
perîşân etmesün
Varakını sakla andan sen
gülümsün bülbülüm

7. **gülümsün:-(ü)m, -sün**

Gazel 77

Mısra: 8

*Gül ağacının güzel
kokulu, çeşitli renkli çiçeği.
II Sevgili.*

Cânıma bahş-ı hayât-ı
câvidân olmuş sözün
‘Ömrümün nahlin suvar
kim sen gülümsün
bülbulüm

8. **gülümsün:-**(ü)m, -sün
Gazel 77
Mısra: 10
*Gül ağacının güzel
kokulu, çeşitli renkli çiçeği.
II Sevgili.*

Durmayup raks-i hünerveş
sarf edüben Rıfkıya
Bozma gülşenüm emândır
sen gülümsün bülbulüm

9. **gül:**
Gazel 84
Mısra: 1
*Gül ağacının güzel
kokulu, çeşitli renkli çiçeği.*

Meclis-i yârâna lâzım bâde
bir gül bir de sen
Pür-safâ olmaya lâzım bâde
bir gül bir de sen

10. **gül:**
Gazel 84
Mısra: 2
*Gül ağacının güzel
kokulu, çeşitli renkli çiçeği.*

Meclis-i yârâna lâzım bâde
bir gül bir de sen
Pür-safâ olmaya lâzım bâde
bir gül bir de sen

11. **gül:**
Gazel 84
Mısra: 4
*Gül ağacının güzel
kokulu, çeşitli renkli çiçeği.*

İstemem sensiz cihâmı câh u
mansıb n’eylerim

Zînet-i dünyâyâ lâzım bâde
bir gül bir de sen

12. **gül:**
Gazel 84
Mısra: 6
*Gül ağacının güzel
kokulu, çeşitli renkli çiçeği.*

Olmaya agyâr ebed kim
gamdan âzâd olalım
Mihnet-i ref’ine lâzım bâde
bir gül bir de sen

13. **gül:**
Gazel 84
Mısra: 8
*Gül ağacının güzel
kokulu, çeşitli renkli çiçeği.*

Hicr-ile âlûde olmak ‘âşıkâ
hiç gam degil
Çün firâk-ı hicre lâzım bâde
bir gül bir de sen

14. **gül:**
Gazel 84
Mısra: 10
*Gül ağacının güzel
kokulu, çeşitli renkli çiçeği.*

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Derdimin def’ine lâzım
bâde bir gül bir de sen

gül-i nesrîn:

1. **gül-i nesrîn:**
Gazel 91
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Yaban gülü.

Görmedi Rıfkî kulun sen
gibi ra’nâ dilberi
Gül-i nesrîn misâli hoş
açılmış mâh-rû

gül-i ruhsâre:

1. **gül-i ruhsâre:-e**
Gazel 88
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gül yanaklı. II Gül
yüzlü, gül yanaklı sevgili.*

Gerden-i sîmine dökmüş
siyeh-i gîsûları
Şevk-ı dille mübtelâ oldum
gül-i ruhsâre ben

gül-i ruhsâriden:

1. **gül-i ruhsâriden:-**(i)den
Gazel 76
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Gül yüzlü, gül yanaklı.
II Sevgili.*

Hasretinden gözlerim kan
dökmeye şâm u seher
Kadd-i şîmşâd bir gül-i
ruhsâriden ayrılışım

gül-şâh:

1. **gül-şâh:**
Gazel 23
Mısra: 1
Gül dalı. II Sevgili.

Görmedim gülzâr içinde
sen gibi bir gül-şâh
Bûy-ı gülden olmuşum
mest eylerim çün âh vâh

gülşen:

1. **gülşenüm:-**(ü)m
Gazel 77
Mısra: 10
Gül bahçesi.

Durmayup raks-i hünerveş
sarf edüben Rıfkıya
Bozma gülşenüm emândır
sen gülümsün bülbülüm

gülşen-i hüsnün:

1. **gülşen-i hüsnün:-(ü)n**

Gazel 112

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzelliğin gül bahçesi.
II Sevgilinin güzel yüzü.*

Gülşen-i hüsnün gibi yok
‘âşıkın seyrângehi
Şem’-i rûyun görse âdem
istememez mihr ü mehi

gülsitân-ı dehr:

1. **gülsitân-ı dehr:**

Gazel 77

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünyanın gül bahçesi.

Gülsitân-ı dehr içinde sen
gülümsün bülbülüm
Gonce-i gülzâr içinde sen
gülümsün bülbülüm

gülzâr:

1. **gülzâr:**

Gazel 23

Mısra: 1

Gül bahçesi. Güzeller.

Görmedim gülzâr içinde
sen gibi bir gül-şâh
Bûy-ı gülden olmuşum
mest eylerim çün âh vâh

2. **gülzâriden:-(i)den**

Gazel 76

Mısra: 4

*Gül bahçesi. II
Sevgilinin bulunduğu yer.*

Vâh kim yakdı çerâğ u
şem’ine bir mâh-rû
Bülbül-i şûrîde tek
gülzâriden ayrılmışım

3. **gülzâre:-e**

Gazel 88

Mısra: 6

*Gül bahçesi. II
Sevgilinin bulunduğu yer.*

Gelmemiş mislin cihâna bî-
nazîrsin sevdiğim
Gonce-i nev-reste için
gelmişim gülzâre ben

4. **gülzâr:**

Gazel 94

Mısra: 2

Gül bahçesi.

Servi andım kâmet-i dildâr
geldi hâtıra
Rûyunu gördüm yine gülzâr
geldi hâtıra

gümân:

1. **gümân:**

Gazel 107

Mısra: 6

Şüphe, kuşku.

N’eylesün âb-ı hayâtı teşne-
dîl vuslatına
Hôş ider sînemde ‘âşkın
gümân egler beni

gün:

1. **gün:**

Gazel 39

Mısra: 4

*Yirmi dört saatlik
zaman dilimi.*

Lutf idüp hüsn ü cemâle sen
gurûr olma begim
Kalmaz elbet bu güzellik
bâd-i mûy bir gün eser

2. **gün:**

Gazel 50

Mısra: 6

*Yirmi dört saatlik
zaman dilimi.*

Ben tevekkül bâbına bend
eyledim sıdkım bütün
Bir gün elbetde açar bu
tâli’-i seyyâremiz

3. **gün:**

Gazel 52

Mısra: 10

*Yirmi dört saatlik
zaman dilimi.*

Resen-i ümmîd Rıfkî
bağladı Allâha kim
Feth-i bâb itse gerekdir bir
gün ol Sübhânımız

4. **gün:**

Gazel 58

Mısra: 2

*Yirmi dört saatlik
zaman dilimi.*

Yazmışım hâl-i dil-i
takrîrimi ben yâre ‘arz
Belki bir gün eyleyeler
derdimi cânâna ‘arz

5. **günler:-ler**

Gazel 73

Mısra: 7

*Yirmi dört saatlik
zaman dilimi.*

Hayâlinle geçer günler ki
yokdur sabrımâ çâre
Lebinden bûseyi ihsân bana
kıl hey mededgâhum

6. **günler:-ler****Gazel 102**

Mısra: 14

*Yirmi dört saatlik
zaman dilimi.*

Senin hüsn-i zekât-içün bu
Rıfkı emmek ister leb
Hayâlinle giçer günler bu
söz nâ-dânedir bence

7. **günden:-den****Müstezad 1**

Mısra: 26

*Yirmi dört saatlik
zaman dilimi.*

Kan tökmededir Rıfkı
kulun gözleri her-dem
Ayrıldığı günden

günâh:1. **günâh:****Gazel 6**

Mısra: 1

*Allah'ın emir ve
yasaklarına uymayan
davranış.*

Günâh hem-kâr-ı 'isyânım
meded kıl yâ Resûlallâh
Garık-i bahr-ı tugyanım
meded kıl yâ Resûlallâh

2. **günâhım:-(i)m****Gazel 6**

Mısra: 5

*Allah'ın emir ve
yasaklarına uymayan
davranış.*

Günâhım küh-ı Kâf olsa
degildir lutfuna nisbet
Ki şâyeste-i dermânım
meded kıl yâ Resulallâh

3. **günâhım:-(i)m****Gazel 7**

Mısra: 3

*Allah'ın emir ve
yasaklarına uymayan
davranış.*

Günâhım bî-hesâb olmuş
niyâzım 'afv ola yâ Rab
Kerem kıl lutf babından
umanım yâ Resûlallâh

günâh-âlûde oldum:1. **günâh-âlûde oldum:-
dum****Gazel 17**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Günaha bulaşmak.*

Günâh-âlûde oldum çün
garık-i bahr-ı tugyanım
Hemân baht-ı siyâhımdır
degildir kimseler bâ'is

günâhdan gavrı:1. **günâhdan gayrı:-(i)m****Gazel 6**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Günahdan başka.*

Benim yok zerre mikdârı
günâhdan gayrı bir kârım
'Aceb pür-hâl perişanım
meded kıl yâ Resûlallâh

günahkâr:1. **günahkâr:****Gazel 3**

Mısra: 1

*Allah'ın emir ve
yasaklarına uymayıp
kötülüğe düşen kimse.*

Ben günahkâr bir kulum yâ
Rabbi muhtâcım sana
Kimseden imdâd yetişmez
sen yetür imdâd bana

günâhkâr 'abd-i 'âciz:1. **günâhkâr 'abd-i 'âciz:****Gazel 27**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Günaha düşmüş,
güçsüz, zavallı kul.*

Hem günâhkâr 'abd-i 'âciz
Rıfkı-i bî-çâreye
Kıl 'inâyet lutf ile yâ Rab
meded senden meded

2. **günâhkâr 'abd-i 'âciz:****Gazel 4**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Günaha düşmüş,
güçsüz, zavallı kul.*

Ben günâhkâr 'abd-i 'âciz
lutfunu itme dirîğ
Çün şefî'ü'l-müznibînsin
cümleye yâ Mustafâ

günahkârın ümîdi:1. **günahkârın ümîdi:****Gazel 4**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Günaha bulaşmış
kişinin kurtuluş arzusu.*

Rıfkı-i kemter günahkârın
ümîdi sendedir
Hâk-i pâyn çün devâdır
cümleye yâ Mustafâ

gün-be-gün:

1. gün-be-gün:

Gazel 14

Mısra: 9

Gün geçtikçe, günden güne.

Gün-be-gün artar fîrûgu
şem'-i hüsnün ey perî
Hatm kalmış bu güzellik
sende olmuş bi-hesâb

2. gün-be-gün:

Gazel 36

Mısra: 5

Gün geçtikçe, günden güne.

Nûr-ı vechin pür-ziyâsı
gün-be-gün işrâk eder
Tâb-ı ruhsârın semâda her
sehâbı ditredir

3. gün-be-gün:

Gazel 86

Mısra: 7

Gün geçtikçe, günden güne.

Hasretinden gün-be-gün
artar figânım dâ'imâ
Cân tahammül eylemez
cânânı n'etdin n'eyledin

4. gün-be-gün:

Gazel 100

Mısra: 2

Gün geçtikçe, günden güne.

Sorma hâlim ey efendim
haste-hâl oldum yine
Gün-be-gün hicrân içinde
pür-melâl oldum yine

günde:

1. günde:

Gazel 56

Mısra: 7

Her gün, sürekli.

Nedendir günde agyâra
gidüp hürmet ider oldun
Bize de bir kere mihmân
ola sen bir kademler bas

günden güne artmada:1. günden güne artmada:-
mada**Gazel 52**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gün geçtikçe
çoğalmak.*

Bir perîves dilber-i ra'nâya
aldandı gönül
Artmada günden güne
dâ'im dil-i nâlânımız

gurûr etme:

1. gurûr etme:-me

Gazel 92

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kendini beğenmek,
kibir göstermek.*

Çıkınca taht-ı zerrîne gurûr
etme ana kim sen
Ki bi'llâhi çıkan inmiş eyi
bil nerdübândır bu

gurûr olma:

1. gurûr olma:-ma

Gazel 39

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gururlanmak,
kibirlenmek, büyüklük
göstermek.*

Lutf idüp hüsn ü cemâle sen
gurûr olma begim
Kalmaz elbet bu güzellik
bâd-i mûy bir gün eser

gûş virmedin:

1. gûş virmedin:-me, -din

Gazel 22

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kulak vermek,
önemseyerek dinlemek.*

Subh u şâm feryâd içinde
zârına gûş virmedin
N'ola bir lutf-ı nazarla âh u
efgâmına bah

gûşe-nişin olmak:

1. gûşe-nişin olmak:-mak

Gazel 49

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Köşeye çekilmek,
insanlardan uzak olmak.*

Rıfkıyâ gûşe-nişin olmak
gerekdir cümleden
Çarh-ı devrân döndüğünde
biz de nevbet bekleriz

gûşu vermedin:

1. gûşu vermedin:-me, -din

Gazel 18

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kulak vermek,
dinlemek.*

Rıfkının pendine gûşu
vermedin sen ey gönül
Şöhret-i dünyâ için hem
yedigin semler 'abes

gûşuma geldikde:

1. **gûşuma geldikde:-dikde****Gazel 60**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İşitmek.*

Hıfz edüp Kur'ân okursun
Dâvud âvâzı-ile
Gûşuma geldikde her dem
ditredir cânım hâfız

gûvâ:1. **gûyâ:****Gazel 38**

Mısra: 8

Sanki, âdeta.

Birbirin ardınca gelmek
üzredir 'aşk u belâ
Bâr-ı gamlar bağlanur gûyâ
ki bir kervân gider

2. **gûya:****Gazel 51**

Mısra: 2

Sanki, âdeta.

Râh-ı 'aşk içre bugün pür-
câm-ile mestâneyiz
Devr ider sâkî elinde gûya
kim mey-hâneyiz

gûvivâ:1. **gûyiyâ:****Gazel 38**

Mısra: 2

Sanki, âdeta.

Hasret-i la'î-i lebinle
dîdelerden kan gider
Misl-i Ceyhûn gibi durmaz
gûyiyâ 'ummân gider

2. **gûyiyâ:****Gazel 55**

Mısra: 10

Sanki, âdeta.

Dâ'imâ eyler nişângâh tîr-i
gamzen cânımı
Rıfkının sinesi olmuş
gûyiyâ camdan kafes

3. **gûyiyâ:****Gazel 69**

Mısra: 4

Sanki, âdeta.

Gerden üzre ceng ider ol
hâl-i Hindûlar ile
Gûyiyâ Keyhüsrev-i sâhib-
kırândır perçemin

güzellik:1. **güzellik:****Gazel 14**

Mısra: 10

*Göze hoş gelen ve
insanda iyi bir etki bırakan
hâl. II Sevgilinin güzelliği.*

Gün-be-gün artar fûrûgu
şem'-i hüsnün ey perî
Hatm kılmış bu güzellik
sende olmuş bî-hesâb

2. **güzellik:****Gazel 39**

Mısra: 4

*Göze hoş gelen ve
insanda iyi bir etki bırakan
hâl. II Sevgilinin güzelliği.*

Lutf idüp hüsn ü cemâle sen
gurûr olma begim
Kalmaz elbet bu güzellik
bâd-i mûy bir gün eser

H**habâb olsun:**1. **habâb olsun:-sun****Gazel 90**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hava kabarcığı olmak.*

*II Nil ve Ceyhun nehirlerine
karışan gözyaşının suyun
üzerinde kabarcık
oluşturması.*

Ben kimim ki sana mecbûr
olmaya verdüm gönül
Karışsun Nîl ü Ceyhûna
nem ü dîdem habâb olsun

haberdâr olmadın:1. **haberdâr olmadın:-ma,
-dın****Gazel 55**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bilgi sahibi olmak.*

Hâl-i zârımdan haberdâr
olmadın sen ey gönül
Sana yâr olmaz bilürsün
ben dedim peyvend kes

habersiz olmuş:1. **habersiz olmuş:-muş****Gazel 53**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Hiçbir bilgisi
bulunmamak.*

Beni ta'kîb ider zâhid bilür
mü 'aşk u sevdâyı
Habersiz olmuş 'âlemden
riyâsı artar eksilmez

habeşden rengi almışdır:1. **habeşden rengi
almışdır:-i-muş, -dır****Gazel 103**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Habeşistan halkından
olan insanların teni gibi
koyu renkli olmak.*

Habeşden rengi almışdır bu
hâl-i Hindular sende
Zenah-dân üze yir dutmuş
anun-çün düşmüşüm târe

habîbin hürmetine:

1. **habîbin hürmetine:-i, -
ne-ne**

Gazel 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Allah'ın sevgisini
kazanmış olan
Hz.Muhammed'in hatırı,
şefaati.*

Ol Habîbin hürmetine
lutfunu etme dirig
Cürm ü 'isyânımla
mahşerde bana etme ceza

habîbin hürmet-iyçün:

1. **habîbin hürmet-iyçün:-
i, -(y)çün**

Gazel 27

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Allah'ın sevgisini
kazanmış olan
Hz.Muhammed'in hatırı,
şefaati.*

Ol habîbin hürmet-iyçün ey
kerem-i Kirdigâr
Gönlümü mesrûr kıl yâ Rab
meded senden meded

hâcet mi vardır:

1. **hâcet mi vardır:-dır**

Gazel 113

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*" Gerek duyulur mu?
Gerekir mi? " anlamlarında
kullanılan soru sözü.*

Zînet-i meşşâtaya hâcet mi
vardır yâr-içün
Kudret-ile Hak yaratmış
beslemiş hoş ânesi

hadeng:

1. **hadengin:-(i)n**

Gazel 103

Mısra: 2

*Ok. II Sevgilinin
kirpikleri.*

Dil-i pür-hûnuma var mı
'aceb sen gibi meh-pâre
Hadengin zahımdan sîne
bütün olmuş durur yare

hâfız:

1. **hâfız:**

Gazel 60

Mısra: 1

*Kuran'ı Kerim'i
tamamıyla ezberlemiş olan
ve ezberden okuyabilen
kimse. II Sevgili.*

Âh efendim nâr-ı 'aşkın
yandırır cânım hâfız
Derdine olmaz tahammül
n'eylesün cânım hâfız

2. **hâfız:**

Gazel 60

Mısra: 2

*Kuran'ı Kerim'i
tamamıyla ezberlemiş olan
ve ezberden okuyabilen
kimse. II Sevgili.*

Âh efendim nâr-ı 'aşkın
yandırır cânım hâfız
Derdine olmaz tahammül
n'eylesün cânım hâfız

3. **hâfız:**

Gazel 60

Mısra: 4

*Kuran'ı Kerim'i
tamamıyla ezberlemiş olan
ve ezberden okuyabilen
kimse. II Sevgili.*

Hıfz edüp Kur'ân okursun
Dâvud âvâzı-ile
Gûşuma geldikde her dem
ditredir cânım hâfız

4. **hâfız:**

Gazel 60

Mısra: 6

*Kuran'ı Kerim'i
tamamıyla ezberlemiş olan
ve ezberden okuyabilen
kimse. II Sevgili.*

Şöhretin garb ilini dutdu
efendim büsbütün
Yanmasun mu âteşinde bu
dil ü cânım hâfız

5. **hâfız:**

Gazel 60

Mısra: 8

*Kuran'ı Kerim'i
tamamıyla ezberlemiş olan
ve ezberden okuyabilen
kimse. II Sevgili.*

Nîm-nazarla rahm edersin
'âşık-ı şeydâlara
Ben kuluna yok mu rahmın
el-amân cânım hâfız

6. **hâfız:**

Gazel 60

Mısra: 10

Kuran'ı Kerim'i

*tamamıyla ezberlemiş olan
ve ezberden okuyabilen
kimse. II Sevgili.*

Bâb-ı hüsnünde bu Rıfkî
pâsbân olmuş yine
İltifâta mazhar olmak
istemmiş cânım hâfız

7. hâfız:

Gazel 64

Mısra: 9

Kur'an-ı Kerim'i

bütünüyle ezberleyen kimse.

Rıfkıyâ vuslat mukadder
ola mı hâfız degil
Eyledin Ahmed tebessüm
anladım ben harf-be-harf

hâk:

1. hâk:

Gazel 7

Mısra: 8

Toprak.

İlâhî ol kabirde kim
su'âlimi sen âsân kıl
Dutulmaya bu hâk içre
zebânım yâ Resûlallâh

2. hak:

Gazel 10

Mısra: 10

*Bütün yaratılmışların
yaratıcısı, sonsuz güç
sahibi. II Allah.*

Bende yok sabra tahammül
sende rahmın Rıfkıya
Rûm musun yâ Ermenî Hak
virmemiş imân sana

3. hak:

Gazel 113

Mısra: 4

Bütün yaratılmışların

*yaratıcısı, sonsuz güç
sahibi. II Allah.*

Zînet-i meşşâtaya hâcet mi
vardır yâr-içün
Kudret-ile Hak yaratmış
beslemiş hõş ânesi

hakâret:

1. hakâretle:-le

Gazel 101

Mısra: 9

*Küçük düşürücü,
küçümseyici tavrı.*

Sen hakâretle bana etme
nazar ey dil-rübâ
Bi'llahi çeşm-i siyâhdan bî-
karârım bu gece

2. hakâretle:-le

Gazel 102

Mısra: 7

*Küçük düşürücü,
küçümseyici tavrı.*

Hakâretle gel ey cânâ bana
bakma kerem kıl sen
Kulum ben bâb-ı lutfunda
rakîb bî-gânedir bence

hâk-i pâv-ı 'izzetinden:

1. hâk-i pâv-ı 'izzetinden:-

(i)n, -den

Gazel 47

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) kıymetli,
değerli ayak toprağı; eşiğı,
huzuru.*

Hâk-i pâv-ı 'izzetinden sen
beni redd eyleme
Rıfkının hüznü gören bî-
gâne olmaz yâ n'eder

hâk-i pâvın:

1. hâk-i pâvın:-(y)ın-ın

Gazel 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hız. Muhammed'in
huzuru, eşiğı. II Hz.
Muhammed'in ayağının
toprağı.*

Rıfkı-i kemter günahkârın
ümîdi sendedür
Hâk-i pâvın çün devâdır
cümleye yâ Mustafâ

hâk-i pâvın görmeve:

1. hâk-i pâvın görmeye:- me, -(y)e

Gazel 62

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) ayak
toprağını görmek. II
Sevgiliye erişmek,
kavuşmak.*

Tende cânım ârzu itmiş
hâk-i pâvın görmeye
Böyle hasretle dolanur
gönlümüz misl-i semâ'

hâk-i pâvın hasretinden:

1. hâk-i pâvın

hasretinden:-(n)den

Gazel 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hız. Muhammed'in
ayak bastığı yerlere
kavuşma özlemi.*

Rûz u şeb 'aşkın elinden bî-
karârım yâ Resûl
Hâk-i pâvın hasretinden âh
u zÂrım yâ Resûl

hâk-i pâvında:

1. **hâk-i pâyında:-**(i)n, -da**Gazel 34**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***(Sevgilinin) ayağının tozu, toprağı.*

Yek nazar kıldım temâşâ
 'âşık-ı şeydâlara
 Hâk-i pâyında 'aceb nâlân
 ider hızlâneler

hâk-i pâyivle:1. **hâk-i pâyiyle:-**i, -(y)le**Gazel 95**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***(Sevgilinin) ayağının tozu, toprağı. II Sevgilinin bulunduğu yer.*

Hâk-i pâyiyle müşerref
 oldugum demde hemân
 Destine sundum 'arızim
 bakdı bir dem hâlîme

hakim:1. **hakim:****Gazel 19**

Mısra: 4

Hekim, doktor. II Sevgili.

Şimdi düşdüm bahr-ı 'aşka
 ey cevânım çâresi
 Bunca derde bir devâyı ol
 hakim bilmez mi hiç

2. **hakimden:-**den**Gazel 72**

Mısra: 6

Hekim, doktor. II Sevgili.

Bir dükenmez derde
 düşdüm çâreler olmaz

meded

Çünkü 'ilâc olmadıkça ol
 hakimden çekdim el

hakim ü hâzıkım:1. **hakim ü hâzıkım:-**(i)m**Gazel 17**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hekim ve işinde uzman kişi.*

Yanar cism ü vücûdum hep
 hakim ü hâzıkım yokdur
 Bu da çarh-ı felekdendir
 degildir kimseler bâ'is

hakim-i mutlak:1. **hakim-i mutlak:****Gazel 1**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tek hükümdar. II Allah.*

Emr-i künle var edensin bu
 cihânı pâdişâh
 Hâkim-i mutlak ki sensin
 şübhemiz yokdur sana

hakk:1. **hakkımda:-**(i)m, -da**Gazel 26**

Mısra: 8

Kişi ile ilgili olan durum.

Gam giribânım dutuban çâk
 çâk etse eger
 Görmezim hakkımda yazık
 diyecek bir hûb merd

2. **hakka:-**a**Gazel 18**

Mısra: 5

Bütün yaratılmışların yaratıcısı, sonsuz güç sahibi. II Allah.

Hakka niyâz eyle dâ'im
 isteme dünyâyı sen
 Ser-fürû edüp kula hem
 açdığın femler 'abes

3. **hakka:-**a**Gazel 98**

Mısra: 9

Bütün yaratılmışların yaratıcısı, sonsuz güç sahibi. II Allah.

Hakka tefvîz etmede Rıfkı
 umûrun dem-be-dem
 Ol penâh-ı dest-gırım şimdi
 geldi hatıra

hakk eyledi:1. **hakk eyledi:-**di**Gazel 91**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Silmek, kazımak. II Sevgilinin parlak yüzünün güneşin parlaklığını gölgelemesi.

Rûy-ı pâkin şu'le-i şemsi
 yine hakk eyledi
 Tal'atıyla bu cihânı hös
 kuşatmış mâh-rû

hakk kılma:1. **hakk kılma:-**ma**Gazel 82**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Reva görmek, uygun görmek.*

Niçe demdir 'aşk-ile
 zencîre kayd olmuş gönül

Hakk kılma defterinde
ismimiz mîmlenmesin

hâk-pây:

1. **hâk-pâyın:-**(i)n

Gazel 61

Mısra: 2

*Ayak toprağı, ayak
tozu. II Sevgilinin ayak
bastığı toprak.*

İşte ben gitdim efendim
sana olsun el-vedâ'
Hâk-pâyın bûs ederek
eyleyelim el-vedâ'

hâk-payına düşdüm:

1. **hâk-payına düşdüm:-**
düm

Gazel 61

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) ayak
bastığı toprağa gelmek,
(sevgilinin) kapısına
uğramak.*

Rıfkı-i kemter kulun tek
olmadı bir sâdıkın
Hâk-payına şimdi düşdüm
eyleyelim el-vedâ'

hâksâr:

1. **hâksârım:-**(i)m

Gazel 101

Mısra: 8

*Perişan, aciz, çaresiz.
II Âşık.*

Hüs-n-i rûyun aldı gönlüm
eyledi esir-i 'aşk
Zerreş etmem şikâyet
hâksârım bu gece

hâl:

1. **hâli:-i**

Gazel 7

Mısra: 6

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Semâya erişir âh u figân u
zâr u feryâdım
Meded senden ki hâli pek
yamanım yâ Resûlallâh

2. **hâlim:-**(i)m

Gazel 11

Mısra: 3

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Mihnet-i agyâriden hâlim
perîşân olmada
Baht-ı kec-revden değil mi
dâ'imâ fûrkat bana

3. **hâline:-i, -ne**

Gazel 11

Mısra: 10

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Dâ'imâ fîkr ü hayâlin mest
kılmış Rıfkıyı
Hâline eyle terahhüm sen
de kıl ragbet bana

4. **hâline:-i, -ne**

Gazel 23

Mısra: 8

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Neylesün bu bî-nevâlar
sözüne bakmaz gönül
Sen de insâf eyle bârî
anların hâline bah

5. **hâlime:-**(i)m, -e

Gazel 27

Mısra: 2

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Düşmüşüm gam bahrına yâ
Rab meded senden meded
Çâre bulmam hâlîme yâ
Rab meded senden meded

6. **hâlim:-**(i)m

Gazel 41

Mısra: 4

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

N'eyleyem insâf yokdur
hilkat-i zâtında kim
İtmedi bir kez mürüvvet
hâlim aglar hû çeker

7. **hâl:**

Gazel 51

Mısra: 7

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Olmuşum bir derd esîri
kimse bilmez hâl nedir
Fehm olunmaz hem
bilinmez böyle bir
dîvâneyiz

8. **hâlime:-**(i)m, -e

Gazel 56

Mısra: 6

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Yakındır çıkmaya cânım
gönül ârzû-yı hasretde
Mürüvvet hâlîme eyle hele
sen bir kademler bas

9. **hâlim:-**(i)m

Gazel 67

Mısra: 2

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

'Aksine refât iderdi râh
murâdı bahtımın
Olmadı maksûd hâlim zârı
kaldı bahtımın

10. **hâldür:-dür**

Gazel 69

Mısra: 2

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Zîr-i fesden taşra çıkmış
ejdehâdır perçemin
Hüsnüne vermiş cilâyı
başka hâldür perçemin

11. **hâlîme:-i, -(n)e**

Gazel 73

Mısra: 9

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Bu Rıfkînin hÂline sen
edersen merhamet ey şâh
Sana Firdevs-i a'lâyı vere
Hazret-i Allâhım

12. **hâlim:-(i)m**

Gazel 76

Mısra: 1

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Sorma hâlim ey felek meh-
pâriden ayrılmışım
Fitne-i çeşm sâhir-i hûn-
hvâriden ayrılmışım

13. **hâlimi:-(i)m, -i**

Gazel 77

Mısra: 4

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Nagme-i feryâdına cânlar
tahammül edemez
Hâlimi etdin perîşân sen
gülümsün bülbülüm

14. **hâlîme:-(i)m, -e**

Gazel 87

Mısra: 4

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Âhu gözleri yakup yandırdı
cism ü cânımı
Kılmadı hâlîme insâf ol
kemân-ebrû cevân

15. **hâlim:-(i)m**

Gazel 95

Mısra: 7

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Çün perîşân oldu hâlim
kimseler vâkıf değil
Ey felek bir rahm kılсан
dîde-i giryânıma

16. **hâlîme:-(i)m, -e**

Gazel 95

Mısra: 2

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Vasf-ı hâlim 'arz-ı hâl
etmek için ol şâhuma
Yalvarup kâtibe yazdırdım
münâsib hâlîme

17. **hâlîme:-(i)m, -e**

Gazel 95

Mısra: 4

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Hâk-i pâyiyle müşerref
oldugum demde hemân
Destine sundum 'arîzim
bakdı bir dem hâlîme

18. **hâlî:-i**

Gazel 97

Mısra: 8

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Bir çerâğ u şem'e yanmış ol
dili pervânesi
Eyledim izhâr hâlî söyledim
'âkillere

19. **hâlin:-(i)n**

Gazel 97

Mısra: 10

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Dutdu bir pend ü nasîhat
didiler kim Rıfkıya
Açma hâlin gel sakın sen
bilmeyen câhillere

20. **hâlim:-(i)m**

Gazel 100

Mısra: 1

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Sorma hâlim ey efendim
haste-hâl oldum yine
Gün-be-gün hicrân içinde
pür-melâl oldum yine

21. **hâlim:-(i)m**

Gazel 101

Mısra: 14

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Tel tel olmuş perçemin
Rıfkîyi etmiş kayd u bend
Söylemem kimseye hâlim
şermsârım bu gece

22. **hâl:**

Gazel 109

Mısra: 2

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Ey efendim hasretinden bî-
karârım togrusu
Aglamakdan hâl perîşân âh
u zârım togrusu

23. **hâlîme:-(i)m, -e**

Gazel 111

Mısra: 7

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

Merhamet kıl ben gedâya
hâlîme eyile nazar
Söyledikde rahm edüp
‘âşıkâ dil bağladı

24. **hâlî:-i**

Müstezad 1

Mısra: 6

*Durum, keyfiyet, içinde
bulunulan vaziyet.*

‘Aşkın ne idi бүkdü belim
haylice demdir
Soramadın hâlî

25. **hâlin:-(i)n**

Gazel 9

Mısra: 6

*Durum, vaziyet. II
Sevgilinin tavrı ve
davranışı.*

Bu gönül sevdâ-yı zülfün
getürünce hâtıra
Ol sebebdan terk-i cânı
etdürür hâlin bana

hâl maksûd olmadı:

1. **hâl maksûd olmadı:-ma, -dı**

Gazel 93

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Amaca ulaşmak,
istenileni elde etmek.*

Rıfkıyım devrân içinde
olmadı maksûd hâl
Çekdim el ben cümlesinden
hem dedim akrâna hû

hâl perîşân:

1. **hâl perîşân:**

Gazel 70

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşığın) acınacak
durumda olması.*

Subh u şâm fikr-i lebinle âh
u zâr etdi gönül
Aglamakdan hâl perîşân dil
bizâr etdi gönül

2. **hâl perîşân:**

Gazel 48

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgiliden uzak düşen
âşığın çektiği acılar
yüzünden içinde bulunduğu
durum.*

Bir cemâl-i pür-ziyânın
rahmı yok sen ‘âşıkâ
Hasretinden hâl perîşân
cism ü cân mihnetlenür

halâs olmak:

1. **halâs olmak:-mak**

Gazel 102

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kurtulmak, azat
olmak.*

Gören ol gonce ruhsârı olur
mu gamdan âzâd
Halâs olmak ne mümkündür
gönül mestânedir bence

hâle vâkıf olmadı:

1. **hâle vâkıf olmadı:-dı**

Gazel 76

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İçinde bulunulan
vaziyetten haberdar
olmamak. II Âşığın içinde
bulunduğu perişan
vaziyetten sevgilinin
haberdar olmaması.*

Ta’n-ı âgyâr eyledi
gördükde zârım böylece
Hâle vâkıf olmadı
dildâriden ayrılışım

hâli diger-gûn eyledi:

1. **hâli diger-gûn eyledi:-di**

Gazel 108

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Vaziyetini değiştirmek,
bambaşka bir hâl almak. II
Perişan olmak, acınacak
duruma gelmek.*

Subh u şâm yandım çerâk-ı
hüsnüne pervâneves
Rıfkı da âh eyleyüp hâlî
diger-gûn eyledi

hâl-i dil-i takrîrimi

vazmışım:

1. **hâl-i dil-i takrîrimi**

vazmışım:-muş, -(i)m

Gazel 58

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşığın) perişan, yıkık,
incinmiş gönlünün
durumunu yazıyla ifade
etmesi, içinde bulunduğu
durumu yazıya dökmesi.*

Yazmışım hâl-i dil-i
takrîrimi ben yâre 'arz
Belki bir gün eyleyeler
derdimi cânâna 'arz

hâl-i giryânıma:

1. **hâl-i giryânıma:**-(i)m, -a

Gazel 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ağlanacak vaziyet,
acınacak hal.*

Bir terahhum kılmadın bu
hâl-i giryânıma sen
Vasf-ı hâlim bilmeyüp redd
ü sitem etdin bana

hâl-i hindûlar:

1. **hâl-i hindûlar:**-lar

Gazel 85

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Siyah tenli Hintlilere
benzeyen vücuttaki siyah
ben. II Sevgilinin siyah
beni.*

Hâl-i Hindûlar 'acebdir
ceng ider nacâg-ile
Mislini ben görmedim hâşâ
ki nev-reste hubân

2. **hâl-i hindûlar:**-lar

Gazel 103

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Siyah tenli Hintlilere
benzeyen vücuttaki siyah
ben. II Sevgilinin siyah
beni.*

Habeşden rengi almışdır bu
hâl-i Hindûlar sende

Zenah-dân üzre yir dutmuş
anın-çün düşmüşüm târe

hâl-i hindûlar ile:

1. **hâl-i hindûlar ile:**-lar, -
(i)le

Gazel 69

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) siyah ırka
mensup Hintliler gibi siyah
renkli olan beni.*

Gerden üzre ceng ider ol
hâl-i Hindûlar ile
Gûyiyâ Keyhüsrev-i sâhib-
kırândır perçemin

hâl-i hindûları:

1. **hâl-i hindûları:**-lar, -ı

Gazel 91

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Siyah tenli Hintlilere
benzeyen vücuttaki siyah
ben. II Sevgilinin siyah
beni.*

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne
Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

2. **hâl-i hindûları:**-lar, -ı

Gazel 91

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Siyah tenli Hintlilere
benzeyen vücuttaki siyah
ben. II Sevgilinin siyah
beni.*

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne

Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

hâl-i perîşânına:

1. **hâl-i perîşânına:**-ı, -na

Gazel 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Acınacak, sıkıntılı hâl.

'Âşık-ı bî-çârenin hâl-i
perîşânına bah
Âh idüp yanmış vücûdu
sine-sûzânına bah

hâl-i zârımdan:

1. **hâl-i zârımdan:**-(i)m, -
dan

Gazel 55

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşığın) ağlayan,
inleyen vaziyeti.*

Hâl-i zârımdan haberdâr
olmadın sen ey gönül
Sana yâr olmaz bilirsin
ben dedim peyvend kes

hal-i 'âşıkların:

1. **hal-i 'âşıkların:**-lar, -
(i)n

Gazel 104

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Âşıkların davranışları,
tavırları.*

Niçün sen nîm-nigâhınla
nazar kılmazsın ey dil-ber
Hal-i 'âşıkların ben tek
diger-gûn oldu gitdikçe

hâlden hâli değil:

1. hâliden hâlî değil:

Gazel 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kimşesiz, sahihsiz
değil.*

‘Âşkın gönlünü al kim
hâliden hâlî değil
Lutfunu itme dirîğ sen eyle
bir hürmet bana

hâlık-ı kevn ü mekânsın:1. hâlık-ı kevn ü
mekânsın: -*sın***Gazel 3**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Varlık âleminin
yaratıcısı. II Allah.*

Yog-iken dü ‘âlemi bir kün
ile var eyledin
Hâlık-ı kevn ü mekânsın
şübhemiz yokdur sana

2. hâlık-ı kevn ü
mekânsın: -*sın***Gazel 1**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Varlık âleminin
yaratıcısı. II Allah.*

Hâlık-ı kevn ü mekânsın
şübhemiz yokdur sana
Fâ‘il-i muhtâr ki sensin
şübhemiz yokdur sana

halîl:

1. halîl:

Gazel 86

Mısra: 9

*Halîl. II Babil halkının
taptığı putları yerle bir**etmesi üzerine Nemrut
tarafından büyük bir ateşe
atılan Hz. İbrahim'in
lakabı.*

‘Ömrüm oldukça yanarım
âteş içre ben Halîl
Sen de bilmem bu garîb
Rıfkıyı n’etdin n’eyledin

halk olunmuş:1. halk olunmuş: -*muş***Gazel 110**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yaratılmak.*

Halk olunmuş nûr-ı Hakdan
cism-i pâkûn ey perî
Rıfkı der ki nâr-ı ‘aşkın
nâmdâr etdi beni

ham eyledin:1. ham eyledin: -*din***Gazel 12**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bükmek, eğmek.*

Kâmet-i mevzûnumu ham
eyledin sen dilrübâ
Derd ü hicrânımı efzûn
eyledin sen dilrübâ

hamdi’İlâh:

1. hamdi’İlâh:

Gazel 59

Mısra: 4

*"Allah'a şükürler
olsun." anlamında
kullanılan dua sözü.*

Tıfl bilmezdi sadık-ı
‘âşkının kadrini
Şimdi bildi hamdi’İlâh
yüzüne geldikde hat

hân:1. hâna: -*a***Gazel 35**

Mısra: 6

*Hükümdar. II Hz.
Süleyman.*

Salınup refât edersin Âsaf
u Cemşîd gibi
Söylenür dillerde nâmın
hâna teşbîh etdiler

2. hâna: -*a***Gazel 58**

Mısra: 10

*Hükümdar, sultan. II
Sevgili.*

Gönlümü elden alup divâne
etdin sen beni
Rıfkı tek derd-i serimi
eyledim sen hâna ‘arz

hân egler:1. hân egler: -*r***Gazel 107**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Padişah eylemek.*

‘Âlemi aldı ziyâsı pertev-i
hûrşîd gibi
Hükm ider Kâfdan Kafa
hem böyle hân egler beni

hân u sultân:

1. hân u sultân:

Gazel 18

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hükümdar ve padişah.
II Sevgili.*

Yok vefâsı ger olursa hân u
sultân ‘âleme
Görmemiş nef’ini kimse
dökdüğü demler ‘abes

hançer vurulur:

1. hançer vurulur:-(u)r

Gazel 107

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yaralamak, kesmek.

Gâh elde gâh bilde dem-be-
dem ‘üryan eder
Vurulur Rıfkıye hançer bî-
amân egler beni

hançer-i bürrânî:

1. hançer-i bürrânî:-ı

Gazel 26

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Keskin hançer, keskin
kılıç.*

Sinem üzre hançer-i bürrânî
etdi çünkü zed
Sancılıp bagrımda kaldı
tığ-ı müjgânı meded

hâne-i gönül:

1. hâne-i gönül:

Gazel 54

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül evi. II Âşığın
gönlü.*

Benim bu hâne-i gönül eger
ta‘mîrine ey şâh
Bu dem itmez isen lutfu
bütün vîrânedir sensiz

hânümân:

1. hânümânî:-ı

Gazel 36

Mısra: 8

Yurt, ev, bark. II

Âşığın gönlü.

Âsitânın hâkine düşdüm
esîr ü kayd olam
Lutf u ihsânın cihânda
hânümânı ditredir

hâr:

1. hâr:

Gazel 81

Mısra: 6

Diken.

Âsitân-ı lutfun içre ben
bugün bir sâ‘ilim
Kurb-ı hüsnün goncesinde
hâr ararsan işte ben

harâb etdi:

1. harâb etdi:-di

Gazel 34

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yıkamak. II Perişan
etmek.*

Ol hayâl-i vuslatın bu
gönlümü etdi harâb
‘Adl ü insâfınla âbâd olsa
bu vîrâneler

2. harâb etdi:-di

Gazel 96

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yıkamak, viran etmek. II
Perişan etmek.*

Gönül mülkün harâb etdi bu
Rıfkı yine ey şâhım
Bu nâs içre hele şimdi olur
destâne mestane

harâb etdin:

1. harâb etdin:-din

Gazel 102

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yıkamak, viran etmek.

Hırâmân gezdigin yerde
harâb etdin cihânı hep
Gel âbâd eyle gönlümü
bütün vîrânedir bence

harâb etmiş:

1. harâb etmiş:-miş

Gazel 113

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yıkamak, viran etmek. II
Perişan etmek.*

Nîm-nigâhla çeşm-i mesti
‘âlemi etmiş harâb
Gamzesi deldi bu bagrı
sinemiz virânesi

harâb olsun:

1. harâb olsun:-sun

Gazel 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yıkılmak, perişan
olmak.*

Nûş edem ben zehr-ise de
yâr elinden bâdeyi
Ko harâb olsun cihânda
‘ömr ile varım kadeh

2. harâb olsun:-sun

Gazel 90

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yıkılmak, viran olmak, tahrip olmak. II Perişan olmak, gam ve kederle dolmak.

Bu gönül mülkü ey şâhâ
bütün sensiz harâb olsun
Yanup 'aşkınla bu cânım
amân degme kebâb olsun

harf-be-hârf anladım:

1. harf-be-hârf anladım:- dım

Gazel 64

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*En ince ayrıntısına
kadar, olduğu gibi
kavramak.*

Okudum hatt-ı şerîfin
anladım ben harf-be-hârf
Cânıma verdi hayâtı
anladım ben harf-be-harf

2. harf-be-harf anladım:- dım

Gazel 64

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*En ince ayrıntısına
kadar, olduğu gibi
kavramak.*

Okudum hatt-ı şerîfin
anladım ben harf-be-hârf
Cânıma verdi hayâtı
anladım ben harf-be-harf

3. harf-be-harf anladım:- dım

Gazel 64

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

En ince ayrıntısına

*kadar, olduğu gibi
kavramak.*

Müjde-i vuslat var-idi
yazdığın eş'ârîde
Okuyup şi'r tamam etdim
anladım ben harf-be-harf

4. harf-be-harf anladım:- dım

Gazel 64

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*En ince ayrıntısına
kadar, olduğu gibi
kavramak.*

N'aceb ol rakîbi def'-i
meclis eylemişsin sen
Îma vü hem işaret var
anladım ben harf-be-harf

5. harf-be-harf anladım:- dım

Gazel 64

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*En ince ayrıntısına
kadar, olduğu gibi
kavramak.*

Pür-hünersin hıfz-ı Kur'ân
eylemişsin kâdî-zâd
Levh-i dilde nakş kılmış
anladım ben harf-be-harf

6. harf-be-harf anladım:- dım

Gazel 64

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*En ince ayrıntısına
kadar, olduğu gibi
kavramak.*

Rıfkıyâ vuslat mukadder
ola mı hâfız degil
Eyledin Ahmed tebessüm
anladım ben harf-be-harf

hâşâ:

1. hâşâ:

Gazel 85

Mısra: 4

Asla, hiçbir zaman.

Hâl-i Hindûlar 'acebdir
ceng ider nacâg-ile
Mislini ben görmedim hâşâ
ki nev-reste hubân

hâsılı:

1. hâsılı:

Gazel 30

Mısra: 8

Kısacası.

Der ü hâkine yüzüm
sürmededir hep garazım
Hâsılı matlab için beste-
miyân olmalıdır

hasre dek:

1. hasre dek:

Gazel 106

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kıyamete kadar.

Derûn-ı dilde Rıfkînin bir
âteş var muhabbetden
Ki sönmez hasre dek dâ'im
o takdîr-i Celâl oldu

hasret:

1. hasretinde:-(i)n, -de

Gazel 10

Mısra: 3

Bir kimseye

kavuşamamaktan

*kaynaklanan üzüntü, özlem.
II Sevgiliye duyulan özlem.*

Hasretinde hûn bagrım yâre
yâre oldu hep
N'eyleyem mecbûrun
oldum ey meh-i tâbân sana

2. hasretinle:-(i)n, -le

Gazel 24

Mısra: 6

Bir kimseye

*kavuşamamaktan
kaynaklanan üzüntü, özlem.
II Sevgiliye duyulan özlem.*

Subh u şâm fikrinle bi'llâh
bi-karâr oldu gönül
Hasretinle eyledim ben
sîneyi 'üryân meded

3. hasretin-ile:-(i)n, -ile

Gazel 45

Mısra: 7

Bir kimseye

*kavuşamamaktan
kaynaklanan üzüntü, özlem.
II Sevgiliye duyulan özlem.*

Hasretin-ile niçe sabr
ideyim Yûsuf-cemâl
Gel göreyim mâh cemâlin
bu zamân turdukça tur

4. hasretinden:-(i)n, -den

Gazel 48

Mısra: 4

Bir kimseye

*kavuşamamaktan
kaynaklanan üzüntü, özlem.
II Sevgiliye duyulan özlem.*

Bir cemâl-i pür-ziyânın
rahmı yok sen 'âşıkâ
Hasretinden hâl perîşân
cism ü cân mihnetlenür

5. hasretinden:-(i)n, -den

Gazel 51

Mısra: 5

Bir kimseye

*kavuşamamaktan
kaynaklanan üzüntü, özlem.
II Sevgiliye duyulan özlem.*

Hasretinden her dü çeşmim
Nîlveş kanlar döker
Sorma zâhid haznemi sen
hâtırî vîrâneyiz

6. hasretle:-le

Gazel 62

Mısra: 4

Bir kimseye

*kavuşamamaktan
kaynaklanan üzüntü, özlem.
II Sevgiliye duyulan özlem.*

Tende cânım ârzu itmiş
hâk-i pâyin görmeye
Böyle hasretle dolanur
gönlümüz misl-i semâ'

7. hasretinle:-(i)n, -le

Gazel 71

Mısra: 1

Bir kimseye

*kavuşamamaktan
kaynaklanan üzüntü, özlem.
II Sevgiliye duyulan özlem.*

Âh efendim hasretinle nâr-ı
hicrândır gönül
Hem firâk-ı vuslatınla dîde
giryândır gönül

8. hasretinden:-(i)n, -den

Gazel 76

Mısra: 5

Bir kimseye

*kavuşamamaktan
kaynaklanan üzüntü, özlem.
II Sevgiliye duyulan özlem.*

Hasretinden gözlerim kan
dökmede şâm u seher

Kadd-i şimşâd bir gül-i
ruhsâriden ayrılmışım

9. hasretinle:-(i)n, -le

Gazel 81

Mısra: 10

Bir kimseye

*kavuşamamaktan
kaynaklanan üzüntü, özlem.
II Sevgiliye duyulan özlem.*

'Âşık-ı sâdık yolunda Rıfkı
tek giryân eder
Hasretinle subh u şâm efkâr
ararsan işte ben

10. hasretinden:-(i)n, -den

Gazel 86

Mısra: 7

Bir kimseye

*kavuşamamaktan
kaynaklanan üzüntü, özlem.
II Sevgiliye duyulan özlem.*

Hasretinden gün-be-gün
artar figânım dâ'imâ
Cân tahammül eylemez
cânâmı n'etdin n'eyledin

11. hasret-ile:-(i)le

Gazel 100

Mısra: 3

Bir kimseye

*kavuşamamaktan
kaynaklanan üzüntü, özlem.
II Sevgiliye duyulan özlem.*

Hasret-ile çün bagrım pâre
pâre oldu hep
Gönlüm içre hûb-ı dildâr-ı
hayâl oldum yine

12. hasretinden:-(i)n, -den

Gazel 109

Mısra: 1

Bir kimseye

kavuşamamaktan

*kaynaklanan üzüntü, özlem.
II Sevgiliye duyulan özlem.*

Ey efendim hasretinden bî-
karârım togrusu
Aglamakdan hâl perîşân âh
u zârım togrusu

13. **hasretle:-le**
Gazel 113
Mısra: 6
*Bir kimseye
kavuşamamaktan
kaynaklanan üzüntü, özlem.
II Sevgiliye duyulan özlem.*

Ey kemân-ebîrû perîveş
gönlümü aldın benim
Rûz u şeb hasretle yandı
eksük olmaz lânesi

hasret-i çeşm-i siyâhın:

1. **hasret-i çeşm-i siyâhın:-**
(i)n
Gazel 110
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Siyah gözlerin özlemi.
II Sevgilinin siyah gözlerini
tekrar görme arzusu.*

Hasret-i çeşm-i siyâhın bî-
karâr etdi beni
Aglamakdan dil ü derûnum
yanar etdi beni

hasret-i kâkûle:

1. **hasret-i kâkûle:-e**
Gazel 69
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*(Sevgilinin) saçının
özlemi.*

Hasret-i kâkûle Rıfkî âh
idüp giryân ider

Bu gönülde derdi çok gizli
nihândur perçemin

hasret-i la'l-i lebinle:

1. **hasret-i la'l-i lebinle:-**
(i)n, -le
Gazel 38
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*(Sevgilinin) la'l taşı
gibi kırmızı dudağının
özlemi.*

Hasret-i la'l-i lebinle
dîdelerden kan gider
Misl-i Ceyhûn gibi durmaz
gûyiyâ 'ummân gider

2. **hasret-i la'l-i lebinle:-**
(i)n, -le
Gazel 82
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*(Sevgilinin) la'l taşı
gibi kırmızı dudağının
özlemi.*

Hasret-i la'l-i lebinle
dîdemiz nemlenmesin
Âh u giryân etmeyince
gönlümüz gamlanmasın

3. **hasret-i la'l-i lebinle:-**
(i)n, -le
Gazel 83
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*(Sevgilinin) la'l taşı
gibi kırmızı dudağına
kavuşma özlemi.*

Hasret-i la'l-i lebinle sînem
âteş içredir
Künc-i kurbumda tururken
sûz-ı nârımdan sakın

hasretle koyma:

1. **hasretle koyma:-ma**
Gazel 50
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Özlem içerisinde
bırakmak, özletmek.*

Hicrini efzûn edüp hasretle
koyma Rıfkıy
Sâhib-i lutf u 'atâsın
gâyriden yok çâremiz

haste:

1. **haste:**
Gazel 29
Mısra: 3
Zavallı, perişan, dertli.

Hem cilâ-yı kalb olur haste
dile hem de şifâ
Hôş-nefes 'ıtrı benefşe
verd-i ahmerden lezîz

haste etdin:

1. **haste etdin:-din**
Gazel 23
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
*Sağlığı bozmak, hasta
olmaya neden olmak.*

Mir'atı eline al da bir
temâşâ it sana
Niçe 'aşıkları etdin şimdice
haste naçah

haste vü bî-mâra:

1. **haste vü bî-mâra:-a**
Gazel 112
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hasta.

Haste vü bî-mâra derler çün
devâdır câm-ı leb
Gel zekât-ı hüsnünü ihsân
kıl ey şehenşehi

haste-hâl oldum:

1. **haste-hâl oldum:-dum**

Gazel 100

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Perişan olmak, gam ve kederden dolayı hasta düşmek.

Sorma hâlim ey efendim
haste-hâl oldum yine
Gün-be-gün hicrân içinde
pür-melâl oldum yine

hat:

1. **hat:**

Gazel 59

Mısra: 2

Yazı. II Sevgilinin yüzünde yeni çıkmaya başlayan ayva tüyleri.

Çâr ebrû oldu cânân şimdi
geldi veche hat
Mushaf-ı rûyunda gördüm
tâze nev-res tâze hat

2. **hat:**

Gazel 59

Mısra: 1

Ayva tüyü. II Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Çâr ebrû oldu cânân şimdi
geldi veche hat
Mushaf-ı rûyunda gördüm
tâze nev-res tâze hat

hat geldikde:

1. **hat geldikde:-dikde**

Gazel 59

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) yanağında ayva tüylerinin bitmeye başlaması, büyümesi.

Gitti elden hüsn varın
kalmadı sende cemâl
Rıfkı der peşimân olur
heleçi geldikde hat

hatâ mıdır:

1. **hatâ mıdır:-mı, -dır**

Gazel 104

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Uygun olmayan şey, yanlış.

Sana şems-i cihân dirsem
hatâ mıdır bana bilmem
Görenlerin dili birden ki
memnûn oldu gittikçe

hâtır su'âl eyledi:

1. **hâtır su'âl eyledi:-di**

Gazel 95

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hâlini hatırını sormak, içinde bulunulan durumu öğrenmek için soru sormak. II Sevgilinin âşığın durumunu öğrenmek için ona sorular yöneltilmesi.

Okuyup kıldı tebessüm
eyledi hâtır su'âl
Sanki bahş etdi hayâtı
mürde olmuş cânıma

hâtıra geldi:

1. **hâtıra geldi:-di**

Gazel 94

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hatırlamak, akla getirmek.

Servi andım kâmet-i dildâr
geldi hâtıra
Rûyunu gördüm yine gülzâr
geldi hâtıra

2. **hâtıra geldi:-di**

Gazel 94

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hatırlamak, akla getirmek.

Servi andım kâmet-i dildâr
geldi hâtıra
Rûyunu gördüm yine gülzâr
geldi hâtıra

3. **hâtıra geldi:-di**

Gazel 94

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hatırlamak, akla getirmek.

Çekdiğim cevri ü cefâyı
söylemek mümkün değil
Hicrimi efzûn eden dildâr
geldi hâtıra

4. **hâtıra geldi:-di**

Gazel 94

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hatırlamak, akla getirmek.

Sine-i pür-hûnumu görsen
devâsız der idin

Vasf-ı hâlim 'arz-içün
hünkâr geldi hâtıra

5. **hâtıra geldi:-di**

Gazel 94

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hatırlamak, akla
getirmek.*

Ol kemân-ebûruların kasıd
idüp cânâ kıyar
Hicr-ile tahmîl olan gam-
bâr geldi hâtıra

6. **hâtıra geldi:-di**

Gazel 94

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hatırlamak, akla
getirmek.*

Müjdeler olsun sana teşrîf
kıldı şâh-ı dil
Şâd-ı gönlüm oldu Rıfkî
sehhâr geldi hâtıra

7. **hatıra geldi:-di**

Gazel 98

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hatırlamak, akla
getirmek.*

Vuslat-ı dildâr-ı yârim
şimdi geldi hatıra
Duhterî ol mâh-tâbım şimdi
geldi hatıra

8. **hatıra geldi:-di**

Gazel 98

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hatırlamak, aklına
gelmek.*

Vuslat-ı dildâr-ı yârim
şimdi geldi hatıra
Duhterî ol mâh-tâbım şimdi
geldi hatıra

9. **hatıra geldi:-di**

Gazel 98

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hatırlamak, aklına
gelmek.*

Gerdiş-i eyyâm elinden
sinemi çâk eyledim
Kevkeb ü baht-ı siyâhım
şimdi geldi hatıra

10. **hatıra geldi:-di**

Gazel 98

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hatırlamak, aklına
gelmek.*

Bunca demdir âh u feryâd
etdiğim bir şûh içün
Kaddi tûbâ âhu gözlüm
şimdi geldi hatıra

11. **hatıra geldi:-di**

Gazel 98

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hatırlamak, aklına
gelmek.*

Yandı cânım âteş-i 'aşkın
elinden el-amân
Derdimin 'ilâcı yârim şimdi
geldi hatıra

12. **hatıra geldi:-di**

Gazel 98

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hatırlamak, aklına
gelmek.*

Hakka tefvîz etmede Rıfkî
umûrun dem-be-dem
Ol penâh-ı dest-gırım şimdi
geldi hatıra

hâtıra götürünce:

1. **hâtıra götürünce:-ünce**

Gazel 9

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Anımsamak,
hatırlamak, akla getirmek.*

Bu gönül sevdâ-yı zülfün
götürünce hâtıra
Ol sebebdan terk-i câmi
etdürür hâlin bana

hâtırı vîrâneviz:

1. **hâtırı vîrâneviz:-(y)iz**

Gazel 51

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yıkık gönül. II
Hazinelerin virane yerlerde
saklanmasından yola
çıkılarak âşığın hazinesinin
viran olmuş gönlünde
saklandığı ifade edilmiştir.*

Hasretinden her dü çeşnim
Nîlveş kanlar döker
Sorma zâhid haznemi sen
hâtırı vîrâneviz

hâtırma geldi:

1. **hâtırma geldi:-di**

Gazel 38

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Anımsamak,
hatırlamak.*

Leb-be-leb yâr-ile ol dem
'ayş ü nûş etdiklerim
Geldi bugün hâtırına bu
sinemden kan gider

hatm kılması:

1. **hatm kılması:** -mı

Gazel 14

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sona ermek, bitmek.

Gün-be-gün artar fûrûgu
şem'-i hüsnün ey perî
Hatm kılması bu güzellik
sende olmuş bî-hesâb

hatt-ı şerîfin:

1. **hatt-ı şerîfin:** -i, -n

Gazel 64

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgilinin yanak
sayfasına ayva tüyleriyle
yazılmış yazı.*

Okudum hatt-ı şerîfin
anladım ben harf-be-hârf
Cânıma verdi hayâtı
anladım ben harf-be-harf

havf etmedim:

1. **havf etmedim:** -me, -dim

Gazel 79

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Korkmak.

Ta'ne-i agyâriden havf
etmedim etmem yine
Sevdiğim ol nâzlı cânân
yâr-gârımdır benim

havfından hâlî olmadım:

1. **havfından hâlî**

olmadım: -(i)n, -dan-dım

Gazel 79

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Küçümsemekten,
ayıplanmaktan
kurtulamamak. II Rakibin
sıkıntı çeken âşığı
ayıplaması ve
küçümsemesinden âşığın
kurtulamaması.*

Mey içüp agyâr ile ülfet
bana mümkün midir
Olmadım havfından hâlî
fitnekârımdır benim

hayâl:

1. **hayâlinle:** -(i)n, -le

Gazel 73

Mısra: 7

*Düşünce. II Sevgiliyi
düşünmek.*

Hayâlinle geçer günler ki
yokdur sabrına çâre
Lebinden bûseyi ihsân bana
kıl hey mededgâhım

2. **hayâlinle:** -(i)n, -le

Gazel 102

Mısra: 14

*Düşünce. II Sevgiliyi
düşünmek.*

Senin hüsn-i zekât-ıçün bu
Rıfkî emmek ister leb
Hayâlinle giçer günler bu
söz nâ-dânedir bence

hayâl-i dil-rübâdan:

1. **hayâl-i dil-rübâdan:** -
dan

Gazel 53

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül alan sevgilinin
hayali.*

Hayâl-i dil-rübâdan gayrî
yok zerre efkârım
Gönül ârzû ider dâ'im
sadâsı artar eksilmez

hayâl-i hâma düşdü:

1. **hayâl-i hâma düşdü:** -dü

Gazel 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Boş bir hayale
kapılmak, boşuna hayal
kurmak.*

Bir hayâl-i hâma düşdü bu
gönül sevdâ ile
Çün müyesser ola mı
'âlemde ol vaslın bana

hayâl-i hasretinden:

1. **hayâl-i hasretinden:** -
(i)n, -den

Gazel 71

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgiliye) kavuşmanın
hayali.*

Lebleri hüsnün zekâtı
Rıfkıya versen n'ola
Bir hayâl-i hasretinden
büsbütün kandır gönül

hayâl-i mihribân:

1. hayâl-i mihribân:

Gazel 33

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güler yüzlü sevgiliyi
düşünmek.*

Derûn-ı sinemiz yanmış
hayâl-i mihribân ile
Tesellî bulmadı gönlüm
işim feryâda kalmıştır

hayâl-i vuslatın:

1. hayâl-i vuslatın:-(ı)n

Gazel 34

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Sevgiliye) kavuşma
hayali.*

Ol hayâl-i vuslatın bu
gönlümü etdi harâb
‘Adl ü insâfınla âbâd olsa
bu virâneler

hayâl-i yâr-ile:

1. hayâl-i yâr-ile:-ile

Gazel 32

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sevgilinin zihinde
canlanan sureti, sevgilinin
hayali.*

Tâ geceler subha-dek fikrim
hayâl-i yâr-ile
Dil perîşân olmuş-iken cân
niçe mesrûr olur

hayâlin çıkmaz:

1. hayâlin çıkmaz:-maz

Gazel 45

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Sevgilinin) hayalinin
âşığın aklından çıkmaması,
sürekli sevgiliyi düşünmesi.*

Rûz u şeb çıkmaz hayâlin
dilde nakş olmuş benim
Bunca hüsn-ile efendim sen
cihân turdukça tur

hayât:

1. hayât:

Gazel 33

Mısra: 1

*Doğumdan ölüme
kadar geçen ömür, yaşam.*

Hayât u nokta-i cân bir
salınmış mûda kalmıştır
Şifâ-yı sıhhatim bir sâgar-ı
memlûda kalmıştır

hayât gelir:

1. hayât gelir:-(ü)r

Gazel 15

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Canlandırmak, can
vermek.*

Rıfkı der ki gelse cânân
togru kabrim üstüne
Belki toprak içre yatan
cismime gelir hayât

hayâtı bahş etdi:

1. hayâtı bahş etdi:-di

Gazel 95

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Hayat vermek, hayat
bağışlamak, canlılık
vermek.*

Okuyup kıldı tebessüm
eyledi hâtır su’âl
Sanki bahş etdi hayâtı
mürde olmuş cânıma

hayât-ı câvidânı:

1. hayât-ı câvidânı:-ı

Gazel 103

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Sonsuz, ebedî hayat.

Hayât-ı câvidânı n’eylerem
dünyâda sensiz ben
Sana kurbân olur Rıfkî ne
minnetdir o agyâre

hayli:

1. hayli:

Gazel 8

Mısra: 4

Çok, birçok.

Agladıp feryâd içinde zâra
koydun âh kim
Âh elinden hayli demdir
çok cefâ etdin bana

2. hayli:

Gazel 49

Mısra: 7

Çok, birçok.

Hayli demdir dil şikeste
tâli’im yâver degil
Anın-içün şimdi biz de
künc-i ‘uzlet bekleriz

3. hayli:

Gazel 66

Mısra: 5

Çok, birçok.

Hayli demdir âteşin
bagramda cevân etmede
Kalmadı sabra tahammül
sînem üzre kana bak

haylice:

1. haylice:

Müstezad 1

Mısra: 5

"Epeyce, oldukça
fazla" anlamlarında zarf.

'Aşkın ne idi бүkdü belim
haylice demdir
Soramadın hâli

havret geldi:

1. hayret geldi:-di

Gazel 52

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Şaşırarak, şaşkınlık
içinde olmak.

'Âleme bakdıkça hayret
geldi âh etdim yine
Sanki Ceyhûn gibi akar
dîde-i giryânımız

havretde kalmıştır:1. hayretde kalmıştır:-
mış, -dır**Gazel 106**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Şaşırarak, şaşkınlık
içinde kalmak.

Anın medhinde şâ'irler
bütün hayretde kalmıştır
Şeb u rûz nâr-ı hicr-ile
derûnum pür-hayâl oldu

havretde kalup:

1. hayretde kalup:- (u)p

Gazel 33

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Şaşırarak.

Şarâb-ı nûş-ı ezelden bütün
mestim dilâ her dem
Kalup hayretde üftâde
gözüm sahbâda kalmıştır

hazer evlemezem:1. hazer evlemezem:-mez,
-(e)m**Gazel 30**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Zarar verecek bir
durumdan korunma,
kaçınma, uzak durma.

Tîg-ı cevrenden anın aslâ
hazer evlemezem
Tîr-i bürrânına da sine-
nişân olmalıdır

hazer kıl:

1. hazer kıl:

Gazel 66

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Kaçınmak, uzak
durmak, sakınmak.

Niçeler üftâde olmuş âh
idüp aglar gezer
Sen hazer kıl inkisârdan
âteş-i sûzâna bak

2. hazer kıl:

Gazel 67

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Sakınmak, kaçınmak.

Tâli'im şikestedir ey dil
hazer kıl cümleden
Büsbütün rengi siyâhla reng
oldu bahtımın

hazer kılmam:

1. hazer kılmam:-ma, -m

Gazel 51

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Kaçınmak, uzak
durmak.

Her demâ cevân ider
sinemde nârı dilberin
Yanmadan kılmam hazer
kim misl biz pervâneyiz

hazne:

1. haznemi:-m, -i

Gazel 51

Mısra: 6

Kıymetli eşyaların
saklandığı yer. II Sevgiliye
muhabbet beslenen yer,
âşığın gönlü.

Hasretinden her dü çeşmim
Nîlveş kanlar döker
Sorma zâhid haznemi sen
hâtırı vîrâneyiz

hazret-i allâhım:

1. hazret-i allâhım:- (ı)m

Gazel 73

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Yüce Allah.

Bu Rıfkînin hÂline sen
edersen merhamet ey şâh
Sana Firdevs-i a'lâyı vere
Hazret-i Allâhım

hazret-i 'îsâyı:

1. hazret-i 'îsâyı:- (y)ı

Gazel 87

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ölüleri diriltme ve

hastalıklara şifa olma gibi mucizeleri olan peygamber.

Ger seversen Hazret-i 'Îsâyı
sen ey püser
Leblerinden ben fakîre bûse
ihşân et cevân

hele:

1. hele:

Gazel 56

Mısra: 10

Her şeyden önce.

Cihânda şâh-ı gönümsün
niçe vâz gele bu Rıfkî
İşigin üzre ser koydu hele
sen bir kademler bas

2. hele:

Gazel 96

Mısra: 10

*"Nihayet, sonunda"
anlamlarında kullanılan
kelime.*

Gönül mülkün harâb etdi bu
Rıfkî yine ey şâhım
Bu nâs içre hele şimdi olur
destâne mestane

3. hele:

Gazel 42

Mısra: 4

*Bir durumu ayrıca
belirtmek için cümleinin
başına getirilen kelime.*

Üftâde gönül bir püser-i
'İsevi yârdan
İçdigi hele bâde mi yok
zehr-ile semler

4. hele:

Gazel 56

Mısra: 6

Bir durumu ayrıca

*belirtmek için cümleinin
başına getirilen kelime.*

Yakındır çıkmaya cânım
gönül ârzû-yı hasretde
Mürüvvet hâlîme eyle hele
sen bir kademler bas

5. heleçi:-çi

Gazel 59

Mısra: 10

*Bir durumu ayrıca
belirtmek için cümleinin
başına getirilen kelime.*

Gitdi elden hüsn varın
kalmadı sende cemâl
Rıfkı der peşimân olur
heleçi geldikde hat

6. hele:

Müstezad 1

Mısra: 7

*Bir durumu ayrıca
belirtmek için cümleinin
başına getirilen kelime.*

Dîvâne olup düşdi hele
künc-i bucaga
Derdinle mükedder

7. hele:

Müstezad 1

Mısra: 23

*Bir durumu ayrıca
belirtmek için cümleinin
başına getirilen kelime.*

Âh edelim biz de hele
düşdük uzaga
Gam oldu musahhar

hem:

1. hem:

Gazel 4

Mısra: 2

"Aynı zamanda,

*ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Rahmetenli'l-'âlemînsin
cümleye yâ Mustafâ
Hem şefâ'at ma'denisin
cümleye yâ Mustafâ

2. hem:

Gazel 8

Mısra: 8

*"Aynı zamanda,
ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Çün cüdâ etdin beni sen
nâzlı yârimden benim
Rahm kılmam diyü gitdin
hem cevâb etdin bana

3. hem:

Gazel 12

Mısra: 4

*"Aynı zamanda,
ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Dâm-ı 'aşka sen giriftâr
etmedin mi 'âlemi
Hem benim 'aklım perîşân
eyledin sen dilrübâ

4. hem:

Gazel 15

Mısra: 3

*"Aynı zamanda,
ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Nazre söylemek muhâldir
hem vazîfem yok benim
Ger beğenmezsen bu şi'rim
n'eyleyem ey 'âli-zât

5. hem:

Gazel 16

Mısra: 6

"Aynı zamanda,

*ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Nush u pendim dinleyüp
gamdan âzâd ol gönül
Bu sana yâr olmaz aslâ sen
de hem ânı unut

6. hem:

Gazel 18

Mısra: 6

"Aynı zamanda,
*ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Hakka niyâz eyle dâ'im
isteme dünyâyı sen
Ser-fürû edüp kula hem
açdığın femler 'abes

7. hem:

Gazel 18

Mısra: 10

"Aynı zamanda,
*ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Rıfkının pendine gûşu
vermedin sen ey gönül
Şöhret-i dünyâ için hem
yedigin semler 'abes

8. hem:

Gazel 20

Mısra: 4

"Aynı zamanda,
*ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

İsteme câh u menâsib zînet-
i dünyâyı ko
Devlet-i Dârâ için hem
bunca âhdan sen de geç

9. hem:

Gazel 27

Mısra: 9

"Aynı zamanda,

*ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Hem günâhkâr 'abd-i 'âciz
Rıfkı-i bi-çâreye
Kıl 'inâyet lutf ile yâ Rab
meded senden meded

10. hem:

Gazel 29

Mısra: 3

"Aynı zamanda,
*ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Hem cilâ-yı kalb olur haste
dile hem de şifâ
Höş-nefes 'ıtrı benefşe
verd-i ahmerden lezîz

11. hem:

Gazel 29

Mısra: 3

"Aynı zamanda,
*ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Hem cilâ-yı kalb olur haste
dile hem de şifâ
Höş-nefes 'ıtrı benefşe
verd-i ahmerden lezîz

12. hem:

Gazel 30

Mısra: 2

"Aynı zamanda,
*ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

'Âşıkın sînesi dâğ cigeri
kan olmalıdır
Sevdiği cilveli hem tâze
cevân olmalıdır

13. hem:

Gazel 36

Mısra: 2

"Aynı zamanda,

*ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Pertev-i hüsn ü cemâlin
yirde âbı ditredir
Nîm-nazarla hem semâda
âfitâbı ditredir

14. hem:

Gazel 39

Mısra: 2

"Aynı zamanda,
*ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Ey perî hüsnün gibi ben
görmedim bir hûb püser
Aldı 'aklını başımdan
koymadı hem tâb u fer

15. hem:

Gazel 51

Mısra: 8

"Aynı zamanda,
*ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Olmuşum bir derd esîri
kimse bilmez hâl nedir
Fehm olunmaz hem
bilinmez böyle bir
dîvâneyiz

16. hem:

Gazel 57

Mısra: 2

"Aynı zamanda,
*ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Ey perî gezdikçe her dem
ditreşir altında arz
Ferş kılmış rüyunu hem ol
ayak altında arz

17. hem:

Gazel 64

Mısra: 6

*"Aynı zamanda,
ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

N'aceb ol rakîbi def'-i
meclis eylemişsin sen
Îma vü hem işaret var
anladım ben harf-be-harf

18. hem:

Gazel 66

Mısra: 8

*"Aynı zamanda,
ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Nâzenîn nâzûk edâsın ey
melek-simâ perî
Ser-nigûn etdin beni hem
sen de bir mestâna bak

19. hem:

Gazel 68

Mısra: 7

*"Aynı zamanda,
ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Müstagrağ olup bu derd-ile
hem sine-i sûzân
Hicrim yok iken sen beni
efgâna düşürdün

20. hem:

Gazel 69

Mısra: 6

*"Aynı zamanda,
ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Ditreşir gerdânda mûlar her
biri bir kan ider
Ben garîb dil-hasteye hem
bî-emândır perçemin

21. hem:

Gazel 71

Mısra: 2

*"Aynı zamanda,
ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Âh efendim hasretinle nâr-ı
hicrândır gönül
Hem firâk-ı vuslatınla dîde
giryândır gönül

22. hem:

Gazel 72

Mısra: 2

*"Aynı zamanda,
ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Düşmüşüm garb iline ey
cân cihândan çekdim el
Terk-i diyâr eyleyüp hem
cânândan çekdim el

23. hem:

Gazel 73

Mısra: 2

*"Aynı zamanda,
ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Şeb-i fûrkatdeyim bende
açılmaz baht-ı siyâhım
Figânım 'âlemi dutdu
semâyâ çıktı hem âhım

24. hem:

Gazel 79

Mısra: 12

*"Aynı zamanda,
ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Ber-murâd olmak dilersen
dâmen-i tevfik tut
Rıfkıyım çâkerliği hem
iftihârımdır benim

25. hem:

Gazel 86

Mısra: 3

*"Aynı zamanda,
ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Bir zamân Mecnûn-sıfat
hem 'âşık-ı Leylâ iken
Şimdi n'oldu âh idersin yâri
n'etdin n'eyledin

26. hem:

Gazel 91

Mısra: 2

*"Aynı zamanda,
ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Âteş almış çevre yanın çâr
kızarmış mâh-rû
Gonce-i handân misâli hem
açılmış mâh-rû

27. hem:

Gazel 91

Mısra: 2

*"Aynı zamanda,
ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Âteş almış çevre yanın çâr
kızarmış mâh-rû
Gonce-i handân misâli hem
açılmış mâh-rû

28. hem:

Gazel 93

Mısra: 10

*"Aynı zamanda,
ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.*

Rıfkıyım devrân içinde
olmadı maksûd hâl
Çekdim el ben cümlesinden
hem dedim akrâna hû

29. hem:

Gazel 107

Mısra: 8

"Aynı zamanda,
ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.

‘Âlemi aldı ziyâsı pertev-i
hûrşîd gibi
Hükm ider Kâfdan Kafa
hem böyle hân egler beni

30. **hem:**

Gazel 108

Mısra: 6

"Aynı zamanda,
ayrıca" anlamlarında
kullanılan bağlaç.

Bagladı zencîr-i ‘aşkın
salıvermez el-amân
Yakdı ‘aşkın ateşi hem dâg-
ı derûn eyledi

hemân:

1. **hemân:**

Gazel 17

Mısra: 6

Sadece, yalnızca.

Günâh-âlûde oldum çün
garîk-i bahr-ı tugyânım
Hemân baht-ı siyâhımdır
degildir kimseler bâ’is

2. **hemân:**

Gazel 30

Mısra: 10

Sadece, yalnızca.

Eder elbette o şûh sâdıkına
mühr ü vefâ
Dilberin medhi hemân vird-
i zebân olmalıdır

3. **hemân:**

Gazel 33

Mısra: 10

Sadece, yalnızca.

Geçirdin zevk-i dünyâdan
bu Rıfkîyi bi-hamdi’llah
Tahayyür içre ‘âlemde
hemân üftâde kalmışdır

4. **hemân:**

Gazel 65

Mısra: 9

Hemen, derhal.

Gît efendim ikbal-i dîn-ile
sag ol sen hemân
Rıfkıyım bugünkü günde
meselvâr bu ayrılık

5. **hemân:**

Gazel 85

Mısra: 8

Hemen, derhal.

Nîm-nigâhın aldı ‘aklım
mest kılmış şöyle ki
Serseri Mecnûn misâli
olmuşum ben de hemân

6. **hemân:**

Gazel 95

Mısra: 3

Hemen, derhal.

Hâk-i pâyiyle müşerref
oldugum demde hemân
Destine sundum ‘arîzim
bakdı bir dem hâlîme

7. **hemân:**

Gazel 45

Mısra: 4

Ancak, fakat.

Tîg-ı müjgânın sînemi çâk
çâk etmiş begim
Ben ölünce gam degildir
sen hemân turdukça tur

8. **hemân:**

Gazel 54

Mısra: 8

Ancak, fakat.

Senin ol hüsn-i gülşeni
temâşâ eyleyen ‘âşık
Misâl-i şeydâ bülbüldür
hemân bî-lânedir sensiz

hem-derd olup:

1. **hem-derd olup:-(u)p**

Gazel 13

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Dert ortağı olmak,
insanın derdini ve
sıkıntısını bir dostu ile
paylaşması.*

Ol rakîb-i bed-nigâhın derdi
olsun bî-devâ
Yâr-ile hem-derd olup bu
gezmeme kimdir sebep

hem-kâr-ı ‘isyânım:

1. **hem-kâr-ı ‘isyânım:-**
(i)m

Gazel 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İşlenilen tek işin isyan
olması, tek kazancın isyan
olması.*

Günâh hem-kâr-ı ‘isyânım
meded kıl yâ Resûlallâh
Garîk-i bahr-ı tugyanım
meded kıl yâ Resûlallâh

hem-vâr:

1. **hem-vârım:-(i)m**

Gazel 21

Mısra: 6

Sürekli, daima.

Câm-ı engûri şarâbı
içmişim ben yâr ile

Sarf-ı meclis eyledim ben
külli hem-vârım kadeh

hep:

1. **hep:**

Gazel 37

Mısra: 8

Bütün.

Ey melek-sîmâ senin ol
şive-i refâtına
Seyr için gelmiş bugün hep
‘âkil ü vezâneler

2. **hep:**

Gazel 3

Mısra: 10

"Her zaman"

anlamında kullanılan zarf.

On sekiz bin ‘âlemin Hâlıkı
sensin bi’llâh
Cümlesi emrine münkâd
oldu hep arz u semâ

3. **hep:**

Gazel 10

Mısra: 3

"Her zaman"

anlamında kullanılan zarf.

Hasretinde hûn bagrım yâre
yâre oldu hep
N’eyleyem mecbûrun
oldum ey meh-i tâbân sana

4. **hep:**

Gazel 17

Mısra: 7

"Her zaman"

anlamında kullanılan zarf.

Yanar cism ü vücûdum hep
hakîm ü hâzıkım yokdur
Bu da çarh-ı felekdendir
degildir kimseler bâ’is

5. **hep:**

Gazel 30

Mısra: 7

"Her zaman"

anlamında kullanılan zarf.

Der ü hâkine yüzüm
sürmededir hep garazım
Hâsılı matlab için beste-
miyân olmalıdır

6. **hep:**

Gazel 79

Mısra: 10

"Her zaman"

anlamında kullanılan zarf.

Yanmışım pervâneveş
hüsn-i çerâğ u şem’ine
Rûz u şeb ‘arşa çıkan hep
âh u zârımdır benim

7. **hep:**

Gazel 91

Mısra: 4

"Her zaman"

anlamında kullanılan zarf.

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne
Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

8. **hep:**

Gazel 91

Mısra: 4

"Her zaman"

anlamında kullanılan zarf.

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne
Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

9. **hep:**

Gazel 100

Mısra: 3

"Her zaman"

anlamında kullanılan zarf.

Hasret-ile çün bagrım pâre
pâre oldu hep
Gönlüm içre hûb-ı dildâr-ı
hayâl oldum yine

10. **hep:**

Gazel 102

Mısra: 9

"Her zaman"

anlamında kullanılan zarf.

Hırâmân gezdigin yerde
harâb etdin cihâmı hep
Gel âbâd eyle gönlümü
bütün vîrânedir bence

11. **hep:**

Gazel 113

Mısra: 13

"Her zaman"

anlamında kullanılan zarf.

Mâl u mülk ü cân u cismim
hep fedâ kıldım ana
Rıfkıyım ben derd-i ‘aşkla
olmuşum mestânesi

her:

1. **her:**

Gazel 19

Mısra: 7

Bütün.

Her seher hüsnün bagında
bülbul-i şeydâ gibi
Ben gibi kemter gedâlar
zâtiler kılmaz mı hîç

2. **her:**

Gazel 24

Mısra: 7

Bütün.

Her seherle bâğ-ı gamda
hier ile bülbul gibi

Ağlayup fûrkatle çaldım
nagme-i nâlân meded

3. **her:**

Gazel 35

Mısra: 3

Bütün.

Ben ki üftâde oldum
ağlarım her subh u şâm
Nîlveş dîdem yaşın
‘ummâna teşbîh etdiler

4. **her:**

Gazel 36

Mısra: 6

Bütün.

Nûr-ı vechin pür-ziyâsı
gün-be-gün işrâk eder
Tâb-ı ruhsârın semâda her
sehâbı ditredir

5. **her:**

Gazel 39

Mısra: 5

Bütün.

Hûri vü gılmân dediler her
gören ‘âşık seni
Başın için etme cevri
kalmasun senden eser

6. **her:**

Gazel 39

Mısra: 8

Bütün.

Nîm-nazarla rahm kılsan
ben gedâ üftâdeye
Ser-fürû oldum yolunda çün
görürsün her seher

7. **her:**

Gazel 51

Mısra: 5

Hep, devamlı.

Hasretinden her dü çeşmim
Nîlveş kanlar döker
Sorma zâhid haznemi sen
hâtırı virâneyiz

8. **her:**

Gazel 69

Mısra: 8

Bütün, herkes.

Şâne-i meşşâta ile zîneti
efzâ olup
Her gören ‘âşıklara teshîr-i
cândır perçemin

her biri:

1. **her biri:-i**

Gazel 69

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hepsi, tümü.

Ditreşir gerdânda mûlar her
biri bir kan ider
Ben garîb dil-hasteye hem
bî-emândır perçemin

her birin:

1. **her birin:-n**

Gazel 35

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hepsi.

Bahr-ı ‘aşkın gark ider çün
‘âşık-ı şeydâları
Mevc urunca her birin
tûfâna teşbîh etdiler

her dem:

1. **her dem:**

Gazel 13

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her zaman, her an.

Mest eder ‘uşşâkı her dem
ol senin pergâleler
Ben kulun me’yûs-ı bâde
olmama kimdir sebep

2. **her dem:**

Gazel 17

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her zaman, her an.

Cüdâ-yı yâr olaldan ben
dedim Rıfkî gibi her dem
Bu firâka sebep agyâr
degildir kimseler bâ’is

3. **her dem:**

Gazel 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Her an, her zaman,
sürekli.*

Bezm-i ‘aşka cilvegerdir
bâde-i yârim kadeh
Nûş edince her dem artar
‘aşkla zârım kadeh

4. **her dem:**

Gazel 33

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her zaman.

Şarâb-ı nûş-ı ezelden bütün
mestim dilâ her dem
Kalup hayretde üftâde
gözüm sahbâda kalmışdır

5. **her dem:**

Gazel 48

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Her an, her zaman.

Âşık-ı sâdık olanlar 'aşk-ile
şöhretlenür
Râh-ı mahbûb içre her dem
nâr-ile ülfetlenür

6. **her dem:**

Gazel 53

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her zaman, daima.

Benim tek 'aşkın her dem
ricâsı artar eksilmez
Mey ü mahbûb için 'aşkın
nemâsı artar eksilmez

7. **her dem:**

Gazel 57

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her zaman, daima.

Ey perî gezdikçe her dem
ditreşir altında arz
Ferş kılmış rüyunu hem ol
ayak altında arz

8. **her dem:**

Gazel 60

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her zaman, daima.

Hıfz edüp Kur'ân okursun
Dâvud âvâzı-ile
Gûşuma geldikde her dem
ditredir cânım hâfız

9. **her dem:**

Gazel 72

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Her zaman, daima.

Sihhat ile yâri ârzû itmede
her dem gönül
Âşikâr kıldım bugün gizlü
nihândan çekdim el

her demâ:

1. **her demâ:**

Gazel 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her zaman, hep.

Çâr-yâr u Mustafânın
'aşkına 'afv et beni
Ber-kusûrum 'afvımı
senden niyazım her demâ

2. **her demâ:**

Gazel 51

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her zaman, daima.

Her demâ cevân ider
sînemde nârî dilberin
Yanmadan kılmam hazer
kim misl biz pervâneyiz

3. **her demâ:**

Gazel 85

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her zaman.

Tarz u etvârına gönlüm
bend olalı her demâ
Olmuşum üftâde ben de
sana ey kaşı kemân

her demde:

1. **her demde:-de**

Gazel 14

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her an, her zaman.

Zâr u giryân eyleyüp her
demde yalvarmak gerek
Lâ-cerem eyler terahhum
gönlünü etmez harâb

2. **her demde:-de**

Gazel 75

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her zaman, sürekli.

Ey felek çarhın elinde kime
ben şekvâ kılam
Bir murâdım üzere dönmez
dolanur her demde kem

her gün:

1. **her gün:**

Gazel 53

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her gün, daima.

Eger nice su'âl olsa
virürdüm katline fetvâ
Anı teshîr için her gün
hevâsı artar eksilmez

her şeb:

1. **her şeb:**

Gazel 74

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her gece.

Bir cüvânın âteşiyle
yanmada her şeb gönül

Vâh kim sevdâ elinden dâd
u efgân ağlarım

her-dem:

1. **her-dem:**

Gazel 37

Mısra: 2

Her zaman, daima.

Râh-ı 'aşkında bugün gavgâ
eder mestâneler
Hûn eder bagrını her-dem
hicr-ile dîvâneler

2. **her-dem:**

Gazel 81

Mısra: 3

Her zaman, daima.

Dil-harâbım âteş-i hicrinle
her-dem ey perî
Kârbân içre gelen gam-bâr
ararsan işte ben

3. **her-dem:**

Gazel 110

Mısra: 7

Her zaman, daima.

Şîve-i refâtî her-dem gönül
içre gizlidir
Kalmadı sabra mecâlîm pek
na-çâr etdi beni

4. **her-dem:**

Müstezad 1

Mısra: 25

Her zaman, daima.

Kan tökmededür Rıfkı
kulun gözleri her-dem
Ayrıldığı günden

herkes:

1. **herkese:-e**

Gazel 29

Mısra: 7

*Mevcut bulunan
kimseler.*

Meclis-i pîr-i mugânda
cilve eyler herkese
Ger içerssem bâdesin ben
âb-ı hayvândan lezîz

hevâ:

1. **hevâsı:-(s)ı**

Gazel 53

Mısra: 8

İstek, arzu.

Eger nice su'âl olsa
virürdüm katline fetvâ
Anı teshîr için her gün
hevâsı artar eksilmez

hevâ-yı nefesine uydu:

1. **hevâ-yı nefesine uydu:-
du**

Gazel 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nefsin gelip geçici
isteklerini yerine getirmek.*

Göz görüp sevdi gönül
uydu hevâ-yı nefesine
Çün meseldir söylenür dilde
göze olmaz yasadı

heves olmuşdur:

1. **heves olmuşdur:-muş, -
dur**

Gazel 55

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Arzu etmek, dilemek.

Âhu gözlü bir periye
gönlüm olmuşdur heves
Olmadı ben tek garibin nale
vü feryâd-res

hey imânsız kâfiroglu:

1. **hey imânsız kâfiroglu:**

Gazel 23

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hey imanı olmayan,
Allah'ı inkar eden, zalim
kişi. II Sevgili.*

Hey imânsız kâfiroglu bana
yok mu bir rahim
Kim demiş pervâne eyle
Rıfkıyı âteşte yah

hey meded:

1. **hey meded:**

Gazel 65

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*"Yardım et!, Yetiş!"
anlamında kullanılan söz.*

Hey meded bükdü belim
çarh-ı deverân elemi
Çok mu gördü bu felek
verdi sitemle ayrılık

hey mededgâhım:

1. **hey mededgâhım:-(ı)m**

Gazel 73

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey yardım ve iyilik
kapısı. II Sevgili.*

Hayâlinle geçer günler ki
yokdur sabrına çâre
Lebinden bûseyi ihsân bana
kıl hey mededgâhım

hîç:

1. **hîç:**

Gazel 12

Mısra: 9

"Asla" anlamında
kullanılan kesinlik bildiren
zarf.

Senden özge yâri Rıfkî
sevmesün 'âlemde hiç
Dertliyim muhtâc-ı Lokmân
eyledin sen dilrübâ

2. hîç:

Gazel 19

Mısra: 1

"Asla" anlamında
kullanılan kesinlik bildiren
zarf.

Bu benim dîvâne gönlüm
şâd olup gülmez mi hiç
Geşt idüp gezse cihânı
yârini bulmaz mı hiç

3. hîç:

Gazel 19

Mısra: 2

"Asla" anlamında
kullanılan kesinlik bildiren
zarf.

Bu benim dîvâne gönlüm
şâd olup gülmez mi hiç
Geşt idüp gezse cihânı
yârini bulmaz mı hiç

4. hîç:

Gazel 19

Mısra: 4

"Asla" anlamında
kullanılan kesinlik bildiren
zarf.

Şimdi düşdüm bahr-ı 'aşka
ey cevânım çâresi
Bunca derde bir devâyı ol
hakîm bilmez mi hiç

5. hîç:

Gazel 19

Mısra: 6

"Asla" anlamında
kullanılan kesinlik bildiren
zarf.

Gitdi elden âh kim yandım
çerâg u şem'ine
Tutuşup yandı bu sînem
çâreler olmaz mı hiç

6. hîç:

Gazel 19

Mısra: 8

"Asla" anlamında
kullanılan kesinlik bildiren
zarf.

Her seher hüsnün bağında
bülbül-i şeydâ gibi
Ben gibi kemter gedâlar
zârilere kılmaz mı hiç

7. hîç:

Gazel 19

Mısra: 10

"Asla" anlamında
kullanılan kesinlik bildiren
zarf.

Rıfkıyâ çünkü ezelden yazdı
levhe ol Ganî
Eylesem çokça du'âyı bir
kabûl olmaz mı hiç

8. hîç:

Gazel 31

Mısra: 11

"Asla" anlamında
kullanılan kesinlik bildiren
zarf.

Rıfkı tek baht-ı siyâh hiç
görmedim 'âlemde
Kalmışım girdâb-ı gamda
gark-ı tufân ol da gör

9. hîç:

Gazel 50

Mısra: 8

"Asla" anlamında
kullanılan kesinlik bildiren
zarf.

Bunca demdir çekdiğim
sitemleri Mevlâ bilür
Sîne mecrûh dil şikeste hiç
sagalmaz yâremiz

10. hîç:

Gazel 58

Mısra: 5

"Asla" anlamında
kullanılan kesinlik bildiren
zarf.

Ben gibi bir 'âşık-ı şeydâya
rahm etmezdi hiç
Tıfıdır bilmez diyüben
eyledim ol câna 'arz

11. hîç:

Gazel 84

Mısra: 7

"Asla" anlamında
kullanılan kesinlik bildiren
zarf.

Hicr-ile âlûde olmak 'âşık
hiç gam değil
Çün firâk-ı hicre lâzım bâde
bir gül bir de sen

hicâb:

1. hicâb:

Gazel 57

Mısra: 4

Perde.

Lutf ile kılsan nazarı sen
ana bir rıfk-ile
Hışm-ile etme cefâyı çün
hicâb altında arz

hicr:

1. **hicrin:-(i)n****Gazel 9**

Mısra: 2

Ayrılık.

Yakma cismim nev-
cûvânım yok mu insâfın
bana
Perde-i nâmûsumu ref' it
dedi hicrin bana

2. **hicr:****Gazel 24**

Mısra: 7

Ayrılık.

Her seherle bâğ-ı gamda
hicr ile bülbül gibi
Aglayup fûrkatle çaldım
nagme-i nâlân meded

3. **hicr-ile:-(i)le****Gazel 94**

Mısra: 8

Ayrılık.

Ol kemân-ebîrûların kasıd
idüp cânâ kıyar
Hicr-ile tahmîl olan gam-
bâr geldi hâtıra

4. **hicr-ile:-ile****Gazel 37**

Mısra: 2

*Ayrılık. II Sevgiliden
ayrı kalmanın âşığının
gönlünde bıraktığı acı,
ayrılık acısı.*

Râh-ı 'aşkında bugün gavgâ
eder mestâneler
Hûn eder bagrını her-dem
hicr-ile dîvâneler

5. **hicr-ile:-ile****Gazel 42**

Mısra: 2

Ayrılık. II Sevgiliden

*ayrı kalmanın âşığının
gönlünde bıraktığı acı,
ayrılık acısı.*

Gerdûn-ı felek takdı yine bu
boynumuza tug-ı sitemler
Birbir ardınca gelür derd-i
cevân hicr-ile gamlar

6. **hicr-ile:-ile****Gazel 65**

Mısra: 3

Ayrılık. II Ayrılık acısı.

Bunca demdir hicr-ile bî-
karâr olmuş gönül
Yanmasun dil n'eylesün
oldu bugün bu ayrılık

7. **hicr-ile:-ile****Gazel 46**

Mısra: 10

*Ayrılık. II Sevgiliden
uzak düşmek, ayrı kalmak.*

Sabrıma yokdur tahammül
Rıfkı tek âh eyledim
Ben gibi bir hicr-ile üftâde
görmüş var mıdır

8. **hicr-ile:-(i)le****Gazel 84**

Mısra: 7

*Ayrılık. II Sevgiliden
uzak düşmek, ayrı kalmak.*

Hicr-ile âlûde olmak 'âşıka
hiç gam değil
Çün firâk-ı hacre lâzım bâde
bir gül bir de sen

hicr odına vakma:1. **hicr odına yakma:-ma****Gazel 82**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ayrılık ateşiyle*

*yakmak. II Sevgiliden ayrı
kalan ve bir türlü sevgiliye
kavuşamayan âşığının
gönlünün ayrılık ateşiyle
acı içinde yanması.*

Rıfkıyı mecrûh edüp
koydun firâk u gamda sen
Hicr odına yakma bârî
sînemiz demlenmesin

hicr ü fûrkat:1. **hicr ü fûrkat:****Gazel 26**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ayrılık, (sevgiliden)
ayrı kalma.*

Çâresiz kâldım meded bu
hicr ü fûrkat içre kim
Çâr etrâfım alupdur mihnet-
i hicrân meded

hicr ü gam:1. **hicr ü gam:****Gazel 70**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ayrılık ve keder. II
Sevgiliden ayrı kalmasıyla
âşığının ayrılık acısı çekmesi
ve derde düşmesi, sıkıntı
çekmesi.*

Çâk çâk etdi vücûdum hicr
ü gam derd-i firâk
Âteş-i 'aşkından 'aklı târ-
mâr etdi gönül

hicr ü nâlân ol:1. **hicr ü nâlân ol:****Gazel 31**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

(Sevgiliden) ayrı
kalmak ve ağlamak,
inlemek.

Ey felek sen de benim tek
hicr ü nâlân ol da gör
Cism büryân geşt-i devrân
dîde giryân ol da gör

hicrân:

1. hicrâna:-a

Gazel 22

Mısra: 8

Ayrılık.

Bilmedin kıymet ü kadrin
zâyi' etdin nâmını
An-içün kan aglarım ben
derd ile hicrâna bah

2. hicrân:

Gazel 32

Mısra: 5

Ayrılık.

Dehr içinde bilmezem yâ
Rab bu hicrân nedür
Zerre lutfun görenler
Hüsrev ü Temür olur

3. hicrân:

Gazel 91

Mısra: 6

*Ayrılık. II Sevgiliden
ayrı düşme.*

Bir tebessüm eyleyüp
'aklım perîşân eyledin
Dili hicrân derd-ile dîvâne
etmiş mâh-rû

4. hicrân:

Gazel 91

Mısra: 6

*Ayrılık. II Sevgiliden
ayrı düşme.*

Bir tebessüm eyleyüp
'aklım perîşân eyledin
Dili hicrân derd-ile dîvâne
etmiş mâh-rû

5. hicrân:

Gazel 100

Mısra: 2

*Ayrılık. II Sevgiliden
ayrı düşme.*

Sorma hâlim ey efendim
haste-hâl oldum yine
Gün-be-gün hicrân içinde
pür-melâl oldum yine

hicrân âteşinde kaldı:

1. hicrân âteşinde kaldı:- dı

Gazel 52

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılık ateşinde
yanmak. II Sevgiliden ayrı
kalan âşğın gönlünün
ayrılık ateşiyle yanması.*

Kaldı hicrân âteşinde bu
dil-i nâ-kâmımız
Olmadı vasla müyesser
çıkmadan bu cânımız

hicrân odına yandı:

1. hicrân odına yandı:-dı

Gazel 42

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılık ateşiyle yanıp
tutuşmak. II Sevgiliden ayrı
kalmasıyla âşğın gönlünün
ayrılık acısıyla yanması.*

Hicrân odına yandı canım
çâresi yokdur
Gelse tabibim görse sinem
yaralar emler

hicrân u gam kapladı:

1. hicrân u gam kapladı:- dı

Gazel 75

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşğın) gönlünün
ayrılık acısı ve sıkıntıyla
dolması.*

Âh idüp yandı gönül bir
kâmet-i bâlâ için
Görmedim bir şebde râhat
kapladı hicrân u gam

hicrâna düşürdün:

1. hicrâna düşürdün:-dün

Gazel 68

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgiliden) ayrı
kalmak, ayrı düşmek. II
Âşğın gönlünün ayrılık
acısı içinde bırakılması.*

Tig-ı gam-ile sînemi
hicrâna düşürdün
Gadr eyleyerek gönlümü
efgâna düşürdün

hicrânın içinde koydun:

1. hicrânın içinde

koydun:-dün

Gazel 68

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılık acısına
düşürmek, ayrılık ateşi
içinde bırakmak. II Ayrılık
ateşiyle acı çektirmek.*

Koydun yine bu Rıfkıyı
hicrânın içinde

Tard-ı kapu eyleyerek sen
beni nâ-dâna düşürdün

hicrim yok iken:

1. **hicrim yok iken:-(i)ken**

Gazel 68

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Âşığın sevgiliden)

ayrılmak istememesi.

Müstagrağ olup bu derd-ile
hem sîne-i sûzân
Hicrim yok iken sen beni
efgâna düşürdün

hicrimi efvân eden:

1. **hicrimi efvân eden:-en**

Gazel 94

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık acısını

artırmak. II Sevgilinin
hasretiyle yanıp tutuşan
âşığın sevgilinin
umursamazlığı, ilgisizliğiyle
sevgiliye bir türlü
kavuşamaması ve
gönlündeki ayrılık acısının
günbegün artırması.

Çekdiğim cevri ü cefâyı
söylemek mümkün değil
Hicrimi efvân eden dildâr
geldi hâtıra

hicrini efvân edüp:

1. **hicrini efvân edüp:-(ü)p**

Gazel 50

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgiliden) uzun süre

ayrı kalma, uzun süredir
kavuşamama.

Hicrini efvân edüp hasretle
koyma Rıfkıyı
Sâhib-i lutf u'atâsın
gâyriden yok çâremiz

hıfz edüp:

1. **hıfz edüp:-(ü)p**

Gazel 60

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ezberlemek.

Hıfz edüp Kur'ân okursun
Dâvud âvâzı-ile
Gûşuma geldikde her dem
ditredir cânım hâfız

hıfz ider:

1. **hıfz ider:-(e)r**

Gazel 57

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Korumak, muhafaza
etmek.

Hüsnüne magrûr oluben
nîm-nazar itme ana
Ol şehîd-i Kerbelâyı hıfz
ider altında arz

hıfz-ı kur'ân eylemişsin:

1. **hıfz-ı kur'ân**

eylemişsin:-miş, -sin

Gazel 64

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kur'an'ı baştan sonra
ezberlemek.

Pür-hünersin hıfz-ı Kur'ân
eylemişsin kâdı-zâd
Levh-i dilde nakş kalmış
anladım ben harf-be-harf

hilkat-i zâtında:

1. **hilkat-i zâtında:-(i)n, -da**

Gazel 41

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnsanın kendi

yaratılışı, özü. II Sevgilinin
yaratılışı, özü.

N'eyleyem insâf yokdur
hilkat-i zâtında kim
İtmedi bir kez mürüvvet
hâlim aglar hû çeker

himmet olsa:

1. **himmet olsa:-sa**

Gazel 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yardım etmek, lütuf.

Çarh-ı devrân-ı felekden
olsa bir himmet bana
Şühbesiz ol demde olur yâr
ile vuslat bana

hırâmân:

1. **hırâmân:**

Gazel 102

Mısra: 9

Salına salına, nazlı
yürüten kişi. II Sevgili.

Hırâmân gezdigin yerde
harâb etdin cihâm hep
Gel âbâd eyle gönlümü
bütün vîrânedir bence

hırka-i 'abdâl:

1. **hırka-i 'abdâl:**

Gazel 96

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Derviş hırkası.

Diyâr-ı gurbet içre ben yine
geşt-i güzâr itsem
Giyüp hırka-i 'abdâl
gezerem şeyhâne mey-hâne

hırka-pûş olsan:

1. hırka-pûş olsan:-sa, -n

Gazel 20

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kendisini Hak yoluna
adamak, dünyanın fani
lezzetlerinden el çekmek,
derviş olmak.*

Hırka-pûş olsan n'ola Rıfkî
misâli böylece
Git tarîk-i Hakk'a bir dem
nik ü bedden sen de geç

hirmen-i vashına:

1. hirmen-i vashına:-(ü)n, -a

Gazel 34

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kavuşma bahçesi. II
Sevgiliye kavuşulan yer.*

Hirmen-i vashına bir dem
râh-ı maksûd ugrasa
Rıfkı tek künc-i cihânı terk
eder mestâneler

hışm:

1. hışm-ile:-ile

Gazel 15

Mısra: 7

Öfke, kızgınlık.

Nîm-nigâhla kasd idince
câna bir kez hışm-ile
Turmayup çıkmayı ister
n'eylesün bir dem necât

2. hışm-ile:-ile

Gazel 57

Mısra: 4

Kızgınlık, öfke. II

*Sevgilinin sert ve acımasız
tavrı.*

Lutf ile kılsan nazarı sen
ana bir rıfk-ile
Hışm-ile etme cefâyı çün
hicâb altında arz

3. hışm-ile:-ile

Müstezad 1

Mısra: 19

Kızgınlık, öfke. II

*Sevgilinin sert ve acımasız
tavrı.*

Hışm-ile beni atma sakın
yanmış ocaga
Şây etme ser-â-ser

hışma gelür:

1. hışma gelür:-(ü)r

Gazel 48

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Öfkelenmek,
sinirlenmek.*

Gâh olur hışma gelür gâhıce
lutf eyler bana
Agyarı gördükçe şâhım
Rıfkıya kıymetlenür

hızlâne:

1. hızlâneler:-ler

Gazel 34

Mısra: 4

Zavallı, düşkün,

biçare. II Âşık.

Yek nazar kıldım temâşâ
'âşık-ı şeydâlara
Hâk-i pâyında 'aceb nâlân
ider hızlâneler

hüş:

1. hüş:

Gazel 91

Mısra: 8

Güzel, iyi.

Rûy-ı pâkin şu'le-i şemsi
yine hakk eyledi
Tal'atıyla bu cihânı hüş
kuşatmış mâh-rû

2. hoş:

Gazel 91

Mısra: 10

Güzel, iyi.

Görmedi Rıfkî kulun sen
gibi ra'nâ dilberi
Gül-i nesrîn misâli hoş
açılmış mâh-rû

hüş ânesi:

1. hüş ânesi:-(s)i

Gazel 113

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzel bir şekilde,
güzelce.*

Zînet-i meşşâtaya hâcet mi
vardır yâr-içün
Kudret-ile Hak yaratmış
beslemiş hüş ânesi

hüş edâsı:

1. hüş edâsı:-(s)ı

Gazel 74

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) güzel,
zarif davranışları.*

Tarz-ile bir hüş edâsı serden
aldı 'âklımı

Serserî Mecnûn misâli geşt
ü devrân ağlarım

hōş gelür:

1. **hōş gelür:-(ü)r**

Gazel 106

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İyi görünmek, hoş
gitmek.*

Bana ol şîve vü nâzı be-her
dem hōş gelür lakin
Cemâl-i şem'ini görmek
bugünkü gün muhâl oldu

hōş ider:

1. **hōş ider:-(e)r**

Gazel 107

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mutlu etmek,
sevindirmek.*

N'eylesün âb-ı hayâtı teşne-
dil vuslatına
Hōş ider sînemde 'aşkın
gümân egler beni

hōş-nefes:

1. **hōş-nefes:**

Gazel 29

Mısra: 4

*Tatlı, güzel (kokulu)
nefes. II Sevgilinin güzel
kokulu nefesi.*

Hem cilâ-yı kalb olur haste
dile hem de şifâ
Hōş-nefes 'ıtrı benefşe
verd-i ahmerden lezîz

hû:

1. **hû:**

Gazel 93

Mısra: 2

*Seslenme edatı. II Ey
sevgili!.*

Eyledim perî cevânın
kaşları yâyna hû
Gönlümü bend eyledim ol
tarz u etvârına hû

2. **hû:**

Gazel 93

Mısra: 6

*Yardım istemek için
kullanılan seslenme ünlemi.*

Aldı 'aklım ol perî-peyker
beni mecnûn ider
Etmedi 'ilâc derde ben
derim dermâna hû

hû çeker:

1. **hû çeker:-(e)r**

Gazel 41

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zikretmek. II Ah
çekmek.*

Dersini virmiş mu'allim
kâfir etmiş büsbütün
Gelmez ol îmâna şimdi
zâlim ağlar hû çeker

2. **hû çeker:-(e)r**

Gazel 41

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*"Ya sabır!" diyerek
Allah'tan sabır dilemek, dua
etmek.*

Bir büt-i tersâ elinden
gönlüm ağlar hû çeker
Bâg-ı hüsnün içre girdim
dilim ağlar hû çeker

3. **hû çeker:-(e)r**

Gazel 41

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*"Ya sabır!" diyerek
Allah'tan sabır dilemek, dua
etmek.*

Bir büt-i tersâ elinden
gönlüm ağlar hû çeker
Bâg-ı hüsnün içre girdim
dilim ağlar hû çeker

4. **hû çeker:-(e)r**

Gazel 41

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*"Ya sabır!" diyerek
Allah'tan sabır dilemek, dua
etmek.*

N'eyleyem insâf yokdur
hilkat-i zâtında kim
İtmedi bir kez mürüvvet
hâlim ağlar hû çeker

5. **hû çeker:-(e)r**

Gazel 41

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*"Ya sabır!" diyerek
Allah'tan sabır dilemek, dua
etmek.*

Nâz u istignâ ider çün 'âşık-
ı bî-çâreye
Bâr-ı 'aşka yok tahammül
cânım ağlar hû çeker

6. **hû çeker:-(e)r**

Gazel 41

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

"Ya sabır!" diyerek

Allah'tan sabır dilemek, dua etmek.

Niçe bir teklif kıldım gûş
virmez sözüme
Rıfkı der yandım bu nâra
gönlüm aglar hû çeker

7. hû çeker:-(e)r

Gazel 40

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zikir çekmek. II
(Bülbüllerin) güzel
nağmelerle ötmesi.*

Bâg-ı hüsnün içre şâhum
'andelibler hû çeker
Misl-i Mecnûn 'âşık-ı
şeydâlar aglar hû çeker

8. hû çeker:-(e)r

Gazel 40

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşığın) "Ya sabır!"
diyerek Allah'tan sabır
dilemesi.*

Bâg-ı hüsnün içre şâhum
'andelibler hû çeker
Misl-i Mecnûn 'âşık-ı
şeydâlar aglar hû çeker

9. hû çeker:-(e)r

Gazel 40

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşığın) "Ya sabır!"
diyerek Allah'tan sabır
dilemesi.*

Lutf idüp âzâde kılсан
'âşık-ı dil-hasteyi
Âh u zârla dîdelerden yaş u
kanlar hû çeker

10. hû çeker:-(e)r

Gazel 40

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşığın) "Ya sabır!"
diyerek Allah'tan sabır
dilemesi.*

Ol mukavves kaşların
kurmuş kemânı ey püser
Tîg-ı müjgânun elinden
niçe cânlar hû çeker

11. hû çeker:-(e)r

Gazel 40

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşığın) "Ya sabır!"
diyerek Allah'tan sabır
dilemesi.*

Kâş siyâh kibrik siyâh ol
çeşm-i cellâdın siyâh
Âhuveş yakdı cihâmı tag u
taşlar hû çeker

12. hû çeker:-(e)r

Gazel 40

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşığın) "Ya sabır!"
diyerek Allah'tan sabır
dilemesi.*

Yandırır çerâg-ı hüsnün
'âlem içre Rıfkıyı
Cismini pür-nâr ider firâk u
gamlar hû çeker

hû evledigi:

1. hû eyledigi:-dig, -i

Gazel 93

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Alışmak.

Nâz u istignâ ider ol 'âşık-ı
şeydâsına
Eylediği dil-rübânın şive ü
nâzına hû

hû eyledim:

1. hû eyledim:-dim

Gazel 93

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Alışkanlık edinmek. II
Âşığın gece gündüz ah
etmeyi alışkanlık hâline
getirmesi.*

Rûz u şeb feryâda düşdüm
âh kim ben n'eyleyim
Âteş-i 'aşk içre yandım
eyledim bu câna hû

2. hû eyledim:-dim

Gazel 93

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Alışmak.

Eyledim perî cevânın
kaşları yâyına hû
Gönlümü bend eyledim ol
tarz u etvârına hû

hûb:

1. hûb:

Gazel 26

Mısra: 8

Güzel. II Sevgili.

Gam girîbânım dutuban çâk
çâk etse eger
Görmezim hakkımda yazık
diyecek bir hûb merd

2. **hûb:****Gazel 39**

Mısra: 1

Güzel. II Sevgili.

Ey perî hüsnün gibi ben
görmedim bir hûb püser
Aldı 'aklımı başımdan
koymadı hem tâb u fer

hûbân:1. **hûbânı:-ı****Gazel 16**

Mısra: 2

Güzeller. II Sevgililer.

Ey gönül yâr olmayan ol
nâzlı cânânı unut
Hüsnüne magrûr olan bir
dâne hûbânı unut

2. **hubân:****Gazel 85**

Mısra: 4

Güzeller. II Sevgililer.

Hâl-i Hindûlar 'acebdir
ceng ider nacâg-ile
Mislini ben görmedim hâşâ
ki nev-reste hubân

hûb-ı dildâr-ı havâl**oldum:**1. **hûb-ı dildâr-ı hayâl****oldum:-dum****Gazel 100**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güzelliğiyle gönülleri
fetheden sevgiliyi
düşünmek.*

Hasret-ile çün bagrım pâre
pâre oldu hep
Gönlüm içre hûb-ı dildâr-ı
hayâl oldum yine

hükm ider:1. **hükm ider:-(e)r****Gazel 107**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Etkisi altına almak.*

'Âlemi aldı ziyâsı pertev-i
hûrşîd gibi
Hükm ider Kâfdan Kafa
hem böyle hân egler beni

humâr:1. **humârımdan:-(ı)m, -dan****Gazel 83**

Mısra: 8

*Baygın, süzgün göz. II
Âşığın bolca gözyaşı
döktükten sonra yorulan,
baygın düşen gözü.*

Eşk-i çeşmim katre katre
sanki Ceyhûndur giden
Cûş edüp mevci kılınca sen
humârımdan sakın

2. **humâr:****Gazel 80**

Mısra: 6

Sarhoş.

Gelmez oldu 'aynıma şimdi
cihân dil-berleri
Mest-i hicr-ile bugün humâr
ararsan işte ben

hûn:1. **hûn:****Gazel 10**

Mısra: 3

Kan.

Hasretinde hûn bagrım yâre
yâre oldu hep

N'eyleyem mecbûrun
oldum ey meh-i tâbân sana

hûn bagrım:1. **hûn bagrım:-(ı)m****Gazel 75**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kana bulanmış gönül.
II Aşk ve ayrılık acısı çeken
âşığın yaralı gönlü.*

Hûn bagrım pâre pâre olsa
yokdur bir meded
Eyledim nâsdan tehâşî
etmedim zârî bu dem

hûn eder:1. **hûn eder:-(e)r****Gazel 37**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yaralamak, kana
boyamak.*

Râh-ı 'aşkında bugün gavgâ
eder mestâneler
Hûn eder bagrını her-dem
hicr-ile dîvâneler

hûn eyledin:1. **hûn eyledin:-din****Gazel 12**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kana boyamak,
kanatmak, yaralamak.*

Ben sana meylim vereli
gamdan âzâd olmadım
Bir bakışla bagrımı hûn
eyledin sen dilrübâ

hûn-ı 'aşkı:

1. **hûn-ı 'aşkı:-ı****Gazel 33**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aşkın kanı. II Âşığın
sinesindeki kan.*

Boyumdan aşdı hûn-ı 'aşkı
şimdi ben bilemedim
Garik-i bahr-ı tугyânda
cânım bir bâda kalmışdır

hünkâr:1. **hünkâr:****Gazel 94**

Mısra: 6

Sultan. II Sevgili.

Sîne-i pür-hûnumu görsen
devâsız der idin
Vasf-ı hâlim 'arz-içün
hünkâr geldi hâtıra

hûri vü gılmân:1. **hûri vü gılmân:****Gazel 10**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Cennette bulunan
güzel erkek ve güzel kadın.
II Sevgili.*

Gelmemiş mislin cihâna bî-
bedelsin sevdiğim
N'eyleşem bilmem ne itsem
hûri vü gılmân sana

2. **hûri vü gılmân:****Gazel 39**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Cennette bulunan
güzel kadın ve güzel erkek.
II Sevgili.*

Hûri vü gılmân dediler her
gören 'âşık seni
Başın içün etme cevri
kalmasun senden eser

hûrî-sıfat:1. **hûrî-sıfat:****Gazel 112**

Mısra: 7

*Çok güzel yüzlü kimse.
II Sevgili.*

Kim sana akrân olurmuş
dil-berim hûrî-sıfat
Görmedim mislin cihânda
sen gibi bir eşbehi

hürmet eyle:1. **hürmet eyle:****Gazel 11**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yardımda bulunmak,
lütuf ve ihsanda bulunmak.*

'Âşıkın gönlünü al kim
hâlden hâlî degil
Lutfunu itme dirîğ sen eyle
bir hürmet bana

hürmet ider oldun:1. **hürmet ider oldun:-dun****Gazel 56**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Saygı göstermek,
ilgilenmek.*

Nedendir günde agyâra
gidüp hürmet ider oldun
Bize de bir kere mihmân
ola sen bir kademler bas

hüsn:1. **hüsnüne:-(ü)n, -e****Gazel 16**

Mısra: 2

*Güzellik. II Sevgilinin
güzelliği.*

Ey gönül yâr olmayan ol
nâzlı cânânı unut
Hüsnüne magrûr olan bir
dâne hûbâm unut

2. **hüsnün:-(ü)n****Gazel 39**

Mısra: 1

*Güzellik. II Sevgilinin
güzelliği.*

Ey perî hüsnün gibi ben
görmedim bir hûb püser
Aldı 'aklını başımdan
koymadı hem tâb u fer

3. **hüsnüne:-(ü)n, -e****Gazel 44**

Mısra: 2

*Güzellik. II Sevgilinin
güzelliği.*

Ey gönül bir kâmet-i
bâlâdan el çekdim yeter
Hüsnüne magrûr olan
gaddârdan el çekdim yeter

4. **hüsn-ile:-ile****Gazel 45**

Mısra: 6

*Güzellik. II Sevgilinin
güzelliği.*

Rûz u şeb çıkmaz hayâlin
dilde nakş olmuş benim
Bunca hüsn-ile efendim sen
cihân turdukça tur

5. **hüsnüne:-(ü)n, -e****Gazel 57**

Mısra: 7

Güzellik. II Sevgilinin güzelliği.

Hüsnüne magrûr oluben
nîm-nazar itme ana
Ol şehîd-i Kerbelâyı hıfz
ider altında arz

6. **hüsnüne:-(ü)n, -e**

Gazel 69

Mısra: 2

Güzellik. II Sevgilinin güzelliği.

Zîr-i fesden taşra çıkmış
ejdehâdır perçemin
Hüsnüne vermiş cilâyı
başka hâldür perçemin

7. **hüsn-ile:-(i)le**

Gazel 82

Mısra: 5

Güzellik. II Sevgilinin güzelliği.

Hüsn-ile agyâra kılma nîm-
nazar bir dem perî
Nîk nâmın medh edince
şî'rim kemlenmesin

8. **hüsnü:-ü**

Gazel 89

Mısra: 5

Güzellik. II Sevgilinin güzelliği.

Hüsnü Yûsufdan mı aldın
eyledin teshîr beni
'Aşk-ile Ya'kûb gibi
düşdüm gam u âvâre ben

9. **hüsn:**

Müstezad 1

Mısra: 1

Güzellik.

Perçem-i siyâh verdi 'aceb
hüsn nacâga
Ey lebleri ahmer

hüsn cemâline:

1. **hüsn cemâline:-(i)n, -e**

Gazel 43

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) güzel yüzü.

Ben senin hüsn cemâline
'âşık oldum ey 'Ömer
Kalmadı sabr u tahammül
bir hâl oldum ey 'Ömer

hüsn şem'inde:

1. **hüsn şem'inde:-(i)n, -de**

Gazel 30

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellik mumu. II Sevgilinin yüzü.

Hüsn şem'inde terennüm
eylemiş pervâneveş
Rıfkıda 'aşkın eseri gizli
nihân olmalıdır

hüsn ü cemâle:

1. **hüsn ü cemâle:-e**

Gazel 39

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzel ve iyi olan (kişi). II Âşık.

Lutf idüp hüsn ü cemâle sen
gurûr olma begim
Kalmaz elbet bu güzellik
bâd-i mûy bir gün eser

hüsn ü firâkın:

1. **hüsn ü firâkın:-(i)n**

Gazel 105

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellik ve ayrılık. II Sevgilinin güzelliği ve âşıktan ayrı kalışı.

Bu senin hüsn ü firâkın
bizde tâkat koymadı
İşidüp efganımı yazık
demezsın lâhika

hüsn varın:

1. **hüsn varın:-(i)n**

Gazel 59

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sahip olunan güzellik. II Sevgilinin güzelliği.

Gitdi elden hüsn varın
kalmadı sende cemâl
Rıfkı der peşimân olur
heleçi geldikde hat

**hüsn-i çerâg u şem'ine
yanmışım:**

1. **hüsn-i çerâg u şem'ine
yanmışım:-mış, -(i)m**

Gazel 79

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) güzellik
mumunun ateşiyle yanmak.
II Sevgilinin güzelliğinin
etkisiyle âşığın gönlünün
aşk ateşiyle yanması.*

Yanmışım pervâneveş
hüsn-i çerâg u şem'ine
Rûz u şeb 'arşa çıkan hep
âh u zârımdır benim

hüsn-i gülşeni:

1. **hüsn-i gülşeni:-i****Gazel 54**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gül bahçesinin
güzelliği. II Sevgilinin gül
bahçesini andıran yüzünün
güzelliği.*

Senin ol hüsn-i gülşeni
temâşâ eyleyen 'âşık
Misâl-i şeydâ bülbüldür
hemân bi-lânedir sensiz

hüsn-i ken'ân:1. **hüsn-i ken'ân:****Gazel 14**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ken'an ilinin en güzeli.
II Hz. Yusuf.*

Hüsn-i Ken'ân tek cihâm
ser-te-ser aldın begim
Ârzu-keş olmuş cemâlin
görmeye ol âfîtab

hüsn-i rûyun:1. **hüsn-i rûyun:- (u)n****Gazel 101**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yüz güzelliği. II
Sevgilinin yüzünün
güzelliği.*

Hüsn-i rûyun aldı gönlüm
eyledi esîr-i 'âşk
Zerreş etmem şikâyet
hâksârım bu gece

hüsn-i vâri:1. **hüsn-i vâri:-i****Gazel 79**

Mısra: 8

**Kelime Tipi: Kalıp
İfade***Sevgilinin güzelliği.*

Sende ey zâhid nedür bunca
ta'annüd bilmedim
Görmedin mi hüsn-i yâri
şu'ledârımdır benim

hüsn-i zekât-içün:1. **hüsn-i zekât-içün:-***(i)çün***Gazel 102**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güzellik zekatı. II
Sevgilinin güzelliğinin
zekatı.*

Senin hüsn-i zekât-içün bu
Rıfkî emmek ister leb
Hayâlinle giçer günler bu
söz nâ-dânedir bence

hüsnün bağında:1. **hüsnün bağında:- (n)da****Gazel 19**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Sevgilinin) güzellik
bahçesi.*

Her seher hüsnün bağında
bülbül-i şeydâ gibi
Ben gibi kemter gedâlar
zârilere kılmaz mı hiç

hüsnün belâsına düşüp:1. **hüsnün belâsına****düşüp:- (ü)p****Gazel 104**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Sevgilinin)
güzelliğinin derdine*

*düşmek. II Sevgilinin
güzelliğinin âşığa sıkıntı
vermesi, başını belaya
sokması.*

Senin hüsnün belâsına
düşüp âh eyledi Rıfkî
Giriftâr-ı gam-ı hicr-ile
mahzûn oldu gitdikçe

hüsnün şem'ine:1. **hüsnün şem'ine:-i, -(n)e****Gazel 43**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güzellik mumu. II
Sevgilinin aydınlık, parlak
olan ve güzelliğiyle âşığın
gönlünü ateşe veren yüzü.*

Bu garîb bî-çâre Rıfkî yandı
hüsnün şem'ine
Subh u şâm aglamakdan
'âciz oldum ey 'Ömer

hüsnün zekâtı versen:1. **hüsnün zekâtı versen:-**
*se, -n***Gazel 71**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik zekatı vermek.*

Lebleri hüsnün zekâtı
Rıfkıya versen n'ola
Bir hayâl-i hasretinden
büsbütün kandır gönül

hüsrev ü temûr:1. **hüsrev ü temûr:- (u)r****Gazel 32**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Tarihte saltanatı ve
gücüyü bilinen iki*

hükümdar. II Hüseyin ve Timur.

Dehr içinde bilmezem yâ
Rab bu hicrân nedür
Zerrece lutfun görenler
Hüseyin ü Temür olur

huşyâr idersin:

1. **huşyâr idersin:-(e)r, -sin**

Gazel 104

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aklını başına getirmek,
ayılıp, kendine gelmesini
sağlamak.*

Meger Leylî-sıfatın sen
idersin 'âlemi huşyâr
Beni Mecnûna döndürdün
ciger hûn oldu gitdikçe

hüzn:

1. **hüznü:-ü**

Gazel 47

Mısra: 10

*Sıkıntılı hâl, gam,
keder.*

Hâk-i pâ-yı 'izzetinden sen
beni redd eyleme
Rıfkının hüznü gören bi-
gâne olmaz yâ n'eder

hüzn-i elemle:

1. **hüzn-i elemle:-le**

Gazel 51

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acı veren ızdırıp,
sıkıntı, keder.*

Rıfkıyâ tâlî' şikeste oldu
yokdur çâresi
Büsbütün hüzn-i elemle
sanki biz gam-hâneyiz

I

'ıkâb olmaz:

1. **'ıkâb olmaz:-maz**

Gazel 14

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eziyet olmak, zor
gelmek.*

Zülf-i yâre bend olan dil
emrine eyler şitâb
Nâ'il olur lutfuna elbet ana
olmaz 'ıkâb

'itr:

1. **'itr:-ı**

Gazel 29

Mısra: 4

*Güzel kokusuyla
bilinen İtır çiçeği.*

Hem cilâ-yı kalb olur haste
dile hem de şifâ
Hôş-nefes 'itrî benefşe
verd-i ahmerden lezîz

İ

'ibâdet:

1. **'ibâdetde:-de**

Gazel 7

Mısra: 10

*Allah'a kulluk etmek,
Allah'ın emir ve
yasaklarına uymak, O'nun
isteklerini yerine getirmek.*

Kulun Rıfkıyî mahşerde
yüzü kara koma yâ Rab
Cihânda var 'ibâdetde
ziyanım yâ Resûlallâh

ic:

1. **icinde:-i, -(n)de**

Gazel 22

Mısra: 3

*"...ile dolu biçimde"
anlamı veren kelime.*

Subh u şâm feryâd içinde
zârına gûş virmedin
N'ola bir lutf-ı nazarla âh u
efgânına bah

2. **icinde:-i, -(n)de**

Gazel 31

Mısra: 4

*"...ile dolu biçimde"
anlamı veren kelime.*

Bir vefâsız dil-rübâdan
şeblerim tâ ki seher
İnleyüp feryâd içinde zâr u
efgân ol da gör

3. **icinde:-i, -(n)de**

Gazel 17

Mısra: 3

*"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.*

Fenâ-yı dehr içinde kim
işim âh u figân oldu
Şikeste tâlî'imdendir
degildir kimseler bâ'is

4. **icinde:-i, -(n)de**

Gazel 18

Mısra: 3

*"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.*

Bu fena-yı dehr içinde şâd u
hurrem olmadım
Mihnet-i dünya için ol
yedigin gamlar 'abes

5. **icinde:-i, -(n)de**

Gazel 23

Mısra: 1

"-da, -de" anlamında

*kullanılan kelime. II
Arasında.*

Görmedim gülzâr içinde
sen gibi bir gül-şâh
Bûy-ı gülden olmuşum
mest eylerim çün âh vâh

6. içinde:-i, -(n)de

Gazel 32

Mısra: 5

"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.

Dehr içinde bilmezem yâ
Rab bu hicrân nedür
Zerre lutfun görenler
Hüsrev ü Temûr olur

7. içinde:-i, -(n)de

Gazel 77

Mısra: 1

"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.

Gülsitân-ı dehr içinde sen
gülümsün bülbülüm
Gonce-i gülzâr içinde sen
gülümsün bülbülüm

8. içinde:-i, -(n)de

Gazel 77

Mısra: 2

"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.

Gülsitân-ı dehr içinde sen
gülümsün bülbülüm
Gonce-i gülzâr içinde sen
gülümsün bülbülüm

9. içinde:-i, -(n)de

Gazel 88

Mısra: 13

"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.

Görmedim Bagdâd içinde
sen gibi bir meh-likâ
Çâre yok mecbûrun oldum
düşmüşüm bir dâra ben

10. içinde:-(i)n, -de

Gazel 93

Mısra: 9

"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.

Rıfkıyım devrân içinde
olmadı maksûd hâl
Çekdim el ben cümlesinden
hem dedim akrâna hû

11. içinde:-i, -(n)de

Gazel 99

Mısra: 1

"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.

Rûz u şeb devrân içinde âh
idersem kime ne
Nâr-ı fûrkatle bu bagrım
hûn edersem kime ne

12. içinde:-i, -(n)de

Gazel 100

Mısra: 2

"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.

Sorma hâlim ey efendim
haste-hâl oldum yine
Gün-be-gün hicrân içinde
pür-melâl oldum yine

13. içmişim:-miş, -(i)m

Gazel 21

Mısra: 5

Yudumlamak.

Câm-ı engûrî şarâbı
içmişim ben yâr ile
Sarf-ı meclis eyledim ben
küllî hem-vânım kadeh

14. içerssem:-(e)r, -se, -m

Gazel 29

Mısra: 8

Yudumlamak.

Meclis-i pîr-i mugânda
cilve eyler herkese
Ger içerssem bâdesin ben
âb-ı hayvândan lezîz

15. içdigi:-dig, -i

Gazel 42

Mısra: 4

Yudumlamak.

Üftâde gönül bir püser-i
'İsevi yârdan
İçdigi hele bâde mi yok
zehr-ile semler

16. içürme:-(ü)r, -me

Gazel 54

Mısra: 5

Yudumlamak.

İçürme câm-ı engûru bana
la'lin şarâbı ver
Ki sen sâkî-i devrânsın
cihân gam-hânedir sensiz

17. içen:-en

Gazel 102

Mısra: 12

Yudumlamak.

Yeter sâkî dolandırma
elinde câm-ı gülğünü
Ki câmu tâ ezelifden içen
peymânedir bence

içre:

1. içre:

Gazel 41

Mısra: 2

İçine.

Bir büt-i tersâ elinden
gönlüm ağlar hû çeker

Bâg-ı hüsnün içre girdim
dilim aglar hû çeker

2. içre:

Gazel 51

Mısra: 1

İçinde. II Üzerinde.

Râh-ı 'aşk içre bugün pür-
câm-ile mestâneyiz
Devr ider sâkî elinde gûya
kim mey-hâneyiz

3. içre:

Gazel 87

Mısra: 10

*"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.*

Tâb-ı kudret kalmadı Rıfkı
seni teshîr ede
Râh-ı 'aşkın içre olmuş
şimdi pîr ü nâ-tüvân

4. içre:

Gazel 96

Mısra: 7

*"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.*

Diyâr-ı gurbet içre ben yine
geşt-i güzâr itsem
Giyüp hırka-i 'abdâl
gezerem şeyhâne mey-hâne

5. içre:

Gazel 99

Mısra: 4

*"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.*

Yanmışım pervâneveş ol
şem'-i hüsnünde begim
'Âlem içre cismimi büryân
idersem kime ne

6. içre:

Gazel 100

Mısra: 4

*"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.*

Hasret-ile çün bagırım pâre
pâre oldu hep
Gönlüm içre hûb-ı dildâr-ı
hayâl oldum yine

7. içre:

Gazel 110

Mısra: 7

*"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.*

Şîve-i refâtî her-dem gönül
içre gizlidir
Kalmadı sabra mecâlim pek
na-çâr etdi beni

8. içre:

Gazel 7

Mısra: 8

İçinde.

Îlâhî ol kabirde kim
su'âlîmi sen âsân kıl
Dutulmaya bu hâk içre
zebânım yâ Resûlallâh

9. içre:

Gazel 9

Mısra: 9

İçinde.

Âteş-i 'aşk içre Rıfkı
yanmada müştâk mıdır
Kanı ol va'd-i kerîmin kanı
ihsânın bana

10. içre:

Gazel 13

Mısra: 10

İçinde.

Ben garîb bî-çâreye rahm
itmedin Rıfkı gibi
Bu cesed içre yanan pür-
nârıma kimdir sebep

11. içre:

Gazel 15

Mısra: 10

İçinde.

Rıfkı der ki gelse cânân
togru kabrim üstüne
Belki toprak içre yatan
cismime gelür hayât

12. içre:

Gazel 20

Mısra: 5

İçinde.

Görmedim dehr içre ben de
bir karâr üzre olan
Kizbine aldanma ey dil ol
fenâdan sen de geç

13. içre:

Gazel 24

Mısra: 9

İçinde.

Derd ü gam içre sinesin çâk
çâk Rıfkı kulun
Kül gibi yakmış vücûdum
âteş-i hicrân meded

14. içre:

Gazel 26

Mısra: 5

İçinde.

Çâresiz kâldım meded bu
hier ü fûrkat içre kim
Çâr etrâfım alupdur mihnet-
i hicrân meded

15. içre:

Gazel 28

Mısra: 6
İçinde.

Zahmet-i derd ü meşakkat
çekmeye degmez gönül
Devran içre görmedim ben
gayr-ı râhatdan lezîz

16. **îçre:**
Gazel 29
Mısra: 9
İçinde.

Rıfkıyâ yâr olsa bir dem
‘âlem içre dil-rübâ
Cür’a-i câmını bildim Âb-ı
Kevserden lezîz

17. **îçre:**
Gazel 33
Mısra: 10
İçinde.

Geçirdin zevk-i dünyâdan
bu Rıfkıyî bi-hamdi’llah
Tahayyür içre ‘âlemde
hemân üftâde kalmışdır

18. **îçre:**
Gazel 34
Mısra: 5
İçinde.

Âsitân-ı lutfun içre ‘âşık-ı
şeydâların
İstemezler bir nazar kılsun
sana bî-gâneler

19. **îçre:**
Gazel 35
Mısra: 9
İçinde.

Yandırır pertev-i hüsnün
‘âlem içre Rıfkıyî
Serserî Mecnûn gibi dîvâne
teşbih etdiler

20. **îçre:**
Gazel 37
Mısra: 6
İçinde.

Remz-ile işrâb edince bâde-
i engûrı sen
Âfitâb-ı hüsnün içre şerm
ider mey-hâneler

21. **îçre:**
Gazel 40
Mısra: 1
İçinde.

Bâg-ı hüsnün içre şâhum
‘andelibler hû çeker
Misl-i Mecnûn ‘âşık-ı
şeydâlar aklar hû çeker

22. **îçre:**
Gazel 40
Mısra: 9
İçinde.

Yandırır çerâg-ı hüsnün
‘âlem içre Rıfkıyî
Cismini pür-nâr ider firâk u
gamlar hû çeker

23. **îçre:**
Gazel 48
Mısra: 2
İçinde.

Âşık-ı sâdik olanlar ‘aşk-ile
şöhretlenür
Râh-ı mahbûb içre her dem
nâr-ile ülfetlenür

24. **îçre:**
Gazel 62
Mısra: 1
İçinde.

Rûy-ı hüsnün ‘âlem içre
buldu kadr-i irtifâ’

Zulmeti ref’ etdi birden bize
neşr oldu şu ‘â’

25. **îçre:**
Gazel 67
Mısra: 7
İçinde.

Yok bugün dehr içre bir
dem ehline ragbet ola
Allah Allah bir fenâ eyyamı
oldu bahtımın

26. **îçre:**
Gazel 81
Mısra: 4
İçinde.

Dil-harâbım âteş-i hicrinle
her-dem ey perî
Kârbân içre gelen gam-bâr
ararsan işte ben

27. **îçre:**
Gazel 81
Mısra: 5
İçinde.

Âsitân-ı lutfun içre ben
bugün bir sâ’ ilim
Kurb-ı hüsnün goncesinde
hâr ararsan işte ben

28. **îçredir:-dir**
Gazel 83
Mısra: 3
İçinde.

Hasret-i la’l-i lebinle sinem
âteş içredir
Künc-i kurbumda tururken
sûz-ı nârımdan sakın

29. **îçre:**
Gazel 96
Mısra: 10
İçinde.

Gönül mülkün harâb etdi bu
Rıfkı yine ey şâhım
Bu nâs içre hele şimdi olur
destâne mestane

30. içre:

Gazel 108

Mısra: 4

İçinde.

Bahr-ı hicrâna düşürdün
gönlümün zevrâkını
Girdâb-ı gam içre cânâ
bagrımı hûn eyledi

ictinâb itme:

1. ictinâb itme: -me

Gazel 14

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sakınmak, uzak
durmak.*

‘Âdet olmuş tâ ezelden
‘âşıkâ cevri ü cefâ
Kıl tahammül cevri sen de
andan itme ictinâb

içün:

1. içün:

Gazel 14

Mısra: 11

Hatırna.

Rıfkıyâ rıfk-ile taltîf eylesin
Allah için
Ben gedâ-yı kemterim
‘aşkınla oldum pür-‘azâb

2. içün:

Gazel 13

Mısra: 3

"-dan dolayı"

anlamında kullanılan edat.

Sâ'ilim kapuna geldim bir
zekât-ı hüsn için
Redd edüp mahzûnluguma
söyle ki kimdir sebeb

3. içün:

Gazel 18

Mısra: 4

"-dan dolayı"

anlamında kullanılan edat.

Bu fena-yı dehr içinde şâd u
hurrem olmadım
Mihnet-i dünya için ol
yedigin gamlar ‘abes

4. içün:

Gazel 75

Mısra: 3

"-dan dolayı"

anlamında kullanılan edat.

Âh idüp yandı gönül bir
kâmet-i bâlâ için
Görmedim bir şebde râhat
kapladı hicrân u gam

5. içün:

Gazel 18

Mısra: 1

"Uğruna" anlamında

kullanılan edat.

Ey gönül bir yâr için âh
etdigin demler ‘abes
Aglayup feryâd u zârî
töktüğün kanlar ‘abes

6. içün:

Gazel 18

Mısra: 10

"Uğruna" anlamında

kullanılan edat.

Rıfkının pendine gûşu
vermedin sen ey gönül
Şöhret-i dünyâ için hem
yedigin semler ‘abes

7. içün:

Gazel 30

Mısra: 8

*"Uğruna" anlamında
kullanılan edat.*

Der ü hâkine yüzüm
sürmededir hep garazım
Hâsılı matlab için beste-
miyân olmalıdır

8. içün:

Gazel 74

Mısra: 1

*"Uğruna" anlamında
kullanılan edat.*

Tâze gonce bir gül için âh-
ile kan aklarım
‘Aşkdan artar figânım dîde
giryân aklarım

9. içün:

Gazel 98

Mısra: 5

*"Uğruna" anlamında
kullanılan edat.*

Bunca demdir âh u feryâd
etdığım bir şûh için
Kaddi tûbâ âhu gözlüm
şimdi geldi hatıra

10. içün:

Gazel 20

Mısra: 4

İçin, uğruna.

İsteme câh u menâsib zînet-
i dünyâyı ko
Devlet-i Dârâ için hem
bunca âhdan sen de geç

11. içün:

Gazel 37

Mısra: 8
İçin.

Ey melek-sîmâ senin ol
şive-i reftârına
Seyr için gelmiş bugün hep
‘âkil ü vezâneler

12. içündür:-dür

Gazel 49

Mısra: 6

İçin.

Sanmanız bî-hûdedir kim
ser-fürû etdiklerim
İrtifâ’-ı kadr içündür bâb-ı
‘izzet bekleriz

13. için:

Gazel 53

Mısra: 2

İçin.

Benim tek ‘âşkın her dem
ricâsı artar eksilmez
Mey ü mahbûb için ‘âşkın
nemâsı artar eksilmez

14. için:

Gazel 53

Mısra: 8

İçin.

Eger nice su‘âl olsa
virürdüm katline fetvâ
Anı teshîr için her gün
hevâsı artar eksilmez

15. için:

Gazel 81

Mısra: 8

İçin.

Der-âgûş eyledin tîr ü
kemânın kasdı ne
Şân için sayd etmege şikâr
ararsan işte ben

16. için:

Gazel 88

Mısra: 6

İçin.

Gelmemiş mislin cihâna bî-
nazîrsin sevdiğim
Gonce-i nev-reste için
gelmişim gülzâre ben

17. için:

Gazel 88

Mısra: 12

İçin.

Şem’-i hüsnün yandırır çün
‘âşık-ı şeydâları
Ben dalı yanmak için
atdım vücûdum nâra ben

18. için:

Gazel 95

Mısra: 1

İçin.

Vasf-ı hâlim ‘arz-ı hâl
etmek için ol şâhıma
Yalvarup kâtibe yazdırdım
münâsib hâlime

icür:

1. icürüp:-(ü)p

Gazel 75

Mısra: 10

İçmesini sağlamak.

Yârî âgyâra virüp Mecnûn
kıldın Rıfkıyı
İçürüp câm-ı firâk-ile niçe
zehr-ile sem

idbâra düşmüş:

1. idbâra düşmüş:-müş

Gazel 31

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Talihsizlik yaşamak,
bahtı açık olmamak.*

Tâli’im idbâra düşmüş çâre
yokdur çekmeli
Kevkeb-i bahtım togunca
bize mihmân ol da gör

iftihâr:

1. iftihârımdır:-(i)m, -dır

Gazel 79

Mısra: 12

Övünme, övünç.

Ber-murâd olmak dilersen
dâmen-i tevfik tut
Rıfkıyım çâkerliği hem
iftihârımdır benim

ihsân:

1. ihsânın:-(i)n

Gazel 9

Mısra: 10

*Lütuf, iyilik, iyi
muamele.*

Âteş-i ‘aşk içre Rıfkı
yanmada müştâk mıdır
Kanı ol va’d-i kerîmin kanı
ihsânın bana

ihsân et:

1. ihsân et:

Gazel 87

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İyi muamelede
bulunmak, iyilik etmek,
bağışta bulunmak. II
Sevgilinin âşığa öpücük
bağışlaması ve bu
öpücüğün Hz. isa'nın nefesi
gibi âşığa hayat vermesi.*

Ger seversen Hazret-i ‘Îsâyı
sen ey püser

Leblerinden ben fakîre bûse
ihsân et cevân

ihsân kıl:

1. ihsân kıl:

Gazel 73

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İyi muamelede
bulunmak, ilgi göstermek.*

Cemâlin şem'ine yandım
gece pervâne gibi
Mürüvvet yok mudur sende
bir ihsân kıl bana şâhım

2. ihsân kıl:

Gazel 73

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bağışlamak.

Hayâlinle geçer günler ki
yokdur sabrına çâre
Lebinden bûseyi ihsân bana
kıl hey mededgâhım

3. ihsân kıl:

Gazel 85

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İyilikte bulunmak,
merhamet göstermek,
lütüfta bulunmak.*

Yok mu sende bir mürüvvet
Rıfkıya ey 'âli-şâh
Sen efendimsin begimsin
bendene kıl bir ihsân

4. ihsân kıl:

Gazel 112

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bağışlamak.

Haste vü bî-mâra derler çün
devâdır câm-ı leb
Gel zekât-ı hüsnünü ihsân
kıl ey şehenşehi

ihtivâr:

1. ihtiyârım:-(ı)m

Gazel 109

Mısra: 8

İrade, güç.

Âh efendim nâr-ı hâsret tâb-
âver koymadı
Gitti elden ihtiyârım cümle
varım togrusu

ikbal-i dîn-ile:

1. ikbal-i dîn-ile:-ile

Gazel 65

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünyadaki saadet,
mutluluk.*

Git efendim ikbal-i dîn-ile
sag ol sen hemân
Rıfkıyım bugünkü günde
meselvâr bu ayrılık

iki ebrû:

1. iki ebrû:

Gazel 91

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İki kaş. II Sevgilinin
kaşları.*

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne
Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

2. iki ebrû:

Gazel 91

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İki kaş. II Sevgilinin
kaşları.*

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne
Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

iki kat olur:

1. iki kat olur:-(u)r

Gazel 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bükülmek, eğrilmek.

Vuslat-ı cânân ararken
cânıma geldi hayât
Kessem andan iltifâtı
kaddüm olur iki kat

ikrâr:

1. ikrâr:

Gazel 1

Mısra: 9

Söylem, kabullenme.

Böyle ikrâr üzre yâ Rab
sâbit eyle Rıfkıyı
Sâhib-i lutf u 'atâsın
şübhemiz yokdur sana

ikrar-ı îmânda:

1. ikrar-ı îmânda:-da

Gazel 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İmanın (dil ile)
kabullenilmesi.*

Kâ'inâtı var edensin kün
dedin oldu tamam

İkrar-ı îmânda sabit
olmuşum yâ Rab meded

ilâhî:

1. ilâhî:

Gazel 7

Mısra: 7

*Ey Rabbim!, Ey yüce
yaradanım!.*

Îlâhî ol kabirde kim
su'âlimi sen âsân kıl
Dutulmaya bu hâk içre
zebânım yâ Resûlallâh

ile:

1. ile:

Gazel 2

Mısra: 8

*Birliktelik anlamına
gelen edat.*

İstemem câh u menâsib
zînet ü dünyayı ben
Zikr ü fikrin ile meşgûl
olmuşum yâ Rab meded

2. ile:

Gazel 9

Mısra: 7

*Birliktelik anlamına
gelen edat.*

Bir hayâl-i hâma düşdü bu
gönül sevdâ ile
Çün müyesser ola mı
'âlemde ol vaslın bana

3. ile:

Gazel 11

Mısra: 2

*Birliktelik anlamına
gelen edat.*

Çarh-ı devrân-ı felekden
olsa bir himmet bana

Şübhesiz ol demde olur yâr
ile vuslat bana

4. ile:

Gazel 12

Mısra: 5

*Birliktelik anlamına
gelen edat.*

Yek nefesle 'âşkın gönlünü
aldım âl ile
Kim bilir ki niçe efsûn
eyledin sen dilrübâ

5. ile:

Gazel 21

Mısra: 4

*Birliktelik anlamına
gelen edat.*

Nûş edem ben zehr-ise de
yâr elinden bâdeyi
Ko harâb olsun cihânda
'ömr ile varım kadeh

6. ile:

Gazel 21

Mısra: 5

*Birliktelik anlamına
gelen edat.*

Câm-ı engûrı şarâbı
içmişim ben yâr ile
Sarf-ı meclis eyledim ben
külli hem-vârım kadeh

7. ile:

Gazel 22

Mısra: 8

*Birliktelik anlamına
gelen edat.*

Bilmedin kıymet ü kadrin
zâyî' etdin nâmım
An-içün kan aglarım ben
derd ile hicrâna bah

8. ile:

Gazel 24

Mısra: 7

*Birliktelik anlamına
gelen edat.*

Her seherle bâg-ı gamda
hicr ile bülbül gibi
Aglayup fûrkatle çaldım
nagme-i nâlân meded

9. ile:

Gazel 28

Mısra: 2

*Birliktelik anlamına
gelen edat.*

Sıhhat-i beden gibi yokdur
cihânda şey lezîz
Varlık ile sıhhat olsa
cümleden a'lâ lezîz

10. ile:

Gazel 33

Mısra: 5

*Birliktelik anlamına
gelen edat.*

Derûn-ı sînemiz yanmış
hayâl-i mihribân ile
Tesellî bulmadı gönlüm
işim feryâda kalmışdır

11. ile:

Gazel 44

Mısra: 9

*Birliktelik anlamına
gelen edat.*

Âh edüp giryân ile oldum
cüdâ ol yârdan
Rıfkı tek bir 'âşık-ı
şeydâdan el çekdim yeter

ilticâ etdirmeye:

1. ilticâ etdirmeye: -dir, -me

Gazel 39

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Sığınmak. II Muhtaç olmak.

İlticâ etdirme şâhım Rıfkıyı
gayrîlere
Âfitâb-ı tal'atın kim dediler
şems ü kamer

iltifât:

1. **iltifât:-ı**

Gazel 15

Mısra: 2

*Bir kişiye güler yüz ve
tatlı dille muamele etmek,
ilgilenmek.*

Vuslat-ı cânân ararken
cânıma geldi hayât
Kessem andan iltifâtı
kaddüm olur iki kat

iltifâta mazhar olmak:

1. **iltifâta mazhar olmak:-
mak**

Gazel 60

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) güler
yüzüne, talî sözüne, ilgisine
erişmek.*

Bâb-ı hüsnünde bu Rıfkî
pâsbân olmuş yine
İltifâta mazhar olmak
istemiş cânım hâfız

i'mâ kılma:

1. **i'mâ kılma:-ma**

Gazel 3

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Reddetmek, geri
çevirmek.*

Cürm ü 'isyân bî-nihâyet
lutfuna nisbet degil
Ümmîdim var dergehinden
Rıfkıyı kılma i'mâ

îma vü işaret:

1. **îma vü işaret:**

Gazel 64

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Açıkça belirtilmeyen
söz ve işaret.*

N'aceb ol rakîbi def'-i
meclis eylemişsin sen
Îma vü hem işaret var
anladım ben harf-be-harf

îmân:

1. **îmân:**

Gazel 10

Mısra: 10

*Allah'a olan inancı dil
ile ikrar, kalp ile tasdik
etme.*

Bende yok sabra tahammül
sende rahmın Rıfkıya
Rûm musun yâ Ermenî Hak
virmemiş îmân sana

îmâna gelmez:

1. **îmâna gelmez:-mez**

Gazel 41

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İman etmek,
Müslümanlığı kabul etmek.
II Merhamete gelmek.*

Dersini vermiş mu'allim
kâfir etmiş büsbütün
Gelmez ol îmâna şimdi
zâlim aglar hû çeker

imdâd olunmaz:

1. **imdâd olunmaz:-(u)n, -
maz**

Gazel 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yardım etmek,
yardıma muhtaç olana
yardımda bulunmak.*

Kimseden imdâd olunmaz
'âsi-i mücrimlere
Sendedür lutf-ı şefâ'at
cümleye yâ Mustafâ

imdâd yetişmez:

1. **imdâd yetişmez:-mez**

Gazel 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yardım etmek,
yardıma muhtaç olana
yardımda bulunmak.*

Ben günahkâr bir kulum yâ
Rabbi muhtâcım sana
Kimseden imdâd yetişmez
sen yetür imdâd bana

imdâd yetür:

1. **imdâd yetür:**

Gazel 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yardım etmek,
yardıma muhtaç olana
yardımda bulunmak.*

Ben günahkâr bir kulum yâ
Rabbi muhtâcım sana
Kimseden imdâd yetişmez
sen yetür imdâd bana

imdâdıma yetiş:

1. **imdâdıma yetiş:**

Gazel 27

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yardım etmek,
yardımına koşmak.*

Dâd u feryâdım cihânı
kapladı başdan başa
Sen yetiş imdâdıma yâ Rab
meded senden meded

in:

1. **inmiş:-miş**

Gazel 92

Mısra: 4

*Yukarıdan aşağıya
gelmek.*

Çıkınca taht-ı zerrîne gurûr
etme ana kim sen
Ki bi'llâhi çıkan inmiş eyi
bil nerdübândır bu

in nize be-güzered:

1. **in nize be-güzered:**

Gazel 26

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*"Bu da geçer."
anlamında kullanılan söz.*

Şem'-i hüsnünde bugün
pervâne tek yandım yine
Didiler eyle tahammül in
nize be-güzered

'inâyet eyle:

1. **'inâyet eyle:**

Gazel 6

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İyilikte bulunmak,
ihسان etmek.*

Dü cihân serveri sensin
'inâyet eyle Rıfkîye

Çıkarma 'arşa efgânım
meded kıl yâ Resûlallâh

inkisâr:

1. **inkisârdan:-dan**

Gazel 66

Mısra: 4

*Kırılma, incinme. II
Âşığın gönlünün incinmesi,
kalbinin kırılması.*

Niçeler üftâde olmuş âh
idüp aglar gezer
Sen hazer kıl inkisârdan
âteş-i sûzâna bak

2. **inkisârımdan:-(i)m, -
dan**

Gazel 83

Mısra: 2

*Kırılma, incinme. II
Âşığın gönlünün incinmesi,
kalbinin kırılması.*

Kıl kerem ey şâh-bâzım
eşk-bârımdan sakın
Eyleme cevri ü cefâyı
inkisârımdan sakın

inle:

1. **inleyüp:-(y)üp**

Gazel 31

Mısra: 4

*Üzüntü ve kederle
sızlanmak, acıyla sesler
çıkarmak.*

Bir vefâsız dil-rübâdan
şeblerim tâ ki seher
İnleyüp feryâd içinde zâr u
efgân ol da gör

insâf:

1. **insâfın:-(i)n**

Gazel 9

Mısra: 1

*Merhamet, acıma
duygusu.*

Yakma cismim nev-
cûvânım yok mu insâfın
bana
Perde-i nâmûsumu ref' it
dedi hicrin bana

2. **insâf:**

Gazel 41

Mısra: 3

*Merhamet ve acıma
duygusu.*

N'eyleyem insâf yokdur
hilkat-i zâtında kim
İtmedi bir kez mürüvvet
hâlim aglar hû çeker

insâf eyle:

1. **insâf eyle:**

Gazel 23

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Acımak.

Neylesün bu bi-nevâlar
sözüne bakmaz gönül
Sen de insâf eyle bârî
anların hâline bah

insâf kılma:

1. **insâf kılma:-ma, -dı**

Gazel 87

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acımak, merhamet
etmek.*

Âhu gözleri yakup yandırdı
cism ü cânımı
Kılma hâlîme insâf ol
kemân-ebrû cevân

insâfa gel:

1. insâfa gel:

Gazel 105

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Acıyıp merhamet göstermek.*

Vâdi-i hayretde kaldım ey
cevân insâfa gel
Bir kere bakmaz mısın sen
geçmiş olan Vâmika

2. insâfa gel:

Gazel 108

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Merhametsiz, acımasız tutumdan vazgeçip merhametli davranmak.*

Ben eşîr-i zülfün oldum sen
de bir insâfa gel
Sırr-ı Hakdır ey efendim
sana meftûn eyledi

îrâna mîrâna:

1. îrâna mîrâna:-a

Gazel 96

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ülke. II Sevgilinin bulunduğu yer.*

Muhabbet bâdesin bana
sunupdur mâh-ı Ken'ânım
Beni göndermek istemiş
yine îrâna mîrâna

iris:

1. irişse:-se

Gazel 28

Mısra: 10

Ulaşmak.

Rıfkıyâ evlâd u mâldan
olmadı bir fâ'ide
Ger irişse lutf-ı Bârî bana
yok andan lezîz

irtifâ'-ı kadr:

1. irtifâ'-ı kadr:

Gazel 49

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Değerin yüceltilmesi.
II Âşığın değerinin yükselmesi, âşığın yüceltilmesi.*

Sanmanız bî-hûdedir kim
ser-fürû etdiklerim
İrtifâ'-ı kadr içündür bâb-ı
'izzet bekleriz

is:

1. isim:-(-i)m

Gazel 17

Mısra: 3

Bir amaçla yapılan eylem, amel.

Fenâ-yı dehr içinde kim
işim âh u figân oldu
Şikeste tâli'imdendir
degildir kimseler bâ'is

isid:

1. işidüp:-(-ü)p

Gazel 105

Mısra: 8

Duymak, dinlemek.

Bu senin hüsn ü firâkın
bizde tâkat koymadı
İşidüp efganımı yazık
demezsin lâhika

isig:

1. işigin:-(-i)n

Gazel 56

Mısra: 10

Eşik, kapı, huzur. II Sevgilinin huzuru, makamı, sevgilinin bulunduğu yer.

Cihânda şâh-ı gönümsün
niçe vâz gele bu Rıfkî
İşigin üzre ser koydu hele
sen bir kademler bas

işim feryâda kalmışdır:

1. işim feryâda kalmışdır:-mış, -dır

Gazel 33

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yapılacak tek işin feryat etmek olması.*

Derûn-ı sînemiz yanmış
hayâl-i mihrîbân ile
Tesellî bulmadı gönlüm
işim feryâda kalmışdır

ism:

1. isimimiz:-(-i)miz

Gazel 82

Mısra: 8

Ad, şöhet, nam.

Niçe demdir 'aşk-ile
zencîre kayd olmuş gönül
Hakk kılma defterinde
ismimiz mîmlenmesin

işrâb edince:

1. işrâb edince:-ince

Gazel 37

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İçirmek. II İma etmek, sezdirmek.*

Remz-ile işrâb edince bâde-
i engûr sen

Âfitâb-ı hüsnün içre şerm
ider mey-hâneler

İsrâk eder:

1. **İsrâk eder:-**(e)r

Gazel 36

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aydınlatmak,
parlatmak. II Sevgilinin
nurlu yüzünün güneş gibi
doğması ve her yeri
aydınlatması.*

Nûr-ı vechin pür-ziyâsı
gün-be-gün İsrâk eder
Tâb-ı ruhsârın semâda her
sehâbı ditredir

İste:

1. **İste:**

Gazel 61

Mısra: 1

*Bir duruma, bir kişiye
dikkat çekmek için
kullanılan kelime.*

İste ben gitdim efendim
sana olsun el-vedâ'
Hâk-pâyın bûs ederek
eyleyelim el-vedâ'

2. **İste:**

Gazel 80

Mısra: 1

*Bir duruma, bir kişiye
dikkat çekmek için
kullanılan kelime.*

Baht-ı kec-rev 'âşık-ı
hüşyâr ararsan işte ben
Derd-ile âlûde-i gam-bâr
ararsan işte ben

3. **İste:**

Gazel 80

Mısra: 2

*Bir duruma, bir kişiye
dikkat çekmek için
kullanılan kelime.*

Baht-ı kec-rev 'âşık-ı
hüşyâr ararsan işte ben
Derd-ile âlûde-i gam-bâr
ararsan işte ben

4. **İste:**

Gazel 80

Mısra: 4

*Bir duruma, bir kişiye
dikkat çekmek için
kullanılan kelime.*

Duramayup nûş-ı bâde
eyler idim dâ'imâ
Kahr-ı gerdûn u felekden
zâr ararsan işte ben

5. **İste:**

Gazel 80

Mısra: 6

*Bir duruma, bir kişiye
dikkat çekmek için
kullanılan kelime.*

Gelmez oldu 'aynıma şimdi
cihân dil-berleri
Mest-i hicr-ile bugün humâr
ararsan işte ben

6. **İste:**

Gazel 80

Mısra: 8

*Bir duruma, bir kişiye
dikkat çekmek için
kullanılan kelime.*

N'eyledim bu dehre bilmem
şâd kılmaz gönölümü
Çarhiden şekvâ iden züvvâr
ararsan işte ben

7. **İste:**

Gazel 80

Mısra: 10

*Bir duruma, bir kişiye
dikkat çekmek için
kullanılan kelime.*

Rıfkıyâ takdîr-i Hak rûz-ı
ezelden böyledir
Şem'-i hasretle dili pür-nâr
ararsan işte ben

8. **İste:**

Gazel 81

Mısra: 1

*Bir duruma, bir kişiye
dikkat çekmek için
kullanılan kelime.*

Baht-ı kem tâli' zebûn pür-
nâr ararsan işte ben
Rûz u şeb cisminde 'aşkı
nâr ararsan işte ben

9. **İste:**

Gazel 81

Mısra: 2

*Bir duruma, bir kişiye
dikkat çekmek için
kullanılan kelime.*

Baht-ı kem tâli' zebûn pür-
nâr ararsan işte ben
Rûz u şeb cisminde 'aşkı
nâr ararsan işte ben

10. **İste:**

Gazel 81

Mısra: 4

*Bir duruma, bir kişiye
dikkat çekmek için
kullanılan kelime.*

Dil-harâbım âteş-i hicrinle
her-dem ey perî
Kârbân içre gelen gam-bâr
ararsan işte ben

11. **İste:**

Gazel 81

Mısra: 6

*Bir duruma, bir kişiye
dikkat çekmek için
kullanılan kelime.*

Âsitân-ı lutfun içre ben
bugün bir sâ'ilim
Kurb-ı hüsnün goncesinde
hâr ararsan işte ben

12. işte:

Gazel 81

Mısra: 8

*Bir duruma, bir kişiye
dikkat çekmek için
kullanılan kelime.*

Der-âgûş eyledin tîr ü
kemânın kasdı ne
Şân için sayd etmege şikâr
ararsan işte ben

13. işte:

Gazel 81

Mısra: 10

*Bir duruma, bir kişiye
dikkat çekmek için
kullanılan kelime.*

'Âşık-ı sâdık yolunda Rıfkı
tek giryân eder
Hasretinle subh u şâm efkâr
ararsan işte ben

14. işte:

Gazel 88

Mısra: 8

*Bir duruma, bir kişiye
dikkat çekmek için
kullanılan kelime.*

Gönlümü aldın elimden yok
mu bir rahmın bana
N'eyledin mihr ü vefâyı işte
düşdüm zâra ben

15. işte:

Gazel 112

Mısra: 12

*Bir duruma, bir kişiye
dikkat çekmek için
kullanılan kelime.*

Ser-nigûn etdi beni Rıfkı
gibi ol sûz-ı 'aşk
Künc-i 'uzlet üzre kaldım
işte ben mâ-teştehî

16. istemem:-me, -m

Gazel 2

Mısra: 7

*Arzu etmek, talep
etmek, dilemek.*

İstemem câh u menâsib
zînet ü dünyâyı ben
Zikr ü fikrin ile meşgûl
olmuşum yâ Rab meded

17. istemem:-me, -m

Gazel 16

Mısra: 7

*Arzu etmek, talep
etmek, dilemek.*

Yûsuf-ı Ken'ân tek olsa
istemem ey dil anı
Şems-i hûbân derde dermân
mâh-ı devrânı unut

18. isteme:-me

Gazel 18

Mısra: 5

*Arzu etmek, talep
etmek, dilemek.*

Hakka niyâz eyle dâ'im
isteme dünyâyı sen
Ser-fürû edüp kula hem
açdığın femler 'abes

19. isteme:-me

Gazel 20

Mısra: 3

*Arzu etmek, talep
etmek, dilemek.*

İsteme câh u menâsib zînet-
i dünyâyı ko
Devlet-i Dârâ için hem
bunca âhdan sen de geç

20. istemezler:-mez, -ler

Gazel 34

Mısra: 6

*Arzu etmek, talep
etmek, dilemek.*

Âsitân-ı lutfun içre 'âşık-ı
şeydâların
İstemezler bir nazar kılsun
sana bî-gâneler

21. ister:-r

Gazel 58

Mısra: 4

*Arzu etmek, talep
etmek, dilemek.*

Bunca demdir âteş-i hicr-ile
yandı cân u ten
Vasf-ı hâl itmemi ister bu
dil-i mestâna 'arz

22. istemiş:-miş

Gazel 60

Mısra: 10

*Arzu etmek, talep
etmek, dilemek.*

Bâb-ı hüsnünde bu Rıfkı
pâsbân olmuş yine
İltifâta mazhar olmak
istemmiş cânım hâfız

23. istemem:-me, -m

Gazel 84

Mısra: 3

*Arzu etmek, talep
etmek, dilemek.*

İstemem sensiz cihâmî câh u
mansıb n'eylerim
Zînet-i dünyâyı lâzım bâde
bir gül bir de sen

24. **istemiş:-r, -miş**

Gazel 90

Mısra: 9

Arzu etmek, talep etmek, dilemek.

Mu'allim hocanın kasdı
seni aldatmak istemiş
Amân aldanma ey cânâ
sözü belki serâb olsun

25. **istemiş:-r, -miş**

Gazel 96

Mısra: 6

Arzu etmek, talep etmek, dilemek.

Muhabbet bâdesin bana
sunupdur mâh-ı Ken'ânım
Beni göndermek istemiş
yine Îrâna mîrâna

26. **istirdim:-r, -dim**

Gazel 101

Mısra: 11

Arzu etmek, talep etmek, dilemek.

Ben sana kul olmak
istirdim velâkin o rakîb
Ber-murâd olmaya koymaz
ben yanarım bu gece

27. **ister:-r**

Gazel 102

Mısra: 13

Arzu etmek, talep etmek, dilemek.

Senin hüsn-i zekât-içün bu
Rıfkî emmek ister leb
Hayâlinle giçer günler bu
söz nâ-dânedir bence

28. **istemem:-me, -m**

Gazel 111

Mısra: 9

Arzu etmek, talep etmek, dilemek.

Rıfkıya 'âlemde sensin
özge yâri istemem
Rûy-ı dille sîne-i
mecnûhumu yig bağladı

29. **ister:-r**

Gazel 111

Mısra: 5

Arzu etmek, talep etmek, dilemek.

Gâh dermân gâh zahmı
urmak ister sîneme
Dîdelerden misl-i Ceyhûn
akdı kanlar çağladı

30. **istemez:-mez**

Gazel 112

Mısra: 2

Arzu etmek, talep etmek, dilemek.

Gülşen-i hüsnün gibi yok
'âşıkın seyrângehi
Şem'-i rûyun görse âdem
istemez mihr ü mehi

ittikâ:

1. **ittikâmız:-mız**

Gazel 1

Mısra: 3

Dayanak, güvence.

Biz kuluz 'âsî-i mücrim
ittikâmız sendeür
Lutf edüp rahmet kıarsın
şübhemiz yokdur sana

ittikâmız olmuş:

1. **ittikâmız olmuş:-muş**

Gazel 27

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

îfade

Güvenmek, dayanmak.

Evvel âhir ittikâmız sana
olmuş şübhesiz
Lutfuna bend olmuşum yâ
Râb meded senden meded

izhâr eyledim:

1. **izhâr eyledim:-dim**

Gazel 97

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

îfade

Göstermek, açığa vurmak, açıklamak.

Bir çerâg u şem'e yanmış ol
dili pervânesi
Eyledim izhâr hâli söyledim
'âkillere

i'tibâr:

1. **i'tibârımdır:-(ı)m, -dır**

Gazel 79

Mısra: 1

Şeref, gurur duyma, övünme.

Dil-berin 'aşkında ölmek
i'tibârımdır benim
Cân fedâ etmek yolunda
eski kârımdır benim

'ilâc:

1. **'ilâc:**

Gazel 72

Mısra: 6

Çare.

Bir dükenmez derde
düşdüm çâreler olmaz
meded
Çünkü 'ilâc olmadıkça ol
hakîmden çekdim el

‘inâyet eyleyüp ihsân kalmaz:

1. ‘inâyet eyleyüp ihsân kalmaz:-maz

Gazel 74

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyi muamele

bulunmak, merhamet ve şefkat göstererek yardımda bulunmak.

Çün ‘inâyet eyleyüp ihsân kalmaz Rıfkıyâ
Bî-mürüvvet yâr elinden cism-i bür-yân aglarım

‘ind-i şâ’irde:

1. ‘ind-i şâ’irde:-de

Gazel 47

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şairler katı, şairler nezdi, şairler huzuru.

Bî-kusûrsun ‘ind-i şâ’irde misâlin yok begim
Âhu gözlerin gören peymâne olmaz yâ n’eder

‘îsevî:

1. ‘îsevî:

Gazel 89

Mısra: 1

Hristiyan.

Ey gönül bir ‘îsevî mahbûb sevdim yaza ben
Nîm-nigâh-ile dutuldum çeşm-i mest-i nâza ben

K

kabir:

1. **kabirde:-de**

Gazel 7

Mısra: 7

Mezar.

İlâhî ol kabirde kim su’âlimi sen âsân kıl
Dutulmaya bu hâk içre zebânım yâ Resûlallâh

kabrim üstüne togru:

1. **kabrim üstüne togru:**

Gazel 15

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mezara yönelmek.

Rıfkı der ki gelse cânân togru kabrim üstüne
Belki toprak içre yatan cismime gelür hayât

kabûl olmaz:

1. **kabûl olmaz:-maz**

Gazel 19

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İsteğin yerine gelmesi, onaylanması.

Rıfkıyâ çünkü ezelden yazdı levhe ol Ganî
Eylesem çokça du’âyı bir kabûl olmaz mı hiç

kabza-i kudretde:

1. **kabza-i kudretde:-de**

Gazel 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Her türlü güce sahip el. II Allah.

Kabza-i kudretde oldu cümle bûd u ger nebûd

Vâhid ü Ferd ü Ahadsın şübhemiz yokdur sana

kaç:

1. **kaçma:-ma**

Gazel 68

Mısra: 5

Uzaklaşmak, gizlice ayrılmak.

Kaçma buradan gel yanıma şâh-ı cihânım
Derdime devâ etmez iken sen talana düşürdün

kadd:

1. **kaddüm:-(ü)m**

Gazel 15

Mısra: 2

Boy, endam.

Vuslat-ı cânân ararken cânıma geldi hayât
Kessem andan iltifâtı kaddüm olur iki kat

kadd-i şimşâd:

1. **kadd-i şimşâd:**

Gazel 76

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Boyu Şimşir ağacının boyu gibi düzgün ve uzun olan.

Hasretinden gözlerim kan dökmede şâm u seher
Kadd-i şimşâd bir gül-i ruhsâriden ayrılmışım

kaddi tûbâ:

1. **kaddi tûbâ:**

Gazel 98

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gölgesi cennete düşen,
büyük, devasa boylu ağaç.
II Tuba ağacı gibi uzun
boylu sevgili.*

Bunca demdir âh u feryâd
etdiğim bir şûh için
Kaddi tûbâ âhu gözlüm
şimdi geldi hatıra

kadeh:

1. kadeh:

Gazel 21

Mısra: 1

*İçki içilen bardak, içki
içmek için kullanılan
bardak. II Şarap.*

Bezm-i 'aşka cilvegerdir
bâde-i yârim kadeh
Nûş edince her dem artar
'aşkla zârım kadeh

2. kadeh:

Gazel 21

Mısra: 2

*İçki içilen bardak, içki
içmek için kullanılan
bardak. II Şarap.*

Bezm-i 'aşka cilvegerdir
bâde-i yârim kadeh
Nûş edince her dem artar
'aşkla zârım kadeh

3. kadeh:

Gazel 21

Mısra: 4

*İçki içilen bardak, içki
içmek için kullanılan
bardak. II Şarap.*

Nûş edem ben zehr-ise de
yâr elinden bâdeyi
Ko harâb olsun cihânda
'ömr ile varım kadeh

4. kadeh:

Gazel 21

Mısra: 6

*İçki içilen bardak, içki
içmek için kullanılan
bardak. II Şarap.*

Câm-ı engûrı şarâbı
içmişim ben yâr ile
Sarf-ı meclis eyledim ben
külli hem-vârım kadeh

5. kadeh:

Gazel 21

Mısra: 8

*İçki içilen bardak, içki
içmek için kullanılan
bardak. II Şarap.*

Tercemânsız feth ider
ebsem de olsa bir kişi
Ben gedâ bi-çâreninsin
almasın 'ârım kadeh

6. kadeh:

Gazel 21

Mısra: 10

*İçki içilen bardak, içki
içmek için kullanılan
bardak. II Şarap.*

Bülbül-i şeydâ misâli
nagmesâz oldum yine
Rıfkıyım bi'llâh efzûn
eyledin zârım kadeh

kademler bas:

1. kademler bas:

Gazel 56

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir yere ulaşmak,
varmak. II Sevgilinin âşığının
olduğu yere ulaşması.*

Nazargâh eyledim râhın çi
çokdan ey perî peyker

Kerem lutf u 'inâyetle gelüp
sen bir kademler bas

2. kademler bas:

Gazel 56

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir yere ulaşmak,
varmak. II Sevgilinin âşığının
olduğu yere ulaşması.*

Yakındır çıkmaya cânım
gönül ârzû-yı hasretde
Mürüvvet hâlime eyle hele
sen bir kademler bas

3. kademler bas:

Gazel 56

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir yere ulaşmak,
varmak. II Sevgilinin âşığının
olduğu yere ulaşması.*

Nedendir günde agyâra
gidüp hürmet ider oldun
Bize de bir kere mihmân
ola sen bir kademler bas

4. kademler bas:

Gazel 56

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir yere ayak basmak,
ulaşmak, varmak. II
Sevgilinin âşığının olduğu
yere ulaşması.*

Cihânda şâh-ı gönlümsün
niçe vâz gele bu Rıfkî
İşigin üzre ser koydu hele
sen bir kademler bas

5. kademler bas:

Gazel 56

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir yere ayak basmak,
ulaşmak, varmak. II
Sevgilinin âşığı olduğu
yere ulaşması.*

Kerem kıl ey efendim
buraya sen bir kademler bas
Yüzümü hâke ferş etdim
n'ola sen bir kademler bas

6. kademler bas:

Gazel 56

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir yere ayak basmak,
ulaşmak, varmak. II
Sevgilinin âşığı olduğu
yere ulaşması.*

Kerem kıl ey efendim
buraya sen bir kademler bas
Yüzümü hâke ferş etdim
n'ola sen bir kademler bas

kâdı-zâd:

1. kâdı-zâd:

Gazel 64

Mısra: 7

Kadı oğlu. II Ahmed.

Pür-hünersin hıfz-ı Kur'ân
eylemişsin kâdı-zâd
Levh-i dilde nakş kılmuş
anladım ben harf-be-harf

kadr-i irtifâ' buldu:

1. kadr-i irtifâ' buldu:-du

Gazel 62

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Değer görmek, değerli
saymak, önem vermek.*

Rûy-ı hüsnün 'âlem içre
buldu kadr-i irtifâ'
Zulmeti ref' etdi birden bize
neşr oldu şu'â'

kadrim bilmedi:

1. kadrim bilmedi:-me, -di

Gazel 44

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hak edilen değeri
vermemek, önemsenmemek.*

Çok cefâ çekdim yolunda
bilmedi kadrim benim
Rahmı yokdur bî-mürüvvet
cândan el çekdim yeter

kadrini bilmezdi:

1. kadrini bilmezdi:-mez, -di

Gazel 59

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Değerini, kıymetini
bilmek, gereken değeri
vermek.*

Tıfl bilmezdi sadık-ı
'âşıkının kadrini
Şimdi bildi hamdi'llâh
yüzüne geldikde hat

kâfdan kafa:

1. kâfdan kafa:

Gazel 107

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kaf dağından Kaf
dağına kadar II. Bir uçtan
bir uca, tamamen.*

'Âlemi aldı ziyâsı pertev-i
hürşid gibi

Hükm ider Kâfdan Kafa
hem böyle hân egler beni

kâfir etmiş:

1. kâfir etmiş:-miş

Gazel 41

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acımasız,
merhametsiz, zalim olmak.
II Sevgilinin merhametsiz,
acımasız, zulmedici olması.*

Dersini virmiş mu'allim
kâfir etmiş büsbütün
Gelmez ol îmâna şimdi
zâlim aglar hû çeker

kahbelik etdin:

1. kahbelik etdin:-din

Gazel 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Sözünden dönmek,
verilen sözü tutmamak.*

Rıfkıyı devrân içinde şâd
edüp güldürmedin
Durmadın bir söz üzere
kahbelik etdin bana

kahr etdin:

1. kahr etdin:-din

Gazel 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acınacak hale
getirmek, perişan etmek,
mahvetmek.*

Ey felek bilmem nedendir
bunca zulm etdin bana
Kılmadın aslâ mürüvvet
niçe kahr etdin bana

kahr-ı cihânı çekmege:

1. **kahr-ı cihânı çekmege:-**
meg, -e

Gazel 78

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Dünyanın sıkıntısına
katlanmak.*

Rıfkıyâ kahr-ı cihânı
çekmege minnet mi var
Nîk ü bedi birleyüp
gönlümü âbâd eyledim

kahr-ı gerdûn u felekden:

1. **kahr-ı gerdûn u**
felekden:-den

Gazel 80

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ters yönde dönen
feleğin insanlara dert ve
sıkıntı vermesi, cefa
çektirmesi.*

Duramayup nûş-ı bâde
eyler idim dâ'imâ
Kahr-ı gerdûn u felekden
zâr ararsan işte ben

kâ'inât:

1. **kâ'inâtı:-ı**

Gazel 2

Mısra: 5

*Bütün yaratılanları
içine alan âlem.*

Kâ'inâtı var edensin kün
dedin oldu tamam
İkrar-ı imânda sabit
olmuşum yâ Rab meded

kâkül:

1. **kâkül:**

Gazel 107

Mısra: 4

Alna düşen kısa saç,

*perçem. II Sevgilinin alnına
dökülen saçları.*

Egilemez zülf-i canândan
gayr-i zencîr şimdilik
Egledürse perişân kâkül
cevân egler beni

kal:

1. **kaldı:-dı**

Gazel 26

Mısra: 2

*Sabit durmak,
bulunmak.*

Sinem üzre hançer-i bürrâmı
etdi çünkü zed
Sancılıp bağrımda kaldı
tûğ-ı müjgâmı meded

2. **kalmadı:-ma, -dı**

Gazel 59

Mısra: 9

*Sabit durmak,
bulunmak.*

Gitdi elden hüsn varın
kalmadı sende cemâl
Rıfkı der peşimân olur
heleçi geldikde hat

3. **kalmışdır:-muş, -dır**

Gazel 33

Mısra: 2

Bir şeye bağlı olmak.

Hayât u nokta-i cân bir
salınmış mûda kalmışdır
Şifâ-yı sıhhatim bir sâgar-ı
memlûda kalmışdır

4. **kalmışdır:-muş, -dır**

Gazel 33

Mısra: 8

Muhtaç olmak.

Boyumdan aşdı hûn-ı 'aşkı
şimdi ben bilemedim

Garîk-i bahr-ı tugyânda
cânım bir bâda kalmışdır

5. **kalmaz:-maz**

Gazel 39

Mısra: 4

*Olduğu gibi durmak,
değişmeyip devam etmek.*

Lutf idüp hüsn ü cemâle sen
gurûr olma begim
Kalmaz elbet bu güzellik
bâd-i mûy bir gün eser

6. **kaldı:-dı**

Gazel 50

Mısra: 1

*"...içinde olmak"
anlamında kullanılan
kelime.*

Kaldı feryâd u figânda sîne-
i pür-yâremiz
Çeşm-i hasret içre kalmış
bu dil-i bî-çâremiz

7. **kaldı:-dı**

Gazel 67

Mısra: 2

*"...içinde olmak"
anlamında kullanılan
kelime.*

'Aksine refât iderdi râh
murâdı bahtımın
Olmadı maksûd hâlîm zârı
kaldı bahtımın

8. **kaldı:-dı**

Gazel 67

Mısra: 6

*"...içinde olmak"
anlamında kullanılan
kelime.*

Meclis-i kübrâda evvel söz
pesend olmuş iken

Devr kıldıkda bu 'âlem vâhı
kaldı bahtımın

9. **kaldım:-dım**

Gazel 105

Mısra: 5

*Olduğu yerde durmak,
yoluna devam edememek.*

Vâdi-i hayretde kaldım ey
cevân insâfa gel
Bir kere bakmaz mısın sen
geçmiş olan Vâmıka

10. **kaldım:-dım**

Gazel 113

Mısra: 12

Olduğu yerde durmak.

Tig-i müjgânı düzülmüş
sıra sıra sînede
'Aşk yolunda ben mi
kaldım sabr-ile rindânesi

11. **kalmışdır:-muş, -dır**

Gazel 33

Mısra: 1

*Mevcut bulunmak. II
Sevgilinin aklının, fikrinin
sürekli sevgilinin saçında
olması, sürekli sevgiliyi
zikretmesi.*

Hayât u nokta-i cân bir
salınmış mûda kalmışdır
Şifâ-yı sıhhatim bir sâgar-ı
memlûda kalmışdır

kalb:

1. **kalbi:-i**

Gazel 108

Mısra: 2

*İnsanın maneviyat
merkezi, bütün hislerin
gerçekleştiği yer. II Âşığın
gönlü.*

Âh efendim nâr-ı 'aşkın
beni mecnûn eyledi
Dil-şikeste tâlî' i kem kalbi
mahzûn eyledi

kâmet-i bâlâ:

1. **kâmet-i bâlâ:**

Gazel 75

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Boyu uzun olan, uzun
boyu. II Sevgili.*

Âh idüp yandı gönül bir
kâmet-i bâlâ için
Görmedim bir şebde râhat
kapladı hicrân u gam

kâmet-i bâlâdan:

1. **kâmet-i bâlâdan:-dan**

Gazel 44

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Boyu uzun olan, uzun
boyu. II Sevgili.*

Ey gönül bir kâmet-i
bâlâdan el çekdim yeter
Hüsnüne magrûr olan
gaddârdan el çekdim yeter

kâmet-i bâlâyı:

1. **kâmet-i bâlâyı:-(y)ı**

Gazel 86

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Boyu uzun olan, uzun
boyu. II Sevgili.*

Ey gönül ol dilber-i ra'nâyı
n'etdin n'eyledin
Serv ü 'ar'ar kâmet-i bâlâyı
n'etdin n'eyledin

kâmet-i dildâr:

1. **kâmet-i dildâr:**

Gazel 94

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül alan sevgilinin
boyu.*

Servi andım kâmet-i dildâr
geldi hâtıra
Rûyunu gördüm yine gülzâr
geldi hâtıra

kâmet-i mevzûnumu:

1. **kâmet-i mevzûnumu:-
(u)m, -u**

Gazel 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ölçülü, biçimli uzun
boy.*

Kâmet-i mevzûnumu ham
eyledin sen dilrübâ
Derd ü hicrânımı efvân
eyledin sen dilrübâ

kâmet-i servin:

1. **kâmet-i servin:-i, -n**

Gazel 47

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Servi boy. || Sevgilinin
servi ağacı gibi uzun ve
düzgün boyu.*

Vech-i gülşenin gören
dîvâne olmaz yâ n'eder
Kâmet-i servin gören
rindâne olmaz yâ n'eder

kâmet-i tûbâda:

1. **kâmet-i tûbâda:-da**

Gazel 46

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gölgesi cennete düşen,
büyük, devasa ağacın boyu.*

Serv -kaddin kâmet-i
tûbâda görmüş var mıdır
Gözleri âhûsunu dünyâda
görmüş var mıdır

kan:**1. kana:-a****Gazel 66**

Mısra: 6

*Damarlarda dolaşan,
hayatın devamını sağlayan
kırmızı sıvı.*

Hayli demdir âteşin
bağrında cevân etmede
Kalmadı sabra tahammül
sinem üzre kana bak

2. kandır:-dır**Gazel 71**

Mısra: 10

*Damarlarda dolaşan,
hayatın devamını sağlayan
kırmızı sıvı.*

Lebleri hüsnün zekâtı
Rıfkıya versen n'ola
Bir hayâl-i hasretinden
büsbütün kandır gönül

3. kanlar:-lar**Gazel 111**

Mısra: 6

*Damarlarda dolaşan,
hayatın devamını sağlayan
kırmızı sıvı.*

Gâh dermân gâh zahmı
urmak ister sineme
Dîdelerden misl-i Ceyhûn
akdı kanlar çağladı

kan aglarım:**1. kan aglarım:-r, -(ı)m****Gazel 22**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir sebepten dolayı
büyük üzüntü içinde olmak.*

Bilmedin kıymet ü kadrin
zâyi' etdin nâmını
An-içün kan aglarım ben
derd ile hicrâna bah

2. kan aglarım:-r, -(ı)m**Gazel 76**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir sebepten dolayı
büyük üzüntü içinde olmak,
kanlı gözyaşı dökmek.*

Sırrı ifşâ eylemek olmaz
demiş cânân bana
Rıfkıyım kan aglarım ol
yâriden ayrılmışım

3. kan aglarım:-r, -(ı)m**Gazel 74**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Çok üzölmek, büyük
bir üzüntü içinde kalmak.*

Tâze gonce bir gül için âh-
ile kan aglarım
'Aşkdan artar figânım dîde
giryân aglarım

kan dökmede:**1. kan dökmede:-me, -de****Gazel 76**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Büyük bir üzüntüyle
kanlı gözyaşı dökmek, kan
ağlamak.*

Hasretinden gözlerim kan
dökmede şâm u seher
Kadd-i şîmşâd bir gül-i
ruhsâriden ayrılmışım

kan gider:**1. kan gider:-(e)r****Gazel 38**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kan ağlamak. II Büyük
üzüntü içinde kanlı gözyaşı
dökmek.*

Hasret-i la'l-i lebinle
dîdelerden kan gider
Misl-i Ceyhûn gibi durmaz
güyyâ 'ummân gider

2. kan gider:-(e)r**Gazel 38**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kanın akması. II
Büyük üzüntü içinde olan
gönlün kanla revan olması.*

Leb-be-leb yâr-ile ol dem
'ayş ü nûş etdiklerim
Geldi bugün hâtırına bu
sinemden kan gider

kan ider:**1. kan ider:-(e)r****Gazel 69**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yaralamak. II Âşığın
gönlünün yaralanması.*

Ditreşir gerdânda mûlar her
biri bir kan ider
Ben garîb dil-hasteye hem
bî-emândır perçemin

kan olmalıdır:1. **kan olmalıdır:**-*mah, -dır***Gazel 30**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kanlanmak, kanla dolmak. II Acı, keder çekmek.*

‘Âşkın sînesi dâğ cigeri
kan olmalıdır
Sevdiği cilveli hem tâze
cevân olmalıdır

kanâ’at et:1. **kanâ’at et:****Gazel 20**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Razı olmak, yetinmek.*

Et kanâ’at künc-i mihnet
üzre eyle bir karâr
Tâc u taht u şevket ü zîbâ
cihândan sen de geç

kand u nebâtı:1. **kand u nebâtı:**-ı**Gazel 29**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şeker ve (şekerden elde edilen) bitki.*

‘Âşık yokdur cihânda nâz-
ı dil-berden lezîz
N’eylesün kand u nebâtı
la’l-i leb andan lezîz

kanı:1. **kanı:****Gazel 9**

Mısra: 10

Nerede.

Âteş-i ‘aşk içre Rıfkı
yanmada müştâk mıdır
Kanı ol va’d-i kerîmin kanı
ihsânın bana

2. **kanı:****Gazel 9**

Mısra: 10

Nerede.

Âteş-i ‘aşk içre Rıfkı
yanmada müştâk mıdır
Kanı ol va’d-i kerîmin kanı
ihsânın bana

kanlar döker:1. **kanlar döker:**-(e)r**Gazel 51**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***(Âşığın) gözlerinden
yaş yerine kan akması,
(âşığın) kanlı gözyaşı
dökmesi. II Âşığın çok
üzülmesi, acı çekmesi.*

Hasretinden her dü çeşmim
Nîlveş kanlar döker
Sorma zâhid haznemi sen
hâtırı vîrâneviz

kanlar tökersen:1. **kanlar tökersen:**-(e)r, -se, -n**Gazel 86**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Âşığın acı ve kederle
ağlayıp kanlı gözyaşı
dökmesi.*

Rûz u şeb efgân idüp kanlar
tökersen gam degil

Misli yok bir âfet-i devrânı
n’etdin n’eyledin

kanlar töktüğün:1. **kanlar töktüğün:**-*tük, - (ü)n***Gazel 18**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşırı ağlamaktan
kaynaklanan kanlı gözyaşı.*

Ey gönül bir yâr için âh
etdiğin demler ‘abes
Ağlayup feryâd u zârî
töktüğün kanlar ‘abes

kapla:1. **kapladı:**-dı**Gazel 27**

Mısra: 7

Sarmak, kuşatmak.

Dâd u feryâdım cihâmı
kapladı başdan başa
Sen yetiş imdâdıma yâ Rab
meded senden meded

kapu:1. **kapuna:**-n, -a**Gazel 13**

Mısra: 3

Makam, huzur, eşik.

Sâ’ilim kapuna geldim bir
zekât-ı hüsn için
Redd edüp mahzûnluğuma
söyle ki kimdir sebeb

kâr:1. **kârımdır:**-(ı)m, -dır**Gazel 79**

Mısra: 2

Fayda, kazanç.

Dil-berin 'aşkında ölmek
i'tibârımdır benim
Cân fedâ etmek yolunda
eski kârımdır benim

2. **kârım:-(i)m**

Gazel 109

Mısra: 10

Fayda, kazanç.

Sormaz oldun Rıfki-i bî-
çâreyi şâhım yine
Âh u efgan dide giryân oldu
kârım togrusu

kara zâg:

1. **kara zâg:**

Gazel 63

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Siyah tüylü, siyah
yüzlü olan kendisinin
uğursuzluk getirdiğine
inanılan hayvan, karga.*

Verd-i ahmer tek açılmış
nûr yanagın çevresi
Hıfz ide Mevlâ hatâdan
görmesün ol kara zâg

karâr:

1. **karâr:**

Gazel 20

Mısra: 5

*Bir iş ya da fikir
üzerine verilen kesin yargı.*

Görmedim dehr içre ben de
bir karâr üzre olan
Kizbine aldanma ey dil ol
fenâdan sen de geç

karâr eyle:

1. **karâr eyle:**

Gazel 20

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Sabit kalmak, durmak.

Et kanâ'at künc-i mihnet
üzre eyle bir karâr
Tâc u taht u şevket ü zîbâ
cihândan sen de geç

kârbân:

1. **kârbân:**

Gazel 81

Mısra: 4

*Ticaret ve yolcu
kafilesi.*

Dil-harâbım âteş-i hicrinle
her-dem ey perî
Kârbân içre gelen gam-bâr
ararsan işte ben

karış:

1. **karışsun:-sun**

Gazel 90

Mısra: 6

Katılmak, dahil olmak.

Ben kimim ki sana mecbûr
olmaya verdüm gönül
Karışsun Nîl ü Ceyhûna
nem ü didem habâb olsun

kaş:

1. **kaşların:-lar, -(i)n**

Gazel 46

Mısra: 5

*Gözlerin üzerinde
kavisli bir çizgi halinde
bulunan kısa kıllar. II
Sevgilinin kaşı.*

Kaşların mihrâb u minber
çeşm-i mestânsın begim
Tâb-ı ruhun ol meh-i vâlâda
görmüş var mıdır

2. **kaşların:-lar, -(i)n**

Gazel 63

Mısra: 7

*Gözlerin üzerinde
kavisli bir çizgi halinde
bulunan kısa kıllar. II
Sevgilinin kaşı.*

Kaşların kurmuş kemâm
sinem üzre tığ atar
Ko nişângâh eylesün ol
tığına etme yasag

kâş siyâh:

1. **kâş siyâh:**

Gazel 40

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Siyah kaş. II Sevgilinin
yay gibi kavisli ve siyah
kaşı.*

Kâş siyâh kibrik siyâh ol
çeşm-i cellâdın siyâh
Âhuveş yakdı cihâmı tag u
taşlar hû çeker

kaşı kemân:

1. **kaşı kemân:**

Gazel 107

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kaşları yay gibi kavisli
ve düzgün olan. II
Sevgilinin kaşı.*

Öyle bir cünûn-ı 'aşkım bir
cevân egler beni
Âhu gözlü bir melek kaşı
kemân egler beni

kasıd idüp:

1. **kasıd idüp:-(ü)p**

Gazel 94

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Niyetlemek,
amaçlamak.*

Ol kemân-ebûrânın kasıd
idüp cânâ kıyar
Hicr-ile tahmîl olan gam-
bâr geldi hâtıra

kasr-ı îrânda:**1. kasr-ı îrânda:-da****Gazel 92**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İran'daki köşk. II
Sevgilinin bulunduğu yer.*

Oturup kasr-ı îrânda deme
sâbit mekândır bu
Niçe bin 'âşık-ı şeydâ
göçürmüş bir cihândır bu

kâtib:**1. kâtibe:-e****Gazel 95**

Mısra: 2

*Yazı işleriyle görevli
olan kişi.*

Vasf-ı hâlim 'arz-ı hâl
etmek için ol şâhuma
Yalvarup kâtibe yazdırdım
münâsib hâlime

katl:**1. katline:-i, -(n)e****Gazel 53**

Mısra: 7

Öldürülmek.

Eger nice su'âl olsa
virürdüm katline fetvâ
Anı teshîr için her gün
hevâsı artar eksilmez

katlime fermân yazandır:**1. katlime fermân
yazandır:-an, -dır****Gazel 69**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ölüm emri vermek.

'Aklımı yagmaya virdi
perçemin ol telleri
Boynuma tavk katlime
fermân yazandır perçemin

katre katre:**1. katre katre:****Gazel 83**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Damla damla.

Eşk-i çeşmim katre katre
sanki Ceyhündür giden
Cûş edüp mevci kılınca sen
humârımdan sakın

kat'-ı yed eyler:**1. kat'-ı yed eyler:-r****Gazel 32**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

El çekmek,

uzaklaşmak, ilgiyi kesmek.

Rıfkı tek yansun çerâg-ı
hüsni dilbere felek
Kat'-ı yed eyler cihândan
cümleden mehcûr olur

kayd olmuş:**1. kayd olmuş:-muş****Gazel 82**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bağlanmak,

*düğümlemek. II Âşığın
paramparça olan gönlünün*

*sevgilinin saçları ucunda
asılı olması, bağlanması.*

Niçe demdir 'aşk-ile
zencîre kayd olmuş gönül
Hakk kılma defterinde
ismimiz mîmlemenmesin

kayd u bend etmiş:**1. kayd u bend etmiş:-miş****Gazel 101**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağlamak, müptela
etmek. II Sevgilinin alnına
dökülen saçlarının her bir
teline âşığın gönlünün
bağlanması.*

Tel tel olmuş perçemin
Rıfkıyı etmiş kayd u bend
Söylemem kimseye hâlim
şermsârım bu gece

kayd u bend oldum:**1. kayd u bend oldum:-du,
-m****Gazel 2**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağlanmak, müptela
olmak.*

Ben tahayyür 'âleminde
kayd u bend oldum esîr
Dâ'imâ lutfuna muhtâc
kalmışım yâ Rab meded

**2. kayd ü bend oldum:-
dum****Gazel 25**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağlanmak. II Esir
düşmek.*

Rahm edüp ben kulunu
nezâreye alsan n'ola
Bu kemend-i zülfüne oldum
bugün ben kayd ü bend

kayd u giriftâre:

1. **kayd u giriftâre:-e**

Gazel 103

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bağlılık ve tutsaklık.

Esîr ü kayd iden beni yine
zülf-i siyâhındır
Nedir kayd u giriftâre
bulamam ey gönül çâre

kebâb olsun:

1. **kebâb olsun:-sun**

Gazel 90

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ateşte kavrulmak. II
Sevgiliye duyulan aşırı
muhabbetin etkisiyle âşığın
gönlünün aşk derdiyle
yanması, acı çekmesi.

Bu gönül mülkü ey şâhâ
bütün sensiz harâb olsun
Yanup 'aşkınla bu cânım
amân degme kebâb olsun

kec-rev gider:

1. **kec-rev gider:-(e)r**

Gazel 32

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ters gitmek.

Tâli'im yâver degildir
bahtımız kec-rev gider
Rahm kılmaz ol felek-i
gaddâr bize magrûr olur

kem dolanur:

1. **kem dolanur:-(u)r**

Gazel 75

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ters dönmek. II
Dokuzuncu felek olan Atlas
feleğinin diğer feleklerden
farklı olarak doğudan
batıya dönmesi.

Ey felek çarhın elinde kime
ben şekvâ kılam
Bir murâdım üzre dönmez
dolanur her demde kem

kemân-ebîrû:

1. **kemân-ebîrû:**

Gazel 87

Mısra: 4

Yay gibi düzgün ve
biçimli kaşlı.

Âhu gözleri yakup yandırdı
cism ü cânımı
Kılmadı hâlîme insâf ol
kemân-ebîrû cevân

kemân-ebîrûlar:

1. **kemân-ebîrûların:-(i)n**

Gazel 94

Mısra: 7

Yay gibi düzgün ve
biçimli olan kaş. II
Sevgilinin kaşları.

Ol kemân-ebîrûların kasıd
idüp cânâ kıyar
Hicr-ile tahmîl olan gam-
bâr geldi hâtıra

kemânı kurmuş:

1. **kemânı kurmuş:-muş**

Gazel 40

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yay kurmak. II
Sevgilinin kaşları kurulmuş
yaya benzetilmektedir.

Ol mukavves kaşların
kurmuş kemânı ey püser
Tig-ı müjgânun elinden
niçe cânlar hû çeker

2. **kemânı kurmuş:-muş**

Gazel 63

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yay kurmak. II
Sevgilinin kaşları kurulmuş
yaya benzetilmektedir.

Kaşların kurmuş kemânı
sînem üzre tig atar
Ko nişângâh eylesün ol
tığna etme yasag

kemend-i lutfuna:

1. **kemend-i lutfuna:-(u)n, -a**

Gazel 102

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Saçın güzelliği. II
Sevgilinin saçının güzelliği.

Kemend-i lutfuna
bağlanmayan divânedir
bence
Esîr-i 'aşk olan mürğ-i
dilim bî-lânedir bence

kemend-i zülfüne:

1. **kemend-i zülfüne:-ü, -ne**

Gazel 25

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) saçının
bağı.

Rahm edüp ben kulunu
nezâreye alsan n'ola
Bu kemend-i zülfüne oldum
bugün ben kayd ü bend

2. **kemend-i zülfüne:-**(ü)n,
-e

Gazel 29

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) saçının
bağı.

Ger kemend-i zülfüne bend
olsa 'âşık dünyede
Kul olup gezmek onunla
cümle cânından lezîz

kemle:

1. **kemler:-r**

Gazel 42

Mısra: 6

Aşağılamak,
değersizleştirmek.

Âh ne edeyim sözüme gûş
vermedi gönlüm
'Ankâ-sıfat dilber-i ra'nâ
bizi kemler

kemlen:

1. **kemlenmesin:-me, -sin**

Gazel 82

Mısra: 6

Nazar değmek.

Hüsn-ile agyâra kılma nîm-
nazar bir dem perî
Nîk nâmın medh edince
şî'rim kemlenmesin

kemter:

1. **kemter:**

Gazel 19

Mısra: 8

Değersiz, itibarsız.

Her seher hüsnün bağında
bülbül-i şeydâ gibi
Ben gibi kemter gedâlar
zârilere kılmaz mı hiç

kendi:

1. **kendi:**

Gazel 17

Mısra: 2

Dönüşlülük zamiri.

Çekdiğim derd ü belâyâ
degildir kimseler bâ'is
Bütün kendi kusûrumdur
degildir kimseler bâ'is

2. **kendini:-**(n)i

Gazel 55

Mısra: 3

Dönüşlülük zamiri.

Mir'at-ı hüsnüne bakmış
çok beğenmiş kendini
Görmedi mislini kimse
olmamışdır dest-res

kendini dâre çekerse:

1. **kendini dâre çekerse:-**
(e)r, -se

Gazel 103

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Cezalandırmak,
kendini yargılamak. II
Kendini hesaba çekmek.

Düşüp ol dâmen-i yâre
niyâz u ilticâ etdim
Sakın kurtarma agyârı
çekerse kendini dâre

kerem kıl:

1. **kerem kıl:**

Gazel 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Lutfetmek, iyilikte
bulunmak.

Günâhım bî-hesâb olmuş
niyâzım 'afv ola yâ Rab
Kerem kıl lutf babından
umanım yâ Resûlallâh

2. **kerem kıl:**

Gazel 56

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Lutfetmek, iyilikte
bulunmak, yardım ve
merhamet etmek.

Kerem kıl ey efendim
buraya sen bir kademler bas
Yüzümü hâke ferş etdim
n'ola sen bir kademler bas

3. **kerem kıl:**

Gazel 83

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Lutfetmek, iyilikte
bulunmak, yardım ve
merhamet etmek.

Rıfkıyâ medh eylemişler
şöhret-i şânın ezel
Bâb-ı lutfundan kerem kıl
şermsârımdan sakın

4. **kerem kıl:**

Gazel 102

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Lutfetmek, iyilikte

*bulunmak, yardım ve
merhamet etmek.*

Hakâretle gel ey cânâ bana
bakma kerem kıl sen
Kulum ben bâb-ı lutfunda
rakîb bî-gânedir bence

5. kerem kıl:

Gazel 83

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lütfetmek, iyi
muamelede bulunmak.*

Kıl kerem ey şâh-bâzım
eşk-bârımdan sakın
Eyleme cevri ü cefâyı
inkisârımdan sakın

**kerem lutf u 'inâyetle
gelüp:**

**1. kerem lutf u 'inâyetle
gelüp:-(ü)p**

Gazel 56

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) iyilik,
ihsan ve merhametle
gelmesi.*

Nazargâh eyledim râhın çi
çokdan ey perî peyker
Kerem lutf u 'inâyetle gelüp
sen bir kademler bas

kervân:

1. kervân:

Gazel 38

Mısra: 8

*Bir yerden bir yere
ticaret eşyası veya yolcu
taşıyan taşıt.*

Birbirin ardınca gelmek
üzredir 'aşk u belâ

Bâr-ı gamlar bağlanur gûyâ
ki bir kervân gider

kes:

1. kessem:-se, -m

Gazel 15

Mısra: 2

Bırakmak.

Vuslat-ı cânân ararken
cânıma geldi hayât
Kessem andan iltifâtı
kaddüm olur iki kat

kevkeb ü baht-ı sivâhım:

1. kevkeb ü baht-ı

siyâhım:-(ı)m

Gazel 98

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bahtsızlık, talihsizlik,
yıldızın sönmek olması.*

Gerdiş-i eyyâm elinden
sînemi çâk eyledim
Kevkeb ü baht-ı siyâhım
şimdi geldi hatıra

kevkeb-i bahtım:

1. kevkeb-i bahtım:-(ı)m

Gazel 31

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İnsanın davranışları ve
ahlakı üzerinde etki eden
yıldız, talih yıldızı.*

Tâli'im idbâra düşmüş çâre
yokdur çekmeli
Kevkeb-i bahtım togunca
bize mihmân ol da gör

kevn:

1. kevn:-de

Gazel 55

Mısra: 7

Varlık âlemi. II Dünya.

Tig-ı gamzeler deler bağrım
başımı kevnde
Dâd elinden meskenim oldu
yine pür hâr u has

**kevhusrev-i sâhib-
kırândır:**

**1. keyhusrev-i sâhib-
kırândır:-dır**

Gazel 69

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Her zaman üstünlük
kazanarak, zamana hükmeden
, başarılı hükümdar olan
Keyhusrev.*

Gerden üzre ceng ider ol
hâl-i Hindûlar ile
Gûyiyâ Keyhusrev-i sâhib-
kırândır perçemin

ki:

1. ki:

Gazel 1

Mısra: 2

Bağlaç.

Hâlık-ı kevn ü mekânın
şübhemiz yokdur sana
Fâ'il-i muhtâr ki sensin
şübhemiz yokdur sana

2. ki:

Gazel 1

Mısra: 6

Bağlaç.

Emr-i künle var edensin bu
cihân pâdişâh
Hâkim-i mutlak ki sensin
şübhemiz yokdur sana

3. ki:

Gazel 6

Mısra: 6

Bağlaç.

Günâhım kûh-ı Kâf olsa
degildir lutfuna nisbet
Ki şâyeste-i dermânım
meded kıl yâ Resulallâh

4. ki:

Gazel 6

Mısra: 8

Bağlaç.

Bu 'âsî cümle ümmet kim
şefâ'at ümmidi sende
Ki nâra yanmadan cânım
meded kıl yâ Resûlallâh

5. ki:

Gazel 7

Mısra: 2

Bağlaç.

Çıkardım evc-i a'lâya
figânım yâ Resûlallâh
Tutuşmuşdur sinem nâra ki
cânım yâ Resûlallâh

6. ki:

Gazel 7

Mısra: 6

Bağlaç.

Semâya erişir âh u figân u
zâr u feryâdım
Meded senden ki hâli pek
yamanım yâ Resûlallâh

7. ki:

Gazel 12

Mısra: 6

Bağlaç.

Yek nefesle 'âşkın gönlünü
aldın âl ile

Kim bilür ki niçe efsûn
eyledin sen dilrübâ

8. ki:

Gazel 13

Mısra: 4

Bağlaç.

Sâ'ilim kapuna geldim bir
zekât-ı hüsn için
Redd edüp mahzûnluguma
söyle ki kimdir sebep

9. ki:

Gazel 15

Mısra: 9

Bağlaç.

Rıfkı der ki gelse cânân
togru kabrim üstüne
Belki toprak içre yatan
cismime gelir hayât

10. ki:

Gazel 22

Mısra: 10

Bağlaç.

Görmedi Rıfkî senin tek
terk-i nâmûs eyleyen
Nefsine rahm itmedin ki
ben diyem giryâna bah

11. ki:

Gazel 24

Mısra: 3

Bağlaç.

N'eyleyem ki çarh-ı devrân
'aksine devr eyledi
Yandı cânım 'aşk elinden
derdime dermân meded

12. ki:

Gazel 31

Mısra: 3

Bağlaç.

Bir vefâsız dil-rübâdan
şeblerim tâ ki seher
İnleyüp feryâd içinde zâr u
efgân ol da gör

13. ki:

Gazel 35

Mısra: 3

Bağlaç.

Ben ki üftâde oldum
aglarım her subh u şâm
Nîlveş didem yaşın
'ummâna teşbîh etdiler

14. ki:

Gazel 38

Mısra: 8

Bağlaç.

Birbirin ardınca gelmek
üzredir 'aşk u belâ
Bâr-ı gamlar bağlanur gûyâ
ki bir kervân gider

15. ki:

Gazel 54

Mısra: 6

Bağlaç.

İçürme cân-ı engûru bana
la'lin şarâbı ver
Ki sen sâkî-i devrânsın
cihân gam-hânedir sensiz

16. ki:

Gazel 54

Mısra: 12

Bağlaç.

Düşürme minnet-i agyâra
bu Rıfkî sana kuldur
Ki senden özge mahbûblar
ana bî-gânedir sensiz

17. ki:

Gazel 73

Mısra: 7
Bağlaç.

Hayâlinle geçer günler ki
yokdur sabrına çâre
Lebinden büseyi ihsân bana
kıl hey mededgâhım

18. **ki:**
Gazel 85
Mısra: 4
Bağlaç.

Hâl-i Hindûlar 'acebdir
ceng ider nacâg-ile
Mislini ben görmedim hâşâ
ki nev-reste hubân

19. **ki:**
Gazel 85
Mısra: 7
Bağlaç.

Nîm-nigâhın aldı 'aklım
mest kılmış şöyle ki
Serserî Mecnûn misâli
olmuşum ben de hemân

20. **ki:**
Gazel 90
Mısra: 5
Bağlaç.

Ben kimim ki sana mecbûr
olmaya verdüm gönül
Karışsun Nîl ü Ceyhûna
nem ü didem habâb olsun

21. **ki:**
Gazel 92
Mısra: 4
Bağlaç.

Çıkınca taht-ı zerrîne gurûr
etme ana kim sen
Ki bi'llâhi çıkan inmiş eyi
bil nerdübândır bu

22. **ki:**
Gazel 92
Mısra: 8
Bağlaç.

Peşîmân olmadan tizcek
düşür 'aklını ser üzre
Gider devlet gelür fûrkat ki
böyle bir zamândır bu

23. **ki:**
Gazel 102
Mısra: 12
Bağlaç.

Yeter sâkî dolandırma
elinde câm-ı gülğünü
Ki câmî tâ ezelden içen
peymânedir bence

24. **ki:**
Gazel 104
Mısra: 6
Bağlaç.

Sana şems-i cihân dirsem
hatâ mıdır bana bilmem
Görenlerin dili birden ki
memnûn oldu gitdikçe

25. **ki:**
Gazel 106
Mısra: 10
Bağlaç.

Derûn-ı dilde Rıfkînin bir
âteş var muhabbetden
Ki sönmez haşre dek dâ'im
o takdîr-i Celâl oldu

26. **ki:**
Gazel 110
Mısra: 10
Bağlaç.

Halk olunmuş nûr-ı Hakdan
cism-i pâkûn ey perî

Rıfkî der ki nâr-ı 'aşkın
nâmdâr etdi beni

kibrik siyâh:

1. **kibrik siyâh:**
Gazel 40
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Siyah kirpik. II
Sevgilinin kesici, delici,
yaralayıcı ok gibi olan
siyah kirpiği.

Kâş siyâh kibrik siyâh ol
çeşm-i cellâdın siyâh
Âhuveş yakdı cihâmı tag u
taşlar hû çeker

kim:

1. **kim:**
Gazel 11
Mısra: 5
"Çünkü" anlamına
gelen bağlaç.

Sâkiyâ câm-ı mey-i
gülünden elden koma kim
Devr-ile neş'e virürdü pür
kadeh 'işret bana

2. **kim:**
Gazel 11
Mısra: 7
"Çünkü" anlamına
gelen bağlaç.

'Âşkın gönlünü al kim
hâlden hâlî değil
Lutfunu itme dirîg sen eyle
bir hürmet bana

3. **kimdir:-dir**
Gazel 13
Mısra: 1
"Hangi kişi?"

*anlamında kullanılan soru
zamiri.*

Ey perî bunca cefâyâ
söylesen kimdir sebab
Bu firâk u hasretinle
kalmama kimdir sebab

4. **kimdir:-dir**

Gazel 13

Mısra: 2

"Hangi kişi?"

*anlamında kullanılan soru
zamiri.*

Ey perî bunca cefâyâ
söylesen kimdir sebab
Bu firâk u hasretinle
kalmama kimdir sebab

5. **kimdir:-dir**

Gazel 13

Mısra: 4

"Hangi kişi?"

*anlamında kullanılan soru
zamiri.*

Sâ'ilim kapuna geldim bir
zekât-ı hüsn için
Redd edüp mahzûnluğuma
söyle ki kimdir sebab

6. **kimdir:-dir**

Gazel 13

Mısra: 6

"Hangi kişi?"

*anlamında kullanılan soru
zamiri.*

Mest eder 'uşşâkı her dem
ol senin pergâleler
Ben kulun me'yûs-ı bâde
olmama kimdir sebab

7. **kimdir:-dir**

Gazel 13

Mısra: 8

"Hangi kişi?"

*anlamında kullanılan soru
zamiri.*

Ol rakîb-i bed-nigâhın derdi
olsun bî-devâ
Yâr-ile hem-derd olup bu
gezmeme kimdir sebab

8. **kimdir:-dir**

Gazel 13

Mısra: 10

"Hangi kişi?"

*anlamında kullanılan soru
zamiri.*

Ben garîb bî-çâreye rahm
itmedin Rıfkî gibi
Bu cesed içre yanan pür-
nârıma kimdir sebab

9. **kim:**

Gazel 22

Mısra: 5

"Hangi kişi?"

*anlamında kullanılan soru
zamiri.*

Sana kim meyl ider-idi söz
geçürse gönlüne
Çâresiz düşdü gönül kıl
mürüvvet câna bah

10. **kim:**

Gazel 23

Mısra: 10

"Hangi kişi?"

*anlamında kullanılan soru
zamiri.*

Hey imânsız kâfiroğlu bana
yok mu bir rahim
Kim demiş pervâne eyle
Rıfkıyı âteşde yah

11. **kimle:-le**

Gazel 62

Mısra: 6

"Hangi kişi?"

*anlamında kullanılan soru
zamiri.*

Çekdiğim Mevlâ bilür kim
yâr elinden mihneti
Kalmadı tâb ü tûvânım
kimle edem ben nizâ'

12. **kimim:-(i)m**

Gazel 90

Mısra: 5

"Hangi kişi?"

*anlamında kullanılan soru
zamiri.*

Ben kimim ki sana mecbûr
olmaya verdüm gönül
Karışsun Nîl ü Ceyhûna
nem ü dîdem habâb olsun

13. **kim:**

Gazel 112

Mısra: 7

"Hangi kişi?"

*anlamında kullanılan soru
zamiri.*

Kim sana akrân olurmuş
dil-berim hûrî-sıfat
Görmedim mislin cihânda
sen gibi bir eşbehi

14. **kim:**

Gazel 6

Mısra: 7

"Ki" bağlacı yerine

kullanılan kelime.

Bu 'âsî cümle ümmet kim
şefâ'at ümmidi sende
Ki nâra yanmadan cânım
meded kıl yâ Resûlallâh

15. **kim:**

Gazel 7

Mısra: 7

"Ki" bağlacı yerine

kullanılan kelime.

Îlâhî ol kabirde kim
su'âlimi sen âsân kıl
Dutulmaya bu hâk içre
zebânım yâ Resûlallâh

16. kim:

Gazel 8

Mısra: 3

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Agladıp feryâd içinde zâra
koydun âh kim
Âh elinden hayli demdir
çok cefâ etdin bana

17. kim:

Gazel 17

Mısra: 3

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Fenâ-yı dehr içinde kim
işim âh u figân oldu
Şikeste tâli'imdendir
degildir kimseler bâ'is

18. kim:

Gazel 19

Mısra: 5

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Gitdi elden âh kim yandım
çerâğ u şem'ine
Tutuşup yandı bu sînem
çâreler olmaz mı hiç

19. kim:

Gazel 26

Mısra: 5

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Çâresiz kâldım meded bu
hier ü fûrkat içre kim
Çâr etrâfım alıpdur mihnet-
i hicrân meded

20. kim:

Gazel 32

Mısra: 1

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Dil-harâbım sanmasın kim
lutf-ile ma'mûr olur
Çarh-ı kec-rev gerdişinden
bu gönül meksûr olur

21. kim:

Gazel 39

Mısra: 10

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

İlticâ etdirme şâhım Rıfkîyi
gayrîlere
Âfitâb-ı tal'atın kim dediler
şems ü kamer

22. kim:

Gazel 41

Mısra: 3

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

N'eyleyem insâf yokdur
hilkat-i zâtında kim
İtmedi bir kez mürüvvet
hâlim aklar hû çeker

23. kim:

Gazel 43

Mısra: 3

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Bir tebessümle begim sen
eyledin ser-mest kim
'Aklımı yagmaya verdin
Mecnun oldum ey 'Ömer

24. kim:

Gazel 49

Mısra: 5

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Sanmanız bî-hûdedir kim
ser-fürû etdiklerim
İrtifâ'-ı kadr içündür bâb-ı
'izzet bekleriz

25. kim:

Gazel 51

Mısra: 2

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Râh-ı 'aşk içre bugün pür-
câm-ile mestâneyiz
Devr ider sâkî elinde gûya
kim mey-hâneyiz

26. kim:

Gazel 51

Mısra: 4

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Her demâ cevân ider
sînemde nârı dilberin
Yanmadan kılmam hazer
kim misl biz pervâneyiz

27. kim:

Gazel 52

Mısra: 9

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Resen-i ümmîd Rıfkî
bağladı Allâha kim
Feth-i bâb itse gerekdir bir
gün ol Sübhânımız

28. kim:

Gazel 53

Mısra: 11

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Niçe ta'rif idem ben kim
cemâl-i şevkına yandım
Bu Rıfkî tek düşen nâra
nidâsı artar eksilmez

29. **kim:**

Gazel 62

Mısra: 5

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Çekdiğim Mevlâ bilür kim
yâr elinden mihneti
Kalmadı tâb ü tüvânım
kimle edem ben nizâ'

30. **kim:**

Gazel 71

Mısra: 8

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Ey cemâl-i mâh-rûyum
elverir bunca cefâ
Rahm kıl bir dem bana kim
zâr u efgândır gönül

31. **kim:**

Gazel 74

Mısra: 4

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Bir cüvânın âteşiyle
yanmada her şeb gönül
Vâh kim sevdâ elinden dâd
u efgân aglarım

32. **kim:**

Gazel 76

Mısra: 3

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Vâh kim yakdı çerâg u
şem'ine bir mâh-rû
Bülbül-i şûrîde tek
gülzâriden ayrılmışım

33. **kim:**

Gazel 77

Mısra: 8

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Cânıma bahş-ı hayât-ı
câvidân olmuş sözün
'Ömrümün nahlin suvar
kim sen gülümsün
bülbülüm

34. **kim:**

Gazel 84

Mısra: 5

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Olmaya agyâr ebed kim
gamdan âzâd olalım
Mihnet-i ref'ine lâzım bâde
bir gül bir de sen

35. **kim:**

Gazel 85

Mısra: 1

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Âh kim dünyâda yandım
bulmadım sâdık cevân
Derd-ile âlûde oldum
görmedim ben de amân

36. **kim:**

Gazel 89

Mısra: 3

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Âh kim yandım yakıldım
şive-i refîârına
Tâ ki mecbûr olmuşum ol
şûh-ı 'işve-bâza ben

37. **kim:**

Gazel 92

Mısra: 3

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Çıkınca taht-ı zerrîne gurûr
etme ana kim sen
Ki bi'llâhi çıkan inmiş eyi
bil nerdübândır bu

38. **kim:**

Gazel 92

Mısra: 6

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Cihânın zer ü sîmine sen
aldanma sakın ey dil
Bilürsün kim bekâsı yok
meger cânın yakandır bu

39. **kim:**

Gazel 93

Mısra: 7

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Rûz u şeb feryâda düşdüm
âh kim ben n'eyleyim
Âteş-i 'aşk içre yandım
eyledim bu câna hû

40. **kim:**

Gazel 97

Mısra: 9

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Dutdu bir pend ü nasihat
didiler kim Rıfkıya
Açma hâlin gel sakın sen
bilmeyen câhillere

41. **kim:**

Gazel 100

Mısra: 10

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Rıfkıyâ 'âlemde sensin
gâyri yâri n'eylesün
Âh kim yandım elinden bî-
mecâl oldum yine

42. kim:

Gazel 101

Mısra: 3

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Çeşm-i âhû şöyle yakdı kim
çerâğ-ı hüsnüde
Vasf olunmaz subha-dek bu
nâle zârım bu gece

43. kim:

Gazel 102

Mısra: 5

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

O mihrin hüsn-i rûyundan
cüdâ olmak muhâldir kim
Dolansın başına şem'in
yanan pervânedir bence

44. kim:

Gazel 103

Mısra: 8

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Sim ü kâfûri gerdene
sarılmış o siyâh mûlar
'Acebdir kim o ebrûlar
düşürdü çün beni zâre

45. kim:

Gazel 105

Mısra: 3

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Yakdı nüh tâk-ı serâyı dūd-ı
âhım şöyle kim
Bana rahm etmezse cânân
zulüm itmez sâbika

46. kim:

Gazel 110

Mısra: 5

"Ki" bağlacı yerine
kullanılan kelime.

Senden özge yâri n'eyler bu
dil-i dîvâne kim
Gece gündüz pür-hayâlin
terk-i 'âr etdi beni

kim bilür:

1. kim bilür:-(ü)r

Gazel 12

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Belirsizlik sağlayan
soru ifadesi.

Yek nefesle 'aşıkın gönlünü
aldın âl ile
Kim bilür ki niçe efsûn
eyledin sen dilrübâ

kime:

1. kime:

Gazel 75

Mısra: 7

"Hangi kişi?"

anlamında kullanılan soru
zamiri.

Ey felek çarhın elinde kime
ben şekvâ kılam
Bir murâdım üzre dönmez
dolanur her demde kem

kime ne:

1. kime ne:

Gazel 99

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

"Kimseyi

ilgilendirmez." anlamında
kullanılan kelime grubu.

Rûz u şeb devrân içinde âh
idersem kime ne
Nâr-ı fûrkatle bu bagrım
hûn edersem kime ne

2. kime ne:

Gazel 99

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

"Kimseyi

ilgilendirmez." anlamında
kullanılan kelime grubu.

Rûz u şeb devrân içinde âh
idersem kime ne
Nâr-ı fûrkatle bu bagrım
hûn edersem kime ne

3. kime ne:

Gazel 99

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

"Kimseyi

ilgilendirmez." anlamında
kullanılan kelime grubu.

Yanmışım pervâneveş ol
şem'-i hüsnünde begim
'Âlem içre cismimi büryân
idersem kime ne

4. kime ne:

Gazel 99

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

"Kimseyi

ilgilendirmez." anlamında
kullanılan kelime grubu.

Âb u dâne tâ ezelden bir
yere cem' olmamış
Cem'-i kısmet çün bugün
cevlân edersem kime ne

5. kime ne:

Gazel 99

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim***"Kimseyi**ilgilendirmez." anlamında kullanılan kelime grubu.*

Takdir-i hak böyle yazmış
yazıyı rûz-ı ezel
Şark u garbı an-içün devrân
edersem kime ne

6. kime ne:

Gazel 99

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim***"Kimseyi**ilgilendirmez." anlamında kullanılan kelime grubu.*

Rıfkıya tâli' şikeste baht nâ-
hemvâredir
Vasf-ı hâlim 'arz-içün
efgân edersem kime ne

kimse:

1. kimseden:-den

Gazel 3

Mısra: 2

*"Hiçbir kişi, hiç**kimse" anlamlarına gelen, olumsuzluk bildiren belgisiz zamir.*

Ben günahkâr bir kulum yâ
Rabbi muhtâcım sana
Kimseden imdâd yetişmez
sen yetür imdâd bana

2. kimseden:-den

Gazel 4

Mısra: 5

*"Hiçbir kişi, hiç**kimse" anlamlarına gelen, olumsuzluk bildiren belgisiz zamir.*

Kimseden imdâd olunmaz
'âsi-i mücrimlere
Sendedür lutf-ı şefâ'at
cümleye yâ Mustafâ

3. kimseler:-ler

Gazel 17

Mısra: 1

*"Hiçbir kişi, hiç**kimse" anlamlarına gelen, olumsuzluk bildiren belgisiz zamir.*

Çekdigim derd ü belâyâ
degildir kimseler bâ'is
Bütün kendi kusûrumdur
degildir kimseler bâ'is

4. kimseler:-ler

Gazel 17

Mısra: 2

*"Hiçbir kişi, hiç**kimse" anlamlarına gelen, olumsuzluk bildiren belgisiz zamir.*

Çekdigim derd ü belâyâ
degildir kimseler bâ'is
Bütün kendi kusûrumdur
degildir kimseler bâ'is

5. kimseler:-ler

Gazel 17

Mısra: 4

*"Hiçbir kişi, hiç**kimse" anlamlarına gelen, olumsuzluk bildiren belgisiz zamir.*

Fenâ-yı dehr içinde kim
işim âh u figân oldu
Şikeste tâli'imdendir
degildir kimseler bâ'is

6. kimseler:-ler

Gazel 17

Mısra: 6

*"Hiçbir kişi, hiç**kimse" anlamlarına gelen, olumsuzluk bildiren belgisiz zamir.*

Günâh-âlûde oldum çün
garîk-i bahr-ı tugyânım
Hemân baht-ı siyâhımdır
degildir kimseler bâ'is

7. kimseler:-ler

Gazel 17

Mısra: 8

*"Hiçbir kişi, hiç**kimse" anlamlarına gelen, olumsuzluk bildiren belgisiz zamir.*

Yanar cism ü vücûdum hep
hakîm ü hâzıkım yokdur
Bu da çarh-ı felekdendir
degildir kimseler bâ'is

8. kimseler:-ler

Gazel 17

Mısra: 10

*"Hiçbir kişi, hiç**kimse" anlamlarına gelen, olumsuzluk bildiren belgisiz zamir.*

Cüdâ-yı yâr olaldan ben
dedim Rıfkî gibi her dem
Bu firâka sebeb ağıyâr
degildir kimseler bâ'is

9. kimse:

Gazel 18

Mısra: 8

*"Hiçbir kişi, hiç**kimse" anlamlarına gelen, olumsuzluk bildiren belgisiz zamir.*

Yok vefâsı ger olursa hân u
sultân 'âleme
Görmemiş nef'ini kimse
dökdüğü demler 'abes

10. kimse:

Gazel 25

Mısra: 4

"Hiçbir kişi, hiç kimse" anlamlarına gelen, olumsuzluk bildiren belgisiz zamir.

Pertev-i hüsn ü cemâlin
şu'ledâr olmuş yine
Görmemiş kimse cihânda
sen gibi bir serv-kad

11. kimseden:-den

Gazel 48

Mısra: 5

"Hiçbir kişi, hiç kimse" anlamlarına gelen, olumsuzluk bildiren belgisiz zamir.

Eyledüm ta'rîf-i hâlim
kimseden yokdur meded
Rahm-ı dil-ber ger tokunsa
derdimiz sıhhatlenür

12. kimseden:-den

Gazel 50

Mısra: 3

"Hiçbir kişi, hiç kimse" anlamlarına gelen, olumsuzluk bildiren belgisiz zamir.

Bir 'acâyib derde düşdüm
kimseden yokdur meded
Dergeh-i Hakka sığındım
gayriden yok çâremiz

13. kimse:

Gazel 51

Mısra: 7

"Hiçbir kişi, hiç kimse" anlamlarına gelen, olumsuzluk bildiren belgisiz zamir.

Olmuşum bir derd esîri
kimse bilmez hâl nedir

Fehm olunmaz hem
bilinmez böyle bir
dîvâneyiz

14. kimse:

Gazel 55

Mısra: 4

"Hiçbir kişi, hiç kimse" anlamlarına gelen, olumsuzluk bildiren belgisiz zamir.

Mir'at-ı hüsnüne bakmış
çok beğenmiş kendini
Görmedi mislini kimse
olmamışdır dest-res

15. kimseler:-ler

Gazel 95

Mısra: 7

"Hiçbir kişi, hiç kimse" anlamlarına gelen, olumsuzluk bildiren belgisiz zamir.

Çün perîşân oldu hâlim
kimseler vâkıf değil
Ey felek bir rahm kılсан
dide-i giryânıma

16. kimseye:-(y)e

Gazel 101

Mısra: 14

"Hiçbir kişi, hiç kimse" anlamlarına gelen, olumsuzluk bildiren belgisiz zamir.

Tel tel olmuş perçemin
Rıfkîyi etmiş kayd u bend
Söylemem kimseye hâlim
şermsârım bu gece

kır:

1. kırar:-(a)r

Gazel 113

Mısra: 8

Koparmak.

O rübâ perçem çıkarmış zîr-
i fesden nâ-gehân
Korkarım bir tel kırar
meşşâtanın ol şânesi

kişi:

1. kişi:

Gazel 21

Mısra: 7

İnsan, şahıs.

Tercemânsız feth ider
ebsem de olsa bir kişi
Ben gedâ bî-çâreninsin
almasın 'ârım kadeh

kıyâmet haşre-degin:

1. kıyâmet haşre-degin:

Gazel 57

Mısra: 6

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Ölülerin kıyamette
dirilerek hesap için mahşer
meydanında toplanmasına
kadar.

Nice ra'nâ dil-beri evvel
der-âgûş eylemiş
Tâ kıyâmet haşre-degin setr
ider altında arz

kıymet ü kadrin bilmedin:

1. kıymet ü kadrin

bilmedin:-me, -din

Gazel 22

Mısra: 7

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Layık olunan değeri
göstermek, takdir etmek,
önemsemek.

Bilmedin kıymet ü kadrin
zâyi' etdin nâmını
An-içün kan ağlarım ben
derd ile hicrâna bah

kıymetlen:**1. kıymetlenür:-(ü)r****Gazel 48****Mısra: 10***Değerlenmek, değer görmek.*

Gâh olur hışma gelür gâhıce
lutf eyler bana
Agyarı gördükçe şâhım
Rıfkıya kıymetlenür

kızır:**1. kızarmış:-muş****Gazel 91****Mısra: 1***Kırmızı rengi almak.*

Âteş almış çevre yanın çâr
kızarmış mâh-rû
Gonce-i handân misâli hem
açılmış mâh-rû

2. kızarmış:-muş**Gazel 91****Mısra: 1***Kırmızı rengi almak.*

Âteş almış çevre yanın çâr
kızarmış mâh-rû
Gonce-i handân misâli hem
açılmış mâh-rû

kizb:**1. kizbine:-i, -ne****Gazel 20****Mısra: 6***Yalan.*

Görmedim dehr içre ben de
bir karâr üzre olan
Kizbine aldanma ey dil ol
fenâdan sen de geç

ko:**1. ko:****Gazel 20****Mısra: 3***Bırakmak.*

İsteme câh u menâsib zînet-
i dünyâyı ko
Devlet-i Dârâ için hem
bunca âhdan sen de geç

2. ko:**Gazel 21****Mısra: 4***Bırakmak.*

Nüş edem ben zehr-ise de
yâr elinden bâdeyi
Ko harâb olsun cihânda
'ömr ile varım kadeh

3. ko:**Gazel 63****Mısra: 8***"Bırak! Boş ver!"**anlamlarında kullanılan kelime.*

Kaşların kurmuş kemânı
sînem üzre tîg atar
Ko nişângâh eylesün ol
tîgına etme yasag

4. ko:**Gazel 66****Mısra: 9***"Bırak, vazgeç!"**anlamlarında kullanılan kelime.*

Rıfkıya ta'n etme zâhid
zühd ile takvâyı ko
Zülfünü zencîr etmiş
'anber-efşânına bak

5. ko:**Gazel 90****Mısra: 8***"Bırak! " anlamında kullanılan kelime.*

Ne dürlü şîveler sen de
alursun 'âşıkın âhı
Ko 'aşkıdan bütün şâ'ir
üfürsün ney rebâb olsun

kork:**1. korkarım:-(a)r, -(i)m****Gazel 15****Mısra: 6***Kötü bir durumla karşılaşmaktan endişe duymak, ürmek.*

Ol mehi âgûşa almak var
merâmım ey gözüm
Kalmadı kudret yedimde
korkarım eyleye mât

2. korkarım:-(a)r, -(i)m**Gazel 113****Mısra: 8***Korku duymak, ürmek.*

O rübâ perçem çıkarmış zir-
i fesden nâ-gehân
Korkarım bir tel kırar
meşşâtanın ol şânesi

koşarak sür'atlenür:**1. koşarak sür'atlenür:-(ü)r****Gazel 48****Mısra: 8****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

*Acele giderek hız kazanmak, hızını artırmak.
II Âşığın kalp atışların artması, âşığın heyecanlanması.*

Çâr ebrû bir cevândır
pâdişâhım gönlümüz

Emrine tâ'ât kılup koşarak
sür'atlenür

koy:

1. **koymadı:-ma, -dı**

Gazel 39

Mısra: 2

Bırakmak.

Ey perî hüsnün gibi ben
görmedim bir hûb püser
Aldı 'aklını başımdan
koymadı hem tâb u fer

2. **koyma:-ma**

Gazel 77

Mısra: 5

*İzin vermek, serbest
bırakmak.*

Koyma agyâr zâgını verdi
perişân etmesün
Varakını sakla andan sen
gülümsün bülbülüm

3. **koymaz:-maz**

Gazel 101

Mısra: 12

İzin vermek.

Ben sana kul olmak
isterdim velâkin o rakîb
Ber-murâd olmaya koymaz
ben yanarım bu gece

kudret:

1. **kudret-ile:-(i)le**

Gazel 113

Mısra: 4

Güç, kuvvet.

Zînet-i meşşâtaya hâcet mi
vardır yâr-içün
Kudret-ile Hak yaratmış
beslemiş hoş ânesi

kudret kalmadı:

1. **kudret kalmadı:-dı**

Gazel 15

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Güçsüz düşmek, takati
kesilmek.*

Ol mehi âgûşa almak var
merâmum ey gözüüm
Kalmadı kudret yedimde
korkarım eyleye mât

küfr-i tersânı:

1. **küfr-i tersânı:-ı**

Gazel 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Korkak kafir. II
Sevgili.*

Bî-mürüvvet rahm u şefkat
eylemez ol 'âşika
Meylini agyâra virmiş küfr-
i tersânı unut

kûh u şâhika:

1. **kûh u şâhika:**

Gazel 105

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dağın tepesi, zirve.

Gözlerin âhû gibi yakdı
cihâmı ser-te-ser
Nâr-ı 'aşkıandan bu Rıfkî
çıkıdı kûh u şâhika

kûh-ı kâf olsa:

1. **kûh-ı kâf olsa:-sa**

Gazel 6

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünyayı çevrelediğine
inanılan Kaf dağı kadar
büyük olmak.*

Günâhım kûh-ı Kâf olsa
degildir lutfuna nisbet
Ki şâyeste-i dermânım
meded kıl yâ Resulallâh

kul:

1. **kula:-a**

Gazel 2

Mısra: 11

*Allah'ın kendisine
ibadet ve itaat etmesi için
yarattığı kimse.*

Ser-fürû etdirme yâ Rab
kula Rıfkî kulunu
Yüzümü dergâha dutup
gelmişim yâ Rab meded

2. **kulların:-lar, -(i)n**

Gazel 2

Mısra: 9

*Allah'ın kendisine
ibadet ve itaat etmesi için
yarattığı kimse.*

Bahr-ı lütfun içre niçe
kulların âzâdedür
Ümmîd-i lâ-taknatû da
olmuşum yâ Rab meded

3. **kulunu:-u, -nu**

Gazel 2

Mısra: 11

*Allah'ın kendisine
ibadet ve itaat etmesi için
yarattığı kimse.*

Ser-fürû etdirme yâ Rab
kula Rıfkî kulunu
Yüzümü dergâha dutup
gelmişim yâ Rab meded

4. **kulum:-(u)m**

Gazel 3

Mısra: 1

*Allah'ın kendisine
ibadet ve itaat etmesi için
yarattığı kimse.*

Ben günahkâr bir kulum yâ
Rabbi muhtâcım sana
Kimseden imdâd yetişmez
sen yetür imdâd bana

5. **kulun:-(u)n**

Gazel 5

Mısra: 3

*Allah'ın kendisine
ibadet ve itaat etmesi için
yarattığı kimse.*

Mücrim-i 'âsî günahkâr ben
kulun üftâdeyim
Yandı cism-i nâ-tüvânım
artdı nârım yâ Resûl

6. **kulun:-un**

Gazel 7

Mısra: 9

*Allah'ın kendisine
ibadet ve itaat etmesi için
yarattığı kimse.*

Kulun Rıfkıyı mahşerde
yüzü kara koma yâ Rab
Cihânda var 'ibâdetde
ziyanım yâ Resûlallâh

7. **kula:-a**

Gazel 18

Mısra: 6

*Allah'ın kendisine
ibadet ve itaat etmesi için
yarattığı kimse.*

Hakka niyâz eyle dâ'im
isteme dünyâyı sen
Ser-fürû edüp kula hem
açdığın femler 'abes

8. **kül:**

Gazel 24

Mısra: 10

*Yanma sonucunda
geride kalan toz.*

Derd ü gam içre sinetin çâk
çâk Rıfkî kulun
Kül gibi yakmış vücûdum
âteş-i hicrân meded

9. **kulun:-(u)n**

Gazel 13

Mısra: 6

Köle, esir.

Mest eder 'uşşâkı her dem
ol senin pergâleler
Ben kulun me'yûs-ı bâde
olmama kimdir sebep

10. **kulun:-(u)n**

Gazel 24

Mısra: 9

Köle, esir.

Derd ü gam içre sinetin çâk
çâk Rıfkî kulun
Kül gibi yakmış vücûdum
âteş-i hicrân meded

11. **kulun:-(u)n, -u**

Gazel 25

Mısra: 7

Köle, esir.

Rahm edüp ben kulunu
nezâreye alsan n'ola
Bu kemend-i zülfüne oldum
bugün ben kayd ü bend

12. **kuldur:-dur**

Gazel 54

Mısra: 11

Köle, esir.

Düşürme minnet-i agyâra
bu Rıfkî sana kuldur
Ki senden özge mahbûblar
ana bî-gânedir sensiz

13. **kuluna:-(u)n, -a**

Gazel 60

Mısra: 8

*Esir, köle. II Sevgiliye
duyulan aşka esir düşmüş
kimse. II Âşık.*

Nîm-nazarla rahm edersin
'âşık-ı şeydâlara
Ben kuluna yok mu rahmın
el-amân cânım hâfız

14. **kulun:-(u)n**

Gazel 61

Mısra: 9

*Esir, köle. II Sevgiliye
duyulan aşka esir düşmüş
kimse. II Âşık.*

Rıfkı-i kemter kulun tek
olmadı bir sâdıkın
Hâk-payına şimdi düşdüm
eyleyelim el-vedâ'

15. **kulun:-(u)n**

Gazel 91

Mısra: 9

*Esir, köle. II Sevgiliye
duyulan aşka esir düşmüş
kimse. II Âşık.*

Görmedi Rıfkî kulun sen
gibi ra'nâ dilberi
Gül-i nesrîn misâli hoş
açılmış mâh-rû

16. **kulum:-(u)m**

Gazel 102

Mısra: 8

*Esir, köle. II Sevgiliye
duyulan aşka esir düşmüş
kimse. II Âşık.*

Hakâretle gel ey cânâ bana
bakma kerem kıl sen
Kulum ben bâb-ı lutfunda
rakîb bî-gânedir bence

17. **kulun:-(u)n**

Müstezad 1

Mısra: 25

*Esir, köle. II Sevgiliye
duyulan aşka esir düşmüş
kimse. II Âşık.*

Kan tökmededür Rıfka
kulun gözleri her-dem
Ayrıldığı günden

18. **kulun:**-u, -(n)u

Mütezad 1

Mısra: 28

*Esir, köle. II Sevgiliye
duyulan aşka esir düşmüş
kimse. II Âşık.*

Pür-hûn ciger ü cismini çün
atdı ocaga
Ben kulunu ahkar

kul olmak:

1. **kul olmak:**-mak

Gazel 101

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönülden bağlanmak,
kul köle olmak.*

Ben sana kul olmak
isterdim velâkin o rakîb
Ber-murâd olmaya koymaz
ben yanarım bu gece

kul olup:

1. **kul olup:**-(u)p

Gazel 29

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir kişinin hükmüne
girmek, bağlanmak,
hizmette bulunmak.*

Ger kemend-i zülfüne bend
olsa 'âşık dünyede
Kul olup gezmek onunla
cümle cânından lezîz

kul u kurbân ol:

1. **kul u kurbân ol:**

Gazel 31

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönülden bağlanmak,
kul köle olmak, boyun
eğmek.*

Bir zamân 'ankâlara baş
egmez-idi bu gönül
Şimdi nâ-merd-i cihâna kul
u kurbân ol da gör

kulaga düşdü:

1. **kulaga düşdü:**-dü

Mütezad 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kulaktan kulağa sözlü
bir şekilde yayılmak,
herkesçe duyulmak.*

'Adlle bana rahm eyledigin
düşdü kulaga
Ey şâhi-i kişver

küllî:

1. **küllî:**

Gazel 21

Mısra: 6

Tamamen, bütün.

Câm-ı engûri şarâbı
içmişim ben yâr ile
Sarf-ı meclis eyledim ben
külli hem-vârım kadeh

2. **küllî:**

Gazel 78

Mısra: 2

Bütünüyle, tamamen.

Gerdiş-i eyyâm elinden âh u
feryâd eyledim

Tîg-i hicr-ile derûnum külli
berbâd eyledim

kuluz:

1. **kuluz:**-uz

Gazel 1

Mısra: 3

*Allah'ın kendisine
ibadet ve itaat etmesi için
yarattığı kimse.*

Biz kuluz 'âsî-i mücrim
ittikâmız sendedür
Lutf edüp rahmet kılarınsın
şübhemiz yokdur sana

kün dedin:

1. **kün dedin:**-di, -n

Gazel 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir şeyi dilediği
zaman, O'nun emri o şeye
ancak "Ol!" demektir. O da
hemen oluverir. (Yasin
suresi, 82.ayet). II Allah'ın
yaratmak istediği bir şeye
"Ol" demesi ve var olması.*

Kâ'inâtı var edensin kün
dedin oldu tamam
İkrar-ı îmânda sabit
olmuşum yâ Rab meded

künc-i bucaga düşdi:

1. **künc-i bucaga düşdi:**-a-
di

Mütezad 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Sersefil olmak, kötü
şartlar altında yaşamak.*

Dîvâne olup düşdi hele
künc-i bucaga
Derdinle mükedder

künc-i cihânı:**1. künc-i cihânı:-ı****Gazel 34****Mısra: 10****Kelime Tipi: Kalıp****İfade***Dünya.*

Hirmen-i vaslına bir dem
râh-ı maksûd ugrasa
Rıfkı tek künc-i cihâmı terk
eder mestâneler

künc-i kurbumda:**1. künc-i kurbumda:-(u)m, -da****Gazel 83****Mısra: 4****Kelime Tipi: Kalıp****İfade***Gönül. II Âşığın gönlü.*

Hasret-i la'l-i lebinle sînem
âteş içredir
Künc-i kurbumda tururken
sûz-ı nârımdan sakın

künc-i mihnet:**1. künc-i mihnet:****Gazel 20****Mısra: 7****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

*Sıkıntıyla dolu köşe. II
Dünya nimetleri.*

Et kanâ'at künc-i mihnet
üzre eyle bir karâr
Tâc u taht u şevket ü zîbâ
cihândan sen de geç

künc-i 'uzlet bekleriz:**1. künc-i 'uzlet bekleriz:-r, -(i)z****Gazel 49****Mısra: 8****Kelime Tipi: Kalıp
İfade**

*Yalnızlık köşesinde
beklemek, yalnız kalmayı
istemek.*

Hayli demdir dil şikeste
tâli'im yâver degil
Anın-içün şimdi biz de
künc-i 'uzlet bekleriz

künc-i 'uzlet eyledim:**1. künc-i 'uzlet eyledim:-dim****Gazel 31****Mısra: 10****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

*Yalnızlık köşesine
çekilmek.*

Ben de çekdim bu fenânın
zevk u şâdından elim
Künc-i 'uzlet eyledim ben
sen de pinhân ol da gör

künc-i 'uzlet evlevüp:**1. künc-i 'uzlet evlevüp:-(y)üp****Gazel 72****Mısra: 10****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

*Bir kenara çekilip
herkesten habersiz
yaşamak, dış dünya ile
irtibatı kesmek, kendi
başına kalmak.*

Rıfkı der devrân içinde şâd
olup bir gülmedim
Künc-i 'uzlet evlevüp âh u
figândan çekdim el

künc-i 'uzlet üzre kaldım:**1. künc-i 'uzlet üzre
kaldım:-dı, -m-dım****Gazel 112****Mısra: 12****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

*Her şeyi yok sayıp
yaşamak, bir köşeye çekilip
dış dünya ile irtibatı
kesmek.*

Ser-nigûn etdi beni Rıfkî
gibi ol sîz-ı 'aşk
Künc-i 'uzlet üzre kaldım
işte ben mâ-teştehî

kurbân olur:**1. kurbân olur:-(u)r****Gazel 103****Mısra: 12****Kelime Tipi: Deyim**

*Aşırı sevgiyi ifade
etmek için kullanılan söz.*

Hayât-ı câvidânı n'eylerem
dünyâda sensiz ben
Sana kurbân olur Rıfkî ne
minnetdir o agyâre

**kurb-ı hüsnün
goncesinde:****1. kurb-ı hüsnün
goncesinde:-(n)de****Gazel 81****Mısra: 6****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

*(Sevgilinin) güzelliği
kadar güzel olan gonca.*

Âsitân-ı lutfun içre ben
bugün bir sâ'ilim
Kurb-ı hüsnün goncesinde
hâr ararsan işte ben

kurtar:**1. kurtarma:-ma****Gazel 103****Mısra: 6***İçinde bulunulan güç*

*durumdan kurtulmasını
sağlamak.*

Düşüp ol dâmen-i yâre
niyâz u ilticâ etdim
Sakın kurtarma agyârı
çekerse kendini dâre

kur'ân:

1. kur'ân:

Gazel 60

Mısra: 3

*Allah tarafından Hz.
Muhammed'e vahiyle
gönderilen, İslam dininin
temel ilkelerini, Allah'ın
emir ve yasaklarını içeren
ilahi kitap.*

Hıfz edüp Kur'ân okursun
Dâvud âvâzı-ile
Gûşuma geldikde her dem
ditredir cânım hâfız

kuşat:

1. kuşatmış:-miş

Gazel 91

Mısra: 8

*Çevrelemek,
kaplamak.*

Rûy-ı pâkin şu'le-i şemsi
yine hakk eyledi
Tal'atıyla bu cihâmı hõş
kuşatmış mâh-rû

kusûr:

1. kusûrumdur:-(u)m, -dur

Gazel 17

Mısra: 2

Eksiklik, hata.

Çekdiğim derd ü belâya
degildir kimseler bâ'is
Bütün kendi kusûrumdur
degildir kimseler bâ'is

L

lâ-cerem:

1. lâ-cerem:

Gazel 14

Mısra: 6

Şüphesiz, elbette.

Zâr u giryân eyleyüp her
demde yalvarmak gerek
Lâ-cerem eyler terahhum
gönlünü etmez harâb

lâhik:

1. lâhika:-a

Gazel 105

Mısra: 8

Yetişmek, ulaşmak.

Bu senin hüsn ü firâkın
bizde tâkat koymadı
İşidüp efganımı yazık
demezsın lâhika

lakin:

1. lakin:

Gazel 106

Mısra: 7

Ama, ancak.

Bana ol şîve vü nâzı be-her
dem hõş gelür lakin
Cemâl-i şem'ini görmek
bugünkü gün muhâl oldu

lâne:

1. lânesi:-(s)i

Gazel 113

Mısra: 6

*Yuva, ev. II Âşığın
gönlü.*

Ey kemân-ebrû perîves
gönlümü aldın benim
Rûz u şeb hasretle yandı
eksük olmaz lânesi

lâyık:

1. lâyık:

Gazel 4

Mısra: 7

Yakışmak, uygunluk.

Şânına lâyık ne haddüm
zerreveş vasfın edem
Dû cihânda pâdişâhsın
cümleye yâ Mustafâ

lâzım:

1. lâzım:

Gazel 84

Mısra: 1

Gerekli.

Meclis-i yârâna lâzım bâde
bir gül bir de sen
Pür-safâ olmaya lâzım bâde
bir gül bir de sen

2. lâzım:

Gazel 84

Mısra: 2

Gerekli.

Meclis-i yârâna lâzım bâde
bir gül bir de sen
Pür-safâ olmaya lâzım bâde
bir gül bir de sen

3. lâzım:

Gazel 84

Mısra: 4

Gerekli.

İstemem sensiz cihâmı câh u
mansıb n'eylerim
Zînet-i dünyâya lâzım bâde
bir gül bir de sen

4. lâzım:

Gazel 84

Mısra: 6

Gerekli.

Olmaya agyâr ebed kim
gamdan âzâd olalım
Mihnet-i ref'ine lâzım bâde
bir gül bir de sen

5. lâzım:

Gazel 84

Mısra: 8

Gerekli.

Hicr-ile âlûde olmak 'âşıkâ
hiç gam degil
Çün firâk-ı hicre lâzım bâde
bir gül bir de sen

6. lâzım:

Gazel 84

Mısra: 10

Gerekli.

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Derdimin def'ine lâzım
bâde bir gül bir de sen

la'l:

1. la'lin:-(i)n

Gazel 54

Mısra: 5

(Sevgilinin) kırmızı
dudağı. II Sevgilinin şarap
gibi kırmızı olan dudağı.

İçürme câm-ı engûru bana
la'lin şarâbı ver
Ki sen sâkî-i devrânsın
cihân gam-hânedir sensiz

la'l-i leb:

1. la'l-i leb:

Gazel 29

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

La'l taşı gibi kırmızı
olan dudak. II Sevgilinin
dudağı.

'Âşıkâ yokdur cihânda nâz-
ı dil-berden lezîz
N'eylesün kand u nebâtı
la'l-i leb andan lezîz

leb:

1. leblerin:-ler, -(i)n

Gazel 47

Mısra: 7

Dudak. II Sevgilinin
dudağı.

Leblerin sâfî 'asel kaymak
mıdır bilmem şeker
Bûs-ı la'lin bir gören
mestâne olmaz yâ n'eder

2. lebleri:-ler, -i

Gazel 71

Mısra: 9

Dudak. II Sevgilinin
dudağı.

Lebleri hüsnün zekâtı
Rıfkıya versen n'ola
Bir hayâl-i hasretinden
büsbütün kandır gönül

3. lebinden:-(i)n, -den

Gazel 73

Mısra: 8

Dudak. II Sevgilinin
dudağı.

Hayâlinle geçer günler ki
yokdur sabrıma çâre
Lebinden bûseyi ihsân bana
kıl hey mededgâhım

4. leblerinden:-ler, -(i)n, -den

Gazel 87

Mısra: 8

Dudak. II Sevgilinin
dudağı.

Ger seversen Hazret-i 'Îsâyı
sen ey püser

Leblerinden ben fakîre bûse
ihsân et cevân

5. leblerinden:-ler, -(i)n, -den

Gazel 111

Mısra: 3

Dudak. II Sevgilinin
dudağı.

Leblerinden çâre yok mu
'âşık-ı dil-hâsteye
Lutf u ihsânın benim tek
niçeleri sağladı

leb emmek:

1. leb emmek:-mek

Gazel 102

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) dudağını
öpmek ve dudağının
lezzetine erişmek.

Senin hüsn-i zekât-içün bu
Rıfkî emmek ister leb
Hayâlinle giçer günler bu
söz nâ-dânedir bence

leb-be-leb:

1. leb-be-leb:

Gazel 38

Mısra: 5

Dudak dudağa.

Leb-be-leb yâr-ile ol dem
'ayş ü nûş etdiklerim
Geldi bugün hâtırıma bu
sinemden kan gider

levh:

1. levhe:-ı

Gazel 19

Mısra: 9

Yaratılanlar hakkında
tüm bilgileri içeren belge.

Rıfkıyâ çünkü ezelden yazdı
levhe ol Ganî
Eylesem çokça du'âyı bir
kabûl olmaz mı hiç

levh-i dilde:

1. levh-i dilde:-de

Gazel 64

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül sayfası. II

Âşığın gönlü.

Pür-hünersin hıfz-ı Kur'ân
eylemişsin kâdı-zâd
Levh-i dilde nakş kılmuş
anladım ben harf-be-harf

levlâ:

1. leylâda:-da

Gazel 46

Mısra: 4

Leyla ile Mecnun

*hikayesinin kadın
kahramanı.*

Sen beni Mecnûn-sıfat çün
eyledin bilmem niçün
Vech-i gülşenin 'aceb
Leylâda görmüş var mıdır

levlî-sıfat:

1. leylî-sıfatsın:-sın

Gazel 104

Mısra: 3

Leyla gibi güzel olan

kişi. II Sevgili.

Meger Leylî-sıfatsın sen
idersin 'âlemi huşyâr
Beni Mecnûna döndürdün
ciger hûn oldu gitdikçe

lezîz:

1. lezîz:

Gazel 28

Mısra: 4

Lezzetli, tatlı.

Şugl-ı dünyâda telezzüz
olmamış olmaz yine
Bî-hûde aldanma ey dil
râhat üzre bul lezîz

2. lezîz:

Gazel 29

Mısra: 1

Lezzetli, tatlı.

'Âşıka yokdur cihânda nâz-
ı dil-berden lezîz
N'eylesün kand u nebâtı
la'l-i leb andan lezîz

3. lezîz:

Gazel 29

Mısra: 2

Lezzetli, tatlı.

'Âşıka yokdur cihânda nâz-
ı dil-berden lezîz
N'eylesün kand u nebâtı
la'l-i leb andan lezîz

4. lezîz:

Gazel 29

Mısra: 8

Lezzetli, tatlı.

Meclis-i pîr-i mugânda
cilve eyler herkese
Ger içerssem bâdesin ben
âb-ı hayvândan lezîz

5. lezîz:

Gazel 29

Mısra: 10

Lezzetli, tatlı.

Rıfkıyâ yâr olsa bir dem
'âlem içre dil-rübâ
Cür'a-i câmını bildim Âb-ı
Kevserden lezîz

6. lezîz:

Gazel 29

Mısra: 4

Güzel, hoş.

Hem cilâ-yı kalb olur haste
dile hem de şifâ
Hõş-nefes 'ıtrı benefşe
verd-i ahmerden lezîz

7. lezîz:

Gazel 29

Mısra: 6

Güzel, hoş.

Ger kemend-i zülfüne bend
olsa 'âşık dünyede
Kul olup gezmek onunla
cümle câmından lezîz

8. lezîz:

Gazel 28

Mısra: 1

*Kıymetli, değerli,
önemli.*

Sıhhat-i beden gibi yokdur
cihânda şey lezîz
Varlık ile sıhhat olsa
cümleden a'lâ lezîz

9. lezîz:

Gazel 28

Mısra: 2

*Kıymetli, değerli,
önemli.*

Sıhhat-i beden gibi yokdur
cihânda şey lezîz
Varlık ile sıhhat olsa
cümleden a'lâ lezîz

10. lezîz:

Gazel 28

Mısra: 8

*Kıymetli, değerli,
önemli.*

Gerçi afzânına gıpta
etmedesin dâ'imâ
Devlet-i Dârâ ne lâzım
sıhhat-i cândır lezîz

11. lezîz:

Gazel 28

Mısra: 10

*Kıymetli, değerli,
önemli.*

Rıfkıyâ evlâd u mâldan
olmadı bir fâ'ide
Ger irişse lutf-ı Bârî bana
yok andan lezîz

lutf:

1. lutfuna:-u, -na

Gazel 3

Mısra: 11

*Allah'ın günahkâr
kullarını bağışlaması,
onlara iyilikte bulunması.*

Cürm ü 'ısyân bî-nihâyet
lutfuna nisbet degil
Ümmîdim var dergahinden
Rıfkıyı kılma i'mâ

2. lutfuna:-u, -na

Gazel 6

Mısra: 5

*Allah'ın günahkâr
kullarını bağışlaması,
onlara iyilikte bulunması.*

Günâhım kûh-ı Kâf olsa
degildir lutfuna nisbet
Ki şâyeste-i dermânım
meded kıl yâ Resulallâh

3. lutfuna:-u, -na

Gazel 27

Mısra: 4

*Allah'ın günahkâr
kullarını bağışlaması,
onlara iyilikte bulunması.*

Evvel âhir ittikâmız sana
olmuş şübhesiz
Lutfuna bend olmuşum yâ
Râb meded senden meded

4. lutfuna:-u, -(n)a

Gazel 2

Mısra: 4

İyilik, ihsan, yardım.

Ben tahayyür 'âleminde
kayd u bend oldum esîr
Dâ'imâ lutfuna muhtâc
kalmışım yâ Rab meded

5. lutfuna:-(u)n, -a

Gazel 14

Mısra: 2

İyilik, ihsan, yardım.

Zülf-i yâre bend olan dil
emrine eyler şitâb
Nâ'il olur lutfuna elbet ana
olmaz 'ıkâb

6. lutf-ile:-ile

Gazel 32

Mısra: 1

İyilik, ihsan, yardım.

Dil-harâbım sanmasın kim
lutf-ile ma'mûr olur
Çarh-ı kec-rev gerdişinden
bu gönül meksûr olur

7. lutfun:-(u)n

Gazel 32

Mısra: 6

İyilik, ihsan, yardım.

Dehr içinde bilmezem yâ
Rab bu hicrân nedür
Zerre lutfun görenler
Hüsrev ü Temür olur

8. lutfunu:-(u)n, -u

Gazel 37

Mısra: 9

İyilik, ihsan, yardım.

Lutfunu medh eyleyenler
Rıfkıyâ çün söylemiş
Sadıkız diyü bu sözde fahr
eder merdâneler

9. lutf-ile:-(i)le

Gazel 100

Mısra: 8

İyilik, ihsan, yardım.

Yakdı 'aşkın âteşi bu 'âşık-ı
bî-çâreyi
Kıl terahhum lutf-ile sen
gayr-hâl oldum yine

lutf babından:

1. lutf babından:-(n)dan

Gazel 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyilik, cömertlik kapısı.

Günâhım bî-hesâb olmuş
niyâzım 'afv ola yâ Rab
Kerem kıl lutf babından
umanım yâ Resûlallâh

lutf edüp:

1. lutf edüp:-üp

Gazel 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Değer vermek, ihsanda
bulunmak.*

Biz kuluz 'âsî-i mücrim
ittikâmız sendeür
Lutf edüp rahmet kılsın
şübhemiz yokdur sana

lutf evler:

1. **lutf eyler:-r****Gazel 48**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İyi muamelede
bulunmak, merhamet
göstermek, iyi davranmak.*

Gâh olur hışma gelür gâhîce
lutf eyler bana
Agyarı gördükçe şâhım
Rıfkıya kıymetlenür

lutf idüp:1. **lutf idüp:-(ü)p****Gazel 39**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İyilik etmek, iyi
muamelede bulunmak.*

Lutf idüp hüsn ü cemâle sen
gurûr olma begim
Kalmaz elbet bu güzellik
bâd-i mûy bir gün eser

2. **lutf idüp:-(ü)p****Gazel 40**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İyilik etmek, iyi
muamelede bulunmak. II
Sevgilinin âşığa iyilikte
bulunması.*

Lutf idüp âzâde kılsan
‘âşık-ı dil-hasteyi
Âh u zârâ dîdelerden yaş u
kanlar hû çeker

lutf ile ‘inâyet kıl:1. **lutf ile ‘inâyet kıl:****Gazel 27**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İyilik ve ihsanda
bulunmak, yardım etmek.*

Hem günâhkâr ‘abd-i ‘âciz
Rıfkı-i bî-çâreye
Kıl ‘inâyet lutf ile yâ Rab
meded senden meded

lutf ü himmet:1. **lutf ü himmet:****Gazel 49**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İyilik ve ihsan. II
Sevgilinin yardımı ve iyi
muamelesi.*

Bunca demdir dîde giryân
bâb-ı hasret bekleriz
Vuslat-ı dildâra müştâk lutf
ü himmet bekleriz

lutf u ihsânın:1. **lutf u ihsânın:-(ü)n****Gazel 35**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İyi muamele,
bağışlama, cömert
davranma.*

Mâh cemâlin ey şehim
gilmâna teşbîh etdiler
Lutf u ihsânın gören sultâna
teşbîh etdiler

2. **lutf u ihsânın:-(ü)n****Gazel 36**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Sevgilinin) iyi
muamelesi, merhameti,
cömertliği.*

Âsitânın hâkine düşdüm
esîr ü kayd olam
Lutf u ihsânın cihânda
hânümânı ditredir

3. **lutf u ihsânın:-(ü)n****Gazel 111**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İyilik ve cömertlik. II
Sevgilinin iyi muamelesi,
merhameti, cömertliği.*

Leblerinden çâre yok mu
‘âşık-ı dil-hâsteye
Lutf u ihsânın benim tek
niçeleri sağladı

lutf-ı bârî:1. **lutf-ı bârî:****Gazel 28**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Allah'ın yardımı ve
ihsanı.*

Rıfkıyâ evlâd u mâldan
olmadı bir fâ'ide
Ger irişse lutf-ı Bârî bana
yok andan leziz

lutf-ı nazarla:1. **lutf-ı nazarla:-la****Gazel 22**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Merhametli, iyimser
bakış.*

Subh u şâm feryâd içinde
zârına gûş virmedin
N'ola bir lutf-ı nazarla âh u
efgânına bah

lutf-ı şefâ'at:

1. lutf-ı şefâ'at:

Gazel 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yardımların en kıymetlisi.*

Kimseden imdâd olunmaz
 'âsi-i mücrimlere
 Sendedür lutf-ı şefâ'at
 cümleye yâ Mustafâ

lutf-ile ihsân edüben:1. lutf-ile ihsân edüben:-
üben**Gazel 83**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İyi muamelede
 bulunmak, iyilik etmek,
 başışta bulunmak. II
 Sevgilinin âşığa tebessüm
 etmesi, ilgi göstermesi, göz
 ucuyla dahi olsa bakması.*

Ben figân u mihneti çün
 almışım satun begim
 Lutf-ile ihsân edüben âh u
 zârımdan sakın

lutf-la ol ihsâna:

1. lutf-la ol ihsâna:-a

Gazel 43

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Sevgiliden gelen her
 türlü) yardım, güzellik,
 iyilik.*

Bâg-ı hüsnünden zekâtı
 'âşık-ı bî-çâreye
 Lutf-la ol ihsâna muhtâc
 bende oldum ey 'Ömer

lutfu itmez isen:1. lutfu itmez isen:-mez, -
(i)se, -n**Gazel 54**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Merhamet etmek, iyi
 muamelede bulunmak. II
 Sevgilinin âşığa merhamet
 etmesi, iyilikte bulunması.*

Benim bu hâne-i gönül eger
 ta'mîrine ey şâh
 Bu dem itmez isen lutfu
 bütün vîrânedir sensiz

lutfun tokunsa:

1. lutfun tokunsa:-sa

Gazel 88

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yardım etmek, iyilik
 göstermek. II Sevgilinin iyi
 muamele etmesi, yardım
 etmesi, merhamet
 göstermesi.*

Sen değil misin benim bu
 'aklını gâret eden
 N'ola bir lutfun tokunsa
 kalmışım bî-çâre ben

lutfun tokunup:

1. lutfun tokunup:-(u)p

Mütezad 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yardım etmek, iyilik
 göstermek. II Sevgilinin iyi
 muamele etmesi, yardım
 etmesi, merhamet
 göstermesi.*

Lutfun tokunup dâmen-i
 pâkin dutabilsem
 Sen şâh-ı cihânsın

lutfunu dirig etme:

1. lutfunu dirig etme:-me

Gazel 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yardımları esirgemek.*

Ol Habîbin hürmetine
 lutfunu etme dirig
 Cürm ü 'isyânımla
 mahşerde bana etme ceza

lutfunu dirîg itme:

1. lutfunu dirîg itme:-me

Gazel 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yardımları esirgemek.*

Ben günâhkâr 'abd-i 'âciz
 lutfunu itme dirîg
 Çün şefî'ü'l-müznibinsin
 cümleye yâ Mustafâ

2. lutfunu dirîg itme:-me

Gazel 11

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yardımları esirgemek.*

'Âşkın gönlünü al kim
 hâlden hâlî değil
 Lutfunu itme dirîg sen eyle
 bir hürmet bana

M**magrûr olan:**

1. magrûr olan:-(a)n

Gazel 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gururlanmak,
büyüklik göstermek,
kendini beğenmek.*

Ey gönül yâr olmayan ol
nâzlı cânânı unut
Hüsnüne magrûr olan bir
dâne hûbânı unut

2. magrûr olan:-an**Gazel 44**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gururlanmak,
kibirlenmek, kendini
beğenmek.*

Ey gönül bir kâmet-i
bâlâdan el çekdim yeter
Hüsnüne magrûr olan
gaddârdan el çekdim yeter

magrûr oluben:**1. magrûr oluben:-uben****Gazel 57**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gururlanmak,
aldanmak, kibirlenmek.*

Hüsnüne magrûr oluben
nîm-nazar itme ana
Ol şehîd-i Kerbelâyı hıfz
ider altında arz

magrûr olur:**1. magrûr olur:-(u)r****Gazel 32**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gururlanmak,
kibirlenmek, büyüklik
göstermek.*

Tâli'im yâver degildir
bahtımız kec-rev gider
Rahm kılmaz ol felek-i
gaddâr bize magrûr olur

mâh cemâlin:**1. mâh cemâlin:-(i)n****Gazel 35**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Sevgilinin) ay gibi
parlak olan güzel yüzü.*

Mâh cemâlin ey şehim
gûlmâna teşbîh etdiler
Lutf u ihsânın gören sultâna
teşbîh etdiler

2. mâh cemâlin:-(i)n**Gazel 45**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Sevgilinin) aya
benzeyen parlak yüzü.*

Hasretin-ile niçe sabr
ideyim Yûsuf-cemâl
Gel göreyim mâh cemâlin
bu zamân turdukça tur

mahbûb:**1. mahbûblar:-lar****Gazel 54**

Mısra: 12

*Kendisine muhabbet
beslenilen kimse. II Sevgili.*

Düşürme minnet-i agyâra
bu Rıfkî sana kuldur
Ki senden özge mahbûblar
ana bî-gânedir sensiz

2. mahbûb:**Gazel 89**

Mısra: 1

*Kendisine muhabbet
beslenilen kimse. II Sevgili.*

Ey gönül bir 'İsevî mahbûb
sevdim yaza ben
Nîm-nigâh-ile dutuldum
çeşm-i mest-i nâza ben

mâh-ı devrân:**1. mâh-ı devrân:****Gazel 44**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aynı zamanda yaşayan
güzellerin en güzeli. II
Sevgili.*

Misl-i Yûsuf da olursa bir
dahı meyl etmeyem
Şems-i tâbân mâh-ı devrân
yârdan el çekdim yeter

mâh-ı devrânı:**1. mâh-ı devrânı:-ı****Gazel 16**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aynı zamanda yaşayan
güzellerin en güzeli. II
Sevgili.*

Yûsuf-ı Ken'ân tek olsa
istemem ey dil anı
Şems-i hûbân derde dermân
mâh-ı devrânı unut

mâh-ı ken'ânım:**1. mâh-ı ken'ânım:-(i)m****Gazel 96**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kenan ilinin ayı. II Hz.
Yusuf gibi güzel olan
sevgili.*

Muhabbet bâdesin bana
sunupdur mâh-ı Ken'ânım
Beni göndermek istermiş
yine Îrâna mîrâna

mâh-rû:

1. mâh-rû:

Gazel 76

Mısra: 3

*Ay gibi parlak yüzlü
olan. II Sevgili.*

Vâh kim yakdı çerâğ u
şem'ine bir mâh-rû
Bülbül-i şûrîde tek
gülzâriden ayrılmışım

2. mâh-rû:

Gazel 91

Mısra: 1

*Ay gibi parlak yüzlü
olan. II Sevgili.*

Âteş almış çevre yanın çâr
kızarmış mâh-rû
Gonce-i handân misâli hem
açılmış mâh-rû

3. mâh-rû:

Gazel 91

Mısra: 2

*Ay gibi parlak yüzlü
olan. II Sevgili.*

Âteş almış çevre yanın çâr
kızarmış mâh-rû
Gonce-i handân misâli hem
açılmış mâh-rû

4. mâh-rû:

Gazel 91

Mısra: 4

*Ay gibi parlak yüzlü
olan. II Sevgili.*

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne

Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

5. mâh-rû:

Gazel 91

Mısra: 6

*Ay gibi parlak yüzlü
olan. II Sevgili.*

Bir tebessüm eyleyüp
'aklım perişân eyledin
Dili hicrân derd-ile dîvâne
etmiş mâh-rû

6. mâh-rû:

Gazel 91

Mısra: 1

*Ay gibi parlak yüzlü
olan. II Sevgili.*

Âteş almış çevre yanın çâr
kızarmış mâh-rû
Gonce-i handân misâli hem
açılmış mâh-rû

7. mâh-rû:

Gazel 91

Mısra: 2

*Ay gibi parlak yüzlü
olan. II Sevgili.*

Âteş almış çevre yanın çâr
kızarmış mâh-rû
Gonce-i handân misâli hem
açılmış mâh-rû

8. mâh-rû:

Gazel 91

Mısra: 4

*Ay gibi parlak yüzlü
olan. II Sevgili.*

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne
Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

9. mâh-rû:

Gazel 91

Mısra: 6

*Ay gibi parlak yüzlü
olan. II Sevgili.*

Bir tebessüm eyleyüp
'aklım perişân eyledin
Dili hicrân derd-ile dîvâne
etmiş mâh-rû

10. mâh-rû:

Gazel 91

Mısra: 8

*Ay gibi parlak yüzlü
olan. II Sevgili.*

Rûy-ı pâkin şu'le-i şemsi
yine hakk eyledi
Tal'atıyla bu cihânı hoş
kuşatmış mâh-rû

11. mâh-rû:

Gazel 91

Mısra: 10

*Ay gibi parlak yüzlü
olan. II Sevgili.*

Görmedi Rıfkî kulum sen
gibi ra'nâ dilberi
Gül-i nesrîn misâli hoş
açılmış mâh-rû

mahşer:

1. mahşerde:-de

Gazel 3

Mısra: 4

*Dünya hayatının sona
ermesiyle başlayan ahiret
hayatında insanların
toplanacakları yer.*

Ol Habîbin hürmetine
lutfunu etme dirig
Cürm ü 'isyânımla
mahşerde bana etme ceza

2. mahşerde:-de

Gazel 7

Mısra: 9

*Dünya hayatının sona
ermesiyle başlayan ahiret
hayatında insanların
toplanacakları yer.*

Kulun Rıfkıyı mahşerde
yüzü kara koma yâ Rab
Cihânda var 'ibâdetde
ziyanım yâ Resûlallâh

mâh-tâb:

1. mâh-tâbı:-ı

Gazel 36

Mısra: 4

Ayın ışığı.

Mir'at-ı hüsnün ziyâsı berk
urunca 'âleme
Zühre vü Zuhâl misâli mâh-
tâbı ditredir

2. mâh-tâbım:-(ı)m

Gazel 98

Mısra: 2

*Parlak ay, dolunay. II
Ay gibi parlak yüzlü sevgili.*

Vuslat-ı dildâr-ı yârim
şimdi geldi hatıra
Duherî ol mâh-tâbım şimdi
geldi hatıra

mahzûn eyledi:

1. mahzûn eyledi:-di

Gazel 108

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kederlenmek,
hüzünlenmek.*

Âh efendim nâr-ı 'aşkın
beni mecnûn eyledi
Dil-şikeste tâli' i kem kalbi
mahzûn eyledi

mahzûn oldu:

1. mahzûn oldu:-du

Gazel 104

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Kederlenmek, üzülmek.

Senin hüsnün belâsına
düşüp âh eyledi Rıfkî
Giriftâr-ı gam-ı hicr-ile
mahzûn oldu gitdikçe

mahzûnluk:

1. mahzûnluguma:-(u)m, -a

Gazel 13

Mısra: 4

*Üzüntüye kapılmak,
mutsuz olmak.*

Sâ'ilim kapuna geldim bir
zekât-ı hüsn içün
Redd edüp mahzûnluguma
söyle ki kimdir sebep

makâl oldu:

1. makâl oldu:-du

Gazel 106

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Laf olmak, dedikodu
konusu olmak.*

Düşelden gönlümüz 'aşka
ara yirde makâl oldu
Bana ta'n eyleyen agyâr
sorar sana ne hâl oldu

maksûd olmadı:

1. maksûd olmadı:-ma, -dı

Gazel 67

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Amaca erişmek.

'Aksine refât iderdi râh
murâdı bahtımın
Olmadı maksûd hâlim zârı
kaldı bahtımın

mâl ü menâl:

1. mâl ü menâl:

Gazel 30

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bir kişinin sahip
olduğu bütün varlık; mal,
mülk, servet.*

Bezl-i cân etmelidir râh-ı
'aşkında olan
N'eylesün mâl ü menâl
terk-i cihân olmalıdır

**mâl u mülk ü cân u
cismim:**1. mâl u mülk ü cân u
cismim:-(i)m**Gazel 113**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Varlık. II Âşğın tüm
varlığı.*

Mâl u mülk ü cân u cismim
hep fedâ kıldım ana
Rıfkıyım ben derd-i 'aşkla
olmuşum mestânesi

mânend-i çerâg:

1. mânend-i çerâg:

Gazel 63

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Mum gibi.

Nâr-ı 'aşkından sinemde
eriyüp kalmadı yag
Subha-dek yanar bu cânım
sanki mânend-i çerâğ

mât evlele:

1. mât eyleye:-(y)e

Gazel 15

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Kötü bir duruma

düşürmek, sıkıntı vermek.

Ol mehi âgûşa almak var
merâmım ey gözüm
Kalmadı kudret yedimde
korkarım eyleye mât

mâ-teştehî:

1. mâ-teştehî:

Gazel 112

Mısra: 12

*Nefsin arzuladığı her
şey. II " Biz, dünya
hayatında da âhirette de
sizin dostunuzuz. Orada,
çok bağışlayıcı, çok
merhametli olan Allah'tan
bir ikram olarak sizin için
canınızın çektiği her şey
bulunacak, yine orada
umduğunuz her şeyi elde
edeceksiniz." (Fussilet
Suresi, 31.ayet).*

Ser-nigûn etdi beni Rıfkî
gibi ol sûz-ı 'aşk
Künc-i 'uzlet üzre kaldım
işte ben mâ-teştehî

matlab:

1. matlab:

Gazel 30

Mısra: 8

Talep edilen, istenilen

şey.

Der ü hâkine yüzüm
sürmededir hep garazım
Hâsılı matlab için beste-
miyân olmalıdır

ma'mûr olur:

1. ma'mûr olur:-(u)r

Gazel 32

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İmar etmek, onarmak.

Dil-harâbım sanmasın kim
lutf-ile ma'mûr olur
Çarh-ı kec-rev gerdişinden
bu gönül meksûr olur

mecbûr olmaya:

1. mecbûr olmaya:-ma, -(y)a

Gazel 90

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tutulmak, âşık olmak.

Ben kimim ki sana mecbûr
olmaya verdim gönül
Karışsun Nîl ü Ceyhûna
nem ü dîdem habâb olsun

mecbûr olmuşum:

1. mecbûr olmuşum:-muş, -(u)m

Gazel 89

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tutulmak, âşık olmak.

Âh kim yandım yakıldım
şive-i refâtına
Tâ ki mecbûr olmuşum ol
şûh-ı 'işve-bâza ben

mecbûrun oldum:

1. mecbûrun oldum:-dum

Gazel 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağlanmak, tutulmak,
müptela olmak.*

Hasretinde hûn bagrım yâre
yâre oldu hep
N'eyleyem mecbûrun
oldum ey meh-i tâbân sana

2. mecbûrun oldum:-dum

Gazel 88

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağlanmak, tutulmak,
müptela olmak.*

Görmedim Bağdâd içinde
sen gibi bir meh-likâ
Çâre yok mecbûrun oldum
düşmüşüm bir dâra ben

meclis-i kübrâda:

1. meclis-i kübrâda:-da

Gazel 67

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Allah'ın geçmişte
insanları bir araya toplayıp
"Ben sizin rabbiniz değil
miyim? " sorusuna kulların
"Evet, rabbimizsin." diyerek
Allah'a ortak
koşmayacağına söz verdiği
gün.*

Meclis-i kübrâda evvel söz
pesend olmuş iken
Devr kıldıkda bu 'âlem vâhu
kaldı bahtımın

meclis-i pîr-i mugânda:

1. meclis-i pîr-i mugânda:-
da

Gazel 29

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mecliste şarap dağıtan
kişi. II Sevgili.*

Meclis-i pîr-i mugânda
cılve eyler herkese
Ger içersem bâdesin ben
âb-ı hayvândan lezîz

meclis-i yârâna:

1. meclis-i yârâna:-a

Gazel 84

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dostlar meclisi.

Meclis-i yârâna lâzım bâde
bir gül bir de sen
Pür-safâ olmaya lâzım bâde
bir gül bir de sen

mecnûn:

1. mecnûn:

Gazel 35

Mısra: 10

*Leyla ile Mecnun
hikâyesinde Leyla'nın
aşkıyla aklı başından
gitmiş, sevdaya tutulmuş
kişi. II Âşık.*

Yandırır pertev-i hüsnün
'âlem içre Rıfkıyı
Serserî Mecnûn gibi dîvâne
teşbih etdiler

mecnûn eyledi:

1. mecnûn eyledi:-di

Gazel 108

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aklını başından almak,
deli divane etmek. II
Sevgiliye duyulan
muhabbetten dolayı âşığın
aklını yitirmesi, kendini
kaybetmesi.*

Âh efendim nâr-ı 'aşkın
beni mecnûn eyledi
Dil-şikeste tâlî' i kem kalbi
mahzûn eyledi

mecnûn ider:

1. mecnûn ider:-(e)r

Gazel 93

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aklını başından almak,
deli divane etmek. II
Sevgiliye duyulan
muhabbetten dolayı âşığın
aklını yitirmesi, kendini
kaybetmesi.*

Aldı 'aklım ol perî-peyker
beni mecnûn ider
Etmedi 'ilâc derde ben
derim dermâna hû

mecnûn idüben:

1. mecnûn idüben:-üben

Gazel 68

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aklını başından almak,
deli divane etmek. II
Sevgiliye duyulan
muhabbetten dolayı âşığın
aklını yitirmesi, kendini
kaybetmesi.*

N'oldu sana dil yagmaya
virüp 'akl serümden
Mecnûn idüben sen beni
çöllere düşürdün

mecnûn kıldın:

1. mecnûn kıldın:-dın

Gazel 75

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Deli divane etmek,
aklını yitirmesine sebep
olmak.*

Yârî âgyâra virüp Mecnûn
kıldın Rıfkıyı
İçürüp câm-ı firâk-ile niçe
zehr-ile sem

mecnûn misâli olmuşum:

1. mecnûn misâli

olmuşum:-i-muş, -(u)m

Gazel 85

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Leyla ile Mecnun
hikâyesinde Leyla'nın
aşkıyla aklı başından giden,
kara sevdaya tutulan,
aşkının ateşiyle çöllere
düşen Mecnun gibi olmak.*

Nîm-nigâhın aldı 'aklım
mest kılmış şöyle ki
Serserî Mecnûn misâli
olmuşum ben de hemân

mecnun oldum:

1. mecnun oldum:-dum

Gazel 43

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mecnun gibi
kendinden geçercesine âşık
olmak. II Delirmek.*

Bir tebessümle begim sen
eyledin ser-mest kim
'Aklımı yagmaya verdin
Mecnun oldum ey 'Ömer

mecnûna döndürdün:

1. mecnûna döndürdün:-
dün

Gazel 104

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönüldeki aşk
sebebiyle kendini
kaybetmek; delirmek,
çıldırılmak.*

Meger Leylî-sıfatsın sen
idersin 'âlemi huşyâr
Beni Mecnûna döndürdün
ciger hûn oldu gitdikçe

mecnûn-sıfat:

1. mecnûn-sıfat:

Gazel 46

Mısra: 3

*Mecnun gibi. II Leyla
ile Mecnun hikâyesinde
Leyla'ya beslediği aşkın
neticesinde aklını yitirip
çöllere düşen ve vahşi
hayvanlarla yaşamaya
başlayan Mecnun misali.*

Sen beni Mecnûn-sıfat çün
eyledin bilmem niçün
Vech-i gülşenin 'aceb
Leylâda görmüş var mıdır

2. mecnûn-sıfat:

Gazel 86

Mısra: 3

*Mecnun gibi. II Leyla
ile Mecnun hikâyesinde
Leyla'ya beslediği aşkın
neticesinde aklını yitirip
çöllere düşen ve vahşi
hayvanlarla yaşamaya
başlayan Mecnun misali.*

Bir zamân Mecnûn-sıfat
hem 'âşık-ı Leylâ iken
Şimdi n'oldu âh idersin yâri
n'etdin n'eyledin

3. mecnûn-sıfat:

Müstezad 1

Mısra: 3

*Mecnun gibi. II Leyla
ile Mecnun hikâyesinde
Leyla'ya beslediği aşkın
neticesinde aklını yitirip
çöllere düşen ve vahşi
hayvanlarla yaşamaya
başlayan Mecnun misali.*

Mecnûn-sıfat saldı beni taş-
ile taga
Ol serv ü sanevber

mecrûh edüp:

1. mecrûh edüp:-(ü)p

Gazel 82

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yaralamak, gönlünü
incitmek. II Sevgilinin
âşğın gönlünü bakışlarıyla
ve ilgisiz davranışlarıyla
yaralaması, gönlünü
incitmesi.*

Rıfkıyı mecrûh edüp
koydun firâk u gamda sen
Hicr odına yakma bârî
sinemiz demlenmesin

med ü cezr eyler:

1. med ü cezr eyler:-r

Gazel 25

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Deniz sularının
kabarıp tekrar geri
çekilmesi, gelgit.*

Rûz u şeb fikr-i hayâl-i
vuslatın gönlümde derd
Mevc-i deryâ gibi sinem
üzre eyler cezr ü med

meded:

1. meded:

Gazel 7

Mısra: 6

Yardım, şefaât.

Semâya erişir âh u figân u
zâr u feryâdım
Meded senden ki hâli pek
yamanım yâ Resûlallâh

2. meded:

Gazel 2

Mısra: 1

"Yardım et!, Yetiş!"
anlamında kullanılan söz.

Girdab-ı hicrân içinde
kalmışım yâ Rab meded
Derd için dermâna muhtâc
olmuşum yâ Rab meded

3. meded:

Gazel 2

Mısra: 2

"Yardım et!, Yetiş!"
anlamında kullanılan söz.

Girdab-ı hicrân içinde
kalmışım yâ Rab meded
Derd için dermâna muhtâc
olmuşum yâ Rab meded

4. meded:

Gazel 2

Mısra: 4

"Yardım et!, Yetiş!"
anlamında kullanılan söz.

Ben tahayyür 'âleminde
kayd u bend oldum esîr
Dâ'imâ lutfuna muhtâc
kalmışım yâ Rab meded

5. meded:

Gazel 2

Mısra: 6

"Yardım et!, Yetiş!"
anlamında kullanılan söz.

Kâ'inâtı var edensin kün
dedin oldu tamam
İkrar-ı îmânda sabit
olmuşum yâ Rab meded

6. meded:

Gazel 2

Mısra: 8

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

İstemem câh u menâsıb
zînet ü dünyayı ben
Zikr ü fikrin ile meşgûl
olmuşum yâ Rab meded

7. meded:

Gazel 2

Mısra: 10

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

Bahr-ı lütfun içre niçe
kulların âzâdedür
Ümmid-i lâ-taknatû da
olmuşum yâ Rab meded

8. meded:

Gazel 2

Mısra: 12

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

Ser-fürû etdirme yâ Rab
kula Rıfkî kulunu
Yüzümü dergâha dutup
gelmişim yâ Rab meded

9. meded:

Gazel 24

Mısra: 1

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

Oldu şâhım fürkatinle dîde-
i giryân meded
Bunca demdir eyledim çün
nâle vü efgân meded

10. meded:

Gazel 24

Mısra: 2

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

Oldu şâhım fürkatinle dîde-
i giryân meded
Bunca demdir eyledim çün
nâle vü efgân meded

11. meded:

Gazel 24

Mısra: 4

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

N'eyleyem ki çarh-ı devrân
'aksine devr eyledi
Yandı cânım 'aşk elinden
derdime dermân meded

12. meded:

Gazel 24

Mısra: 6

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

Subh u şâm fikrinle bi'llâh
bî-karâr oldu gönül
Hasretinle eyledim ben
sineyi 'üryân meded

13. meded:

Gazel 24

Mısra: 8

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

Her seherle bâg-ı gamda
hicr ile bülbül gibi
Aglayup fürkatle çaldım
nagme-i nâlân meded

14. meded:

Gazel 24

Mısra: 10

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

Derd ü gam içre sinesin çâk
çâk Rıfkî kulun
Kül gibi yakmış vücûdum
âteş-i hicrân meded

15. meded:

Gazel 26

Mısra: 2

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

Sînem üzre hançer-i bürrâmı
etdi çünki zed
Sancılıp bağrında kaldı
tûg-ı müjgâmı meded

16. meded:

Gazel 26

Mısra: 5

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

Çâresiz kâldım meded bu
hicr ü fürkat içre kim
Çâr etrâfım alupdur mihnet-
i hicrân meded

17. meded:

Gazel 26

Mısra: 6

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

Çâresiz kâldım meded bu
hicr ü fürkat içre kim
Çâr etrâfım alupdur mihnet-
i hicrân meded

18. meded:

Gazel 27

Mısra: 1

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

Düşmüşüm gam bahrına yâ
Rab meded senden meded
Çâre bulmam hâlîme yâ
Rab meded senden meded

19. **meded:**

Gazel 27

Mısra: 2

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

Düşmüşüm gam bahrına yâ
Rab meded senden meded
Çâre bulmam hâlîme yâ
Rab meded senden meded

20. **meded:**

Gazel 27

Mısra: 4

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

Evvel âhir ittikâmız sana
olmuş şühhesiz
Lutfuna bend olmuşum yâ
Râb meded senden meded

21. **meded:**

Gazel 27

Mısra: 6

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

Ol habîbin hürmet-iyçün ey
kerem-i Kirdigâr
Gönlümü mesrûr kıl yâ Rab
meded senden meded

22. **meded:**

Gazel 27

Mısra: 8

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

Dâd u feryâdım cihânı
kapladı başdan başa
Sen yetiş imdâdına yâ Rab
meded senden meded

23. **meded:**

Gazel 27

Mısra: 10

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

Hem günâhkâr 'abd-i 'âciz
Rıfkı-i bî-çâreye
Kıl 'inâyet lutf ile yâ Rab
meded senden meded

24. **meded:**

Gazel 65

Mısra: 5

"Yardım et!, Yetiş!"

anlamında kullanılan söz.

Rûz u şeb feryâd u figân
içre kaldım meded
Enis ü mûnis iken oldu
bana bu ayrılık

25. **meded:**

Gazel 27

Mısra: 1

Yardım.

Düşmüşüm gam bahrına yâ
Rab meded senden meded
Çâre bulmam hâlîme yâ
Rab meded senden meded

26. **meded:**

Gazel 27

Mısra: 2

Yardım.

Düşmüşüm gam bahrına yâ
Rab meded senden meded
Çâre bulmam hâlîme yâ
Rab meded senden meded

27. **meded:**

Gazel 27

Mısra: 4

Yardım.

Evvel âhir ittikâmız sana
olmuş şühhesiz
Lutfuna bend olmuşum yâ
Râb meded senden meded

28. **meded:**

Gazel 27

Mısra: 6

Yardım.

Ol habîbin hürmet-iyçün ey
kerem-i Kirdigâr
Gönlümü mesrûr kıl yâ Rab
meded senden meded

29. **meded:**

Gazel 27

Mısra: 8

Yardım.

Dâd u feryâdım cihânı
kapladı başdan başa
Sen yetiş imdâdına yâ Rab
meded senden meded

30. **meded:**

Gazel 27

Mısra: 10

Yardım.

Hem günâhkâr 'abd-i 'âciz
Rıfkı-i bî-çâreye
Kıl 'inâyet lutf ile yâ Rab
meded senden meded

31. **meded:**

Gazel 72

Mısra: 5

Yardım.

Bir dükenmez derde
düşdüm çâreler olmaz
meded
Çünkü 'ilâc olmadıkça ol
hakîmden çekdim el

meded kıl:

1. meded kıl:

Gazel 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***"Yardım et!, Yetiş!"**anlamında kullanılan söz.*

Ben garîk-i bahr-ı 'isyânım
meded kıl sen bana
Düşmüşüm elden ayakdan
yok dutarım yâ Resûl

2. meded kıl:

Gazel 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***"Yardım et!, Yetiş!"**anlamında kullanılan söz.*

Günâh hem-kâr-ı 'isyânım
meded kıl yâ Resûlallâh
Garîk-i bahr-ı tugyanım
meded kıl yâ Resûlallâh

3. meded kıl:

Gazel 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***"Yardım et!, Yetiş!"**anlamında kullanılan söz.*

Günâh hem-kâr-ı 'isyânım
meded kıl yâ Resûlallâh
Garîk-i bahr-ı tugyanım
meded kıl yâ Resûlallâh

4. meded kıl:

Gazel 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***"Yardım et!, Yetiş!"**anlamında kullanılan söz.*

Benim yok zerre mikdârı
günâhdan gayrı bir kârım

'Aceb pür-hâl perişanım
meded kıl yâ Resûlallâh

5. meded kıl:

Gazel 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***"Yardım et!, Yetiş!"**anlamında kullanılan söz.*

Günâhım kûh-ı Kâf olsa
degildir lutfuna nisbet
Ki şâyeste-i dermânım
meded kıl yâ Resulallâh

6. meded kıl:

Gazel 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***"Yardım et!, Yetiş!"**anlamında kullanılan söz.*

Bu 'âsî cümle ümmet kim
şefâ'at ümmidi sende
Ki nâra yanmadan cânım
meded kıl yâ Resûlallâh

7. meded kıl:

Gazel 6

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***"Yardım et!, Yetiş!"**anlamında kullanılan söz.*

Dü cihân serveri sensin
'inâyet eyle Rıfkîye
Çıkarma 'arşa efgânım
meded kıl yâ Resûlallâh

meded yokdur:

1. meded yokdur:-dur

Gazel 48

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Fayda yok, yardım
yok.*

Eyledüm ta'rif-i hâlim
kimseden yokdur meded
Rahm-ı dil-ber ger tokunsa
derdimiz sıhhatlenür

2. meded yokdur:-dur

Gazel 50

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Fayda yok, yardım**yok.*

Bir 'acâyib derde düşdüm
kimseden yokdur meded
Dergeh-i Hakka sığındım
gayriden yok çâremiz

3. meded yokdur:-dur

Gazel 75

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çare yok, fayda yok.*

Hûn bagrım pâre pâre olsa
yokdur bir meded
Eyledim nâsdan tehâşî
etmedim zârî bu dem

medhi:

1. medhi:-i

Gazel 30

Mısra: 10

Övme, yüceltme.

Eder elbette o şûh sâdıkına
mihir ü vefâ
Dilberin medhi hemân vird-
i zebân olmalıdır

2. medhinde:-i, -(n)de

Gazel 106

Mısra: 5

Övme, yüceltme.

Anın medhinde şâ'irler
bütün hayrette kalmışdır
Şeb u rûz nâr-ı hicr-ile
derûnum pür-hayâl oldu

medh edince:

1. medh edince:-ince

Gazel 82

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Övmek, övgüde
bulunmak, yüceltmek.*

Hüsn-ile agyâra kılma nîm-
nazar bir dem perî
Nîk nâmın medh edince
şi'rim kemlenmesin

medh eylemişler:

1. medh eylemişler:-miş, - ler

Gazel 83

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Övmek, övgüde
bulunmak, yüceltmek.*

Rıfkıyâ medh eylemişler
şöhret-i şânın ezel
Bâb-ı lutfundan kerem kıl
şermsârımdan sakın

medh eyleyenler:

1. medh eyleyenler:-(y)en, -ler

Gazel 37

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Övmek, övgüde
bulunmak, yüceltmek.*

Lutfunu medh eyleyenler
Rıfkıyâ çün söylemiş
Sadıkız diyü bu sözde fahr
eder merdâneler

meftûn eyledi:

1. meftûn eyledi:-di

Gazel 108

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tutulmak, âşık olmak.

Ben esîr-i zülfün oldum sen
de bir insâfa gel
Sırr-ı Hakdır ey efendim
sana meftûn eyledi

meftûn olup:

1. meftûn olup:-(u)p

Gazel 89

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül vermek,
tutulmak, âşık olmak.*

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Çün nahif meftûn olup bir
gamze-i gammâza ben

meger:

1. meger:

Gazel 92

Mısra: 6

*"Halbuki, oysaki"
anlamlarına gelen kelime.*

Cihânın zer ü simine sen
aldanma sakın ey dil
Bilürsün kim bekâsı yok
meger cânın yakandır bu

2. meger:

Gazel 104

Mısra: 3

*"Halbuki, oysaki"
anlamlarına gelen kelime.*

Meger Leylî-sıfatsın sen
idersin 'âlemi huşyâr
Beni Mecnûna döndürdün
ciger hûn oldu gitdikçe

meh:

1. mehi:-i

Gazel 15

Mısra: 5

*Ay. II Ay gibi parlak
yüzlü olan sevgili.*

Ol mehi âgûşa almak var
merâmım ey gözüm
Kalmadı kudret yedimde
korkarım eyleye mât

mehcûr olur:

1. mehcûr olur:-(u)r

Gazel 32

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Uzaklaşmak.

Rıfkı tek yansun çerâğ-ı
hüsn-i dilbere felek
Kat'-ı yed eyler cihândan
cümleden mehcûr olur

meh-i vâlâda:

1. meh-i vâlâda:-da

Gazel 46

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gökyüzündeki ay.

Kaşların mihrâb u minber
çeşm-i mestânsın begim
Tâb-ı ruhun ol meh-i vâlâda
görmüş var mıdır

meh-likâ:

1. meh-likâ:

Gazel 88

Mısra: 13

Ay gibi parlak yüzlü.

Görmedim Bagdâd içinde
sen gibi bir meh-likâ
Çâre yok mecbûrun oldum
düşmüşüm bir dâra ben

meh-pâre:**1. meh-pâre:****Gazel 103**

Mısra: 1

*Ay parçası. II Ay gibi
parlak ve güzel sevgili.*

Dil-i pür-hûnuma var mı
'aceb sen gibi meh-pâre
Hadengin zahmdan sîne
bütün olmuş durur yare

meh-pâri:**1. meh-pâriden:-den****Gazel 76**

Mısra: 1

*Yüzü ay gibi parlak
olan. II Sevgili.*

Sorma hâlim ey felek meh-
pâriden ayrılmışım
Fitne-i çeşm sâhir-i hûn-
hvâriden ayrılmışım

mekân:**1. mekândır:-dır****Gazel 92**

Mısra: 1

*Oturulan, ikamet
edilen yer.*

Oturup kasr-ı Îrânda deme
sâbit mekândır bu
Niçe bin 'âşık-ı şeydâ
göçürmüş bir cihândır bu

meksûr olur:**1. meksûr olur:-(u)r****Gazel 32**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kırılmak, incinmek.*

Dil-harâbım sanmasın kim
lutf-ile ma'mûr olur
Çarh-ı kec-rev gerdişinden
bu gönül meksûr olur

melek:**1. melek:****Gazel 107**

Mısra: 2

*Güzel yüzlü, iyi huylu
kimse. II Sevgili.*

Öyle bir cünûn-ı 'aşkım bir
cevân egler beni
Âhu gözlü bir melek kaşı
kemân egler beni

memnûn oldu:**1. memnûn oldu:-du****Gazel 104**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hoşnut kalmak, razı
olmak.*

Sana şems-i cihân dirsem
hatâ mıdır bana bilmem
Görenlerin dili birden ki
memnûn oldu gitdikçe

menfûr olur:**1. menfûr olur:-(u)r****Gazel 32**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Nefret etmek.*

Yâri agyâr-ile gördüm 'ayş
u nûş etmekdedir
Gayret-i 'aşkımla gönül
yâriden menfûr olur

merâm:**1. merâmım:-(i)m****Gazel 15**

Mısra: 5

İstek, arzu, dilek.

Ol mehi âgûşa almak var
merâmım ey göztüm
Kalmadı kudret yedimde
korkarım eyleye mât

merd:**1. merd:****Gazel 26**

Mısra: 8

Yiğit, cesur kişi.

Gam giribânım dutuban çâk
çâk etse eger
Görmezim hakkımda yazık
diyecek bir hûb merd

merdâne:**1. merdâneler:-ler****Gazel 37**

Mısra: 10

*Mert, yiğit kimse. II
Âşık.*

Lutfunu medh eyleyenler
Rıfkıyâ çün söylemiş
Sadıkız diyü bu sözde fahr
eder merdâneler

merhamet edersen:**1. merhamet edersen:-(e)r,
-se, -n****Gazel 73**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Acımak, merhamet,
şefkat göstermek.*

Bu Rıfkînin hÂline sen
edersen merhamet ey şâh

Sana Firdevs-i a'lâyı vere
Hazret-i Allâhım

merhamet kıl:

1. **merhamet kıl:**
Gazel 111
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Acımak, şefkat
göstermek.*

Merhamet kıl ben gedâyâ
hâlîme eyle nazar
Söyledikte rahm edüp
'âşîka dil bağladı

mesel:

1. **meseldir:-(dir**
Gazel 23
Mısra: 4
Atasözü.

Göz görüp sevdi gönül
uydu hevâ-yı nefsine
Çün meseldir söylenür dilde
göze olmaz yasah

meselvâr:

1. **meselvâr:**
Gazel 65
Mısra: 10
*Herkes tarafından
bilinen söz, atasözü.*

Git efendim ikbal-i dîn-ile
sag ol sen hemân
Rıfkıyım bugünkü günde
meselvâr bu ayrılık

meserret:

1. **meserret:**
Gazel 58
Mısra: 7
*Mutluluk, sevinç,
heyecan.*

Sûret-i hâlîme yokdur bir
meserret zerreveş
Ben teşekkî etmeyem mi
sen şeh-i hûbâna arz

meşgûl olmuşum:

1. **meşgûl olmuşum:-muş, -
(u)m**
Gazel 2
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Bir iş ile uğraşmak,
kendini o işe adanmak.*

İstemem câh u menâsib
zînet ü dünyayı ben
Zikr ü fikrin ile meşgûl
olmuşum yâ Rab meded

mesken:

1. **meskenim:-(i)m**
Gazel 55
Mısra: 8
Oturulacak yer, ev. II
Âşığın gönlü.

Tîg-ı gamzeler deler bağrım
başını kevnde
Dâd elinden meskenim oldu
yine pür hâr u has

mesrûr kıl:

1. **mesrûr kıl:**
Gazel 27
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevindirmek, mutlu
etmek.*

Ol habîbin hürmet-iyçün ey
kerem-i Kirdigâr
Gönlümü mesrûr kıl yâ Rab
meded senden meded

mesrûr olur:

1. **mesrûr olur:-(u)r**
Gazel 32
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Sevinmek, mutlu
olmak.*

Tâ geceler subha-dek fikrim
hayâl-i yâr-ile
Dil perişân olmuş-iken cân
niçe mesrûr olur

meşşâta:

1. **meşşâtanın:-(n)ın**
Gazel 113
Mısra: 8
Gelin süsleyen kadın.

O rübâ perçem çıkarmış zir-
i fesden nâ-gehân
Korkarım bir tel kırar
meşşâtanın ol şânesi

mest:

1. **mestim:-(i)m**
Gazel 33
Mısra: 3
Sarhoş.

Şarâb-ı nûş-ı ezelden bütün
mestim dilâ her dem
Kalup hayretde üftâde
gözüm sahbâda kalmışdır

mest eder:

1. **mest eder:-(e)r**
Gazel 13
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Kendinden geçirmek,
aklını başından almak.*

Mest eder 'uşşâkı her dem
ol senin pergâleler
Ben kulun me'yûs-ı bâde
olmama kimdir sebeb

mest kılmış:1. **mest kılmış:-muş****Gazel 5**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kendinden geçmek.*

Subh u şâm fikr ü hayâlin
mest kılmış Rıfkıyı
Gayrı yokdur dilde sensin
bûdî-kârım yâ Resûl

2. **mest kılmış:-muş****Gazel 11**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kendinden geçmek.*

Dâ'imâ fikr ü hayâlin mest
kılmış Rıfkıyı
Hâline eyle terahhüm sen
de kıl ragbet bana

3. **mest kılmış:-muş****Gazel 85**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sarhoş etmek,
kendinden geçirmek. II
Sevgilinin güzelliği
karşısında âşığın aklının
başından gitmesi,
kendinden geçmesi.*

Nîm-nigâhın aldı 'aklın
mest kılmış şöyle ki
Serserî Mecnûn misâli
olmuşum ben de hemân

mest olmuşum:1. **mest olmuşum:-muş, -
(u)m****Gazel 23**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sarhoş olmak,
kendinden geçmek.*

Görmedim gülzâr içinde
sen gibi bir gül-şâh
Bûy-ı gülden olmuşum
mest eylerim çün âh vâh

mestân:1. **mestâna:-a****Gazel 66**

Mısra: 8

*Kendinden geçmiş,
sarhoş. II Aşk sarhoşu olan
âşık.*

Nâzenîn nâzûk edâsın ey
melek-simâ perî
Ser-nigûn etdin beni hem
sen de bir mestâna bak

mestâne:1. **mestâneler:-ler****Gazel 37**

Mısra: 1

*(Sevgiliye duyulan aşk
ile) kendinden geçmiş,
aklını yitirmiş kimse. II
Âşık.*

Râh-ı 'aşkında bugün gavgâ
eder mestâneler
Hûn eder bagrını her-dem
hicr-ile dîvâneler

2. **mestânedir:-dir****Gazel 54**

Mısra: 4

*Kendinden geçmiş,
sarhoş olmuş.*

Buy-ı gülzâr-ı cânândan
gönül ser-mest-i
medhûşmuş

Bütün 'aşkın şarâbıyla
bugün mestânedir sensiz

3. **mestânedir:-dir****Gazel 102**

Mısra: 4

*Sarhoş olmuş,
kendinden geçmiş. II
Sevgilinin güzelliğinin
etkisiyle âşığın mest olup
kendinden geçmesi.*

Gören ol gonce ruhsârı olur
mu gamdan âzâd
Halâs olmak ne mümkündür
gönül mestânedir bence

4. **mestâneler:-ler****Gazel 34**

Mısra: 10

Sarhoş.

Hirmen-i vashına bir dem
râh-ı maksûd ugrasa
Rıfkı tek künc-i cihâm terk
eder mestâneler

5. **mestânemiz:-(y)iz****Gazel 51**

Mısra: 1

Sarhoş.

Râh-ı 'aşk içre bugün pür-
câm-ile mestânemiz
Devr ider sâkî elinde gûya
kim mey-hâneyiz

mestâne olmaz:1. **mestâne olmaz:-maz****Gazel 47**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sarhoş olmak,
kendinden geçmek.*

Leblerin sâfî 'asel kaymak
mıdır bilmem şeker

Bûs-ı la'lin bir gören
mestâne olmaz yâ n'eder

mestânesi olmuşum:

1. mestânesi olmuşum:-

muş, -(u)m

Gazel 113

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sarhoş olmak,
kendinden geçmek.*

Mâl u mülk ü cân u cismim
hep fedâ kıldım ana
Rıfkıyım ben derd-i 'aşkla
olmuşum mestânesi

mest-i hicr-ile:

1. mest-i hicr-ile:-(i)le

Gazel 80

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayrılık sarhoşu. II
Âşık.*

Gelmez oldu 'aynıma şimdi
cihân dil-berleri
Mest-i hicr-ile bugün humâr
ararsan işte ben

metâ':

1. metâ':

Gazel 62

Mısra: 10

Maddi, manevi varlık.

Gözle 'âdet-i ezelden 'âşık
eyler cefâ
Rıfkıyâ cevri ü cefâdan
gayrı yokdur bir metâ'

2. metâ'im:-(i)m

Gazel 73

Mısra: 6

Maddi, manevi varlık.

Sinemde gam oku birbir
dizilmişler sıra ile
Mezât-dâr-ı cünûn oldum
metâ'im gamdır ey mâhım

mevc urunca:

1. mevc urunca:-unca

Gazel 35

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dalgalanmak.

Bahr-ı 'aşkın gark ider çün
'âşık-ı şeydâları
Mevc urunca her birin
tûfâna teşbîh etdiler

mevc-i dervâ:

1. mevc-i dervâ:

Gazel 25

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Denizin dalgası.

Rûz u şeb fikr-i hayâl-i
vuslatın gönlümde derd
Mevc-i dervâ gibi sînem
üzre eyler cezr ü med

mevci kılınca:

1. mevci kılınca:-ınca

Gazel 83

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dalgalanmak.

Eşk-i çeşmim katre katre
sanki Ceyhündür giden
Cûş edüp mevci kılınca sen
humârımdan sakın

mevlâ:

1. mevlâ:

Gazel 50

Mısra: 7

Allah.

Bunca demdir çekdiğim
sitemleri Mevlâ bilür
Sîne mecrûh dil şikeste hiç
sagalmaz yâremiz

2. mevlâ:

Gazel 62

Mısra: 5

Allah.

Çekdiğim Mevlâ bilür kim
yâr elinden mihneti
Kalmadı tâb ü tûvânım
kimle edem ben nizâ'

mevlâ hatâdan hıfz ide:

1. mevlâ hatâdan hıfz

ide:-dan-e

Gazel 63

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*"Allah yanlıştan
(nazardan, uğursuzluktan)
korusun." anlamında
kullanılmıştır.*

Verd-i ahmer tek açılmış
nûr yanagın çevresi
Hıfz ide Mevlâ hatâdan
görmesün ol kara zâg

mev içüp:

1. mev içüp:-(ü)p

Gazel 79

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarap içmek.

Mey içüp agyâr ile ülfet
bana mümkün midir
Olmadım havfından hâlî
fitnekârımdır benim

mey ü mahbûb:**1. mey ü mahbûb:****Gazel 53**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Şarap ve sevgili.*

Benim tek 'âşıkın her dem
ricâsı artar eksilmez
Mey ü mahbûb için 'âşkın
nemâsı artar eksilmez

mey-hâne:**1. mey-hâneler:-ler****Gazel 37**

Mısra: 6

*Şarap içilen yer. II**Âşğın gönlü.*

Remz-ile işrâb edince bâde-
i engûrî sen
Âfitâb-ı hüsnün içre şerm
ider mey-hâneler

2. mey-hâneyiz:-(y)iz**Gazel 51**

Mısra: 2

İçki içilen yer.

Râh-ı 'âşk içre bugün pür-
câm-ile mestâneyiz
Devr ider sâkî elinde gûya
kim mey-hâneyiz

meyl etmeyem:**1. meyl etmeyem:-me, -(y)e, -m****Gazel 44**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bir kişiye sevgi
göstermek, ilgilenmek.*

Misl-i Yûsuf da olursa bir
dahı meyl etmeyem
Şems-i tâbân mâh-ı devrân
yârdan el çekdim yeter

mevl ider-idi:**1. meyl ider-idi:-(e)r, -(i)di****Gazel 22**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül vermek, sevmek.*

Sana kim meyl ider-idi söz
geçürse gönlüne
Çâresiz düşdü gönül kıl
mürüvvet câna bah

meylim vereli:**1. meylim vereli:-eli****Gazel 12**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Muhabbet beslemek,
gönül vermek.*

Ben sana meylim vereli
gamdan âzâd olmadım
Bir bakışla bagrımı hûn
eyledin sen dilrübâ

meylini virmiş:**1. meylini virmiş:-miş****Gazel 16**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim***Sevdalanmak, gönül
vermek.*

Bî-mürüvvet rahm u şefkat
eylemez ol 'âşık
Meylini agyâra virmiş küfr-
i tersânı unut

me'yûs-ı bâde olmama:**1. me'yûs-ı bâde olmama:-
ma, -ma****Gazel 13**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Üzüntüyle şarap
içmek, şaraba meyletmek.*

Mest eder 'uşşâkı her dem
ol senin pergâleler
Ben kulun me'yûs-ı bâde
olmama kimdir sebeb

mezatdâr-ı cünûn oldum:**1. mezatdâr-ı cünûn****oldum:-dum****Gazel 73**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***(Âşğın) delilik
pazarında satıcı olması.*

Sinemde gam oku birbir
dizilmişler sıra ile
Mezatdâr-ı cünûn oldum
metâ'ım gamdır ey mâhım

mi:**1. mi:****Gazel 19**

Mısra: 1

Soru eki.

Bu benim dîvâne gönlüm
şâd olup gülmez mi hiç
Geşt idüp gezse cihânı
yârini bulmaz mı hiç

2. mi:**Gazel 19**

Mısra: 4

Soru eki.

Şimdi düşdüm bahr-ı 'âşka
ey cevânım çâresi

Bunca derde bir devâyı ol
hakîm bilmez mi hiç

3. mı:

Gazel 19

Mısra: 2

Soru eki.

Bu benim dîvâne gönlüm
şâd olup gülmez mi hiç
Geşt idüp gezse cihâm
yârini bulmaz mı hiç

4. mı:

Gazel 19

Mısra: 6

Soru eki.

Gitti elden âh kim yandım
çerâğ u şem'ine
Tutuşup yandı bu sînem
çâreler olmaz mı hiç

5. mı:

Gazel 19

Mısra: 8

Soru eki.

Her seher hüsnün bağında
bûlbûl-i şeydâ gibi
Ben gibi kemter gedâlar
zâriler kılmaz mı hiç

6. mı:

Gazel 19

Mısra: 10

Soru eki.

Rıfkıyâ çünkü ezelden yazdı
levhe ol Ganî
Eylesem çokça du'âyı bir
kabûl olmaz mı hiç

mihmân ol:

1. mihmân ol:

Gazel 31

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Misafir olmak.

Tâli'im idbâra düşmüş çâre
yokdur çekmeli
Kevkeb-i bahtım togunca
bize mihmân ol da gör

mihmân ola:

1. mihmân ola:-a

Gazel 56

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Misafir olmak. II

*(Sevgilinin) âşığın
bulunduğu yere gidip kısa
süreliğine de olsa
bulunması.*

Nedendir günde agyâra
gidüp hürmet ider oldun
Bize de bir kere mihmân
ola sen bir kademler bas

mihnet:

1. mihneti:-i

Gazel 62

Mısra: 5

*Gam, keder, sıkıntı,
zorluk. II Sevgilinin âşığa
çektirdiği her türlü cefa.*

Çekdigim Mevlâ bilür kim
yâr elinden mihneti
Kalmadı tâb ü tûvânım
kimle edem ben nizâ'

mihnet bekleriz:

1. mihnet bekleriz:-r, -(i)z

Gazel 49

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gam, keder ümit
etmek. II Âşığın*

*gözyaşlarının karşılığında
gam ve keder ümit etmesi.*

Görmez oldu dideler 'aşk u
gamından râhatı
Şimdi olduk pâsbân-ı sûk
mihnet bekleriz

mihnet-i agyâriden:

1. mihnet-i agyâriden:-

(i)den

Gazel 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Rakibin (âşığa)

çektirdiği zulüm, eziyet.

Mihnet-i agyâriden hâlim
perişân olmada
Baht-ı kec-revden değil mi
dâ'imâ fûrkat bana

mihnet-i dünya:

1. mihnet-i dünya:

Gazel 18

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünyanın sıkıntısı,
dünyanın derdi.*

Bu fena-yı dehr içinde şâd u
hurrem olmadım
Mihnet-i dünya için ol
yedigin gamlar 'abes

mihnet-i hicrân:

1. mihnet-i hicrân:

Gazel 26

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılığın üzüntüsü.

Çâresiz kâldım meded bu
hier ü fûrkat içre kim

Çâr etrâfım alıpdur mihnet-
i hicrân meded

mihnet-i ref'ine:

1. **mihnet-i ref'ine:**-(i)n, -e

Gazel 84

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Derdin, sıkıntının
ortadan kaldırılması.*

Olmaya agyâr ebed kim
gamdan âzâd olalım
Mihnet-i ref'ine lâzım bâde
bir gül bir de sen

mihnetlen:

1. **mihnetlenür:**-(ü)r

Gazel 48

Mısra: 4

*Sıkıntı ve eziyet
çekmek.*

Bir cemâl-i pür-ziyânın
rahmı yok sen 'âşık
Hasretinden hâl perîşân
cism ü cân mihnetlenür

mihir ü mehi:

1. **mihir ü mehi:**-i

Gazel 112

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve ay.

Gülşen-i hüsnün gibi yok
'âşıkın seyrângehi
Şem'-i rûyun görse âdem
istememez mihir ü mehi

mihir ü vefâ eder:

1. **mihir ü vefâ eder:**-(e)r

Gazel 30

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevmek sadakat
göstermek.*

Eder elbette o şüh sâdıkına
mihir ü vefâ
Dilberin medhi hemân vird-
i zebân olmalıdır

mihir ü vefâyı:

1. **mihir ü vefâyı:**-(y)ı

Gazel 88

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgi ve dostluk.

Gönlümü aldın elimden yok
mu bir rahmın bana
N'eyledin mihir ü vefâyı işte
düşdüm zâra ben

mihirâb u minber:

1. **mihirâb u minber:**

Gazel 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mihrap ve minber. II
Mihrap kavisli ve oyuklu
şekliyle; minber ise
yüksekliğiyle sevgilinin
kaşına benzetilir.*

Kaşların mihirâb u minber
çeşm-i mestânsın begim
Tâb-ı ruhun ol meh-i vâlâda
görmüş var mıdır

mihrin hüsn-i rûvundan:

1. **mihrin hüsn-i
rûvundan:**-(n)dan

Gazel 102

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin güzel yüzü.

O mihrin hüsn-i rûyundan
cüdâ olmak muhâldir kim
Dolansın başına şem'in
yanan pervânedir bence

mîmlen:

1. **mîmlenmesin:**-me, -sin

Gazel 82

Mısra: 8

*Kötü bir şekilde
anılmaya neden olmak.*

Niçe demdir 'aşk-ile
zencîre kayd olmuş gönül
Hakk kılma defterinde
ismimiz mîmlenmesin

minnet:

1. **minnet:**

Gazel 78

Mısra: 9

Bağış, lütuf, iyilik.

Rıfkıyâ kahr-ı cihânı
çekmege minnet mi var
Nîk ü bedi birleyüp
gönlümü âbâd eyledim

minnet-i agyâra düşürme:

1. **minnet-i agyâra
düşürme:**-a-me

Gazel 54

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgiliden)
başkasının yardımına
ihtiyaç duymak, başkasına
muhtaç olmak.*

Düşürme minnet-i agyâra
bu Rıfkî sana kuldur
Ki senden özge mabûblar
ana bî-gânedir sensiz

mir'at-ı hüsnüne:

1. **mir'at-ı hüsnüne:-(ü)n,-e**

Gazel 55

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzellik aynası. II
Sevgilinin parlak ve
aydınlık yüzü.*

Mir'at-ı hüsnüne bakmış
çok beğenmiş kendini
Görmedi mislini kimse
olmamıştır dest-res

mir'at:

1. **mir'atı:-ı**

Gazel 23

Mısra: 5

Ayna.

Mir'atı eline al da bir
temâşâ it sana
Niçe 'âşıkları etdin şimdice
haste naçah

mir'at-ı hüsnün ziyâsı:

1. **mir'at-ı hüsnün ziyâsı:-sı**

Gazel 36

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) güzellik
aynasının aydınlığı,
parlaklığı.*

Mir'at-ı hüsnün ziyâsı berk
urunca 'âleme
Zühre vü Zuhul misâli mâh-
tâbı ditredir

mir'at-ı hüsnünde:

1. **mir'at-ı hüsnünde:-(ü)n,-de**

Gazel 59

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) güzellik
aynası. II Sevgilinin yüzü.*

Etdiği zulm u cefâyâ nâdim
olmuş şübhe yok
Mir'at-ı hüsnünde perdedârı
oldukda hat

misâl:

1. **misâli:-i**

Gazel 20

Mısra: 9

Benzer, gibi.

Hırka-pûş olsan n'ola Rıfkî
misâli böylece
Git tarîk-i Hakk'a bir dem
nîk ü bedden sen de geç

2. **misâli:-i**

Gazel 21

Mısra: 9

Benzer, gibi.

Bülbül-i şeydâ misâli
nagmesâz oldum yine
Rıfkıyım bi'llâh efzûn
eyledin zârım kadeh

3. **misâli:-i**

Gazel 36

Mısra: 4

Benzer, gibi.

Mir'at-ı hüsnün ziyâsı berk
urunca 'âleme
Zühre vü Zuhul misâli mâh-
tâbı ditredir

4. **misâli:-i**

Gazel 74

Mısra: 8

Benzer, gibi.

Tarz-ile bir hōş edâsı serden
aldı 'âklımı

Serserî Mecnûn misâli geşt
ü devrân ağlarım

5. **misâli:-i**

Gazel 91

Mısra: 2

Benzer, gibi.

Âteş almış çevre yanın çâr
kızarmış mâh-rû
Gonce-i handân misâli hem
açılmış mâh-rû

6. **misâli:-i**

Gazel 91

Mısra: 2

Benzer, gibi.

Âteş almış çevre yanın çâr
kızarmış mâh-rû
Gonce-i handân misâli hem
açılmış mâh-rû

7. **misâli:-i**

Gazel 91

Mısra: 10

Benzer, gibi.

Görmedi Rıfkî kulum sen
gibi ra'nâ dilberi
Gül-i nesrîn misâli hoş
açılmış mâh-rû

8. **misâl:**

Gazel 109

Mısra: 5

Benzer, gibi.

Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder misâl
'Aklımı gâret edüben târ-
mârım togrusu

misâl-i şeydâ bülbüldür:

1. **misâl-i şeydâ**

bülbüldür:-dür

Gazel 54

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gülün aşkı ile yanıp
tutuşan çılgın bülbül gibi. II
Âşık.*

Senin ol hüsn-i gülşeni
temâşâ eyleyen 'âşık
Misâl-i şeydâ bülbüldür
hemân bî-lânedir sensiz

misâlin yok:

1. misâlin yok:

Gazel 47

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Eşi benzeri olmamak,
hiçbir kimseye
benzememek.*

Bî-kusûrsun 'ind-i şâ'irde
misâlin yok begim
Âhu gözlerin gören
peymâne olmaz yâ n'eder

misl:

1. mislin:-(i)n

Gazel 10

Mısra: 7

Benzer, eş, denk.

Gelmemiş mislin cihâna bî-
bedelsin sevdiğim
N'eyleşem bilmem ne itsem
hûri vü gılmân sana

2. misl:

Gazel 51

Mısra: 4

Benzer, eş, denk.

Her demâ cevân ider
sinemde nârî dilberin
Yanmadan kılmam hazer
kim misl biz pervâneyiz

3. mislini:-(i)n, -i

Gazel 55

Mısra: 4

Benzer, eş, denk.

Mir'at-ı hüsnüne bakmış
çok beğenmiş kendini
Görmedi mislini kimse
olmamışdır dest-res

4. misli:-i

Gazel 71

Mısra: 4

Benzer, eş, denk.

Âh u zârla kalmışım üftâde
bu dem ey püser
'Andelib misli şehirler
nagme-sâzândır gönül

5. mislini:-i, -(n)i

Gazel 85

Mısra: 4

Benzer, eş, denk.

Hâl-i Hindûlar 'acebdir
ceng ider nacâg-ile
Mislini ben görmedim hâşâ
ki nev-reste hubân

6. misli:-i

Gazel 86

Mısra: 6

Benzer, eş, denk.

Rûz u şeb efgân idüp kanlar
tökersen gam değil
Misli yok bir âfet-i devrânı
n'etdin n'eyledin

7. mislin:-(i)n

Gazel 88

Mısra: 5

Benzer, eş, denk.

Gelmemiş mislin cihâna bî-
nazîrsin sevdiğim

Gonce-i nev-reste için
gelmişim gülzâre ben

8. mislin:-(i)n

Gazel 112

Mısra: 8

Benzer, eş, denk.

Kim sana akrân olurmuş
dil-berim hûrî-sıfat
Görmedim mislin cihânda
sen gibi bir eşbehi

misl-i ceyhûn:

1. misl-i ceyhûn:

Gazel 38

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ceyhun nehri gibi. II
Âşığın gözyaşlarının
Ceyhun nehri gibi coşkun
bir şekilde akması.*

Hasret-i la'l-i lebinle
dîdelerden kan gider
Misl-i Ceyhûn gibi durmaz
güyyâ 'ummân gider

2. misl-i ceyhûn:

Gazel 111

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ceyhun nehri gibi. II
Âşığın Ceyhun nehri gibi
coşkun bir şekilde akan
gözyaşları.*

Gâh dermân gâh zahmı
urmak ister sineme
Dîdelerden misl-i Ceyhûn
akdı kanlar çağladı

misl-i mecnûn:

1. misl-i mecnûn:

Gazel 40

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mecnun gibi. II
Kays'ın Leyla'nın aşkından
dolayı aklını yitirmesi,
Mecnun olması, çöllere
düşmesi, Leyla'nın aşkıyla
bağıra bağıra dolaşması
yönleriyle anılan Mecnun
gibi.*

Bâg-ı hüsnün içre şâhum
‘andelibler hû çeker
Misl-i Mecnûn ‘âşık-ı
şeydâlar aklar hû çeker

misl-i semâ' dolanur:

1. **misl-i semâ' dolanur:-**
(u)r

Gazel 62

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünyanın etrafında
dolanın gökyüzü cisimleri
gibi dolanmak, dönmek. II
Âşığın sevgiliye kavuşma
arzusu ile kararsız olup
yerinde duramaması.*

Tende cânım ârzu itmiş
hâk-i pâyn görmeye
Böyle hasretle dolanur
gönlümüz misl-i semâ'

misl-i yûsuf olursa:

1. **misl-i yûsuf olursa:-**
(u)r, -sa

Gazel 44

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yusuf gibi olmak. II
Güzellik ve iffet sahibi olan
Hz.Yusuf gibi güzel ve iffetli
olmak.*

Misl-i Yûsuf da olursa bir
dahı meyl etmeyem
Şems-i tâbân mâh-ı devrân
yârdan el çekdim yeter

mu:

1. **mu:**

Gazel 23

Mısra: 9

Soru edatı.

Hey imânsız kâfiroğlu bana
yok mu bir rahim
Kim demiş pervâne eyle
Rıfkıyı âteşde yah

2. **mûları:-lar, -ı**

Gazel 59

Mısra: 7

*Kıl, tüy. II Sevgilinin
yanağındaki ayva tüyleri.*

Birbirin ardınca gelmek
üzere ol mûları
Çevre yanın kapladı
ruhsârını bir tâze hat

3. **mûda:-da**

Gazel 33

Mısra: 1

Saç. II Sevgilinin saçı.

Hayât u nokta-i cân bir
salınmış mûda kalmışdır
Şifâ-yı sıhhatim bir sâgar-ı
memlûda kalmışdır

4. **mûlar:-lar**

Gazel 69

Mısra: 5

Saç. II Sevgilinin saçı.

Ditreşir gerdânda mûlar her
biri bir kan ider
Ben garîb dil-hasteye hem
bî-emândır perçemin

mübtelâ:

1. **mübtelâyım:-(y)ım, -**

Gazel 113

Mısra: 1

Âşık, tutkun.

Şem'-i hüsn mübtelâyım
olmuşum dîvânesi
Sevdiğimin var mı ey dil
ben gibi pervânesi

mübtelâ oldu:

1. **mübtelâ oldu:-du**

Gazel 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bağlanmak, âşık
olmak.*

Mübtelâ oldu gönül ey
gözleri mestân sana
Âteş-i hicrinde yandım
dimedim cânân sana

2. **mübtelâ oldu:-du**

Gazel 74

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tutulmak, âşık olmak.

Oldu gönül mübtelâ çün
serv-kaddın boyuna
An-ıçündür bunca müddet
sine 'üryân aklarım

mübtelâ oldum:

1. **mübtelâ oldum:-dum**

Gazel 88

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tutulmak, âşık olmak.

Gerden-i sîmine dökmüş
siyeh-i gîsûları
Şevk-ı dille mübtelâ oldum
gül-i ruhsâre ben

mücrim:**1. mücrimlere:-ler, -e****Gazel 5**

Mısra: 7

Günahkâr.

Bâb-ı lütfundan şefâ'at çün
olur mücrimlere
Redd kılma dergehinden
şermsârım yâ Resûl

mücrim-i 'âsî günahkâr:**1. mücrim-i 'âsî
günahkâr:****Gazel 5**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Günaha bulaşmış,
suçlu kimse.*

Mücrim-i 'âsî günahkâr ben
kulun üftâdeyim
Yandı cism-i nâ-tüvânım
artdı nârım yâ Resûl

müddet:**1. müddet:****Gazel 74**

Mısra: 6

Zaman, süre.

Oldu gönül mübtelâ çün
serv-kaddin boyuna
An-içündür bunca müddet
sine 'üryân aglarım

muhabbet bâdesin:**1. muhabbet bâdesin:-n****Gazel 96**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk şarabı.*

Muhabbet bâdesin bana
sunupdur mâh-ı Ken'ânım
Beni göndermek istermiş
yine İrâna mîrâna

muhabbetden âteş:**1. muhabbetden âteş:****Gazel 106**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aşkın etkisiyle
alevlenen ateş.*

Derûn-ı dilde Rıfkîn bir
âteş var muhabbetden
Ki sönmez haşre dek dâ'im
o takdîr-i Celâl oldu

muhâl:**1. muhâldir:-dir****Gazel 15**

Mısra: 3

İmkansız, olanaksız.

Nazre söylemek muhâldir
hem vazîfem yok benim
Ger begenmezsün bu şi'rim
n'eyleyem ey 'âli-zât

2. muhâldir:-dir**Gazel 102**

Mısra: 5

İmkansız, olanaksız.

O mihrin hüsn-i rûyundan
cüdâ olmak muhâldir kim
Dolansın başına şem'in
yanan pervânedir bence

muhâl oldu:**1. muhâl oldu:-du****Gazel 106**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gerçekleşmesi**mümkün olmayan, imkansız.*

Bana ol şîve vü nâzı be-her
dem hoş gelür lakin
Cemâl-i şem'ini görmek
bugünkü gün muhâl oldu

2. muhâl oldu:-du**Gazel 106**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İmkansız olmak,
olanaksız olmak.*

Bana ol şîve vü nâzı be-her
dem hoş gelür lakin
Cemâl-i şem'ini görmek
bugünkü gün muhâl oldu

muhtâc:**1. muhtâcım:-(i)m****Gazel 3**

Mısra: 1

*İhtiyaç sahibi, bir
varlığa ihtiyacı olan kimse.*

Ben günahkâr bir kulum yâ
Rabbi muhtâcım sana
Kimseden imdâd yetişmez
sen yetür imdâd bana

2. muhtâc:**Gazel 43**

Mısra: 6

*İhtiyaç sahibi, bir
varlığa ihtiyacı olan kimse.*

Bâg-ı hüsnünden zekâtı
'âşık-ı bî-çâreye
Lutfla ol ihsâna muhtâc
bende oldum ey 'Ömer

muhtâc kalmışım:

**1. muhtâc kalmışım:-mış, -
(i)m**

Gazel 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İhtiyaç duymak.*

Ben tahayyür 'âleminde
kayd u bend oldum esîr
Dâ'imâ lutfuna muhtâc
kalmışım yâ Rab meded

muhtâc-ı lokmân eyledin:

1. **muhtâc-ı lokmân**
eyledin:-dîn

Gazel 12

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kur'an'da adı geçen
hikmeti, tabipliği,
nasihatlarıyla bilinen her
derde deva olan Lokman
aleyhisselam'a ihtiyaç
duymak.*

Senden özge yâri Rıfkî
sevmesün 'âlemde hiç
Dertliyim muhtâc-ı Lokmân
eyledin sen dilrübâ

müjde-i vuslat:

1. **müjde-i vuslat:**

Gazel 64

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Sevgiliye) kavuşma
haberi.*

Müjde-i vuslat var-idi
yazdığın eş'ârîde
Okuyup şi'r tamam etdim
anladım ben harf-be-harf

müjdeler olsun:

1. **müjdeler olsun:-sun**

Gazel 94

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aşırı sevinci ifade
etmek için kullanılan kelime
grubu.*

Müjdeler olsun sana teşrîf
kıldı şâh-ı dil
Şâd-ı gönlüm oldu Rıfkî
sehhâr geldi hâtıra

mukadder ola mı:

1. **mukadder ola mı:-a, -mî**

Gazel 64

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Allah tarafından
ezelde takdir edilmek, nasip
olmak.*

Rıfkıyâ vuslat mukadder
ola mı hâfız değil
Eyledin Ahmed tebessüm
anladım ben harf-be-harf

mukavves kaşların:

1. **mukavves kaşların:-lar,
-(i)n**

Gazel 40

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Eğri, kavisli kaş. II
Sevgilinin yay gibi olan
kaşları.*

Ol mukavves kaşların
kurmuş kemânı ey püser
Tîg-ı müjgânun elinden
niçe cânlar hû çeker

mükedder:

1. **mükedder:**

Müstezad 1

Mısra: 8

Kederli, mahzun.

Dîvâne olup düşdi hele
künc-i bucaga
Derdinle mükedder

mümkün değil:

1. **mümkün değil:**

Gazel 94

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İmkansız.*

Çekdiğim cevri ü cefâyı
söylemek mümkün değil
Hicrimi efzûn eden dildâr
geldi hâtıra

mümkün midir:

1. **mümkün midir:-mî, -dir**

Gazel 79

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gerçekleşme ihtimali
olan.*

Mey içüp agyâr ile ülfet
bana mümkün midir
Olmadım havfından hâlî
fitnekârımdır benim

münâsib:

1. **münâsib:**

Gazel 95

Mısra: 2

Uygun.

Vasf-ı hâlîm 'arz-ı hâl
etmek için ol şâhıma
Yalvarup kâtibe yazdırdım
münâsib hâlîme

murâd:

1. **murâd:-(i)m**

Gazel 75

Mısra: 8

Arzu edilen şey, istek.

Ey felek çarhın elinde kime
ben şekvâ kılam
Bir murâdım üzre dönmez
dolanur her demde kem

mürde olmuş cânıma:

1. **mürde olmuş cânıma:-**
(i)m, -a

Gazel 95

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Canlılığını kaybetmiş
gönül. II Yaşama sevincini
kaybetmiş gönül.*

Okuyup kıldı tebessüm
eyledi hâtır su'âl
Sanki bahş etdi hayâtı
mürde olmuş cânıma

mürg:

1. **mürgünün:-ü, -(n)ü, -n**

Gazel 97

Mısra: 5

Kuş. II Bülbül.

'Aşk-ile nagme uran ol
mürgünün ahvâlini
Vasf ile etdim su'âl-i hâl
çok müşkillere

mürg-i dilim:

1. **mürg-i dilim:-(i)m**

Gazel 102

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül kuşu. II Âşığın
gönlü.*

Kemend-i lutfuna
bağlanmayan dîvânedir
bence
Esîr-i 'aşk olan mürg-i
dilim bî-lânedir bence

mürg-i şeydâ:

1. **mürg-i şeydâ:**

Gazel 112

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çılgın kuş. II Bülbül.

Nagmeler urdum bugün
feryâd-ile tâ geceler
Mürg-i şeydâ gibi ben
eyledim çok cehcehî

mürüvvet:

1. **mürüvvet:**

Gazel 73

Mısra: 4

*Merhamet, iyilik,
cömertlik.*

Cemâlin şem'ine yandım
gece pervâne gibi
Mürüvvet yok mudur sende
bir ihsân kıl bana şâhum

2. **mürüvvet:**

Gazel 87

Mısra: 6

*Merhamet, iyilik,
cömertlik.*

Nîm-nazarla rahm kılmaz
'âşık-ı dil-hasteye
Yok durur aslâ mürüvvet el-
amân yandım amân

mürüvvet evle:

1. **mürüvvet evle:**

Gazel 56

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin)iyilik ve
ihsanda bulunması,
merhamet etmesi, acıması.*

Yakındır çıkmaya cânım
gönül ârzû-yı hasretde

Mürüvvet hâlîme eyle hele
sen bir kademler bas

mürüvvet itmedi:

1. **mürüvvet itmedi:-me, -
di**

Gazel 41

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İnsanlık göstermek,
iyilikte bulunmak, cömert
davranmak.*

N'eyleyem insâf yokdur
hilkat-i zâtında kim
İtmedi bir kez mürüvvet
hâlîm aqlar hû çeker

mürüvvet kıl:

1. **mürüvvet kıl:**

Gazel 22

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lütuf göstermek, iyi
muamelede bulunmak.*

Sana kim meyl ider-idi söz
geçirse gönlüne
Çâresiz düştü gönül kıl
mürüvvet câna bah

mürüvvet kılmadın:

1. **mürüvvet kılmadın:-
ma, -dın**

Gazel 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İyi davranmak,
ihsanda bulunmak.*

Ey felek bilmem nedendir
bunca zulm etdin bana
Kılmadın aslâ mürüvvet
niçe kahr etdin bana

mürüvvet yok mu:**1. mürüvvet yok mu:-mu****Gazel 85**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

"Merhametin,
insanlığın yok mu?"
anlamlarında kullanılan
soru sözü.

Yok mu sende bir mürüvvet
Rıfkıya ey 'âli-şâh
Sen efendimsin begimsin
bendene kıl bir ihsân

musahhar oldu:**1. musahhar oldu:-du****Müstezad 1**

Mısra: 24

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ele geçirmek.

Âh edelim biz de hele
düşdük uzaga
Gam oldu musahhar

müserref kıl:**1. müserref kıl:****Gazel 109**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Şerefliendirmek,
onurlandırmak.*

Fürkat ü hicrin eritdi sinede
yagım benim
Teşrifinle kıl müserref bî-
karârım togrusu

müserref oldugum:**1. müserref oldugum:-dug,
-(u)m****Gazel 95**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Şeref duymak,
onurlanmak.*

Hâk-i pâyiyle müserref
oldugum demde hemân
Destine sundum 'arizim
bakdı bir dem hâlîme

mushaf-ı rûyunda:**1. mushaf-ı rûyunda:-(u)n,
-da****Gazel 59**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yüz kitabı. II
Sevgilinin yüzü.*

Çâr ebrû oldu cânân şimdi
geldi veche hat
Mushaf-ı rûyunda gördüm
tâze nev-res tâze hat

müşkil:**1. müşkil:****Gazel 65**

Mısra: 1

Çözüme

*kavuşturulması zor mesele,
zorluk.*

Âh efendim 'âşıkâ müşkil
belâdır ayrılık
Nâ-tüvân üftâdelere zehr ü
semdir ayrılık

2. müşkillere:-ler, -e**Gazel 97**

Mısra: 6

?.

'Aşk-ile nagme uran ol
mürğünün ahvâlini
Vasf ile etdim su'âl-i hâl
çok müşkillere

müstagrak olup:**1. müstagrak olup:-(u)p****Gazel 68**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Boğulmak, batmak. II
Perişan olmak.*

Müstagrak olup bu derd-ile
hem sîne-i sûzân
Hicrim yok iken sen beni
efgâna düşürdün

müştâk:**1. müştâk:****Gazel 49**

Mısra: 2

*Gönülden istemek,
şiddetle arzu etmek.*

Bunca demdir dide giryân
bâb-ı hasret bekleriz
Vuslat-ı dildâra müştâk lutf
ü himmet bekleriz

müştâk mıdır:**1. müştâk mıdır:-mı, -dır****Gazel 9**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

İstekli, gönüllü.

Âteş-i 'aşk içre Rıfkî
yanmada müştâk mıdır
Kanı ol va'd-i kerîmin kanı
ihsânın bana

müvesser ola mı:**1. müvesser ola mı:-a, -mı****Gazel 9**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Nasip olmak.

Bir hayâl-i hâma düşdü bu
gönül sevdâ ile
Çün müyesser ola mı
'âlemde ol vaslın bana

mu'allim:

1. **mu'allim:**

Gazel 41

Mısra: 5

İlim öğreten kimse.

Dersini virmiş mu'allim
kâfir etmiş büsbütün
Gelmez ol îmâna şimdi
zâlim aglar hû çeker

mu'allim hocanın kasdı:

1. **mu'allim hocanın
kasdı:**

Gazel 90

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hocanın niyeti, amacı.

Mu'allim hocanın kasdı
seni aldatmak istermiş
Amân aldanma ey cânâ
sözü belki serâb olsun

N

nacâg:

1. **nacâg-ile:-(i)le**

Gazel 85

Mısra: 3

*Küçük saplı odun
baltası.*

Hâl-i Hindûlar 'acebdır
ceng ider nacâg-ile
Mislini ben görmedim hâşâ
ki nev-reste hubân

2. **nacâga:-a**

Müstezad 1

Mısra: 1

*Küçük saplı odun
baltası. II Şekil itibarıyla
sevgilinin perçemine
benzetilmiştir.*

Perçem-i siyâh verdi 'aceb
hüsn nacâga
Ey lebleri ahmer

naçah:

1. **naçah:**

Gazel 23

Mısra: 6

Çaresiz, zavallı.

Mir'atı eline al da bir
temâşâ it sana
Niçe 'âşıkları etdin şimdice
haste naçah

na-çâr etdi:

1. **na-çâr etdi:-di**

Gazel 110

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çaresiz bırakmak.

Şîve-i refâtârı her-dem gönül
içre gizlidir
Kalmadı sabra mecâlim pek
na-çâr etdi beni

n'aceb:

1. **n'aceb:**

Gazel 64

Mısra: 5

*Şüpheli, tereddüt, hayret
bildiren soru zarfı.*

N'aceb ol rakîbi def'-i
meclis eylemişsin sen
İma vü hem işaret var
anladım ben harf-be-harf

nâ-dâna düşürdün:

1. **nâ-dâna düşürdün:-dün**

Gazel 68

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cahil olmak. II Âşığın
sevgilinin hasretiyle, ayrı
kalma acısıyla aklını
yitirmesi, delirmesi.*

Koydun yine bu Rıfkıyı
hicrânın içinde
Tard-ı kapu eyleyerek sen
beni nâ-dâna düşürdün

nâ-dâne:

1. **nâ-dânedir:-dir**

Gazel 102

Mısra: 14

*Cahil, bilgisiz. II
Halden anlamayan. II
Sevgili.*

Senin hüsn-i zekât-içün bu
Rıfkî emmek ister leb
Hayâlinle giçer günler bu
söz nâ-dânedir bence

nâdim olmuş:

1. **nâdim olmuş:-muş**

Gazel 59

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Pişman olmak,
hayıflanmak.*

Etdiği zulm u cefâyâ nâdim
olmuş şübhe yok
Mir'at-ı hüsnünde perdedârı
oldukda hat

nâ-gehân:

1. **nâ-gehân:**

Gazel 113

Mısra: 7

Birdenbire, ansızın.

O rübâ perçem çıkarmış zîr-
i fesden nâ-gehân
Korkarım bir tel kırar
meşşâtanın ol şânesi

nagme uran:

1. **nagme uran:-an**

Gazel 97

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarkı söylemek. II
Ötmek.

‘Aşk-ile nagme uran ol
mürkünün ahvâlini
Vasf ile etdim su’âl-i hâl
çok müşkillere

nagme-i feryâdına:

1. **nagme-i feryâdına:-(ı)n,**
-a

Gazel 77

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Bülbülün) gülün
hasretiyle feryat edip
inlemesiyle ortaya çıkan
nağme.

Nagme-i feryâdına cânlar
tahammül edemez
Hâlimi etdin perîşân sen
gülümsün bülbülüm

nagme-i nâlân çaldım:

1. **nagme-i nâlân çaldım:-**
dım

Gazel 24

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İnleyerek şarkılar
söylemek.

Her seherle bâğ-ı gamda
hicr ile bülbül gibi

Aglayup fûrkatle çaldım
nagme-i nâlân meded

nagmeler urdum:

1. **nagmeler urdum:-dum**

Gazel 112

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarkı söylemek.

Nagmeler urdum bugün
feryâd-ile tâ geceler
Mürgi-i şeydâ gibi ben
eyledim çok cehcehî

nagmesâz oldum:

1. **nagmesâz oldum:-dum**

Gazel 21

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şakımak, şarkı
söylemek.

Bülbül-i şeydâ misâli
nagmesâz oldum yine
Rıfkıyım bi’llâh efzûn
eyledin zârım kadeh

nagme-sâzân:

1. **nagme-sâzândır:-dır**

Gazel 71

Mısra: 4

Şakımak, şarkı
söylemek.

Âh u zârı kalmışım üftâde
bu dem ey püser
‘Andelîb misli seherler
nagme-sâzândır gönül

nahîf:

1. **nahîf:**

Gazel 89

Mısra: 10

Zayıf, güçsüz. II Âşık.

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bağrım böylece
Çün nahîf meftûn olup bir
gamze-i gammâza ben

nâ’il olur:

1. **nâ’il olur:-(u)r**

Gazel 14

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ulaşmak, kavuşmak,
erişmek.

Zülf-i yâre bend olan dil
emrine eyler şitâb
Nâ’il olur lutfuna elbet ana
olmaz ‘ıkâb

nakş kılmış:

1. **nakş kılmış:-mış**

Gazel 64

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Süslemek, nakşetmek.
II Âşığın gönlüne etki
etmek.

Pür-hünersin hıfz-ı Kur’ân
eylemişsin kâdı-zâd
Levh-i dilde nakş kılmış
anladım ben harf-be-harf

nâlân:

1. **nâlân:**

Gazel 101

Mısra: 6

İnleme.

‘Arş-ı a’lâya çıkardı dūd-ı
âhum ‘aşk-ile
Bunca efgan bunca nâlân
bunca nârım bu gece

nâlân ider:

1. nâlân ider:-(e)r

Gazel 34

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlayıp inlemek.*

Yek nazar kıldım temâşâ
 ‘âşık-ı şeydâlara
 Hâk-i pâyında ‘aceb nâlân
 ider hızlâneler

nâle:

1. nâle:

Gazel 101

Mısra: 4

İnleme, feryat.

Çeşm-i âhû şöyle yakdı kim
 çerâğ-ı hüsnüde
 Vasf olunmaz subha-dek bu
 nâle zârım bu gece

nâle vü efgân eyledim:1. nâle vü efgân eyledim:-
dim**Gazel 24**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İnleyerek feryat etme,
ağlayıp inleme.*

Oldu şâhım fûrkatınle dîde-
 i giryân meded
 Bunca demdir eyledim çün
 nâle vü efgân meded

nâle vü feryâd-res:

1. nâle vü feryâd-res:

Gazel 55

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Feryada yetişen.*

Âhu gözlü bir periye
 gönlüm olmuşdur heves

Olmadı ben tek garibin nale
 vü feryâd-res

nam:

1. nâmını:-ı, -nı

Gazel 22

Mısra: 7

Ad. II Şan, şöhret, ün.

Bilmedin kıymet ü kadrin
 zâyî’ etdin nâmını
 An-içün kan ağlarım ben
 derd ile hicrâna bah

2. nâmın:-(i)n

Gazel 35

Mısra: 6

Ad. II Şan, şöhret, ün.

Salınup refât edersin Âsaf
 u Cemşid gibi
 Söylenür dillerde nâmın
 hâna teşbîh etdiler

3. namın:-(i)n

Müstezad 1

Mısra: 11

Ad. II Şan, şöhret, ün.

Nik eyle namın böylece sen
 atma ayaga
 Sînesi mermer

nâmdâr etdi:

1. nâmdâr etdi:-di

Gazel 110

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ün kazandırmak,
şöhretlendirmek.*

Halk olunmuş nûr-ı Hakdan
 cism-i pâkün ey perî
 Rıfkı der ki nâr-ı ‘aşkın
 nâmdâr etdi beni

nâ-merd-i cihâna:

1. nâ-merd-i cihâna:-a

Gazel 31

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Alçak dünya.*

Bir zamân ‘ankâlara baş
 egmez-idi bu gönül
 Şimdi nâ-merd-i cihâna kul
 u kurbân ol da gör

nâr:

1. nârım:-(i)m

Gazel 5

Mısra: 4

*Hz. Muhammed'e
duyulan sevgi, aşk ateşi.*

Mücrim-i ‘âsî günahkâr ben
 kulun üftâdeyim
 Yandı cism-i nâ-tüvânım
 arttı nârım yâ Resûl

2. nâra:-a

Gazel 6

Mısra: 8

Ateş, cehennem ateşi.

Bu ‘âsî cümle ümmet kim
 şefâ’at ümmidi sende
 Ki nâra yanmadan cânım
 meded kıl yâ Resûlallâh

3. nâra:-a

Gazel 7

Mısra: 2

Ateş. II Aşk ateşi.

Çıkardım evc-i a‘lâya
 figânım yâ Resûlallâh
 Tutuşmuşdur sinem nâra ki
 cânım yâ Resûlallâh

4. nâra:-a

Gazel 41

Mısra: 10

Ateş. II Aşk ateşi.

Niçe bir teklîf kıldım gûş
virmez sözüme
Rıfkı der yandım bu nâra
gönlüm aglar hû çeker

5. nâr-ile:-ile

Gazel 48

Mısra: 2

Ateş. II Aşk ateşi.

Âşık-ı sâdık olanlar 'aşk-ile
şöhretlenür
Râh-ı mahbûb içre her dem
nâr-ile ülfetlenür

6. nârım:-(ı)m

Gazel 101

Mısra: 6

Ateş. II Aşk ateşi.

'Arş-ı a'lâya çıkardı dūd-ı
âhım 'aşk-ile
Bunca efgan bunca nâlân
bunca nârım bu gece

nâra düşen:

1. nâra düşen:-en

Gazel 53

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ateşe düşmek. II Aşk
ateşine düşmek.*

Niçe ta'rif idem ben kim
cemâl-i şevkına yandım
Bu Rıfkı tek düşen nâra
nidâsı artar eksilmez

nâr-ı büryândır:

1. nâr-ı büryândır:-dır

Gazel 71

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yakan, kavuran ateş.*

Tâ ezelden nâr-ı 'aşkın
bagrımı hûn eylemiştir
Rûz u şeb fikrinle bu dem
nâr-ı büryândır gönül

nâr-ı fûrkatle:

1. nâr-ı fûrkatle:-le

Gazel 99

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ayrılık ateşi. II*

*Sevgiliden ayrı kalan âşığın
yüreğindeki ayrılık acısı.*

Rûz u şeb devrân içinde âh
idersem kime ne
Nâr-ı fûrkatle bu bagrım
hûn edersem kime ne

nâr-ı hâsret:

1. nâr-ı hâsret:

Gazel 109

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hasret ateşi. II*

*Sevgiliye duyulan özlem
nedeniyle âşığın gönlüne
düşen ateş.*

Âh efendim nâr-ı hâsret tâb-
âver koymadı
Gitdi elden ihtiyârım cümle
varım togrusu

nâr-ı hicrândır:

1. nâr-ı hicrândır:-dır

Gazel 71

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ayrılık ateşi. II*

*Sevgiliden ayrı kalan âşığın
gönlündeki ateş.*

Âh efendim hasretinle nâr-ı
hicrândır gönül
Hem firâk-ı vuslatınla dîde
giryândır gönül

nâr-ı hicr-ile:

1. nâr-ı hicr-ile:-(i)le

Gazel 106

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ayrılık ateşi. II*

*Sevgiliden ayrı kalmanın
etkisiyle âşığın gönlünü
ateşe veren ayrılık ateşi.*

Anın medhinde şâ'irler
bütün hayretde kalmışdır
Şeb u rûz nâr-ı hicr-ile
derûnum pür-hayâl oldu

nâr-ı hicrinle:

1. nâr-ı hicrinle:-(i)n, -le

Gazel 90

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ayrılık ateşi. II*

*Sevgiliden ayrı kalmanın
etkisiyle âşığın gönlünü
yakan ayrılık ateşi.*

Şeb u rûz nâr-ı hicrinle
geçer 'ömrüm olur âhir
Niçe demler bu âteşde dil ü
câna 'azâb olsun

nâr-ı sevdâdan:

1. nâr-ı sevdâdan:-dan

Gazel 70

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aşk ateşi. II Sevgiliye
duyulan muhabbetten*

*dolayı âşığın gönlünde
yanan aşk ateşi.*

Fürkat ü hicrin dem-â-dem
bagrımı hûn eylemiş
Nâr-ı sevdâdan cihâmı başa
dar etdi gönül

nâr-ı 'aşk-ile:

1. nâr-ı 'aşk-ile:-(i)le

Gazel 111

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk ateşi. II Âşığın
gönlünde alevlenen, acı
veren ateş.*

Hasretinden dil-rübânın
gönlü 'âşık ağladı
Nâr-ı 'aşk-ile sinenin sad-
hezârân tagladı

nâr-ı 'aşkın:

1. nâr-ı 'aşkın:-(i)n

Gazel 71

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk ateşi. II Âşığın
gönlünde alevlenen, acı
veren ateş.*

Tâ ezelden nâr-ı 'aşkın
bagrımı hûn eylemiştir
Rûz u şeb fikrinle bu dem
nâr-ı büryândır gönül

2. nâr-ı 'aşkın:-(i)n

Gazel 108

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk ateşi. II Âşığın
gönlünde alevlenen, acı
veren ateş.*

Âh efendim nâr-ı 'aşkın
beni mecnûn eyledi
Dil-şikeste tâli' i kem kalbi
mahzûn eyledi

3. nâr-ı 'aşkın:-(i)n

Gazel 110

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk ateşi. II Âşığın
gönlünde alevlenen, acı
veren ateş.*

Halk olunmuş nûr-ı Hakdan
cism-i pâkûn ey perî
Rıfkı der ki nâr-ı 'aşkın
nâmdâr etdi beni

4. nâr-ı 'aşkın:-(i)n

Gazel 60

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk ateşi. II Âşığın
gönlünde alevlenen, âşığın
gönlünü yakan, acı veren
ateş.*

Âh efendim nâr-ı 'aşkın
yandırır cânım hâfız
Derdine olmaz tahammül
n'eylesün cânım hâfız

nâr-ı 'aşkında:

1. nâr-ı 'aşkında:-(i)n, -da

Gazel 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk ateşi, gönlünde
alevlenen ateş.*

Nâr-ı 'aşkında begim burc-ı
hisârım pür-harâb
Kalmadı sabra kararım yok
mu bir rahmün bana

nâr-ı 'aşkından:

1. nâr-ı 'aşkından:-(i)n, -dan

Gazel 63

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk ateşi. II Âşığın
gönlünde alevlenen, acı
veren ateş.*

Nâr-ı 'aşkından sinemde
eriyüp kalmadı yağ
Subha-dek yanar bu cânım
sanki mânend-i çerâğ

2. nâr-ı 'aşkından:-(i)n, -dan

Gazel 105

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk ateşi. II Âşığın
gönlünde alevlenen, âşığın
gönlünü yakan, acı veren
ateş.*

Gözlerin âhû gibi yakdı
cihânı ser-te-ser
Nâr-ı 'aşkından bu Rıfkî
çıkıdı kûh u şâhika

nâs:

1. nâsdan:-dan

Gazel 75

Mısra: 6

İnsanlar.

Hûn bagrım pâre pâre olsa
yokdur bir meded
Eyledim nâsdan tehâşî
etmedim zârî bu dem

2. nâs:

Gazel 96

Mısra: 10

Halk, insan.

Gönül mülkün harâb etdi bu
Rıfkı yine ey şâhım
Bu nâs içre hele şimdi olur
destâne mestane

nâ-tüvân:

1. nâ-tüvân:

Gazel 65

Mısra: 2

Güçsüz, aciz, çaresiz.

Âh efendim 'âşık müşkil
belâdır ayrılık
Nâ-tüvân üftâdelere zehr ü
semdir ayrılık

nâz u istignâ ider:

1. nâz u istignâ ider:-(e)r

Gazel 41

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nazlanmak ve
umursamaz tavır takınmak.*

Nâz u istignâ ider çün 'âşık-
ı bî-çâreye
Bâr-ı 'âşka yok tahammül
cânım aklar hû çeker

2. nâz u istignâ ider:-(e)r

Gazel 93

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nazlanmak ve
umursamamak, ilgisiz
davranmak.*

Nâz u istignâ ider ol 'âşık-ı
şeydâsına
Eylediği dil-rübânın şive ü
nâzına hû

nazar etme:

1. nazar etme:-me

Gazel 101

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak.

Sen hakâretle bana etme
nazar ey dil-rübâ
Bi'llahi çeşm-i siyâhdan bi-
karârım bu gece

nazar eyle:

1. nazar eyle:

Gazel 111

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak.

Merhamet kıl ben gedâya
hâlime eyle nazar
Söyledikde rahm edüp
'âşık dil bağladı

nazar itmez:

1. nazar itmez:-mez

Gazel 62

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bakmak, ilgilenmek. II
Merhamet etmek, iyi
muamelede bulunmak.*

Bî-mürüvvetdir rakîbden
gaynya itmez nazar
Ey gönül ol dilber-i ra'nâya
sen et elvedâ'

nazar kıldım:

1. nazar kıldım:-dım

Gazel 34

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak.

Yek nazar kıldım temâşâ
'âşık-ı şeydâlara
Hâk-i pâyında 'aceb nâlân
ider hızlâneler

nazar kılmazsın:

**1. nazar kılmazsın:-maz, -
sın**

Gazel 104

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bakmak, bakış atmak.
II Sevgilinin baştan
çıkaran, etkileyici, süzgün
bakışla bakması.*

Niçün sen nîm-nigâhınla
nazar kılmazsın ey dil-ber
Hal-i 'âşıkların ben tek
diger-gün oldu gitdikçe

nazar kılsun:

1. nazar kılsun:-sun

Gazel 34

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak.

Âsitan-ı lutfun içre 'âşık-ı
şeydâların
İstemezler bir nazar kılsun
sana bî-gâneler

nazargâh eyledim:

1. nazargâh eyledim:-dim

Gazel 56

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gözlemek, bakmak.

Nazargâh eyledim râhın çi
çokdan ey perî peyker
Kerem lutf u 'inâyette gelüp
sen bir kademler bas

nâzenîn nâzûk:**1. nâzenîn nâzûk:****Gazel 66**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İnce yapılı, narin,
zarif. II Sevgili.*

Nâzenîn nâzûk edâsın ey
melek-simâ perî
Ser-nigûn etdin beni hem
sen de bir mestâna bak

nâz-ı dil-berden:**1. nâz-ı dil-berden:-den****Gazel 29**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin edalı, cilveli
tavrı.*

‘Âşıkâ yokdur cihânda nâz-
ı dil-berden lezîz
N’eylesün kand u nebâtı
la’l-i leb andan lezîz

nâzlı cânân:**1. nâzlı cânân:****Gazel 79**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kendini ağırdan satan,
âşığa kolay kolay yüz
vermeyen, nazlı sevgili.*

Ta’ne-i agyâriden havf
etmedim etmem yine
Sevdiğim ol nâzlı cânân
yâr-gârımdır benim

nâzlı cânânı:**1. nâzlı cânânı:-ı****Gazel 16**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cilveli, edalı sevgili.*

Ey gönül yâr olmayan ol
nâzlı cânânı unut
Hüsnüne magrûr olan bir
dâne hûbâmı unut

nâzlı yârimden:**1. nâzlı yârimden:-(i)m, -
den****Gazel 8**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Cilveli, edalı sevgili.*

Çün cüdâ etdin beni sen
nâzlı yârimden benim
Rahm kılmam diyü gitdin
hem cevâb etdin bana

nazre söylemek:**1. nazre söylemek:-mek****Gazel 15**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bir manzum esere
başka şairler tarafından
benzer uyak ve ölçüyle
şiiirler yazılması.*

Nazre söylemek muhâldir
hem vazîfem yok benim
Ger begenmezsen bu şi’rim
n’eyleyem ey ‘âli-zât

ne:**1. nedür:-dür****Gazel 32**

Mısra: 5

Nedir?.

Dehr içinde bilmezem yâ
Rab bu hicrân nedür

Zerrece lutfun görenler
Hüsrev ü Temûr olur

2. ne:**Gazel 81**

Mısra: 7

Nedir?.

Der-âgûş eyledin tîr ü
kemânın kasdı ne
Şân için sayd etmege şikâr
ararsan işte ben

ne dürlü:**1. ne dürlü:****Gazel 90**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Her türlü.*

Ne dürlü şiveler sen de
alursun ‘âşıkın âhı
Ko ‘aşkından bütün şâ’ir
üfürsün ney rebâb olsun

ne edeyim:**1. ne edeyim:-e, -(y)im****Gazel 42**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*"Ne yapayım?"
anlamında kullanılan
çaresizlik belirten kelime.*

Âh ne edeyim sözüme gûş
vermedi gönlüm
‘Ankâ-sıfat dilber-i ra’nâ
bizi kemler

ne haddüm:**1. ne haddüm:****Gazel 4**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Hakkı olmamak.*

Şânına lâyıık ne haddüm
zerreveş vasfın edem
Dû cihânda pâdişâhsın
cümleye yâ Mustafâ

ne hâl oldu:**1. ne hâl oldu:-du****Gazel 106****Mısra: 2****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

"Ne oldu?" anlamında
kullanılan soru ifadesi.

Düşelden gönlümüz 'aşka
ara yirde makâl oldu
Bana ta'n eyleyen agyâr
sorar sana ne hâl oldu

ne idi:**1. ne idi:-(i)di****Müstezad 1****Mısra: 5****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

Bazı kelimelerle
kullanıldığında kelimenin
anlamına göre *şaşma*,
yakınma, *memnuniyet*,
beğenme ve *takdir* ifade
eden kelime. II Şaşkınlık
ifade edilmiştir.

'Aşkın ne idi бүkdü belim
haylice demdir
Soramadın hâli

ne itsem:**1. ne itsem:-se, -m****Gazel 10****Mısra: 8****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

Ne edeceğini
bilememek, çaresiz kalmak.

Gelmemiş mislin cihâna bî-
bedelsin sevdiğim
N'eyleşem bilmem ne itsem
hûri vü gılmân sana

ne lâzım:**1. ne lâzım:****Gazel 28****Mısra: 8****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

"Lazım değil,
gerekmez" anlamında
kullanılan ifade.

Gerçi afzânına gıpta
etmedesin dâ'imâ
Devlet-i Dârâ ne lâzım
sihhat-i cândır lezîz

ne minnetdir:**1. ne minnetdir:-dir****Gazel 103****Mısra: 12****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

"Lazım değil,
gerekmez." anlamlarında
kullanılan kelime.

Hayât-ı câvidâmı n'eylerem
dünyâda sensiz ben
Sana kurbân olur Rıfkî ne
minnetdir o agyâre

ne mümkün:**1. ne mümkün:****Gazel 38****Mısra: 3****Kelime Tipi: Kalıp****İfade***Mümkün değil.*

Şiddet-i nâra ne mümkün
sabr ede 'âşıkların
Derd ü 'aşkıdan semâyâ
âh-ile efgân gider

ne mümkündür:**1. ne mümkündür:-dir****Gazel 102****Mısra: 4****Kelime Tipi: Kalıp****İfade***Mümkün değil.*

Gören ol gonce ruhsârı olur
mu gamdan âzâd
Halâs olmak ne mümkündür
gönül mestânedir bence

necât:**1. necât:****Gazel 15****Mısra: 8**

*Tehlikeli bir durumdan
kurtulmak.*

Nîm-nigâhla kasd idince
câna bir kez hışm-ile
Turmayup çıkmayı ister
n'eyleşün bir dem necât

n'ed:**1. n'eder:-(e)r****Gazel 47****Mısra: 1**

*"Ne yapar, ne eder?"
anlamında kullanılan soru
sözü.*

Vech-i gülşenin gören
dîvâne olmaz yâ n'eder
Kâmet-i servin gören
rindâne olmaz yâ n'eder

2. n'eder:-(e)r**Gazel 47****Mısra: 2**

*"Ne yapar, ne eder?"
anlamında kullanılan soru
sözü.*

Vech-i gülşenin gören
dîvâne olmaz yâ n'eder
Kâmet-i servin gören
rindâne olmaz yâ n'eder

3. n'eder:-(e)r

Gazel 47

Mısra: 4

"Ne yapar, ne eder?"

anlamında kullanılan soru
sözü.

Bî-kusûrsun 'ind-i şâ'irde
misâlin yok begim
Âhu gözlerin gören
peymâne olmaz yâ n'eder

4. n'eder:-(e)r

Gazel 47

Mısra: 6

"Ne yapar, ne eder?"

anlamında kullanılan soru
sözü.

Şu'le-i tâb-ı cemâlin
yandırır çün 'âlemi
Pertev-i nârin gören
pervâne olmaz yâ n'eder

5. n'eder:-(e)r

Gazel 47

Mısra: 8

"Ne yapar, ne eder?"

anlamında kullanılan soru
sözü.

Leblerin sâfî 'asel kaymak
mıdır bilmem şeker
Bûs-ı la'lin bir gören
mestâne olmaz yâ n'eder

6. n'eder:-(e)r

Gazel 47

Mısra: 10

"Ne yapar, ne eder?"

anlamında kullanılan soru
sözü.

Hâk-i pâ-y-ı 'izzetinden sen
beni redd eyleme
Rıfkının hüznü gören bi-
gâne olmaz yâ n'eder

nedin:

1. nedendir:-dir

Gazel 8

Mısra: 1

"Niçin, hangi
sebepten?" anlamında
kullanılan soru cümlesi.

Ey felek bilmem nedendir
bunca zulm etdin bana
Kılmanın aslâ mürüvvet
niçe kahr etdin bana

2. nedendir:-dir

Gazel 56

Mısra: 7

"Niçin, hangi
sebepten" anlamında
kullanılan soru sözü.

Nedendir günde agyâra
gidüp hürmet ider oldun
Bize de bir kere mihmân
ola sen bir kademler bas

nedir:

1. nedir:

Gazel 51

Mısra: 7

"Nasıldır?"
anlamında kullanılan soru
zamiri.

Olmuşum bir derd esîri
kimse bilmez hâl nedir
Fehm olunmaz hem
bilinmez böyle bir
dîvâneyiz

2. nedir:

Gazel 103

Mısra: 4

Nedendir?.

Esîr ü kayd iden beni yine
zülf-i siyâhındır
Nedir kayd u giriftâre
bulamam ey gönül çâre

nedür:

1. nedür:

Gazel 79

Mısra: 7

"Nasıl bir şeydir"
anlamında kullanılan soru
zamiri.

Sende ey zâhid nedür bunca
ta'annüd bilmedim
Görmedin mi hüsn-i yâri
şu'ledârımdır benim

nefes:

1. nefesle:-le

Gazel 12

Mısra: 5

Okuyup üfleme,
büyüleme.

Yek nefesle 'âşkın gönlünü
aldın âl ile
Kim bilür ki niçe efsûn
eyledin sen dîrübâ

nef'ini görmemiş:

1. nef'ini görmemiş:-me, -
miş

Gazel 18

Mısra: 8

Kelime Tipi: Kalıp

îfade

Fayda görmek, yararlı
olmak.

Yok vefâsı ger olursa hân u
sultân 'âleme
Görmemiş nef'ini kimse
dökdüğü demler 'abes

nefs:

1. **nefsine:-i, -ne**

Gazel 22

Mısra: 10

*İnsanın kötü,
beğenilmeyen davranışları,
şeytanca huyları.*

Görmedi Rıfkı senin tek
terk-i nâmûs eyleyen
Nefsine rahm itmedin ki
ben diyem giryâna bah

nem ü dîdem:

1. **nem ü dîdem:-m**

Gazel 90

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gözyaşı. II Aşığı
gözlerinden akan yaşlar.*

Ben kimim ki sana mecbûr
olmaya verdüm gönül
Karışsun Nîl ü Ceyhûna
nem ü dîdem habâb olsun

nemle:

1. **nemler:-r**

Gazel 42

Mısra: 10

*Nemlenmek, ıslanmak.
II Gözyaşı dökmek.*

Rıfkı yine bir Ermeni dil-
berine vermiş
Gönlünü bütün âh ederek
dîdesi nemler

nemlen:

1. **nemlenmesin:-me, -sin**

Gazel 82

Mısra: 1

*Islanmak. II Gözyaşı
dökmek.*

Hasret-i la'l-i lebinle
dîdemiz nemlenmesin
Âh u giryân etmeyince
gönlümüz gamlanmasın

nerdübân:

1. **nerdübândır:-dır**

Gazel 92

Mısra: 4

Merdiven.

Çıkınca taht-ı zerrîne gurûr
etme ana kim sen
Ki bi'llâhi çıkan inmiş eyi
bil nerdübândır bu

neş'e virürdü:

1. **neş'e virürdü:-(ü)r, -dü**

Gazel 11

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevindirmek, mutlu
etmek, keyiflendirmek.*

Sâkiyâ câm-ı mey-i
gülünden elden koma kim
Devr-ile neş'e virürdü pür
kadeh 'işret bana

neşr oldu:

1. **neşr oldu:-du**

Gazel 62

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dağıtmak, yaymak.

Rûy-ı hüsnün 'âlem içre
buldu kadr-i irtifâ'
Zulmeti ref' etdi birden bize
neşr oldu şu'â'

n'etdin n'eyledin:

1. **n'etdin n'eyledin:-din**

Gazel 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*"Ne yaptın, ne ettin?"
anlamlarında kullanılan
soru sözü.*

Ey gönül ol dilber-i ra'nâyı
n'etdin n'eyledin
Serv ü 'ar'ar kâmet-i bâlâyı
n'etdin n'eyledin

2. **n'etdin n'eyledin:-din**

Gazel 86

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*"Ne yaptın, ne ettin?"
anlamlarında kullanılan
soru sözü.*

Bir zamân Mecnûn-sıfat
hem 'âşık-ı Leylâ iken
Şimdi n'oldu âh idersin yârı
n'etdin n'eyledin

3. **n'etdin n'eyledin:-din**

Gazel 86

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*"Ne yaptın, ne ettin?"
anlamlarında kullanılan
soru sözü.*

Rûz u şeb efgân idüp kanlar
tökersen gam degil
Misli yok bir âfet-i devrânı
n'etdin n'eyledin

4. **n'etdin n'eyledin:-din**

Gazel 86

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*"Ne yaptın, ne ettin?"
anlamlarında kullanılan
soru sözü.*

Ey gönül ol dilber-i ra'nâyı
n'etdin n'eyledin
Serv ü 'ar'ar kâmet-i bâlâyı
n'etdin n'eyledin

5. n'etdin n'eyledin:-*din*

Gazel 86

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

"Ne yaptın, ne ettin?"

*anlamlarında kullanılan
soru sözü.*

Hasretinden gün-be-gün
artar figânım dâ'imâ
Cân tahammül eylemez
cânânı n'etdin n'eyledin

6. n'etdin n'eyledin:-*din*

Gazel 86

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

"Ne yaptın, ne ettin?"

*anlamlarında kullanılan
soru sözü.*

'Ömrüm oldukça yanarım
âteş içre ben Halîl
Sen de bilmem bu garîb
Rıfkıyı n'etdin n'eyledin

nevbet bekleriz:

1. nevbet bekleriz:-*r, -(i)z*

Gazel 49

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Feleğin getireceği
olumlu ya da olumsuz
olayların meydana
gelmesini beklemek.*

Rıfkıyâ gûşe-nişîn olmak
gerekdir cümleden
Çarh-ı devrân döndüğünde
biz de nevbet bekleriz

nev-cüvân:

1. nev-cüvânım:-*(i)m*

Gazel 9

Mısra: 1

Taze, genç.

Yakma cismim nev-
cüvânım yok mu insâfın
bana
Perde-i nâmûsumu ref' it
dedi hicrin bana

nev-reste:

1. nev-reste:

Gazel 85

Mısra: 4

*Yeni yetişmiş, genç. II
Sevgili.*

Hâl-i Hindûlar 'acebdir
ceng ider nacâg-ile
Mislini ben görmedim hâşâ
ki nev-reste hubân

nev:

1. nev:

Gazel 90

Mısra: 8

*Kamıştan yapılan
üflemler çalgı aleti.*

Ne dürlü şîveler sen de
alursun 'aşkın âhı
Ko 'aşkıdan bütün şâ'ir
üfürsün ney rebâb olsun

nevle:

1. neylesün:-*sün*

Gazel 23

Mısra: 7

*"Ne yapsın, ne etsin?"
anlamında çaresizlik
bildiren soru sözü.*

Neylesün bu bî-nevâlar
sözüne bakmaz gönül

Sen de insâf eyle bârî
anların hâline bah

n'evle:

1. n'eylesem:-*se, -m*

Gazel 10

Mısra: 8

"Ne yapsam"

*anlamında kullanılan
çaresizlik bildiren kelime.*

Gelmemiş mislin cihâna bî-
bedelsin sevdiğim
N'eylesem bilmem ne itsem
hûri vü gılmân sana

2. n'eyleyem:-*(y)e, -m*

Gazel 10

Mısra: 4

"Ne yapayım?"

*anlamında kullanılan
çaresizlik belirten kelime.*

Hasretinde hûn bagrım yâre
yâre oldu hep
N'eyleyem mecbûrun
oldum ey meh-i tâbân sana

3. n'eyleyem:-*(y)e, -m*

Gazel 15

Mısra: 4

"Ne yapayım?"

*anlamında kullanılan
çaresizlik belirten kelime.*

Nazre söylemek muhâldir
hem vazîfem yok benim
Ger beğenmezsen bu şî'rim
n'eyleyem ey 'âli-zât

4. n'eyleyem:-*(y)e, -m*

Gazel 24

Mısra: 3

"Ne yapayım?"

*anlamında kullanılan
çaresizlik belirten kelime.*

N'eyleyem ki çarh-ı devrân
 'aksine devr eyledi
 Yandı cânım 'aşk elinden
 derdime dermân meded

5. n'eyleyeyim:-(y)e, -(y)im

Gazel 25

Mısra: 10

"Ne yapayım?"

anlamında kullanılan
 çaresizlik belirten kelime.

Âteş-i hicr ü firâkın yakdı
 benden Rıfkıyı
 Cân fedâ kıldım efendim
 n'eyleyeyim nîk ü bed

6. n'eyleyem:-(y)e, -m

Gazel 41

Mısra: 3

"Ne yapayım?"

anlamında kullanılan
 çaresizlik belirten kelime.

N'eyleyem insâf yokdur
 hilkat-i zâtında kim
 İtmedi bir kez mürüvvet
 hâlim aglar hû çeker

7. n'eyleyem:-(y)e, -m

Gazel 88

Mısra: 16

"Ne yapayım?"

anlamında kullanılan
 çaresizlik belirten kelime.

Niçeler Rıfkî gibi yâr
 olmamı ârzû eder
 Bende oldum n'eyleyem
 'ankâ gönüllü yâre ben

8. n'eyleyim:-(y)im

Gazel 93

Mısra: 7

"Ne yapayım?"

anlamında kullanılan
 çaresizlik belirten kelime.

Rûz u şeb feryâda düşdüm
 âh kim ben n'eyleyim
 Âteş-i 'aşk içre yandım
 eyledim bu cânâ hû

9. n'eylesün:-sün

Gazel 15

Mısra: 8

"Ne yapsın, ne etsin?"

anlamında kullanılan,
 çaresizlik bildiren soru
 sözü.

Nîm-nigâhla kasd idince
 cânâ bir kez hışm-ile
 Turmayup çıkmayı ister
 n'eylesün bir dem necât

10. n'eylesün:-sün

Gazel 60

Mısra: 2

"Ne yapsın, ne etsin?"

anlamında kullanılan,
 çaresizlik bildiren soru
 sözü.

Âh efendim nâr-ı 'aşkın
 yandırır cânım hâfız
 Derdine olmaz tahammül
 n'eylesün cânım hâfız

11. n'eyledim:-dim

Gazel 80

Mısra: 7

"Ne yaptım, ne ettim?"

anlamlarında kullanılan
 soru sözü.

N'eyledim bu dehre bilmem
 şâd kılmaz gönlümü
 Çarhiden şekvâ iden züvvâr
 ararsan işte ben

12. n'eyledin:-din

Gazel 88

Mısra: 8

"Ne yaptın?"

anlamında kullanılan
 kelime.

Gönlümü aldın elimden yok
 mu bir rahmın bana
 N'eyledin mihr ü vefâyı işte
 düşdüm zâra ben

13. n'eylerem:-r, -(e)m

Gazel 103

Mısra: 11

"Ne yaparım, ne
 ederim?" anlamlarında
 çaresizlik bildiren soru
 sözü.

Hayât-ı câvidânı n'eylerem
 dünyâda sensiz ben
 Sana kurbân olur Rıfkî ne
 minnetdir o agyâre

14. n'eylesün:-sün

Gazel 29

Mısra: 2

"Ne yapsın?"

anlamında kullanılan soru
 sözü. II "Lazım değil,
 gerekmez" anlamında
 kullanılmıştır.

'Âşıka yokdur cihânda nâz-
 ı dil-berden lezîz
 N'eylesün kand u nebâtı
 la'l-i leb andan lezîz

15. n'eylesün:-sün

Gazel 30

Mısra: 6

"Ne yapsın?"

anlamında kullanılan soru
 sözü. II "Lazım değil,
 gerekmez" anlamında
 kullanılmıştır.

Bezl-i cân etmelidir râh-ı
 'aşkında olan
 N'eylesün mâl ü menâl
 terk-i cihân olmalıdır

16. n'eylerim:-r, -(i)m

Gazel 84

Mısra: 3

"Ne yapsın?"

anlamında kullanılan soru
sözü. II "Lazım değil,
gerekmez" anlamında
kullanılmıştır.

İstemem sensiz cihâm câh u
mansıb n'eylerim
Zînet-i dünyâyâ lâzım bâde
bir gül bir de sen

17. n'eylesün:-sün

Gazel 100

Mısra: 9

"Ne yapsın?"

anlamında kullanılan soru
sözü. II "Lazım değil,
gerekmez" anlamında
kullanılmıştır.

Rıfkıyâ 'âlemde sensin
gâyri yâri n'eylesün
Âh kim yandım elinden bî-
mecâl oldum yine

18. n'eylesün:-sün

Gazel 107

Mısra: 5

"Ne yapsın?"

anlamında kullanılan soru
sözü. II "Lazım değil,
gerekmez" anlamında
kullanılmıştır.

N'eylesün âb-ı hayâtı teşne-
dil vuslatına
Höş ider sinemde 'aşkın
gümân egler beni

19. n'eyler:-r

Gazel 110

Mısra: 5

"Ne yapsın?"

anlamında kullanılan soru
sözü. II "Lazım değil,

gerekmez" anlamında
kullanılmıştır.

Senden özge yâri n'eyler bu
dil-i dîvâne kim
Gece gündüz pür-hayâlin
terk-i 'âr etdi beni

n'eyledim n'etdim:

1. n'eyledim n'etdim:-dim

Gazel 78

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***"Ne yaptım, ne ettim?"*

anlamlarında kullanılan
soru sözü.

Bilmedim bu dehre ben de
n'eyledim n'etdim 'aceb
Olmadı çarh-ı mukârin dâd
u bî-dâd eyledim

n'eylesün n'etsün:

1. n'eylesün n'etsün:-sün

Gazel 45

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***"Ne yapsın, ne etsin?"*

anlamlarında kullanılan
kelime.

N'eylesün n'etsün bu Rıfkî
yandı 'aşkıdan bugün
Âhu gözlü ey perî devr-i
zamân turdukça tur

nezâreve alsan:

1. nezâreve alsan:-sa, -n

Gazel 25

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gözetim altında*

tutmak, göz hapsine almak.

Rahm edüp ben kulunu
nezâreve alsan n'ola
Bu kemend-i zülfüne oldum
bugün ben kayd ü bend

niçe:

1. niçe:

Gazel 2

Mısra: 9

"Bir çok, bir hayli"

anlamlarında kullanılan
kelime.

Bahr-ı lütfun içre niçe
kulların âzâdedür
Ümmîd-i lâ-taknatû da
olmuşum yâ Rab meded

2. niçe:

Gazel 8

Mısra: 2

"Bir çok, bir hayli"

anlamlarında kullanılan
kelime.

Ey felek bilmem nedendir
bunca zulm etdin bana
Kılmadın aslâ mürüvvet
niçe kahr etdin bana

3. niçe:

Gazel 12

Mısra: 6

"Bir çok, bir hayli"

anlamlarında kullanılan
kelime.

Yek nefesle 'âşkın gönlünü
aldın âl ile
Kim bilür ki niçe efsûn
eyledin sen dîlrübâ

4. niçe:

Gazel 23

Mısra: 6

"Bir çok, bir hayli"

anlamlarında kullanılan
kelime.

Mir'atı eline al da bir
temâşâ it sana
Niçe 'âşıkları etdin şimdice
haste naçah

5. niçe:

Gazel 32

Mısra: 4

"Bir çok, bir hayli"

anlamlarında kullanılan
kelime.

Tâ geceler subha-dek fikrim
hayâl-i yâr-ile
Dil perîşân olmuş-iken cân
niçe mesrûr olur

6. niçe:

Gazel 40

Mısra: 6

"Bir çok, bir hayli"

anlamlarında kullanılan
kelime.

Ol mukavves kaşların
kurmuş kemânı ey püser
Tîg-ı müjgânun elinden
niçe cânlar hû çeker

7. niçe:

Gazel 41

Mısra: 9

"Bir çok, bir hayli"

anlamlarında kullanılan
kelime.

Niçe bir teklîf kıldım gûş
virmez sözüme
Rıfkı der yandım bu nâra
gönlüm aglar hû çeker

8. niçe:

Gazel 45

Mısra: 7

"Bir çok, bir hayli"

anlamlarında kullanılan
kelime.

Hasretin-ile niçe sabr
ideyim Yûsuf-cemâl
Gel göreyim mâh cemâlin
bu zamân turdukça tur

9. niçe:

Gazel 53

Mısra: 7

"Bir çok, bir hayli"

anlamlarında kullanılan
kelime.

Eger nice su'âl olsa
virürdüm katline fetvâ
Anı teshîr için her gün
hevâsı artar eksilmez

10. niçe:

Gazel 57

Mısra: 5

"Bir çok, bir hayli"

anlamlarında kullanılan
kelime.

Nice ra'nâ dil-beri evvel
der-âgûş eylemiş
Tâ kıyâmet haşre-degin setr
ider altında arz

11. niçe:

Gazel 75

Mısra: 10

"Bir çok, bir hayli"

anlamlarında kullanılan
kelime.

Yârî âgyâra virüp Mecnûn
kıldın Rıfkıyı
İçürüp câm-ı firâk-ile niçe
zehr-ile sem

12. niçe:

Gazel 78

Mısra: 8

"Bir çok, bir hayli"

anlamlarında kullanılan
kelime.

Baht-ı nâ-hemvâreyim tâlî
şikeste çâre yok
Ol felek gaddâr elinden niçe
feryâd eyledim

13. niçe:

Gazel 82

Mısra: 7

"Bir çok, bir hayli"

anlamlarında kullanılan
kelime.

Niçe demdir 'aşk-ile
zencîre kayd olmuş gönül
Hakk kılma defterinde
ismimiz mîmlenmesin

14. niçe:

Gazel 90

Mısra: 4

"Bir çok, bir hayli"

anlamlarında kullanılan
kelime.

Şeb u rûz nâr-ı hicrinle
geçer 'ömrüm olur âhîr
Niçe demler bu âteşde dil ü
câna 'azâb olsun

15. niçe:

Gazel 92

Mısra: 2

"Bir çok, bir hayli"

anlamlarında kullanılan
kelime.

Oturup kasr-ı Îrânda deme
sâbit mekândır bu
Niçe bin 'âşık-ı şeydÂ
göçürmüş bir cihândır bu

16. niçe:

Gazel 53

Mısra: 11

Nasıl.

Niçe ta'rîf idem ben kim
cemâl-i şevkına yandım

Bu Rıfkî tek düşen nâra
nidâsı artar eksilmez

17. niçe:

Gazel 56

Mısra: 9

Nasıl.

Cihânda şâh-ı gönümsün
niçe vâz gele bu Rıfkî
İşigin üzre ser koydu hele
sen bir kademler bas

niçeler:

1. niçeler:

Gazel 66

Mısra: 3

Pek çok kişi.

Niçeler üftâde olmuş âh
idüp aglar gezer
Sen hazer kıl inkisârdan
âteş-i süzâna bak

2. niçeler:

Gazel 88

Mısra: 15

Pek çok kişi.

Niçeler Rıfkî gibi yâr
olmamı ârzû eder
Bende oldum n'eyleyem
'ankâ gönüllü yâre ben

3. niçeleri:-i

Gazel 111

Mısra: 4

Pek çok kişi.

Leblerinden çâre yok mu
'âşık-ı dil-hâsteye
Lutf u ihsânın benim tek
niçeleri sağladı

niçün:

1. niçün:

Gazel 46

Mısra: 3

"Neden, hangi
sebeple" anlamlarında
kullanılan soru zarfı.

Sen beni Mecnûn-sıfat çün
eyledin bilmem niçün
Vech-i gülşenin 'aceb
Leylâda görmüş var mıdır

2. niçün:

Gazel 104

Mısra: 7

"Neden, hangi
sebeple" anlamlarında
kullanılan soru zarfı.

Niçün sen nîm-nigâhınla
nazar kılmazsın ey dil-ber
Hal-i 'âşıkların ben tek
diger-gün oldu gitdikçe

nidâ:

1. nidâsı:-(s)ı

Gazel 53

Mısra: 12

*Ses, seda. II Âşığın
feryadı ve derinden ah
çekip inlemesi.*

Niçe ta'rîf idem ben kim
cemâl-i şevkına yandım
Bu Rıfkî tek düşen nâra
nidâsı artar eksilmez

nîk evle:

1. nîk eyle:

Müstezad 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyilikle anılmak.

Nîk eyle namın böylece sen
atma ayaga
Sînesi mermer

nîk nâmın:

1. nîk nâmın:-(i)n

Gazel 82

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İyice tanınan, iyi
bilinen, şöhrret sahibi. II
Sevgili.*

Hüsn-ile agyâra kılma nîm-
nazar bir dem perî
Nîk nâmın medh edince
şi'rim kemlenmesin

nîk ü bed:

1. nîk ü bed:

Gazel 25

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyi ve kötü.

Âteş-i hicr ü firâkın yakdı
benden Rıfkıyı
Cân fedâ kıldım efendim
n'eyleyeyim nîk ü bed

2. nîk ü bed:

Gazel 26

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyi ve kötü.

Rıfkıyâ tevîk-ı Bârî yâver
olsa zerreveş
'Aynına gelmez cihânda
şugl-ı dünyâ nîk ü bed

nîk ü bedden:

1. nîk ü bedden:-den

Gazel 20

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyi ve kötü.

Hırka-pûş olsan n'ola Rıfkî
misâli böylece
Git tarîk-i Hakk'a bir dem
nîk ü bedden sen de geç

nîk ü bedi:

1. nîk ü bedi:-i

Gazel 78

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İyi ve kötü.

Rıfkıyâ kahr-ı cihâm
çekmege minnet mi var
Nîk ü bedi birleyüp
gönlümü âbâd eyledim

nîl ü ceyhûna:

1. nîl ü ceyhûna:-a

Gazel 90

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nil ve Ceyhun
nehirleri.*

Ben kimim ki sana mecbûr
olmaya verdüm gönül
Karışsun Nîl ü Ceyhûna
nem ü didem habâb olsun

nîlves:

1. nîlves:

Gazel 35

Mısra: 4

*Mısır'ın önemli bir su
kaynağı ve en büyük nehri.
II Âşığın döktüğü
gözyaşlarının fazlalığını
ifade etmiştir.*

Ben ki üftâde oldum
aglarım her subh u şâm
Nîlves didem yaşın
'ummâna teşbîh etdiler

2. nîlves:

Gazel 51

Mısra: 5

*Mısır'ın önemli bir su
kaynağı ve en büyük nehri.
II Âşığın döktüğü
gözyaşlarının fazlalığını
ifade etmiştir.*

Hasretinden her dü çeşmim
Nîlves kanlar döker
Sorma zâhid haznemi sen
hâtırı vîrâneyiz

nîm-nazar:

1. nîm-nazarla:-la

Gazel 36

Mısra: 2

*Yan bakış. II Sevgilinin
göz ucuyla baygın, süzgün
bakışı.*

Pertev-i hüsn ü cemâlin
yirde âbî ditredir
Nîm-nazarla hem semâda
âfitâbı ditredir

2. nîm-nazarla:-la

Gazel 39

Mısra: 7

*Yan bakış. II Sevgilinin
göz ucuyla baygın, süzgün
bakışı.*

Nîm-nazarla rahm kılsan
ben gedâ üftâdeye
Ser-fürû oldum yolunda çün
görürsün her seher

3. nîm-nazar-ile:-(i)le

Gazel 44

Mısra: 7

*Yan bakış. II Sevgilinin
göz ucuyla baygın, süzgün
bakışı.*

Gâh gâh nîm-nazar-ile rahm
ederdi 'âşıkâ

Âhu gözlü dilber-i ra'nâdan
el çekdim yeter

4. nîm-nazarla:-la

Gazel 60

Mısra: 7

*Yan bakış. II Sevgilinin
göz ucuyla baygın, süzgün
bakışı.*

Nîm-nazarla rahm edersin
'âşık-ı şeydâlara
Ben kuluna yok mu rahmın
el-amân cânım hâfız

5. nîm-nazarla:-la

Gazel 87

Mısra: 5

*Yan bakış. II Sevgilinin
göz ucuyla baygın, süzgün
bakışı.*

Nîm-nazarla rahm kılmaz
'âşık-ı dil-hasteye
Yok durur aslâ mürüvvet el-
amân yandım amân

nîm-nazar itme:

1. nîm-nazar itme:-me

Gazel 57

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yan bakmak. II
Sevgilinin göz ucuyla
süzgün, baygın bakması.*

Hüsnüne magrûr oluben
nîm-nazar itme ana
Ol şehîd-i Kerbelâyı hıfz
ider altında arz

nîm-nazar kılma:

1. nîm-nazar kılma:-ma

Gazel 82

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yan bakışla bakma. II Sevgilinin baştan çıkaran, etkileyici, süzgün bakışla bakması.

Hüsn-ile agyâra kılma nîm-nazar bir dem perî
Nîk nâmın medh edince
Şî'rim kemlenmesin

nîm-nazar kılsan:

1. **nîm-nazar kılsan:-sa, -n**
Gazel 90
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yan bakışla bakma. II Sevgilinin baştan çıkaran, etkileyici, süzgün bakışla bakması.

N'ola bir nîm-nazar kılsan
bu Rıfkî bendene şâhım
Terahhum kıl gedâlara eger
dersen sevâb olsun

nîm-nigâh:

1. **nîm-nigâhla:-la**
Gazel 15
Mısra: 7
Yan bakış. II Sevgilinin göz ucuyla baygın, süzgün bakışı.

Nîm-nigâhla kasd idince
câna bir kez hışm-ile
Turmayup çıkmayı ister
n'eylesün bir dem necât

2. **nîm-nigâhın:-(i)n**
Gazel 85
Mısra: 7
Yan bakış. II Sevgilinin göz ucuyla baygın, süzgün bakışı.

Nîm-nigâhın aldı 'aklım
mest kılmış şöyle ki
Serserî Mecnûn misâli
olmuşum ben de hemân

3. **nîm-nigâh-ile:-(i)le**
Gazel 89
Mısra: 2
Yan bakış. II Sevgilinin göz ucuyla baygın, süzgün bakışı.

Ey gönül bir 'İsevî mahbûb
sevdim yaza ben
Nîm-nigâh-ile dutuldum
çeşm-i mest-i nâza ben

4. **nîm-nigâhınla:-(i)n, -la**
Gazel 104
Mısra: 7
Yan bakış. II Sevgilinin göz ucuyla baygın, süzgün bakışı.

Niçün sen nîm-nigâhınla
nazar kılmazsın ey dil-ber
Hal-i 'âşıkların ben tek
diger-gün oldu gitdikçe

5. **nîm-nigâhla:-la**
Gazel 113
Mısra: 9
Yan bakış. II Sevgilinin göz ucuyla baygın, süzgün bakışı.

Nîm-nigâhla çeşm-i mesti
'âlemi etmiş harâb
Ganzesi deldi bu bagrım
sînemiz virânesi

nişân tutdum:

1. **nişân tutdum:-dum**
Gazel 87
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Hedef göstermek.

Tîg-ı müjgânına yârin
sînemi tutdum nişân
Degekalsun sînem üzre
çıkmasun tîr ü kemân

nişângâh eyler:

1. **nişângâh eyler:-r**
Gazel 55
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hedef almak, nişan almak.

Dâ'imâ eyler nişângâh tîr-i
gamzen cânımı
Rıfkının sinesi olmuş
gûyiyâ camdan kafes

nişângâh eylesün:

1. **nişângâh eylesün:-sün**
Gazel 63
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hedef almak, nişan almak.

Kaşların kurmuş kemâmı
sînem üzre tîg atar
Ko nişângâh eylesün ol
tûgına etme yasag

nisbet degil:

1. **nisbet degil:**
Gazel 3
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yakışmamak.

Cürm ü 'isyân bî-nihâyet
lutfuna nisbet degil
Ümmîdim var dergahinden
Rıfkıyı kılma i'mâ

nisbet degildir:

1. nisbet degildir:-dir

Gazel 6

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yakışmamak.*

Günâhım kûh-ı Kâf olsa
degildir lutfuna nisbet
Ki şâyeste-i dermânım
meded kıl yâ Resulallâh

niyâz:

1. niyâzım:-(i)m

Gazel 3

Mısra: 6

Dilek, istek.

Çâr-yâr u Mustafânın
‘aşkına ‘afv et beni
Ber-kusûrum ‘afvımı
senden niyâzım her demâ

2. niyâzım:-(i)m

Gazel 7

Mısra: 3

Dilek, istek.

Günâhım bî-hesâb olmuş
niyâzım ‘afv ola yâ Rab
Kerem kıl lutf babından
umanım yâ Resûlallâh

niyâz eyle:

1. niyâz eyle:

Gazel 18

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*El açıp dua etmek,
yalvarmak, istekte
bulunmak.*

Hakka niyâz eyle dâ'im
isteme dünyâyı sen
Ser-fürû edüp kula hem
açdığın femler ‘abes

niyâz u ilticâ etdim:

1. niyâz u ilticâ etdim:-dim

Gazel 103

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yalvarmak ve yardım
dilemek.*

Düşüp ol dâmen-i yâre
niyâz u ilticâ etdim
Sakin kurtarma agyârı
çekerse kendini dâre

nizâ' edem:

1. nizâ' edem:-e, -m

Gazel 62

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Kavga etmek,
çekişmek.*

Çekdiğim Mevlâ bilür kim
yâr elinden mihneti
Kalmadı tâb ü tûvânım
kimle edem ben nizâ'

nokta-i cân:

1. nokta-i cân:

Gazel 33

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yaşam belirtisi,
canlılık.*

Hayât u nokta-i cân bir
salınmış mûda kalmışdır
Şifâ-yı sıhhatim bir sâgar-ı
memlûda kalmışdır

n'ol:

1. n'oldu:-du

Gazel 86

Mısra: 4

*"Ne oldu, neden bu
hâle geldin?"
anlamlarında kullanılan
soru sözü.*

Bir zamân Mecnûn-sıfat
hem 'âşık-ı Leylâ iken
Şimdi n'oldu âh idersin yârı
n'etdin n'eyledin

2. n'ola:-a

Gazel 88

Mısra: 10

*"Ne olur" anlamında
yalvarma sözü.*

Sen değil misin benim bu
'aklımı gâret eden
N'ola bir lutfun tokunsa
kalmışım bî-çâre ben

n'ola:

1. n'ola:

Gazel 20

Mısra: 9

*"Ne olacak?"
anlamında kullanılan soru
ifadesi.*

Hırka-pûş olsan n'ola Rıfkî
misâli böylece
Git tarîk-i Hakk'a bir dem
nik ü bedden sen de geç

2. n'ola:

Gazel 25

Mısra: 7

*"Ne çıkar, ne fark
eder?" anlamında
kullanılan soru ifadesi.*

Rahm edüp ben kulunu
nezâreye alsan n'ola
Bu kemend-i zülfüne oldum
bugün ben kayd ü bend

3. n'ola:

Gazel 46

Mısra: 7

"Şaşılır mı?"

anlamında kullanılan
kelime.

Ben garîb üftâdeye rahm
itmedin bir kez n'ola
'Aşk zehrin nûş iden bir
bâde görmüş var mıdır

4. n'ola:

Gazel 52

Mısra: 6

"Ne olur, ne çıkar?"

anlamında kullanılan soru
sözü.

Gam gam üste gelmededür
birbirin ta'kîble
N'ola yâ Rab bir perîşân
olsa bu gam-hânemiz

5. n'ola:

Gazel 22

Mısra: 4

"Ne olur" anlamında

yalvarma sözü.

Subh u şâm feryâd içinde
zârına gûş virmedin
N'ola bir lutf-ı nazarla âh u
efgânına bah

6. n'ola:

Gazel 56

Mısra: 2

"Ne olur" anlamında

yalvarma sözü.

Kerem kıl ey efendim
buraya sen bir kademler bas
Yüzümü hâke ferş etdim
n'ola sen bir kademler bas

7. n'ola:

Gazel 71

Mısra: 9

"Ne olur" anlamında
yalvarma sözü.

Lebleri hüsnün zekâtı
Rıfkıya versen n'ola
Bir hayâl-i hasretinden
büsbütün kandır gönül

8. n'ola:

Gazel 90

Mısra: 11

"Ne olur" anlamında
yalvarma sözü.

N'ola bir nîm-nazar kılsan
bu Rıfkî bendene şâhum
Terahhum kıl gedâlara eger
dersen sevâb olsun

n'oldu:

1. n'oldu:

Gazel 68

Mısra: 3

" Ne oldu, neden bu
hâle geldi? " anlamlarında
kullanılan soru sözü.

N'oldu sana dil yagmaya
virüp 'akl serümden
Mecnûn idüben sen beni
çöllere düşürdün

nüh:

1. nüh:

Gazel 105

Mısra: 3

Dokuz.

Yakdı nüh tâk-ı serâyı dūd-ı
âhum şöyle kim
Bana rahm etmezse cânân
zulüm itmez sâbika

nûr yanagın çevresi:

1. nûr yanagın çevresi:

Gazel 63

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) ıstık saçan,
parlak yanağının etrafı.

Verd-i ahmer tek açılmış
nûr yanagın çevresi
Hıfz ide Mevlâ hatâdan
görmesün ol kara zâg

nûr-ı hakdan:

1. nûr-ı hakdan:-dan

Gazel 110

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Allah'ın nuru.

Halk olunmuş nûr-ı Hakdan
cism-i pâkûn ey perî
Rıfkı der ki nâr-ı 'aşkın
nâmdâr etdi beni

nûr-ı vechin pür-zivâsı:

1. nûr-ı vechin pür-
zivâsı:-sı

Gazel 36

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) nurlu
yüzünün aydınlığı.

Nûr-ı vechin pür-zivâsı
gün-be-gün işrâk eder
Tâb-ı ruhsârın semâda her
sehâbı ditredir

nûş edem:

1. nûş edem:-(e)m

Gazel 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçmek.

Nûş edem ben zehr-ise de
yâr elinden bâdeyi

Ko harâb olsun cihânda
'ömr ile varım kadeh

nûş edince:

1. **nûş edince:** *-(ince)*

Gazel 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçmek.

Bezm-i 'aşka cilvegerdir
bâde-i yârim kadeh
Nûş edince her dem artar
'aşkla zârım kadeh

nûş iden:

1. **nûş iden:** *-(e)n*

Gazel 46

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İçmek, yudumlamak.

Ben garîb üftâdeye rahm
itmedin bir kez n'ola
'Aşk zehrin nûş iden bir
bâde görmüş var mıdır

nush u pendim:

1. **nush u pendim:** *-(i)m*

Gazel 16

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nasihat ve öğüt.

Nush u pendim dinleyüp
gamdan âzâd ol gönül
Bu sana yâr olmaz aslâ sen
de hem ânı unut

2. **nush u pendim:** *-(i)m*

Gazel 16

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Nasihat ve öğüt.

Gece gündüz terk-i râhat
eyledin Rıfkı gibi
Nush u pendim dinleyüp
sen zâr u giryânı unut

nûş-ı bâde eyler idim:

1. **nûş-ı bâde eyler idim:** *-r, - (i)dim*

Gazel 80

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şarap içmek.

Duramayup nûş-ı bâde
eyler idim dâ'imâ
Kahr-ı gerdûn u felekden
zâr ararsan işte ben

O

o:

1. **onunla:** *-nun, -la*

Gazel 29

Mısra: 6

*Üçüncü tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Ger kemend-i zülfüne bend
olsa 'âşık dünyede
Kul olup gezmek onunla
cümle cânından lezîz

2. **o:**

Gazel 30

Mısra: 9

İşaret sıfatı.

Eder elbette o şüh sâdıkına
mihir ü vefâ
Dilberin medhi hemân vird-
i zebân olmalıdır

3. **o:**

Gazel 101

Mısra: 11

İşaret sıfatı.

Ben sana kul olmak
isterdim velâkin o rakîb
Ber-murâd olmaya koymaz
ben yanarım bu gece

4. **o:**

Gazel 102

Mısra: 5

İşaret sıfatı.

O mihrin hüsn-i rûyundan
cüdâ olmak muhâldir kim
Dolansın başına şem'in
yanan pervânedir bence

5. **o:**

Gazel 103

Mısra: 7

İşaret sıfatı.

Sim ü kâfûri gerdene
sarılmış o siyâh mûlar
'Acebdir kim o ebrûlar
düşürdü çün beni zâre

6. **o:**

Gazel 103

Mısra: 8

İşaret sıfatı.

Sim ü kâfûri gerdene
sarılmış o siyâh mûlar
'Acebdir kim o ebrûlar
düşürdü çün beni zâre

7. **o:**

Gazel 103

Mısra: 12

İşaret sıfatı.

Hayât-ı câvidâm n'eylerem
dünyâda sensiz ben

Sana kurbân olur Rıfkî ne
minnetdir o agyâre

8. o:

Gazel 106

Mısra: 4

İşaret sıfatı.

Gören ol pertev-i hüsnü
benim tek oldu üftâde
Yolunda cân veren 'âşık o
dem ehl-i kemâl oldu

9. o:

Gazel 113

Mısra: 7

İşaret sıfatı.

O rübâ perçem çıkarmış zîr-
i fesden nâ-gehân
Korkarım bir tel kırar
meşşâtanın ol şânesi

10. o:

Gazel 106

Mısra: 10

İşaret sıfatı. II Aşk

ateşi.

Derûn-ı dilde Rıfkînin bir
âteş var muhabbetden
Ki sönmez haşre dek dâ'im
o takdîr-i Celâl oldu

ocaga atdı:

1. **ocaga atdı:-dı**

Müstezad 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ateşe düşürmek.

Pür-hûn ciger ü cisini çün
atdı ocaga
Ben kulunu ahkar

oku:

1. **okudum:-dum**

Gazel 64

Mısra: 1

*Bir yazıyı meydana
getiren harf ve işaretlere
bakıp yazıyı çözümlemek
veya seslendirmek.*

Okudum hatt-ı şerîfin
anladım ben harf-be-hârf
Cânıma verdi hayâtı
anladım ben harf-be-harf

2. **okuyup:-(y)up**

Gazel 64

Mısra: 4

*Bir yazıyı meydana
getiren harf ve işaretlere
bakıp yazıyı çözümlemek
veya seslendirmek.*

Müjde-i vuslat var-idi
yazdığın eş'ârîde
Okuyup şi'r tamam etdim
anladım ben harf-be-harf

3. **okuyup:-(y)up**

Gazel 95

Mısra: 5

*Bir yazıyı meydana
getiren harf ve işaretlere
bakıp yazıyı çözümlemek
veya seslendirmek.*

Okuyup kıldı tebessüm
eyledi hâtır su'âl
Sanki bahş etdi hayâtı
mürde olmuş cânıma

ol:

1. **oldu:-du**

Gazel 1

Mısra: 7

*Meydana gelmek,
ortaya çıkmak.*

Kabza-i kudretde oldu
cümle bûd u ger nebûd

Vâhid ü Ferd ü Ahadsın
şühemiz yokdur sana

2. **ol:**

Gazel 3

Mısra: 3

*"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.*

Ol Habîbin hürmetine
lutfunu etme dirig
Cürm ü 'isyanımla
mahşerde bana etme ceza

3. **ol:**

Gazel 7

Mısra: 7

*"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.*

Îlâhî ol kabirde kim
su'âlimi sen âsân kıl
Dutulmaya bu hâk içre
zebânım yâ Resûlallâh

4. **ol:**

Gazel 9

Mısra: 6

*"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.*

Bu gönül sevdâ-yı zülfün
getürünce hâtıra
Ol sebebdan terk-i cânı
etdürür hâlin bana

5. **ol:**

Gazel 9

Mısra: 8

*"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.*

Bir hayâl-i hâma düşdü bu
gönül sevdâ ile
Çün müyesser ola mı
'âlemde ol vaslın bana

6. ol:

Gazel 9

Mısra: 10

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Âteş-i 'aşk içre Rıfkî
yanmada müştâk mıdır
Kanı ol va'd-i kerîmin kanı
ihşânın bana

7. ol:

Gazel 11

Mısra: 2

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Çarh-ı devrân-ı felekden
olsa bir himmet bana
Şübhesiz ol demde olur yâr
ile vuslat bana

8. ol:

Gazel 13

Mısra: 5

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Mest eder 'uşşâkı her dem
ol senin pergâleler
Ben kulun me'yûs-ı bâde
olmama kimdir sebeb

9. ol:

Gazel 13

Mısra: 7

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Ol rakîb-i bed-nigâhın derdi
olsun bî-devâ
Yâr-ile hem-derd olup bu
gezmeme kimdir sebeb

10. ol:

Gazel 14

Mısra: 4

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Hüsn-i Ken'ân tek cihâmı
ser-te-ser aldın begim
Ârzu-keş olmuş cemâlin
görmeye ol âfitâb

11. ol:

Gazel 15

Mısra: 5

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Ol mehi âgûşa almak var
merâmım ey gözüm
Kalmadı kudret yedimde
korkarım eyleye mât

12. ol:

Gazel 16

Mısra: 1

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Ey gönül yâr olmayan ol
nâzlı cânânı unut
Hüsnüne magrûr olan bir
dâne hûbânı unut

13. ol:

Gazel 16

Mısra: 3

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Bî-mürüvvet rahm u şefkat
eylemez ol 'âşık
Meylini agyâra virmiş küfr-
i tersânı unut

14. ol:

Gazel 18

Mısra: 4

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Bu fena-yı dehr içinde şâd u
hurrem olmadım
Mihnet-i dünya için ol
yedigin gamlar 'abes

15. ol:

Gazel 19

Mısra: 4

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Şimdi düşdüm bahr-ı 'aşka
ey cevânım çâresi
Bunca derde bir devâyı ol
hakîm bilmez mi hiç

16. ol:

Gazel 19

Mısra: 9

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Rıfkıyâ çünkü ezelden yazdı
levhe ol Ganî
Eylesem çokça du'âyı bir
kabûl olmaz mı hiç

17. ol:

Gazel 20

Mısra: 6

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Görmedim dehr içre ben de
bir karâr üzre olan
Kizbine aldanma ey dil ol
fenâdan sen de geç

18. ol:

Gazel 25

Mısra: 5

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Ol siyâh ebrûların almış
yanagın çevresi
Bûsegâh-ı 'âşıkâne oldu bir
gizlüce sed

19. ol:

Gazel 27

Mısra: 5

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Ol habîbin hürmet-iyçün ey
kerem-i Kirdigâr
Gönlümü mesrûr kıl yâ Rab
meded senden meded

20. ol:

Gazel 32

Mısra: 8

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Tâli'im yâver degildir
bahtımız kec-rev gider
Rahm kılmaz ol felek-i
gaddâr bize magrûr olur

21. ol:

Gazel 34

Mısra: 7

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Ol hayâl-i vuslatın bu
gönlümü etdi harâb
'Adl ü insâfınla âbâd olsa
bu vîrâneler

22. ol:

Gazel 37

Mısra: 7

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Ey melek-sîmâ senin ol
şîve-i refâtına
Seyr için gelmiş bugün hep
'âkil ü vezâneler

23. ol:

Gazel 38

Mısra: 5

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Leb-be-leb yâr-ile ol dem
'ayş ü nûş etdiklerim
Geldi bugün hâtırma bu
sinemden kan gider

24. ol:

Gazel 40

Mısra: 5

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Ol mukavves kaşların
kurmuş kemânı ey püser
Tig-ı müjgânun elinden
niçe cânlar hû çeker

25. ol:

Gazel 40

Mısra: 7

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Kâş siyâh kibrik siyâh ol
çeşm-i cellâdın siyâh
Âhuves yakdı cihâmı tag u
taşlar hû çeker

26. ol:

Gazel 41

Mısra: 6

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Dersini virmiş mu'allim
kâfir etmiş büsbütün
Gelmez ol îmâna şimdi
zâlim aglar hû çeker

27. ol:

Gazel 44

Mısra: 9

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Âh edüp giryân ile oldum
cüdâ ol yârdan
Rıfkı tek bir 'âşık-ı
şeydâdan el çekdim yeter

28. ol:

Gazel 46

Mısra: 6

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Kaşların mihrâb u minber
çeşm-i mestânsın begim
Tâb-ı ruhun ol meh-i vâlâda
görmüş var mıdır

29. ol:

Gazel 52

Mısra: 10

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Resen-i ümmîd Rıfkî
bagladı Allâha kim
Feth-i bâb itse gerekdir bir
gün ol Sübhânımız

30. ol:

Gazel 53

Mısra: 5

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Bugün ol âfeti gördüm
rakîble dest-be-dest olmuş
Sürûrundan ol agyârın
gıdâsı artar eksilmez

31. ol:

Gazel 53

Mısra: 6

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Bugün ol âfeti gördüm
rakîble dest-be-dest olmuş
Sürûrundan ol agyârın
gıdâsı artar eksilmez

32. ol:

Gazel 54

Mısra: 7

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Senin ol hüsn-i gülşeni
temâşâ eyleyen 'âşık
Misâl-i şeydâ bülbüldür
hemân bi-lânedir sensiz

33. ol:

Gazel 57

Mısra: 2

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Ey perî gezdikçe her dem
ditreşir altında arz
Ferş kılmış rûyunu hem ol
ayak altında arz

34. ol:

Gazel 57

Mısra: 8

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Hüsnüne magrûr oluben
nîm-nazar itme ana
Ol şehîd-i Kerbelâyı hıfz
ider altında arz

35. ol:

Gazel 58

Mısra: 6

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Ben gibi bir 'âşık-ı şeydâyâ
rahm etmezdi hîç
Tıfıdır bilmez diyüben
eyledim ol câna 'arz

36. ol:

Gazel 59

Mısra: 7

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Birbirin ardınca gelmek
üzere ol mûları
Çevre yanın kapladı
ruhsârını bir tâze hat

37. ol:

Gazel 61

Mısra: 8

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Yazılan yazı bozulmaz çâre
yokdur zerreveş
Sâbit-i va'dkerdim ol çün
eyleyelim el-vedâ'

38. ol:

Gazel 62

Mısra: 8

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Bî-mürüvvetdir rakîbden
gayrıya itmez nazar
Ey gönül ol dilber-i ra'nâyâ
sen et elvedâ'

39. ol:

Gazel 63

Mısra: 6

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Verd-i ahmer tek açılmış
nûr yanagın çevresi
Hıfz ide Mevlâ hatâdan
görmesün ol kara zâg

40. ol:

Gazel 63

Mısra: 8

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Kaşların kurmuş kemâmı
sînem üzre tîg atar
Ko nişângâh eylesün ol
tîgına etme yasag

41. ol:

Gazel 64

Mısra: 5

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

N'aceb ol rakîbi def'-i
meclis eylemişsin sen
Îma vü hem işaret var
anladım ben harf-be-harf

42. ol:

Gazel 67

Mısra: 9

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Rû-be-rû gördüm cüvâmı ol
rakîble dem sürer
Rıfkı der âh eyledim çok
zârı arttı bahtımın

43. ol:

Gazel 69

Mısra: 3

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Gerden üzre ceng ider ol
hâl-i Hindûlar ile
Gûyiyâ Keyhüsrev-i sâhib-
krândır perçemin

44. ol:

Gazel 69

Mısra: 9

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

'Aklımı yagmaya virdi
perçemin ol telleri
Boynuma tavk katlime
fermân yazandır perçemin

45. ol:

Gazel 72

Mısra: 6

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Bir dükenmez derde
düşdüm çâreler olmaz
meded
Çünkü 'ilâc olmadıkça ol
hakîmden çekdim el

46. ol:

Gazel 76

Mısra: 10

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Sırrı ifşâ eylemek olmaz
demiş cânân bana
Rıfkıyım kan aqlarım ol
yâriden ayrılmışım

47. ol:

Gazel 78

Mısra: 4

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Sad-hezârân dâg-ı mihnet
sinem üzre dutdı yer
Ol sebebden cismimi ben
seng-i Ferhâd eyledim

48. ol:

Gazel 78

Mısra: 8

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Baht-ı nâ-hemvâreyim tâlî'
şikeste çâre yok
Ol felek gaddâr elinden niçe
feryâd eyledim

49. ol:

Gazel 79

Mısra: 4

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Ta'ne-i agyâriden havf
etmedim etmem yine
Sevdiğim ol nâzlı cânân
yâr-gârımdır benim

50. ol:

Gazel 86

Mısra: 1

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Ey gönül ol dilber-i ra'nâyı
n'etdin n'eyledin
Serv ü 'ar'ar kâmet-i bâlâyı
n'etdin n'eyledin

51. ol:

Gazel 87

Mısra: 4

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Âhu gözleri yakup yandırdı
cism ü cânımı
Kılmadı hâlîme insâf ol
kemân-ebîrû cevân

52. ol:

Gazel 89

Mısra: 4

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Âh kim yandım yakıldım
şîve-i refâtârına
Tâ ki mecbûr olmuşum ol
şûh-ı 'işve-bâza ben

53. ol:

Gazel 91

Mısra: 4

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne
Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

54. ol:

Gazel 91

Mısra: 4

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne
Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

55. ol:

Gazel 93

Mısra: 2

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Eyledim perî cevânın
kaşları yâyna hû
Gönlümü bend eyledim ol
tarz u etvârına hû

56. ol:

Gazel 93

Mısra: 3

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Nâz u istignâ ider ol 'âşık-ı
şeydâsına
Eylediği dil-rübânın şîve ü
nâzına hû

57. ol:

Gazel 93

Mısra: 5

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Aldı 'aklım ol perî-peyker
beni mecnûn ider
Etmedi 'ilâc derde ben
derim dermâna hû

58. ol:

Gazel 94

Mısra: 7

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Ol kemân-ebûrûların kasıd
idüp câna kıyar
Hicr-ile tahmîl olan gam-
bâr geldi hâtıra

59. ol:

Gazel 95

Mısra: 1

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Vasf-ı hâlim 'arz-ı hâl
etmek için ol şâhuma
Yalvarup kâtibe yazdırdım
münâsib hâlîme

60. ol:

Gazel 96

Mısra: 1

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Benim ol şâh-ı Ken'ânım
gezer dîvâne mîvâne
Cemâl-i hüsnü dünyâyı alur
ferdâne merdâne

61. ol:

Gazel 97

Mısra: 2

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Bâg-ı hüsnünde bugün
verdüm gönül sünbüllere
Eyledim 'aşk-ı nazarı açılan
ol güllere

62. ol:

Gazel 97

Mısra: 4

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Derd-ile üftâde kılmış
'andelîbi büsbütün
Zâr gam-ı firâka düşmüş
bakdım ol bülbüllere

63. ol:

Gazel 97

Mısra: 5

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

'Aşk-ile nagme uran ol
mürgünün ahvâlini
Vasf ile etdim su'âl-i hâl
çok müşkillere

64. ol:

Gazel 97

Mısra: 7

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Bir çerâg u şem'e yanmış ol
dili pervânesi
Eyledim izhâr hâli söyledim
'âkillere

65. ol:

Gazel 98

Mısra: 2

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Vuslat-ı dildâr-ı yârim
şimdi geldi hatıra
Duhterî ol mâh-tâbım şimdi
geldi hatıra

66. ol:

Gazel 98

Mısra: 10

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Hakka tefvîz etmede Rıfkî
umûrun dem-be-dem
Ol penâh-ı dest-gîrim şimdi
geldi hatıra

67. ol:

Gazel 99

Mısra: 3

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Yanmışım pervâneves ol
şem'-i hüsnünde begim
'Âlem içre cismimi büryân
idersem kime ne

68. ol:

Gazel 102

Mısra: 3

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Gören ol gonce ruhsârı olur
mu gamdan âzâd
Halâs olmak ne mümkündür
gönül mestânedir bence

69. ol:

Gazel 103

Mısra: 5

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Düşüp ol dâmen-i yâre
niyâz u ilticâ etdim
Sakın kurtarma agyârı
çekerse kendini dâre

70. ol:

Gazel 106

Mısra: 3

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Gören ol pertev-i hüsnü
benim tek oldu üftâde
Yolunda cân veren 'âşık o
dem ehl-i kemâl oldu

71. ol:

Gazel 106

Mısra: 7

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Bana ol şîve vü nâzı be-her
dem hōş gelür lakin
Cemâl-i şem'ini görmek
bugünkü gün muhâl oldu

72. ol:

Gazel 112

Mısra: 11

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Ser-nigûn etdi beni Rıfkî
gibi ol sûz-ı 'aşk
Künc-i 'uzlet üzre kaldım
işte ben mâ-teştehî

73. ol:

Gazel 113

Mısra: 8

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

O rübâ perçem çıkarmış zîr-
i fesden nâ-gehân
Korkarım bir tel kırar
meşşâtanın ol şânesi

74. ol:

Müstezad 1

Mısra: 4

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Mecnûn-sıfat saldı beni taş-
ile taga
Ol serv ü sanevber

75. ol:

Müstezad 1

Mısra: 21

"O" işaret sıfatının
yerine kullanılan kelime.

Aglatdı beni hasreti ol
çeşm-i siyâhın
Vasf edemem aslâ

76. olur:-(u)r

Gazel 32

Mısra: 6

"-dır, -dir"
anlamlarıyla isimleri
yüklem yapar.

Dehr içinde bilmezem yâ
Rab bu hicrân nedür
Zerrece lutfun görenler
Hüsrev ü Temûr olur

77. ölünce:-ünce

Gazel 45

Mısra: 4

Hayatın son bulması,
can vermek.

Tig-ı müjgânın sînemi çâk
çâk etmiş begim
Ben ölünce gam degildir
sen hemân turdukça tur

78. olmaz:-maz

Gazel 76

Mısra: 9

Uygun düşmek,
yakışmak.

Sırrı ifşâ eylemek olmaz
demiş cânân bana
Rıfkıyım kan aglarım ol
yâriden ayrılmışım

79. oldu:-du

Gazel 106

Mısra: 10

"....haline gelmek"

anlamında kullanılan
kelime.

Derûn-ı dilde Rıfkînin bir
âteş var muhabbetden
Ki sönmez haşre dek dâ'im
o takdîr-i Celâl oldu

80. olsun:-sun

Gazel 90

Mısra: 8

Yardımcı fill.

Ne dürlü şîveler sen de
alursun 'âşkın âhı
Ko 'aşkıdan bütün şâ'ir
üfürsün ney rebâb olsun

81. ölmek:-mek

Gazel 79

Mısra: 1

Can vermek.

Dil-berin 'aşkında ölmek
i'tibârımdır benim
Cân fedâ etmek yolunda
eski kârımdır benim

82. oldu:-du

Gazel 65

Mısra: 4

Gerçekleşmek.

Bunca demdir hicr-ile bî-
karâr olmuş gönül
Yanmasun dil n'eylesün
oldu bugün bu ayrılık

83. oldu:-du

Gazel 65

Mısra: 6

Gerçekleşmek.

Rûz u şeb feryâd u figân
içre kaldım meded
Enis ü mûnis iken oldu
bana bu ayrılık

84. **olursa:-**(u)r, -sa

Gazel 18

Mısra: 7

Bulunmak, var olmak.

Yok vefâsı ger olursa hân u
sultân 'âleme
Görmemiş nef'ini kimse
dökdüğü demler 'abes

85. **olan:-**an

Gazel 20

Mısra: 5

Bulunmak, var olmak.

Görmedim dehr içre ben de
bir karâr üzre olan
Kizbine aldanma ey dil ol
fenâdan sen de geç

86. **olsa:-**sa

Gazel 28

Mısra: 2

Bulunmak, var olmak.

Sihhat-i beden gibi yokdur
cihânda şey lezîz
Varlık ile sihhât olsa
cümleden a'lâ lezîz

87. **olmadı:-**ma, -dı

Gazel 55

Mısra: 2

Bulunmak, var olmak.

Âhu gözlü bir periye
gönlüm olmuşdur heves
Olmadı ben tek garibin nale
vü feryâd-res

88. **olmadı:-**ma, -dı

Gazel 61

Mısra: 9

Bulunmak, var olmak.

Rıfkı-i kemter kulun tek
olmadı bir sâdıkın

Hâk-payına şimdi düşdüm
eyleyelim el-vedâ'

89. **olmadıkça:-**ma, -dıkça

Gazel 72

Mısra: 6

Bulunmak, var olmak.

Bir dükenmez derde
düşdüm çâreler olmaz
meded
Çünkü 'ilâc olmadıkça ol
hakîmden çekdim el

90. **oldukça:-**dukça

Gazel 86

Mısra: 9

Bulunmak, var olmak.

'Ömrüm oldukça yanarım
âteş içre ben Halîl
Sen de bilmem bu garîb
Rıfkîyi n'etdin n'eyledin

91. **olmuş:-**muş

Gazel 55

Mısra: 10

Benzemek.

Dâ'imâ eyler nişângâh tîr-i
gamzen cânımı
Rıfkının sinesi olmuş
gûyiyâ camdan kafes

92. **olmaz:-**maz

Gazel 47

Mısra: 2

Bir vasıf kazanmak.

Vech-i gülşenin gören
dîvâne olmaz yâ n'eder
Kâmet-i servin gören
rindâne olmaz yâ n'eder

olmaz:

1. **olmaz:**

Gazel 28

Mısra: 3

Olması imkansız.

Şugl-ı dünyâda telezzüz
olmamış olmaz yine
Bî-hûde aldanma ey dil
râhat üzre bul lezîz

on sekiz bin 'âlemin

hâlık:

1. **on sekiz bin 'âlemin**

hâlık:

Gazel 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bütün âlemin
yaratıcısı. II Allah.*

On sekiz bin 'âlemin Hâlıkı
sensin bi'llâh
Cümlesi emrine münkâd
oldu hep arz u semâ

otur:

1. **oturup:-**(u)p

Gazel 92

Mısra: 1

Bir yerde ikamet

etmek, yaşamak.

Oturup kasr-ı Îrânda deme
sâbit mekândır bu
Niçe bin 'âşık-ı şeydÂ
göçürmüş bir cihândır bu

2. **oturmuş:-**muş

Gazel 96

Mısra: 3

Bulunmak, yer almak.

Oturmuş bezm-i 'işretde
verür 'âşıklara bâde
Elinde pür-kadeh Sâfi sunar
yârâna mârâna

Ö**öyle:****1. öyle:****Gazel 107****Mısra: 1**

"O denli, o kadar, o derece" anlamlarındaki durum zarfı.

Öyle bir cünûn-ı 'aşkım bir cevân egler beni
Âhu gözlü bir melek kaşı kemân egler beni

özge:**1. özge:****Gazel 12****Mısra: 9***Başka.*

Senden özge yâri Rıfkî sevmesün 'âlemde hiç
Dertliyim muhtâc-ı Lokmân eyledin sen dilrübâ

2. özge:**Gazel 54****Mısra: 12***Başka.*

Düşürme minnet-i agyâra bu Rıfkî sana kuldur
Ki senden özge mahbûblar ana bî-gânedir sensiz

3. özge:**Gazel 110****Mısra: 5***Başka.*

Senden özge yâri n'eyler bu dil-i dîvâne kim
Gece gündüz pür-hayâlin terk-i 'âr etdi beni

4. özge:**Gazel 111****Mısra: 9***Başka.*

Rıfkıya 'âlemde sensin özge yâri istemem
Rûy-ı dille sîne-i mecrûhumu yig bağladı

'ömr:**1. 'ömr:****Gazel 21****Mısra: 4***Yaşam süresi, hayat.*

Nûş edem ben zehr-ise de yâr elinden bâdeyi
Ko harâb olsun cihânda 'ömr ile varım kadeh

2. 'ömrüm:-(ü)m**Gazel 86****Mısra: 9***Yaşam süresi, hayat.*

'Ömrüm oldukça yanarım âteş içre ben Halîl
Sen de bilmem bu garîb Rıfkıyı n'etdin n'eyledin

3. 'ömrüm:-(ü)m**Gazel 90****Mısra: 3***Yaşam süresi, hayat.*

Şeb u rûz nâr-ı hicrinle geçer 'ömrüm olur âhîr
Niçe demler bu âteşde dil ü câna 'azâb olsun

'ömrümün nahlin suvar:**1. 'ömrümün nahlin****suvar:****Gazel 77****Mısra: 8****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

Hayat ağacını sulamak. II Sevgilinin ağzından çıkan bir sözün âşığın ömrünü uzatması, ömrüne ömür katması.

Cânıma bahş-ı hayât-ı câvidân olmuş sözün
'Ömrümün nahlin suvar kim sen gülümsün bülbülüm

P**pâdişâh:****1. pâdişâh:****Gazel 1****Mısra: 5**

Hükümdar, sultan. II Allah.

Emr-i kütle var edensin bu cihânı pâdişâh
Hâkim-i mutlak ki sensin şübhemiz yokdur sana

2. pâdişâhsın:-sın**Gazel 4****Mısra: 8**

Hükümdar, sultan. II Hz. Muhammed.

Şânına lââyık ne haddüm zerreveş vasfın edem
Dû cihânda pâdişâhsın cümleye yâ Mustafâ

3. pâdişâhım:-(ı)m**Gazel 48****Mısra: 7**

Hükümdar, sultan. II Sevgili.

Çâr ebrû bir cevândır pâdişâhım gönlümüz

Emrine tâ'ât kılup koşarak
sür'atlenür

pâre pâre oldu:

1. **pâre pâre oldu:-du**

Gazel 100

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Parçalanmak. II
Âşığın gönlünün aşk
derdiyle parça parça
olması.*

Hasret-ile çün bagırım pâre
pâre oldu hep
Gönlüm içre hûb-ı dildâr-ı
hayâl oldum yine

pâre pâre olsa:

1. **pâre pâre olsa:-sa**

Gazel 75

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Parça parça olmak,
parçalanmak.*

Hûn bagırım pâre pâre olsa
yokdur bir meded
Eyledim nâsdan tehâşî
etmedim zârî bu dem

pâsbân olmuş:

1. **pâsbân olmuş:-muş**

Gazel 60

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bekçi olmak,
nöbetçilik yapmak. II Âşığın
sevgilinin kapısından
merhamet, şefkat beklemesi.*

Bâb-ı hüsnünde bu Rıfkî
pâsbân olmuş yine
İltifâta mazhar olmak
istemış cânım hâfız

pâsbân-ı sûk olduk:

1. **pâsbân-ı sûk olduk:-duk**

Gazel 49

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Aşk) pazarında
bekçilik yapmak, bekçi
olmak. II Âşıkların aşk
pazarında bekçilik yapması.*

Görmez oldu dîdeler 'aşk u
gamından râhatı
Şimdi olduk pâsbân-ı sûk
mihnet bekleriz

2. **pâsbân-ı sûk olduk:-duk**

Gazel 49

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Aşk) pazarında bekçi
olmak. II Âşıkların eziyet ve
sıkıntı pazarının bekçisi
olması.*

Görmez oldu dîdeler 'aşk u
gamından râhatı
Şimdi olduk pâsbân-ı sûk
mihnet bekleriz

pek:

1. **pek:**

Gazel 7

Mısra: 6

Çok, fazla.

Semâya erişir âh u figân u
zâr u feryâdım
Meded senden ki hâli pek
yamanım yâ Resûlallâh

2. **pek:**

Gazel 110

Mısra: 8

Çok, fazla.

Şîve-i refâtâr her-dem gönül
içre gizlidir
Kalmadı sabra mecâlim pek
na-çâr etdi beni

penâh-ı dest-gîrim:

1. **penâh-ı dest-gîrim:-(i)m**

Gazel 98

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Düşenin elinden tutan,
insanları koruyup kollayan.
II Allah.*

Hakka tefvîz etmede Rıfkî
umûrun dem-be-dem
Ol penâh-ı dest-gîrim şimdi
geldi hatıra

2. **penâh-ı dest-gîrim:-(i)m**

Gazel 98

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Düşenin elinden tutan,
insanları koruyup kollayan,
muhafaza eden. II Allah.*

Hakka tefvîz etmede Rıfkî
umûrun dem-be-dem
Ol penâh-ı dest-gîrim şimdi
geldi hatıra

pend:

1. **pendine:-i, -ne**

Gazel 18

Mısra: 9

Nasihat, öğüt.

Rıfkının pendine gûşu
vermedin sen ey gönül
Şöhret-i dünyâ için hem
yedigin semler 'abes

pend ü nasihat dutdu:

1. **pend ü nasîhat dutdu:-**
du

Gazel 97

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Nasihat ve öğüt
vermek, yol göstermek.*

Dutdu bir pend ü nasîhat
didiler kim Rıfkıya
Açma hâlin gel sakın sen
bilmeyen câhillere

pend ü nasîhat itmeye:

1. **pend ü nasîhat itmeye:-**
me, -(y)e

Gazel 100

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Öğüt vermek, yol
göstermek.*

Şûrb-i rindân-sıfat bir dil-
ber-i ra' nâya ben
İtmeye pend ü nasîhat per ü
bâl oldum yine

pend ü nûsuhum:

1. **pend ü nûsuhum:-(u)m**

Gazel 57

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Öğüt ve nasihat.

Dinle bu pend ü nûsuhum
çek cefâm Rıfkıdan
Kat'-ı yed eyle zulümden
var su'âl altında arz

per ü bâl oldum:

1. **per ü bâl oldum:-dum**

Gazel 100

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gözetmek, korumak,
kol kanat germek.*

Şûrb-i rindân-sıfat bir dil-
ber-i ra' nâya ben
İtmeye pend ü nasîhat per ü
bâl oldum yine

perçem:

1. **perçemin:-(i)n**

Gazel 43

Mısra: 7

*Alna düşen kısa saç,
kâkül. II Sevgilinin alnına
dökülen saçları.*

Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder gibi
Gördüğümde cân u dilden
'âşık oldum ey 'Ömer

2. **perçemin:-(i)n**

Gazel 69

Mısra: 1

*Alna düşen kısa saç,
kâkül. II Sevgilinin alnına
dökülen saçları.*

Zîr-i fesden taşra çıkmış
ejdehâdır perçemin
Hüsnüne vermiş cilâyı
başka hâldür perçemin

3. **perçemin:-(i)n**

Gazel 69

Mısra: 2

*Alna düşen kısa saç,
kâkül. II Sevgilinin alnına
dökülen saçları.*

Zîr-i fesden taşra çıkmış
ejdehâdır perçemin
Hüsnüne vermiş cilâyı
başka hâldür perçemin

4. **perçemin:-(i)n**

Gazel 69

Mısra: 4

*Alna düşen kısa saç,
kâkül. II Sevgilinin alnına
dökülen saçları.*

Gerden üzre ceng ider ol
hâl-i Hindûlar ile
Gûyiyâ Keyhüsrev-i sâhib-
kırândır perçemin

5. **perçemin:-(i)n**

Gazel 69

Mısra: 6

*Alna düşen kısa saç,
kâkül. II Sevgilinin alnına
dökülen saçları.*

Ditreşir gerdânda mûlar her
biri bir kan ider
Ben garîb dil-hasteye hem
bî-emândır perçemin

6. **perçemin:-(i)n**

Gazel 69

Mısra: 8

*Alna düşen kısa saç,
kâkül. II Sevgilinin alnına
dökülen saçları.*

Şâne-i meşşâta ile zîneti
efzâ olup
Her gören 'âşıklara teshîr-i
cândır perçemin

7. **perçemin:-(i)n**

Gazel 69

Mısra: 9

*Alna düşen kısa saç,
kâkül. II Sevgilinin alnına
dökülen saçları.*

'Aklımı yağmaya virdi
perçemin ol telleri
Boynuma tavr katlime
fermân yazandır perçemin

8. **perçemin:-(i)n**

Gazel 69

Mısra: 10

*Alna düşen kısa saç,
kâkül. II Sevgilinin alnına
dökülen saçları.*

‘Aklımı yagmaya virdi
perçemin ol telleri
Boynuma tavr katlime
fermân yazandır perçemin

9. **perçemin:-(i)n**

Gazel 101

Mısra: 13

*Alna düşen kısa saç,
kâkül. II Sevgilinin alnına
dökülen saçları.*

Tel tel olmuş perçemin
Rıfkıyı etmiş kayd u bend
Söylemem kimseye hâlim
şermsârım bu gece

10. **perçemin:-(i)n**

Gazel 109

Mısra: 5

*Alna düşen kısa saç,
kâkül. II Sevgilinin alnına
dökülen saçları.*

Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder misâl
‘Aklımı gâret edüben târ-
mârım togrusu

11. **perçem:**

Gazel 113

Mısra: 7

*Alna düşen kısa saç,
kâkül. II Sevgilinin alnına
dökülen saçları.*

O rübâ perçem çıkarmış zîr-
i fesden nâ-gehân
Korkarım bir tel kırar
meşşâtanın ol şânesi

perçem-i sıvâh:

1. **perçem-i sıvâh:**

Müstezad 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Alna düşen kısa siyah
saç, siyah kâkül. II
Sevgilinin alnına dökülen
siyah saçları.*

Perçem-i sıvâh verdi ‘aceb
hüsn nacâga
Ey lebleri ahmer

perçemin derdi:

1. **perçemin derdi:**

Gazel 69

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) rengi,
kokusu ve şekliyle âşığın
etkileyen saçına
kavuşamayan âşığın
gönlündeki sıkıntı, keder.*

Hasret-i kâküle Rıfkî âh
idüp giryân ider
Bu gönülde derdi çok gizli
nihândur perçemin

perdedârı hat oldukda:

1. **perdedârı hat oldukda:-
dukda**

Gazel 59

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) yüzündeki
ayva tüylerinin güzellik
aynasını kapatması,
perdelemesi. II Güzellik
aynasının paslanmaması ve
tozlanmaması için ayva
tüylerinin sevgilinin yüzünü
örtmesi.*

Etdiği zulm u cefâyâ nâdim
olmuş şübhe yok
Mir’at-ı hüsnünde perdedârı
oldukda hat

perde-i nâmûsumu:

1. **perde-i nâmûsumu:-
(u)m, -u**

Gazel 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Namus perdesi, ar
perdesi.*

Yakma cismim nev-
cûvânım yok mu insâfın
bana
Perde-i nâmûsumu ref’ it
dedi hicrin bana

pergâle:

1. **pergâleler:-ler**

Gazel 13

Mısra: 5

*Alımlı giysi. II
Sevgilinin âşığın etkileyen
giysisi.*

Mest eder ‘uşşâkı her dem
ol senin pergâleler
Ben kulun me’yûs-ı bâde
olmama kimdir sebeb

perî:

1. **perî:**

Gazel 82

Mısra: 5

*Güzelliğiyle
etrafındakileri mest eden,
büyüleyen kişi. II Sevgili.*

Hüsn-ile agyâra kılma nîm-
nazar bir dem perî
Nîk nâmın medh edince
şî’rim kemlenmesin

2. **perî:**

Gazel 93

Mısra: 1

Güzelliğiyle

*etrafındakileri mest eden,
büyüleyen kişi. II Sevgili.*

Eyledim perî cevânın
kaşları yâynâ hû
Gönlümü bend eyledim ol
tarz u etvârına hû

perî-peyker:

1. **perî-peyker:**
Gazel 93
Mısra: 5
*Peri gibi güzel yüzlü.
II Sevgili.*

Aldı 'aklım ol perî-peyker
beni mecnûn ider
Etmedi 'ilâc derde ben
derim dermâna hû

perişan:

1. **perişanım:-(i)m**
Gazel 6
Mısra: 4
*Acınacak durumda,
aciz, zavallı.*

Benim yok zerre mikdârı
günâhdan gayrı bir kârım
'Aceb pür-hâl perişanım
meded kıl yâ Resûlallâh

2. **perişân:**
Gazel 107
Mısra: 4
*Acınacak durumda,
aciz, zavallı.*

Egilemez zülf-i canândan
gayr-i zencîr şimdilik
Egledürse perişân kâkül
cevân eglér beni

3. **perişân:**
Gazel 109
Mısra: 2

*Acınacak durumda,
aciz, zavallı.*

Ey efendim hasretinden bî-
karârım togrusu
Aglamakdan hâl perişân âh
u zârım togrusu

perişân etdin:

1. **perişân etdin:-dîn**
Gazel 77
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Acınacak duruma
getirmek, mahvetmek.*

Nagme-i feryâdına cânlar
tahammül edemez
Hâlimi etdin perişân sen
gülümsün bülbülüm

perişân etmesün:

1. **perişân etmesün:-me, -
sün**
Gazel 77
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Dağıtmak, alt üst
etmek.*

Koyma agyâr zâgını verdi
perişân etmesün
Varakını sakla andan sen
gülümsün bülbülüm

perişân eyledin:

1. **perişân eyledin:-dîn**
Gazel 12
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Dağıtmak, kendinden
geçirmek, aklını başından
almak.*

Dâm-ı 'aşka sen giriftâr
etmedin mi 'âlemi
Hem benim 'aklım perişân
eyledin sen dilrübâ

perişân oldu:

1. **perişân oldu:-du**
Gazel 95
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Darmadağın olmak,
acınacak durumda olmak.*

Çün perişân oldu hâlim
kimseler vâkıf degil
Ey felek bir rahm kılsan
dîde-i giryânıma

perişân olmada:

1. **perişân olmada:-ma, -da**
Gazel 11
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Acınacak hale gelmek,
darmadağın olmak.*

Mihnet-i agyâriden hâlim
perişân olmada
Baht-ı kec-revden degil mi
dâ'imâ fûrkat bana

perişân olmuş-iken:

1. **perişân olmuş-iken:-
muş, -(i)ken**
Gazel 32
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade
*Acınacak durumda
olmak.*

Tâ geceler subha-dek fikrim
hayâl-i yâr-ile
Dil perişân olmuş-iken cân
niçe mesrûr olur

perîşân olsa:**1. perîşân olsa:-sa****Gazel 52**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Alt üst olmak,
dağılmak. II Yok olmak.*

Gam gam üste gelmedür
birbirin ta'kible
N'ola yâ Rab bir perîşân
olsa bu gam-hânemiz

perîves dilber-i ra'nâya:**1. perîves dilber-i****ra'nâya:-(y)a****Gazel 52**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Peri gibi güzel yüzlü
sevgili.*

Bir perîves dilber-i ra'nâya
aldandı gönül
Artmada günden güne
dâ'im dil-i nâlânımız

pertev-i hûrşîd:**1. pertev-i hûrşîd:****Gazel 107**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güneşin parlaklığı,
aydınlığı.*

'Âlemi aldı ziyâsı pertev-i
hûrşîd gibi
Hükm ider Kâfdan Kafa
hem böyle hân egler beni

pertev-i hüsn ü cemâlin:**1. pertev-i hüsn ü****cemâlin:-(i)n****Gazel 25**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***(Sevgilinin)
güzelliğinin parlaklığı,
ışığı.*

Pertev-i hüsn ü cemâlin
şu'ledâr olmuş yine
Görmemiş kimse cihânda
sen gibi bir serv-kad

2. pertev-i hüsn ü**cemâlin:-(i)n****Gazel 36**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***(Sevgilinin) güzel
yüzünün parlaklığı.*

Pertev-i hüsn ü cemâlin
yirde âbî ditredir
Nîm-nazarla hem semâda
âfitâbî ditredir

pertev-i hüsnü:**1. pertev-i hüsnü:-ü****Gazel 106**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik ışıktı. II
Sevgilinin güzelliğinin ışıktı.*

Gören ol pertev-i hüsnü
benim tek oldu üftâde
Yolunda cân veren 'âşık o
dem ehl-i kemâl oldu

pertev-i hüsnün:**1. pertev-i hüsnün:-(ü)n****Gazel 35**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzellik ışıktı. II**Sevgilinin güzelliğinin
parlaklığı, aydınlığı.*

Yandırır pertev-i hüsnün
'âlem içre Rıfkıyı
Serserî Mecnûn gibi dîvâne
teşbih etdiler

pertev-i nârin:**1. pertev-i nârin:-(i)n****Gazel 47**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ateş parlaklığı. II
Sevgilinin yüzünün
parlaklığı.*

Şu'le-i tâb-ı cemâlin
yandırır çün 'âlemi
Pertev-i nârin gören
pervâne olmaz yâ n'eder

pervâne:**1. pervâne:****Gazel 26**

Mısra: 3

*Geceleri mumun
etrafında dönüp kanadının
mumun ateşine değmesiyle
yanıp tutuşan kelebek.*

Şem'-i hüsnünde bugün
pervâne tek yandım yine
Didiler eyle tahammül in
nize be-güzered

2. pervâneler:-ler**Gazel 34**

Mısra: 1

*Geceleri mumun
etrafında dönüp kanadının
mumun ateşine değmesiyle
yanıp tutuşan kelebek.*

Şem'-i ruhsârında şâhım
dolanur pervâneler

‘Aşk elinden âteşe saldı
canın dîvâneler

3. **pervâneyiz:-(y)iz**

Gazel 51

Mısra: 4

*Geceleri mumun
etrafında dönüp kanadının
mumun ateşine değmesiyle
yanıp tutuşan kelebek.*

Her demâ cevân ider
sînemde nârî dilberin
Yanmadan kılmam hazer
kim misl biz pervâneyiz

4. **pervânedir:-dir**

Gazel 54

Mısra: 2

*Geceleri mumun
etrafında dönüp kanadının
mumun ateşine değmesiyle
yanıp tutuşan kelebek.*

Gönül ârzû-yı hasretle
bugün dîvânedir sensiz
Yanar âteşte bu cânım
‘aceb pervânedir sensiz

5. **pervâne:**

Gazel 73

Mısra: 3

*Geceleri mumun
etrafında dönüp kanadının
mumun ateşine değmesiyle
yanıp tutuşan kelebek.*

Cemâlin şem’ine yandım
gece pervâne gibi
Mürüvvet yok mudur sende
bir ihsân kıl bana şâhım

6. **pervânesi:-(s)i**

Gazel 97

Mısra: 7

*Geceleri mumun
etrafında dönüp kanadının*

*mumun ateşine değmesiyle
yanıp tutuşan kelebek.*

Bir çerâg u şem’e yanmış ol
dili pervânesi
Eyledim izhâr hâli söyledim
‘âkillere

7. **pervânedir:-dir**

Gazel 102

Mısra: 6

*Geceleri mumun
etrafında dönüp kanadının
mumun ateşine değmesiyle
yanıp tutuşan kelebek.*

O mihrin hüsn-i rûyundan
cüdâ olmak muhâldir kim
Dolansın başına şem’in
yanan pervânedir bence

8. **pervânesi:-(s)i**

Gazel 113

Mısra: 2

*Geceleri mumun
etrafında dönüp kanadının
mumun ateşine değmesiyle
yanıp tutuşan kelebek.*

Şem’-i hüsn mübtelâyım
olmuşum dîvânesi
Sevdiğimin var mı ey dil
ben gibi pervânesi

pervâne eyle:

1. **pervâne eyle:**

Gazel 23

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mum ışığının etrafında
dönen kelebeğe
dönüştürmek. II Aşka
düşürmek.*

Hey imânsız kâfiroglu bana
yok mu bir rahim

Kim demiş pervâne eyle
Rıfkıyı âteşte yah

pervâne olmaz:

1. **pervâne olmaz:-maz**

Gazel 47

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Geceleri mum ateşinin
ışığının etrafında dönen
kelebek gibi olmak. II Âşk.*

Şu’le-i tâb-ı cemâlin
yandırır çün ‘âlemi
Pertev-i nârın gören
pervâne olmaz yâ n’eder

pervâneves:

1. **pervâneves:**

Gazel 30

Mısra: 11

*Geceleri mumun
etrafında dönüp kanadının
mumun ateşine değmesiyle
yanıp tutuşan kelebek gibi.*

Hüsn şem’inde terennüm
eylemiş pervâneves
Rıfkıda ‘aşkın eseri gizli
nihân olmalıdır

2. **pervâneves:**

Gazel 79

Mısra: 9

*Geceleri mumun
etrafında dönüp kanadının
mumun ateşine değmesiyle
yanıp tutuşan kelebek gibi.*

Yanmışım pervâneves
hüsn-i çerâg u şem’ine
Rûz u şeb ‘arşa çıkan hep
âh u zârımdır benim

3. **pervâneves:**

Gazel 99

Mısra: 3

*Geceleri mumun
etrafında dönüp kanadının
mumun ateşine değmesiyle
yanıp tutuşan kelebek gibi.*

Yanmışım pervâneveş ol
şem'-i hüsnünde begim
'Âlem içre cismimi büryân
idersem kime ne

4. pervâneveş:

Gazel 108

Mısra: 9

*Geceleri mumun
etrafında dönüp kanadının
mumun ateşine değmesiyle
yanıp tutuşan kelebek gibi.*

Subh u şâm yandım çerâk-ı
hüsnüne pervâneveş
Rıfkı da âh eyleyüp hâli
diger-gûn eyledi

pesend olmuş iken:

1. **pesend olmuş iken:-**
muş-muş, -(i)ken

Gazel 67

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kabul etmek,
onaylamak.*

Meclis-i kübrâda evvel söz
pesend olmuş iken
Devr kıldıkda bu 'âlem vâhı
kaldı bahtımın

peşimân olmadan:

1. **peşimân olmadan:-**
madan

Gazel 92

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Pişman olmak, yapılan
işin olumsuz sonuç*

*vermesinden dolayı
hayıflanmak.*

Peşimân olmadan tizcek
düşür 'aklını ser üzre
Gider devlet gelür fûrkat ki
böyle bir zamândır bu

peşimân olur:

1. **peşimân olur:-(u)r**

Gazel 59

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Pişman olmak, yapılan
işin olumsuz sonuç
vermesinden dolayı
hayıflanmak.*

Gitdi elden hüsn varın
kalmadı sende cemâl
Rıfkı der peşimân olur
heleçi geldikde hat

peymâne:

1. **peymânedir:-dir**

Gazel 102

Mısra: 12

Şarap kadehi.

Yeter sâkî dolandırma
elinde câm-ı gülğünü
Ki câmı tâ ezelîden içen
peymânedir bence

peymâne olmaz:

1. **peymâne olmaz:-maz**

Gazel 47

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kadeh olmak. II
Sarhoş olmak, mest olup
kendinden geçmek.*

Bî-kusûrsun 'ind-i şâ'irde
misâlin yok begim

Âhu gözlerin gören
peymâne olmaz yâ n'eder

peyvend kes:

1. **peyvend kes:**

Gazel 55

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Alakayı kesmek, ilgiyi
kesmek, bağlantıyı
koparmak.*

Hâl-i zârımdan haberdâr
olmadın sen ey gönül
Sana yâr olmaz bilürsün
ben dedim peyvend kes

pinhân ol:

1. **pinhân ol:**

Gazel 31

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Saklanmak. II
Uzaklaşmak, bir köşeye
çekilmek.*

Ben de çekdim bu fenânın
zevk u şâdından elim
Künc-i 'uzlet eyledim ben
sen de pinhân ol da gör

pîr ü nâ-tüvân olmuş:

1. **pîr ü nâ-tüvân olmuş:-**
muş

Gazel 87

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yaşlanmak ve
kuvvetten düşmek.*

Tâb-ı kudret kalmadı Rıfkı
seni teshîr ede
Râh-ı 'aşkın içre olmuş
şimdi pîr ü nâ-tüvân

pür hâr u has oldu:**1. pür hâr u has oldu:-du****Gazel 55**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çerçöple dolmak. II
Dağılmak, perişan olmak.

Tig-ı gamzeler deler bağrım
başımı kevnde
Dâd elinden meskenim oldu
yine pür hâr u has

pür kadeh 'işret:**1. pür kadeh 'işret:****Gazel 11**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Kadeh dolusu içki.

Sâkiyâ câm-ı mey-i
gülünden elden koma kim
Devr-ile neş'e virürdü pür
kadeh 'işret bana

pür-câm:**1. pür-câm-ile:-ile****Gazel 51**

Mısra: 1

Dolu kadeh.

Râh-ı 'aşk içre bugün pür-
câm-ile mestâneyiz
Devr ider sâkî elinde gûya
kim mey-hâneyiz

pür-efsûn oldu:**1. pür-efsûn oldu:-du****Gazel 104**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Büyülenmek.

Gönülde derd-i hicr-i yârim
efzûn oldu gitdikçe
Rakîbin sihr-ile cânım pür-
efsûn oldu gitdikçe

pür-hâl:**1. pür-hâl:****Gazel 6**

Mısra: 4

Sıkıntılı olma,
kederlenme.

Benim yok zerre mikdârı
günâhdan gayrı bir kârım
'Aceb pür-hâl perişanım
meded kıl yâ Resûlallâh

pür-harâb:**1. pür-harâb:****Gazel 9**

Mısra: 3

Harap olmuş, yıkılmış,
viran olmuş.

Nâr-ı 'aşkında begim burc-ı
hisârım pür-harâb
Kalmadı sabra karârım yok
mu bir rahmın bana

pür-hayâl oldu:**1. pür-hayâl oldu:-du****Gazel 106**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Hayal ile dolu olmak.
II Âşığın gönlünün
sevgilinin hayaliyle
dolması.

Anın medhinde şâ'irler
bütün hayrette kalmışdır
Şeb u rûz nâr-ı hicr-ile
derûnum pür-hayâl oldu

pür-hayâlin:**1. pür-hayâlin:****Gazel 110**

Mısra: 6

Hayal ile dolma. II
Sürekli sevgiliyi düşünme,
hayal kurma.

Senden özge yâri n'eyler bu
dil-i dîvâne kim
Gece gündüz pür-hayâlin
terk-i 'âr etdi beni

pür-hûn:**1. pür-hûn:****Müstezad 1**

Mısra: 27

Kanlı, kanla dolu.

Pür-hûn eager ü cismini çün
atdı ocaga
Ben kulunu ahkar

pür-hüner:**1. pür-hünersin:-sin****Gazel 64**

Mısra: 7

Çok yetenekli, çok
becerikli.

Pür-hünersin hıfz-ı Kur'ân
eylemişsin kâdı-zâd
Levh-i dilde nakş kılmış
anladım ben harf-be-harf

pür-kadeh:**1. pür-kadeh:****Gazel 96**

Mısra: 4

Dolu kadeh.

Oturmuş bezm-i 'işretde
verür 'âşıklara bâde
Elinde pür-kadeh Sâfi sunar
yârâna mârâna

pür-melâl oldum:

1. **pür-melâl oldum:-dum****Gazel 100**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sıkıntı ve kederle
dolmak, çok sıkıntı çekmek.*

Sorma hâlim ey efendim
haste-hâl oldum yine
Gün-be-gün hicrân içinde
pür-melâl oldum yine

pür-nâr:1. **pür-nâr:****Gazel 81**

Mısra: 1

*(Gönlü) ateşle dolu. II
Gönlü gam ve kederle dolu
olan âşık.*

Baht-ı kem tâli' zebûn pür-
nâr ararsan işte ben
Rûz u şeb cisminde 'aşkı
nâr ararsan işte ben

pür-nâr ider:1. **pür-nâr ider:-(e)r****Gazel 40**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Tutuşturmak, yakmak,
ateşe vermek. II Aşk
acıyla yanmak.*

Yandırır çerâg-ı hüsnün
'âlem içre Rıfkıyı
Cismini pür-nâr ider firâk u
gamlar hû çeker

pür-safâ olmaya:1. **pür-safâ olmaya:-ma, -
(y)a****Gazel 84**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönlün huzurla
dolması, gönlün
neşelenmesi.*

Meclis-i yârâna lâzım bâde
bir gül bir de sen
Pür-safâ olmaya lâzım bâde
bir gül bir de sen

pür-'azâb oldum:1. **pür-'azâb oldum:-dum****Gazel 14**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Çokça acı çekmek,
çokça sıkıntı çekmek.*

Rıfkıyâ rıfk-ile taltîf eylesin
Allah içün
Ben gedâ-yı kemterim
'aşkınla oldum pür-'azâb

püser:1. **püser:****Gazel 39**

Mısra: 1

Oğul, erkek. II Sevgili.

Ey perî hüsnün gibi ben
görmedim bir hûb püser
Aldı 'aklını başımdan
koymadı hem tâb u fer

püser-i 'îsevi:1. **püser-i 'îsevi:****Gazel 42**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Hristiyan evladı. II
Sevgili.*

Üftâde gönül bir püser-i
'îsevi yârdan
İçdiği hele bâde mi yok
zehr-ile semler

ragbet kıl:1. **ragbet kıl:****Gazel 11**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***İlgi duymak,
ilgilenmek, istek duymak.*

Dâ'imâ fikr ü hayâlin mest
kılmış Rıfkıyı
Hâline eyle terahhüm sen
de kıl ragbet bana

R**ragbet ola:**1. **ragbet ola:-a****Gazel 67**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Değer vermek, ilgi
göstermek.*

Yok bugün dehr içre bir
dem ehline ragbet ola
Allah Allah bir fenâ eyyamı
oldu bahtımın

râh:1. **râhın:-(i)n****Gazel 56**

Mısra: 3

Yol. II Sevgilinin yolu.

Nazargâh eyledim râhın çi
çokdan ey perî peyker
Kerem lutf u 'inâyetle gelüp
sen bir kademler bas

râh reftâr iderdi:1. **râh reftâr iderdi:-(e)r, -
di-i****Gazel 67**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Yol tutmak, yol almak.*

'Aksine reftâr iderdi râh
murâdı bahtımın
Olmadı maksûd hâlim zârı
kaldı bahtımın

râhat:1. **râhat:****Gazel 28**

Mısra: 4

*Sıkıntısız, dertsiz olma
hâli.*

Şugl-ı dünyâda telezzüz
olmamış olmaz yine
Bî-hûde aldanma ey dil
râhat üze bul lezîz

râhat görmedim:1. **râhat görmedim:-dim****Gazel 75**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sürekli sıkıntı içinde
olmak, huzursuz olmak.*

Âh idüp yandı gönül bir
kâmet-i bâlâ için
Görmedim bir şebde râhat
kapladı hicrân u gam

râhatı görmez oldu:1. **râhatı görmez oldu:-du****Gazel 49**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sürekli sıkıntı, ızdırap
içinde olmak, hiç rahatlık
görmemek.*

Görmez oldu dideler 'aşk u
gamından râhatı

Şimdi olduk pâsbân-ı sük
mihnet bekleriz

râhatı terk etdirir:1. **râhatı terk etdirir:-(i)r****Gazel 110**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Huzuru kaçmak, rahatı
bozulmak,.*

Subh u şâm fikr ü hayâlin
râhatı terk etdirir
Dide giryân cism büryân âh
u zâr etdi beni

râh-ı mahbûb:1. **râh-ı mahbûb:****Gazel 48**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sevgilinin yolu. II Aşk
yolu.*

Âşık-ı sâdık olanlar 'aşk-ile
şöhretlenür
Râh-ı mahbûb içre her dem
nâr-ile tûlftenür

râh-ı maksûd:1. **râh-ı maksûd:****Gazel 34**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ulaşılmak istenilen
yol.*

Hirmen-i vaslına bir dem
râh-ı maksûd ugrasa
Rıfkı tek künc-i cihânı terk
eder mestâneler

râh-ı 'aşk:1. **râh-ı 'aşk:****Gazel 51**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk yolu.*

Râh-ı 'aşk içre bugün pür-
câm-ile mestâneyiz
Devr ider sâkî elinde gûya
kim mey-hâneyiz

râh-ı 'aşkın:1. **râh-ı 'aşkın:-(i)n****Gazel 87**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk yolu.*

Tâb-ı kudret kalmadı Rıfkı
seni teshîr ede
Râh-ı 'aşkın içre olmuş
şimdi pîr ü nâ-tüvân

râh-ı 'aşkında:1. **râh-ı 'aşkında:-(i)n, -da****Gazel 37**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Aşk yolu. II Sevgilinin
aşkının yolu. II Sevgilinin
aşkı uğruna.*

Râh-ı 'aşkında bugün gavgâ
eder mestâneler
Hûn eder bagrını her-dem
hicr-ile dîvâneler

râh-ı 'aşkında olan:1. **râh-ı 'aşkında olan:-an****Gazel 30**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Aşk yolunda olan kişi.*

Bez-i cân etmelidir râh-ı
‘aşkında olan
N’eylesün mâl ü menâl
terk-i cihân olmalıdır

rahim:

1. rahim:

Gazel 23

Mısra: 9

Merhamet.

Hey imânsız kâfiroğlu bana
yok mu bir rahim
Kim demiş pervâne eyle
Rıfkıyı âteşde yah

rahm:

1. rahmın:-(i)n

Gazel 9

Mısra: 4

Merhamet, acıma

duygusu.

Nâr-ı ‘aşkında begim burc-ı
hisârım pür-harâb
Kalmadı sabra karârım yok
mu bir rahmın bana

2. rahmın:-in

Gazel 10

Mısra: 9

Merhamet, acıma

duygusu.

Bende yok sabra tahammül
sende rahmın Rıfkıya
Rûm musun yâ Ermenî Hak
virmemiş îmân sana

3. rahmın:-(i)n

Gazel 60

Mısra: 8

Merhamet, acıma

duygusu.

Nîm-nazarla rahm edersin
‘âşık-ı şeydâlara

Ben kuluna yok mu rahmın
el-amân cânım hâfız

4. rahmın:-(i)n

Gazel 88

Mısra: 7

Merhamet, acıma

duygusu.

Gönlümü aldın elimden yok
mu bir rahmın bana
N’eyledin mihr ü vefâyı işte
düşdüm zâra ben

rahm ederdi:

1. rahm ederdi:-(e)r, -di

Gazel 44

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Acımak, merhamet

etmek, şefkat göstermek.

Gâh gâh nîm-nazar-ile rahm
ederdi ‘âşık
Âhu gözlü dilber-i ra’nâdan
el çekdim yeter

rahm edersin:

1. rahm edersin:-(e)r, -sin

Gazel 60

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Merhamet etmek,

acımak, şefkat göstermek.

Nîm-nazarla rahm edersin
‘âşık-ı şeydâlara
Ben kuluna yok mu rahmın
el-amân cânım hâfız

rahm edüp:

1. rahm edüp:-(ü)p

Gazel 25

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Acımak, şefkat
göstermek.

Rahm edüp ben kulunu
nezâreye alsan n’ola
Bu kemend-i zülfüne oldum
bugün ben kayd ü bend

2. rahm edüp:-(ü)p

Gazel 111

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Merhamet etmek,
acımak, şefkat göstermek.

Merhamet kıl ben gedâya
hâlîme eyle nazar
Söyledikde rahm edüp
‘âşık dil bağladı

rahm etmezdi:

1. rahm etmezdi:-mez, -di

Gazel 58

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Merhamet etmek,
acımak.

Ben gibi bir ‘âşık-ı şeydâya
rahm etmezdi hiç
Tıfıldır bilmez diyüben
eyledim ol câna ‘arz

rahm etmezse:

1. rahm etmezse:-mez, -se

Gazel 105

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Merhamet etmek,
acımak.

Yakdı nüh tâk-ı serâyı dūd-ı
âhım şöyle kim

Bana rahm etmezse cânân
zulüm itmez sâbıkâ

rahm eyledigin:

1. **rahm eyledigin:-dig, -(i)n**

Müstezad 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acımak, merhamet
göstermek.*

‘Adlle bana rahm eyledigin
düşdü kulaga
Ey şâhi-i kışver

rahm itmedin:

1. **rahm itmedin:-me, -din**

Gazel 13

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Merhamet etmek,
acımak.*

Ben garîb bî-çâreye rahm
itmedin Rıfkî gibi
Bu cesed içre yanan pür-
nârıma kimdir sebeb

2. **rahm itmedin:-me, -din**

Gazel 22

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Korumak, muhafaza
etmek.*

Görmedi Rıfkî senin tek
terk-i nâmûs eyleyen
Nefsine rahm itmedin ki
ben diyem giryâna bah

3. **rahm etmedin:-me, -din**

Gazel 46

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Merhamet etmek,
acımak, iyi muamelede
bulunmak.*

Ben garîb üftâdeye rahm
etmedin bir kez n`ola
‘Aşk zehrin nûş iden bir
bâde görmüş var mıdır

rahm kıl:

1. **rahm kıl:**

Gazel 71

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Acımak, merhamet
etmek, iyi muamelede
bulmak.*

Ey cemâl-i mâh-rûyum
elverir bunca cefâ
Rahm kıl bir dem bana kim
zâr u efgândır gönül

rahm kılmam:

1. **rahm kılmam:-ma, -m**

Gazel 8

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Merhamet etmek,
acımak.*

Çün cüdâ etdin beni sen
nâzlı yârimden benim
Rahm kılmam diyü gitdin
hem cevâb etdin bana

rahm kılma:

1. **rahm kılma:-maz**

Gazel 32

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Merhamet etmek.

Tâli’im yâver degildir
bahtımız kec-rev gider
Rahm kılmaz ol felek-i
gaddâr bize magrûr olur

2. **rahm kılma:-maz**

Gazel 87

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Merhamet etmek,
acımak.*

Nîm-nazarla rahm kılmaz
‘âşık-ı dil-hasteye
Yok durur aslâ mürüvvet el-
amân yandım amân

rahm kılma:

1. **rahm kılma:-sa, -n**

Gazel 39

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Merhamet etmek,
acımak.*

Nîm-nazarla rahm kılma
ben gedâ üftâdeye
Ser-fürû oldum yolunda çün
görürsün her seher

2. **rahm kılma:-sa, -n**

Gazel 95

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Merhamet etmek,
acımak.*

Çün perîşân oldu hâlim
kimseler vâkıf değil
Ey felek bir rahm kılma
dîde-i giryânıma

rahm u sefkat evlemez:

1. **rahm u şefkat eylemez:-**
mez

Gazel 16

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Merhamet etmek ve
acıma duygusu hissetmek.*

Bî-mürüvvet rahm u şefkat
eylemez ol 'âşık
Meylini agyâra virmiş küfr-
i tersânı unut

rahmet kılsın:

1. **rahmet kılsın:-**(a)r, -
sın

Gazel 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Allah'ın kullarının
günahlarını bağışlaması,
onlara merhamet etmesi.*

Biz kuluz 'âsî-i mücrim
ittikâmız sendeür
Lutf edüp rahmet kılsın
şübhemiz yokdur sana

rahmetenli'l-'âlemîn:

1. **rahmetenli'l-**
'âlemînsin:-sin

Gazel 4

Mısra: 1

*Ve seni ancak âlemlere
rahmet olarak gönderdik.
(Enbiya suresi, 107. Ayet) II
Alemlere rahmet olan,
insanlara manevi anlamda
güç veren (Hz.
Muhammed).*

Rahmetenli'l-'âlemînsin
cümleye yâ Mustafâ
Hem şefâ'at ma'denisin
cümleye yâ Mustafâ

rahm-ı dil-ber:

1. **rahm-ı dil-ber:**

Gazel 48

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzelliğiyle herkesi
kendine hayran bırakan
sevgilinin merhameti,
acıması.*

Eyledüm ta'rîf-i hâlim
kimseden yokdur meded
Rahm-ı dil-ber ger tokunsa
derdimiz sıhhatlenür

rahmı yok:

1. **rahmı yok:**

Gazel 48

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin)
merhametinin, acıma
duygusunun olmaması.*

Bir cemâl-i pür-ziyânın
rahmı yok sen 'âşık
Hasretinden hâl perîşân
cism ü cân mihnetlenür

rahmı yokdur:

1. **rahmı yokdur:-dur**

Gazel 44

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Merhamet ve acıma
duygusu olmamak,
merhametsiz.*

Çok cefâ çekdim yolunda
bilmedi kadrim benim
Rahmı yokdur bî-mürüvvet
cândan el çekdim yeter

rakîb:

1. **rakîble:-le**

Gazel 53

Mısra: 5

*Sevgiliyi âşıktan her
fırsatta uzaklaştıran, sevgili
ile âşığın kavuşmasına
engel olan kimse.*

Bugün ol âfeti gördüm
rakîble dest-be-dest olmuş
Sürûrundan ol agyârın
gıdâsı artar eksilmez

2. **rakîbden:-den**

Gazel 62

Mısra: 7

*Sevgiliyi âşıktan her
fırsatta uzaklaştıran, sevgili
ile âşığın kavuşmasına
engel olan kimse.*

Bî-mürüvvetdir rakîbden
gayrıya itmez nazar
Ey göntül ol dilber-i ra'nâyâ
sen et elvedâ'

3. **rakîbi:-i**

Gazel 64

Mısra: 5

*Sevgiliyi âşıktan her
fırsatta uzaklaştıran, sevgili
ile âşığın kavuşmasına
engel olan kimse.*

N'aceb ol rakîbi def'-i
meclis eylemişsin sen
Îma vü hem işaret var
anladım ben harf-be-harf

4. **rakîble:-le**

Gazel 67

Mısra: 9

*Sevgiliyi âşıktan her
fırsatta uzaklaştıran, sevgili
ile âşığın kavuşmasına
engel olan kimse.*

Rû-be-rû gördüm cüvâmı ol
rakîble dem sürer
Rıfkı der âh eyledim çok
zârı artı bahtımın

5. rakîb:

Gazel 101

Mısra: 11

*Sevgiliyi âşıktan her
fırsatta uzaklaştıran, sevgili
ile âşğın kavuşmasına
engel olan kimse.*

Ben sana kul olmak
isterdim velâkin o rakîb
Ber-murâd olmaya koymaz
ben yanarım bu gece

6. rakîb:

Gazel 102

Mısra: 8

*Sevgiliyi âşıktan her
fırsatta uzaklaştıran, sevgili
ile âşğın kavuşmasına
engel olan kimse.*

Hakâretle gel ey cânâ bana
bakma kerem kıl sen
Kulum ben bâb-ı lutfunda
rakîb bî-gânedir bence

7. rakîbin:-(i)n

Gazel 104

Mısra: 2

*Sevgiliyi âşıktan her
fırsatta uzaklaştıran, sevgili
ile âşğın kavuşmasına
engel olan kimse.*

Gönülde derd-i hicr-i yârim
efzûn oldu gitdikçe
Rakîbin sihr-ile cânım pür-
efsûn oldu gitdikçe

rakîb-i bed-nigâhın:

1. rakîb-i bed-nigâhın:-

(i)n

Gazel 13

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kötü bakışlı rakip.*

Ol rakîb-i bed-nigâhın derdi
olsun bî-devâ
Yâr-ile hem-derd olup bu
gezmeme kimdir sebeb

raks-i hünerveş sarf**edüben:**

1. raks-i hünerveş sarf

edüben:-üben**Gazel 77**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Hünerli, maharetli bir
şekilde dans etmek. II
Bülbülün daldan dala
konarak güle ulaşmak için
çabalaması. II Âşğın
sevgiliye ulaşmak için
gayret sarfetmesi.*

Durmayup raks-i hünerveş
sarf edüben Rıfkıya
Bozma gülşenüm emândır
sen gülümsün bülbülüm

râzı:

1. râzıyım:-(y)ım

Gazel 61

Mısra: 6

*Olana rıza gösterip
boyun eğen, kabul eden.*

Takdir-i rûz-ı ezelde ayrılık
bugün imiş
Emr-i Hakka râzıyım gel
eyleyelim el-vedâ'

ra'nâ dilberi:

1. ra'nâ dilberi:-i

Gazel 91

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzel yüzlü sevgili.*

Görmedi Rıfkı kulun sen
gibi ra'nâ dilberi

Gül-i nesrîn misâli hoş
açılmış mâh-rû

ra'nâ dil-beri:

1. ra'nâ dil-beri:-i

Gazel 57

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Güzel sevgili.*

Nice ra'nâ dil-beri evvel
der-âgûş eylemiş
Tâ kıyâmet haşre-degin setr
ider altında arz

rebâb:

1. rebâb:

Gazel 90

Mısra: 8

*Gövdesi Hindistan
cevizi kabuğundan yapılan
telli bir çalgı aleti.*

Ne dürlü şîveler sen de
alursun 'âşkın âhı
Ko 'aşkından bütün şâ'ir
üfürsün ney rebâb olsun

redd edüp:

1. redd edüp:-(ü)p

Gazel 13

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Geri çevirmek, kabul
etmemek.*

Sâ'ilim kapuna geldim bir
zekât-ı hüsn için
Redd edüp mahzûnluğuma
söyle ki kimdir sebeb

redd eyleme:

1. redd eyleme:-me

Gazel 47

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Geri çevirmek, kabul etmemek, reddetmek.

Hâk-i pâ-yı 'izzetinden sen beni redd eyleme
Rıfkının hüznü gören bî-gâne olmaz yâ n'eder

redd ü sitem etdin:

1. **redd ü sitem etdin:-din**

Gazel 8

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İstememek ve eziyet çekirmek, zulmetmek.

Bir terahhum kılmadın bu hâl-i giryânıma sen
Vasf-ı hâlim bilmeyüp redd ü sitem etdin bana

reftâr edersin:

1. **reftâr edersin:-(e)r, -sin**

Gazel 35

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yürümek.

Salınup reftâr edersin Âsaf u Cemşîd gibi
Söylenür dillerde nâmın hâna teşbîh etdiler

ref' etdi:

1. **ref' etdi:-di**

Gazel 62

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ortadan kaldırmak, gidermek.

Rûy-ı hüsnün 'âlem içre buldu kadr-i irtifâ'

Zulmeti ref' etdi birden bize neşr oldu şu 'â'

ref' it:

1. **ref' it:**

Gazel 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ortadan kaldırmak.

Yakma cismim nev-cüvânım yok mu insâfın bana
Perde-i nâmûsumu ref' it dedi hicrin bana

remz:

1. **remz-ile:-ile**

Gazel 37

Mısra: 5

Gizli bir şekilde, gizlice.

Remz-ile işrâb edince bâde-i engûn sen
Âfitâb-ı hüsnün içre şerm ider mey-hâneler

resen-i ümmîd bağladı:

1. **resen-i ümmîd bağladı:-dı**

Gazel 52

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Umut ipini bağlamak. II Ümit bağlamak, yardım dilemek.

Resen-i ümmîd Rıfkî bağladı Allâha kim
Feth-i bâb itse gerekdir bir gün ol Sübhânımız

ricâ:

1. **ricâsı:-(s)ı**

Gazel 53

Mısra: 1

İstek, arzu.

Benim tek 'âşkın her dem ricâsı artar eksilmez
Mey ü mahbûb için 'âşkın nemâsı artar eksilmez

rıfk:

1. **rıfk-ile:-ile**

Gazel 14

Mısra: 11

Yumuşak davranma, naziklik.

Rıfkıyâ rıfk-ile taltîf eylesin Allah için
Ben gedâ-yı kemterim 'âşkınla oldum pür-'azâb

rıfkı:

1. **rıfkıy:-yı**

Gazel 1

Mısra: 9

Hakkında kesin bilgilere dayanmamakla birlikte 19.yüzyılın birinci yarısında yaşadığı tahmin edilen, doğum tarihi bilinmeyen, ölümünün 1864 yılında gerçekleştiği kaynaklarda belirtilen Karşı şairdir.

Böyle ikrâr üzre yâ Rab sâbit eyle Rıfkıyı
Sâhib-i lutf u 'atâsın şübhemiz yokdur sana

2. **rıfkâ:**

Gazel 2

Mısra: 11

Hakkında kesin bilgilere dayanmamakla birlikte 19.yüzyılın birinci yarısında yaşadığı tahmin

edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Ser-fürû etdirme yâ Rab
kula Rıfkî kulunu
Yüzümü dergâha dutup
gelmişim yâ Rab meded

3. rıfkıyî:-yı

Gazel 3

Mısra: 12

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Cürm ü 'ısyân bî-nihâyet
lutfuna nisbet değil
Ümmîdim var dergahından
Rıfkıyî kılma i' mâ

4. rıfkıyî:-yı

Gazel 5

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Subh u şâm fikr ü hayâlin
mest kılmış Rıfkıyî
Gayrı yokdur dilde sensin
bûdî-kârım yâ Resûl

5. rıfkıye:-ye

Gazel 6

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Dü cihân serveri sensin
'inâyet eyle Rıfkıye
Çıkarma 'arşa efgânım
meded kıl yâ Resûlallâh

6. rıfkıyî:-yı

Gazel 7

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Kulun Rıfkıyî mahşerde
yüzü kara koma yâ Rab
Cihânda var 'ibâdetde
ziyanım yâ Resûlallâh

7. rıfkıyî:-yı

Gazel 8

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıyî devrân içinde şâd
edüp güldürmedin
Durmadın bir söz üzere
kahbelik etdin bana

8. rıfkî:

Gazel 9

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Âteş-i 'aşk içre Rıfkî
yanmada müstâk mıdır
Kanı ol va'd-i kerîmin kanı
ihşânın bana

9. rıfkıya:-ya

Gazel 10

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Bende yok sabra tahammül
sende rahmın Rıfkıya
Rûm musun yâ Ermenî Hak
virmemiş imân sana

10. rıfkıyî:-yı

Gazel 11

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin

edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Dâ'imâ fikr ü hayâlin mest
kılmış Rıfkıyı
Hâline eyle terahlüm sen
de kıl ragbet bana

11. rıfkî:

Gazel 12

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Senden özge yâri Rıfkî
sevmesün 'âlemde hiç
Dertliyim muhtâc-ı Lokmân
eyledin sen dilrübâ

12. rıfkî:

Gazel 13

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Ben garîb bî-çâreye rahm
itmedin Rıfkî gibi
Bu cesed içre yanan pür-
nârıma kimdir sebep

13. rıfkayâ:-yâ

Gazel 14

Mısra: 11

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıyâ rıfk-ile taltif eylesin
Allah için
Ben gedâ-yı kemterim
'aşkınla oldum pür-'azâb

14. rıfkî:

Gazel 15

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkî der ki gelse cânân
togru kabrim üstüne
Belki toprak içre yatan
cismime gelür hayât

15. rıfkî:

Gazel 16

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Gece gündüz terk-i râhat
eyledin Rıfkî gibi
Nush u pendim dinleyüp
sen zâr u giryâmı unut

16. rıfkî:

Gazel 17

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Cüdâ-yı yâr olaldan ben
dedim Rıfkî gibi her dem
Bu firâka sebep agyâr
degildir kimseler bâ'is

17. rıfkının:-nın

Gazel 18

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkının pendine gûşu
vermedin sen ey gönül
Şöhret-i dünyâ için hem
yedigin semler 'abes

18. rıfkayâ:-yâ

Gazel 19

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin

edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıyâ çünkü ezelden yazdı
levhe ol Ganî
Eylesem çokça du'âyı bir
kabûl olmaz mı hiç

19. rıfkî:

Gazel 20

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Hırka-pûş olsan n'ola Rıfkî
misâli böylece
Git tarîk-i Hakk'a bir dem
nîk ü bedden sen de geç

20. rıfkayım:-(y)ım

Gazel 21

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Bülbül-i şeydâ misâli
nagmesâz oldum yine
Rıfkıyım bi'llâh ezfûn
eyledin zârım kadeh

21. rıfkî:

Gazel 22

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Görmedi Rıfkî senin tek
terk-i nâmûs eyleyen
Nefsine rahm itmedin ki
ben diyem giryâna bah

22. rıfkay: -yı

Gazel 23

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Hey imânsız kâfiroğlu bana
yok mu bir rahim
Kim demiş pervâne eyle
Rıfkıyâ âteşde yah

23. rıfkî:

Gazel 24

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Derd ü gam içre sinesin çâk
çâk Rıfkî kulun
Kül gibi yakmış vücûdum
âteş-i hicrân meded

24. rıfkay: -yı

Gazel 25

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Âteş-i hicr ü firâkın yakdı
benden Rıfkıyâ
Cân fedâ kıldım efendim
n'eyleyeyim nîk ü bed

25. rıfkayâ: -yâ

Gazel 26

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıyâ tevfik-ı Bârî yâver
olsa zerreveş
'Aynına gelmez cihânda
şugl-ı dünyâ nîk ü bed

26. rıfkayâ: -yâ

Gazel 28

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin

edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıyâ evlâd u mâldan
olmadı bir fâ'ide
Ger irişse lutf-ı Bârî bana
yok andan lezîz

27. rıfkayâ:-yâ

Gazel 29

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıyâ yâr olsa bir dem
'âlem içre dil-rübâ
Cür'a-i câmını bildim Âb-ı
Kevserden lezîz

28. rıfkıda:-da

Gazel 30

Mısra: 12

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Hüsn şem'inde terennüm
eylemiş pervâneveş
Rıfkıda 'aşkın eseri gizlü
nihân olmalıdır

29. rıfkı:

Gazel 31

Mısra: 11

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkı tek baht-ı siyâh hîç
görmedim 'âlemde
Kalmışım girdâb-ı gamda
gark-ı tufân ol da gör

30. rıfkı:

Gazel 32

Mısra: 11

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkı tek yansun çerâg-ı
hüsn-i dilbere felek
Kat'-ı yed eyler cihândan
cümleden mehcûr olur

31. rıfkâyî:-yi

Gazel 33

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Geçirdin zevk-i dünyâdan
bu Rıfkâyî bi-hamdi'llah
Tahayyür içre 'âlemde
hemân üftâde kalmışdır

32. rıfkı:

Gazel 34

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Hirmen-i vashına bir dem
râh-ı maksûd ugrasa
Rıfkı tek künc-i cihâmı terk
eder mestâneler

33. rıfkayî:-(y)ı

Gazel 35

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Yandırır pertev-i hüsnün
'âlem içre Rıfkıyı
Serserî Mecnûn gibi dîvâne
teşbih etdiler

34. rıfkayî:-(y)ı

Gazel 36

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin

edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Ey perî-peyker cemâlin
Rıfkıyı teshîr ider
Şevk-ı hûşîdin düşünce
yirde âbî ditredir

35. **rıfkayâ:-(yâ)**

Gazel 37

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Lutfunu medh eyleyenler
Rıfkıyâ çün söylemiş
Sadıkız diyü bu sözde fahr
eder merdâneler

36. **rıfkâyî:-(yî)**

Gazel 39

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

İlticâ etdirme şâhım Rıfkıyı
gayrîlere
Âfitâb-ı tal'atın kim dediler
şems ü kamer

37. **rıfkayî:-(yî)**

Gazel 40

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Yandırır çerâg-ı hüsnün
'âlem içre Rıfkıyı
Cismini pür-nâr ider firâk u
gamlar hû çeker

38. **rıfkâ:**

Gazel 41

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Niçe bir teklîf kıldım gûş
virmez sözüme
Rıfkı der yandım bu nâra
gönlüm aglar hû çeker

39. **rıfkî:**

Gazel 42

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkî yine bir Ermeni dil-
berine vermiş
Gönlünü bütün âh ederek
didesi nemler

40. **rıfkî:**

Gazel 43

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Bu garîb bî-çâre Rıfkî yandı
hüsnün şem'ine
Subh u şâm aglamakdan
'âciz oldum ey 'Ömer

41. **rıfkî:**

Gazel 44

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Âh edüp giryân ile oldum
cüdâ ol yârdan
Rıfkı tek bir 'âşık-ı
şeydâdan el çekdim yeter

42. **rıfkî:**

Gazel 45

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin

edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

N'eylesün n'etsün bu Rıfkî
yandı 'aşkından bugün
Âhu gözlü ey perî devr-i
zamân turdukça tur

43. rıfkı:

Gazel 46

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Sabrıma yokdur tahammül
Rıfkı tek âh eyledim
Ben gibi bir hicr-ile üftâde
görmüş var mıdır

44. rıfkının:-(n)ın

Gazel 47

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Hâk-i pây-ı 'izzetinden sen
beni redd eyleme
Rıfkının hüznü gören bi-
gâne olmaz yâ n'eder

45. rıfkıya:-ya

Gazel 48

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Gâh olur hışma gelür gâhice
lutf eyler bana
Agyarı gördükçe şâhım
Rıfkıya kıymetlenür

46. rıfkıyâ:-yâ

Gazel 49

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıyâ gûşe-nişin olmak
gerekdir cümleden
Çarh-ı devrân döndüğünde
biz de nevbet bekleriz

47. rıfkıy:-(y)ı

Gazel 50

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Hicrini efzûn edüp hasretle
koyma Rıfkıyı
Sâhib-i lutf u'atâsın
gâyriden yok çâremiz

48. rıfkıyâ:-yâ

Gazel 51

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıyâ tâli' şikeste oldu
yokdur çâresi
Büsbütün hüzn-i elemle
sanki biz gam-hâneyiz

49. rıfkî:

Gazel 52

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Resen-i ümmîd Rıfkî
bağladı Allâha kim
Feth-i bâb itse gerekdir bir
gün ol Sübhânımız

50. rıfkî:

Gazel 53

Mısra: 12

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin

edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşılı şairdir.

Niçe ta'rif idem ben kim
cemâl-i şevkına yandım
Bu Rıfkî tek düşen nâra
nidâsı artar eksilmez

51. rıfkî:

Gazel 54

Mısra: 11

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşılı şairdir.

Düşürme minnet-i agyâra
bu Rıfkî sana kuldur
Ki senden özge mahbûblar
ana bi-gânedir sensiz

52. rıfkının:-(n)ın

Gazel 55

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşılı şairdir.

Dâ'imâ eyler nişângâh tîr-i
gamzen cânımı
Rıfkının sinesi olmuş
güviyâ camdan kafes

53. rıfkî:

Gazel 56

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşılı şairdir.

Cihânda şâh-ı gönlümsün
niçe vâz gele bu Rıfkî
İşigin üzre ser koydu hele
sen bir kademler bas

54. rıfkıdan:-dan

Gazel 57

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşılı şairdir.

Dinle bu pend ü nüsuhum
çek cefâmı Rıfkıdan
Kat'-ı yed eyle zulümden
var su'âl altında arz

55. rıfkî:

Gazel 58

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşılı şairdir.

Gönlümü elden alup divâne
etdin sen beni
Rıfkı tek derd-i serimi
eyledim sen hâna 'arz

56. rıfkî:

Gazel 59

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşılı şairdir.

Gitdi elden hüsn varın
kalmadı sende cemâl
Rıfkı der peşimân olur
heleçi geldikde hat

57. rıfkî:

Gazel 60

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşılı şairdir.

Bâb-ı hüsnünde bu Rıfkî
pâsbân olmuş yine
İltifâta mazhar olmak
istemış cânım hâfiz

58. rıfkayâ:-yâ

Gazel 62

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin

edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Gözle 'âdet-i ezelden 'âşıka
eyler cefâ
Rıfkıyâ cevri ü cefâdan
gayrı yokdur bir metâ'

59. rıfkî:

Gazel 63

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Yoluna etdim fedâ bu cân u
ten Rıfkî gibi
Ben seni gördüm görelî
gayriden etdim ferâğ

60. rıfkıyâ:-yâ

Gazel 64

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıyâ vuslat mukadder
ola mı hâfız değil
Eyledin Ahmed tebessüm
anladım ben harf-be-harf

61. rıfkıyım:-(y)ım

Gazel 65

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Git efendim ikbal-i dîn-ile
sag ol sen hemân
Rıfkıyım bugünkü günde
meselvâr bu ayrılık

62. rıfkıya:-ya

Gazel 66

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıya ta'n etme zâhid
zühd ile takvâyı ko
Zülfünü zencîr etmiş
'anber-efşânına bak

63. rıfkı:

Gazel 67

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rû-be-rû gördüm cüvâm ol
rakîble dem sürer
Rıfkı der âh eyledim çok
zârı arttı bahtımın

64. rıfkıy:-(y)ı

Gazel 68

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Koydun yine bu Rıfkıyı
hicrânın içinde
Tard-ı kapu eyleyerek sen
beni nâ-dâna düşürdün

65. rıfkî:

Gazel 69

Mısra: 11

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Hasret-i kâküle Rıfkî âh
idüp giryân ider
Bu gönülde derdi çok gizli
nihândur perçemin

66. rıfkı:

Gazel 70

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin

edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkı der devrân içinde şâd
olup bir gülmedim
Âh idüp çarhın elinden terk-
i 'âr etdi gönül

67. **rıfkaya:-(y)a**

Gazel 71

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Lebleri hüsnün zekâtı
Rıfkıya versen n'ola
Bir hayâl-i hasretinden
büsbütün kandır gönül

68. **rıfkı:**

Gazel 72

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkı der devrân içinde şâd
olup bir gülmedim
Künc-i 'uzlet eyleyüp âh u
figândan çekdim el

69. **rıfkânin:-(n)in**

Gazel 73

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Bu Rıfkânin hâline sen
edersen merhamet ey şâh
Sana Firdevs-i a'lâyı vere
Hazret-i Allâhım

70. **rıfkayâ:-yâ**

Gazel 74

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Çün 'inâyet eyleyüp ihsân
kılmaz Rıfkıyâ
Bî-mürüvvet yâr elinden
cism-i bür-yân aqlarım

71. **rıfkayî:-(y)ı**

Gazel 75

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Yârî âgyâra virüp Mecnûn
kıldın Rıfkıyı
İçürüp câm-ı firâk-ile niçe
zehr-ile sem

72. **rıfkayım:-(y)ım**

Gazel 76

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Sırrı ifşâ eylemek olmaz
demiş cânân bana
Rıfkıyım kan aqlarım ol
yâriden ayrılmışım

73. **rıfkaya:-(y)a**

Gazel 77

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Durmayup raks-i hünerveş
sarf edüben Rıfkıya
Bozma gülşenüm emândır
sen gülümsün bülbülüm

74. **rıfkayâ:-yâ**

Gazel 78

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin

edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıyâ kahr-ı cihânı
çekmege minnet mi var
Nîk ü bedi birleyüp
gönlümü âbâd eyledim

75. rıfkayım:-(y)ım

Gazel 79

Mısra: 12

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Ber-murâd olmak dilersem
dâmen-i tevfiğ tut
Rıfkıyım çâkerliği hem
iftihârımdır benim

76. rıfkıyâ:-yâ

Gazel 80

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıyâ takdîr-i Hak rûz-ı
ezelden böyledir
Şem'-i hasretle dili pür-nâr
ararsan işte ben

77. rıfkı:

Gazel 81

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

‘Âşık-ı sâdık yolunda Rıfkı
tek giryân eder
Hasretinle subh u şâm efkâr
ararsan işte ben

78. rıfkıy:-(y)ı

Gazel 82

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıyı mecruh edüp
koydun firâk u gamda sen
Hicr odına yakma bârî
sînemiz demlenmesin

79. rıfkıyâ:-(y)â

Gazel 83

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıyâ medh eylemişler
şöhret-i şânın ezel
Bâb-ı lutfundan kerem kıl
şermsârımdan sakın

80. rıfkayım:-(y)ım

Gazel 84

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bağrım böylece
Derdimin def'ine lâzım
bâde bir gül bir de sen

81. rıfkıya:-(y)a

Gazel 85

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Yok mu sende bir mürüvvet
Rıfkıya ey 'âli-şâh
Sen efendimsin begimsin
bendene kıl bir ihsân

82. rıfkıy:-(y)i

Gazel 86

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin

edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

‘Ömrüm oldukça yanarım
âteş içre ben Halil
Sen de bilmem bu garîb
Rıfkîyi n’etdin n’eyledin

83. rıfkî:

Gazel 87

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Tâb-ı kudret kalmadı Rıfkî
seni teshîr ede
Râh-ı ‘aşkın içre olmuş
şimdi pîr ü nâ-tüvân

84. rıfkî:

Gazel 88

Mısra: 15

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Niçeler Rıfkî gibi yâr
olmamı ârzü eder
Bende oldum n’eyleyem
‘ankâ gönüllü yâre ben

85. rıfkayım:-(y)ım

Gazel 89

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Çün nahîf meftûn olup bir
gamze-i gammâza ben

86. rıfkî:

Gazel 90

Mısra: 11

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

N’ola bir nîm-nazar kılsan
bu Rıfkî bendene şâhım
Terahhum kıl gedâlara eger
dersen sevâb olsun

87. rıfkî:

Gazel 91

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Görmedi Rıfkî kulun sen
gibi ra’nâ dilberi
Gül-i nesrîn misâli hoş
açılmış mâh-rû

88. rıfkî:

Gazel 92

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Safâ-yı dil-ile Rıfkî bütün
zevk-ı cihân olma
Gelen gitmiş bekâ mülküne
cevr-i kârbândır bu

89. rıfkayım:-(y)ım

Gazel 93

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıyım devrân içinde
olmadı maksûd hâl
Çekdim el ben cümlesinden
hem dedim akrâna hû

90. rıfkî:

Gazel 94

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin

edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Müjdeler olsun sana teşrîf
kıldı şâh-ı dil
Şâd-ı gönüm oldu Rıfkî
sehîr geldi hâtıra

91. **rıfkî:**

Gazel 95

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rûz u şeb çarhun elinden
Rıfkî tek feryâdlarım
‘Âlemi ta’ciz kıldı yalvarım
Sübânıma

92. **rıfkî:**

Gazel 96

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Gönül mülkün harâb etdi bu
Rıfkî yine ey şâhım
Bu nâs içre hele şimdi olur
destâne mestane

93. **rıfkıya:-(y)a**

Gazel 97

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Dutdu bir pend ü nasihat
didiler kim Rıfkıya
Açma hâlin gel sakın sen
bilmeyen câhillere

94. **rıfkî:**

Gazel 98

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Hakka tefvîz etmede Rıfkî
umûrun dem-be-dem
Ol penâh-ı dest-gîrim şimdi
geldi hatıra

95. **rıfkıya:-(y)a**

Gazel 99

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıya tâli’ şikeste baht nâ-
hemvâredir
Vasf-ı hâlim ‘arz-içün
efgân edersem kime ne

96. **rıfkıya:-(yâ)**

Gazel 100

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıyâ ‘âlemde sensin
gâyri yâri n’eylesün
Âh kim yandım elinden bî-
mecâl oldum yine

97. **rıfkıyî:-(y)i**

Gazel 101

Mısra: 13

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Tel tel olmuş perçemin
Rıfkıyî etmiş kayd u bend
Söylemem kimseye hâlim
şermsârım bu gece

98. **rıfkî:**

Gazel 102

Mısra: 13

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin

edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Senin hüsn-i zekât-içün bu
Rıfkı emmek ister leb
Hayâlinle giçer günler bu
söz nâ-dânedir bence

99. rıfkı:

Gazel 103

Mısra: 12

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Hayât-ı câvidânı n'eylerem
dünyâda sensiz ben
Sana kurbân olur Rıfkı ne
minnetdir o agyâre

100. rıfkı:

Gazel 104

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Senin hüsnün belâsına
düşüp âh eyledi Rıfkı
Giriftâr-ı gam-ı hicr-ile
mahzûn oldu gitdikçe

101. rıfkı:

Gazel 105

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Gözlerin âhû gibi yakdı
cihânı ser-te-ser
Nâr-ı 'aşkıdan bu Rıfkı
çıkıdı kûh u şâhika

102. rıfkının:-(n)in

Gazel 106

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Derûn-ı dilde Rıfkının bir
âteş var muhabbetden
Ki sönmez haşre dek dâ'im
o takdîr-i Celâl oldu

103. rıfkıye:-(y)e

Gazel 107

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Gâh elde gâh bilde dem-be-
dem 'üryân eder
Vurulur Rıfkıye hançer bî-
amân egler beni

104. rıfkı:

Gazel 108

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Subh u şâm yandım çerâk-ı
hüsnüne pervâneveş
Rıfkı da âh eyleyüp hâli
diger-gûn eyledi

105. rıfkı:

Gazel 110

Mısra: 10

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Halk olunmuş nûr-ı Hakdan
cism-i pâkûn ey perî
Rıfkı der ki nâr-ı 'aşkın
nâmdâr etdi beni

106. rıfkıya:-(y)a

Gazel 111

Mısra: 9

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin

edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Rıfkıya 'âlemde sensin
özge yâri istemem
Rûy-ı dille sîne-i
mecrûhumu yig bağladı

107. **rıfkî:**

Gazel 112

Mısra: 11

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Ser-nigûn etdi beni Rıfkî
gibi ol sîz-ı 'aşk
Künc-i 'uzlet üzre kaldım
işte ben mâ-teştehî

108. **rıfkayım:-(y)ım**

Gazel 113

Mısra: 14

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Mâl u mülk ü cân u cismim
hep fedâ kıldım ana
Rıfkayım ben derd-i 'aşkla
olmuşum mestânesi

109. **rıfkî:**

Müstezad 1

Mısra: 25

Hakkında kesin
bilgilere dayanmamakla
birlikte 19.yüzyılın birinci
yarısında yaşadığı tahmin
edilen, doğum tarihi
bilinmeyen, ölümünün 1864
yılında gerçekleştiği
kaynaklarda belirtilen
Karşlı şairdir.

Kan tökmededür Rıfkı
kulun gözleri her-dem
Ayrıldığı günden

rıfkî-i bî-çâreye:

1. **rıfkî-i bî-çâreye:-(y)e**

Gazel 27

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çaresiz, güçsüz,
zavallı Rıfkı. II Şair.

Hem günâhkâr 'abd-i 'âciz
Rıfkı-i bî-çâreye
Kıl 'inâyet lutf ile yâ Rab
meded senden meded

rıfkî-i bî-çârevi:

1. **rıfkî-i bî-çâreyi:-(y)i**

Gazel 38

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çaresiz, zavallı Rıfkı.
II Şair.

Bahr-ı hicrâna düşürdün
Rıfkı-i bî-çâreyi
Şîr şemşîrin elinden dâd-ile
efgân gider

2. **rıfkî-i bî-çâreyi:-(y)i**

Gazel 109

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çaresiz, güçsüz,
zavallı Rıfkı. II Şair.

Sormaz oldun Rıfkı-i bî-
çâreyi şâhım yine
Âh u efgan dîde giryân oldu
kârım togrusu

rıfkî-i kemter:

1. **rıfkî-i kemter:**

Gazel 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güçsüz ve zayıf Rıfkı.

Rıfkı-i kemter günâhkârın
ümîdi sendedür
Hâk-i pâyn çün devâdır
cümleye yâ Mustafâ

2. **rıfkî-i kemter:**

Gazel 61

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güçsüz ve zayıf Rıfkı.

Rıfkı-i kemter kulun tek
olmadı bir sâdıkın
Hâk-payına şimdi düşdüm
eyleyelim el-vedâ'

rıfk-ile lutf ile nazarı

kılsan:

1. **rıfk-ile lutf ile nazarı**

kılsan:-sa, -n

Gazel 57

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin aşığı)
yumuşak, merhametli,
iyimser bir şekilde bakması.

Lutf ile kılsan nazarı sen
ana bir rıfk-ile
Hişm-ile etme cefâyı çün
hicâb altında arz

rindâne:

1. rindâne:

Gazel 47

Mısra: 2

*Dış dünyadan ilgisini
kesen, toplum tarafından
hor görülen, kendi
dünyasında aşkı yaşamaya
çalışan kişi. II Âşık.*

Vech-i gülşenin gören
dîvâne olmaz yâ n'eder
Kâmet-i servin gören
rindâne olmaz yâ n'eder

2. rindânesi:-(s)i

Gazel 113

Mısra: 12

*Dış dünyadan ilgisini
kesen, toplum tarafından
hor görülen, kendi
dünyasında aşkı yaşamaya
çalışan kişi. II Âşık.*

Tîg-i müjgânı düzülmüş
sıra sıra sînede
'Aşk yolunda ben mi
kaldım sabr-ile rindânesi

rivâ:

1. ri'yâsi:-(s)ı

Gazel 53

Mısra: 10

*Gösteriş. II Zahidin
dünya işleriyle meşgul
olmaktan kaçınıp ibadeti
başkalarına kendini
beğendirmek için yapması.*

Beni ta'kîb ider zâhid bilür
mü 'aşk u sevdâyı
Habersiz olmuş 'âlemden
ri'yâsi artar eksilmez

rübâ:

1. rübâ:

Gazel 113

Mısra: 7

*Kendine çeken, hayran
bırakan.*

O rübâ perçem çıkarmış zîr-
i fesden nâ-gehân
Korkarım bir tel kırar
meşşâtanın ol şânesi

rû-be-rû:

1. rû-be-rû:

Gazel 67

Mısra: 9

Yüz yüze.

Rû-be-rû gördüm cüvâm ol
rakîble dem sürer
Rıfkı der âh eyledim çok
zârı arttı bahtımın

ruhsâr:

1. ruhsârını:-ı, -(n)ı

Gazel 59

Mısra: 8

*Yanak. II Sevgilinin
yanağı.*

Birbirin ardınca gelmek
üzere ol mûları
Çevre yanın kapladı
ruhsârını bir tâze hat

rûm musun:

1. rûm musun:-mu, -sun

Gazel 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Anadolu'da yaşayan,
Yunanca konuşan,
Hristiyan dinine inanan
halk. II Sevgilinin
acımasızlığı ve*

*merhametsizliğinden dolayı
söylenmiş bir hitap sözü.*

Bende yok sabra tahammül
sende rahmın Rıfkıya
Rûm musun yâ Ermenî Hak
virmemiş îmân sana

rûy:

1. rûyunu:-u, -(n)u

Gazel 94

Mısra: 2

Yüz. II Sevgilinin yüzü.

Servi andım kâmet-i dildâr
geldi hâtıra
Rûyunu gördüm yine gülzâr
geldi hâtıra

rûy-ı dille:

1. rûy-ı dille:-le

Gazel 111

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül alan yüz. II
Sevgilinin gönül alan, gönül
fetheden cezbedici yüzü.*

Rıfkıya 'âlemde sensin
özge yâri istemem
Rûy-ı dille sîne-i
mecnûhumu yig bağladı

rûy-ı hüsnün:

1. rûy-ı hüsnün:-(ü)n

Gazel 62

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) güzel
yüzü. II Sevgilinin güzelliği.*

Rûy-ı hüsnün 'âlem içre
buldu kadr-i irtifâ'
Zulmeti ref' etdi birden bize
neşr oldu şu 'â'

rûy-ı pâkin:**1. rûy-ı pâkin:-(i)n****Gazel 91**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Tertemiz, parlak yüz.
II Sevgilinin ay gibi parlak
yüzü.*

Rûy-ı pâkin şu'le-i şemsi
yine hakk eyledi
Tal'atıyla bu cihâm hoş
kuşatmış mâh-rû

2. rûy-ı pâkin:-(i)n**Gazel 91**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Tertemiz, parlak yüz.
II Sevgilinin ay gibi parlak
yüzü.*

Rûy-ı pâkin şu'le-i şemsi
yine hakk eyledi
Tal'atıyla bu cihâm hoş
kuşatmış mâh-rû

rûvunu ferş kılmış:**1. rûvunu ferş kılmış:-***(u)n, -u-mış***Gazel 57**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yüz sürmek. II
Sevgilinin ayak bastığı yere
âşığın yüz sürmesi.*

Ey perî gezdikçe her dem
ditreşir altında arz
Ferş kılmış rûvunu hem ol
ayak altında arz

rûz u şeb:**1. rûz u şeb:****Gazel 5**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gündüz ve gece.*

Rûz u şeb 'aşkın elinden bî-
karârım yâ Resûl
Hâk-i pâyn hasretinden âh
u zÂrım yâ Resûl

2. rûz u şeb:**Gazel 25**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gündüz ve gece.*

Rûz u şeb fikr-i hayâl-i
vuslatın gönlümde derd
Mevc-i deryâ gibi sinem
üzre eyler cezr ü med

3. rûz u şeb:**Gazel 45**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gündüz ve gece.*

Rûz u şeb çıkmaz hayâlin
dilde nakş olmuş benim
Bunca hüsn-ile efendim sen
cihân turdukça tur

4. rûz u şeb:**Gazel 65**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gündüz ve gece.*

Rûz u şeb feryâd u figân
içre kaldım meded
Enis ü mûnis iken oldu
bana bu ayrılık

5. rûz u şeb:**Gazel 71**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gündüz ve gece.*

Tâ ezelden nâr-ı 'aşkın
bagrımı hûn eylemiştir
Rûz u şeb fikrinle bu dem
nâr-ı büryândır gönül

6. rûz u şeb:**Gazel 79**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gündüz ve gece.*

Yanmışım pervâneveş
hüsn-i çerâğ u şem'ine
Rûz u şeb 'arşa çıkan hep
âh u zârımdır benim

7. rûz u şeb:**Gazel 81**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gündüz ve gece.*

Baht-ı kem tâli' zebûn pür-
nâr ararsan işte ben
Rûz u şeb cisminde 'aşkı
nâr ararsan işte ben

8. rûz u şeb:**Gazel 86**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gündüz ve gece.*

Rûz u şeb efgân idüp kanlar
tökersen gam degil
Misli yok bir âfet-i devrânı
n'etdin n'eyledin

9. rûz u şeb:

Gazel 93

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gündüz ve gece.*

Rûz u şeb feryâda düşdüm
âh kim ben n'eyleyim
Âteş-i 'aşk içre yandım
eyledim bu cânâ hû

10. rûz u şeb:

Gazel 95

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gündüz ve gece.*

Rûz u şeb çarhun elinden
Rıfkı tek feryâdlarım
'Âlemi ta'ciz kıldı yalvarım
Sübhânıma

11. rûz u şeb:

Gazel 99

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gündüz ve gece.*

Rûz u şeb devrân içinde âh
idersem kime ne
Nâr-ı fûrkatle bu bagrım
hûn edersem kime ne

12. rûz u şeb:

Gazel 113

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gündüz ve gece.*

Ey kemân-eburî perîves
gönlümü aldın benim
Rûz u şeb hasretle yandı
eksük olmaz lânesi

rûz-ı ezeli:

1. rûz-ı ezeli:

Gazel 99

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ruhların yaratılıp
kulların kaderinin
belirlendiği gün.*

Takdir-i hak böyle yazmış
yazıyı rûz-ı ezeli
Şark u garbı an-içün devrân
edersem kime ne

rûz-ı ezelden:

1. rûz-ı ezelden:-den

Gazel 80

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ruhların yaratılıp
kulların kaderinin
belirlendiği gün.*

Rıfkıyâ takdîr-i Hak rûz-ı
ezelden böyledir
Şem'-i hasretle dili pür-nâr
ararsan işte ben

S**sâbıkâ:**

1. sâbıkâ:

Gazel 105

Mısra: 4

*Bundan önce,
geçmişte.*

Yakdı nüh tâk-ı serâyı dūd-ı
âhım şöyle kim
Bana rahm etmezse cânân
zulüm itmez sâbıkâ

sâbit:

1. sâbit:

Gazel 92

Mısra: 1

Kalıcı.

Oturup kasr-ı İrânda deme
sâbit mekândır bu
Niçe bin 'âşık-ı şeydâ
göçürmüş bir cihândır bu

sâbit eyle:

1. sâbit eyle:

Gazel 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Karar kılmak.*

Böyle ikrâr üzre yâ Rab
sâbit eyle Rıfkıyâ
Sâhib-i lutf u 'atâsın
şühemiz yokdur sana

sabit olmuşum:

1. **sabit olmuşum:-muş, -
(u)m**

Gazel 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Karar kılmak.*

Kâ'inâtı var edensin kün
dedin oldu tamam
İkrar-ı imânda sabit
olmuşum yâ Rab meded

sâbit-i va'dkerdim:1. **sâbit-i va'dkerdim:-dim****Gazel 61**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Umudunu korumada
kararlı olmak.*

Yazılan yazı bozulmaz çâre
yokdur zerreveş
Sâbit-i va'dkerdim ol çün
eyleyelim el-vedâ'

sabr:**1. sabra:-a****Gazel 10**

Mısra: 9

*Başa gelen her türlü
sıkıntıya tahammül etme,
dayanma.*

Bende yok sabra tahammül
sende rahmın Rıfkıya
Rûm musun yâ Ermenî Hak
virmemiş îmân sana

2. sabrîma:-(i)m, -a**Gazel 73**

Mısra: 7

*Başa gelen her türlü
sıkıntıya tahammül etme,
dayanma.*

Hayâlinle geçer günler ki
yokdur sabrîma çâre
Lebinden büseyi ihsân bana
kıl hey mededgâhım

3. sabr-ile:-(i)le**Gazel 113**

Mısra: 12

*Başa gelen her türlü
sıkıntıya tahammül etme,
dayanma.*

Tîg-i müjgânı düzülmüş
sıra sıra sînede
‘Aşk yolunda ben mi
kaldım sabr-ile rindânesi

sabr ede:**1. sabr ede:-e****Gazel 38**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dayanmak, tahammül
göstermek.*

Şiddet-i nâra ne mümkün
sabr ede ‘âşıkların
Derd ü ‘aşkından semâyâ
âh-ile efgân gider

sabr ideyim:**1. sabr ideyim:-e, -(y)im****Gazel 45**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dayanmak, katlanmak,
tahammül etmek.*

Hasretin-ile niçe sabr
ideyim Yûsuf-cemâl
Gel göreyim mâh cemâlin
bu zamân turdukça tur

**sabr u tahammül
kalmadı:****1. sabr u tahammül****kalmadı:-dı****Gazel 43**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dayanacak gücü
kalmamak, sabredememek.*

Ben senin hüsn cemâline
‘âşık oldum ey ‘Ömer
Kalmadı sabr u tahammül
bir hâl oldum ey ‘Ömer

sabra karârım kalmadı:**1. sabra karârım****kalmadı:-ma, -dı****Gazel 9**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sabrı tükenmek,
dayanamamak.*

Nâr-ı ‘aşkında begim burc-ı
hisârım pür-harâb

Kalmadı sabra karârım yok
mu bir rahmın bana

sabra mecâlim kalmadı:**1. sabra mecâlim****kalmadı:-dı****Gazel 110**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dayanacak,
katlanacak gücü kalmamak.*

Şîve-i refâtârı her-dem gönül
içre gizlidir
Kalmadı sabra mecâlim pek
na-çâr etdi beni

sabra tahammül kalmadı:**1. sabra tahammül****kalmadı:-dı****Gazel 66**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Dayanacak,
katlanacak gücü kalmamak.*

Hayli demdir âteşin
bâgrında cevân etmede
Kalmadı sabra tahammül
sînem üzre kana bak

**sabrîma tahammül
yokdur:****1. sabrîma tahammül****yokdur:-dur****Gazel 46**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dayanamamak,
katlanamamak.*

Sabrîma yokdur tahammül
Rıfkı tek âh eyledim
Ben gibi bir hicr-ile üftâde
görmüş var mıdır

sadâ:**1. sadâsı:-(s)ı****Gazel 53****Mısra: 4**

*Ses. II Sevgiliye
duyulan muhabbetten
kaynaklanan inilti, inleme,
feryat etme.*

Hayâl-i dil-rübâdan gayrî
yok zerre efkârım
Gönül ârzû ider dâ'im
sadâsı artar eksilmez

sad-hezârân:**1. sad-hezârân:****Gazel 70****Mısra: 5**

*Yüz binlerce, çok
sayıda, pek çok.*

Tîg-i hicrin sinem üzre sad-
hezârân yer durar
Zahm-ı şemşîr-i 'âşkından
bî-karâr etdi gönül

2. sad-hezârân:**Gazel 78****Mısra: 3**

*Yüz binlerce, çok
sayıda, pek çok.*

Sad-hezârân dâg-ı mihnet
sinem üzre dutdı yer
Ol sebebden cismimi ben
seng-i Ferhâd eyledim

3. sad-hezârân:**Gazel 111****Mısra: 2**

*Yüz binlerce, çok
sayıda, pek çok.*

Hasretinden dil-rübânın
gönlü 'âşık ağladı

Nâr-ı 'âşk-ile sinenin sad-
hezârân tagladı

sâdık:**1. sâdıkına:-ı, -na****Gazel 30****Mısra: 9**

*Sevgisinde samimi
olan vefalı kimse. II Âşık.*

Eder elbette o şûh sâdıkına
mühr ü vefâ
Dilberin medhi hemân vird-
i zebân olmalıdır

2. sâdıkın:-(i)n**Gazel 61****Mısra: 9**

*Sevgisinde samimi,
vefalı, sadakatli, içten bağlı
olan kimse. II Âşık.*

Rıfkı-i kemter kulun tek
olmadı bir sâdıkın
Hâk-payına şimdi düşdüm
eyleyelim el-vedâ'

3. sadıkız:-(i)z**Gazel 37****Mısra: 10**

*Sevgisinde samimi,
sadakatli, vefalı.*

Lutfunu medh eyleyenler
Rıfkıyâ çün söylemiş
Sadıkız diyü bu sözde fahr
eder merdâneler

4. sâdık:**Gazel 85****Mısra: 1**

*Sevgisinde samimi,
sadakatli, vefalı.*

Âh kim dünyâda yandım
bulmadım sâdık cevân
Derd-ile âlûde oldum
görmedim ben de amân

sadık-ı 'âşıkının:**1. sadık-ı 'âşıkının:-ı, -
(n)ın****Gazel 59****Mısra: 3****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

*Sevgisinde samimi,
sadakatli, vefalı olan âşık.*

Tıfl bilmezdi sadık-ı
'âşıkının kadrini
Şimdi bildi hamdi'llâh
yüzüne geldikde hat

safâ-yı dil-ile:**1. safâ-yı dil-ile:-(i)le****Gazel 92****Mısra: 9****Kelime Tipi: Kalıp****İfade**

*Gönül huzuru, gönül
neşesi.*

Safâ-yı dil-ile Rıfkı bütün
zevk-ı cihân olma
Gelen gitmiş bekâ mülküne
cevr-i kârbândır bu

sâfi:**1. sâfi:****Gazel 47****Mısra: 7***Saf, katkısız.*

Leblerin sâfi 'asel kaymak
mıdır bilmem şeker
Bûs-ı la'lin bir gören
mestâne olmaz yâ n'eder

2. sâfi:**Gazel 96****Mısra: 4**

*Saf, katışıksız. II Saf,
katışıksız şarap.*

Oturmuş bezm-i 'işretde
verür 'âşıklara bâde
Elinde pür-kadeh Sâfi sunar
yârâna mârâna

sag ol:

1. sag ol:

Gazel 65

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yaşamak, hayatını
devam ettirmek.*

Gît efendim ikbal-i dîn-ile
sag ol sen hemân
Rıfkıyım bugünkü günde
meselvâr bu ayrılık

sagal:

1. sagalmaz:-maz

Gazel 50

Mısra: 8

İyileşmek, şifa bulmak.

Bunca demdir çekdiğim
sitemleri Mevlâ bilür
Sîne mecrûh dil şikeste hiç
sagalmaz yâremiz

sâgar-ı memlûda:

1. sâgar-ı memlûda:-da

Gazel 33

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Şarapla) dolu içki
kadehi.*

Hayât u nokta-i cân bir
salınmış mûda kalmıştır
Şifâ-yı sıhhatim bir sâgar-ı
memlûda kalmıştır

sagla:

1. sagladı:-dı

Gazel 111

Mısra: 4

*İyileştirmek, tedavi
etmek.*

Leblerinden çâre yok mu
'âşık-ı dil-hâsteye
Lutf u ihsânın benim tek
niçeleri sagladı

sahbâ:

1. sahbâda:-da

Gazel 33

Mısra: 4

Şarap. II Kadeh.

Şarâb-ı nûş-ı ezelden bütün
mestim dilâ her dem
Kalup hayretde üftâde
gözüm sahbâda kalmıştır

sâhib-i lutf u 'atâsın:

1. sâhib-i lutf u 'atâsın:-
sın

Gazel 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Affeden, affedici, iyilik
sahibi. II Allah.*

Böyle ikrâr üzre yâ Rab
sâbit eyle Rıfkıyı
Sâhib-i lutf u 'atâsın
şübhemiz yokdur sana

2. sâhib-i lutf u 'atâsın:-
sın

Gazel 50

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Affeden, affedici, iyilik
sahibi. II Sevgili.*

Hicrini efzûn edüp hasretle
koyma Rıfkıyı
Sâhib-i lutf u 'atâsın
gâyriden yok çâremiz

sâ'il:

1. sâ'ilim:-(i)m

Gazel 13

Mısra: 3

Dilenci.

Sâ'ilim kapuna geldim bir
zekât-ı hüsn içün
Redd edüp mahzûnluğuma
söyle ki kimdir sebeb

2. sâ'ilim:-(i)m

Gazel 81

Mısra: 5

Dilenci.

Âsitân-ı lutfun içre ben
bugün bir sâ'ilim
Kurb-ı hüsnün goncesinde
hâr ararsan işte ben

sâkî:

1. sâkî:

Gazel 51

Mısra: 2

*İçki sunan, kadeh
sunan kişi.*

Râh-ı 'aşk içre bugün pür-
câm-ile mestâneyiz
Devr ider sâkî elinde gûya
kim mey-hâneyiz

2. sâkî:

Gazel 102

Mısra: 11

*İçki sunan, kadeh
sunan kişi.*

Yeter sâkî dolandırma
elinde câm-ı gülûnu
Ki câmu tâ ezeliden içen
peymânedir bence

sâkî-i devrânsın:

1. sâkî-i devrânsın:-sın

Gazel 54

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Devrin şarap sunan
kişisi. II Sevgili.*

İçürme câm-ı engûru bana
la'lin şarâbı ver
Ki sen sâkî-i devrânsın
cihân gam-hânedir sensiz

sakın:1. **sakın:****Gazel 83**

Mısra: 1

*Uzak durmak,
kaçınmak.*

Kıl kerem ey şâh-bâzım
eşk-bârımdan sakın
Eyleme cevri ü cefâyı
inkisârımdan sakın

2. **sakın:****Gazel 83**

Mısra: 2

*Uzak durmak,
kaçınmak.*

Kıl kerem ey şâh-bâzım
eşk-bârımdan sakın
Eyleme cevri ü cefâyı
inkisârımdan sakın

3. **sakın:****Gazel 83**

Mısra: 4

*Uzak durmak,
kaçınmak.*

Hasret-i la'l-i lebinle sînem
âteş içredir
Künc-i kurbumda tururken
sûz-ı nârımdan sakın

4. **sakın:****Gazel 83**

Mısra: 6

*Uzak durmak,
kaçınmak.*

Ben figân u mihneti çün
almışım satun begim
Lutf-ile ihsân edüben âh u
zârımdan sakın

5. **sakın:****Gazel 83**

Mısra: 8

*Uzak durmak,
kaçınmak.*

Eşk-i çeşmim katre katre
sanki Ceyhündür giden
Cûş edüp mevci kılınca sen
humârımdan sakın

6. **sakın:****Gazel 83**

Mısra: 10

*Uzak durmak,
kaçınmak.*

Rıfkıyâ medh eylemişler
şöhret-i şânın ezel
Bâb-ı lutfundan kerem kıl
şermsârımdan sakın

7. **sakın:****Gazel 97**

Mısra: 10

*Uzak durmak,
kaçınmak.*

Dutdu bir pend ü nasihat
didiler kim Rıfkıya
Açma hâlin gel sakın sen
bilmeyen câhillere

8. **sakın:****Gazel 92**

Mısra: 5

*"Asla" anlamında
kullanılan uyarı sözü.*

Cihânın zer ü simine sen
aldanma sakın ey dil
Bilürsün kim bekâsı yok
meger cânın yakandır bu

9. **sakın:****Gazel 103**

Mısra: 6

*"Asla" anlamında
kullanılan uyarı sözü.*

Düşüp ol dâmen-i yâre
niyâz u ilticâ etdim
Sakın kurtarma agyârı
çekerse kendini dâre

10. **sakın:****Müstezad 1**

Mısra: 19

*Bir davranışın
yapılmaması istendiğinde
söylenen uyarı sözü.*

Hışm-ile beni atma sakın
yanmış ocaga
Şây etme ser-â-ser

sâkiyâ:1. **sâkiyâ:****Gazel 11**

Mısra: 5

*Ey içki meclisine neşe
katarak içki sunan kişi! II
Sevgili.*

Sâkiyâ câm-ı mey-i
gülünden elden koma kim
Devr-ile neş'e virürdü pür
kadeh 'işret bana

sakla:1. **sakla:****Gazel 77**

Mısra: 6

Gizlemek, korumak.

Koyma agyâr zâgını verdi
perîşân etmesün
Varakını sakla andan sen
gülümsün bülbülüm

sal:

1. **salınmış:-**(i)n, -mış

Gazel 33

Mısra: 1

Göndermek.

Hayât u nokta-i cân bir
salınmış müda kalmışdır
Şifâ-yı sıhhatim bir sâgar-ı
memlûda kalmışdır

salın:

1. **salınup:-**(u)p

Gazel 35

Mısra: 5

*Yürürken sağa sola
salınmak, edalı yürümek. II
Sevgilinin cazibeli
yürüyüşü.*

Salınup reftâr edersin Âsaf
u Cemşîd gibi
Söylenür dillerde nâmın
hâna teşbîh etdiler

salıver:

1. **salıvermez:-**mez

Gazel 108

Mısra: 5

*Bırakmak, serbest
bırakmak.*

Bagladı zencîr-i 'aşkın
salıvermez el-amân
Yakdı 'aşkın ateşi hem dâg-
ı derûn eyledi

sana:

1. **sana:**

Gazel 1

Mısra: 1

*İkinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Allah.*

Hâlık-ı kevn ü mekânsın
şübhemiz yokdur sana
Fâ'il-i muhtâr ki sensin
şübhemiz yokdur sana

2. **sana:**

Gazel 1

Mısra: 2

*İkinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Allah.*

Hâlık-ı kevn ü mekânsın
şübhemiz yokdur sana
Fâ'il-i muhtâr ki sensin
şübhemiz yokdur sana

3. **sana:**

Gazel 1

Mısra: 4

*İkinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Allah.*

Biz kuluz 'âsî-i mücrim
ittikâmız sendeür
Lutf edüp rahmet kıarsın
şübhemiz yokdur sana

4. **sana:**

Gazel 1

Mısra: 6

*İkinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Allah.*

Emr-i künle var edensin bu
cihânı pâdişâh
Hâkim-i mutlak ki sensin
şübhemiz yokdur sana

5. **sana:**

Gazel 1

Mısra: 8

*İkinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Allah.*

Kabza-i kudretde oldu
cümle bûd u ger nebûd
Vâhid ü Ferd ü Ahadsın
şübhemiz yokdur sana

6. **sana:**

Gazel 1

Mısra: 10

*İkinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Allah.*

Böyle ikrâr üzre yâ Rab
sâbit eyle Rıfkıyı
Sâhib-i lutf u 'atâsın
şübhemiz yokdur sana

7. **sana:**

Gazel 3

Mısra: 1

*İkinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Allah.*

Ben günahkâr bir kulum yâ
Rabbi muhtâcım sana
Kimseden imdâd yetişmez
sen yetür imdâd bana

8. **sana:**

Gazel 3

Mısra: 8

*İkinci teklik şahıs
zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Allah.*

Yog-iken dü 'âlemi bir kün
ile var eyledin
Hâlık-ı kevn ü mekânsın
şübhemiz yokdur sana

9. sana:

Gazel 27

Mısra: 3

*İkinci teklik şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Allah.*

Evvel âhir ittikâmuz sana
olmuş şühbesiz
Lutfuna bend olmuşum yâ
Râb meded senden meded

10. sana:

Gazel 16

Mısra: 6

*İkinci teklik şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Âşık.*

Nush u pendim dinleyüp
gamdan âzâd ol gönül
Bu sana yâr olmaz aslâ sen
de hem ânı unut

11. sana:

Gazel 106

Mısra: 2

*İkinci teklik şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Âşık.*

Düşelden gönlümüz 'aşka
ara yirde makâl oldu
Bana ta'n eyleyen agyâr
sorar sana ne hâl oldu

12. sana:

Gazel 10

Mısra: 1

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Mübtelâ oldu gönül ey
gözleri mestân sana
Âteş-i hicrinde yandım
dimedim cânân sana

13. sana:

Gazel 10

Mısra: 2

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Mübtelâ oldu gönül ey
gözleri mestân sana
Âteş-i hicrinde yandım
dimedim cânân sana

14. sana:

Gazel 10

Mısra: 4

*İkinci teklik şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Hasretinde hûn bagrım yâre
yâre oldu hep
N'eyleyem mecbûrun
oldum ey meh-i tâbân sana

15. sana:

Gazel 10

Mısra: 6

*İkinci teklik şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Ağlayıp feryâd kıldım
bülbül-i şeydâ gibi
Gonca-i nev-reste derdüm
ey şeh-i devrân sana

16. sana:

Gazel 10

Mısra: 8

*İkinci teklik şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Gelmemiş mislin cihâna bî-
bedelsin sevdiğim
N'eyleşem bilmem ne itsem
hûri vü gılmân sana

17. sana:

Gazel 10

Mısra: 10

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Bende yok sabra tahammül
sende rahmın Rıfkıya
Rûm musun yâ Ermenî Hak
virmemiş imân sana

18. sana:

Gazel 12

Mısra: 7

*İkinci teklik şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Ben sana meylim vereli
gamdan âzâd olmadım
Bir bakışla bagrımı hûn
eyledin sen dilrübâ

19. sana:

Gazel 22

Mısra: 5

*İkinci teklik şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Sana kim meyl ider-idi söz
geçürse gönlüne
Çâresiz düştü gönül kıl
mürüvvet câna bah

20. sana:

Gazel 23

Mısra: 5

*İkinci teklik şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Mir'atı eline al da bir
temâşâ it sana
Niçe 'âşıkları etdin şimdice
haste naçah

21. sana:

Gazel 34

Mısra: 6

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Âsitan-ı lutfun içre 'âşık-ı
şeydâların
İstemezler bir nazar kılsun
sana bî-gâneler

22. sana:

Gazel 54

Mısra: 11

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Düşürme minnet-i agyâra
bu Rıfkî sana kuldur
Ki senden özge mahbûblar
ana bî-gânedir sensiz

23. sana:

Gazel 55

Mısra: 6

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Hâl-i zârımdan haberdâr
olmadın sen ey gönül
Sana yâr olmaz bilürsün
ben dedim peyvend kes

24. sana:

Gazel 61

Mısra: 1

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

İşte ben gitdim efendim
sana olsun el-vedâ'
Hâk-pâyın bûs ederek
eyleyelim el-vedâ'

25. sana:

Gazel 68

Mısra: 3

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

N'oldu sana dil yagmaya
virtüp 'akl serümden
Mecnûn idüben sen beni
çöllere düşürdün

26. sana:

Gazel 73

Mısra: 10

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Bu Rıfkînin hâline sen
edersen merhamet ey şâh
Sana Firdevs-i a'lâyı vere
Hazret-i Allâhım

27. sana:

Gazel 85

Mısra: 6

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Tarz u etvârına gönlüm
bend olalı her demâ
Olmuşum üftâde ben de
sana ey kaşı kemân

28. sana:

Gazel 90

Mısra: 5

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Ben kimim ki sana mecbûr
olmaya verdüm gönül
Karışsun Nîl ü Ceyhûna
nem ü didem habâb olsun

29. sana:

Gazel 101

Mısra: 11

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Ben sana kul olmak
isterdim velâkin o rakîb
Ber-murâd olmaya koymaz
ben yanarım bu gece

30. sana:

Gazel 103

Mısra: 12

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Hayât-ı câvidânı n'eylerem
dünyâda sensiz ben
Sana kurbân olur Rıfkî ne
minnetdir o agyâre

31. sana:

Gazel 104

Mısra: 5

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Sana şems-i cihân dirsem
hatâ mıdır bana bilmem
Görenlerin dili birden ki
memnûn oldu gitdikçe

32. sana:

Gazel 108

Mısra: 8

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki
almış şekli. II Sevgili.*

Ben esîr-i zülfün oldum sen
de bir insâfa gel
Sırr-ı Hakdır ey efendim
sana meftûn eyledi

33. **sana:****Gazel 112**

Mısra: 7

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki almış şekli. II Sevgili.*

Kim sana akrân olurmuş
dil-berim hûrî-sıfat
Görmedim mislin cihânda
sen gibi bir eşbehi

34. **sana:****Müstezad 1**

Mısra: 17

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki almış şekli. II Sevgili.*

Gizlüce sana bend eylemiş
gönlümü evvel
Ey gözleri âhû

35. **sana:****Gazel 94**

Mısra: 9

*İkinci tekil şahıs**zamirinin yönelme hâl eki almış şekli. II Şair.*

Müjdeler olsun sana teşrîf
kıldı şâh-ı dil
Şâd-ı gönlüm oldu Rıfkî
sehhâr geldi hâtıra

sancıl:1. **sancılup:-(u)p****Gazel 26**

Mısra: 2

Saplanmak, batmak.

Sînem üzre hançer-i bürrâmı
etdi çünkü zed
Sancılup bağrımda kaldı
tûğ-ı müjgâmı meded

sanki:1. **sanki:****Gazel 51**

Mısra: 10

Tıpkı, âdeta.

Rıfkıyâ tâli' şikeste oldu
yokdur çâresi
Büsbütün hüzn-i elemle
sanki biz gam-hâneyiz

2. **sanki:****Gazel 52**

Mısra: 8

Tıpkı, âdeta.

'Âleme bakdıkça hayret
geldi âh etdim yine
Sanki Ceyhûn gibi akar
dîde-i giryânımız

3. **sanki:****Gazel 63**

Mısra: 2

Tıpkı, âdeta.

Nâr-ı 'aşkından sinemde
eriyüp kalmadı yağ
Subha-dek yanar bu cânım
sanki mânend-i çerâğ

4. **sanki:****Gazel 83**

Mısra: 7

Tıpkı, âdeta.

Eşk-i çeşmim katre katre
sanki Ceyhûndur giden
Cûş edüp mevci kılınca sen
humârımdan sakın

5. **sanki:****Gazel 95**

Mısra: 6

Tıpkı, âdeta.

Okuyup kıldı tebessüm
eyledi hâtır su'âl

Sanki bahş etdi hayâtı
mürde olmuş cânıma

sarf-ı meclis eyledim:1. **sarf-ı meclis eyledim:-dim****Gazel 21**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Aşk) meclisinde vakit
harcamak, tüm gününü
mecliste geçirmek.*

Câm-ı engûrî şarâbı
içmişim ben yâr ile
Sarf-ı meclis eyledim ben
külli hem-vârım kadeh

sarıl:1. **sarılmış:-mış****Gazel 103**

Mısra: 7

Dolanmak.

Sim ü kâfûri gerdene
sarılmış o siyâh mûlar
'Acebdır kim o ebrûlar
düşürdü çün beni zâre

satun almışım:1. **satun almışım:-mış, -(i)m****Gazel 83**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Karşılığında bedel
ödeyip elde etmek. II
Sevgiliye kavuşamayan
âşığın bedel olarak gözyaşı
dökerek bunun karşılığında
gam ve keder elde etmesi.*

Ben figân u mihneti çün
almışım satun begim
Lutf-ile ihsân edüben âh u
zârımdan sakın

sayd etmege:1. **sayd etmege:-meg, -e****Gazel 81**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Avlamak.*

Der-âgûş eyledin tîr ü
kemânın kasdı ne
Şân için sayd etmege şikâr
ararsan işte ben

sâ'ika:1. **sâ'ika:****Gazel 105**

Mısra: 2

Yıldırım.

Şemm-i rûyun gonceden
artık değil mi 'âşika
Tig-ı gamzenden tokundu
gönlüme bir sâ'ika

sebeb:1. **sebebden:-den****Gazel 9**

Mısra: 6

Neden, gerekçe.

Bu gönül sevdâ-yı zülfün
getürünce hâtıra
Ol sebebden terk-i câm
etdürür hâlin bana

2. **sebeb:****Gazel 13**

Mısra: 1

Neden, gerekçe.

Ey perî bunca cefâyâ
söylesen kimdir sebeb
Bu firâk u hasretinle
kalmama kimdir sebeb

3. **sebeb:****Gazel 13**

Mısra: 2

Neden, gerekçe.

Ey perî bunca cefâyâ
söylesen kimdir sebeb
Bu firâk u hasretinle
kalmama kimdir sebeb

4. **sebeb:****Gazel 13**

Mısra: 4

Neden, gerekçe.

Sâ'ilim kapuna geldim bir
zekât-ı hüsn için
Redd edüp mahzûnluguma
söyle ki kimdir sebeb

5. **sebeb:****Gazel 13**

Mısra: 6

Neden, gerekçe.

Mest eder 'uşşâkı her dem
ol senin pergâleler
Ben kulun me'yûs-ı bâde
olmama kimdir sebeb

6. **sebeb:****Gazel 13**

Mısra: 8

Neden, gerekçe.

Ol rakîb-i bed-nigâhın derdi
olsun bî-devâ
Yâr-ile hem-derd olup bu
gezmeme kimdir sebeb

7. **sebeb:****Gazel 13**

Mısra: 10

Neden, gerekçe.

Ben garîb bî-çâreye rahm
itmedin Rıfkî gibi

Bu cesed içre yanan pür-
nârına kimdir sebeb

8. **sebeb:****Gazel 17**

Mısra: 10

Neden, gerekçe.

Cüdâ-yı yâr olaldan ben
dedim Rıfkî gibi her dem
Bu firâka sebeb agyâr
degildir kimseler bâ'is

9. **sebebden:-den****Gazel 78**

Mısra: 4

Neden, gerekçe.

Sad-hezârân dâg-ı mihnet
sinem üzre dutdı yer
Ol sebebden cismimi ben
seng-i Ferhâd eyledim

sed oldu:1. **sed oldu:-du****Gazel 25**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Engellemek, engel
olmak.*

Ol siyâh ebrûların almuş
yanagın çevresi
Bûsegâh-ı 'âşıkâne oldu bir
gizlüce sed

sehâb:1. **sehâb:-ı****Gazel 36**

Mısra: 6

Bulut.

Nûr-ı vechin pür-ziyâsı
gün-be-gün işrâk eder
Tâb-ı ruhsârın semâda her
sehâbı ditredir

seher:**1. seher:****Gazel 19**

Mısra: 7

*Sabah olmaya**başladığı vakit, sabah vakti.*

Her seher hüsnün bağında
bülbul-i şeydâ gibi
Ben gibi kemter gedâlar
zârilere kılmaz mı hiç

2. seherle:-le**Gazel 24**

Mısra: 7

*Sabah olmaya**başladığı vakit, sabah vakti.*

Her seherle bâg-ı gamda
hicr ile bülbul gibi
Ağlayup fûrkatle çaldım
nagme-i nâlân meded

3. seher:**Gazel 31**

Mısra: 3

*Sabah olmaya**başladığı vakit, sabah vakti.*

Bir vefâsız dil-rübâdan
şeblerim tâ ki seher
İnleyüp feryâd içinde zâr u
efgân ol da gör

4. seher:**Gazel 39**

Mısra: 8

*Sabah olmaya**başladığı vakit, sabah vakti.*

Nîm-nazarla rahm kılsan
ben gedâ üftâdeye
Ser-fürû oldum yolunda çün
görürsün her seher

5. seherler:-ler**Gazel 71**

Mısra: 4

*Sabah olmaya**başladığı vakit, sabah vakti.*

Âh u zârla kalmışım üftâde
bu dem ey püser
‘Andelîb misli seherler
nagme-sâzândır gönül

sehhâr:**1. sehhâr:****Gazel 94**

Mısra: 10

*Büyük etki altında**bırakan, büyüleyen kimse.
II Sevgili.*

Müjdeler olsun sana teşrîf
kıldı şâh-ı dil
Şâd-ı gönlüm oldu Rıfkî
sehhâr geldi hâtıra

semâ:**1. semâya:-ya****Gazel 7**

Mısra: 5

Gök, gökyüzü.

Semâya erişir âh u figân u
zâr u feryâdım
Meded senden ki hâli pek
yamanım yâ Resûlallâh

2. semâda:-da**Gazel 36**

Mısra: 2

Gök, gökyüzü.

Pertev-i hüsn ü cemâlin
yirde âbî ditredir
Nîm-nazarla hem semâda
âfitâbî ditredir

3. semâda:-da**Gazel 36**

Mısra: 6

Gök, gökyüzü.

Nûr-ı vechin pür-ziyâsı
gün-be-gün işrâk eder
Tâb-ı ruhsârın semâda her
sehâbî ditredir

4. semâya:-ya**Gazel 38**

Mısra: 4

Gök, gökyüzü.

Şiddet-i nâra ne mümkün
sabr ede ‘âşıkların
Derd ü ‘aşkından semâya
âh-ile efgân gider

5. semâya:-(y)a**Gazel 73**

Mısra: 2

Gök, gökyüzü.

Şeb-i fûrkatdeyim bende
açılmaz baht-ı siyâhım
Figânım ‘âlemi dutdu
semâya çıkdı hem âhım

sen:**1. sendedür:-de, -dür****Gazel 1**

Mısra: 3

*İkinci tekil şahıs**zamiri. II Allah.*

Biz kuluz ‘âsî-i mücrim
ittikâmız sendedür
Lutf edüp rahmet kılsın
şühemiz yokdur sana

2. sensin:-sin**Gazel 1**

Mısra: 2

*İkinci tekil şahıs**zamiri. II Allah.*

Hâlık-ı kevn ü mekânın
şühemiz yokdur sana

Fâ'il-i muhtâr ki sensin
şühhemiz yokdur sana

3. **sensin:-sin**

Gazel 1

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Allah.

Enr-i künle var edensin bu
cihânı pâdişâh
Hâkim-i mutlak ki sensin
şühhemiz yokdur sana

4. **sen:**

Gazel 3

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Allah.

Ben günahkâr bir kulum yâ
Rabbi muhtâcım sana
Kimseden imdâd yetişmez
sen yetür imdâd bana

5. **senden:-den**

Gazel 3

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Allah.

Çâr-yâr u Mustafânın
‘aşkına ‘afv et beni
Ber-kusûrum ‘afvımı
senden niyazım her demâ

6. **sensin:-sin**

Gazel 3

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Allah.

On sekiz bin ‘âlemin Hâlıkı
sensin bi’llâh
Cümlesi emrine münkâd
oldu hep arz u semâ

7. **sen:**

Gazel 7

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Allah.

Îlâhî ol kabirde kim
su’âlimi sen âsân kıl
Dutulmaya bu hâk içre
zebânım yâ Resûlallâh

8. **sen:**

Gazel 27

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Allah.

Dâd u feryâdım cihânı
kapladı başdan başa
Sen yetiş imdâdıma yâ Rab
meded senden meded

9. **senden:-den**

Gazel 27

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Allah.

Düşmüşüm gam bahrına yâ
Rab meded senden meded
Çâre bulmam hâlîme yâ
Rab meded senden meded

10. **senden:-den**

Gazel 27

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Allah.

Düşmüşüm gam bahrına yâ
Rab meded senden meded
Çâre bulmam hâlîme yâ
Rab meded senden meded

11. **senden:-den**

Gazel 27

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Allah.

Evvel âhir ittikâmız sana
olmuş şühhesiz
Lutfuna bend olmuşum yâ
Râb meded senden meded

12. **senden:-den**

Gazel 27

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Allah.

Ol habîbin hürmet-iyçün ey
kerem-i Kirdigâr
Gönlümü mesrûr kıl yâ Rab
meded senden meded

13. **senden:-den**

Gazel 27

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Allah.

Dâd u feryâdım cihânı
kapladı başdan başa
Sen yetiş imdâdıma yâ Rab
meded senden meded

14. **senden:-den**

Gazel 27

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Allah.

Hem günâhkâr ‘abd-i ‘âciz
Rıfkı-i bi-çâreye
Kıl ‘inâyet lutf ile yâ Rab
meded senden meded

15. **sendedür:-de, -dür**

Gazel 4

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Hz. Muhammed.

Kimseden imdâd olunmaz
‘âsi-i mücrimlere
Sendedür lutf-ı şefâ‘at
cümleye yâ Mustafâ

16. **sendedür:-de, -dür**

Gazel 4

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Hz. Muhammed.

Rıfkı-i kemter günahkârın
ümîdi sendedür
Hâk-i pâym çün devâdır
cümleye yâ Mustafâ

17. **sen:**

Gazel 5

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Hz. Muhammed.

Ben garîk-i bahr-ı ‘isyânım
meded kıl sen bana
Düşmüşüm elden ayakdan
yok dutarım yâ Resûl

18. **sensin:-sin**

Gazel 5

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Hz. Muhammed.

Subh u şâm fikr ü hayâlin
mest kılmış Rıfkıyı
Gayrı yokdur dilde sensin
bûdî-kârım yâ Resûl

19. **sende:-de**

Gazel 6

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Hz. Muhammed.

Bu ‘âsî cümle ümmet kim
şefâ‘at ümmidi sende
Ki nâra yanmadan cânım
meded kıl yâ Resûlallâh

20. **sensin:-sin**

Gazel 6

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Hz. Muhammed.

Dü cihân serveri sensin
‘inâyet eyle Rıfkıye
Çıkarma ‘arşa efgânım
meded kıl yâ Resûlallâh

21. **senden:-den**

Gazel 7

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Hz. Muhammed.

Semâya erişir âh u figân u
zâr u feryâdım
Meded senden ki hâli pek
yamanım yâ Resûlallâh

22. **sen:**

Gazel 8

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Felek.

Bir terahhum kılmadın bu
hâl-i giryânıma sen
Vasf-ı hâlim bilmeyüp redd
ü sitem etdin bana

23. **sen:**

Gazel 8

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Felek.

Çün cüdâ etdin beni sen
nâzlı yârimden benim
Rahm kılmam diy ü gitdin
hem cevâb etdin bana

24. **sen:**

Gazel 31

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Felek.

Ey felek sen de benim tek
hicr ü nâlân ol da gör
Cism büryân geşt-i devrân
dîde giryân ol da gör

25. **sen:**

Gazel 31

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Felek.

Ben de çekdim bu fenânın
zevk u şâdından elim
Künc-i ‘uzlet eyledim ben
sen de pinhân ol da gör

26. **sen:**

Gazel 14

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Âşık.

‘Âdet olmuş tâ ezelden
‘âşıkâ cevri ü cefâ
Kıl tahammül çevre sen de
andan itme ictinâb

27. **sen:**

Gazel 16

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Âşık.

Nush u pendim dinleyüp
gamdan âzâd ol gönül
Bu sana yâr olmaz aslâ sen
de hem ânı unut

28. **sen:**

Gazel 16

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Âşık.

Gece gündüz terk-i râhat
eyledin Rıfkî gibi
Nush u pendim dinleyüp
sen zâr u giryâmı unut

29. **sen:**

Gazel 18

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Âşık.

Hakka niyâz eyle dâ'im
isteme dünyâyı sen
Ser-fürû edüp kula hem
açdığın femler 'abes

30. **sen:**

Gazel 18

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Âşık.

Rıfkımın pendine gûşu
vermedin sen ey gönül
Şöhret-i dünyâ için hem
yedigin semler 'abes

31. **sen:**

Gazel 48

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Âşık.

Bir cemâl-i pür-ziyânın
rahmı yok sen 'âşık
Hasretinden hâl perîşân
cism ü cân mihnetlentür

32. **sen:**

Gazel 62

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Âşık.

Bî-mürüvvetdir rakîbden
gayrıya itmez nazar
Ey gönül ol dilber-i ra'nâyâ
sen et elvedâ'

33. **sen:**

Gazel 51

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Zahid.

Hasretinden her dü çeşmim
Nîlveş kanlar döker
Sorma zâhid haznemi sen
hâtırı vîrâneyiz

34. **sende:-de**

Gazel 79

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Zahid.

Sende ey zâhid nedür bunca
ta'annüd bilmedim
Görmedin mi hüsn-i yâri
şu'ledârımdır benim

35. **sende:-de**

Gazel 10

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Bende yok sabra tahammül
sende rahmın Rıfkıya
Rûm musun yâ Ermenî Hak
virmemiş îmân sana

36. **sen:**

Gazel 11

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

'Âşıkın gönlünü al kim
hâlidin hâlî değil
Lutfunu itme dirîğ sen eyle
bir hürmet bana

37. **sen:**

Gazel 11

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Dâ'imâ fikr ü hayâlin mest
kılmış Rıfkıyı
Hâline eyle terahhüm sen
de kıl ragbet bana

38. **sen:**

Gazel 12

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Kâmet-i mevzûnumu ham
eyledin sen dilrübâ
Derd ü hicrânımı efvân
eyledin sen dilrübâ

39. **sen:**

Gazel 12

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Kâmet-i mevzûnumu ham
eyledin sen dilrübâ
Derd ü hicrânımı efvân
eyledin sen dilrübâ

40. **sen:**

Gazel 12

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Dâm-ı 'aşka sen giriftâr
etmedin mi 'âlemi
Hem benim 'aklım perîşân
eyledin sen dilrübâ

41. **sen:**

Gazel 12

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Dâm-ı 'aşka sen giriftâr
etmedin mi 'âlemi
Hem benim 'aklım perîşân
eyledin sen dilrübâ

42. **sen:**

Gazel 12

Mısra: 6

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Yek nefesle 'âşkın gönlünü
aldın âl ile
Kim bilür ki niçe efsûn
eyledin sen dilrübâ

43. **sen:**

Gazel 12

Mısra: 8

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Ben sana meylim vereli
gamdan âzâd olmadım
Bir bakışla bagrımı hûn
eyledin sen dilrübâ

44. **sen:**

Gazel 12

Mısra: 10

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Senden özge yâri Rıfkî
sevmesün 'âlemde hiç
Dertliyim muhtâc-ı Lokmân
eyledin sen dilrübâ

45. **senden:-den**

Gazel 12

Mısra: 9

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Senden özge yâri Rıfkî
sevmesün 'âlemde hiç
Dertliyim muhtâc-ı Lokmân
eyledin sen dilrübâ

46. **senin:-(i)n**

Gazel 13

Mısra: 5

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Mest eder 'uşşâkı her dem
ol senin pergâleler
Ben kulun me'yûs-ı bâde
olmama kimdir sebeb

47. **sende:-de**

Gazel 14

Mısra: 10

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Gün-be-gün artar fîrûgu
şem'-i hüsnün ey perî
Hatm kılmış bu güzellik
sende olmuş bî-hesâb

48. **sen:**

Gazel 20

Mısra: 1

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Ey gönül vaz gel cüvândan
bî-vefâdan sen de geç
Dost-ı sâdık sen ararsan cân
u tenden sen de geç

49. **sen:**

Gazel 20

Mısra: 2

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Ey gönül vaz gel cüvândan
bî-vefâdan sen de geç
Dost-ı sâdık sen ararsan cân
u tenden sen de geç

50. **sen:**

Gazel 20

Mısra: 2

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Ey gönül vaz gel cüvândan
bî-vefâdan sen de geç
Dost-ı sâdık sen ararsan cân
u tenden sen de geç

51. **sen:**

Gazel 20

Mısra: 4

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

İsteme câh u menâsib zînet-
i dünyâyı ko
Devlet-i Dârâ için hem
bunca âhdan sen de geç

52. **sen:**

Gazel 20

Mısra: 6

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Görmedim dehr içre ben de
bir karâr üzre olan
Kizbine aldanma ey dil ol
fenâdan sen de geç

53. **sen:**

Gazel 20

Mısra: 8

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Et kanâ'at künc-i mihnet
üzre eyle bir karâr
Tâc u taht u şevket ü zîbâ
cihândan sen de geç

54. **sen:**

Gazel 20

Mısra: 10

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Hırka-pûş olsan n'ola Rıfkî
misâli böylece
Gît tarîk-i Hakk'a bir dem
nik ü bedden sen de geç

55. **senin:-(i)n**

Gazel 22

Mısra: 9

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Görmedi Rıfkî senin tek
terk-i nâmûs eyleyen
Nefsine rahm itmedin ki
ben diyem giryâna bah

56. **sen:**

Gazel 23

Mısra: 1

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Görmedim gülzâr içinde
sen gibi bir gül-şâh
Bûy-ı gülden olmuşum
mest eylerim çün âh vâh

57. **sen:**

Gazel 23

Mısra: 8

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Neylesün bu bî-nevâlar
sözüne bakmaz gönül
Sen de insâf eyle bârî
anların hâline bah

58. **sen:**

Gazel 25

Mısra: 4

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Pertev-i hüsn ü cemâlin
şu'ledâr olmuş yine
Görmemiş kimse cihânda
sen gibi bir serv-kad

59. **sen:**

Gazel 37

Mısra: 5

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Remz-ile işrâb edince bâde-
i engûrı sen
Âfitâb-ı hüsnün içre şerm
ider mey-hâneler

60. **senin:-(i)n**

Gazel 37

Mısra: 7

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Ey melek-sîmâ senin ol
şive-i refâtına
Seyr için gelmiş bugün hep
'âkil ü vezâneler

61. **sen:**

Gazel 39

Mısra: 3

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Lutf idüp hüsn ü cemâle sen
gurûr olma begim
Kalmaz elbet bu güzellik
bâd-i mûy bir gün eser

62. **senden:-den**

Gazel 39

Mısra: 6

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Hûri vü gılmân dediler her
gören 'âşık seni
Başın için etme cevri
kalmasun senden eser

63. **seni:-i**

Gazel 39

Mısra: 5

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Hûri vü gılmân dediler her
gören 'âşık seni
Başın için etme cevri
kalmasun senden eser

64. **sen:**

Gazel 43

Mısra: 3

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Bir tebessümle begim sen
eyledin ser-mest kim
'Aklımı yagmaya verdin
Mecnun oldum ey 'Ömer

65. **senin:-(i)n**

Gazel 43

Mısra: 1

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Ben senin hüsn cemâline
'âşık oldum ey 'Ömer
Kalmadı sabr u tahammül
bir hâl oldum ey 'Ömer

66. **sen:**

Gazel 45

Mısra: 2

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Ey zamânın Âsaft şems-i
cihân turdukça tur
Görme sen bâd-ı hazânı
âsmân turdukça tur

67. **sen:**

Gazel 45

Mısra: 4

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Tîg-ı müjgânın sînemi çâk
çâk etmiş begim
Ben ölünce gam degildir
sen hemân turdukça tur

68. **sen:**

Gazel 45

Mısra: 6

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Rûz u şeb çıkmaz hayâlin
dilde nakş olmuş benim
Bunca hüsn-ile efendim sen
cihân turdukça tur

69. **sen:**

Gazel 46

Mısra: 3

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Sen beni Mecnûn-sıfat çün
eyledin bilmem niçün
Vech-i gülşenin 'aceb
Leylâda görmüş var mıdır

70. **sen:**

Gazel 47

Mısra: 9

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Hâk-i pâ-yı 'izzetinden sen
beni redd eyleme
Rıfkının hüznü gören bi-
gâne olmaz yâ n'eder

71. **sen:**

Gazel 54

Mısra: 6

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

İçürme câm-ı engûru bana
la'lin şarâbı ver
Ki sen sâkî-i devrânsın
cihân gam-hânedir sensiz

72. **senden:-den**

Gazel 54

Mısra: 12

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Düşürme minnet-i agyâra
bu Rıfkı sana kuldur
Ki senden özge mahbûblar
ana bi-gânedir sensiz

73. **senin:-(i)n**

Gazel 54

Mısra: 7

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Senin ol hüsn-i gülşeni
temâşâ eyleyen 'âşık
Misâl-i şeydâ bülbüldür
hemân bi-lânedir sensiz

74. **sensiz:-siz**

Gazel 54

Mısra: 1

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Gönül ârzû-yı hasretle
bugün divânedir sensiz
Yanar âteşde bu cânım
'aceb pervânedir sensiz

75. **sensiz:-siz**

Gazel 54

Mısra: 2

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Gönül ârzû-yı hasretle
bugün divânedir sensiz
Yanar âteşde bu cânım
'aceb pervânedir sensiz

76. **sensiz:-siz**

Gazel 54

Mısra: 4

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Buy-ı gülzâr-ı cânândan
gönül ser-mest-i
medhûşmuş
Bütün 'aşkın şarâbıyla
bugün mestânedir sensiz

77. **sensiz:-siz**

Gazel 54

Mısra: 6

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

İçürme câm-ı engûru bana
la'lin şarâbı ver
Ki sen sâkî-i devrânsın
cihân gam-hânedir sensiz

78. **sensiz:-siz**

Gazel 54

Mısra: 8

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Senin ol hüsn-i gülşeni
temâşâ eyleyen 'âşık
Misâl-i şeydâ bülbüldür
hemân bi-lânedir sensiz

79. **sensiz:-siz**

Gazel 54

Mısra: 10

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Benim bu hâne-i gönül eger
ta'mûrine ey şâh
Bu dem itmez isen lutfu
bütün vîrânedir sensiz

80. **sensiz:-siz**

Gazel 54

Mısra: 12

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Düşürme minnet-i agyâra
bu Rıfkî sana kuldur
Ki senden özge mahbûblar
ana bi-gânedir sensiz

81. sen:

Gazel 55

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Hâl-i zârımdan haberdâr
olmadın sen ey gönül
Sana yâr olmaz bilürsün
ben dedim peyvend kes

82. sen:

Gazel 56

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Kerem kıl ey efendim
buraya sen bir kademler bas
Yüzümü hâke ferş etdim
n'ola sen bir kademler bas

83. sen:

Gazel 56

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Kerem kıl ey efendim
buraya sen bir kademler bas
Yüzümü hâke ferş etdim
n'ola sen bir kademler bas

84. sen:

Gazel 56

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Nazargâh eyledim râhın çi
çokdan ey perî peyker
Kerem lutf u 'inâyetle gelüp
sen bir kademler bas

85. sen:

Gazel 56

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Yakındır çıkmaya cânım
gönül ârzû-yı hasretde
Mürüvvet hâlime eyle hele
sen bir kademler bas

86. sen:

Gazel 56

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Nedendir günde agyâra
gidüp hürmet ider oldun
Bize de bir kere mihmân
ola sen bir kademler bas

87. sen:

Gazel 56

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Cihânda şâh-ı gönlümsün
niçe vâz gele bu Rıfkî
İşgin üzre ser koydu hele
sen bir kademler bas

88. sen:

Gazel 57

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Lutf ile kılsan nazarı sen
ana bir rıfk-ile
Hışm-ile etme cefâyı çün
hicâb altında arz

89. sen:

Gazel 58

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Sûret-i hâlîme yokdur bir
meserret zerreveş
Ben teşekkî etmeyem mi
sen şeh-i hûbâna arz

90. sen:

Gazel 58

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Gönlümü elden alup divâne
etdin sen beni
Rıfkı tek derd-i serimi
eyledim sen hâna 'arz

91. sen:

Gazel 58

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Gönlümü elden alup divâne
etdin sen beni
Rıfkı tek derd-i serimi
eyledim sen hâna 'arz

92. sende:-de

Gazel 59

Mısra: 9

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Gitdi elden hüsn varın
kalmadı sende cemâl
Rıfkı der peşimân olur
heleçi geldikte hat

93. seni:-i

Gazel 63

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs

zamiri. II Sevgili.

Yoluna etdim fedâ bu cân u
ten Rıfkî gibi
Ben seni gördüm görelî
gayriden etdim ferâğ

94. **sen:**

Gazel 64

Mısra: 5

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

N'aceb ol rakîbî def'-i
meclis eylemişsin sen
Îma vü hem işaret var
anladım ben harf-be-harf

95. **sen:**

Gazel 65

Mısra: 9

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Git efendim ikbal-i dîn-ile
sag ol sen hemân
Rıfkıyım bugünkü günde
meselvâr bu ayrılık

96. **sen:**

Gazel 66

Mısra: 2

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Şâh-ı kışversin efendim
dîde-i giryâna bak
Alma âhın 'âşkın sen
subha-dek efgâne bak

97. **sen:**

Gazel 66

Mısra: 4

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Niçeler üftâde olmuş âh
idüp aglar gezer
Sen hazer kıl inkişârdan
âteş-i sûzâna bak

98. **sen:**

Gazel 66

Mısra: 8

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Nâzenîn nâzûk edâsın ey
melek-simâ perî
Ser-nigûn etdin beni hem
sen de bir mestâna bak

99. **sen:**

Gazel 68

Mısra: 4

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

N'oldu sana dil yagmaya
virüp 'akl serümden
Mecnûn idüben sen beni
çöllere düşürdün

100. **sen:**

Gazel 68

Mısra: 6

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Kaçma buradan gel yanıma
şâh-ı cihânım
Derdime devâ etmez iken
sen talana düşürdün

101. **sen:**

Gazel 68

Mısra: 8

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Müstagrak olup bu derd-ile
hem sîne-i sûzân
Hicrim yok iken sen beni
efgâna düşürdün

102. **sen:**

Gazel 68

Mısra: 10

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Koydun yine bu Rıfkıyı
hicrânın içinde
Tard-ı kapu eyleyerek sen
beni nâ-dâna düşürdün

103. **sen:**

Gazel 73

Mısra: 9

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Bu Rıfkînin hâline sen
edersen merhamet ey şâh
Sana Firdevs-i a'lâyı vere
Hazret-i Allâhım

104. **sende:-de**

Gazel 73

Mısra: 4

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Cemâlin şem'ine yandım
gece pervâne gibi
Mürüvvet yok mudur sende
bir ihsân kıl bana şâhım

105. **sen:**

Gazel 77

Mısra: 1

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Gülsitân-ı dehr içinde sen
gülümsün bülbülüm
Gonce-i gülzâr içinde sen
gülümsün bülbülüm

106. **sen:**

Gazel 77

Mısra: 2

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Gülsitân-ı dehr içinde sen
gülümsün bülbülüm
Gonce-i gülzâr içinde sen
gülümsün bülbülüm

107. **sen:**

Gazel 77

Mısra: 4

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Nagme-i feryâdına cânlar
tahammül edemez
Hâlimi etdin perîşân sen
gülümsün bülbülüm

108. **sen:**

Gazel 77

Mısra: 6

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Koyma agyâr zâgını verdi
perîşân etmesün
Varakını sakla andan sen
gülümsün bülbülüm

109. **sen:**

Gazel 77

Mısra: 8

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Câmıma bahş-ı hayât-ı
câvidân olmuş sözün
‘Ömrümün nahlin suvar
kim sen gülümsün
bülbülüm

110. **sen:**

Gazel 77

Mısra: 10

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Durmayup raks-i hünerveş
sarf edüben Rıfkıya

Bozma gülşenüm emândır
sen gülümsün bülbülüm

111. **sen:**

Gazel 82

Mısra: 4

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Tîg-ı müjgânın sinemi çâk u
mecrûh eylemiş
Kıl devâyı lutf-ile sen
yaramız emlenmesin

112. **sen:**

Gazel 82

Mısra: 9

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Rıfkıyı mecrûh edüp
koydun firâk u gamda sen
Hicr odına yakma bârî
sînemiz demlenmesin

113. **sen:**

Gazel 83

Mısra: 8

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Eşk-i çeşmim katre katre
sanki Ceyhündur giden
Cûş edüp mevci kılınca sen
humârımdan sakın

114. **sen:**

Gazel 84

Mısra: 1

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Meclis-i yârâna lâzım bâde
bir gül bir de sen
Pür-safâ olmaya lâzım bâde
bir gül bir de sen

115. **sen:**

Gazel 84

Mısra: 2

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Meclis-i yârâna lâzım bâde
bir gül bir de sen
Pür-safâ olmaya lâzım bâde
bir gül bir de sen

116. **sen:**

Gazel 84

Mısra: 4

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

İstemem sensiz cihâmı câh u
mansıb n’eylerim
Zînet-i dünyâya lâzım bâde
bir gül bir de sen

117. **sen:**

Gazel 84

Mısra: 6

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Olmaya agyâr ebed kim
gamdan âzâd olalım
Mihnet-i ref’ine lâzım bâde
bir gül bir de sen

118. **sen:**

Gazel 84

Mısra: 8

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Hicr-ile âlûde olmak ‘âşıkâ
hîç gam degil
Çün firâk-ı hicre lâzım bâde
bir gül bir de sen

119. **sen:**

Gazel 84

Mısra: 10

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Rıfkıyım âh etmeden hûn
oldu bagrım böylece
Derdimin def'ine lâzım
bâde bir gül bir de sen

120. **sensiz:-siz**

Gazel 84

Mısra: 3

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

İstemem sensiz cihâmı câh u
mansıb n'eylerim
Zînet-i dünyâya lâzım bâde
bir gül bir de sen

121. **sen:**

Gazel 85

Mısra: 10

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Yok mu sende bir mürüvvet
Rıfkıya ey 'âli-şâh
Sen efendimsin begimsin
bendene kıl bir ihsân

122. **sende:-de**

Gazel 85

Mısra: 9

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Yok mu sende bir mürüvvet
Rıfkıya ey 'âli-şâh
Sen efendimsin begimsin
bendene kıl bir ihsân

123. **sen:**

Gazel 86

Mısra: 10

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

'Ömrüm oldukça yanarım
âteş içre ben Halîl
Sen de bilmem bu garîb
Rıfkıyı n'etdin n'eyledin

124. **sen:**

Gazel 87

Mısra: 7

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Ger seversen Hazret-i 'Îsâyı
sen ey püser
Leblerinden ben fakîre bûse
ihsân et cevân

125. **seni:-i**

Gazel 87

Mısra: 9

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Tâb-ı kudret kalmadı Rıfkî
seni teshîr ede
Râh-ı 'aşkın içre olmuş
şimdi pîr ü nâ-tüvân

126. **sen:**

Gazel 88

Mısra: 9

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Sen değil misin benim bu
'aklımı gâret eden
N'ola bir lutfun tokunsa
kalmışım bî-çâre ben

127. **sen:**

Gazel 88

Mısra: 13

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Görmedim Bagdâd içinde
sen gibi bir meh-likâ
Çâre yok mecbûrun oldum
düşmüşüm bir dâra ben

128. **sen:**

Gazel 90

Mısra: 7

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Ne dürlü şîveler sen de
alursun 'âşkın âhı
Ko 'aşkından bütün şâ'ir
üfürsün ney rebâb olsun

129. **seni:-i**

Gazel 90

Mısra: 9

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Mu'allim hocanın kasdı
seni aldatmak istermiş
Amân aldanma ey cânâ
sözü belki serâb olsun

130. **sen:**

Gazel 91

Mısra: 9

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Görmedi Rıfkî kulum sen
gibi ra'nâ dilberi
Gül-i nesrîn misâli hoş
açılmış mâh-rû

131. **sen:**

Gazel 92

Mısra: 3

*İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.*

Çıkınca taht-ı zerrîne gurûr
etme ana kim sen
Ki bi'llâhi çıkan inmiş eyi
bil nerdübândır bu

132. **sen:**

Gazel 92

Mısra: 5
İkinci tekil şahıs
 zamiri. II Sevgili.

Cihânın zer ü sîmine sen
 aldanma sakın ey dil
 Bilürsün kim bekâsı yok
 meger cânın yakandır bu

133. **sen:**
Gazel 97
 Mısra: 10
İkinci tekil şahıs
 zamiri. II Sevgili.

Dutdu bir pend ü nasîhat
 didiler kim Rıfkıya
 Açma hâlin gel sakın sen
 bilmeyen câhillere

134. **sen:**
Gazel 100
 Mısra: 8
İkinci tekil şahıs
 zamiri. II Sevgili.

Yakdı 'aşkın âteşi bu 'âşık-ı
 bî-çâreyi
 Kıl terahhum lutf-ile sen
 gayr-hâl oldum yine

135. **sensin:-sin**
Gazel 100
 Mısra: 9
İkinci tekil şahıs
 zamiri. II Sevgili.

Rıfkıyâ 'âlemde sensin
 gâyri yâri n'eylesün
 Âh kim yandım elinden bî-
 mecâl oldum yine

136. **sen:**
Gazel 101
 Mısra: 9
İkinci tekil şahıs
 zamiri. II Sevgili.

Sen hakâretle bana etme
 nazar ey dil-rübâ
 Bi'llahi çeşm-i siyâhdan bî-
 karârım bu gece

137. **sen:**
Gazel 102
 Mısra: 7
İkinci tekil şahıs
 zamiri. II Sevgili.

Hakâretle gel ey cânâ bana
 bakma kerem kıl sen
 Kulum ben bâb-ı lutfunda
 rakîb bî-gânedir bence

138. **senin:-(i)n**
Gazel 102
 Mısra: 13
İkinci tekil şahıs
 zamiri. II Sevgili.

Senin hüsn-i zekât-içün bu
 Rıfkî emmek ister leb
 Hayâlinle giçer günler bu
 söz nâ-dânedir bence

139. **sen:**
Gazel 103
 Mısra: 1
İkinci tekil şahıs
 zamiri. II Sevgili.

Dil-i pür-hûnuma var mı
 'aceb sen gibi meh-pâre
 Hadengin zahımdan sîne
 bütün olmuş durur yare

140. **sende:-de**
Gazel 103
 Mısra: 9
İkinci tekil şahıs
 zamiri. II Sevgili.

Habeşden rengi almışdır bu
 hâl-i Hindular sende
 Zenah-dân üzre yir dutmuş
 anın-çün düşmüşüm târe

141. **sensiz:-siz**
Gazel 103
 Mısra: 11
İkinci tekil şahıs
 zamiri. II Sevgili.

Hayât-ı câvidânı n'eylerem
 dünyâda sensiz ben
 Sana kurbân olur Rıfkî ne
 minnetdir o agyâre

142. **sen:**
Gazel 104
 Mısra: 3
İkinci tekil şahıs
 zamiri. II Sevgili.

Meger Leyli-sıfatsın sen
 idersin 'âlemi huşyâr
 Beni Mecnûna döndürdün
 ciger hûn oldu gitdikçe

143. **sen:**
Gazel 104
 Mısra: 7
İkinci tekil şahıs
 zamiri. II Sevgili.

Niçün sen nîm-nigâhınla
 nazar kılmazsın ey dil-ber
 Hal-i 'âşıkların ben tek
 dige-gün oldu gitdikçe

144. **senin:-(i)n**
Gazel 104
 Mısra: 9
İkinci tekil şahıs
 zamiri. II Sevgili.

Senin hüsnün belâsına
 düşüp âh eyledi Rıfkî
 Giriftâr-ı gam-ı hicr-ile
 mahzûn oldu gitdikçe

145. **sen:**
Gazel 105

Mısra: 6
İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.

Vâdi-i hayretde kaldım ey
cevân insâfa gel
Bir kere bakmaz mısın sen
geçmiş olan Vâmuka

146. **senin:-(i)n**
Gazel 105
Mısra: 7
İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.

Bu senin hüsn ü firâkın
bizde tâkat koymadı
İşidüp efganımı yazık
demezsın lâhika

147. **sen:**
Gazel 108
Mısra: 7
İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.

Ben esîr-i zülfün oldum sen
de bir insâfa gel
Sırr-ı Hakdır ey efendim
sana meftûn eyledi

148. **senden:-den**
Gazel 110
Mısra: 5
İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.

Senden özge yâri n'eyler bu
dil-i dîvâne kim
Gece gündüz pür-hayâlin
terk-i 'âr etdi beni

149. **sensin:-sin**
Gazel 111
Mısra: 9
İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.

Rıfkıya 'âlemde sensin
özge yâri istemem
Rûy-ı dille sîne-i
mecrûhumu yig bağladı

150. **sen:**
Gazel 112
Mısra: 8
İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.

Kim sana akrân olurmuş
dil-berim hûrî-sıfat
Görmedim mislin cihânda
sen gibi bir eşbehi

151. **sen:**
Gazel 112
Mısra: 10
İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.

Fitneler saldın cihâna çeşm-
i câdû sen misin
'Âşıkım derde düşürdün sen
beni serv-i sehi

152. **sen:**
Müstezad 1
Mısra: 11
İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.

Nîk eyle namın böylece sen
atma ayaga
Sînesi mermer

153. **sen:**
Müstezad 1
Mısra: 14
İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.

Lutfun tokunup dâmen-i
pâkin dutabilsem
Sen şâh-ı cihânsın

154. **sende:-de**
Müstezad 1
Mısra: 9
İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.

Derdime devâ sende olur
dil-ber-i ra'nâ
Gel yakma bu cânım

sen misin:

1. **sen misin:-mi, -sin**
Gazel 112
Mısra: 9
Kelime Tipi: Kalıp
İfade

İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.

Fitneler saldın cihâna çeşm-
i câdû sen misin
'Âşıkım derde düşürdün sen
beni serv-i sehi

seng-i ferhâd eyledim:

1. **seng-i ferhâd eyledim:-**
dim

Gazel 78
Mısra: 4
Kelime Tipi: Kalıp
İfade
Ferhat'ın taşı olmak. II
Âşığın gönlü Ferhat'ın
Bisütun dağında külünkle
deldiği kavalara
benzetilmiştir.

Sad-hezârân dâg-ı mihnet
sînem üzre dutdı yer
Ol sebebden cismimi ben
seng-i Ferhâd eyledim

sensiz:

1. **sensiz:**
Gazel 90
Mısra: 1
İkinci tekil şahıs
zamiri. II Sevgili.

Bu gönül mülkü ey şâhâ
bütün sensiz harâb olsun
Yanup 'aşkınla bu cânım
amân degme kebâb olsun

ser koydu:

1. **ser koydu:-du**

Gazel 56

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Baş koymak. II Âşığın
sevgili uğruna ölümü bile
göze alması.*

Cihânda şâh-ı gönülsün
niçe vâz gele bu Rıfkî
İşigin üzre ser koydu hele
sen bir kademler bas

serâb olsun:

1. **serâb olsun:-sun**

Gazel 90

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hayal olmak.

Mu'allim hocanın kasdı
seni aldatmak istermiş
Amân aldanma ey cânâ
sözü belki serâb olsun

ser-â-ser:

1. **ser-â-ser:**

Müstezad 1

Mısra: 20

*Baştan başa,
tamamıyla.*

Hışm-ile beni atma sakın
yanmış ocaga
Şây etme ser-â-ser

ser-fürû edüp:

1. **ser-fürû edüp:-(ü)p**

Gazel 18

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Baş eğmek, itaat
etmek.*

Hakka niyâz eyle dâ'im
isteme dünyâyı sen
Ser-fürû edüp kula hem
açdığın femler 'abes

ser-fürû etdiklerim:

1. **ser-fürû etdiklerim:-dik,
-ler, -(i)m**

Gazel 49

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgiliye) baş eğmek,
itaat etmek.*

Sanmanız bî-hûdedir kim
ser-fürû etdiklerim
İrtifâ'-ı kadr içündür bâb-ı
'izzet bekleriz

ser-fürû etdirme:

1. **ser-fürû etdirme:-dir, -
me**

Gazel 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Baş eğmek, itaat
etmek.*

Ser-fürû etdirme yâ Rab
kula Rıfkî kulunu
Yüzümü dergâha dutup
gelmişim yâ Rab meded

ser-mest eyledin:

1. **ser-mest eyledin:-din**

Gazel 43

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sarhoş etmek,
kendinden geçmek.*

Bir tebessümle begim sen
eyledin ser-mest kim
'Aklımı yagmaya verdin
Mecnun oldum ey 'Ömer

ser-mest-i medhûşmuş:

1. **ser-mest-i medhûşmuş:-
muş**

Gazel 54

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşığın) hayranlıkla
kendinden geçmesi, sarhoş
olması. II Sevgilinin güzel
kokusuna hayran kalan
âşığın sarhoş olması,
kendinden geçmesi.*

Buy-ı gülzâr-ı cânândan
gönül ser-mest-i
medhûşmuş
Bütün 'aşkın şarâbıyla
bugün mestânedir sensiz

ser-nigûn etdi:

1. **ser-nigûn etdi:-di**

Gazel 112

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Altüst etmek, perişan
etmek, mahvetmek.*

Ser-nigûn etdi beni Rıfkî
gibi ol süz-ı 'aşk
Künc-i 'uzlet üzre kaldım
işte ben mâ-teştehî

ser-nigûn etdin:

1. **ser-nigûn etdin:-din**

Gazel 66

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Altüst etmek. II
Yıkmak, harap etmek,
perişan etmek, aklını
başından almak.

Nâzenîn nâzûk edâsın ey
melek-simâ perî
Ser-nigûn etdin beni hem
sen de bir mestâna bak

serserî:

1. serserî:

Gazel 35

Mısra: 10

*Belli bir yeri, yurdu
olmayan, başıboş dolaşan
kişi.*

Yandırır pertev-i hüsnün
âlem içre Rıfkıyı
Serserî Mecnûn gibi dîvâne
teşbih etdiler

2. serserî:

Gazel 85

Mısra: 8

*Belli bir yeri, yurdu
olmayan, başıboş dolaşan
kişi.*

Nîm-nigâhın aldı 'aklım
mest kılmış şöyle ki
Serserî Mecnûn misâli
olmuşum ben de hemân

serserî mecnûn:

1. serserî mecnûn:

Gazel 74

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Leyla ile Mecnun
hikayesinde Leyla'nın
aşkıyla delirip aklı
başından giden, başıboş
çöllerde dolanan kişi.*

Tarz-ile bir hōş edâsı serden
aldı 'aklımı
Serserî Mecnûn misâli geşt
ü devrân aglarım

ser-te-ser:

1. ser-te-ser:

Gazel 14

Mısra: 3

*Baştan başa,
tamamıyla.*

Hüsn-i Ken'ân tek cihânı
ser-te-ser aldın begim
Ârzu-keş olmuş cemâlin
görmeye ol âfitâb

2. ser-te-ser:

Gazel 105

Mısra: 9

*Baştan başa,
tamamıyla.*

Gözlerin âhû gibi yakdı
cihânı ser-te-ser
Nâr-ı 'aşkıdan bu Rıfkî
çıkıdı kûh u şâhika

serv -kaddin:

1. serv -kaddin:-(i)n

Gazel 46

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Servi gibi uzun,
düzgün boy. II Sevgilinin
boyu.*

Serv -kaddin kâmet-i
tûbâda görmüş var mıdır
Gözleri âhûsunu dünyâda
görmüş var mıdır

serv ü sanevber:

1. serv ü sanevber:

Müstezad 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: Kalıp
İfade

Servi ve sanavber. II
*Servi ve sanavbere
benzeyen uzun ve düzgün
yapılı boylu sevgili.*

Mecnûn-sıfat saldı beni taş-
ile taga
Ol serv ü sanevber

serv ü 'ar'ar:

1. serv ü 'ar'ar:

Gazel 86

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çok uzun ve düzgün
boylu olan servi ağacı ve
dağ servisi.*

Ey gönül ol dilber-i ra'nâyı
n'etdin n'eyledin
Serv ü 'ar'ar kâmet-i bâlâyı
n'etdin n'eyledin

servi:

1. servi:

Gazel 94

Mısra: 1

*Kışın yaprağını
dökmeyen uzun ince boylu
ağaç.*

Servi andım kâmet-i dildâr
geldi hâtıra
Rûyunu gördüm yine gülzâr
geldi hâtıra

serv-i sehi:

1. serv-i sehi:

Gazel 112

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Servi gibi uzun ve
düzgün boylu. II Sevgili.*

Fitneler saldın cihâna çeşm-i câdû sen misin
 'Âşıkım derde düşürdün sen beni serv-i sehi

serv-kad:

1. serv-kad:

Gazel 25

Mısra: 4

Servi ağacı gibi uzun boylu (kimse). II Sevgili.

Pertev-i hüsn ü cemâlin
 şu'ledâr olmuş yine
 Görmemiş kimse cihânda
 sen gibi bir serv-kad

serv-kaddın boyuna:

1. serv-kaddın boyuna:-
 (n)a

Gazel 74

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) servi gibi uzun ve ince boyu.

Oldu gönül mübtelâ çün
 serv-kaddın boyuna
 An-ıçündür bunca müddet
 sine 'üryân aqlarım

setr ider:

1. setr ider:-(e)r

Gazel 57

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gizlemek, örtmek. II Toprağın ölüleri yer altında gizlemesi.

Nice ra'nâ dil-beri evvel
 der-âgûş eylemiş
 Tâ kıyâmet haşre-degin setr
 ider altında arz

sev:

1. sevmesün:-me, -sün

Gazel 12

Mısra: 9

Gönül vermek, bir kişiye karşı muhabbet göstermek.

Senden özge yârî Rıfkî
 sevmesün 'âlemde hiç
 Dertliyim muhtâc-ı Lokmân
 eyledin sen dilrübâ

2. sevdiği:-dik, -i

Gazel 30

Mısra: 2

Gönül vermek, bir kişiye karşı muhabbet göstermek.

'Âşıkın sînesi dâğ cigeri
 kan olmalıdır
 Sevdigi cilveli hem tâze
 cevân olmalıdır

3. sevdiğim:-dig, -(i)m

Gazel 79

Mısra: 4

Gönül vermek, bir kişiye karşı muhabbet göstermek.

Ta'ne-i agyâriden havf
 etmedim etmem yine
 Sevdiğim ol nâzlı cânân
 yâr-gârımdır benim

4. seversen:-(e)r, -se, -n

Gazel 87

Mısra: 7

Gönül vermek, bir kişiye karşı muhabbet göstermek.

Ger seversen Hazret-i 'Îsâyı
 sen ey püser
 Leblerinden ben fakîre bûse
 ihsân et cevân

5. sevdim:-dim

Gazel 89

Mısra: 1

Gönül vermek, bir kişiye karşı muhabbet göstermek.

Ey gönül bir 'Îsevî mahbûb
 sevdim yaza ben
 Nîm-nigâh-ile dutuldum
 çeşm-i mest-i nâza ben

sevâb olsun:

1. sevâb olsun:-sun

Gazel 90

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Allah'ın mükafatlandığı işlerde bulunmak, sevap kazanmak.

N'ola bir nîm-nazar kılsan
 bu Rıfkî bendene şâhım
 Terahhum kıl gedâlara eger
 dersen sevâb olsun

sevdâ:

1. sevdâ:

Gazel 9

Mısra: 7

Gönülde oluşan sevgi bağı, şiddetli sevgi. II Âşığın sevgiliye karşı beslediği muhabbet.

Bir hayâl-i hâma düşdü bu
 gönül sevdâ ile
 Çün müyesser ola mı
 'âlemde ol vaslın bana

2. sevdâ:

Gazel 74

Mısra: 4

Gönülde oluşan sevgi bağı, şiddetli sevgi. II Âşığın sevgiliye karşı beslediği muhabbet.

Bir cüvânın âteşiyle
yanmada her şeb gönül
Vâh kim sevdâ elinden dâd
u efgân aglarım

sevdâ-yı zülfün:

1. **sevdâ-yı zülfün:-(i)n**

Gazel 9

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) saçına
olan sevgi.

Bu gönül sevdâ-yı zülfün
getürünce hâtura
Ol sebebdan terk-i câm
etdürür hâlin bana

sevdigim:

1. **sevdigim:**

Gazel 10

Mısra: 7

Muhabbet duyulan,
sevilen kişi. II Sevgili.

Gelmemiş mislin cihâna bî-
bedelsin sevdigim
N'eylesem bilmem ne itsem
hûri vü gilmân sana

2. **sevdigim:**

Gazel 88

Mısra: 5

Muhabbet duyulan,
sevilen kişi. II Sevgili.

Gelmemiş mislin cihâna bî-
nazîrsin sevdigim
Gonce-i nev-reste için
gelmişim gülzâre ben

3. **sevdigimin:-(i)n**

Gazel 113

Mısra: 2

Muhabbet duyulan,
sevilen kişi. II Sevgili.

Şem'-i hüsne mübtelâyım
olmuşum divânese
Sevdigimin var mı ey dil
ben gibi pervânese

sevr:

1. **sevr:**

Gazel 37

Mısra: 8

Bakmak, seyretmek.

Ey melek-sîmâ senin ol
şîve-i refîârına
Seyr için gelmiş bugün hep
'âkil ü vezâneler

sıdk:

1. **sıdkım:-(i)m**

Gazel 50

Mısra: 5

Yürekten bağlanma,
sadakat.

Ben tevekkül bâbına bend
eyledim sıdkım bütün
Bir gün elbetde açar bu
tâli'-i seyyâremiz

sığın:

1. **sığındım:-dım**

Gazel 50

Mısra: 4

Dayanmak, güvenmek,
yardım dilemek.

Bir 'acâyib derde düştüm
kimseden yokdur meded
Dergeh-i Hakka sığındım
gayriden yok çâremiz

sıhhat:

1. **sıhhat:**

Gazel 28

Mısra: 2

Sağlık.

Sıhhat-i beden gibi yokdur
cihânda şey lezîz
Varlık ile sıhhat olsa
cümleden a'lâ lezîz

sıhhat ile:

1. **sıhhat ile:-(i)le**

Gazel 72

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sağlık, esenlik.

Sıhhat ile yârî ârzû itmede
her dem gönül
Âşikâr kıldım bugün gizli
nihândan çekdim el

sıhhat-i beden:

1. **sıhhat-i beden:**

Gazel 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Beden sağlığı.

Sıhhat-i beden gibi yokdur
cihânda şey lezîz
Varlık ile sıhhat olsa
cümleden a'lâ lezîz

sıhhat-i cândır:

1. **sıhhat-i cândır:-dır**

Gazel 28

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Can sağlığı. II Gönülün
huzuru.

Gerçi afzânına gıpta
etmedesin dâ'imâ
Devlet-i Dârâ ne lâzım
sıhhat-i cândır lezîz

sıhhatlen:

1. **sıhhatlenür:-(-ü)r****Gazel 48**

Mısra: 6

*Sağlık bulmak,
iyileşmek. II Âşığın içindeki
derdin sevgilinin
merhametiyle sevince
dönüşmesi, dertlerden
kurtulması.*

Eyledüm ta'rif-i hâlim
kimseden yokdur meded
Rahm-ı dil-ber ger tokunsa
derdimiz sıhhatlenür

sihr:1. **sihr-ile:-(-i)le****Gazel 104**

Mısra: 2

Büyü.

Gönülde derd-i hicr-i yârim
efzûn oldu gitdikçe
Rakîbin sihr-ile cânım pür-
efsûn oldu gitdikçe

sim ü kâfûri:1. **sim ü kâfûri:-i****Gazel 103**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gümüş gibi beyaz ve
parlak.*

Sim ü kâfûri gerdene
sarılmış o siyâh mûlar
'Acebdır kim o ebrûlar
düşürdü çün beni zâre

sîne:1. **sînem:-m****Gazel 19**

Mısra: 6

*Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.*

Gitdi elden âh kim yandım
çerâğ u şem'ine
Tutuşup yandı bu sînem
çâreler olmaz mı hiç

2. **sînesin:-si, -n****Gazel 24**

Mısra: 9

*Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.*

Derd ü gam içre sînesin çâk
çâk Rıfkî kulun
Kül gibi yakmış vücûdum
âteş-i hicrân meded

3. **sîneyi:-yi****Gazel 24**

Mısra: 6

*Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.*

Subh u şâm fikrinle bi'llâh
bî-karâr oldu gönül
Hasretinle eyledim ben
sîneyi 'üryân meded

4. **sînem:-m****Gazel 25**

Mısra: 2

*Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.*

Rûz u şeb fikr-i hayâl-i
vuslatın gönlümde derd
Mevc-i deryâ gibi sînem
üzre eyler cezr ü med

5. **sînem:-m****Gazel 26**

Mısra: 1

*Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.*

Sînem üzre hançer-i bürrâm
etdi çünki zed
Sancılıp bağrımda kaldı
tığ-ı müjgâmı meded

6. **sînesi:-si****Gazel 30**

Mısra: 1

*Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.*

'Âşıkın sînesi dâğ cigeri
kan olmalıdır
Sevdiği cilveli hem tâze
cevân olmalıdır

7. **sînem:-m****Gazel 42**

Mısra: 8

*Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.*

Hicrân odına yandı canım
çâresi yokdur
Gelse tabibim görse sinem
yaralar emler

8. **sînemi:-m, -i****Gazel 45**

Mısra: 3

*Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.*

Tığ-ı müjgânın sînemi çâk
çâk etmiş begim
Ben ölünce gam degildir
sen hemân turdukça tur

9. **sînemde:-m, -de****Gazel 51**

Mısra: 3

*Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.*

Her demâ cevân ider
sînemde nârı dilberin
Yanmadan kılmam hazer
kim misl biz pervâneyiz

10. **sînesi:-(s)i****Gazel 55**

Mısra: 10

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Dâ'imâ eyler nişângâh tîr-i
gamzen cânımı
Rıfkının sinesi olmuş
gûyiyâ camdan kafes

11. **sînem:-m**

Gazel 63

Mısra: 4

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Dil harâbım çeşm-i cellâdın
elinden el-amân
Çekdi sînem üzre şimdi tâze
bir dâg üzre dâg

12. **sînem:-m**

Gazel 63

Mısra: 7

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Kaşların kurmuş kemânı
sînem üzre tîg atar
Ko nişângâh eylesün ol
tûgına etme yasag

13. **sînemde:-m, -de**

Gazel 63

Mısra: 1

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Nâr-ı 'aşkından sinemde
eriyüp kalmadı yag
Subha-dek yanar bu cânım
sanki mânend-i çerâg

14. **sînem:-m**

Gazel 66

Mısra: 6

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Hayli demdir âteşin
bagırında cevân etmede
Kalmadı sabra tahammül
sînem üzre kana bak

15. **sînemi:-m, -i**

Gazel 68

Mısra: 1

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Tig-ı gam-ile sînemi
hicrâna düşürdün
Gadr eyleyerek gönlümü
efgâna düşürdün

16. **sînem:-m**

Gazel 70

Mısra: 5

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Tig-i hicrin sînem üzre sad-
hezârân yer dutar
Zahm-ı şemşir-i 'aşkından
bî-karâr etdi gönül

17. **sînemde:-m, -de**

Gazel 73

Mısra: 5

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Sinemde gam oku birbir
dizilmişler sıra ile
Mezatdâr-ı cünûn oldum
metâ'im gamdır ey mâhım

18. **sîne:**

Gazel 74

Mısra: 6

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Oldu gönül mübtelâ çün
serv-kaddin boyuna
An-içündür bunca müddet
sîne 'üryân aglarım

19. **sînem:-m**

Gazel 78

Mısra: 3

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Sad-hezârân dâg-ı mihnet
sînem üzre dutdı yer
Ol sebebden cismimi ben
seng-i Ferhâd eyledim

20. **sînemi:-m, -i**

Gazel 82

Mısra: 3

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Tig-ı müjgânın sinemi çâk u
mecrûh eylemiş
Kıl devâyı lutf-ile sen
yaramız emlenmesin

21. **sînemiz:-miz**

Gazel 82

Mısra: 10

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Rıfkıyı mecrûh edüp
koydun firâk u gamda sen
Hicr odına yakma bârî
sinemiz demlenmesin

22. **sînem:-m**

Gazel 83

Mısra: 3

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Hasret-i la'l-i lebinle sînem
âteş içredir
Künc-i kurbumda tururken
sûz-ı nârımdan sakın

23. **sînem:-m**

Gazel 87

Mısra: 2

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Tîg-ı müjgânına yârin
sînemi tutdum nişân
Degekalsun sînem üzre
çıkmasun tîr ü kemân

24. **sînemi:-m, -i**

Gazel 87

Mısra: 1

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Tîg-ı müjgânına yârin
sînemi tutdum nişân
Degekalsun sînem üzre
çıkmasun tîr ü kemân

25. **sînemi:-m, -i**

Gazel 98

Mısra: 3

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Gerdiş-i eyyâm elinden
sînemi çâk eyledim
Kevkeb ü baht-ı siyâhım
şimdi geldi hatıra

26. **sîne:**

Gazel 103

Mısra: 2

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Dil-i pür-hûnuma var mı
‘aceb sen gibi meh-pâre
Hadengin zahmdan sîne
bütün olmuş durur yare

27. **sînemde:-m, -de**

Gazel 107

Mısra: 6

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

N’eylesün âb-ı hayâtı teşne-
dil vuslatına
Höş ider sînemde ‘aşkın
gümân egler beni

28. **sîneme:-m, -e**

Gazel 111

Mısra: 5

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Gâh dermân gâh zahmı
urmak ister sîneme
Dîdelerden misl-i Ceyhûn
akdı kanlar çağladı

29. **sînesin:-(s)i, -n**

Gazel 111

Mısra: 2

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Hasretinden dil-rübânın
gönlü ‘âşık agladı
Nâr-ı ‘aşk-ile sînesin sad-
hezârân tagladı

30. **sînede:-de**

Gazel 113

Mısra: 11

Gönül, göğüs, bağır. II
Âşığın gönlü.

Tîg-i müjgânı düzülmüş
sıra sıra sînede
‘Aşk yolunda ben mi
kaldım sabr-ile rindânesi

sîne mecrûh:

1. **sîne mecrûh:**

Gazel 50

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Âşığın) göğsünün
yaralı olması. II Aşk
derdinden âşığın gönlünün
yaralı olması.

Bunca demdir çekdiğim
sitemleri Mevlâ bilir
Sîne mecrûh dil şikeste hiç
sagalmaz yâremiz

sînede yağım eritdi:

1. **sînede yağım eritdi:-de-**
di

Gazel 109

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin hasretinden
ve aşkıdan dolayı âşığın
gönlünün yağının yana
yana ısı vererek erimesi.

Fürkat ü hicrin eritdi sînede
yağım benim
Teşrifinle kıl müşerref bî-
karârım togrusu

sîne-i mecrûhumu:

1. **sîne-i mecrûhumu:-**
(u)m, -u

Gazel 111

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yaralı gönlü. II Âşığın
gamla dolu gönlü.

Rıfkıya ‘âlemde sensin
özge yâri istemem
Rûy-ı dille sîne-i
mecrûhumu yig bağladı

sîne-i pür-hûnumu:

1. **sîne-i pür-hûnumu:-**
(u)m, -u

Gazel 94

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kanla dolu olan gönlü.
II Sevgilinin aşkıdan
dolayı gamla ve kederle
dolu olan gönlü.

Sîne-i pür-hûnumu görsen
devâsız der idin
Vasf-ı hâlim 'arz-içün
hünkâr geldi hâtıra

sîne-i pür-yâremiz:

1. **sîne-i pür-yâremiz:-miz**
Gazel 50
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yarayla dolu olan
gönül. II Âşığın aşk
derdiyle yaralar içinde
kalan gönül.*

Kaldı feryâd u figânda sîne-
i pür-yâremiz
Çeşm-i hasret içre kalmış
bu dil-i bî-çâremiz

sîne-i sûzân:

1. **sîne-i sûzân:**
Gazel 68
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yanan gönül. II Aşk
derdiyle yanan, perişan
gönül. II Âşığın gönül.*

Müstagrak olup bu derd-ile
hem sîne-i sûzân
Hicrim yok iken sen beni
efgâna düşürdün

sinem:

1. **sinem:**
Gazel 7
Mısra: 2
Yürek, gönül.

Çıkardım evc-i a'lâya
figânım yâ Resûlallâh
Tutuşmuşdur sinem nâra ki
cânım yâ Resûlallâh

2. **sinemden:-den**
Gazel 38
Mısra: 6
*Göğüs, bağır. II Âşığın
gönül.*

Leb-be-leb yâr-ile ol dem
'ayş ü nûş etdiklerim
Geldi bugün hâtırına bu
sinemden kan gider

sînemiz virânesi:

1. **sînemiz virânesi:**
Gazel 113
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Harap olmuş, yıkılmış
gönül. II Âşığın gönül.*

Nîm-nigâhla çeşm-i mesti
'âlemi etmiş harâb
Gamzesi deldi bu bağrım
sînemiz virânesi

sîne-nişân olmalıdır:

1. **sîne-nişân olmalıdır:-**
malı, -dır

Gazel 30
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*(Âşığın) bağrının hedef
alınması.*

Tig-ı cevrenden anın aslâ
hazer eylemezem
Tîr-i bürrânına da sîne-
nişân olmalıdır

sînesi mermer:

1. **sînesi mermer:**
Mütezad 1
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Katı yürekli, soğuk,
duygusuz. II Sevgili.*

Nîk eyle namın böylece sen
atma ayaga
Sînesi mermer

sîne-sûzân:

1. **sîne-sûzânına:-ı, -na**
Gazel 22
Mısra: 2
Bağrı yanan (kişi).

'Âşık-ı bî-çârenin hâl-i
perîşânına bah
Âh idüp yanmış vücûdu
sîne-sûzânına bah

sıra sıra:

1. **sıra sıra:**
Gazel 113
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Belli bir düzenle.

Tig-i müjgânı düzülmüş
sıra sırada
'Aşk yolunda ben mi
kaldım sabr-ile rindânesi

sırr-ı hakdır:

1. **sırr-ı hakdır:-dır**
Gazel 108
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

İlahi sır.

Ben esîr-i zülfün oldum sen
de bir insâfa gel
Sırr-ı Hakdır ey efendim
sana meftûn eyledi

sırrı ifşâ eylemek:

1. **sırrı ifşâ eylemek:-mek**
Gazel 76
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gizlenmesi gereken bir
şeyi açığa vurmak,
açıklamak.*

Sırrı ifşâ eylemek olmaz
 demiş cânân bana
 Rıfkıyım kan ağlarım ol
 yâriden ayrılmışım

sitem:

1. **sitemleri:-ler, -i**

Gazel 50

Mısra: 7

*Zulüm, eziyet,
haksızlık. II Sevgiliden
gelen her türlü eziyet ve
sıkıntı.*

Bunca demdir çekdiğim
sitemleri Mevlâ bilir
Sîne mecrûh dil şikeste hiç
sagalmaz yâremiz

2. **sitemle:-le**

Gazel 65

Mısra: 8

Eziyet, zulüm, cefa.

Hey meded бүkdü belim
çarh-ı deverân elemi
Çok mu gördü bu felek
verdi sitemle ayrılık

sivâh:

1. **siyâh:**

Gazel 25

Mısra: 5

Siyah, kara.

Ol siyâh ebrûların almış
yanagın çevresi
Bûseğâh-ı 'âşıkâne oldu bir
gizlüce sed

2. **siyâh:**

Gazel 40

Mısra: 7

Siyah, kara.

Kâş siyâh kibrik siyâh ol
çeşm-i cellâdın siyâh
Âhuveş yakdı cihâmı tag u
taşlar hû çeker

sivâh mûlar:

1. **siyâh mûlar:-lar**

Gazel 103

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Siyah saç. II Sevgilinin
siyah saçı.*

Sim ü kâfûri gerdene
sarılmış o siyâh mûlar
'Acebdir kim o ebrûlar
düşürdü çün beni zâre

sivâh tellerle:

1. **siyâh tellerle:-ler, -le**

Gazel 91

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Saç. II Sevgilinin siyah
saçı.*

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne
Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

2. **siyâh tellerle:-ler, -le**

Gazel 91

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Saç. II Sevgilinin siyah
saçı.*

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne
Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

siveh-i gîsûları:

1. **siyeh-i gîsûları:-lar, -ı**

Gazel 88

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) siyah
saçları.*

Gerden-i sîmine dökmüş
siyeh-i gîsûları
Şevk-ı dille mübtelâ oldum
gül-i ruhsâre ben

sön:

1. **sönmez:-mez**

Gazel 106

Mısra: 10

*Yakıcılığını kaybetmek,
yanmaz duruma gelmek.*

Derûn-ı dilde Rıfkînin bir
âteş var muhabbetden
Ki sönmez haşre dek dâ'im
o takdîr-i Celâl oldu

sor:

1. **sorma:-ma**

Gazel 51

Mısra: 6

*Soru sorarak bilgi
istemek, sual etmek.*

Hasretinden her dü çeşmim
Nîlveş kanlar döker
Sorma zâhid haznemi sen
hâtırı virâneyiz

2. **sorma:-ma**

Gazel 76

Mısra: 1

*Soru sorarak bilgi
istemek, sual etmek.*

Sorma hâlim ey felek meh-
pâriden ayrılmışım

Fitne-i çeşm sâhir-i hûn-
hvâriden ayrılmışım

3. **sorma:-ma**

Gazel 100

Mısra: 1

*Soru sorarak bilgi
istemek, sual etmek.*

Sorma hâlim ey efendim
haste-hâl oldum yine
Gün-be-gün hicrân içinde
pür-melâl oldum yine

4. **sorar:-(a)r**

Gazel 106

Mısra: 2

*Soru sorarak bilgi
istemek, sual etmek.*

Düşelden gönlümüz 'aşka
ara yirde makâl oldu
Bana ta'n eyleyen agyâr
sorar sana ne hâl oldu

5. **soramadın:-(a)ma, -dın**

Müstezad 1

Mısra: 6

*Soru sorarak bilgi
istemek, sual etmek.*

'Aşkın ne idi бүkdü belim
haylice demdir
Soramadın hâli

sormaz oldun:

1. **sormaz oldun:-dın**

Gazel 109

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir şey hakkında haber
almamak, hâl hatır
sormamak. II Âşığın içinde
bulunduğu durumla
ilgilenmemek, hâlini hatırını
sormamak.*

Sormaz oldun Rıfki-i bî-
çâreyi şâhım yine
Âh u efgan dide giryân oldu
kârım togrusu

söyle:

1. **söyle:**

Gazel 13

Mısra: 4

*İfade etmek,
konuşmak.*

Sâ'ilim kapuna geldim bir
zekât-ı hüsn için
Redd edüp mahzûnluğuma
söyle ki kimdir sebeb

2. **söylesen:-se, -n**

Gazel 13

Mısra: 1

*İfade etmek,
konuşmak.*

Ey perî bunca cefâyâ
söylesen kimdir sebeb
Bu firâk u hasretinle
kalmama kimdir sebeb

3. **söylemiş:-miş**

Gazel 37

Mısra: 9

*İfade etmek,
konuşmak.*

Lutfunu medh eyleyenler
Rıfkıyâ çün söylemiş
Sadıkız diyü bu sözde fahr
eder merdâneler

4. **şöyle:**

Gazel 85

Mısra: 7

*"Şunun gibi, şuna
benzer biçimde."
anlamlarında kullanılan
kelime.*

Nîm-nigâhın aldı 'aklım
mest kılmış şöyle ki
Serserî Mecnûn misâli
olmuşum ben de hemân

5. **söylemek:-mek**

Gazel 94

Mısra: 3

Anlatmak, ifade etmek.

Çekdiğim cevri ü cefâyı
söylemek mümkün değil
Hicrimi efzûn eden dildâr
geldi hâtıra

6. **söyledim:-dim**

Gazel 97

Mısra: 8

Anlatmak, ifade etmek.

Bir çerâğ u şem'e yanmış ol
dili pervânesi
Eyledim izhâr hâli söyledim
'âkillere

7. **söylemem:-me, -m**

Gazel 101

Mısra: 14

Anlatmak, ifade etmek.

Tel tel olmuş perçemin
Rıfkıyî etmiş kayd u bend
Söylemem kimseye hâlim
şermsârım bu gece

8. **söyledikde:-dikde**

Gazel 111

Mısra: 8

Anlatmak, ifade etmek.

Merhamet kıl ben gedâyâ
hâlime eyle nazar
Söyledikde rahm edüp
'âşıka dil bağladı

9. **şöyle:**

Gazel 101

Mısra: 3

Öyle bir, o kadar çok.

Çeşm-i âhû şöyle yakdı kim
çerâğ-ı hüsnüde
Vasf olunmaz subha-dek bu
nâle zârım bu gece

10. **şöyle:**

Gazel 105

Mısra: 3

Öyle bir, o kadar çok.

Yakdı nüḥ tâk-ı serâyı dūd-ı
âḥım şöyle kim
Bana rahm etmezse cânân
zulüm itmez sâbika

söz:

1. **sözde:-de**

Gazel 37

Mısra: 10

*Düşünceyi anlatan
kelime topluluğu.*

Lutfunu medh eyleyenler
Rıfkıyâ çün söylemiş
Sadıkız diyü bu sözde fahr
eder merdâneler

2. **söz:**

Gazel 102

Mısra: 14

*Düşünceyi anlatan
kelime topluluğu.*

Senin hüsn-i zekât-içün bu
Rıfkî emmek ister leb
Hayâlinle giçer günler bu
söz nâ-dânedir bence

3. **söz:**

Gazel 67

Mısra: 5

*Bir işi yapacağımı ya
da yapmayacağımı kesin
olarak bildirme, söz verme.
II Ruhlar âleminde Allah ile*

*kulların arasında meydana
gelen sözleşme.*

Meclis-i kübrâda evvel söz
pesend olmuş iken
Devr kıldıkda bu 'âlem vâhı
kaldı bahtımın

4. **sözün:-(ü)n**

Gazel 77

Mısra: 7

*Düşünceyi anlatan
kelime topluluğu. II
Sevgilinin ağzından çıkan
her bir kelime.*

Cânıma bahş-ı hayât-ı
câvidân olmuş sözün
'Ömrümün nahlin suvar
kim sen gülümsün
bülbulüm

5. **sözü:-ü**

Gazel 90

Mısra: 10

*Düşünceyi anlatan
kelime topluluğu. II
Hocanın sevgiliye anlattığı
her şey.*

Mu'allim hocanın kasdı
seni aldatmak istermiş
Amân aldanma ey cânâ
sözü belki serâb olsun

sözüme gûş virmez:

1. **sözüme gûş virmez:-mez**

Gazel 41

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Söylenilen söze kulak
vermek, önemseyip
dinlemek.*

Niçe bir teklif kıldım gûş
virmez sözüme

Rıfkı der yandım bu nâra
gönlüm aglar hû çeker

sözüne bakmaz:

1. **sözüne bakmaz:-maz**

Gazel 23

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Sözünü dinlemek,
söylenen sözü büyük bir
dikkatle dinlemek ve
benimsemek.*

Neylesün bu bî-nevâlar
sözüne bakmaz gönül
Sen de insâf eyle bârî
anların hâline bah

su'âl:

1. **su'âlimi:-(i)m, -i**

Gazel 7

Mısra: 7

Soru, sorgu.

İlâhî ol kabirde kim
su'âlimi sen âsân kıl
Dutulmaya bu hâk içre
zebânım yâ Resûlallâh

subh u şâm:

1. **subh u şâm:**

Gazel 5

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sabah ve akşam.

Subh u şâm fikr ü hayâlin
mest kılmış Rıfkıyı
Gayrı yokdur dilde sensin
bûdî-kârım yâ Resûl

2. **subh u şâm:**

Gazel 22

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade*Sabah ve akşam.*

Subh u şâm feryâd içinde
zârına gûş virmedin
N'ola bir lutf-ı nazarla âh u
efgânına bah

3. subh u şâm:**Gazel 24**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sabah ve akşam.*

Subh u şâm fikrinle bi'llâh
bî-karâr oldu gönül
Hasretinle eyledim ben
sineyi 'üryân meded

4. subh u şâm:**Gazel 35**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sabah ve akşam.*

Ben ki üftâde oldum
aglarım her subh u şâm
Nîlveş didem yaşın
'ummâna teşbîh etdiler

5. subh u şâm:**Gazel 43**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sabah ve akşam.*

Bu garîb bî-çâre Rıfkî yandı
hüsün şem'ine
Subh u şâm aglamakdan
'âciz oldum ey 'Ömer

6. subh u şâm:**Gazel 70**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sabah ve akşam.*

Subh u şâm fikr-i lebinle âh
u zâr etdi gönül
Aglamakdan hâl perişân dil
bizâr etdi gönül

7. subh u şâm:**Gazel 81**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sabah ve akşam.*

'Âşık-ı sâdık yolunda Rıfkı
tek giryân eder
Hasretinle subh u şâm efkâr
ararsan işte ben

8. subh u şâm:**Gazel 108**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sabah ve akşam.*

Subh u şâm yandım çerâk-ı
hüsnüne pervâneveş
Rıfkı da âh eyleyüp hâli
diger-gün eyledi

9. subh u şâm:**Gazel 110**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sabah ve akşam.*

Subh u şâm fikr ü hayâlin
râhatı terk etdirir
Dide giryân cism büryân âh
u zâr etdi beni

subha-dek:**1. subha-dek:****Gazel 32****Mısra: 3***Sabaha kadar.*

Tâ geceler subha-dek fikrim
hayâl-i yâr-ile
Dil perişân olmuş-iken cân
niçe mesrûr olur

2. subha-dek:**Gazel 63**

Mısra: 2

Sabaha kadar.

Nâr-ı 'aşkından sinemde
eriyüp kalmadı yag
Subha-dek yanar bu cânım
sanki mânend-i çerâg

3. subha-dek:**Gazel 66**

Mısra: 2

Sabaha kadar.

Şâh-ı kişversin efendim
dide-i giryâna bak
Alma âhın 'âşıkın sen
subha-dek efgâne bak

4. subha-dek:**Gazel 101**

Mısra: 4

Sabaha kadar.

Çeşm-i âhû şöyle yakdı kim
çerâg-ı hüsnüde
Vasf olunmaz subha-dek bu
nâle zârım bu gece

sübhân:**1. sübhânımız:-(1)mız****Gazel 52**

Mısra: 10

*Her türlü eksiklikten,
kusurdan uzak olan Allah.*

Resen-i ümmîd Rıfkî
bagladı Allâha kim

Feth-i bâb itse gerekir bir
gün ol Sübhânımız

2. **sübhânıma:-(i)m, -a**

Gazel 95

Mısra: 10

*Her türlü eksiklikten,
kusurdan uzak olan Allah.*

Rûz u şeb çarhun elinden
Rıfkı tek feryâdlarım
‘Âlemi ta’ciz kıldı yalvarım
Sübhânıma

sultân:

1. **sultâna:-a**

Gazel 35

Mısra: 2

Hükümdar, padişah.

Mâh cemâlin ey şehim
gilmâna teşbih etdiler
Lutf u ihsânın gören sultâna
teşbih etdiler

sun:

1. **sundum:-dum**

Gazel 95

Mısra: 4

*İkram etmek, takdim
etmek.*

Hâk-i pâyiyle müşerref
oldugum demde hemân
Destine sundum ‘arızim
bakdı bir dem hâlîme

2. **sunar:-(a)r**

Gazel 96

Mısra: 4

*İkram etmek, takdim
etmek.*

Oturmuş bezm-i ‘işretde
verür ‘âşıklara bâde
Elinde pür-kadeh Sâfi sunar
yârâna mârâna

3. **sunupdur:-(u)pdur**

Gazel 96

Mısra: 5

*İkram etmek, takdim
etmek.*

Muhabbet bâdesin bana
sunupdur mâh-ı Ken’ânım
Beni göndermek istemiş
yine Îrâna mîrâna

sünbül:

1. **sünbüllere:-ler, -e**

Gazel 97

Mısra: 1

*Baharın habercisi olan
keskin ve güzel kokulu,
türlü renkli çiçek. II Kokusu
ve rengi itibarıyla
sevgilinin yanağındaki ayva
tüylerine benzetilir.*

Bâg-ı hüsnünde bugün
verdüm gönül sünbüllere
Eyledim ‘aşk-ı nazarı açılan
ol güllere

sûret-i hâlîme:

1. **sûret-i hâlîme:-(i)m, -e**

Gazel 58

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Görünen, dışa
yansıyan hâl. II Âşığın
içinde bulunduğu durum.*

Sûret-i hâlîme yokdur bir
meserret zerreveş
Ben teşekkî etmeyem mi
sen şeh-i hûbâna arz

sürûr:

1. **sürûrundan:-u, -(n)dan**

Gazel 53

Mısra: 6

*Sevinç, mutluluk. II
Rakibin sevgili ile bir arada
olup sohbet etmesiyle
ortaya çıkan mutluluk.*

Bugün ol âfeti gördüm
rakible dest-be-dest olmuş
Sürûrundan ol agyârın
gidâsı artar eksilmez

sûz-ı nârımdan:

1. **sûz-ı nârımdan:-(i)m, -
dan**

Gazel 83

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yakıcı ateş. II
Sevgiliye beslenen aşkın
yakıcı ateşi.*

Hasret-i la’l-i lebinle sinem
âteş içredir
Künc-i kurbumda tururken
sûz-ı nârımdan sakın

sûz-ı ‘aşk:

1. **sûz-ı ‘aşk:**

Gazel 112

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk ateşi. II Âşığın
gönlünde alevlenen,
yandıkça gönlü perişan
eden ateş.*

Ser-nigûn etdi beni Rıfkı
gibi ol sûz-ı ‘aşk
Künc-i ‘uzlet üzre kaldım
işte ben mâ-teştehî

su’âl:

1. **su’âl:**

Gazel 57

Mısra: 10

*Sorgulama. II Kabirde
sorgu meleklerinin*

(Münker, Nekir) ölen kişiye
Rabbini, dinini,
peygamberini sorması. II
Sevgilinin âşığa çektiği
eziyetlerden dolayı hesaba
çekilmesi.

Dinle bu pend ü nüsuhum
çek cefâm Rıfkıdan
Kat'-ı yed eyle zulümden
var su'âl altında arz

su'âl olsa:

1. su'âl olsa:-sa
Gazel 53
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sorgulamak.

Eger nice su'âl olsa
virürdüm katline fetvâ
Amı teshîr için her gün
hevâsı artar eksilmez

Ş

şâd edüp güldürmedin:

1. şâd edüp güldürmedin:-
me, -din

Gazel 8

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevindirmek, mutlu
etmek, memnun bırakmak.*

Rıfkıyı devrân içinde şâd
edüp güldürmedin
Durmadın bir söz üzere
kahbelik etdin bana

şâd kılmaz:

1. şâd kılmaz:-maz
Gazel 80
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mutlu etmek,
sevindirmek, şenlendirmek.*

N'eyledim bu dehre bilmem
şâd kılmaz gönlümü
Çarhiden şekvâ iden züvvâr
ararsan işte ben

şâd olup:

1. şâd olup:-(u)p
Gazel 19
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevinmek, mutlu
olmak.*

Bu benim dîvâne gönlüm
şâd olup gülmez mi hiç
Geşt idüp gezse cihâm
yârini bulmaz mı hiç

şâd olup gülmedim:

1. şâd olup gülmedim:-me,
-dim

Gazel 70

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevinmek, mutlu
olmak.*

Rıfkı der devrân içinde şâd
olup bir gülmedim
Âh idüp çarhın elinden terk-
i 'âr etdi gönül

2. şâd olup gülmedim:-me,
-dim

Gazel 72

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevinmek, mutlu
olmak.*

Rıfkı der devrân içinde şâd
olup bir gülmedim
Künc-i 'uzlet eyleyüp âh u
figândan çekdim el

şâd u hurrem olmadım:

1. şâd u hurrem
olmadım:-ma, -dım

Gazel 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mutlu, mesut, bahtiyar
olmak.*

Bu fena-yı dehr içinde şâd u
hurrem olmadım
Mihnet-i dünya için ol
yedigin gamlar 'abes

şâd-ı gönlüm oldu:

1. şâd-ı gönlüm oldu:-du

Gazel 94

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönlün şenlenmesi,
neşeyle dolması. II
Sevgiliden karşılık bulan
âşığın gönlünün sevinçle
dolması.*

Müjdeler olsun sana teşrîf
kıldı şâh-ı dil
Şâd-ı gönlüm oldu Rıfkî
sehhâr geldi hâtıra

şâh:

1. şâhım:-(i)m

Gazel 24

Mısra: 1

*Padişah, hükümdar. II
Sevgili.*

Oldu şâhım fûrkatınle dîde-
i giryân meded
Bunca demdir eyledim çün
nâle vü efgân meded

2. **şâhım:- (i)m****Gazel 34**

Mısra: 1

*Padişah, hükümdar. II**Sevgili.*

Şem'-i ruhsârında şâhım
dolanur pervâneler
'Aşk elinden âteşe saldı
canın dîvâneler

3. **şâhım:- (i)m****Gazel 39**

Mısra: 9

*Padişah, hükümdar. II**Sevgili.*

İlticâ etdirme şâhım Rıfkîyi
gayrîlere
Âfitâb-ı tal'atın kim dediler
şems ü kamer

4. **şâhım:- (u)m****Gazel 40**

Mısra: 1

*Padişah, hükümdar. II**Sevgili.*

Bâg-ı hüsnün içre şâhım
'andelibler hû çeker
Misl-i Mecnûn 'âşık-ı
şeydâlar aglar hû çeker

5. **şâhım:- (i)m****Gazel 48**

Mısra: 10

*Padişah, hükümdar. II**Sevgili.*

Gâh olur hışma gelür gâhîce
lutf eyler bana
Agyarı gördükçe şâhım
Rıfkıya kıymetlenür

6. **şâhım:- (i)m****Gazel 73**

Mısra: 4

*Padişah, hükümdar. II**Sevgili.*

Cemâlin şem'ine yandım
gece pervâne gibi
Mürüvvet yok mudur sende
bir ihsân kıl bana şâhım

7. **şâhım:- (i)m****Gazel 90**

Mısra: 11

*Padişah, hükümdar. II**Sevgili.*

N'ola bir nîm-nazar kılsan
bu Rıfkî bendene şâhım
Terahhum kıl gedâlara eger
dersen sevâb olsun

8. **şâhıma:- (i)m, -a****Gazel 95**

Mısra: 1

*Padişah, hükümdar. II**Sevgili.*

Vasf-ı hâlim 'arz-ı hâl
etmek için ol şâhıma
Yalvarup kâtibe yazdırdım
münâsib hâlîme

9. **şâhım:- (i)m****Gazel 109**

Mısra: 9

*Padişah, hükümdar. II**Sevgili.*

Sormaz oldun Rıfkî-i bî-
çâreyi şâhım yine
Âh u efgan dîde giryân oldu
kârım togrusu

şâh-ı cihânım:1. **şâh-ı cihânım:- (i)m****Gazel 68**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Âlemin sultanı. II**Sevgili.*

Kaçma buradan gel yanıma
şâh-ı cihânım
Derdime devâ etmez iken
sen talana düşürdün

şâh-ı cihânsın:1. **şâh-ı cihânsın:-sın****Müstezad 1**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Âlemin sultanı. II**Sevgili.*

Lutfun tokunup dâmen-i
pâkin dutabilsem
Sen şâh-ı cihânsın

şâh-ı dil:1. **şâh-ı dil:****Gazel 94**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül sultanı. II**Sevgili.*

Müjdeler olsun sana teşrîf
kıldı şâh-ı dil
Şâd-ı gönlüm oldu Rıfkî
sehhâr geldi hâtıra

şâh-ı gönlümsün:1. **şâh-ı gönlümsün:-sün****Gazel 56**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gönül ülkesinin*

*padişahı. II Aştığın gönlüne
hükmeden hükümdar. II*
Sevgili.

Cihânda şâh-ı gönlümsün
niçe vâz gele bu Rıfkî

İşigin üzre ser koydu hele
sen bir kademler bas

şâh-ı ken'ânım:

1. **şâh-ı ken'ânım:-(ı)m**

Gazel 96

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kenan ilinin sultanı. II
Hz. Yusuf gibi güzel olan
sevgili.*

Benim ol şâh-ı Ken'ânım
gezer dîvâne mîvâne
Cemâl-i hüsnü dünyâyı alur
ferdâne merdâne

şâh-ı kişversin:

1. **şâh-ı kişversin:-sin**

Gazel 66

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ülkenin sultanı. II
Sevgili.*

Şâh-ı kişversin efendim
dîde-i giryâna bak
Alma âhın 'âşkın sen
subha-dek efgâne bak

şâm u seher:

1. **şâm u seher:**

Gazel 76

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Akşam ve sabah.

Hasretinden gözlerim kan
dökmede şâm u seher
Kadd-i şimşâd bir gül-i
ruhsâriden ayrılmışım

şân:

1. **şânna:-ı, -na**

Gazel 4

Mısra: 7

Büyüklik, yücelik.

Şânına lâyık ne haddüm
zerreveş vasfım edem
Dû cihânda pâdişâhsın
cümleye yâ Mustafâ

2. **sanmasın:-ma, -sın**

Gazel 32

Mısra: 1

Zannetmek.

Dil-harâbım sanmasın kim
lutf-ile ma'mûr olur
Çarh-ı kec-rev gerdişinden
bu gönül meksûr olur

3. **sanmanız:-ma, -nız**

Gazel 49

Mısra: 5

Zannetmek.

Sanmanız bî-hûdedir kim
ser-fürû etdiklerim
İrtifâ'-ı kadr içündür bâb-ı
'izzet bekleriz

4. **şân:**

Gazel 81

Mısra: 8

Ün, şöhrat.

Der-âgûş eyledin tîr ü
kemânın kasdı ne
Şân için sayd etmege şikâr
ararsan işte ben

şâne:

1. **şânesi:-(s)i**

Gazel 113

Mısra: 8

Tarak.

O rübâ perçem çıkarmış zîr-
i fesden nâ-gehân

Korkarım bir tel kırar
meşşâtanın ol şânesi

şâne-i meşşâta ile:

1. **şâne-i meşşâta ile:-(i)le**

Gazel 69

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gelinleri süslemekle
görevli kadın.*

Şâne-i meşşâta ile zîneti
efzâ olup
Her gören 'âşıklara teshîr-i
cândır perçemin

şarâb:

1. **şarâbı:-ı**

Gazel 54

Mısra: 5

*Sarhoşluk veren,
sarhoş eden sıvı.*

İçürme câm-ı engûru bana
la'lin şarâbı ver
Ki sen sâkî-i devrânsın
cihân gam-hânedir sensiz

şarâb-ı nûş-ı ezelden:

1. **şarâb-ı nûş-ı ezelden:-den**

Gazel 33

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Çok eskiden beri içilen
şarap.*

Şarâb-ı nûş-ı ezelden bütün
mestim dilâ her dem
Kalup hayretde üftâde
gözüm sahbâda kalmışdır

şark u garbı:

1. **şark u garbı:-ı**

Gazel 99

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Doğu ve batı. II Tüm dünya.

Takdir-i hak böyle yazmış
yazıyı rûz-ı ezel
Şark u garbı an-içün devrân
edersem kime ne

şây etme:

1. **şây etme:-me**

Müstezad 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Herkes tarafından
konuşulmak, dillere
düşmek.*

Hışm-ile beni atma sakın
yanmış ocaga
Şây etme ser-â-ser

şâyeste-i dermânım:

1. **şâyeste-i dermânım:-**
(i)m

Gazel 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Derde uygun çare
bulmak.*

Günâhım kûh-ı Kâf olsa
degildir lutfuna nisbet
Ki şâyeste-i dermânım
meded kıl yâ Resulallâh

şâ'ir:

1. **şâ'ir:**

Gazel 90

Mısra: 8

?

Ne dürlü şîveler sen de
alursun 'âşıkın âhı

Ko 'aşkından bütün şâ'ir
üfürsün ney rebâb olsun

2. **şâ'irler:-ler**

Gazel 106

Mısra: 5

Şiir yazan kimse.

Anın medhinde şâ'irler
bütün hayrette kalmışdır
Şeb u rûz nâr-ı hicr-ile
derûnum pür-hayâl oldu

seb:

1. **şeblerim:-ler, -(i)m**

Gazel 31

Mısra: 3

Gece.

Bir vefâsız dil-rübâdan
şeblerim tâ ki seher
İnleyüp feryâd içinde zâr u
efgân ol da gör

2. **şebde:-de**

Gazel 75

Mısra: 4

Gece.

Âh idüp yandı gönül bir
kâmet-i bâlâ için
Görmedim bir şebde râhat
kapladı hicrân u gam

şeb u rûz:

1. **şeb u rûz:**

Gazel 90

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gece ve gündüz.

Şeb u rûz nâr-ı hicrinle
geçer 'ömrüm olur âhir
Niçe demler bu âteşde dil ü
câna 'azâb olsun

2. **şeb u rûz:**

Gazel 106

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gece ve gündüz.

Anın medhinde şâ'irler
bütün hayrette kalmışdır
Şeb u rûz nâr-ı hicr-ile
derûnum pür-hayâl oldu

şeb-i fûrkatdevim:

1. **şeb-i fûrkatdevim:-de, -**
(y)im

Gazel 73

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık gecesi.

Şeb-i fûrkatdevim bende
açılmaz baht-ı siyâhım
Figânım 'âlemi dutdu
semâyâya çıkdı hem âhım

şefâ'at olur:

1. **şefâ'at olur:-(u)r**

Gazel 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Günahkâr kulların
günahlarının affedilmesinde
aracı olmak.*

Bâb-ı lütfundan şefâ'at çün
olur mücrimlere
Redd kılma dergahinden
şermsârım yâ Resûl

şefâ'at ümmidi:

1. **şefâ'at ümmidi:**

Gazel 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Günaha bulaşmış

*kişilerin günahlarının
affedilmesi için Hz.
Muhammed'den yardım
dilemesi.*

Bu 'âsî cümle ümmet kim
şefâ'at ümmidi sende
Ki nâra yanmadan cânım
meded kıl yâ Resûlallâh

şefâ'at ma'denisin:

1. şefâ'at ma'denisin:-sin

Gazel 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Allah'ın günahkâr
kullarının affedilmesinde
vesile olacak olan kimse. II
Hz.Muhammed.*

Rahmetenli'l-âlemînsin
cümleye yâ Mustafâ
Hem şefâ'at ma'denisin
cümleye yâ Mustafâ

şefî'ü'l-müznibîn:

1. şefî'ü'l-müznibînsin:-sin

Gazel 4

Mısra: 4

*Günahkâr kulların
affedilmesi noktasında
aracı olan kimse. II Hz.
Muhammed.*

Ben günâhkâr 'abd-i 'âciz
lutfunu itme dirîg
Çün şefî'ü'l-müznibînsin
cümleye yâ Mustafâ

şeh-i hûbâna:

1. şeh-i hûbâna:-a

Gazel 58

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzellik sultanı. II
Sevgili.*

Sûret-i hâlîme yokdur bir
meserret zerreveş
Ben teşekkî etmeyem mi
sen şeh-i hûbâna arz

şehîd-i kerbelâyı:

1. şehîd-i kerbelâyı:-(y)ı

Gazel 57

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kerbela olayında şehit
olan kimseler. II Hz.
Hüseyn ve arkadaşları.*

Hüsnüne magrûr oluben
nîm-nazar itme ana
Ol şehîd-i Kerbelâyı hıfz
ider altında arz

şeker:

1. şeker:

Gazel 47

Mısra: 7

*Şeker. II Sevgilinin
şeker gibi tatlı dudağı.*

Leblerin sâfî 'asel kaymak
mıdır bilmem şeker
Bûs-ı la'lin bir gören
mestâne olmaz yâ n'eder

şekvâ iden:

1. şekvâ iden:-en

Gazel 80

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şikayet etmek,
yakınmak.*

N'eyledim bu dehre bilmem
şâd kılmaz gönlümü
Çarhiden şekvâ iden züvvâr
ararsan işte ben

şekvâ kılâm:

1. şekvâ kılâm:-a, -m

Gazel 75

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şikayet etmek,
yakınmak.*

Ey felek çarhın elinde kime
ben şekvâ kılâm
Bir murâdım üzre dönmez
dolanur her demde kem

şemm-i rûvun:

1. şemm-i rûyun:-(u)n

Gazel 105

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüzün kokusu. II
Sevgilinin gül bahçesine
benzeyen yüzünün kokusu.*

Şemm-i rûyun gonceden
artık degil mi 'âşıka
Tig-ı gamzenden tokundu
gönlüme bir sâ'ika

şems ü kamer:

1. şems ü kamer:

Gazel 39

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ve ay.

İlticâ etdirme şâhım Rıfkîyi
gayrîlere
Âfitâb-ı tal'atın kim dediler
şems ü kamer

şems-i cihân:

1. şems-i cihân:

Gazel 104

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Âlemin güneşi.

Sana şems-i cihân dirsem
hatâ mıdır bana bilmem
Görenlerin dili birden ki
memnûn oldu gitdikçe

2. **şems-i cihân:**

Gazel 45

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünyanın güneşi.

Ey zamânın Âsaftı şems-i
cihân turdukça tur
Görme sen bâd-ı hazânı
âsmân turdukça tur

şems-i hûbân:

1. **şems-i hûbân:**

Gazel 16

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bütün güzellerin
güneşi. II Sevgili.*

Yûsuf-ı Ken'ân tek olsa
istemem ey dil anı
Şems-i hûbân derde dermân
mâh-ı devrânı unut

şems-i tâbân:

1. **şems-i tâbân:**

Gazel 44

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Parlayan güneş. II
Sevgili.*

Misl-i Yûsuf da olursa bir
dahı meyl etmeyem
Şems-i tâbân mâh-ı devrân
yârdan el çekdim yeter

şemşîr:

1. **şemşîrin:-(i)n**

Gazel 38

Mısra: 10

*Kılıç. II Sevgilinin
bakışları.*

Bahr-ı hicrâna düşürdün
Rıfkı-i bi-câreyi
Şîr şemşîrin elinden dâd-ile
efgân gider

şem'-i hasretle:

1. **şem'-i hasretle:-le**

Gazel 80

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hasret ateşi. II
Sevgiliden ayrı kalan âşığın
gönlünü acı ve ızdırap
içinde bırakan ateş.*

Rıfkıyâ takdîr-i Hak rûz-ı
ezelden böyledir
Şem'-i hasretle dili pür-nâr
ararsan işte ben

şem'-i hüsnê:

1. **şem'-i hüsnê:-e**

Gazel 113

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzellik mumu. II
Sevgilinin gönülleri ateşe
veren parlak, güzel yüzü.*

Şem'-i hüsnê mübtelâyım
olmuşum dîvânesi
Sevdiğimin var mı ey dil
ben gibi pervânesi

şem'-i hüsnün:

1. **şem'-i hüsnün:-(ü)n**

Gazel 14

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzellik mumu. II
Sevgilinin yüzü.*

Gün-be-gün artar fûrûgu
şem'-i hüsnün ey perî
Hatm kalmış bu güzellik
sende olmuş bi-hesâb

2. **şem'-i hüsnün:-(ü)n**

Gazel 88

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güzellik mumu. II
Sevgilinin güzel, parlak
yüzü.*

Şem'-i hüsnün yandırır çün
'âşık-ı şeydâları
Ben dahı yanmak için
atdım vücûdum nâra ben

şem'-i hüsnünde:

1. **şem'-i hüsnünde:-(ü)n, -
de**

Gazel 26

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) güzellik
mumu. II (Sevgilinin)
parlak yüzü.*

Şem'-i hüsnünde bugün
pervâne tek yandım yine
Didiler eyle tahammül in
nize be-güzered

2. **şem'-i hüsnünde:-(ü)n, -
de**

Gazel 99

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellik mumu. II
Sevgilinin yüzü.

Yanmışım pervâneveş ol
şem'-i hüsnünde begim
'Âlem içre cismimi büryân
idersem kime ne

şem'-i ruhsârında:

1. **şem'-i ruhsârında:-(i)n, -da**

Gazel 34

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) yanağının
mumu. II Sevgilinin parlak
yüzü, yanağı.

Şem'-i ruhsârında şâhım
dolanur pervâneler
'Âşk elinden âteşe saldı
canın dîvâneler

şem'-i rûyun:

1. **şem'-i rûyun:-(u)n**

Gazel 112

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yüzün mumu. II
Sevgilinin aydınlık, parlak
yüzü.

Gülşen-i hüsnün gibi yok
'âşıkın seyrângehi
Şem'-i rûyun görse âdem
istemez mihr ü mehi

şem'in başına:

1. **şem'in başına:-(n)a**

Gazel 102

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Mumun üst tarafı.

O mihrin hüsn-i rûyundan
cüdâ olmak muhâldir kim
Dolansın başına şem'in
yanan pervânedir bence

şerm ider:

1. **şerm ider:-(e)r**

Gazel 37

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Utanmak, çekinmek.

Remz-ile işrâb edince bâde-
i engûri sen
Âfitâb-ı hüsnün içre şerm
ider mey-hâneler

şermsâr:

1. **şermsârım:-(i)m**

Gazel 5

Mısra: 8

Aciz, biçare.

Bâb-ı lütfundan şefâ'at çün
olur mücrimlere
Redd kılma dergahinden
şermsârım yâ Resûl

2. **şermsârımdan:-(i)m, -dan**

Gazel 83

Mısra: 10

Acizlik, çaresizlik,
mahcubiyet. II Âşığın
sevgilinin ilgisizliğine karşı
aciz düşmesi, çaresiz
kalması.

Rıfkıyâ medh eylemişler
şöhret-i şânın ezel
Bâb-ı lütfundan kerem kıl
şermsârımdan sakın

3. **şermsârım:-(i)m**

Gazel 101

Mısra: 14

Acizlik, çaresizlik,
mahcubiyet. II Sevgilinin
saçlarına gönlünü bağlayan
âşığın çaresiz durumu.

Tel tel olmuş perçemin
Rıfkıyâ etmiş kayd u bend
Söylemem kimseye hâlim
şermsârım bu gece

şevk-ı dille:

1. **şevk-ı dille:-le**

Gazel 88

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gönül sevinci. II
Âşığın gönlündeki neşe.

Gerden-i simîne dökmüş
siyeh-i gîsûları
Şevk-ı dille mübtelâ oldum
gül-i ruhsâre ben

şevk-ı hûrşîdin:

1. **şevk-ı hûrşîdin:-(i)n**

Gazel 36

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneş ışığı.

Ey perî-peyker cemâlin
Rıfkıyâ teshîr ider
Şevk-ı hûrşîdin düşünce
yirde âbı ditredir

şey:

1. **şey:**

Gazel 28

Mısra: 1

Madde, eşya, söz, olay,
iş, durum yerine kullanılan
belirsizlik bildiren kelime.

Sıhhat-i beden gibi yokdur
cihânda şey lezîz

Varlık ile sıhhat olsa
cümleden a'lâ lezîz

şeyhâne mey-hâne:

1. **şeyhâne mey-hâne:**

Gazel 96

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şeyh gibi.

Diyâr-ı gurbet içre ben yine
geşt-i güzâr itsem
Giyüp hırka-i 'abdâl
gezerem şeyhâne mey-hâne

siddet-i nâra:

1. **siddet-i nâra:-a**

Gazel 38

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk ateşinin şiddeti. II

*Sevgiliye duyulan aşkın
şiddeti.*

Şiddet-i nâra ne mümkün
sabr ede 'aşıkların
Derd ü 'aşkıdan semâyâ
âh-ile efgân gider

şifâ olur:

1. **şifâ olur:-(u)r**

Gazel 29

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Derman olmak, çare
olmak.*

Hem cilâ-yı kalb olur haste
dile hem de şifâ
Höş-nefes 'ıtrı benefşe
verd-i ahmerden lezîz

şifâ-yı sıhhatim:

1. **şifâ-yı sıhhatim:-(i)m**

Gazel 33

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sağlıklı olmanın tek
ilacı.*

Hayât u nokta-i cân bir
salınmış müda kalmışdır
Şifâ-yı sıhhatim bir sâgar-ı
mendlûda kalmışdır

şikâr:

1. **şikâr:**

Gazel 81

Mısra: 8

Av.

Der-âgûş eyledin tîr ü
kemânın kasdı ne
Şân için sayd etmege şikâr
ararsan işte ben

şikâvet etmem:

1. **şikâyet etmem:-me, -m**

Gazel 101

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Durumundan memnun
olmamak, yakınmak,
sızlanmak.*

Hüsn-i rûyun aldı gönlüm
eyledi esîr-i 'aşk
Zerreş etmem şikâyet
hâksârım bu gece

şikeste tâli'imdendir:

1. **şikeste tâli'imdendir:-**

(i)m, -den, -dir

Gazel 17

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kötü kader, kör talih.

Fenâ-yı dehr içinde kim
işim âh u figân oldu
Şikeste tâli'imdendir
degildir kimseler bâ'is

şimdi:

1. **şimdi:**

Gazel 19

Mısra: 3

*İçinde bulunulan
zaman, şu an.*

Şimdi düşdüm bahr-ı 'aşka
ey cevânım çâresi
Bunca derde bir devâyı ol
hakîm bilmez mi hiç

2. **şimdice:-ce**

Gazel 23

Mısra: 6

*İçinde bulunulan
zaman, şu an.*

Mir'atı eline al da bir
temâşâ it sana
Niçe 'aşıkları etdin şimdice
haste naçah

3. **şimdi:**

Gazel 31

Mısra: 8

*İçinde bulunulan
zaman, şu an.*

Bir zamân 'ankâlara baş
egmez-idi bu gönül
Şimdi nâ-merd-i cihâna kul
u kurbân ol da gör

4. **şimdi:**

Gazel 33

Mısra: 7

*İçinde bulunulan
zaman, şu an.*

Boyumdan aşdı hûn-ı 'aşkı
şimdi ben bilemedim

Garîk-i bahr-ı tугyânda
cânım bir bâda kalmışdır

5. **şimdi:**

Gazel 41

Mısra: 6

İçinde bulunulan

zaman, şu an.

Dersini virmiş mu'allim
kâfir etmiş büsbütün
Gelmez ol îmâna şimdi
zâlim aglar hû çeker

6. **şimdi:**

Gazel 49

Mısra: 4

İçinde bulunulan

zaman, şu an.

Görmez oldu dîdeler 'aşk u
gamından râhatı
Şimdi olduk pâsbân-ı sûk
mihnet bekleriz

7. **şimdi:**

Gazel 49

Mısra: 8

İçinde bulunulan

zaman, şu an.

Hayli demdir dil şikeste
tâli'im yâver degil
Anın-içün şimdi biz de
künc-i 'uzlet bekleriz

8. **şimdi:**

Gazel 59

Mısra: 1

İçinde bulunulan

zaman, şu an.

Çâr ebrû oldu cânân şimdi
geldi veche hat
Mushaf-ı rûyunda gördüm
tâze nev-res tâze hat

9. **şimdi:**

Gazel 59

Mısra: 4

İçinde bulunulan

zaman, şu an.

Tıfl bilmezdi sadık-ı
'âşıkının kadrini
Şimdi bildi hamdi'llâh
yüzüne geldikde hat

10. **şimdi:**

Gazel 61

Mısra: 10

İçinde bulunulan

zaman, şu an.

Rıfkı-i kemter kulun tek
olmadı bir sâdıkın
Hâk-payına şimdi düşdüm
eyleyelim el-vedâ'

11. **şimdi:**

Gazel 63

Mısra: 4

İçinde bulunulan

zaman, şu an.

Dil harâbım çeşm-i cellâdın
elinden el-amân
Çekdi sînem üzre şimdi tâze
bir dâg üzre dâg

12. **şimdi:**

Gazel 72

Mısra: 4

İçinde bulunulan

zaman, şu an.

Çarh-ı devrânın elinden
terk-i dünyâ olmuşum
Bahr-ı gamda gark oluben
şimdi cândan çekdim el

13. **şimdi:**

Gazel 80

Mısra: 5

İçinde bulunulan

zaman, şu an.

Gelmez oldu 'aynıma şimdi
cihân dil-berleri
Mest-i hicr-ile bugün humâr
ararsan işte ben

14. **şimdi:**

Gazel 86

Mısra: 4

İçinde bulunulan

zaman, şu an.

Bir zamân Mecnûn-sıfat
hem 'âşık-ı Leylâ iken
Şimdi n'oldu âh idersin yârî
n'etdin n'eyledin

15. **şimdi:**

Gazel 87

Mısra: 10

İçinde bulunulan

zaman, şu an.

Tâb-ı kudret kalmadı Rıfkî
seni teshîr ede
Râh-ı 'aşkın içre olmuş
şimdi pîr ü nâ-tüvân

16. **şimdi:**

Gazel 96

Mısra: 10

İçinde bulunulan

zaman, şu an.

Gönül mülkün harâb etdi bu
Rıfkî yine ey şâhım
Bu nâs içre hele şimdi olur
destâne mestane

17. **şimdi:**

Gazel 98

Mısra: 1

İçinde bulunulan

zaman, şu an.

Vuslat-ı dildâr-ı yârim
şimdi geldi hatıra
Duhterî ol mâh-tâbım şimdi
geldi hatıra

18. **şimdi:**

Gazel 98

Mısra: 2

*İçinde bulunulan
zaman, şu an.*

Vuslat-ı dildâr-ı yârim
şimdi geldi hatıra
Duhterî ol mâh-tâbım şimdi
geldi hatıra

19. **şimdi:**

Gazel 98

Mısra: 4

*İçinde bulunulan
zaman, şu an.*

Gerdiş-i eyyâm elinden
sînemi çâk eyledim
Kevkeb ü baht-ı siyâhım
şimdi geldi hatıra

20. **şimdi:**

Gazel 98

Mısra: 6

*İçinde bulunulan
zaman, şu an.*

Bunca demdir âh u feryâd
etdiğim bir şûh için
Kaddi tûbâ âhu gözlüm
şimdi geldi hatıra

21. **şimdi:**

Gazel 98

Mısra: 8

*İçinde bulunulan
zaman, şu an.*

Yandı cânım âteş-i 'aşkın
elinden el-amân
Derdimin 'ilâcı yârim şimdi
geldi hatıra

22. **şimdi:**

Gazel 98

Mısra: 10

*İçinde bulunulan
zaman, şu an.*

Hakka tefvîz etmede Rıfkî
umûrun dem-be-dem
Ol penâh-ı dest-gîrim şimdi
geldi hatıra

23. **şimdilik:-lik**

Gazel 107

Mısra: 3

*İçinde bulunulan
zaman, şu an.*

Egilemez zülf-i canândan
gayr-i zencîr şimdilik
Egledürse perişân kâkül
cevân egler beni

şîr:

1. **şîr:**

Gazel 38

Mısra: 10

*Aslan. II Cesur kimse.
II Aşık.*

Bahr-ı hicrâna düşürdün
Rıfkı-i bî-câreyi
Şîr şemşîrin elinden dâd-ile
efgân gider

şitâb eyler:

1. **şitâb eyler:-r**

Gazel 14

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bir isteği acele bir
şekilde yerine getirmek,
çabuk davranmak.*

Zülf-i yâre bend olan dil
emrine eyler şitâb

Nâ'il olur lutfuna elbet ana
olmaz 'ıkâb

şîve:

1. **şîveler:-ler**

Gazel 90

Mısra: 7

*(Sevgilinin) gönülleri
cezbeden, gönülleri
fetheden cilveli davranışı.*

Ne dürlü şîveler sen de
alursun 'âşkın âhı
Ko 'aşkından bütün şâ'ir
üfürsün ney rebâb olsun

şîve vü nâzı:

1. **şîve vü nâzı:-ı**

Gazel 106

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Cilve ve naz. II
Sevgilinin gönülleri
cezbeden cilveli davranışı.*

Bana ol şîve vü nâzı be-her
dem hōş gelür lakin
Cemâl-i şem'ini görmek
bugünkü gün muhâl oldu

şîve-i refâtârı:

1. **şîve-i refâtârı:-ı**

Gazel 110

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Salınarak nazlı
yürüyüş. II Sevgilinin salına
salına, nazlı yürüyüşü.*

Şîve-i refâtârı her-dem gönül
içre gizlidir
Kalmadı sabra mecâlim pek
na-çâr etdi beni

şîve-i refâtârına:

1. **şîve-i reftârına:-(i)n, -a****Gazel 37**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Salınarak nazlı
yürüyüş. II Sevgilinin
yürüyüşündeki eda, cılve.*

Ey melek-sîmâ senin ol
şîve-i reftârına
Sevr için gelmiş bugün hep
‘âkil ü vezâneler

2. **şîve-i reftârına:-i, -(n)a****Gazel 89**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Salınarak nazlı
yürüyüş. II Sevgilinin salına
salına, nazlı yürüyüşü.*

Âh kim yandım yakıldım
şîve-i reftârına
Tâ ki mecbûr olmuşum ol
şûh-ı ‘işve-bâza ben

şî’r:1. **şî’rim:-(i)m****Gazel 15**

Mısra: 4

*Duyguyu, heyecanı ve
bütün güzellikleri belirli
ahenk ve uyum içerisinde
ifade eden edebi tür.*

Nazre söylemek muhâldir
hem vazîfem yok benim
Ger beğenmezsen bu şî’rim
n’eyleyem ey ‘âli-zât

2. **şî’r:****Gazel 64**

Mısra: 4

*Duyguyu, heyecanı ve
bütün güzellikleri belirli*

*ahenk ve uyum içerisinde
ifade eden edebi tür.*

Müjde-i vuslat var-idi
yazdığın eş’ârîde
Okuyup şî’r tamam etdim
anladım ben harf-be-harf

3. **şî’rim:-(i)m****Gazel 82**

Mısra: 6

*Duyguyu, heyecanı ve
bütün güzellikleri belirli
ahenk ve uyum içerisinde
ifade eden edebi tür.*

Hüsn-ile agyâra kılma nîm-
nazar bir dem perî
Nîk nâmın medh edince
şî’rim kemlenmesin

şöhret-i dünvâ:1. **şöhret-i dünyâ:****Gazel 18**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gelip geçici dünyanın
şöhreti, ünü.*

Rıfkının pendine gûşu
vermedin sen ey gönül
Şöhret-i dünyâ için hem
yedigin semler ‘abes

şöhret-i şânın:1. **şöhret-i şânın:-(i)n****Gazel 83**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ün, şöhret.

Rıfkıyâ medh eylemişler
şöhret-i şânın ezel
Bâb-ı lutfundan kerem kıl
şermsârımdan sakın

şöhretin garb ilini dutdu:1. **şöhretin garb ilini****dutdu:-du****Gazel 60**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Herkes tarafından
tanınmak, ün sahibi olmak.
II Sevgilinin Hz. Davud gibi
gür ve güzel sesli oluşunun
herkesçe bilinmesi.*

Şöhretin garb ilini dutdu
efendim büsbütün
Yanmasun mu âteşinde bu
dil ü cânım hâfız

şöhretlen:1. **şöhretlenür:-(ü)r****Gazel 48**

Mısra: 1

*Herkesçe tanınmak, ün
sahibi olmak.*

Âşık-ı sâdık olanlar ‘aşk-ile
şöhretlenür
Râh-ı mahbûb içre her dem
nâr-ile ülfetlenür

şübhe:1. **şübhemiz:-miz****Gazel 1**

Mısra: 1

*Tereddüt etme,
endişelenme durumu.*

Hâlık-ı kevn ü mekânsın
şübhemiz yokdur sana
Fâ’il-i muhtâr ki sensin
şübhemiz yokdur sana

2. **şübhemiz:-miz****Gazel 1**

Mısra: 2

*Tereddüt etme,
endişelenme durumu.*

Hâlık-ı kevn ü mekânsın
şübhemiz yokdur sana
Fâ'il-i muhtâr ki sensin
şübhemiz yokdur sana

3. **şübhemiz:-miz**

Gazel 1

Mısra: 4

*Tereddüt etme,
endişelenme durumu.*

Biz kuluz 'âsî-i mücrim
ittikâmız sendedir
Lutf edüp rahmet kıarsın
şübhemiz yokdur sana

4. **şübhemiz:-miz**

Gazel 1

Mısra: 6

*Tereddüt etme,
endişelenme durumu.*

Emr-i künle var edensin bu
cihânı pâdişâh
Hâkim-i mutlak ki sensin
şübhemiz yokdur sana

5. **şübhemiz:-miz**

Gazel 1

Mısra: 8

*Tereddüt etme,
endişelenme durumu.*

Kabza-i kudretde oldu
cümle bûd u ger nebûd
Vâhid ü Ferd ü Ahadsın
şübhemiz yokdur sana

6. **şübhemiz:-miz**

Gazel 1

Mısra: 10

*Tereddüt etme,
endişelenme durumu.*

Böyle ikrâr üzre yâ Rab
sâbit cyle Rıfkıyı
Sâhib-i lutf u 'atâsın
şübhemiz yokdur sana

7. **şübhemiz:-miz**

Gazel 3

Mısra: 8

*Tereddüt etme,
endişelenme durumu.*

Yog-iken dü 'âlemi bir kün
ile var eyledin
Hâlık-ı kevn ü mekânsın
şübhemiz yokdur sana

8. **şübhesiz:-siz**

Gazel 11

Mısra: 2

*Tereddüt etme,
endişelenme durumu.*

Çarh-ı devrân-ı felekden
olsa bir himmet bana
Şübhesiz ol demde olur yâr
ile vuslat bana

şübhe yok:

1. **şübhe yok:**

Gazel 59

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Şübhesiz, muhakkak.

Etdigi zulm u cefâyâ nâdim
olmuş şübhe yok
Mir'at-ı hüsnünde perdedârı
oldukda hat

şübhesiz:

1. **şübhesiz:**

Gazel 27

Mısra: 3

*Tereddüt etmeden,
şüphe duymadan, hiç
kuşkusuz.*

Evvel âhir ittikâmız sana
olmuş şübhesiz
Lutfuna bend olmuşum yâ
Râb meded senden meded

sugl-ı dünyâ:

1. **sugl-ı dünyâ:**

Gazel 26

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dünyanın derdi.

Rıfkıyâ tevfiğ-ı Bârî yâver
olsa zerreveş
'Aynına gelmez cihânda
sugl-ı dünyâ nîk ü bed

sugl-ı dünyâda:

1. **sugl-ı dünyâda:-da**

Gazel 28

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dert çekilen dünya.

Sugl-ı dünyâda telezzüz
olmamış olmaz yine
Bî-hûde aldanma ey dil
râhat üzre bul leziz

şûh:

1. **şûh:**

Gazel 30

Mısra: 9

Nazlı, cilveli. II

Sevgili.

Eder elbette o şûh sâdıkına
mîhr ü vefâ
Dilberin medhi hemân vird-
i zebân olmalıdır

2. **şûh:**

Gazel 98

Mısra: 5

*Nazlı, cilveli. II
Sevgili.*

Bunca demdir âh u feryâd
etdiğim bir şûh için
Kaddi tûbâ âhu gözlüm
şimdi geldi hatıra

şûh-ı işve-bâza:

1. **şûh-ı işve-bâza:-a**
Gazel 89
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Nazlı, işveli kişi. II
Sevgili.*

Âh kim yandım yakıldım
şîve-i refâtına
Tâ ki mecbûr olmuşum ol
şûh-ı işve-bâza ben

şûrb-i rindân-sıfat:

1. **şûrb-i rindân-sıfat:**
Gazel 100
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Rint gibi sürekli şarap
içen kişi. II Sevgili.*

Şûrb-i rindân-sıfat bir dil-
ber-i ra'nâya ben
İtmeye pend ü nasihat per ü
bâl oldum yine

şu'â':

1. **şu'â':**
Gazel 62
Mısra: 2
*Işık. II Sevgilinin güzel
yüzünün parlaklığı, ışıltısı.*

Rûy-ı hüsnün 'âlem içre
buldu kadr-i irtifâ'
Zulmeti ref' etdi birden bize
neşr oldu şu'â'

şu'ledâr:

1. **şu'ledârımdır:-(i)m, -dır**
Gazel 79
Mısra: 8
*Aydınlık veren, ışık
saçan. II Sevgilinin parlak
ve güzel yüzünün her yeri
aydınlatması, ışık saçması.*

Sende ey zâhid nedür bunca
ta'annüd bilmedim
Görmedin mi hüsn-i yâri
şu'ledârımdır benim

şu'ledâr olmuş:

1. **şu'ledâr olmuş:-muş**
Gazel 25
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Alevlenmek, parlamak,
ışıldamak.*

Pertev-i hüsn ü cemâlin
şu'ledâr olmuş yine
Görmemiş kimse cihânda
sen gibi bir serv-kad

şu'le-i şemsi:

1. **şu'le-i şemsi:-i**
Gazel 91
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Güneşin parlaklığı.

Rûy-ı pâkin şu'le-i şemsi
yine hakk eyledi
Tal'atıyla bu cihânı hoş
kuşatmış mâh-rû

2. **şu'le-i şemsi:-i**
Gazel 91
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güneşin parlaklığı.

Rûy-ı pâkin şu'le-i şemsi
yine hakk eyledi
Tal'atıyla bu cihânı hoş
kuşatmış mâh-rû

şu'le-i tâb-ı cemâlin:

1. **şu'le-i tâb-ı cemâlin:-**
(i)n
Gazel 47
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*Yüz güzelliğinin
parlaklığı. II Sevgilinin
güzel yüzünün ışıltısı,
parlaklığı.*

Şu'le-i tâb-ı cemâlin
yandırır çün 'âlemi
Pertev-i nârin gören
pervâne olmaz yâ n'eder

T

tâ:

1. **tâ:**
Gazel 14
Mısra: 7
*Uzaklık belirten
kelime.*

'Âdet olmuş tâ ezelden
'âşıkı cevri ü cefâ
Kıl tahammül çevre sen de
andan itme ictinâb

2. **tâ:**
Gazel 32
Mısra: 3
*Bir şeyin bulunduğu,
başladığı veya bittiği
zamanı anlatmak için
kullanılır.*

Tâ geceler subha-dek fikrim
hayâl-i yâr-ile
Dil perîşân olmuş-iken cân
niçe mesrûr olur

3. tâ:

Gazel 99

Mısra: 5

"-den beri" anlamında
kullanılan kelime.

Âb u dâne tâ ezelden bir
yere cem' olmamış
Cem'-i kısmet çün bugün
cevlân edersem kime ne

4. tâ:

Gazel 102

Mısra: 12

"-den beri" anlamında
kullanılan kelime.

Yeter sâkî dolandırma
elinde câm-ı gülğünü
Ki câmî tâ ezelden içen
peymânedir bence

5. tâ:

Gazel 31

Mısra: 3

"Değîn, -e kadar"
anlamlarında kullanılan
kelime.

Bir vefâsız dil-rübâdan
şeblerim tâ ki seher
İnleyüp feryâd içinde zâr u
efgân ol da gör

6. tâ:

Gazel 57

Mısra: 6

"Değîn, -e kadar"
anlamlarında kullanılan
kelime.

Nice ra'nâ dil-beri evvel
der-âgûş eylemiş

Tâ kıyâmet haşre-degin setr
ider altında arz

7. tâ:

Gazel 112

Mısra: 5

"Değîn, -e kadar"
anlamlarında kullanılan
kelime.

Nagmeler urdum bugün
feryâd-ile tâ geceler
Mürgi-i şeydâ gibi ben
eyledim çok cehcehî

tâ ezelden:

1. tâ ezelden:

Gazel 71

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çok önceden beri,
öteden beri.

Tâ ezelden nâr-ı 'aşkın
bagrımı hûn eylemiştir
Rûz u şeb fikrinle bu dem
nâr-ı büryândır gönül

tâ ki:

1. tâ ki:

Gazel 89

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

" Böylece, bu sebeple."
anlamlarında kullanılan
kelime.

Âh kim yandım yakıldım
şîve-i refâtârına
Tâ ki mecbûr olmuşum ol
şûh-ı 'işve-bâza ben

tâb u fer:

1. tâb u fer:

Gazel 39

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güç ve ıstık. II Âşığın
bedenindeki güç, gözündeki
parlaklık.

Ey perî hüsnün gibi ben
görmedim bir hûb püser
Aldı 'aklını başımdan
koymadı hem tâb u fer

tâb ü tüvânım kalmadı:

1. tâb ü tüvânım

kalmadı:-dı

Gazel 62

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güçlü, kuvveti, takati
kalmamak; güçsüz duruma
düşmek. II Âşığın aşk ve
ayrılık derdinden dolayı
güçsüz duruma düşmesi.

Çekdiğim Mevlâ bilir kim
yâr elinden mihneti
Kalmadı tâb ü tüvânım
kimle edem ben nizâ'

tâb-âver koymadı:

1. tâb-âver koymadı:-dı

Gazel 109

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güçsüz düşmek,
dayanamaz duruma gelmek,
takat bırakmamak.

Âh efendim nâr-ı hâsret tâb-
âver koymadı
Gitti elden ihtiyârım cümle
varım togrusu

tâb-ı kudret kalmadı:

1. tâb-ı kudret kalmadı:-dı

Gazel 87

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Güçü, kuvveti
kesilmek.*

Tâb-ı kudret kalmadı Rıfkı
seni teshîr ede
Râh-ı 'aşkın içre olmuş
şimdi pîr ü nâ-tüvân

tâb-ı ruhsârın:1. **tâb-ı ruhsârın:-(i)n****Gazel 36**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Sevgilinin) yanağının
parıltısı, parlaklığı.*

Nûr-ı vechin pür-ziyâsı
gün-be-gün işrâk eder
Tâb-ı ruhsârın semâda her
sehâbı ditredir

tâb-ı ruhun:1. **tâb-ı ruhun:-(u)n****Gazel 46**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Sevgilinin) yanağının
parlaklığı.*

Kaşların mihrâb u minber
çeşm-i mestânsın begim
Tâb-ı ruhun ol meh-i vâlâda
görmüş var mıdır

tabib:1. **tabibim:-(i)m****Gazel 42**

Mısra: 8

Doktor. II Sevgili.

Hicrân odına yandı canım
çâresi yokdur

Gelse tabibim görse sinem
yaralar emler

tâc u taht u şevket ü zîbâ:1. **tâc u taht u şevket ü****zîbâ:****Gazel 20**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Taç, taht, büyüklük ve
süs.*

Et kanâ'at künc-i mihnet
üzre eyle bir karâr
Tâc u taht u şevket ü zîbâ
cihândan sen de geç

tag u taşlar:1. **tag u taşlar:-lar****Gazel 40**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Dağlar ve taşlar.

Kâş siyâh kibrik siyâh ol
çeşm-i cellâdın siyâh
Âhuveş yakdı cihânı tag u
taşlar hû çeker

tagla:1. **tagladır:-dı****Gazel 111**

Mısra: 2

*Vücutu yaralamak. II
Büyük acı vermek, acı ve
ızdırıp çektiirmek.*

Hasretinden dil-rübânın
gönlü 'âşık agladı
Nâr-ı 'aşk-ile sinetin sad-
hezârân tagladı

tahammül edemez:1. **tahammül edemez:-***(e)mez***Gazel 77**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Dayanmak, katlanmak.

Nagme-i feryâdına cânlar
tahammül edemez
Hâlimi etdin perîşân sen
gülünsün bülbültüm

tahammül eyle:1. **tahammül eyle:****Gazel 26**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dayanmak, katlanmak,
sabretmek.*

Şem'-i hüsnünde bugün
pervâne tek yandım yine
Didiler eyle tahammül in
nize be-güzered

tahammül eylemez:1. **tahammül eylemez:-mez****Gazel 86**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dayanmak, katlanmak,
sabır göstermek.*

Hasretinden gün-be-gün
artar figânım dâ'imâ
Cân tahammül eylemez
cânânı n'etdin n'eyledin

tahammül kıl:1. **tahammül kıl:****Gazel 14**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Dayanmak, katlanmak,
sabretmek.*

‘Âdet olmuş tâ ezelden
‘âşıkâ cevri ü cefâ
Kıl tahammül cevri sen de
andan itme ictinâb

tahammül olmaz:

1. tahammül olmaz: -maz

Gazel 60

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dayanmak, katlanmak,
sabır göstermek.*

Âh efendim nâr-ı ‘aşkın
yandırır cânım hâfız
Derdine olmaz tahammül
n’eylesün cânım hâfız

tahammül yok:

1. tahammül yok:

Gazel 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dayanamamak,
katlanamamak.*

Bende yok sabra tahammül
sende rahmın Rıfkıya
Rûm musun yâ Ermenî Hak
virmemiş imân sana

2. tahammül yok:

Gazel 41

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dayanacak gücü
olmamak, dayanamamak.*

Nâz u istignâ ider çün ‘âşık-
ı bî-çâreye
Bâr-ı ‘âşka yok tahammül
cânım aglar hû çeker

tahayyür:

1. tahayyür:

Gazel 33

Mısra: 10

Hayret etme, şaşma.

Geçirdin zevk-i dünyâdan
bu Rıfkîyi bi-hamdî’llah
Tahayyür içre ‘âlemde
hemân üftâde kalmışdır

tahayyür ‘âleminde:

1. tahayyür ‘âleminde:-

(n)de-(n)de, -

Gazel 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şaşılacak, hayret
edilecek, hayranlık
duyulacak âlem.*

Ben tahayyür ‘âleminde
kayd u bend oldum esîr
Dâ’imâ lutfuna muhtâc
kalmışım yâ Rab meded

tahmül olan:

1. tahmül olan:-an

Gazel 94

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yüklenmek,
sırtlanmak. II Gam yükünü
yüklemek.*

Ol kemân-ebûlârın kasıd
idüp cânâ kıyar
Hicr-ile tahmül olan gam-
bâr geldi hâtıra

taht-ı zerrîne çıkınca:

1. taht-ı zerrîne çıkınca:-
ınca

Gazel 92

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Altından yapılmış
tahta çıkmak. II Hükümdar
olmak, makam sahibi
olmak.*

Çıkınca taht-ı zerrîne gurûr
etme ana kim sen
Ki bi’llâhi çıkan inmiş eyi
bil nerdübândır bu

tak:

1. takdı:-dı

Gazel 42

Mısra: 1

Asmak, giymek.

Gerdün-ı felek takdı yine bu
boynumuza tug-ı sitemler
Birbir ardınca gelir derd-i
cevân hicr-ile gamlar

tâkat koymadı:

1. tâkat koymadı:-ma, -dı

Gazel 105

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Güçten düşürmek,
derman bırakmamak,
güçsüz bırakmak.*

Bu senin hüsn ü firâkın
bizde tâkat koymadı
İşidüp efganımı yazık
demezsın lâhika

takdîr-i celâl:

1. takdîr-i celâl:

Gazel 106

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Allah'ın takdiri,
Allah'ın ezelden verdiği
karar, kader.*

Derûn-ı dilde Rıfkînin bir
âteş var muhabbetden

Ki sönmez haşre dek dâ'im
o takdîr-i Celâl oldu

takdîr-i hak:

1. takdîr-i hak:

Gazel 80

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ruhlar yaratıldığında
Allah'ın herkes hakkında
vermiş olduğu karar, kader.*

Rıfkıyâ takdîr-i Hak rûz-ı
ezelden böyledir
Şem'-i hasretle dili pür-nâr
ararsan işte ben

2. takdir-i hak:

Gazel 99

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ruhlar yaratıldığında
Allah'ın herkes hakkında
vermiş olduğu karar, kader.*

Takdir-i hak böyle yazmış
yazıyı rûz-ı ezel
Şark u garbı an-içün devrân
edersem kime ne

takdir-i rûz-ı ezelde:

1. takdir-i rûz-ı ezelde:

Gazel 61

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ruhlar yaratıldığında
Allah'ın herkes hakkında
vermiş olduğu karar, kader.*

Takdir-i rûz-ı ezelde ayrılık
bugün imiş
Emr-i Hakka râzıyım gel
eyleyelim el-vedâ'

2. takdir-i rûz-ı ezelde:-de

Gazel 61

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ruhlar yaratıldığında
Allah'ın herkes hakkında
vermiş olduğu karar, kader.*

Takdir-i rûz-ı ezelde ayrılık
bugün imiş
Emr-i Hakka râzıyım gel
eyleyelim el-vedâ'

tâk-ı serâvî:

1. tâk-ı serâvî:-(y)ı

Gazel 105

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Gök kubbe.

Yakdı nüh tâk-ı serâvî dûd-ı
âhım şöyle kim
Bana rahm etmezse cânân
zulüm itmez sâbika

talana düşürdün:

1. talana düşürdün:-dün

Gazel 68

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yıkmak, yağmalamak.
II Perişan etmek, sıkıntı
vermek, derde sokmak.*

Kaçma buradan gel yanıma
şâh-ı cihânım
Derdime devâ etmez iken
sen talana düşürdün

tâli':

1. tâli'im:-(i)m

Gazel 31

Mısra: 5

*İnsanın başına gelmesi
Allah tarafından belirlenen*

*iyi veya kötü durumlar,
baht.*

Tâli'im idbâra düşmüş çâre
yokdur çekmeli
Kevkeb-i bahtım togunca
bize mihmân ol da gör

2. tâli'im:-(i)m

Gazel 32

Mısra: 7

*İnsanın başına gelmesi
Allah tarafından belirlenen
iyi veya kötü durumlar,
baht.*

Tâli'im yâver degildir
bahtımız kec-rev gider
Rahm kılmaz ol felek-i
gaddâr bize magrûr olur

tâli' i kem:

1. tâli' i kem:

Gazel 108

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kötü talih, kara baht,
talihsizlik.*

Âh efendim nâr-ı 'aşkın
beni mecnûn eyledi
Dil-şikeste tâli' i kem kalbi
mahzûn eyledi

tâli' şikeste:

1. tâli' şikeste:

Gazel 99

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bahtı kara, talihsiz.

Rıfkıya tâli' şikeste baht nâ-
hemvâredir
Vasf-ı hâlim 'arz-içün
efgân edersem kime ne

2. tâli' şikeste:

Gazel 78

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bahtı kara, talihsiz. II
Âşk.*

Baht-ı nâ-hemvâreyim tâli'
şikeste çâre yok
Ol felek gaddâr elinden niçe
feryâd eyledim

tâli' şikeste oldu:

1. tâli' şikeste oldu:-du

Gazel 51

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bahtı kara olmak,
işleri yolunda gitmemek.*

Rıfkıyâ tâli' şikeste oldu
yokdur çâresi
Büsbütün hüzn-i elemle
sanki biz gam-hâneyiz

tâli'-i seyyâremiz açar:1. tâli'-i seyyâremiz açar:-
(a)r-miz**Gazel 50**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bahtın yaver gitmesi,
şansın açık olması.*

Ben tevekkül bâbına bend
eyledim sıdkım bütün
Bir gün elbetde açar bu
tâli'-i seyyâremiz

tâli'im şikestedir:

1. tâli'im şikestedir:-dir

Gazel 67

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bahtı kapalı, şanssız,
talihsiz. II Âşğın
talihsizliği, bahtsızlığı.*

Tâli'im şikestedir ey dil
hazer kıl cümleden
Büsbütün rengi siyâhla reng
oldu bahtımın

tâli'im yâver değil:

1. tâli'im yâver değil:

Gazel 49

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bahtı kara olmak,
talihsiz olmak.*

Hayli demdir dil şikeste
tâli'im yâver değil
Anın-içün şimdi biz de
künc-i 'uzlet bekleriz

taltîf evlesin:

1. taltîf evlesin:-sin

Gazel 14

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*İyi muamelede
bulunma, güzel
davranışlarla gönlü hoş
etme.*

Rıfkıyâ rıfk-ile taltîf evlesin
Allah için
Ben gedâ-yı kemterim
'aşkınla oldum pür-'azâb

tal'at:

1. tal'atıyla:-ı, -(y)la

Gazel 91

Mısra: 8

*Yüz. II Sevgilinin
güzel, parlak yüzü.*

Rûy-ı pâkin şu'le-i şemsi
yine hakk eyledi

Tal'atıyla bu cihânı hoş
kuşatmış mâh-rû

tamam etdim:

1. tamam etdim:-dim

Gazel 64

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Tamamlamak,
bitirmek.*

Müjde-i vuslat var-idi
yazdığın eş'ârîde
Okuyup şi'r tamam etdim
anladım ben harf-be-harf

tamam oldu:

1. tamam oldu:-du

Gazel 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Tamamlanmak,
tamamına ermek.*

Kâ'inâtı var edensin kün
dedin oldu tamam
İkrar-ı îmânda sabit
olmuşum yâ Rab meded

tard-ı kapu evleyerek:1. tard-ı kapu evleyerek:-
(y)erek**Gazel 68**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Huzurundan kovmak,
kapısından uzaklaştırmak.*

Koydun yine bu Rıfkıyı
hicrânın içinde
Tard-ı kapu evleyerek sen
beni nâ-dâna düşürdün

târe düşmüşüm:

1. **târe düşmüşüm:-müş, -(ü)m**

Gazel 103

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tuzağa düşmek.

Habeşden rengi almışdır bu
hâl-i Hindular sende
Zenah-dân üzre yir dutmuş
anın-çün düşmüşüm târe

tarîk-i hakk'a:

1. **tarîk-i hakk'a:-a**

Gazel 20

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*İnsanların dünya
hayatında Allah'ın rızasını
kazanmak için tutması
gereken yol, doğru yol.*

Hırka-pûş olsan n'ola Rıfkî
misâli böylece
Git tarîk-i Hakk'a bir dem
nik ü bedden sen de geç

târ-mâr:

1. **târ-mârım:-(ı)m**

Gazel 109

Mısra: 6

Perişan, darmadağın.

Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder misâl
'Aklımı gâret edüben târ-
mârım togrusu

tarz:

1. **tarz-ile:-(i)le**

Gazel 74

Mısra: 7

*(Sevgilinin) sureti,
şekli.*

Tarz-ile bir hoş edâsı serden
aldı 'âklımı

Serserî Mecnûn misâli geşt
ü devrân aqlarım

tarz u etvârım:

1. **tarz u etvârım:-(ı)n**

Gazel 37

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tarz ve davranışlar,
tavırlar. II Sevgilinin sureti
ve davranışları.*

Tarz u etvârım görünce bend
kıldım gönlümü
Ben cihâmı terk ederdim
gülse de bî-gâneler

tarz u etvârına:

1. **tarz u etvârına:-(ı)n, -a**

Gazel 85

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Tarz ve davranışlar. II
Sevgilinin sureti ve
davranışları.*

Tarz u etvârına gönlüm
bend olalı her demâ
Olmuşum üftâde ben de
sana ey kaşı kemân

2. **tarz u etvârına:-ı, -(n)a**

Gazel 93

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Suret ve davranışlar. II
Sevgilinin güzelliği ve nazlı
davranışları.*

Eyledim perî cevânın
kaşları yâyına hû
Gönlümü bend eyledim ol
tarz u etvârına hû

taş-ile taga saldı:

1. **taş-ile taga saldı:-dı**

Müstezad 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Çekilen sıkıntılardan
ve istenmeyen durumların
gerçekleşmesinden duyulan
büyük bir üzüntüden dolayı
insanlardan uzaklaşıp ıssız
yerlerde yaşamak. II
Sevgiliye kavuşamayan
âşığın üzüntüsünden dolayı
herkesten uzaklaşıp ıssız
yerlere düşmesi.*

Mecnûn-sıfat saldı beni taş-
ile taga
Ol serv ü sanevber

taşra:

1. **taşra:**

Gazel 69

Mısra: 1

Dışarı.

Zîr-i fesden taşra çıkmış
ejdehâdır perçemin
Hüsnüne vermiş cilâyı
başka hâldür perçemin

tavk:

1. **tavk:**

Gazel 69

Mısra: 10

*Boyna takılan halka. II
Âşığın boynuna takılıp âşığı
esir düşüren halka. II
Sevgilinin saçı.*

'Aklımı yagmaya virdi
perçemin ol telleri
Boynuma tavk katlime
fermân yazandır perçemin

tâze:

1. **tâze:**

Gazel 30

Mısra: 2

*Güçü yerinde, sağlam,
yıpranmamış olan.*

‘Âşkın sinesi dâg cigeri
kan olmalıdır
Sevdiği cilveli hem tâze
cevân olmalıdır

2. tâze:

Gazel 59

Mısra: 2

Yeni.

Çâr ebrû oldu cânân şimdi
geldi veche hat
Mushaf-ı rûyunda gördüm
tâze nev-res tâze hat

3. tâze:

Gazel 63

Mısra: 4

Yeni.

Dil harâbım çeşm-i cellâdın
elinden el-amân
Çekdi sînem üzre şimdi tâze
bir dâg üzre dâg

tâze gonce bir gül:

1. tâze gonce bir gül:

Gazel 74

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Taze açılmış gül. II
Sevgilinin yanağı, yüzü.*

Tâze gonce bir gül için âh-
ile kan ağlarım
‘Âşktan artar figânım dîde
giryân ağlarım

tâze hat:

1. tâze hat:

Gazel 59

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) yüzünde
yeni çıkmaya başlayan ayva
tüyleri.*

Birbirin ardınca gelmek
üzere ol mûları
Çevre yanın kapladı
ruhsârını bir tâze hat

tâze nev-res:

1. tâze nev-res:

Gazel 59

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yeni bitmeye başlayan.
II Ayva tüyleri.*

Çâr ebrû oldu cânân şimdi
geldi veche hat
Mushaf-ı rûyunda gördüm
tâze nev-res tâze hat

ta’annüd:

1. ta’annüd:

Gazel 79

Mısra: 7

*İnat etme. II Zahidin
âşıklık hâllerini, aşkı
anlamamakta inat etmesi,
ayak diremesi.*

Sende ey zâhid nedür bunca
ta’annüd bilmedim
Görmedin mi hüsn-i yâri
şu’ledârımdır benim

ta’cîz kıldı:

1. ta’cîz kıldı: -dı

Gazel 95

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Rahatsız etmek. II
Âşğın feryadının âlemi
inletmesi.*

Rûz u şeb çarhun elinden
Rıfkı tek feryâdlarım
‘Âlemi ta’cîz kıldı yalvarım
Sübhânıma

ta’kîb ider:

1. ta’kîb ider: -(e)r

Gazel 53

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Birinin arkasından
gitmek, onu izlemek.*

Beni ta’kîb ider zâhid bilür
mü ‘aşk u sevdâyı
Habersiz olmuş ‘âlemde
riyâsı artar eksilmez

ta’mîr:

1. ta’mîrine: -i, -(n)e

Gazel 54

Mısra: 9

*Onarmak, düzeltmek.
II Âşğın yıkılmış, harap
olmuş gönlünün sevgilinin
merhametiyle onarılması.*

Benim bu hâne-i gönül eger
ta’mîrine ey şâh
Bu dem itmez isen lutfu
bütün vîrânedir sensiz

ta’n etme:

1. ta’n etme: -me

Gazel 66

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ayıplamak, kınamak,
aşağılamak.*

Rıfkıya ta’n etme zâhid
zühd ile takvâyı ko
Zülfünü zencîr etmiş
‘anber-efşânına bak

ta’n evleven:

1. ta'n eyleyen:-(y)en

Gazel 106

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kınamak, ayıplamak, alay etmek.*

Düşelden gönlümüz 'aşka
ara yirde makâl oldu
Bana ta'n eyleyen agyâr
sorar sana ne hâl oldu

ta'ne-i agyâriden:

1. ta'ne-i agyâriden:-

(i)den

Gazel 79

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Sevgili ile âşğın bir
arada olmasını engelleyen,
arabozan rakibin cefa
çeken,, feryat eden âşğı
küçümsemesi, ayıplaması.

Ta'ne-i agyâriden havf
etmedim etmem yine
Sevdiğim ol nâzlı cânân
yâr-gârımdır benim

ta'n-ı âgyâr eyledi:

1. ta'n-ı âgyâr eyledi:-di

Gazel 76

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Rakibin sıkıntı ve
eziyet çeken âşğı
ayıplaması, küçümsemesi.

Ta'n-ı âgyâr eyledi
gördükde zârım böylece
Hâle vâkıf olmadı
dildâriden ayrılmışım

ta'rîf idem:

1. ta'rîf idem:-(e)m

Gazel 53

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Anlatmak, açıklamak.*

Niçe ta'rîf idem ben kim
cemâl-i şevkına yandım
Bu Rıfkı tek düşen nâra
nidâsı artar eksilmez

ta'rîf-i hâlim eyledüm:1. ta'rîf-i hâlim eyledüm:-
düm

Gazel 48

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

İçinde bulunduğu
durumu açıklamak. II
Âşğın perişan halini
açıklaması.

Eyledüm ta'rîf-i hâlim
kimseden yokdur meded
Rahm-ı dil-ber ger tokunsa
derdimiz sıhhatlenür

tebessüm:

1. tebessümle:-le

Gazel 43

Mısra: 3

Gülümseme. II

Sevgilinin âşğın aklını
başından alan tatlı
gülümsemesi.

Bir tebessümle begim sen
eyledin ser-mest kim
'Aklımı yagmaya verdin
Mecnun oldum ey 'Ömer

tebessüm eyledin:

1. tebessüm eyledin:-din

Gazel 64

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gülümsemek.*

Rıfkıyâ vuslat mukadder
ola mı hâfiz değil
Eyledin Ahmed tebessüm
anladım ben harf-be-harf

tebessüm evlevüp:

1. tebessüm evlevüp:-(y)üp

Gazel 91

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gülümsemek.*

Bir tebessüm evlevüp
'aklın perişan eyledin
Dili hicrân derd-ile dîvâne
etmiş mâh-rû

2. tebessüm evlevüp:-(y)üp

Gazel 91

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gülümsemek.*

Bir tebessüm evlevüp
'aklın perişan eyledin
Dili hicrân derd-ile dîvâne
etmiş mâh-rû

tebessüm kıldı:

1. tebessüm kıldı:-dı

Gazel 95

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gülümsemek.*

Okuyup kıldı tebessüm
eyledi hâtır su'âl
Sanki bahş etdi hayâtı
mürde olmuş cânıma

tefvîz etmede:

1. tefvîz etmede:-mede

Gazel 98

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Tevekkül etmek, her işini Allah'a bırakmak, Allah'tan gelen her şeye rıza göstermek.

Hakka tefvîz etmede Rıfkî
umûrun dem-be-dem
Ol penâh-ı dest-gîrim şimdi
geldi hatıra

tehâşî eyledim:

1. tehâşî eyledim:-dim

Gazel 75

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Çekinmek, kaçınmak.

Hûn bagrım pâre pâre olsa
yokdur bir meded
Eyledim nâsdan tehâşî
etmedim zârî bu dem

tek:

1. tek:

Gazel 14

Mısra: 3

*"Gibi" anlamında**kullanılan benzetme edatı.*

Hüsn-i Ken'ân tek cihâmı
ser-te-ser aldın begim
Ârzu-keş olmuş cemâlin
görmeye ol âfîtab

2. tek:

Gazel 16

Mısra: 7

*"Gibi" anlamında**kullanılan benzetme edatı.*

Yûsuf-ı Ken'ân tek olsa
istemem ey dil anı

Şems-i hûbân derde dermân
mâh-ı devrânı unut

3. tek:

Gazel 22

Mısra: 9

*"Gibi" anlamında**kullanılan benzetme edatı.*

Görmedi Rıfkî senin tek
terk-i nâmûs eyleyen
Nefsine rahm itmedin ki
ben diyem giryâna bah

4. tek:

Gazel 26

Mısra: 3

*"Gibi" anlamında**kullanılan benzetme edatı.*

Şem'-i hüsnünde bugün
pervâne tek yandım yine
Didiler eyle tahammül in
nize be-güzered

5. tek:

Gazel 31

Mısra: 1

*"Gibi" anlamında**kullanılan benzetme edatı.*

Ey felek sen de benim tek
hicr ü nâlân ol da gör
Cism büryân geşt-i devrân
dîde giryân ol da gör

6. tek:

Gazel 31

Mısra: 11

*"Gibi" anlamında**kullanılan benzetme edatı.*

Rıfkı tek baht-ı siyâh hîç
görmedim 'âlemde
Kalmışım girdâb-ı gamda
gark-ı tufân ol da gör

7. tek:

Gazel 32

Mısra: 11

*"Gibi" anlamında**kullanılan benzetme edatı.*

Rıfkı tek yansun çerâğ-ı
hüsn-i dilbere felek
Kat'-ı yed eyler cihândan
cümleden mehcür olur

8. tek:

Gazel 34

Mısra: 10

*"Gibi" anlamında**kullanılan benzetme edatı.*

Hirmen-i vaslına bir dem
râh-ı maksûd ugrasa
Rıfkı tek künc-i cihânı terk
eder mestâneler

9. tek:

Gazel 44

Mısra: 10

*"Gibi" anlamında**kullanılan benzetme edatı.*

Âh edüp giryân ile oldum
cüdâ ol yârdan
Rıfkı tek bir 'âşık-ı
şeydâdan el çekdim yeter

10. tek:

Gazel 46

Mısra: 9

*"Gibi" anlamında**kullanılan benzetme edatı.*

Sabrıma yokdur tahammül
Rıfkı tek âh eyledim
Ben gibi bir hicr-ile üftâde
görmüş var mıdır

11. tek:

Gazel 53

Mısra: 1

*"Gibi" anlamında
kullanılan benzetme edatı.*

Benim tek 'âşkın her dem
ricâsı artar eksilmez
Mey ü mahbûb için 'âşkın
nemâsı artar eksilmez

12. tek:

Gazel 53

Mısra: 12

*"Gibi" anlamında
kullanılan benzetme edatı.*

Niçe ta'rif idem ben kim
cemâl-i şevkına yandım
Bu Rıfkı tek düşen nâra
nidâsı artar eksilmez

13. tek:

Gazel 55

Mısra: 2

*"Gibi" anlamında
kullanılan benzetme edatı.*

Âhu gözlü bir periye
gönlüm olmuşdur heves
Olmadı ben tek garibin nale
vü feryâd-res

14. tek:

Gazel 58

Mısra: 10

*"Gibi" anlamında
kullanılan benzetme edatı.*

Gönlümü elden alup divâne
etdin sen beni
Rıfkı tek derd-i serimi
eyledim sen hâna 'arz

15. tek:

Gazel 61

Mısra: 9

*"Gibi" anlamında
kullanılan benzetme edatı.*

Rıfkı-i kemter kulun tek
olmadı bir sâdıkın
Hâk-payına şimdi düşdüm
eyleyelim el-vedâ'

16. tek:

Gazel 63

Mısra: 5

*"Gibi" anlamında
kullanılan benzetme edatı.*

Verd-i ahmer tek açılmış
nûr yanagın çevresi
Hıfz ide Mevlâ hatâdan
görmesün ol kara zâg

17. tek:

Gazel 76

Mısra: 4

*"Gibi" anlamında
kullanılan benzetme edatı.*

Vâh kim yakdı çerâg u
şem'ine bir mâh-rû
Bülbül-i şûride tek
gülzâriden ayrılmışım

18. tek:

Gazel 81

Mısra: 9

*"Gibi" anlamında
kullanılan benzetme edatı.*

'Âşık-ı sâdık yolunda Rıfkı
tek giryân eder
Hasretinle subh u şâm efkâr
ararsan işte ben

19. tek:

Gazel 95

Mısra: 9

*"Gibi" anlamında
kullanılan benzetme edatı.*

Rûz u şeb çarhun elinden
Rıfkı tek feryâdlarım
'Âlemi ta'ciz kıldı yalvarım
Sübhânıma

20. tek:

Gazel 104

Mısra: 8

*"Gibi" anlamında
kullanılan benzetme edatı.*

Niçün sen nîm-nigâhınla
nazar kılmazsın ey dil-ber
Hal-i 'âşıkların ben tek
diger-gûn oldu gitdikçe

21. tek:

Gazel 106

Mısra: 3

*"Gibi" anlamında
kullanılan benzetme edatı.*

Gören ol pertev-i hüsnü
benim tek oldu üftâde
Yolunda cân veren 'âşık o
dem ehl-i kemâl oldu

22. tek:

Gazel 111

Mısra: 4

*"Gibi" anlamında
kullanılan benzetme edatı.*

Leblerinden çâre yok mu
'âşık-ı dil-hâsteğe
Lutf u ihsânın benim tek
niçeleri sağladı

teklîf kıldım:

1. teklîf kıldım:-*dım*

Gazel 41

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Teklif etmek, öneride
bulunmak.*

Niçe bir teklîf kıldım gûş
virmez sözüme
Rıfkı der yandım bu nâra
gönlüm aglar hû çeker

tel:

1. telleri: -ler, -i

Gazel 69

Mısra: 9

Saç teli.

‘Aklımı yagmaya virdi
perçemin ol telleri
Boynuma tavk katlime
fermân yazandır perçemin

2. tel:

Gazel 113

Mısra: 8

Saç teli.

O rübâ perçem çıkarmış zîr-
i fesden nâ-gehân
Korkarım bir tel kırar
meşşâtanın ol şânesi

tel tel olmuş:

1. tel tel olmuş: -muş

Gazel 101

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Her teli ayrı ayrı
olmak, tek tek ayrılmak.*

Tel tel olmuş perçemin
Rıfkıyı etmiş kayd u bend
Söylemem kimseye hâlim
şermsârım bu gece

telezzüz olmamış:

1. telezzüz olmamış: -ma, -
muş

Gazel 28

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Lezzet bulmak, zevk
almak. II Mutlu olmak.*

Şugl-ı dünyâda telezzüz
olmamış olmaz yine
Bî-hûde aldanma ey dil
râhat üzre bul lezîz

temâşâ:

1. temâşâ:

Gazel 34

Mısra: 3

*Seyretmek, hayranlıkla
izlemek.*

Yek nazar kıldım temâşâ
‘âşık-ı şeydâlara
Hâk-i pâyında ‘aceb nâlân
ider hızlâneler

temâşâ eyleyen:

1. temâşâ eyleyen: -(y)en

Gazel 54

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Seyretmek, izlemek.

Senin ol hüsn-i gülşeni
temâşâ eyleyen ‘âşık
Misâl-i şeydâ bülbüldür
hemân bî-lânedir sensiz

temâşâ it:

1. temâşâ it:

Gazel 23

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bakmak, seyretmek.

Mir’atı eline al da bir
temâşâ it sana
Niçe ‘âşıkları etdin şimdice
haste naçah

ten:

1. tende: -de

Gazel 62

Mısra: 3

*Beden, cisim. II Âştığın
bedeni.*

Tende cânım ârzu itmiş
hâk-i pâyın görmeye
Böyle hasretle dolanur
gönlümüz misl-i semâ’

terahhüm eyle:

1. terahhüm eyle:

Gazel 11

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Merhamet etmek,
acıma duygusunu
hissetmek, üzüntü duymak.*

Dâ’imâ fikr ü hayâlin mest
kılmış Rıfkıyı
Hâline eyle terahhüm sen
de kıl ragbet bana

terahhum eyler:

1. terahhum eyler: -r

Gazel 14

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Merhamet etmek,
acıma duygusunu
hissetmek, üzüntü duymak.*

Zâr u giryân eyleyüp her
demde yalvarmak gerek
Lâ-cerem eyler terahhum
gönlünü etmez harâb

terahhum kıl:

1. terahhum kıl:

Gazel 90

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Merhamet etmek,
acımak.*

N'ola bir nîm-nazar kılsan
bu Rıfkî bendene şâhum
Terahhum kıl gedâlara eger
dersen sevâb olsun

2. terahhum kıl:

Gazel 100

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Merhamet etmek,
acımak.*

Yakdı 'aşkın âteşi bu 'âşık-ı
bî-çâreyi
Kıl terahhum lutf-ile sen
gayr-hâl oldum yine

terahhum kılmadın:

1. terahhum kılmadın:-
ma, -dın

Gazel 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Merhamet etmek,
acıma duygusunu
hissetmek, üzüntü duymak.*

Bir terahhum kılmadın bu
hâl-i giryânıma sen
Vasf-ı hâlim bilmeyüp redd
ü sitem etdin bana

tercemân:

1. tercemânsız:-sız

Gazel 21

Mısra: 7

*Bir sözü, bir ifadeyi
anlatmaya yardımcı olan
kişi.*

Tercemânsız feth ider
ebsem de olsa bir kişi
Ben gedâ bî-çâreninsin
almasın 'arım kadeh

terennüm eylemiş:

1. terennüm eylemiş:-miş

Gazel 30

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Anlatmak. II Aşkî dile
getirmek, aşkı anlatmak.*

Hüsn şem'inde terennüm
eylemiş pervâneveş
Rıfkıda 'aşkın eseri gizlü
nihân olmalıdır

terk eder:

1. terk eder:-(-e)r

Gazel 34

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bırakıp gitmek,
ayrılmak.*

Hirmen-i vaslına bir dem
râh-ı maksûd uğrasa
Rıfkı tek künc-i cihâmı terk
eder mestâneler

terk ederdim:

1. terk ederdim:-(-e)r, -dim

Gazel 37

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bırakıp gitmek,
ayrılmak.*

Tarz u etvârın görünce bend
kıldım gönlümü
Ben cihâmı terk ederdim
gülse de bî-gâneler

terk-i cânı etdürür:

1. terk-i cânı etdürür:-dür,
-(ü)r

Gazel 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Candan vazgeçirmek,
kendinden geçmek.*

Bu gönül sevdâ-yı zülfün
getürünce hâtıra
Ol sebebdan terk-i cânı
etdürür hâlin bana

terk-i cihân olmalıdır:

1. terk-i cihân olmalıdır:-
mah, -dır

Gazel 30

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünya nimetlerinden
vazgeçmek.*

Bezl-i cân etmelidir râh-ı
'aşkında olan
N'eylesün mâl ü menâl
terk-i cihân olmalıdır

terk-i diyâr eylevüp:

1. terk-i diyâr eyleyüp:-
(y)üp

Gazel 72

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşığın) başını alıp
gitmesi, bulunduğu yeri terk
etmesi.*

Düşmüşüm garb iline ey
cân cihândan çekdim el
Terk-i diyâr eyleyüp hem
cânândan çekdim el

terk-i dünyâ olmuşum:

1. terk-i dünyâ olmuşum:-
muş, -(u)m

Gazel 72

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dünya hayatından
vazgeçmek, ilgisini kesmek.*

Çarh-ı devrânın elinden
terk-i dünyâ olmuşum
Bahr-ı gamda gark oluben
şimdi cândan çekdim el

terk-i nâmûs evleyen:

1. **terk-i nâmûs eyleyen:-**
(y)en

Gazel 22

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Namustan vazgeçme,
namusu bırakma hâli.*

Görmedi Rıfkî senin tek
terk-i nâmûs eyleyen
Nefsine rahm itmedin ki
ben diyem giryâna bah

terk-i râhat eyledin:

1. **terk-i râhat eyledin:-din**

Gazel 16

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Rahatlığı terk etmek,
dertsiz durumdayken derde
düşmek.*

Gece gündüz terk-i râhat
eyledin Rıfkî gibi
Nush u pendim dinleyüp
sen zâr u giryânı unut

terk-i 'âr etdi:

1. **terk-i 'âr etdi:-di**

Gazel 70

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgiliden gelen)
acılar katlanamamak,
dayanamamak, dayanacak
gücün kalmaması.*

Rıfkî der devrân içinde şâd
olup bir gülmedim

Âh idüp çarhın elinden terk-
i 'âr etdi gönül

2. **terk-i 'âr etdi:-di**

Gazel 110

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sabır bırakmamak,
tahammülsüz bırakmak,
dayanamaz duruma
getirmek.*

Senden özge yâri n'eyler bu
dil-i dîvâne kim
Gece gündüz pür-hayâlin
terk-i 'âr etdi beni

teşbîh etdiler:

1. **teşbîh etdiler:-di, -ler**

Gazel 35

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Benzetmek.

Mâh cemâlin ey şehim
gilmâna teşbîh etdiler
Lutf u ihsânın gören sultâna
teşbîh etdiler

2. **teşbîh etdiler:-di, -ler**

Gazel 35

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Benzetmek.

Mâh cemâlin ey şehim
gilmâna teşbîh etdiler
Lutf u ihsânın gören sultâna
teşbîh etdiler

3. **teşbîh etdiler:-di, -ler**

Gazel 35

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Benzetmek.

Ben ki üftâde oldum
aglarım her subh u şâm
Nîlveş didem yaşın
'ummâna teşbîh etdiler

4. **teşbîh etdiler:-di, -ler**

Gazel 35

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Benzetmek.

Salınup reftâr edersin Âsaf
u Cemşîd gibi
Söylenür dillerde nâmın
hâna teşbîh etdiler

5. **teşbîh etdiler:-di, -ler**

Gazel 35

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Benzetmek.

Bahr-ı 'aşkın gark ider çün
'âşık-ı şeydâları
Mevc urunca her birin
tûfâna teşbîh etdiler

6. **teşbîh etdiler:-di, -ler**

Gazel 35

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Benzetmek.

Yandırır pertev-i hüsnün
'âlem içre Rıfkıyı
Serserî Mecnûn gibi dîvâne
teşbîh etdiler

teşekkî etmeyem mi:

1. **teşekkî etmeyem mi:-**

me, -(y)e, -m, -mi

Gazel 58

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şikayet etme, yakınma,
başa gelen bir deritten
şikayetçi olma.*

Sûret-i hâlîme yokdur bir
meserret zerreves
Ben teşekkî etmeyem mi
sen şeh-i hûbâna arz

tesellî bulmadı:

1. **tesellî bulmadı:** *-ma, -dı*

Gazel 33

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Derdi, kederi
unutmak; avunmak.*

Derûn-ı sînemiz yanmış
hayâl-i mihribân ile
Tesellî bulmadı gönlüm
işim feryâda kalmıştır

teshîr:

1. **teshîr:**

Gazel 53

Mısra: 8

*Kendine bağlama,
büyüleme. II Rakibin türlü
yollarla sevgiliyi kendine
bağlaması.*

Eger nice su'âl olsa
virürdüm katline fetvâ
Anı teshîr için her gün
hevâsı artar eksilmez

teshîr ede:

1. **teshîr ede:** *-e*

Gazel 87

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ele geçirmek, elde
etmek.*

Tâb-ı kudret kalmadı Rıfkî
seni teshîr ede
Râh-ı 'aşkın içre olmuş
şimdi pîr ü nâ-tüvân

teshîr eyledin:

1. **teshîr eyledin:** *-din*

Gazel 89

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Büyülemek, etkisi
altında bırakmak. II
Sevgilinin güzelliği
karşısında âşğın
büyülenmesi.*

Hüsni Yûsufdan mı aldın
eyledin teshîr beni
'Aşk-ile Ya'kûb gibi
düşdüm gam u âvâre ben

teshîr ider:

1. **teshîr ider:** *-(e)r*

Gazel 36

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Büyülemek, etkisi
altına almak.*

Ey perî-peyker cemâlin
Rıfkıyı teshîr ider
Şevk-ı hûrşîdin düşünce
yirde âbı ditredir

teshîr-i cândır:

1. **teshîr-i cândır:** *-dır*

Gazel 69

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Âşğın) gönlünü etki
altında bırakan büyü.*

Şâne-i meşşâta ile zîneti
efzâ olup

Her gören 'âşıklara teshîr-i
cândır perçemin

tesne-dil:

1. **tesne-dil:**

Gazel 107

Mısra: 5

*Susamış gönül,
yürekte isteyen gönül.*

N'eylesün âb-ı hayâtı teşne-
dil vuslatına
Hôş ider sînemde 'aşkın
gümân egler beni

teşrif:

1. **teşrifinle:** *-(i)n, -le*

Gazel 109

Mısra: 4

*Bir yerden bir yere
gelme. II Sevgilinin âşğın
bulunduğu yere gelmesi.*

Fürkat ü hicrin eritdi sînede
yağım benim
Teşrifinle kıl müşerref bî-
karârım togrusu

teşrîf kıldı:

1. **teşrîf kıldı:** *-dı*

Gazel 94

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Şereflendirmek, şeref
vermek, buyurmak.*

Müjdeler olsun sana teşrîf
kıldı şâh-ı dil
Şâd-ı gönlüm oldu Rıfkî
sehhâr geldi hâtıra

tevekkül bâbına:

1. **tevekkül bâbına:** *-(n)a*

Gazel 50

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Kader kapısı. II
Allah'ın takdiri.*

Ben tevekkül bâbına bend
eyledim sıdkım bütün
Bir gün elbetde açar bu
tâli'-i seyyâremiz

tevfik-ı bârî:**1. tevfik-ı bârî:****Gazel 26**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Allah'ın yardımı, kulun
iyi davranışlarda
bulunmasında Allah'ın
yardımcı olması.*

Rıfkıyâ tevfik-ı Bârî yâver
olsa zerreveş
'Aynına gelmez cihânda
şugl-ı dünyâ nîk ü bed

tıfl:**1. tıflıdır:-dır****Gazel 58**

Mısra: 6

Çocuk.

Ben gibi bir 'âşık-ı şeydâya
rahm etmezdi hiç
Tıflıdır bilmez diyüben
eyledim ol câna 'arz

2. tıfl:**Gazel 59**

Mısra: 3

Çocuk. II Sevgili.

Tıfl bilmezdi sadık-ı
'âşıkının kadrini
Şimdi bildi hamdi'İlâh
yüzüne geldikde hat

tîg:**1. tîgna:-ı, -(n)a****Gazel 63**

Mısra: 8

*Ok. II Sevgilinin
bakışı.*

Kaşların kurmuş kemânı
sînem üzre tîg atar
Ko nişângâh eylestin ol
tîgına etme yasag

tîg atar:**1. tîg atar:-(a)r****Gazel 63**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Ok atmak. II Sevgilinin
âşığa her bakışında âşığın
gönlüne bakış oku
fırlatması.*

Kaşların kurmuş kemânı
sînem üzre tîg atar
Ko nişângâh eylestin ol
tîgına etme yasag

tîg-ı cevrenden:**1. tîg-ı cevrenden:-(i)n, -den****Gazel 30**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Sevgilinin) eziyet,
cefa kılıcı.*

Tîg-ı cevrenden anın aslâ
hazer eylemezem
Tîr-i bürrânına da sîne-
nişân olmalıdır

tîg-ı gam-ile:**1. tîg-ı gam-ile:-(i)le-ile****Gazel 68**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gam, keder kılıcı. II
Sevgilinin yaralayan,
öldüren, katleden, derde
düşüren, can alan bakışları.*

Tig-ı gam-ile sînemi
hicrâna düşürdün
Gadr eyleyerek gönlümü
efgâna düşürdün

tîg-ı gamzeler:**1. tîg-ı gamzeler:-ler****Gazel 55**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Sevgilinin) yan bakış
kılıcı. II Sevgilinin
yaralayıcı, keskin bakışı.*

Tig-ı gamzeler deler bağrım
başını kevnde
Dâd elinden meskenim oldu
yine pür hâr u has

tîg-ı gamzenden:**1. tîg-ı gamzenden:-n, -den****Gazel 105**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Yan ve süzgün bakış
kılıcı. II Sevgilinin kan
dökücü, yaralayıcı
bakışının kılıcı.*

Şemm-i rûyun gonceden
artık degil mi 'âşıka
Tig-ı gamzenden tokundu
gönlüme bir sâ'ika

tîg-i hicr-ile:**1. tîg-i hicr-ile:-(i)le****Gazel 78**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Ayrılık kılıcı. II

*Sevgilinin öldürücü,
yaralayıcı bir kılıca
benzeyen ayrılık acısı.*

Gerdiş-i eyyâm elinden âh u
feryâd eyledim
Tîg-i hicr-ile derûnum külli
berbâd eyledim

tîg-i hicrin:

1. **tîg-i hicrin:-(i)n**
Gazel 70
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ayrılık kılıcı. II
*Sevgilinin öldürücü,
yaralayıcı bir kılıca
benzeyen ayrılık acısı.*

Tîg-i hicrin sînem üzre sad-
hezârân yer dutar
Zahm-ı şemşîr-i 'aşkından
bî-karâr etdi gönül

tîg-ı müjgânı:

1. **tîg-ı müjgânı:-ı**
Gazel 26
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
*(Sevgilinin) kirpiğinin
kılıcı. II (Sevgilinin) bakışı.*

Sînem üzre hançer-i bürrânı
etdi çünkü zed
Sancılıp bağrımda kaldı
tîg-ı müjgânı meded

2. **tîg-i müjgânı:-ı**
Gazel 113
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade
Kirpik kılıcı. II
Sevgilinin kirpiğinin kılıcı.

Tîg-i müjgânı düzülmüş
sıra sıra sînede
'Aşk yolunda ben mi
kaldım sabr-ile rindânesi

tîg-ı müjgânın:

1. **tîg-ı müjgânın:-(i)n**
Gazel 45
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kirpik kılıcı. II
*Sevgilinin kılıç gibi keskin,
yaralayıcı kirpikleri. II*
Sevgilinin bakışı.

Tîg-ı müjgânın sînemi çâk
çâk etmiş begim
Ben ölünce gam degildir
sen hemân turdukça tur

2. **tîg-ı müjgânın:-(i)n**
Gazel 82
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) kirpiğinin
kılıcı. II Sevgilinin bakışı.*

Tîg-ı müjgânın sinemi çâk u
mecrûh eylemiş
Kıl devâyı lutf-ile sen
yaramız emlenmesin

tîg-ı müjgânun:

1. **tîg-ı müjgânun:-(u)n**
Gazel 40
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) kılıç gibi
yaralayıcı keskin kirpikleri.
II Sevgilinin bakışı.*

Ol mukavves kaşların
kurmuş kemânı ey püser
Tîg-ı müjgânun elinden
niçe cânlar hû çeker

tîr ü kemân:

1. **tîr ü kemân:**
Gazel 87
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ok ve yay. II
*Sevgilinin oka benzeyen
kirpiği ve yaya benzeyen
kaşı.*

Tîg-ı müjgânına yârin
sînemi tutdum nişân
Degekalsun sînem üzre
çıkmasun tîr ü kemân

tîr ü kemânın kasdı:

1. **tîr ü kemânın kasdı:**
Gazel 81
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*(Sevgilinin) ok ve yaya
benzeyen kirpiğinin ve
kaşının amacı, niyeti.*

Der-âgûş eyledin tîr ü
kemânın kasdı ne
Şân içün sayd etmege şikâr
ararsan işte ben

tîr-i bürrânına:

1. **tîr-i bürrânına:-(i)n, -a**
Gazel 30
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kesici, delici ok. II
Sevgilinin kirpiği.

Tîg-ı cevrenden anın aslâ
hazer eylemezem
Tîr-i bürrânına da sîne-
nişân olmalıdır

tîr-i gamzen:

1. **tîr-i gamzen:-n****Gazel 55**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Bakış oku. II Sevgilinin
keskin ve sert bakışı.*

Dâ'imâ eyler nişângâh tîr-i
gamzen cânımı
Rıfkının sinesi olmuş
gûyiyâ camdan kafes

tizcek:1. **tizcek:****Gazel 92**

Mısra: 7

Çabucak, hemen.

Peşimân olmadan tizcek
düşür 'aklını ser üzre
Gider devlet gelür fûrkat ki
böyle bir zamândır bu

tog:1. **togunca:-unca****Gazel 31**

Mısra: 6

*Ufuktan yükselerek
belirmek, ortaya çıkmak.*

Tâli'im idbâra düşmüş çâre
yokdur çekmeli
Kevkeb-i bahtım togunca
bize mihmân ol da gör

togru:1. **togrusu:-(s)u****Gazel 109**

Mısra: 1

*"Doğru söylemek
gerekirse, gerçekten"
anlamlarında kullanılan
kelime.*

Ey efendim hasretinden bî-
karârım togrusu

Aglamakdan hâl perîşân âh
u zârım togrusu

2. **togrusu:-(s)u****Gazel 109**

Mısra: 2

*"Doğru söylemek
gerekirse, gerçekten"
anlamlarında kullanılan
kelime.*

Ey efendim hasretinden bî-
karârım togrusu
Aglamakdan hâl perîşân âh
u zârım togrusu

3. **togrusu:-(s)u****Gazel 109**

Mısra: 4

*"Doğru söylemek
gerekirse, gerçekten"
anlamlarında kullanılan
kelime.*

Fûrkat ü hicrin eritdi sînede
yagım benim
Teşrifinle kıl müşerref bî-
karârım togrusu

4. **togrusu:-(s)u****Gazel 109**

Mısra: 6

*"Doğru söylemek
gerekirse, gerçekten"
anlamlarında kullanılan
kelime.*

Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder misâl
'Aklımı gâret edüben târ-
mârım togrusu

5. **togrusu:-(s)u****Gazel 109**

Mısra: 8

*"Doğru söylemek
gerekirse, gerçekten"*

*anlamlarında kullanılan
kelime.*

Âh efendim nâr-ı hâsret tâb-
âver koymadı
Gitti elden ihtiyârım cümle
varım togrusu

6. **togrusu:-(s)u****Gazel 109**

Mısra: 10

*"Doğru söylemek
gerekirse, gerçekten"
anlamlarında kullanılan
kelime.*

Sormaz oldun Rıfki-i bî-
çâreyi şâhım yine
Âh u efgan dide giryân oldu
kârım togrusu

tokun:1. **tokunsa:-sa****Gazel 48**

Mısra: 6

*Temas etmek, el
sürmek. II Sevgilinin âşığa
merhamet göstermesi,
acıması.*

Eyledüm ta'rif-i hâlim
kimseden yokdur meded
Rahm-ı dil-ber ger tokunsa
derdimiz sıhhatlenür

2. **tokundu:-du****Gazel 105**

Mısra: 2

İsabet etmek.

Şemm-i rûyun gonceden
artık degil mi 'âşıka
Tig-ı gamzenden tokundu
gönlüme bir sâ'ika

toprak:

1. toprak:

Gazel 15

Mısra: 10

Toprak.

Rıfkı der ki gelse cânân
togru kabrim üstüne
Belki toprak içre yatan
cismime gelür hayât

tûfân:

1. tûfâna:-a

Gazel 35

Mısra: 8

Şiddetli yağmur,
fırtına.

Bahr-ı 'aşkın gark ider çün
'âşık-ı şeydâları
Mevc urunca her birin
tûfâna teşbîh etdiler

tug-ı sitemler:

1. tug-ı sitemler:-ler

Gazel 42

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sitem bayrağı, sıkıntı
ve dert bayrağı.*

Gerdün-ı felek takdı yine bu
boynumuza tug-ı sitemler
Birbir ardınca gelür derd-i
cevân hicr-ile gamlar

tur:

1. tururken:-(u)r, -ken

Gazel 83

Mısra: 4

*Varlığını sürdürmek,
var olmak. II Âşığın
gönlünde sevgiliye beslediği
muhabbetin bulunması.*

Hasret-i la'î-i lebinle sînem
âteş içredir

Künc-i kurbumda tururken
sûz-ı nârımdan sakın

turdukça tur:

1. turdukça tur:

Gazel 45

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Var olmaya devam
etmek, var olmak.*

Ey zamânın Âsafı şems-i
cihân turdukça tur
Görme sen bâd-ı hazânı
âsmân turdukça tur

2. turdukça tur:

Gazel 45

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*"Çok yaşa, Allah sana
sonsuz bir ömür versin!"
anlamında kullanılan bir iyi
dilek sözü.*

Tîg-ı müjgânın sînemi çâk
çâk etmiş begim
Ben ölünce gam degildir
sen hemân turdukça tur

3. turdukça tur:

Gazel 45

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Var olmaya devam
etmek, var olmak.*

Hasretin-ile niçe sabr
ideyim Yûsuf-cemâl
Gel göreyim mâh cemâlin
bu zamân turdukça tur

4. turdukça tur:

Gazel 45

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Durana kadar dur. II
Zaman durana kadar
sevgilinin de âşığın yanında
durması.*

N'eyesün n'etsün bu Rıfkî
yandı 'aşkıdan bugün
Âhu gözlü ey perî devr-i
zamân turdukça tur

5. turdukça tur:

Gazel 45

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Var olmaya devam
etmek, var olmak.*

Ey zamânın Âsafı şems-i
cihân turdukça tur
Görme sen bâd-ı hazânı
âsmân turdukça tur

turmayup çıkmayı ister:

1. turmayup çıkmayı

ister:-ma, -(y)ı-r**Gazel 15**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Sevgilinin gazaplı
bakışlarından kurtulmak.*

Nîm-nigâhla kasd idince
câna bir kez hışm-ile
Turmayup çıkmayı ister
n'eyesün bir dem necât

tutus:

1. tutuşmuşdur:-muş, -dur

Gazel 7

Mısra: 2

Yanmak, alevlenmek.

Çıkardım evc-i a'lâya
figÂnım yâ Resûlallâh

Tutuşmuşdur sinem nâra ki
cânım yâ Resûlallâh

tutuşup yandı:

1. **tutuşup yandı:-dı**

Gazel 19

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Büyük bir aşkla

*sevmek, (sevgiliye) kuvvetli
istek duymak.*

Gitdi elden âh kim yandım
çerâğ u şem'ine
Tutuşup yandı bu sinem
çâreler olmaz mı hiç

U

u:

1. **u:**

Gazel 33

Mısra: 1

Ve.

Hayât u nokta-i cân bir
salınmış mûda kalmışdır
Şifâ-yı sıhhatim bir sâgar-ı
memlûda kalmışdır

ugra:

1. **ugrasa:-sa**

Gazel 34

Mısra: 9

Ziyaret etmek, kısa

süreliğine kalmak.

Hirmen-i vashına bir dem
râh-ı maksûd ugrasa
Rıfkı tek künc-i cihâmı terk
eder mestâneler

um:

1. **umanım:-an, -(i)m**

Gazel 7

Mısra: 4

*Bir işin
gerçekleşmesini dilemek.*

Günâhım bî-hesâb olmuş
niyâzım 'afv ola yâ Rab
Kerem kıl lutf babından
umanım yâ Resûlallâh

umûr:

1. **umûrun:-(u)n**

Gazel 98

Mısra: 9

İşler.

Hakka tefvîz etmede Rıfkı
umûrun dem-be-dem
Ol penâh-ı dest-gırım şimdi
geldi hatıra

unut:

1. **unut:**

Gazel 16

Mısra: 1

*Aklında çıkarmak,
aklından silmek,
hatırlayamaz hâle gelmek.*

Ey gönül yâr olmayan ol
nâzlı cânânı unut
Hüsniine magrûr olan bir
dâne hûbânı unut

2. **unut:**

Gazel 16

Mısra: 2

*Aklında çıkarmak,
aklından silmek,
hatırlayamaz hâle gelmek.*

Ey gönül yâr olmayan ol
nâzlı cânânı unut
Hüsniine magrûr olan bir
dâne hûbânı unut

3. **unut:**

Gazel 16

Mısra: 4

*Aklında çıkarmak,
aklından silmek,
hatırlayamaz hâle gelmek.*

Bî-mürüvvet rahm u şefkat
eylemez ol 'âşika
Meylini agyâra virmiş küfr-
i tersânı unut

4. **unut:**

Gazel 16

Mısra: 6

*Aklında çıkarmak,
aklından silmek,
hatırlayamaz hâle gelmek.*

Nush u pendim dinleyüp
gamdan âzâd ol gönül
Bu sana yâr olmaz aslâ sen
de hem ânı unut

5. **unut:**

Gazel 16

Mısra: 8

*Aklında çıkarmak,
aklından silmek,
hatırlayamaz hâle gelmek.*

Yûsuf-ı Ken'ân tek olsa
istemem ey dil anı
Şems-i hûbân derde dermân
mâh-ı devrânı unut

6. **unut:**

Gazel 16

Mısra: 10

*Aklında çıkarmak,
aklından silmek,
hatırlayamaz hâle gelmek.*

Gece gündüz terk-i râhat
eyledin Rıfkı gibi
Nush u pendim dinleyüp
sen zâr u giryânı unut

uzaga düşdük:

1. **uzaga düşdük:-dük**

Müstezad 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayrı kalmak,

birbirinden uzak olmak. II

*Âşığın sevgiliden ayrı
kalması.*

Âh edelim biz de hele

düşdük uzaga

Gam oldu musahhar

‘ummân:

1. **‘ummâna:-a**

Gazel 35

Mısra: 4

Büyük deniz, okyanus.

Ben ki üftâde oldum

aglarım her subh u şâm

Nılveş dîdem yaşın

‘ummâna teşbîh etdiler

2. **‘ummân:**

Gazel 38

Mısra: 2

Büyük deniz, okyanus.

Hasret-i la’l-i lebinle

dîdelerden kan gider

Misl-i Ceyhûn gibi durmaz

gûyiyâ ‘ummân gider

‘uşşâk:

1. **‘uşşâkı:-ı**

Gazel 13

Mısra: 5

Bir kişiye muhabbet

*besleyen ve o kişiye düşkün,
tutkun olanlar, âşıklar.*

Mest eder ‘uşşâkı her dem

ol senin pergâleler

Ben kulun me’yûs-ı bâde

olmama kimdir sebeb

Ü

üftâde:

1. **üftâdeyim:-(v)im**

Gazel 5

Mısra: 3

Düşkün, zavallı, aciz.

Mücrim-i ‘âsî günahkâr ben

kulun üftâdeyim

Yandı cism-i nâ-tüvânım

artdı nârım yâ Resûl

2. **üftâde:**

Gazel 33

Mısra: 4

Düşkün, zavallı, aciz.

Şarâb-ı nûş-ı ezelden bütün

mestim dilâ her dem

Kalup hayretde üftâde

gözüm sahbâda kalmışdır

3. **üftâde:**

Gazel 42

Mısra: 3

Düşkün, zavallı, aciz.

Üftâde gönül bir püser-i

‘İsevi yârdan

İçdiği hele bâde mi yok

zehr-ile semler

4. **üftâde:**

Gazel 46

Mısra: 10

Düşkün, zavallı, aciz.

Sabrıma yokdur tahammül

Rıfkı tek âh eyledim

Ben gibi bir hicr-ile üftâde

görmüş var mıdır

5. **üftâdelere:-ler, -e**

Gazel 65

Mısra: 2

Düşkün, zavallı, aciz.

Âh efendim ‘âşık müşkil

belâdır ayrılık

Nâ-tüvân üftâdelere zehr ü
semdir ayrılık

6. **üftâde:**

Gazel 71

Mısra: 3

Düşkün, zavallı, aciz.

Âh u zârla kalmışım üftâde

bu dem ey püser

‘Andelîb misli seherler

nagme-sâzândır gönül

üftâde kalmışdır:

1. **üftâde kalmışdır:-mış, -
dır**

Gazel 33

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Zavallı, düşkün olmak.

Geçirdin zevk-i dünyâdan

bu Rıfkîyi bi-hamdi ‘İlah

Tahayyür içre ‘âlemde

hemân üftâde kalmışdır

üftâde kalmış:

1. **üftâde kalmış:-mış**

Gazel 97

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çaresiz ve aciz

birakmak.

Derd-ile üftâde kılmış

‘andelîbi büsbütün

Zâr gam-ı firâka düşmüş

bakdım ol bülbüllere

üftâde oldu:

1. **üftâde oldu:-du**

Gazel 106

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Âşık olmak,
sevdalanmak.*

Gören ol pertev-i hüsnü
benim tek oldu üftâde
Yolunda cân veren 'âşık o
dem ehl-i kemâl oldu

üftâde oldum:

1. üftâde oldum:-*dum*

Gazel 35

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Düşkün, çaresiz olmak.
II Tutulmak, âşık olmak.*

Ben ki üftâde oldum
aglarım her subh u şâm
Nılveş dîdem yaşın
'ummâna teşbîh etdiler

2. üftâde oldum:-*dum*

Gazel 61

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aciz, çaresiz, zayıf,
perişan olmak.*

Ben gedâ üftâde oldum bâb-
ı lutfunda begim
Bûse ihsânından rahm et
eyleyelim el-vedâ'

üftâde olmuş:

1. üftâde olmuş:-*muş*

Gazel 66

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aciz, düşkün, çaresiz
olmak. II Tutulmak, âşık
olmak.*

Niçeler üftâde olmuş âh
idüp aglar gezer

Sen hazer kıl inkisârdan
âteş-i sûzâna bak

üftâde olmuşum:

1. üftâde olmuşum:-*muş*, - (u)m

Gazel 85

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Düşkün olmak. II
Tutulmak, âşık olmak.*

Tarz u etvârına gönlüm
bend olalı her demâ
Olmuşum üftâde ben de
sana ey kaşı kemân

üfür:

1. üfürsün:-*sün*

Gazel 90

Mısra: 8

*Bir çalgı aletini
çalarak icra etmek.*

Ne dürlü şîveler sen de
alursun 'âşıkın âhı
Ko 'aşkıdan bütün şâ'ir
üfürsün ney rebâb olsun

ülfet:

1. ülfet:

Gazel 79

Mısra: 5

Dostluk, arkadaşlık.

Mey içüp agyâr ile ülfet
bana mümkün midir
Olmadım havfından hâlî
fitnekârımdır benim

ülfetlen:

1. ülfetlenür:-*(ü)r*

Gazel 48

Mısra: 2

(Sevgilinin) aşkının

*ateşiyle olgunlaşmak, bağ
kurmak.*

Âşık-ı sâdık olanlar 'aşk-ile
şöhretlenür
Râh-ı mahbûb içre her dem
nâr-ile ülfetlenür

ümme:

1. ümme:

Gazel 6

Mısra: 7

*Bir peygambere
inanan, onun yolundan
giden, aynı ideal ve çizgide
hareket eden topluluk.*

Bu 'âsî cümle ümme kim
şefâ'at ümmidi sende
Ki nâra yanmadan cânım
meded kıl yâ Resûlallâh

ümmîd:

1. ümmîdim:-*(i)m*

Gazel 3

Mısra: 12

Beklenti, istek.

Cürm ü 'isyân bî-nihâyet
lutfuna nisbet degil
Ümmîdim var dergehinden
Rıfkıyı kılma i' mâ

ümmîd-i lâ-taknatû da olmuşum:

1. ümmîd-i lâ-taknatû da

olmuşum:-muş, -(u)m

Gazel 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ümitsizliğe düşmemek,
ümitvar olmak. II Allah 'ın
rahmetinden ümit kesmeyin.
(Zümer suresi 53. ayet).*

Bahr-ı lütfun içre niçe
kulların âzâdedür

Ümmîd-i lâ-taknatû da
olmuşum yâ Rab meded

üst:

1. **üstüne:-ü, -(n)e**

Gazel 91

Mısra: 3

Üst taraf.

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne
Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

2. **üstüne:-ü, -(n)e**

Gazel 91

Mısra: 3

Üst taraf.

Hâl-i Hindûları dolanmış
iki ebrû üstüne
Ol siyâh tellerle hep
gavgâya düşmüş mâh-rû

üzre:

1. **üzre:**

Gazel 1

Mısra: 9

"Doğrultusunda"

anlamında kullanılan edat.

Böyle ikrâr üzre yâ Rab
sâbit eyle Rıfkıyı
Sâhib-i lutf u 'atâsın
şübhemiz yokdur sana

2. **üzre:**

Gazel 20

Mısra: 7

Üzerine.

Et kanâ'at künc-i mihnet
üzre eyle bir karâr
Tâc u taht u şevket ü zîbâ
cihândan sen de geç

3. **üzredir:-dir**

Gazel 38

Mısra: 7

Neredeyse.

Birbirin ardınca gelmek
üzredir 'aşk u belâ
Bâr-ı gamlar bağlanur gûyâ
ki bir kervân gider

4. **üzre:**

Gazel 56

Mısra: 10

Üzerine.

Cihânda şâh-ı gönülsün
niçe vâz gele bu Rıfkı
İşigin üzre ser koydu hele
sen bir kademler bas

5. **üzre:**

Gazel 75

Mısra: 8

"Göre, uygun olarak"

*anlamlarında kullanılan
kelime.*

Ey felek çarhın elinde kime
ben şekvâ kılam
Bir murâdım üzre dönmez
dolanur her demde kem

6. **üzre:**

Gazel 20

Mısra: 5

Üzerinde.

Görmedim dehr içre ben de
bir karâr üzre olan
Kizbine aldanma ey dil ol
fenâdan sen de geç

7. **üzre:**

Gazel 25

Mısra: 2

Üzerinde.

Rûz u şeb fikr-i hayâl-i
vuslatın gönlümde derd
Mevc-i deryâ gibi sinem
üzre eyler cezr ü med

8. **üzre:**

Gazel 26

Mısra: 1

Üzerinde.

Sinem üzre hançer-i bürrâmı
etdi çünkü zed
Sancılıp bağrımda kaldı
tığ-ı müjgâmı meded

9. **üzre:**

Gazel 28

Mısra: 4

Üzerinde.

Şugl-ı dünyâda telezzüz
olmamış olmaz yine
Bî-hûde aldanma ey dil
râhat üzre bul lezîz

10. **üzre:**

Gazel 63

Mısra: 4

Üzerinde.

Dil harâbım çeşm-i cellâdın
elinden el-amân
Çekdi sinem üzre şimdi tâze
bir dâg üzre dâg

11. **üzre:**

Gazel 63

Mısra: 7

Üzerinde.

Kaşların kurmuş kemânı
sinem üzre tığ atar
Ko nişângâh eylesün ol
tığına etme yasag

12. **üzre:**

Gazel 66

Mısra: 6

Üzerinde.

Hayli demdir âteşin
bağrımda cevân etmede
Kalmadı sabra tahammül
sînem üzre kana bak

13. **üzre:**

Gazel 69

Mısra: 3

Üzerinde.

Gerden üzre ceng ider ol
hâl-i Hindûlar ile
Gûyiyâ Keyhüsrev-i sâhib-
kırândır perçemin

14. **üzre:**

Gazel 70

Mısra: 5

Üzerinde.

Tîg-i hicrin sînem üzre sad-
hezârân yer durar
Zahm-ı şemşir-i 'aşkından
bî-karâr etdi gönül

15. **üzre:**

Gazel 78

Mısra: 3

Üzerinde.

Sad-hezârân dâg-ı mihnet
sînem üzre dutdı yer
Ol sebebdan cismimi ben
seng-i Ferhâd eyledim

16. **üzre:**

Gazel 87

Mısra: 2

Üzerinde.

Tîg-ı müjgânına yârin
sînemi tutdum nişân
Degekalsun sînem üzre
çıkmasun tîr ü kemân

17. **üzre:**

Gazel 103

Mısra: 10

Üzerinde.

Habeşden rengi almışdır bu
hâl-i Hindular sende
Zenah-dân üzre yir dutmuş
anın-çün düşmüşüm târe

‘ürvân:

1. **‘ürvân:**

Gazel 74

Mısra: 6

Çıplak.

Oldu gönül mübtelâ çün
serv-kaddin boyuna
An-içündür bunca müddet
sîne ‘ürvân aglarım

‘ürvân eder:

1. **‘ürvân eder:-(e)r**

Gazel 107

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Ortaya çıkmak, zahir
olmak, aşîkar olmak.

Gâh elde gâh bilde dem-be-
dem ‘ürvân eder
Vurulur Rıfkîye hançer bî-
amân egler beni

‘ürvân eyledim:

1. **‘ürvân eyledim:-dim**

Gazel 24

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Çıplak hale getirmek.

Subh u şâm fikrinle bi’llâh
bî-karâr oldu gönül
Hasretinle eyledim ben
sîneyi ‘ürvân meded

V

vâdi-i havretde:

1. **vâdi-i havretde:-de**

Gazel 105

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hayret vadisi. II

*Âşığın sevgiliye beslediği
muhabbetin etkisi ile
kendini kaybettiği,
kendinden geçtiği yer.*

Vâdi-i havretde kaldım ey
cevân insâfa gel
Bir kere bakmaz mısın sen
geçmiş olan Vâmıka

vâh:

1. **vâh:**

Gazel 74

Mısra: 4

"Üzüntü, keder, feryat"

bildiren bir ünlem.

Bir cüvânın âteşiyle
yanmada her şeb gönül
Vâh kim sevdâ elinden dâd
u efgân aglarım

2. **vâh:**

Gazel 76

Mısra: 3

"Üzüntü, keder, feryat"

bildiren bir ünlem.

Vâh kim yakdı çerâg u
şem'ine bir mâh-rû
Bülbül-i şûrde tek
gülzâriden ayrılmışım

vâhid ü ferd ü ahadsın:

1. **vâhid ü ferd ü ahadsın:-
sın**

Gazel 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*Eşi olmayan, tek, bir.
II Allah.*

Kabza-i kudretde oldu
cümle bûd u ger nebûd
Vâhid ü Ferd ü Ahadsın
şübhemiz yokdur sana

vâkıf degil:

1. vâkıf degil:

Gazel 95

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Haberdar olmamak,
bilmemek.*

Çün perîşân oldu hâlim
kimseler vâkıf degil
Ey felek bir rahm kılсан
dîde-i giryânıma

vâmık:

1. vâmık:-a

Gazel 105

Mısra: 6

Vamık u Azra

*hikayesinin erkek
kahramanı. II Âşık.*

Vâdi-i hayretde kaldım ey
cevân insâfa gel
Bir kere bakmaz mısın sen
geçmiş olan Vâmık

var:

1. var:

Gazel 3

Mısra: 12

*Bulunma, mevcut olma
hâli.*

Cürm ü 'isyân bî-nihâyet
lutfuna nisbet degil
Ümmîdim var dergehinden
Rıfkıyı kılma i' mâ

2. var:

Gazel 7

Mısra: 10

*Bulunma, mevcut olma
hâli.*

Kulun Rıfkıyı mahşerde
yüzü kara koma yâ Rab
Cihânda var 'ibâdetde
ziyanım yâ Resûlallâh

3. var:

Gazel 15

Mısra: 5

*Bulunma, mevcut olma
hâli.*

Ol mehi âgûşa almak var
merâmım ey gözüm
Kalmadı kudret yedimde
korkarım eyleye mât

4. varım:-(i)m

Gazel 21

Mısra: 4

*Bulunma, mevcut olma
hâli.*

Nûş edem ben zehr-ise de
yâr elinden bâdeyi
Ko harâb olsun cihânda
'ömr ile varım kadeh

5. var:

Gazel 57

Mısra: 10

*Bulunma, mevcut olma
hâli.*

Dinle bu pend ü nûsuhum
çek cefânı Rıfkıdan
Kat'-ı yed eyle zulümden
var su'âl altında arz

6. var:

Gazel 64

Mısra: 6

*Bulunma, mevcut olma
hâli.*

N'aceb ol rakîbi def'-i
meclis eylemişsin sen
Îma vü hem işaret var
anladım ben harf-be-harf

7. var-idi:-(i)di

Gazel 64

Mısra: 3

*Bulunma, mevcut olma
hâli.*

Müjde-i vuslat var-idi
yazdığın eş'ârîde
Okuyup şi'r tamam etdim
anladım ben harf-be-harf

8. var:

Gazel 106

Mısra: 9

*Bulunma, mevcut olma
hâli.*

Derûn-ı dilde Rıfkînin bir
âteş var muhabbetden
Ki sönmez haşre dek dâ'im
o takdîr-i Celâl oldu

9. varım:-(i)m

Gazel 109

Mısra: 8

Varlık.

Âh efendim nâr-ı hâsret tâb-
âver koymadı
Gitdi elden ihtiyârım cümle
varım togrusu

var edensin:

1. var edensin:-en, -sin

Gazel 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Meydana getirmek,
ortaya çıkarmak.*

Kâ'înâtı var edensin kün
dedin oldu tamam
İkrar-ı imânda sabit
olmuşum yâ Rab meded

2. **var edensin:-en, -sin**

Gazel 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Meydana getirmek,
ortaya çıkarmak.*

Emr-i künle var edensin bu
cihân pâdişâh
Hâkim-i mutlak ki sensin
şühemiz yokdur sana

var mı:

1. **var mı:-mı**

Gazel 78

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bulunma, mevcut olma
hâli.*

Rıfkıyâ kahr-ı cihânı
çekmege minnet mi var
Nîk ü bedi birleyüp
gönlümü âbâd eyledim

2. **var mı:-mı**

Gazel 103

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mevcut olma, bulunma
hâli.*

Dil-i pür-hûnuma var mı
'aceb sen gibi meh-pâre
Hadengin zahmdan sîne
bütün olmuş durur yare

3. **var mı:-mı**

Gazel 113

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Mevcut olma, bulunma
hâli.*

Şem'-i hüsne mübtelâyım
olmuşum divânesi
Sevdiğimin var mı ey dil
ben gibi pervânesi

var mıdır:

1. **var mıdır:-mı, -dır**

Gazel 46

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bulunma, mevcut olma
hâli.*

Serv -kaddın kâmet-i
tûbâda görmüş var mıdır
Gözleri âhûsunu dünyâda
görmüş var mıdır

2. **var mıdır:-mı, -dır**

Gazel 46

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bulunma, mevcut olma
hâli.*

Serv -kaddın kâmet-i
tûbâda görmüş var mıdır
Gözleri âhûsunu dünyâda
görmüş var mıdır

3. **var mıdır:-mı, -dır**

Gazel 46

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bulunma, mevcut olma
hâli.*

Sen beni Mecnûn-sıfat çün
eyledin bilmem niçün
Vech-i gülşenin 'aceb
Leylâda görmüş var mıdır

4. **var mıdır:-mı, -dır**

Gazel 46

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bulunma, mevcut olma
hâli.*

Kaşların mihrâb u minber
çeşm-i mestânsın begim
Tâb-ı ruhun ol meh-i vâlâda
görmüş var mıdır

5. **var mıdır:-mı, -dır**

Gazel 46

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bulunma, mevcut olma
hâli.*

Ben garîb üftâdeye rahm
itmedin bir kez n'ola
'Aşk zehrin nûş iden bir
bâde görmüş var mıdır

6. **var mıdır:-mıdır**

Gazel 46

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bulunma, mevcut olma
hâli.*

Sabrıma yokdur tahammül
Rıfkı tek âh eyledim
Ben gibi bir hicr-ile üftâde
görmüş var mıdır

varak:

1. **varakını:-(i)n, -ı**

Gazel 77

Mısra: 6

*Yaprak. II Gül
yaprağı.*

Koyma agyâr zâgını verdi
perişân etmesün
Varakını sakla andan sen
gülümsün bülbülüm

varlık:

1. varlık:

Gazel 28

Mısra: 2

*Zenginlik, mevcut
bulunan servet.*

Sihhat-i beden gibi yokdur
cihânda şey lezîz
Varlık ile sıhhat olsa
cümleden a'lâ lezîz

vasf edemem:

1. vasf edemem:-(e)me, -m

Müstezad 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tarif etmek, anlatmak.

Aglatdı beni hasreti ol
çeşm-i siyâhın
Vasf edemem aslâ

vasf ile su'âl-i hâl etdim:

**1. vasf ile su'âl-i hâl
etdim:-dim**

Gazel 97

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hâl hatır sormak, bir
kimsenin keyfiyeti hakkında
bilgi sahibi olmak için
sorular yöneltmek.*

'Aşk-ile nagme uran ol
mürkünün ahvâlini
Vasf ile etdim su'âl-i hâl
çok müşkillere

vasf olunmaz:

1. vasf olunmaz:-maz

Gazel 101

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Anlatılmak, tarif
edilmek.*

Çeşm-i âhû şöyle yakdı kim
çerâğ-ı hüsnüde
Vasf olunmaz subha-dek bu
nâle zârım bu gece

vasf-ı hâl itmemi:

**1. vasf-ı hâl itmemi:-me, -
m, -i**

Gazel 58

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İçinde bulunulan
durumu tarif etmek,
anlatmak. II Âşığın perişan
hâlini tarif etmesi,
anlatması.*

Bunca demdir âteş-i hicr-ile
yandı cân u ten
Vasf-ı hâl itmemi ister bu
dil-i mestâna 'arz

vasf-ı hâlim:

1. vasf-ı hâlim:-(i)m

Gazel 8

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İçinde bulunulan
vaziyet, durum.*

Bir terahhum kılmadın bu
hâl-i giryânıma sen
Vasf-ı hâlim bilmeyüp redd
ü sitem etdin bana

2. vasf-ı hâlim:-(i)m-i, -m

Gazel 95

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İçinde bulunulan
vaziyet, durum. II Âşığın
içinde bulunduğu perişan
hâl.*

Vasf-ı hâlim 'arz-ı hâl
etmek için ol şâhıma
Yalvarup kâtibe yazdırdım
münâsib hâlime

3. vasf-ı hâlim:-(i)m

Gazel 99

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*İçinde bulunulan
vaziyet, durum. II Âşığın
içinde bulunduğu perişan
hâl.*

Rıfkıya tâli' şikeste baht nâ-
hemvâredir
Vasf-ı hâlim 'arz-içün
efgân edersen kime ne

4. vasf-ı hâlim:-(i)m

Gazel 94

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Hâlini, durumunu
etrafıca anlatmak. II Âşığın
içinde bulunduğu acziyeti,
çaresizliği anlatması.*

Sîne-i pür-hûnumu görsen
devâsız der idin
Vasf-ı hâlim 'arz-içün
hünkâr geldi hâtıra

vasfın edem:

1. vasfın edem:-(e)m

Gazel 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Allah'ın sıfatlarını,
niteliklerini saymak.*

Şânına lâıyk ne haddüm
zerreveş vasfın edem
Dû cihânda pâdişâhsın
cümleye yâ Mustafâ

vasl:1. **vaslın:-(i)n****Gazel 9**

Mısra: 8

*(Sevgiliye) kavuşma,
ulaşma.*

Bir hayâl-i hâma düşdü bu
gönül sevdâ ile
Çün müyesser ola mı
‘âlemde ol vaslın bana

vasla müyesser olmadı:1. **vasla müyesser olmadı:-
dı****Gazel 52**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Vuslata erişmenin
nasip olmaması. II Aşığa
sevgiliye kavuşmanın nasip
olmaması.*

Kaldı hicrân âteşinde bu
dil-i nâ-kâmımız
Olmadı vasla müyesser
çıkmadan bu cânımız

vaz gel:1. **vaz gel:****Gazel 20**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Vazgeçmek, bırakmak.

Ey gönül vaz gel cüvândan
bî-vefâdan sen de geç
Dost-ı sâdık sen ararsan cân
u tenden sen de geç

vâz gele:1. **vâz gele:-e****Gazel 56**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Vazgeçmek, bırakmak,
terketmek.*

Cihânda şâh-ı gönümsün
niçe vâz gele bu Rıfkî
İşgin üzre ser koydu hele
sen bir kademler bas

vazîfe:1. **vazîfem:-m****Gazel 15**

Mısra: 3

Kabiliyet. II Cesaret.

Nazre söylemek muhâldir
hem vazîfem yok benim
Ger begenmezsen bu şi‘rim
n’eyleyem ey ‘âli-zât

va‘d-i kerîmin:1. **va‘d-i kerîmin:-(i)n****Gazel 9**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Sevgilinin) kıymetli,
değerli sözü.*

Âteş-i ‘aşk içre Rıfkî
yanmada müştâk mıdır
Kanı ol va‘d-i kerîmin kanı
ihsânın bana

vech:1. **veche:-e****Gazel 59**

Mısra: 1

Yüz. II Sevgilinin yüzü.

Çâr ebrû oldu cânân şimdi
geldi veche hat
Mushaf-ı rûyunda gördüm
tâze nev-res tâze hat

vech-i gülşenin:1. **vech-i gülşenin:-(i)n****Gazel 47**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gül bahçesi gibi olan
yüz. II Sevgilinin gül yüzü.*

Vech-i gülşenin gören
dîvâne olmaz yâ n’eder
Kâmet-i servin gören
rindâne olmaz yâ n’eder

2. **vech-i gülşenin:-i, -n****Gazel 46**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Gül bahçesi gibi olan
yüz. II Sevgilinin güzel
yüzü.*

Sen beni Mecnûn-sıfat çün
eyledin bilmem niçün
Vech-i gülşenin ‘aceb
Leylâda görmüş var mıdır

vefâ:1. **vefâsı:-sı****Gazel 18**

Mısra: 7

*Sözünde durma,
bağlılık, sadakat.*

Yok vefâsı ger olursa hân u
sultân ‘âleme
Görmemiş nef‘ini kimse
dökdüğü demler ‘abes

vefâsız:**1. vefâsız:****Gazel 31**

Mısra: 3

*Sözünde durmayan,
sevgisinde kararlılık
göstermeyen kişi. II Sevgili.*

Bir vefâsız dil-rübâdan
şeblerim tâ ki seher
İnleyüp feryâd içinde zâr u
efgân ol da gör

velâkin:**1. velâkin:****Gazel 101**

Mısra: 11

*"Ama, fakat, ancak."
anlamlarında kullanılan
bağlaç.*

Ben sana kul olmak
isterdim velâkin o rakîb
Ber-murâd olmaya koymaz
ben yanarım bu gece

ver:**1. ver:****Gazel 54**

Mısra: 5

Sunmak, ikram etmek.

İçürme câm-ı engûru bana
la'lin şarâbı ver
Ki sen sâkî-i devrânsın
cihân gam-hânedir sensiz

2. verür:-(ü)r**Gazel 96**

Mısra: 3

Sunmak, ikram etmek.

Oturmuş bezm-i 'işretde
verür 'âşıklara bâde
Elinde pür-kadeh Sâfî sunar
yârâna mârâna

3. verdi:-di**Müstezad 1**

Mısra: 1

Sunmak, ikram etmek.

Perçem-i siyâh verdi 'aceb
hüsn nacâga
Ey lebleri ahmer

4. verdi:-di**Gazel 65**

Mısra: 8

Hakim kılmak.

Hey meded бүkdü belim
çarh-ı deverân elemini
Çok mu gördü bu felek
verdi sitemle ayrılık

verd:**1. verd:-i****Gazel 77**

Mısra: 5

Gül.

Koyma agyâr zâgını verdi
perîşân etmesün
Varakını sakla andan sen
gülümsün bülbülüm

verd-i ahmer:**1. verd-i ahmer:****Gazel 63**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kırmızı gül.*

Verd-i ahmer tek açılmış
nûr yanagın çevresi
Hıfz ide Mevlâ hatâdan
görmesün ol kara zâg

verd-i ahmerden:**1. verd-i ahmerden:-den****Gazel 29**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kırmızı gül.*

Hem cilâ-yı kalb olur haste
dile hem de şifâ
Hōş-nefes 'ıtrı benefşe
verd-i ahmerden lezîz

vir:**1. virmemiş:-me, -miş****Gazel 10**

Mısra: 10

*Kazandırmak,
bahşetmek.*

Bende yok sabra tahammül
sende rahmın Rıfkıya
Rûm musun yâ Ermenî Hak
virmemiş imân sana

2. virüp:-(ü)p**Gazel 75**

Mısra: 9

Bırakmak.

Yârî âgyâra virüp Mecnûn
kıldın Rıfkıyı
İçürüp câm-ı firâk-ile niçe
zehr-ile sem

vîrâne:**1. vîrâneler:-ler****Gazel 34**

Mısra: 8

*Yıkılmış, harap olmuş
eski yapı. II Âşığın gönlü.*

Ol hayâl-i vuslatın bu
gönlümü etdi harâb
'Adl ü insâfınla âbâd olsa
bu vîrâneler

2. vîrânedir:-dir**Gazel 54**

Mısra: 10

Yıkık, harap.

Benim bu hâne-i gönül eger
ta'mîrine ey şâh
Bu dem itmez isen lutfu
bütün vîrânedir sensiz

3. vîrânedir:-*dir***Gazel 102**

Mısra: 10

Yıkık, harap.

Hırâmân gezdigin yerde
harâb etdin cihânı hep
Gel âbâd eyle gönlümü
bütün vîrânedir bence

vird-i zebân olmalıdır:1. vird-i zebân olmalıdır:-
*mali, -dır***Gazel 30**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Bir sözün sık sık tekrar edilmesi, dilden düşmemesi.*

Eder elbette o şûh sâdıkına
mîhr ü vefâ
Dilberin medhi hemân vird-i
zebân olmalıdır

vücûd:1. vücûdu:-*u***Gazel 22**

Mısra: 2

Beden.

'Âşık-ı bî-çârenin hâl-i
perîşânına bah
Âh idüp yanmış vücûdu
sîne-sûzânına bah

2. vücûdum:-(*u*)*m***Gazel 24**

Mısra: 10

Beden.

Derd ü gam içre sinetin çâk
çâk Rıfkî kulun
Kül gibi yakmış vücûdum
âteş-i hicrân meded

3. vücûdum:-(*u*)*m***Gazel 70**

Mısra: 7

Beden.

Çâk çâk etdi vücûdum hicr
ü gam derd-i firâk
Âteş-i 'aşkıdan 'aklı târ-
mâr etdi gönül

vücûdum nâra atdım:1. vücûdum nâra atdım:-
*dım-u, -m***Gazel 88**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kendini ateşe atmak, canını feda etmek. II Sevgilinin güzelliği uğruna canını feda etmek.*

Şem'-i hüsnün yandırır çün
'âşık-ı şeydâları
Ben dahı yanmak için
atdım vücûdum nâra ben

vuslat:

1. vuslat:

Gazel 64

Mısra: 9

Kavuşma. II Sevgiliye kavuşma, ulaşma.

Rıfkıyâ vuslat mukadder
ola mı hâfız değil
Eyledin Ahmed tebessüm
anladım ben harf-be-harf

2. vuslatına:-(*i*)*n, -a***Gazel 107**

Mısra: 5

Kavuşma. II Sevgiliye kavuşma, ulaşma.

N'eylesün âb-ı hayâtı teşne-
dil vuslatına
Höş ider sinemde 'aşkın
gümân egler beni

vuslat olur:1. vuslat olur:-(*u*)*r***Gazel 11**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Vuslata ermek, kavuşmak, ulaşmak.*

Çarh-ı devrân-ı felekden
olsa bir himmet bana
Şübhesiz ol demde olur yâr
ile vuslat bana

vuslat-ı cânân:

1. vuslat-ı cânân:

Gazel 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgiliye kavuşma.*

Vuslat-ı cânân ararken
cânıma geldi hayât
Kessem andan iltifâtı
kaddüm olur iki kat

vuslat-ı dildâra:1. vuslat-ı dildâra:-*a***Gazel 49**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgiliye kavuşma.*

Bunca demdir dide giryân
bâb-ı hasret bekleriz

Vuslat-ı dildâra müştâk lutf
ü himmet bekleriz

vuslat-ı dildâr-ı yârim:

1. **vuslat-ı dildâr-ı yârim:-**
(i)m

Gazel 98

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül alan sevgiliye
kavuşma.*

Vuslat-ı dildâr-ı yârim
şimdi geldi hatıra
Duhterî ol mâh-tâbım şimdi
geldi hatıra

Y

yâ:

1. **yâ:**

Gazel 10

Mısra: 10

*"Veya" anlamında iki
kelimeyi birbirine bağlayan
bağlaç.*

Bende yok sabra tahammül
sende rahmın Rıfkıya
Rûm musun yâ Ermenî Hak
virmemiş îmân sana

2. **yâ:**

Gazel 47

Mısra: 1

*Soru cümlelerin
başında anlamı pekiştirmek
için kullanılır.*

Vech-i gülşenin gören
dîvâne olmaz yâ n'eder
Kâmet-i servin gören
rindâne olmaz yâ n'eder

3. **yâ:**

Gazel 47

Mısra: 2

*Soru cümlelerin
başında anlamı pekiştirmek
için kullanılır.*

Vech-i gülşenin gören
dîvâne olmaz yâ n'eder
Kâmet-i servin gören
rindâne olmaz yâ n'eder

4. **yâ:**

Gazel 47

Mısra: 4

*Soru cümlelerin
başında anlamı pekiştirmek
için kullanılır.*

Bî-kusûrsun 'ind-i şâ'irde
misâlin yok begim
Âhu gözlerin gören
peymâne olmaz yâ n'eder

5. **yâ:**

Gazel 47

Mısra: 6

*Soru cümlelerin
başında anlamı pekiştirmek
için kullanılır.*

Şu'le-i tâb-ı cemâlin
yandırır çün 'âlemi
Pertev-i nârın gören
pervâne olmaz yâ n'eder

6. **yâ:**

Gazel 47

Mısra: 8

*Soru cümlelerin
başında anlamı pekiştirmek
için kullanılır.*

Leblerin sâfî 'asel kaymak
mıdır bilmem şeker
Bûs-ı la'lin bir gören
mestâne olmaz yâ n'eder

7. **yâ:**

Gazel 47

Mısra: 10

*Soru cümlelerin
başında anlamı pekiştirmek
için kullanılır.*

Hâk-i pâ-y-ı 'izzetinden sen
beni redd eyleme
Rıfkının hüznü gören bî-
gâne olmaz yâ n'eder

yâ mustafâ:

1. **yâ mustafâ:**

Gazel 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey Mustafa! II Hz.
Peygamber'e seslenme
ifadesi.*

Rahmetenli'l-'âlemînsin
cümleye yâ Mustafâ
Hem şefâ'at ma'denisin
cümleye yâ Mustafâ

2. **yâ mustafâ:**

Gazel 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ey Mustafa! II Hz.
Peygamber'e seslenme
ifadesi.*

Rahmetenli'l-'âlemînsin
cümleye yâ Mustafâ
Hem şefâ'at ma'denisin
cümleye yâ Mustafâ

3. **yâ mustafâ:**

Gazel 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Mustafa! II Hz.

*Peygamber'e seslenme
ifadesi*

Ben günâhkâr 'abd-i 'âciz
lutfunu itme dirîg
Çün şefî'ü'l-müznibinsin
cümleye yâ Mustafâ

4. yâ mustafâ:

Gazel 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Mustafa! II Hz.

*Peygamber'e seslenme
ifadesi*

Kimseyden imdâd olunmaz
'âsi-i mücrimlere
Sendedür lutf-ı şefâ'at
cümleye yâ Mustafâ

5. yâ mustafâ:

Gazel 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Mustafa! II Hz.

*Peygamber'e seslenme
ifadesi*

Şânına lâıyk ne haddüm
zerreveş vasfın edem
Dû cihânda pâdişâhsın
cümleye yâ Mustafâ

6. yâ mustafâ:

Gazel 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Mustafa! II Hz.

*Peygamber'e seslenme
ifadesi*

Rıfkı-i kemter günahkârın
ümîdi sendedür
Hâk-i pâıyn çün devâdır
cümleye yâ Mustafâ

yâ rab:

1. yâ rab:

Gazel 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Dua**

İfadesi

Ey Rabbim!.

Böyle ikrâr üzre yâ Rab
sâbit eyle Rıfkıyı
Sâhib-i lutf u 'atâsın
şühemiz yokdur sana

2. yâ rab:

Gazel 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!.

Girdab-ı hicrân içinde
kalmışım yâ Rab meded
Derd için dermâna muhtâc
olmuşum yâ Rab meded

3. yâ rab:

Gazel 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!.

Girdab-ı hicrân içinde
kalmışım yâ Rab meded
Derd için dermâna muhtâc
olmuşum yâ Rab meded

4. yâ rab:

Gazel 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!.

Ben tahayyür 'âleminde
kayd u bend oldum esîr

Dâ'imâ lutfuna muhtâc
kalmışım yâ Rab meded

5. yâ rab:

Gazel 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!.

Kâ'inâtı var edensin kün
dedin oldu tamam
İkrar-ı imânda sabit
olmuşum yâ Rab meded

6. yâ rab:

Gazel 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!.

İstemem câh u menâsıb
zînet ü dünyayı ben
Zıkr ü fikrin ile meşgûl
olmuşum yâ Rab meded

7. yâ rab:

Gazel 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!.

Bahr-ı lütfun içre niçe
kulların âzâdedür
Ümmîd-i lâ-taknatû da
olmuşum yâ Rab meded

8. yâ rab:

Gazel 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!.

Ser-fürû etdirme yâ Rab
kula Rıfkî kulunu

Yüzümü dergâha dutup
gelmişim yâ Rab meded

9. yâ rab:

Gazel 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!

Ser-fürû etdirme yâ Rab
kula Rıfkî kulunu
Yüzümü dergâha dutup
gelmişim yâ Rab meded

10. yâ rab:

Gazel 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!

Günâhım bî-hesâb olmuş
niyâzım 'afv ola yâ Rab
Kerem kıl lutf babından
umanım yâ Resûlallâh

11. yâ rab:

Gazel 7

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!

Kulun Rıfkîyi mahşerde
yüzü kara koma yâ Rab
Cihânda var 'ibâdetde
ziyanım yâ Resûlallâh

12. yâ rab:

Gazel 27

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!

Düşmüşüm gam bahrına yâ
Rab meded senden meded

Çâre bulmam hâlîme yâ
Rab meded senden meded

13. yâ rab:

Gazel 27

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!

Düşmüşüm gam bahrına yâ
Rab meded senden meded
Çâre bulmam hâlîme yâ
Rab meded senden meded

14. yâ râb:

Gazel 27

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!

Evvel âhir ittikâmuz sana
olmuş şühesiz
Lutfuna bend olmuşum yâ
Râb meded senden meded

15. yâ rab:

Gazel 27

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!

Ol habîbin hürmet-iyçün ey
kerem-i Kirdigâr
Gönlümü mesrûr kıl yâ Rab
meded senden meded

16. yâ rab:

Gazel 27

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!

Dâd u feryâdım cihânı
kapladı başdan başa

Sen yetiş imdâdına yâ Rab
meded senden meded

17. yâ rab:

Gazel 27

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!

Hem günâhkâr 'abd-i 'âciz
Rıfkı-i bî-çâreye
Kıl 'inâyet lutf ile yâ Rab
meded senden meded

18. yâ rab:

Gazel 32

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!

Dehr içinde bilmezem yâ
Rab bu hicrân nedür
Zerrece lutfun görenler
Hüsrev ü Temûr olur

19. yâ rab:

Gazel 52

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!

Gam gam üste gelmededür
birbirin ta'kîble
N'ola yâ Rab bir perişân
olsa bu gam-hânemiz

yâ rabbi:

1. yâ rabbi:

Gazel 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Rabbim!

Ben günahkâr bir kulum yâ
Rabbi muhtâcım sana
Kimseden imdâd yetişmez
sen yetür imdâd bana

yâ resûl:

1. yâ resûl:

Gazel 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
Hız. Muhammed.

Rûz u şeb 'aşkın elinden bî-
karârım yâ Resûl
Hâk-i pâyn hasretinden âh
u zârım yâ Resûl

2. yâ resûl:

Gazel 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
Hız. Muhammed.

Rûz u şeb 'aşkın elinden bî-
karârım yâ Resûl
Hâk-i pâyn hasretinden âh
u zârım yâ Resûl

3. yâ resûl:

Gazel 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
Hız. Muhammed.

Mücrim-i 'âsî günahkâr ben
kulun üftâdeyim
Yandı cism-i nâ-tüvânım
artdı nârım yâ Resûl

4. yâ resûl:

Gazel 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: Kalıp
İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
Hız. Muhammed.

Ben garîk-i bahr-ı 'isyânım
meded kıl sen bana
Düşmüşüm elden ayakdan
yok dutarım yâ Resûl

5. yâ resûl:

Gazel 5

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
Hız. Muhammed.

Bâb-ı lütfundan şefâ'at çün
olur mücrimlere
Redd kılma dergehinden
şermsârım yâ Resûl

6. yâ resûl:

Gazel 5

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
Hız. Muhammed.

Subh u şâm fikr ü hayâlin
mest kılmış Rıfkıyı
Gayrı yokdur dilde sensin
bûdî-kârım yâ Resûl

yâ resûlallâh:

1. yâ resûlallâh:

Gazel 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
Hız. Muhammed.

Günâh hem-kâr-ı 'isyânım
meded kıl yâ Resûlallâh

Garîk-i bahr-ı tugyanım
meded kıl yâ Resûlallâh

2. yâ resûlallâh:

Gazel 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
Hız. Muhammed.

Günâh hem-kâr-ı 'isyânım
meded kıl yâ Resûlallâh
Garîk-i bahr-ı tugyanım
meded kıl yâ Resûlallâh

3. yâ resûlallâh:

Gazel 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
Hız. Muhammed.

Benim yok zerre mikdârı
günâhdan gayrı bir kârım
'Aceb pür-hâl perişanım
meded kıl yâ Resûlallâh

4. yâ resûlallâh:

Gazel 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
Hız. Muhammed.

Günâhım kûh-ı Kâf olsa
degildir lutfuna nisbet
Ki şâyeste-i dermânım
meded kıl yâ Resûlallâh

5. yâ resûlallâh:

Gazel 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
H.z.Muhammed.

Bu 'âsî cümle ümmet kim
şefâ'at ümmidi sende
Ki nâra yanmadan cânım
meded kıl yâ Resûlallâh

6. yâ resûlallâh:

Gazel 6

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
H.z.Muhammed.

Dü cihân serveri sensin
'inâyet eyle Rıfkıye
Çıkarma 'arşa efgânım
meded kıl yâ Resûlallâh

7. yâ resûlallâh:

Gazel 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
H.z.Muhammed.

Çıkardım evc-i a'lâya
figÂnım yâ Resûlallâh
Tutuşmuştur sinem nâra ki
cânım yâ Resûlallâh

8. yâ resûlallâh:

Gazel 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
H.z.Muhammed.

Çıkardım evc-i a'lâya
figÂnım yâ Resûlallâh
Tutuşmuştur sinem nâra ki
cânım yâ Resûlallâh

9. yâ resûlallâh:

Gazel 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
H.z.Muhammed.

Günâhım bî-hesâb olmuş
niyâzım 'afv ola yâ Rab
Kerem kıl lutf babından
umanım yâ Resûlallâh

10. yâ resûlallâh:

Gazel 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
H.z.Muhammed.

Semâya erişir âh u figân u
zâr u feryâdım
Meded senden ki hâli pek
yamanım yâ Resûlallâh

11. yâ resûlallâh:

Gazel 7

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
H.z.Muhammed.

Îlâhî ol kabirde kim
su'âlimi sen âsân kıl
Dutulmaya bu hâk içre
zebânım yâ Resûlallâh

12. yâ resûlallâh:

Gazel 7

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Ey Allah'ın elçisi. II
H.z.Muhammed.

Kulun Rıfkıyi mahşerde
yüzü kara koma yâ Rab

Cihânda var 'ibâdetde
ziyanım yâ Resûlallâh

yag eriyüp kalmadı:

1. yag eriyüp kalmadı:-dı

Gazel 63

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Gönül yağının aşk
ateşiyle gözden düşen
gözyaşıyla erimesi.*

Nâr-ı 'aşkından sinemde
eriyüp kalmadı yag
Subha-dek yanar bu cânım
sanki mânend-i çerâğ

yagmaya virüp:

1. yagmaya virüp:-(ü)p

Gazel 68

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yağmalamak, talan
etmek. II Sevgilinin âşığın
gönlünü perişan etmesi,
âşığın gönlüne acı
çektirmesi, zulmetmesi.*

N'oldu sana dil yagmaya
virüp 'akl serümden
Mecnûn idüben sen beni
çöllere düşürdün

yah:

1. yah:

Gazel 23

Mısra: 10

"Yak, tutuştur!"

*anlamında kullanılan
ünlem.*

Hey imânsız kâfiroğlu bana
yok mu bir rahim
Kim demiş pervâne eyle
Rıfkıyı âteşde yah

yak:**1. yakma:-ma****Gazel 9****Mısra: 1***Acı çektirmek, eziyet etmek.*

Yakma cismim nev-
civânım yok mu insâfın
bana
Perde-i nâmûsumu ref' it
dedi hicrin bana

2. yakmış:-mış**Gazel 24****Mısra: 10***Ateş içinde bırakmak.*

Derd ü gam içre sinenin çâk
çâk Rıfkî kulun
Kül gibi yakmış vücûdum
âteş-i hicrân meded

3. yakdı:-dı**Gazel 25****Mısra: 9***Acı vermek, ıstırap çektirmek.*

Âteş-i hicr ü firâkın yakdı
benden Rıfkıyı
Cân fedâ kıldım efendim
n'eyleyeyim nîk ü bed

4. yakdı:-dı**Gazel 40****Mısra: 8***Ateş içinde bırakmak.
II Acı vermek, ıstırap çektirmek.*

Kâş siyâh kibrik siyâh ol
çeşm-i cellâdın siyâh
Âhuveş yakdı cihâmı tag u
taşlar hû çeker

5. yakdı:-dı**Gazel 100****Mısra: 7***Ateş içinde bırakmak.
II Acı vermek, ıstırap çektirmek.*

Yakdı 'aşkın âteşi bu 'âşık-ı
bî-çâreyi
Kıl terahhum lutf-ile sen
gayr-hâl oldum yine

6. yakdı:-dı**Gazel 108****Mısra: 6***Ateş içinde bırakmak.
II Acı vermek, ıstırap çektirmek.*

Bagladı zencîr-i 'aşkın
salıvermez el-amân
Yakdı 'aşkın ateşi hem dâg-
ı derûn eyledi

7. yakdı:-dı**Gazel 101****Mısra: 3***Ateş içinde bırakmak,
ateşe vermek.*

Çeşm-i âhû şöyle yakdı kim
çerâğ-ı hüsnüde
Vasf olunmaz subha-dek bu
nâle zârım bu gece

8. yakdı:-dı**Gazel 105****Mısra: 3***Ateş içinde bırakmak,
ateşe vermek.*

Yakdı nüih tâk-ı serâyı dūd-ı
âhum şöyle kim
Bana rahm etmezse cânân
zulüm itmez sâbıkâ

9. yakdı:-dı**Gazel 105****Mısra: 9***Ateşe vermek. II Büyük
bir sevgi uyandırmak, aşk
ateşine düşürmek.*

Gözlerin âhû gibi yakdı
cihâmı ser-te-ser
Nâr-ı 'aşkıdan bu Rıfkî
çıkıdı kûh u şâhika

10. yakandır:-an, -dır**Gazel 92****Mısra: 6***Ateş içinde bırakmak.
II Üzmek, acı vermek.*

Cihânın zer ü simine sen
aldanma sakın ey dil
Bilürsün kim bekâsı yok
meger cânın yakandır bu

yakın:**1. yakındır:-dır****Gazel 56****Mısra: 5***Gerçekleşmesine az bir
zaman bulunan.*

Yakındır çıkmaya cânım
gönül ârzû-yı hasretde
Mürüvvet hâlime eyle hele
sen bir kademler bas

yakup yandırdı:**1. yakup yandırdı:-dı****Gazel 87****Mısra: 3****Kelime Tipi: Kalıp****İfade***Yanmasına sebep
olmak. II Sevgilinin iri ve
siyah etkileyici gözlerinin
aşğın gönlünü aşk ateşine
vererek yanmasına yol
açmak.*

Âhu gözleri yakup yandırdı
cism ü cânımı

Kılmadı hâlîme insâf ol
kemân-ebîrû cevân

yalvar:

1. **yalvarmak:-mak**

Gazel 14

Mısra: 5

*Bir istekte bulunurken
ısrarcı olmak.*

Zâr u giryân eyleyüp her
demde yalvarmak gerek
Lâ-cerem eyler terahhum
gönlünü etmez harâb

2. **yalvarup:-(u)p**

Gazel 95

Mısra: 2

*Bir istekte bulunurken
ısrarcı olmak.*

Vasf-ı hâlîm 'arz-ı hâl
etmek için ol şâhıma
Yalvarup kâtibe yazdırdım
münâsib hâlîme

3. **yalvarım:-(ı)m**

Gazel 95

Mısra: 10

El açmak, dua etmek.

Rûz u şeb çarhun elinden
Rıfkı tek feryâdlarım
'Âlemi ta'ciz kıldı yalvarım
Sübhânıma

yaman:

1. **yamanım:-(ı)m**

Gazel 7

Mısra: 6

Kötü, fena.

Semâya erişir âh u figân u
zâr u feryâdım
Meded senden ki hâlî pek
yamanım yâ Resûlallâh

yan:

1. **yanmadan:-ma, -dan**

Gazel 6

Mısra: 8

*Isı alarak küle
dönmek, tutuşmak.*

Bu 'âsî cümle ümmet kim
şefâ'at ümmidi sende
Ki nâra yanmadan cânım
meded kıl yâ Resûlallâh

2. **yandım:-dım**

Gazel 26

Mısra: 3

Tutuşmak, alevlenmek.

Şem'-i hüsnünde bugün
pervâne tek yandım yine
Didiler eyle tahammül in
nize be-güzered

3. **yandı:-dı**

Gazel 5

Mısra: 4

*Tutuşmak. II Aşk
ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

Mücrim-i 'âsî günahkâr ben
kulun üftâdeyim
Yandı cism-i nâ-tüvânım
artdı nârım yâ Resûl

4. **yanmada:-ma, -da**

Gazel 9

Mısra: 9

*Tutuşmak. II Aşk
ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

Âteş-i 'aşk içre Rıfkı
yanmada müştâk mıdır
Kanı ol va'd-i kerîmin kanı
ihsânın bana

5. **yandım:-dı, -m**

Gazel 10

Mısra: 2

*Tutuşmak. II Aşk
ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

Mübtelâ oldu gönül ey
gözleri mestân sana
Âteş-i hicrinde yandım
dimedim cânân sana

6. **yanar:-(a)r**

Gazel 17

Mısra: 7

*Tutuşmak. II Aşk
ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

Yanar cism ü vücûdum hep
hakîm ü hâzıkım yokdur
Bu da çarh-ı felekdendir
degildir kimseler bâ'is

7. **yanmış:-mış**

Gazel 22

Mısra: 2

*Tutuşmak. II Aşk
ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

'Âşık-ı bî-çârenin hâl-i
perîşânına bah
Âh idüp yanmış vücûdu
sîne-sûzânına bah

8. **yansun:-sun**

Gazel 32

Mısra: 11

*Tutuşmak. II Aşk
ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

Rıfkı tek yansun çerâğ-ı
hüsn-i dilbere felek
Kat'-ı yed eyler cihândan
cümleden mehcûr olur

9. **yanmış:-mış****Gazel 33**

Mısra: 5

*Tutuşmak. II Aşk**ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

Derûn-ı sînemiz yanmış
hayâl-i mihrîbân ile
Tesellî bulmadı gönüm
işim feryâda kalmışdır

10. **yandım:-dım****Gazel 41**

Mısra: 10

*Tutuşmak. II Aşk**ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

Niçe bir teklîf kıldım gûş
virmez sözüme
Rıfkı der yandım bu nâra
gönüm aglar hû çeker

11. **yandı:-dı****Gazel 43**

Mısra: 9

*Tutuşmak. II Aşk**ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

Bu garîb bî-çâre Rıfkî yandı
hüsnün şem'ine
Subh u şâm aglamakdan
'âciz oldum ey 'Ömer

12. **yandı:-dı****Gazel 45**

Mısra: 9

*Tutuşmak. II Aşk**ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

N'eylesün n'etsün bu Rıfkî
yandı 'aşkından bugün
Âhu gözlü ey perî devr-i
zamân turdukça tur

13. **yanmadan:-madan****Gazel 51**

Mısra: 4

*Tutuşmak. II Aşk**ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

Her demâ cevân ider
sînemde nârî dilberin
Yanmadan kılman hazer
kim misl biz pervâneyiz

14. **yanar:-(a)r****Gazel 54**

Mısra: 2

*Tutuşmak. II Aşk**ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

Gönül ârzû-yı hasretle
bugün divânedir sensiz
Yanar âteşde bu cânım
'aceb pervânedir sensiz

15. **yandırır:-dır, -(i)r****Gazel 60**

Mısra: 1

*Tutuşmak. II Aşk**ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

Âh efendim nâr-ı 'aşkın
yandırır cânım hâfız
Derdine olmaz tahammül
n'eylesün cânım hâfız

16. **yanar:-(a)r****Gazel 63**

Mısra: 2

*Tutuşmak. II Aşk**ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

Nâr-ı 'aşkıdan sinemde
eriyüp kalmadı yağ
Subha-dek yanar bu cânım
sanki mânend-i çerâğ

17. **yandım:-dım****Gazel 85**

Mısra: 1

*Tutuşmak. II Aşk**ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

Âh kim dünyâda yandım
bulmadım sâdık cevân
Derd-ile âlûde oldum
görmedim ben de amân

18. **yanmak:-mak****Gazel 88**

Mısra: 12

*Tutuşmak. II Aşk**ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

Şem'-i hüsnün yandırır çün
'âşık-ı şeydâları
Ben dahı yanmak için
atdım vücûdum nâra ben

19. **yanup:-(u)p****Gazel 90**

Mısra: 2

*Tutuşmak. II Aşk**ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

Bu gönül mülkü ey şâhâ
bütün sensiz harâb olsun
Yanup 'aşkınla bu cânım
amân degme kebâb olsun

20. **yandı:-dı****Gazel 98**

Mısra: 7

*Tutuşmak. II Aşk**ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırap çekmek.*

Yandı cânım âteş-i 'aşkın
elinden el-amân
Derdimin 'ilâcı yârim şimdi
geldi hatıra

21. **yanmışım:-muş, -(ı)m**

Gazel 99

Mısra: 3

*Tutuşmak. II Aşk
ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırıp çekmek.*

Yanmışım pervâneveş ol
şem'-i hüsnünde begim
'Âlem içre cismimi büryân
idersem kime ne

22. **yandım:-dım**

Gazel 100

Mısra: 10

*Tutuşmak. II Aşk
ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırıp çekmek.*

Rıfkıyâ 'âlemde sensin
gâyri yâri n'eylesün
Âh kim yandım elinden bî-
mecâl oldum yine

23. **yanarım:-(a)r, -(ı)m**

Gazel 101

Mısra: 12

*Tutuşmak. II Aşk
ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırıp çekmek.*

Ben sana kul olmak
isterdim velâkin o rakîb
Ber-murâd olmaya koymaz
ben yanarım bu gece

24. **yandım:-dım**

Gazel 108

Mısra: 9

*Tutuşmak. II Aşk
ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırıp çekmek.*

Subh u şâm yandım çerâk-ı
hüsnüne pervâneveş
Rıfkı da âh eyleyüp hâli
diger-gûn eyledi

25. **yandı:-dı**

Gazel 113

Mısra: 6

*Tutuşmak. II Aşk
ateşiyle yanarak gönülden
acı ve ızdırıp çekmek.*

Ey kemân-ebrû perîveş
gönlümü aldın benim
Rûz u şeb hasretle yandı
eksük olmaz lânesi

26. **yanıma:-(ı)m, -a**

Gazel 68

Mısra: 5

*Huzur, makam. II
Âşığın bulunduğu yer.*

Kaçma buradan gel yanıma
şâh-ı cihânım
Derdime devâ etmez iken
sen talana düşürdün

27. **yanan:-an**

Gazel 102

Mısra: 6

*Isı ve ışık verir duruma
gelmek.*

O mihrin hüsn-i rûyundan
cüdâ olmak muhâldir kim
Dolansın başına şem'in
yanan pervânedir bence

28. **yandı:-dı**

Gazel 58

Mısra: 3

*Tutuşmak. II Acı,
eziyet ve sıkıntı çekmek.*

Bunca demdir âteş-i hicr-ile
yandı cân u ten
Vasf-ı hâl itmemi ister bu
dil-i mestâna 'arz

29. **yandı:-dı**

Gazel 75

Mısra: 3

*Tutuşmak. II Acı,
eziyet ve sıkıntı çekmek.*

Âh idüp yandı gönül bir
kâmet-i bâlâ için
Görmedim bir şebde râhat
kapladı hicrân u gam

30. **yandım:-dım**

Gazel 87

Mısra: 6

*Tutuşmak. II Acı,
eziyet ve sıkıntı çekmek.*

Nîm-nazarla rahm kılmaz
'âşık-ı dil-hasteye
Yok durur aslâ mürüvvet el-
amân yandım amân

31. **yandım:-dım**

Gazel 53

Mısra: 11

*Acı çekmek, ızdırıp
duymak. II Aşk ateşiyle
yanmak.*

Niçe ta'rîf idem ben kim
cemâl-i şevkına yandım
Bu Rıfkî tek düşen nâra
nidâsı artar eksilmez

yanagın çevresi almış:

1. **yanagın çevresi almış:-
muş**

Gazel 25

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Yanağı kaplamak.

Ol siyâh ebrûların almış
yanagın çevresi
Bûsegâh-ı 'âşıkâne oldu bir
gizlüce sed

yanan pür-nârıma:

1. **yanan pür-nârıma:-**
(i)m, -a

Gazel 13

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Tutuşmuş, yanan ateş.

Ben garîb bî-çâreye rahm
itmedin Rıfkı gibi
Bu cesed içre yanan pür-
nârıma kimdir sebeb

yanar etdi:

1. **yanar etdi:-di**

Gazel 110

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yakmak, ateş içinde
bırakmak. II Acı ve ızdırıp
çektirmek.*

Hasret-i çeşm-i siyâhın bî-
karâr etdi beni
Aglamakdan dil ü derûnum
yanar etdi beni

yandım yakıldım:

1. **yandım yakıldım:-dım**

Gazel 89

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Etkilenmek, hayranlık
duymak, büyük bir aşkla
sevmek. II Sevgilinin salına
salına nazlı, cilveli
yürüyüşüne âşğın
hayranlık duyması, âşık
olması.*

Âh kim yandım yakıldım
şîve-i reftârına
Tâ ki mecbûr olmuşum ol
şûh-ı 'işve-bâza ben

yandır:

1. **yandırır:-(i)r**

Gazel 35

Mısra: 9

*Yakmak, ateşe vermek,
tutuşturmak. II Etkilemek,
aşk ateşiyle yakmak.*

Yandırır pertev-i hüsnün
'âlem içre Rıfkı
Serserî Mecnûn gibi divâne
teşbih etdiler

2. **yandırır:-(i)r**

Gazel 40

Mısra: 9

*Yakmak, ateşe vermek,
tutuşturmak. II Etkilemek,
aşk ateşiyle yakmak.*

Yandırır çerâğ-ı hüsnün
'âlem içre Rıfkı
Cismini pür-nâr ider firâk u
gamlar hû çeker

3. **yandırır:-(i)r**

Gazel 47

Mısra: 5

*Yakmak, ateşe vermek,
tutuşturmak. II Etkilemek,
aşk ateşiyle yakmak.*

Şu'le-i tâb-ı cemâlin
yandırır çün 'âlemi
Pertev-i nârın gören
pervâne olmaz yâ n'eder

4. **yandırır:-(i)r**

Gazel 88

Mısra: 11

*Yakmak, ateşe vermek,
tutuşturmak. II Etkilemek,
aşk ateşiyle yakmak.*

Şem'-i hüsnün yandırır çün
'âşık-ı şeydâları
Ben dahı yanmak için
atdım vücûdum nâra ben

yanmış ocaga atma:

1. **yanmış ocaga atma:-ma**

Müstezad 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Ateşe vermek, ateşe
düşürmek. II Acı vermek,
ızdırıp çektirmek.*

Hışm-ile beni atma sakın
yanmış ocaga
Şây etme ser-â-ser

yâr:

1. **yâr:**

Gazel 11

Mısra: 2

*Kendisine muhabbet
beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.*

Çarh-ı devrân-ı felekden
olsa bir himmet bana
Şübhesiz ol demde olur yâr
ile vuslat bana

2. **yâri:-i**

Gazel 12

Mısra: 9

*Kendisine muhabbet
beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.*

Senden özge yâri Rıfkı
sevmesün 'âlemde hiç
Dertliyim muhtâc-ı Lokmân
eyledin sen dîlrübâ

3. **yâr-ile:-ile**

Gazel 13

Mısra: 8

*Kendisine muhabbet
beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.*

Ol rakîb-i bed-nigâhın derdi
olsun bî-devâ
Yâr-ile hem-derd olup bu
gezmeme kimdir sebeb

4. yâr:

Gazel 18

Mısra: 1

*Kendisine muhabbet
beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.*

Ey gönül bir yâr için âh
etdiğin demler ‘abes
Aglayup feryâd u zârî
töktüğün kanlar ‘abes

5. yârini:-i, -ni

Gazel 19

Mısra: 2

*Kendisine muhabbet
beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.*

Bu benim dîvâne gönlüm
şâd olup gülmez mi hiç
Geşt idüp gezse cihâm
yârini bulmaz mı hiç

6. yâr:

Gazel 21

Mısra: 5

*Kendisine muhabbet
beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.*

Câm-ı engûrî şarâbı
içmişim ben yâr ile
Sarf-ı meclis eyledim ben
külli hem-vârım kadeh

7. yâri:-i

Gazel 32

Mısra: 9

Kendisine muhabbet

*beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.*

Yâri agyâr-ile gördüm ‘ayş
u nûş etmekdedir
Gayret-i ‘aşkımla gönül
yâriden menfûr olur

8. yâriden:-(i)den

Gazel 32

Mısra: 10

*Kendisine muhabbet
beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.*

Yâri agyâr-ile gördüm ‘ayş
u nûş etmekdedir
Gayret-i ‘aşkımla gönül
yâriden menfûr olur

9. yâr-ile:-ile

Gazel 38

Mısra: 5

*Kendisine muhabbet
beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.*

Leb-be-leb yâr-ile ol dem
‘ayş ü nûş etdiklerim
Geldi bugün hâtırına bu
sinemden kan gider

10. yârdan:-dan

Gazel 42

Mısra: 3

*Kendisine muhabbet
beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.*

Üftâde gönül bir püser-i
‘îsevi yârdan
İçdiği hele bâde mi yok
zehr-ile semler

11. yârdan:-dan

Gazel 44

Mısra: 4

*Kendisine muhabbet
beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.*

Misl-i Yûsuf da olursa bir
dahı meyl etmeyem
Şems-i tâbân mâh-ı devrân
yârdan el çekdim yeter

12. yârdan:-dan

Gazel 44

Mısra: 9

*Kendisine muhabbet
beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.*

Âh edüp giryân ile oldum
cüdâ ol yârdan
Rıfkı tek bir ‘âşık-ı
şeydâdan el çekdim yeter

13. yâre:-e

Gazel 58

Mısra: 1

*Kendisine muhabbet
beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.*

Yazmışım hâl-i dil-i
takrîrimi ben yâre ‘arz
Belki bir gün eyleyeler
derdimi cânâna ‘arz

14. yâr:

Gazel 62

Mısra: 5

*Kendisine muhabbet
beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.*

Çekdiğim Mevlâ bilür kim
yâr elinden mihneti

Kalmadı tâb ü tüvânım
kimle edem ben nizâ'

15. **yâri:-i**

Gazel 72

Mısra: 7

Kendisine muhabbet

beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.

Sihhat ile yâri ârzû itmede
her dem gönül
Âşikâr kıldım bugün gizlü
nihândan çekdim el

16. **yâr:**

Gazel 74

Mısra: 10

Kendisine muhabbet

beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.

Çün 'inâyet eyleyüp ihsân
kılmaz Rıfkıyâ
Bî-mürüvvet yâr elinden
cism-i bür-yân aglarım

17. **yâri:-i**

Gazel 75

Mısra: 9

Kendisine muhabbet

beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.

Yârî âgyâra virüp Mecnûn
kıldın Rıfkıyâ
İçürüp câm-ı firâk-ile niçe
zehr-ile sem

18. **yâriden:-(i)den**

Gazel 76

Mısra: 10

Kendisine muhabbet

beslenilen, güzelliğiyle

herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.

Sırrı ifşâ eylemek olmaz
demiş cânân bana
Rıfkıyım kan aglarım ol
yâriden ayrılmışım

19. **yâri:-i**

Gazel 86

Mısra: 4

Kendisine muhabbet

beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.

Bir zamân Mecnûn-sıfat
hem 'âşık-ı Leylâ iken
Şimdi n'oldu âh idersin yâri
n'etdin n'eyledin

20. **yârim:-(i)m**

Gazel 98

Mısra: 8

Kendisine muhabbet

beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.

Yandı cânım âteş-i 'aşkın
elinden el-amân
Derdimin 'ilâcı yârim şimdi
geldi hatıra

21. **yâri:-i**

Gazel 100

Mısra: 9

Kendisine muhabbet

beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.

Rıfkıyâ 'âlemde sensin
gâyri yâri n'eylesün
Âh kim yandım elinden bî-
mecâl oldum yine

22. **yârim:-(i)m**

Gazel 101

Mısra: 1

Kendisine muhabbet

beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.

Dil-figârım gam-güsârım
gelse yârim bu gece
Dide giryân cism bür-yân
oldu zârım bu gece

23. **yâri:-i**

Gazel 110

Mısra: 5

Kendisine muhabbet

beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.

Senden özge yâri n'eyler bu
dil-i dîvâne kim
Gece gündüz pür-hayâlin
terk-i 'âr etdi beni

24. **yâri:-i**

Gazel 111

Mısra: 9

Kendisine muhabbet

beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.

Rıfkıya 'âlemde sensin
özge yâri istemem
Rûy-ı dille sîne-i
mecrûhumu yig bağladı

25. **yâr-içün:-(i)çün**

Gazel 113

Mısra: 3

Kendisine muhabbet

beslenilen, güzelliğiyle
herkesi hayran bırakan kişi.
II Sevgili.

Zînet-i meşşâtaya hâcet mi
vardır yâr-içün

Kudret-ile Hak yaratmış
beslemiş hoş ânesi

yâr elinden:

1. **yâr elinden:-**(n)den

Gazel 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin eli.

Nûş edem ben zehr-ise de
yâr elinden bâdeyi
Ko harâb olsun cihânda
‘ömr ile varım kadeh

yâr olmamı:

1. **yâr olmamı:-**ma, -(m)ı

Gazel 88

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Dost olmak, sevgili
olmak.*

Niçeler Rıfkî gibi yâr
olmamı ârzû eder
Bende oldum n’eyleyem
‘ankâ gönüllü yâre ben

yâr olmayan:

1. **yâr olmayan:-**ma, -(y)an

Gazel 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Sevgili olmak,
karşılıklı muhabbet
duymak. II Fayda
sağlamak.*

Ey gönül yâr olmayan ol
nâzlı cânânı unut
Hüsüne magrûr olan bir
dâne hûbânı unut

yâr olmaz:

1. **yâr olmaz:-**maz

Gazel 16

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevgili olmak,

*karşılıklı muhabbet
duymak. II Fayda
sağlamak.*

Nush u pendim dinleyüp
gamdan âzâd ol gönül
Bu sana yâr olmaz aslâ sen
de hem ânı unut

2. **yâr olmaz:-**maz

Gazel 55

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgili, dost olmak.

Hâl-i zârımdan haberdâr
olmadın sen ey gönül
Sana yâr olmaz bilürsün
ben dedim peyvend kes

yâr olsa:

1. **yâr olsa:-**sa

Gazel 29

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgili, dost olmak.

Rıfkıyâ yâr olsa bir dem
‘âlem içre dil-rübâ
Cür’a-i câmunı bildim Âb-ı
Kevserden lezîz

vara:

1. **yaralar:-**lar

Gazel 42

Mısra: 8

*Vücutta meydana
gelen yarık, çıban. II Âşığın
gönlündeki dert, üzüntü.*

Hicrân odına yandı canım
çâresi yokdur
Gelse tabibim görse sinem
yaralar emler

2. **yaramız:-**mız

Gazel 82

Mısra: 4

*Vücutta meydana
gelen yarık, çıban. II
Sevgilinin delici, kesici,
yaralayıcı bir bakışıyla
âşığın gönlünde oluşan
yara.*

Tig-ı müjgânın sinemi çâk u
mecrûh eylemiş
Kıl devâyı lutf-ile sen
yaramız emlenmesin

yârâna mârâna:

1. **yârâna mârâna:-**a

Gazel 96

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Dostlar.

Oturmuş bezm-i ‘işretde
verür ‘âşıklara bâde
Elinde pür-kadeh Sâfi sunar
yârâna mârâna

varat:

1. **yaratmış:-**miş

Gazel 113

Mısra: 4

*Yoktan var etmek,
meydana getirmek.*

Zînet-i meşşâtaya hâcet mi
vardır yâr-içün
Kudret-ile Hak yaratmış
beslemiş hoş ânesi

vâre:

1. **yâremiz:-miz****Gazel 50**

Mısra: 8

(Âşığın) gönlünde
açılan onulmaz yara.

Bunca demdir çekdiğim
sitemleri Mevlâ bilür
Sîne mecrûh dil şikeste hiç
sagalmaz yâremiz

yare olmuş durur:1. **yare olmuş durur:-muş, -dur, -(u)r****Gazel 103**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Yaralanmak,
parçalanmak.

Dil-i pür-hûnuma var mı
'aceb sen gibi meh-pâre
Hadengin zahımdan sîne
bütün olmuş durur yare

yâre yâre oldu:1. **yâre yâre oldu:-du****Gazel 10**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Parçalanmak,
yaralanmak.

Hasretinde hûn bagrım yâre
yâre oldu hep
N'eyleyem mecbûrun
oldum ey meh-i tâbân sana

yâr-gâr:1. **yâr-gârımdır:-(i)m, -dır****Gazel 79**

Mısra: 4

Sevgili, dost.

Ta'ne-i agyâriden havf
etmedim etmem yine

Sevdiğim ol nâzlı cânân
yâr-gârımdır benim

yârin tîg-ı müjgânına:1. **yârin tîg-ı müjgânına:-**
(n)a**Gazel 87**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Sevgilinin kılıç gibi
yaralayıcı, keskin kirpikleri.
II Sevgilinin bakışı.

Tîg-ı müjgânına yârin
sînemi tutdum nişân
Degekalsun sînem üzre
çıkmasun tîr ü kemân

yaş u kanlar:1. **yaş u kanlar:-lar****Gazel 40**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Gözyaşı ve kan. II
Âşığın gözünden akan yaşın
çok ağlamaktan kana
dönüşmesi, gözlerinden
kanlı yaşlar akması.

Lutf idüp âzâde kılsan
'âşık-ı dil-hasteyi
Âh u zârla dîdelerden yaş u
kanlar hû çeker

yasag etme:1. **yasag etme:-me****Gazel 63**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Yasaklamak,
engellemek.

Kaşların kurmuş kemânı
sînem üzre tîg atar

Ko nişângâh eylesün ol
tîgına etme yasag

yat:1. **yatan:-an****Gazel 15**

Mısra: 10

Bir yerde boylu
boyunca uzanır vaziyette
bulunma.

Rıfkı der ki gelse cânân
togru kabrim üstüne
Belki toprak içre yatan
cismime gelür hayât

yâver degildir:1. **yâver degildir:-dir****Gazel 32**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Olayların istenilen
şekilde ilerlememesi, işlerin
ters gitmesi.

Tâli'im yâver degildir
bahtımız kec-rev gider
Rahm kılmaz ol felek-i
gaddâr bize magrûr olur

yâver olsa:1. **yâver olsa:-sa****Gazel 26**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Yardımcı olmak.

Rıfkıyâ tevfik-ı Bârî yâver
olsa zerreveş
'Aynına gelmez cihânda
şuğl-ı dünyâ nîk ü bed

yaz:1. **yazdı:-dı****Gazel 19**

Mısra: 9

Kaydetmek.

Rıfkıyâ çünkü ezelden yazdı
levhe ol Ganî
Eylesem çokça du'âyı bir
kabûl olmaz mı hiç

2. **yaza:-a****Gazel 89**

Mısra: 1

Yılın en sıcak mevsimi.

Ey gönül bir 'İsevî mahbûb
sevdim yaza ben
Nîm-nigâh-ile dutuldum
çeşm-i mest-i nâza ben

3. **yazmış:-mış****Gazel 99**

Mısra: 7

*Kader olarak
belirlemek.*

Takdir-i hak böyle yazmış
yazıyı rûz-ı ezel
Şark u garbı an-içün devrân
edersem kime ne

yazdığın eş'ârîde:1. **yazdığın eş'ârîde:-i, -de****Gazel 64**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*(Sevgilinin) kaleme
aldığı şiirler.*

Müjde-i vuslat var-idi
yazdığın eş'ârîde
Okuyup şi'r tamam etdim
anladım ben harf-be-harf

yazdır:1. **yazdırdım:-dım****Gazel 95**

Mısra: 2

*Yazma işini başkasına
yaptırmak.*

Vasf-ı hâlim 'arz-ı hâl
etmek için ol şâhıma
Yalvarup kâtibe yazdırdım
münâsib hâlîme

yazı:1. **yazıyı:-(y)ı****Gazel 99**

Mısra: 7

Kader, alın yazısı.

Takdir-i hak böyle yazmış
yazıyı rûz-ı ezel
Şark u garbı an-içün devrân
edersem kime ne

yazık:1. **yazık:****Gazel 26**

Mısra: 8

*Acıma, üzüntü bildiren
söz. II Kınama bildiren söz.*

Gam giribânım dutuban çâk
çâk etse eger
Görmezim hakkımda yazık
diyecek bir hûb merd

2. **yazık:****Gazel 105**

Mısra: 8

*Acıma, üzüntü bildiren
söz.*

Bu senin hüsn ü firâkın
bizde tâkat koymadı
İşidüp efganımı yazık
demezsin lâhika

yazılan yazı bozulmaz:1. **yazılan yazı bozulmaz:-
maz****Gazel 61**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

*"Allah'ın takdir ettiği
ne varsa o yaşanır, insanın
bu yazgıyı değiştirmeye
gücü yetmez." anlamında
kullanılan ifade.*

Yazılan yazı bozulmaz çâre
yokdur zerreveş
Sâbit-i va'dkerdim ol çün
eyleyelim el-vedâ'

ya'kûb:1. **ya'kûb:****Gazel 89**

Mısra: 6

*Oğlu Hz. Yusuf'un
kaybolmasıyla büyük
üzüntüye giren, hüznü karşı
sabırla bilinen peygamber.*

Hüsnü Yûsufdan mı aldın
eyledin teshîr beni
'Aşk-ile Ya'kûb gibi
düşdüm gam u âvâre ben

ved:1. **yedimde:-(i)m, -de****Gazel 15**

Mısra: 6

El.

Ol mehi âgûşa almak var
merâmım ey gözüm
Kalmadı kudret yedimde
korkarım eyleye mât

vedigin semler:1. **yedigin semler:-ler****Gazel 18**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

*Zehir yemek. II
Dünyanın aldatıcı
nimetleri, nefsin arzu ve
istekleri.*

Rıfkının pendine gûşu
vermedin sen ey gönül
Şöhret-i dünyâ için hem
yedigin semler ‘abes

vek:

1. **yek:**

Gazel 12

Mısra: 5

Bir, tek.

Yek nefesle ‘âşkın gönlünü
aldın âl ile
Kim bilir ki niçe efsûn
eyledin sen dilrübâ

2. **yek:**

Gazel 34

Mısra: 3

Bir, tek.

Yek nazar kıldım temâşâ
‘âşık-ı şeydâlara
Hâk-i pâyında ‘aceb nâlân
ider hızlâneler

ver:

1. **yere:-e**

Gazel 99

Mısra: 5

Mekan, bölge.

Âb u dâne tâ ezelden bir
yere cem’ olmamış
Cem’-i kismet çün bugün
cevlân edersem kime ne

2. **verde:-de**

Gazel 102

Mısra: 9

Mekan, bölge.

Hırâmân gezdigin yerde
harâb etdin cihânı hep
Gel âbâd eyle gönlümü
bütün vîrânedir bence

ver dutar:

1. **yer dutar:-(a)r**

Gazel 70

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kaplamak, doldurmak.

Tig-i hicrin sînem üzre sad-
hezârân yer dutar
Zahm-ı şemşîr-i ‘aşkından
bî-karâr etdi gönül

yer dutdı:

1. **yer dutdı:-dı**

Gazel 78

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Kaplamak, doldurmak.

Sad-hezârân dâg-ı mihnet
sînem üzre dutdı yer
Ol sebebdan cismimi ben
seng-i Ferhâd eyledim

yeter:

1. **yeter:**

Gazel 44

Mısra: 1

*Bir olaydan duyulan
rahatsızlığı ve sıkılmışlığı
ifade eden söz.*

Ey gönül bir kâmet-i
bâlâdan el çekdim yeter
Hüsnüne magrûr olan
gaddârdan el çekdim yeter

2. **yeter:**

Gazel 44

Mısra: 2

*Bir olaydan duyulan
rahatsızlığı ve sıkılmışlığı
ifade eden söz.*

Ey gönül bir kâmet-i
bâlâdan el çekdim yeter
Hüsnüne magrûr olan
gaddârdan el çekdim yeter

3. **yeter:**

Gazel 44

Mısra: 4

*Bir olaydan duyulan
rahatsızlığı ve sıkılmışlığı
ifade eden söz.*

Misl-i Yûsuf da olursa bir
dahı meyl etmeyem
Şems-i tâbân mâh-ı devrân
yârdan el çekdim yeter

4. **yeter:**

Gazel 44

Mısra: 6

*Bir olaydan duyulan
rahatsızlığı ve sıkılmışlığı
ifade eden söz.*

Çok cefâ çekdim yolunda
bilmedi kadrim benim
Rahmı yokdur bî-mürüvvet
cândan el çekdim yeter

5. **yeter:**

Gazel 44

Mısra: 8

*Bir olaydan duyulan
rahatsızlığı ve sıkılmışlığı
ifade eden söz.*

Gâh gâh nîm-nazar-ile rahm
ederdi ‘âşık
Âhu gözlü dilber-i ra’nâdan
el çekdim yeter

6. **yeter:**

Gazel 44

Mısra: 10

*Bir olaydan duyulan
rahatsızlığı ve sıkılmışlığı
ifade eden söz.*

Âh edüp giryân ile oldum
cüdâ ol yârdan
Rıfkı tek bir 'âşık-ı
şeydâdan el çekdim yeter

7. **yeter:**

Gazel 102

Mısra: 11

*Bir olaydan duyulan
rahatsızlığı ve sıkılmışlığı
ifade eden söz.*

Yeter sâkî dolandırma
elinde câm-ı gülûnu
Ki câmu tâ ezelîden içen
peymânedir bence

vig:

1. **yig:**

Gazel 111

Mısra: 10

*Beğenilip tercih
edilen, üstün görülen.*

Rıfkıya 'âlemde sensin
özge yâri istemem
Rûy-ı dille sine-i
mecnûhumu yig bağladı

vine:

1. **yine:**

Gazel 21

Mısra: 9

*"Tekrar, yeniden"
anlamına gelen zarf.*

Bülbül-i şeydâ misâli
nagmesâz oldum yine
Rıfkıyım bi'llâh efzûn
eyledin zârım kadeh

2. **yine:**

Gazel 25

Mısra: 3

*"Tekrar, yeniden"
anlamına gelen zarf.*

Pertev-i hüsn ü cemâlin
şu'ledâr olmuş yine
Görmemiş kimse cihânda
sen gibi bir serv-kad

3. **yine:**

Gazel 26

Mısra: 3

*"Tekrar, yeniden"
anlamına gelen zarf.*

Şem'-i hüsnünde bugün
pervâne tek yandım yine
Didiler eyle tahammül in
nize be-güzered

4. **yine:**

Gazel 28

Mısra: 3

*"Tekrar, yeniden"
anlamına gelen zarf.*

Şugl-ı dünyâda telezzüz
olmamış olmaz yine
Bî-hûde aldanma ey dil
râhat üze bul lezîz

5. **yine:**

Gazel 42

Mısra: 1

*"Tekrar, yeniden"
anlamına gelen zarf.*

Gerdûn-ı felek takdı yine bu
boynumuza tug-ı sitemler
Birbir ardınca gelür derd-i
cevân hicr-ile gamlar

6. **yine:**

Gazel 42

Mısra: 9

*"Tekrar, yeniden"
anlamına gelen zarf.*

Rıfkı yine bir Ermeni dil-
berine vermiş
Gönlünü bütün âh ederek
dîdesi nemler

7. **yine:**

Gazel 52

Mısra: 7

*"Tekrar, yeniden"
anlamına gelen zarf.*

'Âleme bakdıkça hayret
geldi âh etdim yine
Sanki Ceyhûn gibi akar
dîde-i giryânımız

8. **yine:**

Gazel 55

Mısra: 8

*"Tekrar, yeniden"
anlamına gelen zarf.*

Tîg-ı gamzeler deler bağrım
başımı kevnde
Dâd elinden meskenim oldu
yine pür hâr u has

9. **yine:**

Gazel 60

Mısra: 9

*"Tekrar, yeniden"
anlamına gelen zarf.*

Bâb-ı hüsnünde bu Rıfkî
pâsbân olmuş yine
İltifâta mazhar olmak
istemiş cânım hâfız

10. **yine:**

Gazel 68

Mısra: 9

*"Tekrar, yeniden"
anlamına gelen zarf.*

Koydun yine bu Rıfkıyı
hicrânın içinde
Tard-ı kapu eyleyerek sen
beni nâ-dâna düşürdün

11. **yine:**

Gazel 79

Mısra: 3
"Tekrar, yeniden"
 anlamına gelen zarf.

Ta'ne-i agyâriden havf
 etmedim etmem yine
 Sevdigim ol nâzlı cânân
 yâr-gârımdır benim

12. yine:
Gazel 91
 Mısra: 7
"Tekrar, yeniden"
 anlamına gelen zarf.

Rûy-ı pâkin şu'le-i şemsi
 yine hakk eyledi
 Tal'atıyla bu cihânı hōş
 kuşatmış mâh-rû

13. yine:
Gazel 91
 Mısra: 7
"Tekrar, yeniden"
 anlamına gelen zarf.

Rûy-ı pâkin şu'le-i şemsi
 yine hakk eyledi
 Tal'atıyla bu cihânı hōş
 kuşatmış mâh-rû

14. yine:
Gazel 94
 Mısra: 2
"Tekrar, yeniden"
 anlamına gelen zarf.

Servi andım kâmet-i dildâr
 geldi hâtıra
 Rûyunu gördüm yine gülzâr
 geldi hâtıra

15. yine:
Gazel 96
 Mısra: 6
"Tekrar, yeniden"
 anlamına gelen zarf.

Muhabbet bâdesin bana
 sunupdur mâh-ı Ken'ânım
 Beni göndermek istermiş
 yine İrâna mîrâna

16. yine:
Gazel 96
 Mısra: 7
"Tekrar, yeniden"
 anlamına gelen zarf.

Diyâr-ı gurbet içre ben yine
 geşt-i güzâr itsem
 Giyüp hırka-i 'abdâl
 gezerem şeyhâne mey-hâne

17. yine:
Gazel 96
 Mısra: 9
"Tekrar, yeniden"
 anlamına gelen zarf.

Gönül mülkün harâb etdi bu
 Rıfkı yine ey şâhım
 Bu nâs içre hele şimdi olur
 destâne mestane

18. yine:
Gazel 100
 Mısra: 1
"Tekrar, yeniden"
 anlamına gelen zarf.

Sorma hâlim ey efendim
 haste-hâl oldum yine
 Gün-be-gün hicrân içinde
 pür-melâl oldum yine

19. yine:
Gazel 100
 Mısra: 2
"Tekrar, yeniden"
 anlamına gelen zarf.

Sorma hâlim ey efendim
 haste-hâl oldum yine
 Gün-be-gün hicrân içinde
 pür-melâl oldum yine

20. yine:
Gazel 100
 Mısra: 4
"Tekrar, yeniden"
 anlamına gelen zarf.

Hasret-ile çün bagırım pâre
 pâre oldu hep
 Gönlüm içre hûb-ı dildâr-ı
 hayâl oldum yine

21. yine:
Gazel 100
 Mısra: 6
"Tekrar, yeniden"
 anlamına gelen zarf.

Şûrb-i rindân-sıfat bir dil-
 ber-i ra'nâya ben
 İtmeye pend ü nasîhat per ü
 bâl oldum yine

22. yine:
Gazel 100
 Mısra: 8
"Tekrar, yeniden"
 anlamına gelen zarf.

Yakdı 'aşkın âteşi bu 'âşık-ı
 bî-çâreyi
 Kıl terahhum lutf-ile sen
 gayr-hâl oldum yine

23. yine:
Gazel 100
 Mısra: 10
"Tekrar, yeniden"
 anlamına gelen zarf.

Rıfkıyâ 'âlemde sensin
 gâyri yâri n'eylesün
 Âh kim yandım elinden bî-
 mecâl oldum yine

24. yine:
Gazel 103

Mısra: 3

"Tekrar, yeniden"
anlamına gelen zarf.

Esir ü kayd iden beni yine
zülf-i siyâhındır
Nedir kayd u giriftâre
bulamam ey gönül çâre

25. yine:

Gazel 109

Mısra: 9

"Tekrar, yeniden"
anlamına gelen zarf.

Sormaz oldun Rıfkı-i bî-
çâreyi şâhım yine
Âh u efgan dide giryân oldu
kârım togrusu

vir:

1. yirde:-de

Gazel 36

Mısra: 1

Ayak basılan zemin.

Pertev-i hüsn ü cemâlin
yirde âbı ditredir
Nîm-nazarla hem semâda
âfitâbı ditredir

2. yirde:-de

Gazel 36

Mısra: 10

Ayak basılan zemin.

Ey perî-peyker cemâlin
Rıfkıyı teshîr ider
Şevk-ı hûrşîdin düşünce
yirde âbı ditredir

vir dutmuş:

1. yir dutmuş:-muş

Gazel 103

Mısra: 10

Kelime Tipi: Kalıp

İfade

Yer almak, yerleşmek.

Habeşden rengi almışdır bu
hâl-i Hindular sende
Zenah-dân üzre yir dutmuş
anın-çün düşmüşüm târe

yog-iken:

1. yog-iken:

Gazel 3

Mısra: 7

Var olmadan önce,
yaratılmadan önce.

Yog-iken dü 'âlemi bir kün
ile var eyledin
Hâlık-ı kevn ü mekânsın
şübhemiz yokdur sana

yok:

1. yokdur:-dur

Gazel 1

Mısra: 1

Bulunmama, mevcut
olmama hâli.

Hâlık-ı kevn ü mekânsın
şübhemiz yokdur sana
Fâ'il-i muhtâr ki sensin
şübhemiz yokdur sana

2. yokdur:-dur

Gazel 1

Mısra: 2

Bulunmama, mevcut
olmama hâli.

Hâlık-ı kevn ü mekânsın
şübhemiz yokdur sana
Fâ'il-i muhtâr ki sensin
şübhemiz yokdur sana

3. yokdur:-dur

Gazel 1

Mısra: 4

Bulunmama, mevcut
olmama hâli.

Biz kuluz 'âsî-i mücrim
ittikâmız sendedür
Lutf edüp rahmet kıarsın
şübhemiz yokdur sana

4. yokdur:-dur

Gazel 1

Mısra: 6

Bulunmama, mevcut
olmama hâli.

Emr-i künle var edensin bu
cihânı pâdişâh
Hâkim-i mutlak ki sensin
şübhemiz yokdur sana

5. yokdur:-dur

Gazel 1

Mısra: 8

Bulunmama, mevcut
olmama hâli.

Kabza-i kudretde oldu
cümle bûd u ger nebûd
Vâhid ü Ferd ü Ahadsın
şübhemiz yokdur sana

6. yokdur:-dur

Gazel 1

Mısra: 10

Bulunmama, mevcut
olmama hâli.

Böyle ikrâr üzre yâ Rab
sâbit eyle Rıfkıyı
Sâhib-i lutf u 'atâsın
şübhemiz yokdur sana

7. yokdur:-dur

Gazel 3

Mısra: 8

Bulunmama, mevcut
olmama hâli.

Yog-iken dü ‘âlemi bir kün
ile var eyledin
Hâlık-ı kevn ü mekânsın
şübhemiz yokdur sana

8. yok:

Gazel 6

Mısra: 3

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Benim yok zerre mikdârı
günâhdan gayrı bir kârım
‘Aceb pür-hâl perişanım
meded kıl yâ Resûlallâh

9. yok:

Gazel 15

Mısra: 3

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Nazre söylemek muhâldir
hem vazîfem yok benim
Ger begenmezsen bu şi‘rim
n’eyleyem ey ‘âli-zât

10. yokdur:-dur

Gazel 17

Mısra: 7

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Yanar cism ü vücûdum hep
hakîm ü hâzıkım yokdur
Bu da çarh-ı felekdendir
degildir kimseler bâ‘is

11. yok:

Gazel 18

Mısra: 7

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Yok vefâsı ger olursa hân u
sultân ‘âleme
Görmemiş nef‘ini kimse
dökdüğü demler ‘abes

12. yok:

Gazel 23

Mısra: 9

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Hey imânsız kâfiroglu bana
yok mu bir rahim
Kim demiş pervâne eyle
Rıfkıyâ âteşde yah

13. yok:

Gazel 28

Mısra: 10

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Rıfkıyâ evlâd u mâldan
olmadı bir fâ‘ide
Ger irişse lutf-ı Bârî bana
yok andan lezîz

14. yokdur:-dur

Gazel 28

Mısra: 1

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Sıhhat-i beden gibi yokdur
cihânda şey lezîz
Varlık ile sıhhat olsa
cümleden a‘lâ lezîz

15. yokdur:-dur

Gazel 29

Mısra: 1

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

‘Âşıka yokdur cihânda nâz-
ı dil-berden lezîz
N’eylesün kand u nebâtı
la‘l-i leb andan lezîz

16. yokdur:-dur

Gazel 41

Mısra: 3

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

N’eyleyem insâf yokdur
hilkat-i zâtında kim
İtmedi bir kez mürüvvet
hâlîm aglar hû çeker

17. yok:

Gazel 53

Mısra: 3

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Hayâl-i dil-rübâdan gayrî
yok zerre efkârım
Gönül ârzû ider dâ‘im
sadâsı artar eksilmez

18. yokdur:-dur

Gazel 58

Mısra: 7

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Sûret-i hâlîme yokdur bir
meserret zerreveş
Ben teşekkî etmeyem mi
sen şeh-i hûbâna arz

19. yokdur:-dur

Gazel 62

Mısra: 10

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Gözle ‘âdet-i ezelden ‘âşıka
eyler cefâ
Rıfkıyâ cevri ü cefâdan
gayrı yokdur bir metâ‘

20. yok:

Gazel 67

Mısra: 7

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Yok bugün dehr içre bir
dem ehline ragbet ola
Allah Allah bir fenâ eyyamı
oldu bahtımın

21. yok:

Gazel 86

Mısra: 6

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Rûz u şeb efgân idüp kanlar
tökersen gam degil
Misli yok bir âfet-i devrânı
n'etdin n'eyledin

22. yok:

Gazel 92

Mısra: 6

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Cihânın zer ü sîmine sen
aldanma sakın ey dil
Bilürsün kim bekâsı yok
meger cânın yakandır bu

23. yok:

Gazel 112

Mısra: 1

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Gülşen-i hüsnün gibi yok
'âşıkın seyrângehi
Şem'-i rüyün görse âdem
istemez mihr ü mehi

24. yok:

Gazel 42

Mısra: 4

*"Hayır" anlamında
kullanılan kelime.*

Üftâde gönül bir püser-i
'İsevi yârdan
İçdigi hele bâde mi yok
zehr-ile semler

yok durur:

1. **yok durur:**-dur, -(u)r

Gazel 87

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Nîm-nazarla rahm kılmaz
'âşık-ı dil-hasteye
Yok durur aslâ mürüvvet el-
amân yandım amân

yok mu:

1. **yok mu:**-mu

Gazel 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Yakma cismim nev-
civânım yok mu insâfın
bana
Perde-i nâmûsumu ref' it
dedi hicrin bana

2. **yok mu:**-mu

Gazel 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Nâr-ı 'aşkında begim burc-ı
hisârım pür-harâb
Kalmadı sabra karârım yok
mu bir rahmün bana

3. **yok mu:**

Gazel 60

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*" Bulunmaz mı?"
anlamında kullanılan soru
ifadesi.*

Nîm-nazarla rahm edersin
'âşık-ı şeydâlara
Ben kuluna yok mu rahmün
el-amân cânım hâfız

4. **yok mu:**-mu

Gazel 88

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Gönlümü aldın elimden yok
mu bir rahmün bana
N'eyledin mihr ü vefâyı işte
düşdüm zâra ben

5. **yok mu:**-mu

Gazel 111

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Leblerinden çâre yok mu
'âşık-ı dil-hâsteye
Lutf u ihsânın benim tek
niçeleri sağladı

yok mudur:

1. **yok mudur:**-mu, -dur

Gazel 73

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Bulunmama, mevcut
olmama hâli.*

Cemâlin şem'ine yandım
gece pervâne gibi

Mürüvvet yok mudur sende
bir ihsân kıl bana şâhüm

vol:

1. yolunda:-(u)n, -da

Gazel 44

Mısra: 5

(Sevgilinin) uğruna.

Çok cefâ çekdim yolunda
bilmedi kadrim benim
Rahmı yokdur bî-mürüvvet
cândan el çekdim yeter

2. yolunda:-(u)nda

Gazel 81

Mısra: 9

(Sevgilinin) uğruna.

‘Âşık-ı sâdık yolunda Rıfkı
tek giryân eder
Hasretinle subh u şâm efkâr
ararsan işte ben

3. yolunda:-(u)n, -da

Gazel 89

Mısra: 7

(Sevgilinin) uğruna.

Cân fedâ kılsam yolunda
hayf gelmez cânıma
‘Âşık-ı dil-dâdeyim bir dil-
ber-i mümtâza ben

**voluna cân u ten fedâ
etdim:**

1. yoluna cân u ten fedâ
etdim:-dim

Gazel 63

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) uğruna
canından vazgeçmek, canını
vermek.

Yoluna etdim fedâ bu cân u
ten Rıfkı gibi
Ben seni gördüm görelî
gayriden etdim ferâğ

volunda cân fedâ etmek:

1. yolunda cân fedâ

etmek:-mek

Gazel 79

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

(Sevgilinin) uğruna
âşığın canını kurban etmesi,
canını bağışlaması.

Dil-berin ‘aşkında ölmek
i’tibârımdır benim
Cân fedâ etmek yolunda
eski kârımdır benim

volunda cân veren:

1. yolunda cân veren:-en

Gazel 106

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

(Sevgilinin) uğruna

ölmek, canını feda etmek.

Gören ol pertev-i hüsnü
benim tek oldu üftâde
Yolunda cân veren ‘âşık o
dem ehl-i kemâl oldu

volunda ser-fürû oldum:

1. yolunda ser-fürû

oldum:-(u)n, -da-dum

Gazel 39

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Sevgilinin yoluna baş
koymak, uğruna ölmeyi
göze almak.

Nîm-nazarla rahmı kılsan
ben gedâ üftâdeye

Ser-fürû oldum yolunda çün
görürsün her seher

yûsuf-cemâl:

1. yûsuf-cemâl:

Gazel 45

Mısra: 7

Hız. Yusuf gibi güzel
yüzlü. II Sevgili.

Hasretin-ile niçe sabr
ideyim Yûsuf-cemâl
Gel göreyim mâh cemâlin
bu zamân turdukça tur

yûsufdan mı:

1. yûsufdan mı:-dan, -mı

Gazel 89

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzellik ve iffet sahibi
olmasıyla bilinen
peygamber. II Sevgili
güzellik yönüyle Hız. Yusuf’a
benzetilmiştir.

Hüsnü Yûsufdan mı aldın
eyledin teshîr beni
‘Âşk-ile Ya’kûb gibi
düşdüm gam u âvâre ben

yûsuf-ı ken’ân olsa:

1. yûsuf-ı ken’ân olsa:-sa

Gazel 16

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Hız. Yusuf gibi güzel
olmak.

Yûsuf-ı Ken’ân tek olsa
istemem ey dil anı
Şems-i hûbân derde dermân
mâh-ı devrânı unut

yüzü kara koma:

1. **yüzü kara koma:-ma****Gazel 7**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Yapılan bir işten dolayı utanmak, mahcup olmak.

Kulun Rıfkıyı mahşerde
yüzü kara koma yâ Rab
Cihânda var 'ibâdetde
ziyanım yâ Resûlallâh

yüzüm sürmededir:1. **yüzüm sürmededir:-me, -de, -dir****Gazel 30**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Aşırı sevgi göstermek için ya da yalvarmak için eğilmek.

Der ü hâkine yüzüm
sürmededir hep garazım
Hâsılı matlab için beste-
miyân olmalıdır

yüzümü dergâha dutup:1. **yüzümü dergâha****dutup:-(u)p****Gazel 2**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Bir makama yönelmek. II Allah'a yönelmek.

Ser-fürû etdirme yâ Rab
kula Rıfkî kulunu
Yüzümü dergâha dutup
gelmişim yâ Rab meded

yüzümü hâke ferş etdim:1. **yüzümü hâke ferş etdim:-dim-e****Gazel 56**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Toprağa yüz sürmek. II Aşığın sevgilinin ayak basacağı toprağa yüzünü sürmesi, büyük bir saygıyla toprağa eğilmesi.

Kerem kıl ey efendim
buraya sen bir kademler bas
Yüzümü hâke ferş etdim
n'ola sen bir kademler bas

yüzüne hat geldikde:1. **yüzüne hat geldikde:-dikde****Gazel 59**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

(Sevgilinin) yüzünde ayva tüylerinin yeni belirginleşmeye başlaması, yeni bitmesi. II Sevgilinin gençleşip olgunlaşması.

Tıfl bilmezdi sadık-ı
'âşıkının kadrini
Şimdi bildi hamdi'llâh
yüzüne geldikde hat

Z**zâhid:**1. **zâhid:****Gazel 51**

Mısra: 6

Dünya işleriyle meşgul olmayan, dünya hazlarına karşı kayıtsız kalan, aklı ön planda tutup aşka inanmayan, aşkı inkar eden, âşığı eleştiren, imanı dış görünüşle açıklamaya çalışan şekilci, riyakar kimse.

Hasretinden her dü çeşmim
Nılveş kanlar döker
Sorma zâhid haznemi sen
hâtırı virâneyiz

2. **zâhid:****Gazel 53**

Mısra: 9

Dünya işleriyle meşgul olmayan, dünya hazlarına karşı kayıtsız kalan, aklı ön planda tutup aşka inanmayan, aşkı inkar eden, âşığı eleştiren, imanı dış görünüşle açıklamaya çalışan şekilci, riyakar kimse.

Beni ta'kîb ider zâhid bilür
mü 'aşk u sevdâyı
Habersiz olmuş 'âlemde
riyâsı artar eksilmez

3. **zâhid:****Gazel 66**

Mısra: 9

Dünya işleriyle meşgul olmayan, dünya hazlarına karşı kayıtsız kalan, aklı ön planda tutup aşka inanmayan, aşkı inkar eden, âşığı eleştiren, imanı dış görünüşle açıklamaya çalışan şekilci, riyakar kimse.

Rıfkıya ta'n etme zâhid
zühd ile takvâyı ko
Zülfünü zencir etmiş
'anber-efşânına bak

zahm:1. **zahmdan:-dan****Gazel 103**

Mısra: 2

Yara. II Sevgilinin kılıç gibi keskin kirpiklerinin âşığın gönlünde açtığı yara.

Dil-i pür-hûnuma var mı
‘aceb sen gibi meh-pâre
Hadengin zahmdan sine
bütün olmuş durur yare

**zahmet-i derd ü meşakkat
çekmeve:**

1. zahmet-i derd ü
meşakkat çekmeve: -me, -
(y)e

Gazel 28

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Zorlukla karşılaşp,
sıkıntı ve dert çekmek.*

Zahmet-i derd ü meşakkat
çekmeye degmez gönül
Devran içre görmedim ben
gayr-ı râhatdan lezîz

**zahm-ı şemşîr-i
‘aşkından:**

1. zahm-ı şemşîr-i
‘aşkından: -(i)n, -dan

Gazel 70

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Aşk kılıcının yarası. II
Aşk kılıcının âşğın yüreğini
paramparça etmesi,
yaralaması.*

Tîg-i hicrin sinem üzre sad-
hezârân yer dutar
Zahm-ı şemşîr-i ‘aşkından
bî-karâr etdi gönül

zahmı urmak:

1. zahmı urmak: -mak

Gazel 111

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

*Yaralamak, yara
açmak.*

Gâh dermân gâh zahmı
urmak ister sîneme
Dîdelerden misl-i Ceyhûn
akdı kanlar çağladı

zâlim:

1. zâlim:

Gazel 41

Mısra: 6

*Zulmeden, eziyet eden,
acımasız davranan kişi. II
Sevgili.*

Dersini virmiş mu‘allim
kâfir etmiş büsbütün
Gelmez ol îmâna şimdi
zâlim aklar hû çeker

zamân:

1. zamân:

Gazel 31

Mısra: 7

Devir, çağ.

Bir zamân ‘ankâlara baş
egmez-idi bu gönül
Şimdi nâ-merd-i cihâna kul
u kurbân ol da gör

2. zamân:

Gazel 45

Mısra: 8

Devir, çağ.

Hasretin-ile niçe sabr
ideyim Yûsuf-cemâl
Gel göreyim mâh cemâlin
bu zamân turdukça tur

3. zamândır: -dır

Gazel 92

Mısra: 8

Devir, çağ.

Peşimân olmadan tizcek
düşür ‘aklını ser üzre

Gider devlet gelür fûrkat ki
böyle bir zamândır bu

zâr:

1. zârım: -(i)m

Gazel 21

Mısra: 2

*Ağlama, inleme, feryat
etme.*

Bezm-i ‘aşka cilvegerdir
bâde-i yârim kadeh
Nûş edince her dem artar
‘aşkla zârım kadeh

2. zârım: -(i)m

Gazel 21

Mısra: 10

*Ağlama, inleme, feryat
etme.*

Bülbül-i şeydâ misâli
nagmesâz oldum yine
Rıfkıyım bi’lâh efzûn
eyledin zârım kadeh

3. zârına: -i, -na

Gazel 22

Mısra: 3

*Ağlama, inleme, feryat
etme.*

Subh u şâm feryâd içinde
zârına gûş virmedin
N’ola bir lutf-ı nazarla âh u
efgâmına bah

4. zârım: -(i)m

Gazel 76

Mısra: 7

*Ağlama, inleme, feryat
etme.*

Ta’n-ı âgyâr eyledi
gördükde zârım böylece
Hâle vâkıf olmadı
dildâriden ayrılışım

5. zârım:-(i)m

Gazel 101

Mısra: 2

Ağlama, inleme, feryat etme.

Dil-figârım gam-güsârım
gelse yârim bu gece
Dide giryân cism büryân
oldu zârım bu gece

6. zârım:-(i)m

Gazel 101

Mısra: 4

Ağlama, inleme, feryat etme.

Çeşm-i âhû şöyle yakdı kim
çerâğ-ı hüsnüde
Vasf olunmaz subha-dek bu
nâle zârım bu gece

7. zâr:

Gazel 80

Mısra: 4

Ağlayan, inleyen, feryat eden.

Duramayup nûş-ı bâde
eyler idim dâ'imâ
Kahr-ı gerdûn u felekden
zâr ararsan işte ben

8. zâr:

Gazel 97

Mısra: 4

Ağlayan, inleyen, feryat eden.

Derd-ile üftâde kılmış
'andelîbi büsbütün
Zâr gam-ı firâka düşmüş
bakdım ol bülbüllere

zâr u efgân ol:

1. zâr u efgân ol:

Gazel 31

Mısra: 4

**Kelime Tipi: Kalıp
İfade***Ağlamak ve acıyla inlemek.*

Bir vefâsız dil-rübâdan
şeblerim tâ ki seher
İnleyüp feryâd içinde zâr u
efgân ol da gör

zâr u efgândır:

1. zâr u efgândır:-dır

Gazel 71

Mısra: 8

**Kelime Tipi: Kalıp
İfade***Acı ve kederle ğlayıp inlemek, feryat etmek.*

Ey cemâl-i mâh-rûyum
elverir bunca cefâ
Rahm kıl bir dem bana kim
zâr u efgândır gönül

zâr u giryân evleyüp:1. zâr u giryân eyleyüp:-
(y)üp**Gazel 14**

Mısra: 5

**Kelime Tipi: Kalıp
İfade***Ağlayıp inleme.*

Zâr u giryân eyleyüp her
demde yalvarmak gerek
Lâ-cerem eyler terahhum
gönlünü etmez harâb

zâr u giryânı:

1. zâr u giryânı:-ı

Gazel 16

Mısra: 10

**Kelime Tipi: Kalıp
İfade***Ağlayıp inleme.*

Gece gündüz terk-i râhat
eyledin Rıfkı gibi

Nush u pendim dinleyüp
sen zâr u giryânı unut

zâra düşdüm:

1. zâra düşdüm:-düm

Gazel 88

Mısra: 8

**Kelime Tipi: Kalıp
İfade***Ağlamak, inlemek.*

Gönlümü aldın elimden yok
mu bir rahmın bana
N'eyledin mihr ü vefâyı işte
düşdüm zâra ben

zâre düşürdü:

1. zâre düşürdü:-dü

Gazel 103

Mısra: 8

**Kelime Tipi: Kalıp
İfade**

*Gamdan, kederden
ağlatıp inletmek. II
Sevgilinin yaralayıcı
kaşlarının âşğın gönlünü
yaralamasıyla acı duyması,
acıdan ağlayıp inlemesi.*

Sim ü kâfûri gerdene
sarılmış o siyâh mûlar
'Acebdır kim o ebrûlar
düşürdü çün beni zâre

zârî etmedim:

1. zârî etmedim:-me, -dim

Gazel 75

Mısra: 6

**Kelime Tipi: Kalıp
İfade***Ağlayıp inlemek, ah çekmek.*

Hûn bagrım pâre pâre olsa
yokdur bir meded
Eyledim nâsdan tehâşî
etmedim zârî bu dem

zâriiler kılmaz:**1. zâriiler kılmaz:-maz****Gazel 19**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ağlamak, gözyaşı
dökmek.*

Her seher hüsnün bağında
bülbül-i şeydâ gibi
Ben gibi kemter gedâlar
zâriiler kılmaz mı hiç

zâyi' etdin:**1. zâyi' etdin:-din****Gazel 22**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Kaybetmek.*

Bilmedin kıymet ü kadrin
zâyi' etdin nâmını
An-içün kan aqlarım ben
derd ile hicrâna bah

zebânım dutulmaya:**1. zebânım dutulmaya:-***(i)m-ma, -(y)a***Gazel 7**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim***Konuşamaz duruma
gelmek, tek bir kelim
edememek.*

Îlâhî ol kabirde kim
su'âlimi sen âsân kıl
Dutulmaya bu hâk içre
zebânım yâ Resûlallâh

zebûn:**1. zebûn:****Gazel 81**

Mısra: 1

*Zayıf, güçsüz, aciz. II
Âşık.*

Baht-ı kem tâli' zebûn pür-
nâr ararsan işte ben
Rûz u şeb cisminde 'aşkı
nâr ararsan işte ben

zed etdi:**1. zed etdi:-di****Gazel 26**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Vurmak, saplamak.*

Sinem üzre hançer-i bürrâmı
etdi çünkü zed
Sancılıp bağrımda kaldı
tûg-ı müjgâmı meded

zehr:**1. zehr-ise:-(i)se****Gazel 21**

Mısra: 3

*Ölüme neden olan
madde.*

Nûş edem ben zehr-ise de
yâr elinden bâdeyi
Ko harâb olsun cihânda
'ömr ile varım kadeh

zehr ü semdir:**1. zehr ü semdir:-dir****Gazel 65**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Ölüme sebep olan
madde, zehir.*

Âh efendim 'âşık müşkil
belâdır ayrılık
Nâ-tüvân üftâdelere zehr ü
semdir ayrılık

zehr-ile sem:**1. zehr-ile sem:****Gazel 75**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zehir.*

Yârı âgyâra virüp Mecnûn
kıldın Rıfkıyı
İçürüp câm-ı firâk-ile niçe
zehr-ile sem

zehr-ile semler:**1. zehr-ile semler:-ler****Gazel 42**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zehir.*

Üftâde gönül bir püser-i
'İsevi yârdan
İçdiği hele bâde mi yok
zehr-ile semler

zekât:**1. zekâtı:-ı****Gazel 43**

Mısra: 5

*Müslümanlıkta, sahip
olunan mal ve paranın
kırkta birinin, her yıl
sadaka olarak dağıtılmasını
öngören İslâmın beş
şartından biri. II Sevgilinin
güzellik zekatı.*

Bâg-ı hüsnünden zekâtı
'âşık-ı bî-çâreye
Lutfla ol ihsâna muhtâc
bende oldum ey 'Ömer

zekât-ı hüsn:**1. zekât-ı hüsn:****Gazel 13**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Sevgilinin güzelliğinin zekâtı.

Sâ'ilim kapuna geldim bir
zekât-ı hüsn için
Redd edüp mahzûnluğuma
söyle ki kimdir sebeb

zekât-ı hüsnünü:

1. **zekât-ı hüsnünü:-ü, -**
(n)ü

Gazel 112

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Güzelliğin zekâtı. II
Sevgilinin güzelliğinin zekâtı.

Haste vü bî-mâra derler çün
devâdır câm-ı leb
Gel zekât-ı hüsnünü ihsân
kıl ey şehenşehi

zenah-dân:

1. **zenah-dân:**

Gazel 103

Mısra: 10

Çene çukuru. II

Sevgilinin çene çukuru.

Habeşden rengi almışdır bu
hâl-i Hindular sende
Zenah-dân üzre yir dutmuş
anın-çün düşmüşüm târe

zencîr:

1. **zencîr:-e**

Gazel 82

Mısra: 7

Zincir. II Sevgilinin

saçı.

Niçe demdir 'aşk-ile
zencîre kayd olmuş gönül
Hakk kılma defterinde
ismimiz mîmlenmesin

zencîr etmiş:

1. **zencîr etmiş:-miş**

Gazel 66

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Bağlamak. II
Sevgilinin örgülü ve uzun saçları şekil açısından zincire benzetilir.

Rıfkıya ta'n etme zâhid
zühd ile takvâyı ko
Zülfünü zencîr etmiş
'anber-efşânına bak

zencîr-i 'aşkın:

1. **zencîr-i 'aşkın:-(i)n**

Gazel 108

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Aşk zinciri. II Sevgiliye duyulan muhabbet.

Bagladı zencîr-i 'aşkın
salıvermez el-amân
Yakdı 'aşkın ateşi hem dâg-
ı derûn eyledi

zer ü sîmine:

1. **zer ü sîmine:-i, -(n)e**

Gazel 92

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp**

İfade

Altın ve gümüş. II
Dünyanın gelip geçici hevesleri.

Cihânın zer ü sîmine sen
aldanma sakın ey dil
Bilürsün kim bekâsı yok
meger cânın yakandır bu

zerre:

1. **zerreves:-veş**

Gazel 26

Mısra: 9

Çok küçük, az miktarda.

Rıfkıyâ tevîk-ı Bârî yâver
olsa zerreves
'Aynına gelmez cihânda
şuğl-ı dünyâ nîk ü bed

2. **zerrece:-ce**

Gazel 32

Mısra: 6

Çok küçük, az miktarda.

Dehr içinde bilmezem yâ
Rab bu hicrân nedür
Zerrece lutfun görenler
Hüsrev ü Temûr olur

3. **zerre:**

Gazel 53

Mısra: 3

Çok küçük, az miktarda.

Hayâl-i dil-rübâdan gayrî
yok zerre efkârım
Gönül ârzû ider dâ'im
sadâsı artar eksilmez

4. **zerreves:-veş**

Gazel 58

Mısra: 7

Çok küçük, az miktarda.

Sûret-i hâlîme yokdur bir
meserret zerreves
Ben teşekkîl etmeyem mi
sen şeh-i hûbâna arz

zerre mikdârı:

1. **zerre mikdârı:-i-ı**

Gazel 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Çok az sayıda, az miktarda.

Benim yok zerre mikdârı
günâhdan gayrı bir kârım
‘Aceb pür-hâl perişanım
meded kıl yâ Resûlallâh

zerreves:

1. **zerreves:**

Gazel 4

Mısra: 7

Zerre kadar, çok küçük, çok az miktarda.

Şânına lâyık ne haddüm
zerreves vasfın edem
Dû cihânda pâdişâhsın
cümleye yâ Mustafâ

2. **zerreves:**

Gazel 61

Mısra: 7

Zerre kadar, çok küçük, çok az miktarda.

Yazılan yazı bozulmaz çâre
yokdur zerreves
Sâbit-i va’dkerdim ol çün
eyleyelim el-vedâ’

3. **zerreves:**

Gazel 101

Mısra: 8

Zerre kadar, çok küçük, çok az miktarda.

Hüs-n-i rûyun aldı gönlüm
eyledi esîr-i ‘aşk
Zerreves etmem şikâyet
hâksârım bu gece

zevk u şâdından:

1. **zevk u şâdından:-ı, - (n)dan**

Gazel 31

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Eğlence ve sevinç.

Ben de çekdim bu fenânın
zevk u şâdından elim
Künc-i ‘uzlet eyledim ben
sen de pinhân ol da gör

zevk-ı cihân olma:

1. **zevk-ı cihân olma:-ma**

Gazel 92

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Dünyanın eğlencesine aldanmak.

Safâ-yı dil-ile Rıfkı bütün
zevk-ı cihân olma
Gelen gitmiş bekâ mülküne
cevr-i kârbândır bu

zevk-i dünyâdan:

1. **zevk-i dünyâdan:-dan**

Gazel 33

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Dünyanın zevki.

Geçirdin zevk-i dünyâdan
bu Rıfkıyı bi-hamdi’llah
Tahayyür içre ‘âlemde
hemân üftâde kalmışdır

zıkr ü fikrin:

1. **zıkr ü fikrin:-(i)n**

Gazel 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Allah’ı tespih etmek ve Allah’ı düşünmek.

İstemem câh u menâsıb
zînet ü dünyâyı ben
Zıkr ü fikrin ile meşgûl
olmuşum yâ Rab meded

zînet ü dünyâyı:

1. **zînet ü dünyâyı:-yı**

Gazel 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Dünyanın cezbedici, hayran bırakıcı süsü.

İstemem câh u menâsıb
zînet ü dünyâyı ben
Zıkr ü fikrin ile meşgûl
olmuşum yâ Rab meded

zînet-i dünyâya:

1. **zînet-i dünyâyı:-(y)a**

Gazel 84

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Dünyanın cezbedici, hayran bırakıcı süsü.

İstemem sensiz cihânı câh u
mansıb n’eylerim
Zînet-i dünyâyı lâzım bâde
bir gül bir de sen

zînet-i dünyâyı:

1. **zînet-i dünyâyı:-yı**

Gazel 20

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp**
İfade

Dünyanın cezbedici, hayran bırakıcı süsü.

İsteme câh u menâsıb zînet-
i dünyâyı ko
Devlet-i Dârâ için hem
bunca âhdan sen de geç

zîneti efzâ olup:

1. **zîneti efzâ olup:-**(u)p**Gazel 69**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***(Sevgilinin) süsünün,
güzelliğinin artması.*

Şâne-i meşşâta ile zîneti

efzâ olup

Her gören 'âşıklara teshîr-i
cândır perçemin**zînet-i meşşâtaya:**1. **zînet-i meşşâtaya:-**(y)a**Gazel 113**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Gelinleri süsleyen
kadının süsü.*Zînet-i meşşâtaya hâcet mi
vardır yâr-içünKudret-ile Hak yaratmış
beslemiş hoş ânesi**zîr-i fesden:**1. **zîr-i fesden:-**den**Gazel 43**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Fesin alt tarafı.*Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder gibi
Gördüğümde cân u dilden
'âşık oldum ey 'Ömer2. **zîr-i fesden:-**den**Gazel 69**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***(Sevgilinin) başına
taktığı fesin altı, alt tarafı.*Zîr-i fesden taşra çıkmış
ejdehâdır perçemin
Hüsnüne vermiş cilâyı
başka hâldür perçemin3. **zîr-i fesden:-**den**Gazel 109**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Fesin altı.*Zîr-i fesden ger çıkınca
perçemin ejder misâl
'Aklımı gâret edüben târ-
mârım togrusu4. **zîr-i fesden:-**den**Gazel 113**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Fesin altı.*O rübâ perçem çıkarmış zîr-
i fesden nâ-gehân
Korkarım bir tel kırar
meşşâtanın ol şânesi**zivâ:**1. **ziyâsı:-**(s)ı**Gazel 107**

Mısra: 7

*Parlaklık, aydınlık. II**Sevgilinin yüzünün
parlaklığı.*'Âlemi aldı ziyâsı pertev-i
hûrşîd gibi
Hükm ider Kâfdan Kafa
hem böyle hân egler beni**zivan:**1. **ziyanım:-**(i)m**Gazel 7**

Mısra: 10

*Eksik, yetersiz.*Kulun Rıfkıyı mahşerde
yüzü kara koma yâ Rab
Cihânda var 'ibâdetde
ziyanım yâ Resûlallâh**zühd ile takvâyı:**1. **zühd ile takvâyı:-**(y)ı**Gazel 66**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Dünyaya rağbet
göstermeyip her türlü
zevkten el ayak çekip
kendini ibadete adama.*Rıfkıya ta'n etme zâhid
zühd ile takvâyı ko
Zülfünü zencîr etmiş
'anber-efşânına bak**zühre vü zuhal:**1. **zühre vü zuhal:****Gazel 36**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Parlaklığı ile bilinen
yıldızlar.*Mir'at-ı hüsnün ziyâsı berk
urunca 'âleme
Zühre vü Zuhal misâli mâh-
tâbı ditredir**zülf:**1. **zülfünü:-**ü, -(n)ü**Gazel 66**

Mısra: 10

*Saç.*Rıfkıya ta'n etme zâhid
zühd ile takvâyı ko
Zülfünü zencîr etmiş
'anber-efşânına bak**zülf-i canândan:**

1. zülf-i canândan:-dan

Gazel 107

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin saçı.*

Egilemez zülf-i canândan
gayr-i zencîr şimdilik
Egledürse perişân kâkül
cevân egler beni

zülf-i siyâhındır:

1. zülf-i siyâhındır:-(i)n, -dır

Gazel 103

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Siyah saç. II Sevgilinin siyah saçı.*

Esîr ü kayd iden beni yine
zülf-i siyâhındır
Nedir kayd u giriftâre
bulamam ey gönül çâre

zülf-i vâre:

1. zülf-i yâre:-e

Gazel 14

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Sevgilinin saçı.*

Zülf-i yâre bend olan dil
emrine eyler şitâb
Nâ'il olur lutfuna elbet ana
olmaz 'ıkâb

zulm etdin:

1. zulm etdin:-din

Gazel 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eziyet etmek, zalimlik yapmak, acı çektirmek.*

Ey felek bilmem nedendir
bunca zulm etdin bana
Kılmadın aslâ mürüvvet
niçe kahr etdin bana

zulm u cefâya etdigi:

1. zulm u cefâya etdigi:-dig, -i

Gazel 59

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***(Sevgilinin) eziyet çektirmesi, işkence etmesi, sıkıntı çektirmesi.*

Etdigi zulm u cefâya nâdim
olmuş şübhe yok
Mir'at-ı hüsnünde perdedârı
oldukda hat

zulmet:

1. zulmeti:-i

Gazel 62

Mısra: 2

Karanlık.

Rûy-ı hüsnün 'âlem içre
buldu kadr-i irtifâ'
Zulmeti ref' etdi birden bize
neşr oldu şu'â'

zulüm itmez:

1. zulüm itmez:-mez

Gazel 105

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Eziyet etmek, acımasızca davranmak. II Sevgilinin âşığa acımasızca davranması, âşığa yüz vermeyip eziyet çektirmesi.*

Yakdı nüh tâk-ı serâyı dūd-ı
âhum şöyle kim
Bana rahm etmezse cânân
zulüm itmez sâbika

zulümden kat'-ı yed eyle:

1. zulümden kat'-ı yed eyle:

Gazel 57

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade***Zalimlikten el çekmek, sıkıntı ve eziyet verici durumlardan uzak durmak.*

Dinle bu pend ü nüsuhum
çek cefâmı Rıfkıdan
Kat'-ı yed eyle zulümden
var su'âl altında arz

züvvâr:

1. züvvâr:

Gazel 80

Mısra: 8

Ziyaretçiler. II

İnsanlar.

N'eyledim bu dehre bilmem
şâd kılmaz gönlümü
Çarhiden şekvâ iden züvvâr
ararsan işte ben

SONUÇ

Mahmûd Rıfkî Divançesi'nin Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü'nü hazırlamaya çalıştığımız bu tezde TEBDİZ adlı elektronik sistemle Divançe'de bulunan kelime ve kelime gruplarının beyitlerde geçen bağlamsal anlamı tespit edilerek açıklanmaya çalışılmıştır.

Şairin şiirlerindeki söz varlığı ve kelimelerin bağlamdan yola çıkılarak verilmiş anlamları ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu çalışma 4 ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde şairin hayatı ve edebî kişiliği hakkında bilgi verilmiştir. Divançe üzerine yapılan çalışmalar bu bölümün hazırlanmasında bize kaynak teşkil etmiştir. Divançe, Şairin edebî kişiliği hakkında bilgi edinilebilecek en önemli kaynak konumundadır. İkinci bölümde şairin Divançe'sindeki söz varlığı üzerinde durulmuştur. Öncelikle Divançe'de geçen kelimelerin kullanım sıklığı tablo hâlinde verilmiştir. Bunu yapmamızdaki amaç şairin şiir geleneğini ve kelimeleri kullanmadaki maharetini ortaya koymaktır. Söz varlığına dair deyimler, atasözleri, tamlamalar, ayet ve hadisler, ikilemeler tespit edilmiş ve tablolar hâlinde söz konusu beyit bağlamdaki anlamları ile verilmiştir. Yapılan tablolardan Rıfkî'nin 19. yy şairlerinden olmasına rağmen klasik şiir geleneğine ait kelime ve kelime gruplarından yararlandığı ve eski geleneği aynen sürdürdüğü sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde Divançe nazım şekilleri açısından değerlendirilmiştir. Şair vezin kullanımında da klasik şiir geleneğinin sınırlarının dışına çıkmamıştır. Şair 5 farklı vezinle yazdığı şiirlerinde en çok “fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün” ve “mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün” kalıplarını kullanmıştır. Son bölümde ise Mahmûd Rıfkî Divançesi'nin Bağlamlı Dizin ve İşlevsel sözlüğü bulunmaktadır.

Şiirlerinde yalın bir dil tercih eden Rıfkî genelde Türkçe kelimeler kullanmaya gayret etmiştir. Bu da onun şiirlerini anlamada bize kolaylık sağlamıştır. Anlatımını ayet ve hadis iktibasları, halk söyleyişleri, deyim, atasözleri ve ikilemeler ile güçlendirmeye çalışmıştır.

Divançe'ye muhteva açısından bakıldığında genelde âşıkane üslubun ön plana çıktığı görülmektedir. Divançe'de en fazla kullanılan nazım şekli gazeldir. Gazellerde olduğu gibi diğer nazım şekillerinde de gelenek dışına çıkılmamıştır. Gazellerinde genellikle âşıkâne, rindâne söyleyişleriyle dikkat çekmektedir. Aşk, âşık-mâşuk ilişkisi, sevgilinin güzellik unsurları, şarap, felekten şikâyet vb.

gazellerinin başlıca konularını oluşturmaktadır. Şairin şiirlerinden hareketle karamsarlıktan ziyade duanın, yalvarmanın gücüne inandığı söylenip onun şiirlerinde ümitvar bir hava hâkimdir denilebilir.

Bu çalışmanın bağlamsal dizin ve işlevsel sözlük projesi (TEBDİZ) kapsamında yapılacak yeni çalışmalara ışık tutmasını temenni ediyoruz.

KAYNAKÇA

- AKSOY, Ömer Asım, **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü**, C. II, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1995.
- ALTINOLUK, Mevlüt, **Rıfkî Divanı**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008.
- BABACAN, İsmail, “Şeyh Gâlib’in Gazellerinde Vâsûht Tarzı Aşkın İzleri”, **TÜBAR**, 2010, Sayı: Güz, s.66
- CEBECİOĞLU, Ethem, **Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü**, Anka Yayınları, İstanbul, 2005.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat**, 16. Baskı, Aydın Kitabevi, Ankara, 1999.
- DİLÇİN, Cem, “Fuzuli’nin Şiirlerinde İkilemelerin Oluşturduğu Ses, Söz ve Anlam Düzeni”, **Türkoloji Dergisi**, 1992, 1, C.X, s.162-177.
- ERDOĞAN, Mehtap, **Güzellik Unsurlarıyla Divan Şiirinde Sevgili**, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2018.
- GHANBARLOU Raheb Mohammadi ÇELİK Abdullah, **Osmanlı Türkçesinde Farsça Unsurlar**, Karahan Kitabevi, Ankara, 2020.
- HATİBOĞLU, Vecihe, **İkileme**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1971.
- İPEKTEN, Haluk, **Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz**, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2015.
- KANAR, Mehmet, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Derin Yayınları, İstanbul, 2003.
- KESİK, Beyhan, **Mahmûd Rıfkî Hayatı- Edebî Kişiliği ve Divançesi**, Salkımsöğüt Yayınları, Erzurum, 2009.
- LEVEND, Ağâh Sırrı, **Divan Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar**, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2017.
- MENGİ, Mine, **Divan Şiiri Yazıları**, 2.baskı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2010.
- ONAY, Ahmet Talat, **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı**, (Haz. Cemal Kurnaz) , Akçağ Yayınları, Ankara, 2000.
- ÖZTÜRK, Furkan, **Bakî Divanı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük)** , Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007.
- PARLATIR, İsmail, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, 5. baskı, Yargı Yayınevi, Ankara, 2012.

- SÜREYYA, Mehmed, **Sicill-i Osmanî**, C. III, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1996.
- ŞENÖDEYİCİ, Özer, **Naili Divanı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük) ,** Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011.
- TÖKEL, Dursun Ali, **Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000.
- TUMAN, Mehmet Nail, **Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri**, (Haz. Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı), C.I, Bizim Büro Yayınları, Ankara, 2001.
- ULUDAĞ, Süleyman, **Tasavvuf Terimleri Sözlüğü**, 2.baskı, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2005.
- UZUN, Şerife, **16. Yüzyıl Klasik Türk Edebiyatında Tevhid**, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2013.
- YILDIRIM, Nimet, **Fars Mitolojisi Sözlüğü**, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2008.
- YURTBAŞI, Metin, **Sınıflandırılmış Deyimler Sözlüğü**, Doğan Ofset Yayıncılık, İstanbul, 2013.
- ZAVOTÇU, Gencay, **Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü**, Kesit Yayınları, İstanbul, 2013.

Elektronik Kaynaklar

- İnternet: <http://lugatim.com/> Erişim Tarihi: 15.01.2020
- İnternet: <https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf> Erişim Tarihi: 15.01.2020
- İnternet: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 15.01.2020
- İnternet: <http://www.tebdiz.com/> Erişim Tarihi: 01.01.2020
- İnternet: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> Erişim Tarihi: 15.01.2020

ÖZ GEÇMİŞ